R
276

HADI
ÉS MAS NEVEZETES
TÖRTÉNETEK

ÖTÖDIK SZAKASZ.

BÉTSBEN
1791.

M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

TUDÓSITÁS.

Mi, a' *Hadi és más nevezetes Történetek* tzimje alatt, jártattuk már harmadfél eſztendöktöl fogva, édes Hazánk javára intézett Munkánkat: ezentúl *Magyar Hirmondó* név alatt fogjuk botsátani Irásunkat.

Tzéllya leſſz *Magyar Hirmondónknak*: ſzülött nyelvünk fenn tartása, közönségesitése, virágoztatása, 's Nemzetünknél a' haſznos dolgok esméretének könnyü, és gyönyörködtetö módon való terjeſztése. Ezen nemes végnek el érhetését következendö eſzközöknek el követése által reménylyük, úgymint: — Meg fogjuk írni a' két Magyar Haza 's más Tartományok külsö és belsö; *hadi* és *békeſségi*; 's *Ekkléſiai*, és *Polgári* Történeteiket; közöljük a' követésre méltó nemes tselekedeteket; valamint más réſzről a' roſſz következésüeket, és ugyan azért el kerülendöket is; továbbá, a' terméſzet, meſterség, és tudománybeli újj találmányokat 's ſzüleményeket (productumokat) a' jó nevelést, gazdaságot, kereskedéſt; és egéſzségünk fenn tartását tárgyazó dolgokat: holmi mulattságos; de nem botránkoztató; 's íz, és erkölts rontó történetetskékkel (Anekdótákkal) eggyütt: közöljük pedig mind ezeket, a' tárgyakhoz alkalmaztatott tiſzta és érthetö írás módjával, a' millyenböl tudniillik gyönyörüséget veſznek, kik már a' nyelvet jól értik; mások pedig, kik még most akarják tökélleteſſégre vinni, épületet.

Kedd, és *Péntek* napokon fogjuk minden héten kéttzer Poſtára adni Magyar Hir mondónk' kis nyoltzad rétü árkusait. Ha hoſſzatska verſezetek; újj könyv laistromok; tudóſitások 's értekezések küldödnek fel hozzánk: azokat tólda-lékúl ragaſztjuk egéſſz, vagy fél árkusokban Munkánkhoz. A' Regementek képeinek küldözgetését

AKADÉMIAI KÖNYVTÁRA

sét félbe nem ſzakaſztjuk. Mingyárt elöſſzör is a' *Horvát*; azután, a' még hátra lévö Magyar, 's végre a' *Német* Regementek' Képeit fogjuk meg küldeni. — A' jól kéſzültt Orátziókat, Viſſza Irásokat; Repræſentatziókat; Relátziókat 's a' t, különös árkusokra ſzándékozunk nyomtattatni, fel jegyezvén minden darab eleibe, kitol, 's mitsoda alkalmatoſſágra kéſzittetett légyen. Minden húſz, vagy több árkusok elibe eggy különös Homlok irás, és Mutató tábla fog járúlni. Igen ſzükségesnek állítják az illyes Munkát velünk eggyütt más jó Hazafiak is, mind az ollyan Ns. Vármegyékre nézve, mellyekben nem lehetett még eddig egéſſz virágjában a' Magyar nyelv; mind azon oskolákra nézve is, mellyekben ö Felsége' kegyes rendelése ſzerént a' Magyar Tanátsházi, vagy Udvari Irás módja (*Stilus Curialis*) fog tanittatni. A' melly érdemes Hazafiak voltaképpen elö segithetik ebbéli igyekezetünket: tselekedjék ezt kérjük Hazánk javára, 's a' magok ditsöſſégére: fel küldvén hozzánk a' fellyebb elö ſzámláltt irásoknak, akármelly nemeit, az azokhoz meg kivántató ſzükséges jegyzésekkel eggyütt.—Van minékünk ſzives *akaratunk*, az elö-ſzámlálttaknak, hiv tellyesitése által haſználni kedves Hazánk-nak: mellyröl vóltaképpen meg-gyözhetnek kikit avagy tsak azon költséges áldozatok is, mellyeket már eddig tettünk mi a' Haza bóldogságáért. Ezekröl ſzámot fogunk adni, moſtani Királunknak, t. i. a' *Hadi és más nevezetes Történetek' 5-dik Szakaſzának* a' végén. Moſt tsak e' két dolgot említjük; 1) 63ra fog telni ezen 1791 dik eſztendö végével, azon haſznos, és gyönyörködtetö rajzolatoknak ſzáma, mellyek ingyen való tóldalékúl járúltak, 's járúlnak rendes Munkánkkoz: melly rajzolatok között van eggy, a' melly 400; kettö, mellyek 150 forintba kerültek, eggy ſe kéſzült pedig 30 forintnak alatta. 2) Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájából 's az ahoz tartozó aktákból le küldöztünk már 87 árkuſt, úgy hogy a' Hiſtóriának

tsu-

tsupán az Erráta (nyomtatási hibák fel-jegyzése) hijja még: az aktákból sints több hátra húsz árkusoknál: azokat is eggynehány hetek alatt folyváſt le küldözgetjük. Meg küldjük ezen Munka mellé azon szálák (paloták) ábrázolását is, mellyben mind *Budán* mind *Posonban* tartatott az Ország Gyüléſe.

Ezeket 's ezekhez hasonló több áldozatainkat szívbéli örömmel nézték 's fogadták sok jó Hazánkfiai. Fájlallyuk, hogy némellyek meg nem győzettethettek egésszen, és vóltaképpen nemes gondolkozásunk' módjáról. Ennek okait nem tudhatjuk: annyit ugyan tsak értettünk, hogy sokan úgy gondolkoztak mind *Magyar*, mind *Erdély* Országban, hogy mi szóról szóra ki írjuk a' *Magyar Kurirból* a' szép dolgokat. Ezen gondolatra a' vitte öket: hogy a' mi Munkánkban is látták azoknak nagy részét, mellyeket a' Magyar Kurirból olvastak. Mi, az illyen értelemben lévöket tsupán arra kérjük, nézzék meg mind a' mi munkánk árkusainak; mind a' Kuriréinak Dátumjait (ki adások napjait): mindenkor későbben fogják azt fél héttel találni a' Kurirban, a' mit már az elött eggy Postával elébb olvastak szóról szóra a' *Hadi és más nevezetes Történetekben*. Bizonyossan tehát a' Kurir ki-adója írt ki a' miénkből egésſz lapokat, Leveleket, sőt fél árkusokat is magok valóságában: nem mi az övéből. — Minthogy ez igen szembe tünö dolog: arra nézve példákkal nem is szükség világosítanunk. Meg nem állhatjuk azonban hogy vagy három példáját ne emlittsük ollyatén ki-irásainak, mellyek egésszen illetlenek eggy nemes szivhez: p. o. Sok Fö Tiszt Urak botsátották hozzánk betses Leveleiket a' tsata helyeiről: ezeket a' Leveleket úgy közlötte ö a' miénkből, mint ha tulajdon ö maga vette vólna. — Midön a' Kereszstes Dámák rendjéről írtunk, jelentettük vólt, hogy eggy nagy Dáma nékünk méltóztatott meg-mutatni a' maga kereszstyét. Ezen szavainkat is úgy tetö bé a' Kurirba, mintha az emlitett Dáma néki mutogatta vólna a' kereszstet; a' melly Dáma pedig azt

sem

ſem tudja felöle, van e' a' Világon, vagy ſem. Az a' Méltóság ſem esméri ötet, a' ki hozzánk viſeltetö kegyeſsége ſzerént maga mutogatta meg minékünk azon emlékeztetö pénzeket, mellyeket a' *Nápolyi* Felségek tiſztéletekre veretett édes Hazánk: még is az azokról tett elö adáſunkat is úgy iktatta Kurirjába, mintha vele közlötte vólna azon kegyeſségét az említett Méltóság, a' mellyet velünk tapaſztaltatott.—— Az efféléketéppen azon ſzívből tselekedte ö a' mi sérelmünkre: mint a' minémüvel fakaſztotta vólt a' *Komáromi* Tudóſokat arra a' panaſzra, mellyet lehet olvasni a' *Szomorú Játékok' Elö Beſzédjében*, t. i. hogy Hazánk, valóságos javára tzélozó ſzíves igyekezetünket akadályoztathaſſa, 's abból tsúfot üzheſſen. Kénteleneknek vóltunk tehát végre a' F. Kantzelláriához terjeſzteni a' dolgot: melly is kérésünket méltó tekintetbe vévén, által küldötte már azt remélnylett válaſza mellett az Alsó Auſtriai Kormány-Székhez.

A' kik meg akarják ſzerezni magoknak Magyar Hirmondónkat: ne terheltesenek öt forint elö pénzt illy tzim alatt fel küldeni. *A' Ts. és K. Fö Poſta Hivatalhoz*; vagy An die K. K. Zeitungs Expedition Pro *Magyar Hirmondó* à *Vienne*. — Az érdemes Poſta Meſter Uraknak, a' kik Munkánknak rendes meg küldésében, hazafiúi ſzivelséggel fáradoznak: ezentúl is ingyen fogjuk jártatni íráſunkat.

* * *

A' *Hadi és más nevezetes* Történeteknek öt Szakaſzairól jelentjük, hogy azokat öſzveséggel meg lehet ſzerezni három aranyokért. A' Rajzolatoknak különöſen eggy arany az árrok.

Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájával, 's az ahoz tartózó Aktákkal is ſzolgálhatunk különöſen, nem ſokára. Az árrokat olly óltsóra ſzabjuk, valamillyenre tsak lehet.

A' kik még tartoznak Munkánk' árrával méltóztaſſanak köteleſségekről vóltaképpen meg emlékezni.

M. TAKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Pompás vitézi Gyakorlás, melly Laxemburgban tartatott Jul. 3dik nap. 1791.

Das zu Laxemburg gehaltene Karrousel den 3ten Jul. 1791.

1 Ferentz Fő Hertzeg (Erzherzog Franz)
2 Gróf Ugárt Ventzel
3 Gróf Eszterházi Jósef
4 Gróf Pélffy Leopold
a. Ferentz Fő Hertzegné (Erzherzogin Fr.)
b. Gróf Kollonits Kis-Asszony (Fürstl.)
c. Migazzi Grófné (Gräfin)
d. Hertzeg (Fürstl.) Collorédó Kis Assz.
5 Gróf Hardeg
6 Gróf Kaunitz Dom.
7 Gr. Wrbna Rudolf
8 Gr. Lamberti
e. Kufstein Grófné
f. Gr. Hardeg Kis Asszony
g. Collorédó Hertzegné (Fürstin)
h. Gr. Wrbna Rudolfné
9. Báró Warnsdorff
10. Nemes Rollin
11. Hertz. Schwartzenberg
12. Gróf Kinski Jósef
i. Gróf Schafgots Kis Assz.
k. Hardeg Grófné
l. Gr. Kinski Jósefné
m. Gr. Wrbna Jósefné
n. Gróf Colloredo Ferentz
o. Gr. Wrbna Jósef
p. Gróf Schafgots
q Gróf Kaunitz Ernest
r. Tsászárné Ő Felsége és
a Fő Hertzegek's Hertzegnék
s. t. A' 12. Dámák helye
u. A' Győződelmi Kapu.

OLÁH ORSZÁGNAK Szisztov és Ibraila között fekvő része: BULGÁRIA, MOLDVA ÉS BESSZARÁBIA Tartományainak részeivel együtt

rajzolta és metszette
NEMES BERKENY JÁNOS
Veszprémi fi.
Bétsben 1791.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Györi Fi Falusy Sigmond irta 1789

MÁSODIK SZÉKELY REGEMENT.

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

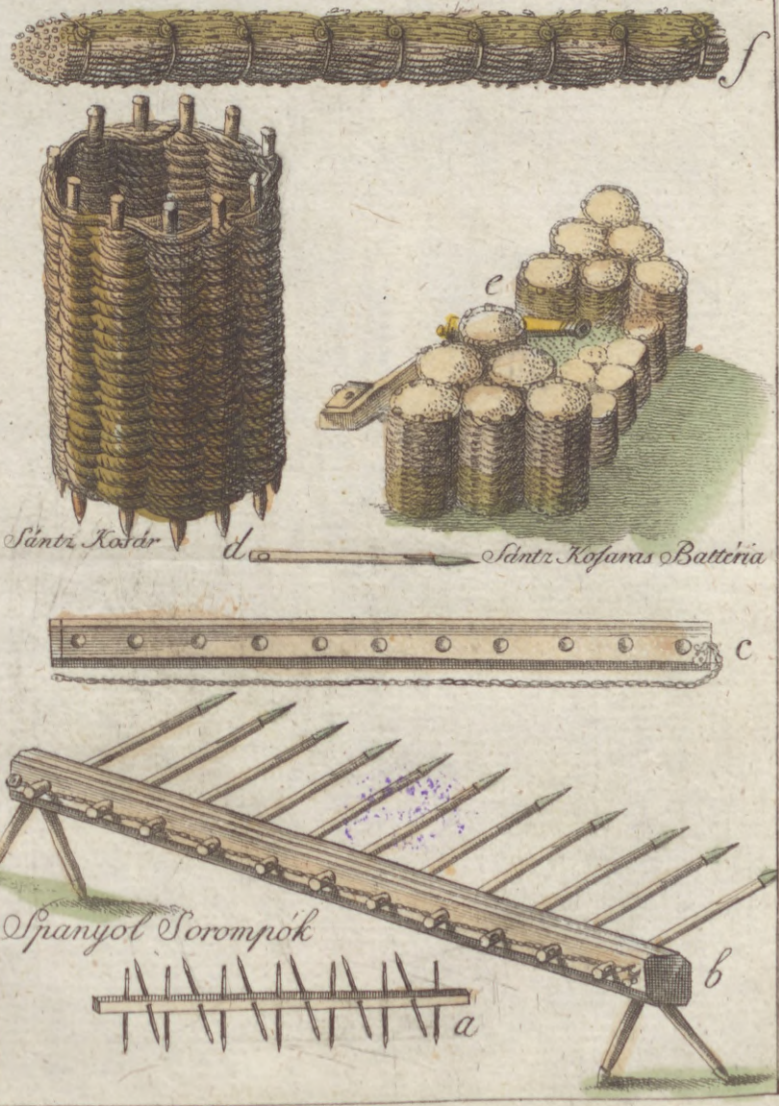
f
Sántz Kosár
d
Sántz Kosaras Batteria
c
c
Spanyol Sorompók
b
a

AKADÉMIA
KÖNYV-
TÁRA

Oroshâzi Fi, Tzetter írta 3 mettzette 1789.

HERTZEG ESZTERHÁZY ANTAL GRÁNÁTÉROSSAI

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

FERDINANDVS·IV·VTR·SIC·REX·M·CAROLINA·REG·ARCHID·AVSTR

FELIX·ADVENTVS·AD·SACR·INAVGVRAT·LEOP·II·AVG·POSON
IV·ID·NOV
MDCCXC
EX·DECRETO·STAT·ET·ORDIN·
HVNGARIAE·

FELIX·ADVENTVS·
FERDINANDI·IV·
VTR·SIC·REGIS·
ET·M·CAROLINAE·REG·
ARCHID·AVSTR·
AD·SACR·INAVGVRAT·
LEOPOLDI·II·AVG·
POSONII·
IV·ID·NOV·
MDCCXC·

PANNONIA·LAETA·
EX·DECRETO·
STAT·ET·ORDIN·
HVNGARIAE·

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

ÖTÖDIK SZAKASZ.

BÉTS.

JÁNOS Fö Hertzegnek, a' ki most 9 eſztendös, nem lehetett vólt Jun. 24-dikén innepleni a' Neve Napját *Laxenburgban*, néhai *Mária Ludovika* Fö Hertzeg-Aſſzonykának meg halálozása miá; hanem tegnap ugyan tsak el lakták annak az örömét. Királlyá tétetett reggel, a' kis Föhertzeg. *Ferentz* Föhertzeg vólt a' Konyhamestere; Gróf *Eſzterházy József* pedig a' Lováſzmestere. Ezek, 's a' több Udvari Fö Tiſztek is, úgy nem különben a' kis Király' tiſzteletére meg jelentt mind két nemen lévö Méltóságok, mind régi módi ruhákba vóltak ſel öltözve. A' Dámák alig fértek ki 's bé terepély bufánnyaikkal az ajtókon. Gazdag vendégséget kéſzíttetett a' kis Királynak, fölöstökömre a' Konyhamester; hanem ollyat, hogy madarkák repültek ki a' pástétomokból, melly páſtétomok terméſzeteſſen vóltak papirosból ki formálva, valamint más sütemények, 's rákok is. Délután, nagy vitézi gyakorlás tartatott; 72 lovasok vóltak sisakosan, és pántzélosan.

Néhai *Mária Ludovika* F. H. Aſſzonykának temetése, abban külömbözött *II. Jósef* Tsáſzárétól, 's az édes Annyáétól, *Erſébet Würtembergi* H. Aſſzonyétól, hogy ſzive, és a' több belsö réſze ki vétetett testéböl; 's a' ſzive ugyan az *Auguſt.* Templomában; több belsö réſze pedig a' *Sz. Iſtvánéban* temettetett el, az elöbbeni ſzokás ſzerént.

Itten, igen rekkenö melegek járnak.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Juniusnak 23 dikán hozott, 27-dikén pedig ki is adott Udvari Végzése szerént O Felségének két forintal fog alább szállani első Augustustol fogva minden *Magyar*, *Móldvai*, *Lengyel* és *Oláh* vágó marhának eddig való rendes taksája. — Ha el nem adhatja illendő árron valamelly marhaárúló a' maga vágóit (mellyeket minden kifogás nélkül hajthathat fel akarki is) a' *Bétsi*, vagy más *Auſtriai* Méſzárosoknak: ſzabad leſz magának méſzár-ſzéket nyitni, 's le vágandó marháinak húsát, az itt ki-ſzabott árron (az ökörhúsnak fontja 7 kr.) el méretni. Az etető puſztákért, nem fognak fellyebb fizetni a' marhaárúlók, mint eddig. — A' kiktől marhát vásárlott Oberſter *Csekonits*, *Béts*' ſzükségére, de ki nem fizette nékiek még ekkoráig egéſzen, marhájaiknak az árrokat: moſt már ki elégítheti őket. — A' ki reá gondollya magát, hogy marhát hajtaſſon fel *Bétsbe*: jelentheti magát az *Alsó-Auſtriai* Kormányſzéknél.

Magyar Orſzág.

Györből, Rák-Havának (Jun.) 9. napján.

„A' *Hadi és más nevezetes Történetek*' 3-dik Szakaſzának 591 dik Levelén találtatnak egy útazó Hazafinak, *Györ* Városáról tett némelly rendes jegyzései. Ezek meg érdemlik, hogy újjabban is el olvastassanak, 's e' következendőkkel egybe-vettessenek:

A' *Györi* piatz valóban kellemetes, úgymint a' mellyre mind a' 12 úttzái nyilnak a' Városnak. — A' tsonka torony, moſt is tsonka torony: a' gerendák, másfél eſztendeje, hogy a' bástyán nyugoſznak, és várják a' békességnek arany idejét; mert itt is hadi ſzükségről gondolkodnak, nem pedig az Egyháznak tsinosgatásáról. Benn az Öreg Templomban, leg ſzebbek az óltárok között a' *Szent Iſtván*, és *Szent Láſzló* Magyar Királlyainknak leg elsőben is ſzembe ötlő kis óltárjaik. Néhai Kánonok Fötiſztel. *Schmidt*

Gá-

Gábor öntette az ezeket ékesítö képeket ólomból, mellyek is 3160 német forintokba kerültek. Az egyiken, Nagy Aſſzonyunknak ajánlja *Sz. Iſtván* az Orſzágot; a' másikon, *Sz. Láſzló*, *Sz. Iſtvánnak* tetemeit emeli fel a' koporsóból; körülöttök udvarolnak a' kalpagos, tsákós, tsákányos, topánkás Magyar Fö Rendek, ösi magyar öltözeteikben. A' jó ſzivü Magyar Pap, jobbára mind ott miséz. — *Müller* könyvkötönek magyar könyvtárházában, *Hollósi Mátyás* Királynak könyvházát hijjában keresed: azóltától fogva, hogy *Györben* járt az Utazó, 227 darabra ſzaporodott ezen könyvtárban, a' magyar könyvek' ſzáma; tsak nem 200 német forintra megy a' reá tett költsége *Miller* Urnak. Nagy ditséretére ſzolgál *Miller* könyvkötönek, hogy ö tsak ugyan az elsö, a' ki *Magyar Orſzágban* magyar könyvházat állított. — A' tanúló Deákok közzül: *Budinſzki Lajos*, *Czeglédi János* és *Ignátz*, *Ehrlinger János*, *Goſztonyi Józſef*, *Gröſzing János*, *Hertelendi János*, *Kartsi Ferentz*, *Magyar Iſtván*, *Rumi Ferentz*, *Schnupfhagen György*, *Szarvaskendi Zsibrik Ferentz* és *Mihály*, *Szále Antal*, *Vizeki Tallián Ádám*, *Würth Józſef* sok magyar könyveket veſznek, 's olvasnak is. Kivánná ugyan minden Hazaſi, hogy mennél több két kezü, és két lábú állatok olvasnának; de mikor eggyik Lelki Atya, a' Farsangi Vasárnapon a' könyvek' olvasása ellen prédikál; a' másik, a' böjti Szereadain nyilván azt mondja, hogy a' kik illyen 's illyen könyveket ſzereznek, egy krajtzáron vásárollyák a' poklot; nem tsuda, ha a' félſzegek el tántorodnak. — Vajmi ſzükségesnek állítanám, hogy az ollyan népes Városokban, a' mellyekben nem ſzalma-fejü a' Hallgató, az el mondás elött egy nappal, által olvastatná a' fövebb Hatalom a' prédikátziót, 's meg visgáltatná: az abból következendö haſznot ki ki által-láthatja. — Hogy a' *Kaſſandra* pókhálós, az az oka, hogy

elein-

eleinten igen is mohon olvasták, 's a' forgásban két darabja el tévelyedett: tsonka lévén tehát a' munka, nem kapnak rajta az Olvasók, mikor válogathatnak az egéfzben is. — Az öreg templomi inneplésben, tudom, fzemei előtt forogtak

Magyar Fökötös Dámáink,
Gyöngyös, pártás fzép Lyánkáink

a' jámbor Utazónak; de ideje nem vólt, hogy mindeggyikéről értekezzen. Én tehát fel jegyzettem betses neveiket fejenként: Leg elsö vólt ö Kegyelmessége Gróf *Efzterházi Gáborné*, fzületett Gróf *Graffalkovits Klára* Kis-Affzony, a' ki minden rendbéli Affzonyságoknak példát adott a' gyors követésre; utánna majd egyfzerre jelentek meg ö Méltóságok: Nagys. B. *Balaffa Sándorné*, *Bezerédy Mihály* és *Ignátzné*, *Roth* Generálisné, *Zsibrik Antalné*, *Gindly Károlyné*, *Márfy Györgyné*, *Rumi Ferenczné*. Nem külömben Tek. *Aadrási*, *Babatits*, *Babos*, *Balogh*, *Bahunek*, *Biró*, *Csontos*, *Farkas*, *Gerber*, *Gruber*, *Györgyi*, *Hrabovfzky*, *Illos*, *Kelemen*, *Korkoványi*, *Kömives*, *Mátis*, *Mátyus*, *Mérei*, *Mefzáros*, *Nagy Mihály* és *Ferentz*, *Petrás*, *Pinke*, *Kontó*, *Scheffer*, *Sebö*, *Sólyom*, *Szép*, *Torkos*, *Toth*, *Varjon*, és *Zalka* Uraknak drága Hitveseik. A' kik pedig soha pókhálós fökötöt nem viseltek: Nagy Tek. és Nemes *Barát*, *Bertalan*, *Csapó*, *Csupor*, *Czeglédi*, *Fekete*, *Fejérvári*, *Gyuráfz*, *Haláfz*, *Hainal*, *Kálótzi*, *Katona*, *Kartzag*, *Kefzi*, *Kifs*, *Lakner*, *Maki*, *Makó*, *Orbán*, *Posonyi*, *Prikkel*, *Szalay*, *Szekeres*, *Tóth* Urak' drága élete párjaik. — A' Kisaffzonyok közzül, pártássan, és karkötössen viselik magokat: ö Kegyelmessége Báró *Gemingen Zsigmond* Fö Haditármester' *Nánitza* Kisaffzonya, a' miólta tudni illik édes Attya a' fogadott Hazafiúságban réfzesült; *Bezerédy Nánitza*, *Biró Klárika*, *Czeglédi Katitza*, *Gindly Trefzka* és *Nánitza*, *Illos Nánitza* és *Jozéfa*, *Korkoványi Juliska*, *Márfy Trefzka* és *Sófika*, *Mátyus*

tyus Ersike, *Prikkel Eſter* és *Treſzka*. — A' Tsáſzári Koronázás' Inneplése ritka dolog; tehát lehetett pénzt annak alkalmatoſſágával dobálni. Szegények pedig mindenkor vagynak. Ezeknek Gróf *Eſzterházy* ö Kegyelmeſſége' jobb keze úgy adakoz, hogy a' bal keze semmit felöle nem tud; annál inkább az Útazó nem tudhat. — Püspök ö Nagyságának böv adakozása, a' Deákokra is ki terjeſztette magát minapában, hogy T. *Varga Iſtván* Nevendék Papnak (sajnállom, valahányſzor egy jó ſzivü Magyar meg hal) temetésén meg jelentek. Négy körmötzit ajándékozott t. i. nékiek, májálisi ozsonnára. A' *Pinnyédi* Erdöben való múlatást is különöſſen meg engedte nékiek. — Iſten tartsa az illyen kegyes Nagyságot, kit a' Nepotismus nem béllyegez."

Komáromból, Júniusnak 26-dikán.

„ A' *Dunamellyéki* Superintendentziához tartozó minden Reformáta Ekklesiákban, közönséges öröm innepek tartattak vólt Jun. 19-dikén, Felséges *II. Leopold* kegyelmes Királyunk, 's az Orſzág által meg erössíttetett vallásbéli ſzabadságunknak háláadással való emlegetésére. Könyörögtek az Ekklesiák, Fels. Királyunknak, az egéſz Ts. 's Kir. Háznak, 's kedves Hazánknak békességéért, és virágzásáért (a' mit ugyan egyébkor is tselekeſznek), 's alkalmatossághoz intézett predikátziókat halgattak."

„ *Szeged* Városa (így irt Juniusnak 11-dikén eggy érdemes Ur) moſt is tsak az elöbbeni helyén fekſzik. A' *Tiſza* éppen a' tövében foly, 's egy nagy hidat, ſzámos malmokkal eggyütt tart a' hátán. Egy felsö városi Ember azt gondolta talám, hogy az ö ſzekerét is ſzintúgy el fogja birni a' *Tiſza*, mint a' hidat, és malmokat; mert neki hajtott eſztelen fövel a' viznek: de meg adta veſzökös az árrát, hogy *Neptúnust* akarta vakmeröen truttzolni, mert két leányaival, egy fiával,

val, 's a' lovaival eggyütt tsak hamar el bugygyant. Máig is horgálſzák öket; de még kettönél többet nem kaphattak meg közzülök. — Egy réſzeg Oláhnak is a' *Tiſzába* esett éppen azon a' napon a' kalapja; fájlalta a' Fitsór illy tetemes kárát, mert akárkinek is meg ért vólna a' kalap 3 póturát: utánna ugrott tehát: de mivel jobban tudott uſzni nállánál a' kalapja, míg el érhette vólna, kezdett ſzegény süllyedezni. Azonban egy tsónakkal utánna estek, 's üstökénél fogva ki kapták; és minekutánna ki józanodott vólna a' sok tiſza-létöl: hathatós intés fejébe jó 25-öt olvastak a' farára."

Baranya Vármegyéböl, Jun. 22-dikén.

„A' gyakor zápor essök, sok károkat tettek nálunk. A' már renden fekvö ſzénáját, ſzámos helységeknek réſz ſzerént egéſſzen el seprették, réſz ſzerént pedig iſzappal el borították. — Vagy két menetelében Vármegyénknek, irgalmatlanúl le tséplette a' jég a' ſzölö-veſſzöket, és a' gabonaſzálakat."

„Szerentsém vólt két eſztendövel ez elött, *Eſzterháza*' gyönyörüségeit ſzemlélni. Ezen kies Paraditsom' látásának kivánságától indíttatván azon idöben eggy Útazó is, arra felé vette, ha mind kerüléssel is, a' maga útját. A' melly napon oda érkezett, Olaſz énekes Darabot jádzottak a' Teátromban. Bé megy ennek nézésére az érdemes Útazó; és midön vége lett vólna az elsö ſzakaſznak, bé hivta a' Kotsissát is, 's meg állítván azt közel az ajtóhoz, ö maga elöbbeni helyére le ült. Midön már derekaſſan folyt vólna a' második ſzakaſz: nagy nevetés esik egyſzerre, a' Logékban lévö Hertzegi, 's más rendü Méltóságok között. Mind az ajtó felé vóltak artzal fordúlva az emlitett Uraságok; mi is arra felé függeſztjük tehát ſzemeinket, 's hát látjuk, hogy a' ſzegény vén Kotsis térden áll, 's mellyét vere-

get-

getve imádkozik. Nem is kelt fel mind addig, míg eggy Inas oda nem küldetett fel keltésére. Vége lévén a' játéknak, kérdezik tőle tselekedetének okát: 's hát biz ő ſzegény, az ékes Teátromot Templomnak; a' ſzép öltözetekben lévő jádzó Személlyeket pedig Papoknak vélte, 's úgy gondolkodott, hogy vetsernye tartatnék. — Más napra kelve, el járogatta az Útazó, Kotsisostól eggyütt a' bámúlásra méltó nagyságú és ſzépségü kertet. Ezen járás közben, nevezetes *Diogenesi* feleletet adott a' Kotsis azon kérdésre: ha vallyon ſzeretné e' ő ezt a' pompás kertet magának? „*Mi haſznom válna* úgymond *benne. Mentől inkább gyönyörködném ezen drágaságokban: annál nehezebben esne, meg válnom a' világi élettől. Gondolnám, hogy az a' Jámbor ſem örömeſt ſzeretne meg halni, a' ki moſt bírja.*“ — Sok értelmes telhetetlenek tanúságot vehetnek, ezen eggyügyü Embernek fontos feleletéből.“

Dömsödről (Peſt - Vármegyéből), Júniusnak 20-dikán.

„A' *Jordis*, és *Lattermann* Regementjei, igen ſzomorúaknak mutatták magokat, le felé való útazásoknak alkalmatosságával. — Kenyér, ſzéna, abrak, bor meg-lehetősen fog nálunk lenni: ha tsak még valami tsapás nem éri a' bé-takarításig. — Nagy ſzükség is vagyon valóban az Ég' áldására: mert a' föld' népe mód nélkül el nyomorodott.“

Bodrog - Kereſztúrból (Zemplén - Vármegyéből), Júniusnak 8-dikán.

„Böven fogták még ekkoráig nállunk a' Halászok a' jóféle potykákat. — Tavaly, egy köből vetésünk után mértünk 8 köből tiſzta ſzenet; de az idén mérünk 10-et is, ha tsak valami különös ſzerentsétlenség nem éri. Egy hónap múlva, ſzéltire fogunk arattatni. Itt, a' gabona 11; a' búza 18 márjáson kél. — Szőlő hegyeink

ſzép

ſzép reménységet nyújtanak. — Egy Zsidó, olly óltsóságát jövendölte itt tavaly a' bornak, hogy egy teli göntzi hordót meg lehet venni, két üres göntzi hordónak az árrán. Abban nem hazudott vólt: már moſt a' gabonáról jövendöl hasonlót, hogy t. i. egy, gabonával tele zsákot meg lehet két üres jó zsáknak az árrán venni. Alig ha ezt is el nem találja. "

Az Erdélyi Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájából.

Harmintzeggyedik Ülés, Böjtmás Havának 12-dik napján.

Elsőben. Fel olvastatott Ns *Hunyad Vármegye'* Vitze-Ispánnyának, sok hitelesítő Levelekkel eggyütt az Orſzág' Gyüléséhez bé nyújtott könyörgő Irása, mellyben az — 32 eſztendök' elfolyása alatt tett külömbféle nevezetes ſzolgálatit elő ſzámlálván, föképpen pedig a' *Hora'* világa alatt tettet; de közelebbről, midőn ő' *Török* a' megnevezett Vármegyébe bérohanván az *t* a'semmiig el puſztította: moſt, minekutánna álta éltt nyomorúságinak súlya alatt eggyik ſzeme' világát tellyeſſen el veſztette; a' másik is egéſzségével naponként gyengül — azért esedezik, hogy a' T. Rendek' közbenjárása által, kegyelem-pénzhez (pensióhoz) juthaſſon. A' Könyörgönek érdemeiről bővebben is tudósíttatván a' T. Rendek, az Orſzág Gyülésén jelen lévő Ns *Hunyad Vármegye'* Küldöttjei, 's egyéb hiteles Személlyek által, annak esedezését a' Fő Igazgató Tanáttsal, hathatós ajánlásokkal közleni el végezték. *Másodſzor.* Fel olvastatván azon Deputáziónak munkája, melly *Erdélynek* — ama' soha el nem felejthető *Mária Therésia* Fejedelem Aſſzony által Nagyfejedelmi Tzimmel való meg tiſztelteteséről költ Diplomának bővebb megvisgáltatására kirendeltetett, jónak ítélték a' T. Rendek azt az Ítélő Mesterekpek a' végre által adni, hogy ezek abból a' fontos, és a' Gyülés' Jegyző-Könyvébe bé-iktatándó

okq-

okokat rendbe ſzedjék, mellyeknek meg látásából 's fontolásából is a' T. Rendek végső végzést fognak venni, ha a' fenn emlitett tzélra nézvé most nálok lévő Királyi Levéllel ezentúl éljenek é, 's a' sarkallatos Törvénnyeik' sérelme nélkül élhetſenek é, avagy tőle egéſzen el állyanak, vagy újjat kérjenek ő Felségétől. g.) A' Fő Igazg. Tanátsnak egy Titoknokja azzal a' jelentéssel érkezett le a' Fő Ig. Tanátstól, hogy a' Kir. tellyes hatalmú Bíztos Úr ő Kegyelmessége ennek, egy mind egyeneſſen a' T. Rendekhez, mind pedig különöſſen ehez ſzólló Kir. Irást által küldvén a' Fő Ig. Tanáts, a' T. Rendeknek atyafiságoſſan azonnal lejendő le jövetelét jelenti, mellyet is örömmel várván a' T. Rendek, tsak hamar azt közöttök lenni ſzemlélték is. A' Fő Kormányozó Úr ő Kegyelmessége, fel olvasás végett által adja eggyik Itélő Mesternek — mind azon, ő Felségétől a' T. Rendekhez ſzólló Kir. Viſſza-Irást, mind pedig az e' mellett ugyan a' T. Rendekhez intézett Levelét a' Kir. tellyes hatalmú Bíztos Úr ő Kegy. gének, melly is leg elsőben fel olvastatván, abból a' T. Rendek örömmel értették ő Felségének az eránt hozzájok járúlt kegyelmét, hogy M. Gróf *Bánffi György* ő Kegy. ge, kit is ſzabad válaſztásoknak ereje mellett, magok Fő Kormányozójoknak lenni ő Felségétől kértek — ezt a' válaſztást helyben hagyván — meg engedi egyſzersmind, hogy a' T. Rendek előtt, a' fenn tiſzteltt Gróf *Bánffi György*, mint Fő Kormányozó, a' rendes, és Haza' Törvényén épűlt hitet le is tegye. Ezen nevezetes napnak lejendő meg határozása eránt, mihelyest a' Kir. Bíztos Úr ő Kegy. sége, a' Fő Kormányozó Úr ő Kegy. ségével eggyet fogott is érteni — e' felől is fogja a' T. Rendeket azonnal tudósítani. Fel olvastatott ennekutánna maga a' Kir. Viſſza-Irás, melly is a' T. Rendeknek ezen folyó Eſztendő' Bóldog Aſſzony' Havának 18-dikán fel küldetett Hit-Levél mellett való Repræsentá-

tzió-

tzióra válaſzúl iratott. — Mellyben a' többi között az is vala, hogy az *Erdélyi* Törvényeknek útmutatása ſzerént, jónak találván ö Felsége, az eddig eggyesülve volt *Magyar* 's *Erdélyi* Udvari Kántzellériákat egymástól el válaſztani; kivánja is, hogy a' T. Rendek a' fenn lejendö Kántzellárius' hivataljára a' ſzabad válaſztást mennél hamarább elö vegyék, 's ö Felsége eleibe a' kineveztetés végett terjeſſzék 's a' t. — Soha sem reményleſt hir — váratlan tudósítás — a' T. Rendek között — mélly halgatás. — — 4.) Ugyan azon Itélö Mesternek által adván a' Fö Kormányozó Úr ö Kegyelmessége, eggy, a' Fö Igazgató Tanátshoz le érkezett udvari parantsolatot, ennek foglalatjából is ugyan azon tudósítást vették, hogy nints többé eggyesültt *Magyar* 's *Erdélyi* Udvari Kántzellária. — Ennél fogva, a' fenn említett Leveleknek fel olvasása után a' Fö Igazgató Tanáts a' T. Rendek közzül ki mene; ezek pedig, hogy jobban meg fontolhassák mind azt a' sokat — a' mit egyſzerre hallottak — 's azokra illendö válaſzt fel is kuldhelſenek, a' fenn említett Királyi Levélnek Diktaturára lejendö kiadását meg határozták; 's egymásnak atyaſiságoſan jó kedvet — az ebédhez nyilván — kiván, ván, e' napi Gyülésnek végét ſzakaſztották.

Auſtriai Belgyiom.

Újjolag kezekbe vették immár, ezen Tartománynak törvényes Fö Igazgatói — *Kriſtina* Fö Hertzeg-Aſſzony, és Férje *Albert* Herrzeg — a' kormányt, az egéſz Tartománynak örömére. — Szólló tanúi vóltak ezen örömnek azok a' gyözedelmi kapuk, mellyeket emeltek vólt minden helységek, a' mellyeken által menendök valának ö Kir. Hertzegségek *Brüſſzelig*. Ugyan annak tolmáttsai valának a' harang- és musika-ſzóval, 's ágyúk' ropogásaival eggyesített sürü örömkiáltások is. — Jun. 15-dikén vala ſzerentséje

Brüſz-

Brüſſzel Városának; az említett Felségeket kebelébe viſſza fogadni. Agyú, puska, harang, és musika ſzózatok, 's *éllyen* kiáltások hangzottak ö Kir. Hertzegségek eleibe. Által vévén a' Város kapujánál tiſztelkedett Tanátstól a' Város' kúltsait, egyenesſen a' *Sz. Gudula* Templomába mentek ö Kir. Hertzegségek, mellynek ajtajánál a' *Mechleni* Érsektől, 's az ezzel vólt feles ſzámú Papságtól tiſzteltettek, 's ugyan azoktól bé is vezettettek a' Szentegyházba. El énekeltetvén maga az Érsek által a' *Te Deum Laudamus*, indúltak ö K. H. ségek a' Tanáts-Házhoz; onnan pedig a' magok Palotájokba, holott is audientziára botsátották magokhoz a' Kormányſzék' Tagjait, a' Tartományoknak Küldöttjeiket, és a' főbb Nemességet. Hat óra tájban Teátromba mentek, mellyben a' jelen lévő ſzerentsés környülállásokhoz intézett — — — — — nevezetü Darab jádzottatott. — Hogy ki léptek ö Kir. Hertzegségek a' játék nézö helyből: új vidámító tárgyak ötlöttek ſzemek eleibe, t. i. a' ſzebbnél ſzebb világosítások. Az úgy nevezteteti *Löveni piatzon*, egy ſzép győzedelmi bólthajtás; a' Tanáts-Ház előtt pedig 4 pyramisok világoskodtak. Még homloka tetejét is, világoskodó győzedelmi bólthajtások ékesítették a' Tanátsháznak. A' tartós essö akadályoztatta és fogyaſztotta is némelly réſzben ezen Innep' pompájának fényességét; de ha a' métseseknek pislákoló tüzén erőt vehettek is az essö' tseppjei: nem állhattak ugyan tsak ellent a' Nép' ſzivében égö ſzeretet' és tiſztelet' tüzének, hogy annak lobogó lángjai, a' mindenfelöl öſzve tódúltt sokaságnak ſzáján, sőt ſzemein is, igen éſzre-vehetőképpen ki ne hatnának.

Oroſz

Oroſz Birodalom.

Oroſz Fő Vezér H. *Repnin*, következendő foglalatú előre való tudósítást bötsátott *Gálátzból* Jun. 18-dikán, az *Oláh Országban* lévő Ts. s Kir. Seregek' Kormányozójához, Gróf *Mitrovſzkyhoz*:

„Generállieutenant *Kutuſov*, által ment a' Dunán, az *Oroſz* Seregnek eggy Oſztállyával, 's *Kám Bachty Ghiray*; *Seraskier Achmed Baſa*; továbbá 3 más Basák', és 5 *Tatár Szultánok'* vezérlése alatt, 23000 emberből — réſz ſzerént *Törökökből*, réſz ſzerént pedig *Tarárokból* — állott Seregét az Ellenségnek meg-támadta, és megverte. — 1500 hóltjait hagyta a' ſzaladó ellenség a' tsata mezején; 8 ágyúi, 's feles ſzámú zászlói lettek az *Oroſzoknak* prédájává, az egéſz táborral eggyütt. Eggy élés-házát pedig, mellyben 30000 mérő liſzt volt, jó nagy rakás puskaporával eggyütt, fel dúlták az *Oroſzok*; kiknek ellenben magoknak igen kevés veſzteségek volt."

Frantzia Orſzág.

Condé Hertzeg eránt hozott ('s már általunk közlött) kemény végzését a' Nemzet Gyülésének, nem tsak meg erössítette a' Király; hanem el is küldötte azt *Condé* Hertzeghez haladék nélkül, és még tulajdon nevében is irt nékie Levelet, mellyben hathatóſſan öſztönözte, a' minél előbb lejendő viſſza térésre. Várják is mind a' meg nevezett Hertzeget, mind az *Artéſiai* Grófot is 18-dikra *Párisba*.

Lengyel Orſzág.

Minekutánna ſzerentséſſen reá mehetett a' *Lengyeleknek* moſtani bölts, és jó Királlyok *Stanislaus Auguſtus*, hogy a' Városi Polgárságot hathatóſſan meg vigaſztaltaſſa az Orſzág' Rendjei ál-

által: most immár azon iparkodik szives törekedéssel, hogy a' Parasztságon is könnyítteſſen; a' minthogy ezen kívánságát már közönséges Gyülésben is szivekre kötötte nem régiben a' Rendeknek, melly alkalmatossággal következendő értelmü ki-fejezésekkel élt a' többek között: „*A' még rendbe szedendő tárgyak közzül*, úgymond, *kiváltképpenvaló módon elöttem forog énnékem, a' munkás Parasztt Embernek el-vettetett állapotja, kinek bóldogtalan szolgaság egésſz élete; 's a' Szeretsenekéhez tsak nem hasonló sorsa vagyon. Majd szintén senki sem veszi nálunk eszébe, hogy a' Parasztt is Ember; néki is köze vagyon az emberi jussokhoz; 's meg érdemli, hogy úgy legyen a' véle való bánás, mint Emberrel. Magok tudják azt, Uraim! hogy a' Parasztt tart bennünket; ő eszközli, hogy mi mindennek böviben vagyunk, a' midön néki magának, a' szájába bé tévő falatja is alig vagyon sokszor. Nálla nélkül nem üzethetnének a' mesterségek, úgymint a' mellyekhez ő adja a' ki-készültendő materiát — nem virágozhatna a' kereskedés. Sem békeſſég', sem had' idején el nem lehet Parasztt nélkül lenni. Meg kell vallanunk, hogy ő a' leg szükségesebb, és terméſzetibb Tagja egy virágzó Státusnak.*“

Török Birodalom.

Török Szomszédjainknak bövebb esmeretékre, kivántunk egy *Lenk Jósef* nevezetü *Würtemberg* Regementjebéli Dragonyosnak vallástételéből némelly töredékeket ide iktatni: 1788dikban Aug. 29dikén esett Török kézbe a' meg nevezett Dragonyos, azon alkalmatossággal, midön F. M. L. Gróf *Wartensleben* vitsza vonta Népét *Mehádiától*, *Teregovához*. El fogatása után nehány napokkal, ki állíttatott *Lenk*, a' maga egész kézületében egy nagy kerületbe, mellyet seles számú Törökök formáltak, 's próbákat tétetett rajta a' Basa, minémü óltalmul szolgálhat a' melly-vas, és a' sisak a' golyóbis, és fegy-

vet

ver ellen. Parantsolta t. i. némelly Törököknek, hogy keménnyen meg töltvén piſztollyaikat, löjjenek bizonyos meſſziségről a' *Lenk*' mellyére. Ki állotta a' golyóbisokat ſzeretségſſen a' mellyvas; annakutánna neki estek a' Törökök a' sisaknak; kezdték azt irgalmatlanúl vagdalni: míg nem végre két felé is esett, 's ízegény *Lenk* igen nagy sebet kapott a' feje' kaponyáján. — *Konſtántzinápolyba* lett érkezésével, 6 büdös fővel aggatták körül *Lenket* a' Törökök; 's ſzamárra ültetvén, három nap hurtzolták egymás után az úttzákon. A' durva nép, nevetve tsúfolta, 's sárral és kővel hajigálta!!!

* ** ** * ** *

Kolosvárról, Jun. 16-dikán. „Gubernátor ő Kegyel. sége, ki ment vólt az Innep' Szombatján *Bontzhidára;* az Uraságnak is nagy réſze, ki oda, ki maga házához; ma takarodnak viſſza. Hólnap Gyülése leſſz mind az Orſzágnak, mind a' Fő Ig. Tanátsnak. — Hazánk' egy fő Díſzétől, öreg Gr. *Betlen Gergely* Urtól meg folzta bennünket a'halál."

Ő Ts. 's Kir. Felsége, még mind ez ideig *Majlandban* múlat, *Károly*, és *Leopold* Fő Hertzegekkel eggyütt.

Küldjük az *m* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Júliusnak elsö napján 1791.

Bétsi.

Enzerſtorf Városa által, úgy meg tiſztelteteti a' *Frantzia Dedalus* — *Blanchard* — hogy zálzlója a' Város' Templomában függeſztetett fel, (nem a' Tanáts-Házban) 's maga, Polgárnak vétetett bé, még pedig olly ſzép igéret mellett, hogy ha az emberi sorsnak változandósága úgy találná hozni valaha magával, hogy segíttségért kellene folyamodni nékie az *Enzerſtorf*iakhoz: bátran menjen hozzájok, ök kéſzek leſznek, tiſztteſſégeſſen való el tartására.

Nemes ajánlás egy kis Várostól. — Ezen példából is láthatni, hogy nem annyira a' virtusokról, mint sem a' vétkekről igaz az, hogy nagyobbak azok a' nagyobb Városokban; a' mint az utólsó állítást nyilván bizonyítja ím e' következö ſzörnyü történet:

A' múlt Héten, Hétföre virradóra egy 17 eſztendös Leányt találtak halva, az úgy nevezteteti *Alter Fleiſchmarkt (régi hús-piatz)* úttzán lévö *Weiſſer Ochs (weiſſer Ochs)* nevezetü Vendégfogadó' kapujánál. A' testnek visgálói úgy tapaſztalták, hogy a' Gyilkos' buja indúlatinak áldozattyává lett légyen, meg-ölettetése elött a' ſzerentsétlen Leányzó.

Gróf *Eſzterházy*, és B. *Herbert* Miniſtereinknek parantsolatjok ment, némelly tudósítások ſzerént, hogy térjenek viſſza *Sziſztóvba*; 's elöbb ugyan új fegyver-nyugvást köſſenek, azután pedig a' Békeſſégnek végre-hajtásán legyenek tellyes igyekezettel. Más Levelekből azt olvaſſuk, hogy már viſſza is mentek vólna oda.

Magyar Orſzág.

Vetse-Szék nevezet alatt értetik, Ns *Veſzprém* Vármegyében helyheztetett *Tapoltzaſöi*, *Kis-Jenöi*, 's *Vetsei*; úgy nem külömben Ns *Sopron* Vármegyében fekvö *Dör* helységbéli Prædialiſta Nemeseknek Kormányſzékek. Ezen Szék meg ſzünt

vólt *II. Jósef* alatt: hanem most újra fel állott, mint az itt következő előadás bizonyítja, melylyet egy nagy érdemü Hazafi méltóztatott velünk közleni:

„Az Istennek kegyelméből, 's Felséges Urunk *Második Leopold Római* Tsászár, és *Magyar Országi* Királlyának 's a' t. kegyességéből, a' T. Rendeknek pedig állhatatosságokból, minekutánna mindenek az 1780. esztendőbéli karba helyheztettek vólna, a' hajdani Nemes *Vetse-Szék* is vissza állíttatott. Méltóztatott erre nézve Nagyságos és Fő Tisztelendő *Győri* Megyebéli Püspök *Fengler József* Úr, mint a' meg nevezett Széknek örökös Fő Ispánnya, és Osztogatója (Collator), Tisztségének meg erössítése végett, e' mai napot, úgymint Rák-Hav. (Jun.) 7-dik napját kegyelmessen rendelni; mellyet ezen Széknek, Rák-Havának 6-dikán tartatott közönséges Gyülésében, All-Ispány T. *Vajda Ferentz* Úr ki hirdetvén: meghatároztatott azon Gyülésben, hogy a' Nagyságos Püspök Úr, emlitett All-Ispány, és *Csuzi Csuzy Gáspár* Urak által, a' bé-iktatásnak napjára lekérettessék. Rendelés tétetett arról is, hogy a' Nemesi Sereg, melly mintegy 24 Lovasokból állyon, Nagys. Gróf *Várkonyi Amadé Antal* Úrnak vezérlése alatt, *Pápán* fellyül ő Nagyságának eleibe mennyen, 's a' Városban lévő Kastélyba, melly, szállásául ajánltatott, díszessen bé kisérje. Munkába vétetvén ezen rendelések, midőn közelgetett vólna más nap Püspök ő Nagysága, számos kisérőivel eggyütt (több vólt 50 kotsiknál), 's musika szóval *Tapoltzafő* határához: szép köszöntő Beszédet tartott hozzája Főtisztel. *Ratóthi* Prépost *Páintner József* Úr, az egész Nemesség' nevében; a' Helységnek széléhez lett érkezésekor, a' Ns Széknek Fő Birája *Kolosvári Ferentz* Úr köszöntötte a' *Tapoltzafőieknek* nevében; benn pedig a' Helységben, Ref. Prédikátor T. *Somlyósi Dávid* Úr. — Minekutánna meg vendégelte vólna

it-

itten, T. All-Ispány Úr az egész fényes Gyülekezetet, szék-újjító Gyülés tartatott; mellyben elöször Gróf *Amadé*, annakutánna pedig *Vajda* All-Ispány Úr intézték hathatós Beszédeiket a' Fö Ispány Úrhoz. Hasonló ékes Beszéddel viszontagolta azokat a' Fö Ispány Úr, 's egyszersmind a' Nemes Széknek meg-újjítását szabad voksra méltóztatott botsátani. — A' Tábla-Bírósággal réfz szerént újjonnan meg tiszteltetett, réfz szerént pedig annak elöbbi birásában meg erössíttetett Úri Személlyek így következnek:

Nagyságos Gróf *Várkonyi Amadé Antal*, Fö Tisztel. *Scharlach Károly*, *Pánkottai* Apátúr, 's a' *Györi* Káptalannak Fö Zsoltározója, Kánonokja, és a' Lelki dolgokban Helytartója; *Kapuvári Antal*, *Veszprémi* Kánonok, és *Sümeghi* Fö Esperest; *Páintner Mihály*, *Rátóthi* Prépost; és *Somogyi Leopold*, *Györi* Kánonok Urak. — Nagy-Tekintetü *Medgyesi Somogyi János*, Arany Sarkantyús Vitéz; Nádorispányi Itélömester 's Tanátsos *Szent-Gáli József* Tanátsos, 's a' *Györi* Kir. Tár' Igazgatásánál Tisztviselö — Urak. Tek. *Kún László*, *Veszprém* Vármegyének elsö All, és *Fáiszi Anyos János*, második All-Ispánnyai. *Farádi Vörös László*, *Horváth József*, *Rohontzy György*, *Csúzy Gáspár*, *Vigyázó József*, *Csúzy József*, *Illésy Miklós Veszprém* Vármegye' Fö-Jegyzöje (Ordin. Notarius), *Paraitz Ferentz*, *Balásovits Mihály*, *Rohontzy Pál*, *Eöry János*, *Högyészi Sándor*, *Bésan István*, *Rába Boldisár*, *Szakonyi János*, *Györffy József*, *Korkoványi Ferentz*, *Sáry Pál*, *Osvald Zsigmond*, *Kámondy Márton*, *Vigyázó Károly*, *Kemény Pál*, *Karátson Antal*, *Pordán Sámuel*, *Pertzell János*, *Forintos Zsigm.*, *Horváth Margarits József*, és *Hajas Tamás* Urak.

Az Allispányi Tisztségre neveztettek:

Tek. *Vajda Ferentz*, *Csúzy Gáspár*, *Rohontzy György*, *Vigyázó József* Urak; kik közzül az

elöl említett Úr, köz akaratúl meg hagyatott Tiſztségében.

Fő - Jegyzőségre:

Högyéſzi Sándor, és *Markús Ignátz* Urak; kik közzűl a' másodikra esett a' voks.

Fő - Bíróságra:

Kolosvári Ferentz, *Vigyázó Károly*, *Zámbó Péter*, *Karátson Antal* Urak. *Kolosvári Ferentz* Úr meg hagyatott, már ez előtt is érdemesen viselt hivatalában.

All - Bíróságra:

Zámbó Péter, *Karátson Antal*, *Karátson Károly*, *Csoknyai József* Urak. Az elsőre mentek a' leg több voksok.

Az Úgy-viselésre (Fiscalis)

Vetsey Ferentz, *Horváth Margarits József*, 's *Hegyi Ferentz* Urak; és *Vetsey Ferentz* válaſztatott.

Esküdtekké rendeltettek:

Csoknyai József, *Eöry Iſtván*, *Szombathelyi Ferentz*, *Balogh János*, *Szentiványi Láſzló*, *Bognár András*, *Soós Iſtván*, *Gyapay Ferentz*, *Veſzprémy András*, *Fövenyes György*, *Papp András*, *Szalóky Iſtván*, *Perſovits Ádám*, *Jankó Imre*.

Mivel pedig a' Fő Jegyzőségre méltóztatott Úr, Ns *Veſzprém Vármegyében* is rendes ſzolgálatban vagyon — All-Jegyzői hivatalt visel — következésképpen könnyen meg történhetne, hogy Vármegyei kötelelſége gátot vetne talám ollykor a' *Vetseſzéki* hivatala' tellyesítésének: erre názve méltóztatott a' Nagys. Fő Ispány Úr, *Vajda Ferentz* Urat All-Jegyzővé rendelni; All-Úgyviselőt is tett, *Gombos Moiſes* Úr' ſzemélyében.

A' *Vetseſzéki* ſzolgálat, ingyen tétetett vólt az előbbeni időkben; de minthogy böltsen tudja azt Püspök ő Nagysága, hogy valamint csak jobban fordúl a' kerék is, ha kenik: úgy bizonnyal ſzerentsésebb előmenetelű a' ſzolgálat is, ha jutalommal serkentetik: ez okon olly kegyes igére-

retet méltóztatott tenni, hogy míg az Isten ötet élteti, az All-Ispánynak 300; a' Fö Jegyzönek 200; a' Fö-Birónak 150; az All-Birónak 100; az Ügyviselöknek végre 150 forintokat fog tulajdon Kintstárjából fizettetni, minden esztendöben.

A' Kir. Biztosok' fel-állíttatásának alkalmatosságával, Ns *Veszprém Vármegyének* adattak vólt által a' *Vetseszék*' minden törvényes végzései (*Acta judiciaria*); most tehát el végeztetett a' Közöns. Gyülésben, hogy vissza kéretteszenek, és meg nevezendö bátorságos helyen tartassanak. Ezek így meg esvén, szives kivánságaikat intézték a' Nagys. Fö Ispány Úrhoz a' T. Karok és Rendek, mint szintén a' Gyülés' kezdödésével tselekedtek vólt: 's ezzel a' Gyülés el oszlott. — Az Uraságok által mentek *Pápára*, holott is gazdagon meg vendégeltettek a' Fö Ispány Úr által. *Tapoltzafön* is adatott vendégséget ö Nagysága. Haladta a' négy százat, a' *Pápán*, és *Tapoltzafön* meg vendéglett Személlyeknek száma."

A' *Pápai* Vendégség alatt születtek ím e' következendö versek:

Ím' elsö zsengéjét hév sohajtásinknak
Áldozza *Vetse-Szék* ö Fö Ispánnyának,
Püspöki Szék mellé *Vetse-Szék* helyhetik,
Innen az eggyesültt öröm közöltetik.
Ékesítik egymást, Te mind a' kettötöl
Ékes vagy; de ezek szépek Te díszedtöl.
Élly! hát e' két Széktöl fel magasztaltatott,
Ország, 's Religyió magának választott.
Öszve gyültt Nemes Szék, Tiéd a' ditsösség
Maradjon, 's örökös hir, újjúltt díszesség.
Tapoltzafö örülly, nints is már mit féljen,
Fö Ispánnya vagyon *Fengler*, ki is éllyen.
Jenö, *Dör*, és *Vetse* kaptsoltt örömökben,
Fö Ispánnyok' éltét bé zárják szívekben.
Fengler József, *Györi* Püspök, *Vetse-Szék*' Ispánnya
Éllyen soká, *Szanyi* Músa szivéből kivánnya.

Hely

Hely 's név alólirás nélkül jött közelébb hozzánk *Magyar Orſzágról* a' következö Levél:

A' Dunán túl való Evangyélikusok (Lutheránusok) gyülést tartottak nem régiben, mellyben azt végezték, hogy a' *Pozsoni* jeles Gymnásiumjokhoz hasonló Gymnásium állíttassék fel *Györben.* Ennek fel-állítását, a' túl a' Dunán való Ekklesiáknak nagyobb réſze fogja maga adakozásával eſzközleni; más réſze pedig az emlitett Ekklesiáknak, a' *Soproni* Gymnásiumnak virágzóbb állapotba lehetö helyheztetésére, 's fenntartására fog adakozni. És valóban méltán lehet óhajtani, hogy, le ſzállítván a' miéink az apróbb Oskolákat p.o. a' *Modorit*, *Gömörit*, 's *Lötseit*, a' Syntaxisig való tanításig: a' nagyobb Oskoláknak gyarapítására, 's elegedendö Tanítókkal való bé ültetésére fordítanák tehettségeket, a' millyenek a' *Pozsoni*, *Soproni*, *Késmárki*, és *Eperjesi*; hogy így a' Terméſzeti Hiſtoria, a' Terméſzetröl való Tudomány (Phyſica), a' Haza' Törvénnye, 's más fö Tudományok rendesen tanítattathatnának nálok. Egyébaránt *Györ* Városa, azért is igen jó helyek leſſz a' Musáknak, hogy ottan a' Magyar Nyelvet is könnyü móddal meg lehet tanúlni.

Debretzenből, Jul. elsö napján.

„Nagy Mélt. Fö Ispánnya Ns Vármegyénknek, Gróf *Teleky Sámuel* ö Kegyelmessége, Jun. 30-dika, és Jul. elsöje köztt való éjtſzakán eggy órakor jött bé Városunkba, melly véletlen érkezése miatt a' Fö Ispány Úrnak, nem tehették meg Lovasaink a' tiſzteletet, a' mellyhez kéſzítették vólt magokat. Tsupán reggeli 9 óráig múlatott ö Kegyelmessége. El kisérte *Bagos* nevezetü helységig, Fö Biró T. *Szombathy* Úr, nehány Tanátsbéli Urakkal, 's az arra rendeltetett Lovasokkal eggyütt.

Jun.

Jun. 28-kán estvéli 5 és 6 óra között igen nagy égi-háború, 's olly ſzörnyü zápor-essö vala nálunk, hogy ſzintén térdig értek a' vizek úttzáinkon. Mivelhogy gyakori jéggel elegyes vólt az essö: kimondhatatlan károkat tett nehány ſzölös kerteinkben, úgy hogy kivált egyben alig maradott tized réſze a' termésnek. Áldjuk azonban az Iſteni Gondviselést, hogy sok ſzölös kertjeink, és vetéseink tsak ugyan semmi sérelmet nem ſzenvedtek. Nyóltz menykövek estek le; de a' mellyek közzül tsupán egy vólt kártékony. — Egy mezei házatskát égetett el."

Várad-Velentzéről, Jul. 4-dikén.

„Gróf *Teleky* ö Kegyelmessége, hólnap fog bé iktattatni Fö-Ispányi Hivatalába. A' ſzékújjítás, hólnap után leſſz. A' vidékekről ſzámtalan sokaság gyülekezik öſzve, ezen jeles alkalmatoſſágra. Mind a' bé-iktatás' pompája, mind a' ſzék-újjítás fog tartatni a' Vármegye' Háza ellenében lévö új Tántz-Házban, mellyet Püspök ö Nagysága épittetett: minthogy az mind tágasabb, mind bátorságosabb a' Vármegye' Házánál. Ez a' Bálház olly ſzép, és olly nagy, hogy akármelly Plebánia' Templomának bé illenék."

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Jun. 30-dikán. „Fels. Fejedelmünknek olly értelmü Irása olvastatott fel közelébb az Orſzág Gyülésében, hogy három hetek alatt végét kivánja vettetni ö Felsége az emlitett Gyülésnek. A' Felség' ezen kivánságára kéſzitett feleletjekben jelentik alázatoſſan a' T. Karok és Rendek, hogy ha éppen 3 hetek alatt vége nem lehetne is a' Gyülésnek: ugyan tsak rajta fognak lenni tellyes igyekezettel, hogy Julius' végére, vagy leg fellyebb Auguſtus' kezdetére, kéſzen lévén munkáikkal, el oſzolhaſſanak.

Fran-

Frantzia Orfzág.

Igéretet tettünk vala közelébbi Levelünkben, hogy az uralkodó Háztól tett jelentésünknek hasonlatoſſágára, azon 3 Fő Házakról is fogunk szóllani, mellyek királyi vérből vették származásokat; úgymint az úgy neveztetett *Aureliánumi* (*Orleans*), *Bourbon-Condé*, és *Bourbon-Conty* Házak, 's ugyan azért mindjárt az uralkodó Ház után vagynak. — Az *Aureliánumi* Ház, *XIV. Lajos* királynak iffjabb Öttsétől *I. Fileptől* vefzi származását, a' ki meg hólt 1701-ben. — A' moſtani igen nevezetes, és a' Frantzia Nép előtt feletté kedves *Aureliánumi* Hertzegnek kereſztségbéli neve *Lajos Filep Jósef Dauphinei* (*Delfinatus*) Kormányozó vólt, melly méltóságához katonai Fő Tiſztségek is járúltak. Született 1747-dikben; az örökség pedig 1785-ben ſzállott reá, *Lajos Filep* nevezetű Attyáról. A' Felesége: *Ludovica Maria Adelais*, néh. *Penthievrei* Hertzeg' *Lajos János Mariának* egy Leánya, kitől következendő 4 Gyermekei vagynak: 1.) Az úgy neveztetett *Chartresi* (*Cornutum*) Hertzeg, a' ki 1773-ban ſzületett. *Pictáviumi* Kormányozó vólt. 2.) *Montpenſieri* Hertzeg, ſzületett 1775-ben. A' 3.) *Mlad-moiſelle de Chartres* — 1777-dikben ſzülletett. 4.) *Beaujoloisi* Gróf, ſzül. 1779-ben. — A' nagy Attya, *Lajos*, Igazgató (Regens) vólt Frantzia Orſzágban, 1715-dik eſztendőtől fogva 1722-dikig.

A' *Bourbon Conde* Ház, ama' ditső emlékezetű *IV. Henrik* Király Attya' Öttsétől *I. Lajostól* származik, a' ki 1569ben végezte életét. — A' moſtani gyakran ſzóban forgó, és a' Frantzia Conſtitutzió' Baráti előtt gyűlölséges *Bourbon-Condei* Hertzegnek kereſztségbéli neve *Lajos Jósef*, ſzületett 1736 ban. Fő Udvari Meſtere vólt a' Kir. Háznak, 's katonai Fő Tiſztségeket is folytatott. Moſt, *Frantzia Orſzág* ellen ſzedet katoná-

nákat a' *Német Birodalomban*; ſzületett 1776ban. Egy Fia, és egy Leánya vagyon, úgymint: *Bourbon Condei Lajos Henrik Jósef*, *Bourboni* Hertzeg; és *Ludovica Adelais Madame de Bourbon Conde*. Ez, Apátúr-Aſſzonnyá (Abbatiſſa) lett vólt *Remiremontban* 1786-dikban. Amaz, *Campaniának (Champagne)*, és *Brie (Bria)* nevezetű Környékeknek Kormányozója vólt. Feleségül vette 1770ben az *Aureliánumi* Hertzeg' Leányát, a' fellyebb emlitett *Mademoiſelle de Chartrest*; de a' kitől külön él 1780-diktól fogva. Egy Fia van tőle: *Lajos Antal Henrik*, *Enghieni* Hertzeg, a' ki 1772-dikben ſzületett.

A' *Bourbon - Conty* Háznak törzsöke vólt *Bourbon-Condei II. Henriknek* kiſſebb Fia *Armand*, a' ki 1666-ban hólt meg. A' moſtani *Bourbon-Contyi* Hertzegnek kereſztségbéli neve *Lajos Ferentz Jósef*. *Berry* Tartománnyának Kormányozója vólt. Feleségül vette 1759 ben, *III. Ferentz Modenai* Hertzegnek *Eſtei Fortunata Maria* nevezetű Leányát; de a' kitől külön él. Gyermekei sintsenek tőle.

Folytatása azon Irásnak, mellyet maga után hagyott vólt a' Király, Párisból lett el-menetelével:

„Ha visgállya valaki a' Státus' ki-ſzolgáltatásának külömbkülömbféle tzikkelyeit: meg fogja látni, hogy a' Király ki vagyon abból rekeſztve. A' Törvénytételben nints néki semmi réſze, tsupán tsak arra kérheti a' Nemzet Gyülését, hogy ez vagy amaz dolgot vegyen fel, munkálódásának tárgyául. — A' mi nézi az Igazságnak ki ſzolgáltatását, a' Királynak semmi más köze nintsen ehez, hanem hogy ő adja ki a' Biráknak Bizonyság-Leveleiket, 's ő nevez Királyi Bíztosokat, a' kik sokkal kissebbek a' hajdani *Generális Prokurátoroknál*. A' Törvényeknek meg tartására való közönséges vigyázás, új Tiſztviselőknek vagyon által adva.

Még

Még a' leg ſzebb Juſſa ugyan tsak meg maradott vólt a' Királynak, melly áll a' meg-kegyelmezésben (aggratziázásban), 's a' büntetéseknek enyhítésében; azt is el vették végre tőle, és már moſt az Esküdttek' kezében vagyon; ezeknek van hatalmok reá, hogy úgy ſzabhassák, ez, vagy amaz tselekedetre a' Törvényt, a' mint nékiek jónak tettzik. Ez, nagyon kiſſebbíti a' Kir. Méltóságot — hozzá ſzokott vólt már a' Nép, hogy úgy folyamodjon oda, mint a' jóságnak, 's jótéteménynek közönséges középpontjához. Az Orſzág' Kerületeinek belső ki-ſzolgáltatása, meg akadályoztatik azon kerekek által, mellyek az egéſz Státus alkotvánnya mozgásainak ártalmára vagynak. Semmikké lettek a' Miniſterke. A' Konſtitutzió' Barátinak Társasági sokkal hatalmasabbak, és minden más igyekezeteket haſzontalanokká teſznek. A' Király tétetett, mindenek felett való Fejévé a' Seregnek: még is a'. hadra ügyelő Deputátziót, az én meg kérdetésem nélkül állította fel a' Nemzet Gyűlése; nehány Tiſzteknek tétele, által adatott ő nékie, még is változást kellett tenni a' válaſztáson; mivelhogy az, nem tettzések ſzerént vólt némelly Klubóknak. Ezen Kluboknak lehet tulajdonítani nagyobb réſzént, a' Regementeknél támadott zenebonáskodásokat: ha nem függ a' Katonaság a' maga Tiſztjeitől, már akkor veſzedelmére van az a' Státusnak. A' Király, mindenkor abban az értelemben vólt, hogy a' Tiſzteket ſzintén úgy meg kell büntetni, ha bünösök; valamint a' köz Katonákat, és hogy ezeknek ſzabad útat kell nyitni, a' magok érdemeik ſzerént való fel-kapásra.

A' mi illeti a' Státusnak külső dolgait, igaz, hogy a' Követek' küldése, 's az Udvarokkal való alkudozások a' Királynak vagynak által adva; de a' had-inditásra való jus el vétetett tőle:

hol-

holott tsak lehetett vólna gondolni, hogy ok nélkül ö se kezdett vólna hadakozást. A' Békeſſégkötésre való jus, egéſſzen külömbözö formájú: a' Király ugyan *Eggy* akar lenni a' Nemzettel; de mellyik Hatalmasság ereſzkedik úgy alkuba, ha ennek meg fontolása a' Nemzet Gyülése' hatalmában leſzen. Mert az efféle alkuknak titokban kell tartatni; hogy' leheſſen pedig azt várni egy, közönségeſſen tanátskozó Gyüléstöl? 's azonban tsak is olly ſzeméllyel ſzeret akárki is alkudozni, a' melly, más közbe avatkozása nélkül foganatosan köthet."

A' Királyi Familia, egy föld alatt való menetelen ſzökött ki *Párisi* Palotájából, a' melly menetel, a' konyhából egéſſzen a' *Sequána* folyó vizére ki ſzolgál. Az emlitett menetel' végénél várta már egy hajó a' Felségeket, 's vítte *Séve* nevezetü Faluig, a' hol is hintókra ültek. — *Campánia (Champagne)* Tartománnyának *S. Menehoud* nevü Városotskájáig ſzerentséſſen útazott a' Kir. Familia, hanem az oda való Poſtamester némi-némü félénkséget vévén éſzre az Útazókban, gyanúságba esett ellenek. Még nagyobb nyughatatlanságot ſzerzett az benne, hogy a' papiros pénzen lévö képét a' Királynak (kit ö ugyan soha sem látott vólt még életében) nagyon hasonlónak találta, a' kotsiban ülö Személly' képéhez. Lóra ülvén tehát, hirt adott *Varennes* nevezetü helységbe, hová a' Felségek is nem sokára el érkeztek. A' Király, nem gyanítván leg kiſſebbet is a' környülállásokról, ki ſzállott itten a' kotsiból, 's bé ment a' vendégfogadóba, holott is a' Helység' Borbéllya, *Mongin* nevezetü, mihelyt meg látta: mindjárt reá esmert. Jel adatott tehát a' lármaharanggal, mellynek hallására omlott mindenfelöl a' Polgár Katonaság a' vendégfogadóhoz, 's a' Felségeket erövel le tartóztatta. Érkezett ugyan tsak hamar egy tsoport Dragonyosság, mellyet olly ſzin alatt rendelt *Metz* Városa Kommendánsa, Marki

Bou-

Bouille, a' Kir. Familia' hintajainak kisérésére, mint ha azokon pénz ſzállíttatnék, a' *Meſſini* Környékben (*Lotharingiában*) fekvö Katonaság' ſzámára. Mihelyt a' Dragonyosoknak tudtára esett a' dolog valósága: leg ottan a' Pol Katonákhoz kaptsolták magokat; hanem kevéſſel azután Huſzárok *) érkeztek, 's ezek törekedtek fel ſzabadítani a' K. Familiát; de az ezrekböl álló P. Katonaságnak ellent nem állhattak. Viſſza vitetett tehát a' K. Familia, sok ezer fegyeres kisérök között *Párisba*, a' hol külön örzök rendeltettek mind a' Királynak, mind a' Királynénak, mind a' *Dauphin*nek. — A' viſſza-vitel napja után, úgymint 26-kon 3 Követek küldettek a' Király 's Királynéhoz, magok' ki-nyilatkoztatásoknak meg hallására. — A' Király, ezt mondotta:

„Hogy ö, tsak *Montmedy*be **) akart menni, a' hol már rendelések is vóltak téve el fogadására, Ö a' Konſtitutziót éppen nem ellenzi, tsak jó móddal legyen, annyivalis inkább, mivel tapaſztalta útjában hogy a' Nép abban keresi a' maga bóldogságát." A' Királyné, ezt a' nyilatkoztatást adta magáról: hogy ö néki, mint Hitves Társnak kellett követni a' Királyt. — A' Nemzet Gyülése azt végezte, hogy ezután, a' Korona' Örökösse ne *Dauphin*nek, hanem *Heritier p éſomtif*nek (*véltt Örökös*) neveztelſék. A' *Véltt Örökös*' neveltetésének módját, a' Nemzet Gyülése fogja ki tsinálni. A' Nevelö, nem lehet egyſzersmind Tagja a' Nemzet-Gyülésének.

A' fenn emlitett Marki *Bouille*, egy hoſſzas Levelet botsátott Jun. 26 dikán *Luxenburgból* a' Nem-

---

*) *A' Frantziáknak, Pruſſzusoknak, Oroſzoknak, 's Dánusoknak is vagynak Huſzárjaik; mellyek Kopiái a' Magyar Huſzároknak.*

**) *Montmedy, Luxenburg Tartománnyának Fr. Orſzághoz tartozó réſzében vagyon. Meg lehet látni, az általunk meg küldött Auſtriai Német Alföld' Mappáján.*

Nemzet Gyüléséhez, mellyben olly vallást teſzen maga felöl, hogy ö vette reá a' Királyt az elſzaladásra: hogy t. i. annál fogva mind Hazáját, mind pedig a' Királyt, és Kir. Familiát megſzabadíthaſſa; azért is ne a' Király ellen, hanem egyeneſſen ö ellene intézze a' Nemzet Gyülése a' maga vérengezö ſzándékát; fenyegeti egyſzersmind a' Nemzet Gyülését, hogy ha csak egy hajſzálnyi baja leſſz is a' Királynak: úgy rövid időn meg nem marad egy köve is *Párisnak* a' másikon; a' Nemzet Gyülése is életével fog ſzámolni. Ö maga *(Bouille)* fogja vezetni az idegen Seregeket, úgymint a' ki jól tudja *Frantzia Országban* az útakat. — Azt mondja a' maga Levele felöl, hogy az, csak elöljáró poſtája még az *Európai* Fejedelmek' Jelentésének, mellyben világosabban elö leſſz adva, mit kellyen tselekedni a' Nemzet-Gyülésének, vagy mitöl lehetſſen félni.

Ezen Levélnek vételével, még állhatatoſſabban meg fog kétség kivül maradni azon parantsolatja mellett a' Nemzet Gyülése, mellyben meg hagyta Jun. 24-dikén a' Közön. Kintstár' Gondviselöinek, hogy az Országon kivül lévö mind azon Személyleyeknek fizetések le tiltóztattaſſék, valakik nem a' Nemzet' dolgában vagynak oda ki; valamint azon végzése mellett is, melly ſzerént félbe ſzakaſztatta az új Nemzet Gyülése' Tagjainak válaſztatásokat, 's meg határozta elöre, hogy ö mind addig el ne oſzollyon, míg tökélletteſſen végre nem hajtja a' Konſtitutziót.

Elegyes Tudósítások.

A' Nagy *Fridriknek*, olly emlékeztetö Oſzlopot kéſzíttetett a' még életben lévö nagy Ötse *Henrik Prujſziai* Kir. Hertzeg, melly 40000 tallérba került. Különös pompával fog ezen Oſzlop fel állíttatni a' *Rheinsbergi* *) Kaſtély' kertjében,

*) *Rheinsberg Városa, Brandenburgiának Mittelmark nevezetü réſzében vagyon, a' Rhyn*

éppen azon a' helyen, a' hol kezdette vólt magát *Fridrik Nagy Fridrikké* formálgatni. A' 7 eſztendös háborúbéli több *Pruſſzus* Hérosoknak képeik is mind ki leſznek tsinálva, a' *Fridrik*' emlékeztetö Oſzlopa körül.

A' *Baſileai* Püspök ellen, nagy réſze felzúdúlt vólt az Alattavalóinak; de a' Ts. Seregeknek közikbe való érkezése le tsillapította öket. A' Püspöknek elöbbeni Titoknokja, 's a' *Párisi* moſtani Püspök' Öttse *Gobel* Úr vólt a' Nép' fellázzaſztója, ki is hogy nem boldogúlhatott elöſzſzöri ſzándékában, olly gonoſzságra vetemedett a' másodſzoriban, hogy a' Püspök' udvarabéli kutba mérget vettetett, 's a' Püspöki lakó helyet 4 oldalról akarta egyſzerre fel gyújtatni; hogy az égés alatt annál könnyebben bé viheſſe a' Városba *(Bruntrutba)* a' Pártosokat. A' Püspöknek jó eleve tudtára adatott ezen álnok forralás; azért is oda hagyván *Bruntrut*ot, *Solothurn*ba vette magát.

*Königsberg*ben, ſzinte másfél millióig *bankrótált* — az az annyi adósságot tsinált, 's már moſt maga fel adta magát, hogy ö, elégtelen annak ki fizetésére — egy *Seligmann Józef* nevezetü Zsidó. Sok kereskedö Házat meg rontott *Pruſſziában.* A' Király, ſzorgalmatoſſan meg fogja visgáltatni a' dolgot, 's ha tsalárdságban találtatik a' Zsidó, mint találtatnak igen gyakran a' Bankrotálók *): el veſzi méltó jutalmát.

---

vize mellett. Ezt, az elött Beville nevezetü Familia bírta, mellytöl Fridrik Vilhelm meg vette 1736-ban, 's adta a' Korona' Örökösének, a' kiböl II. Fridrik lett, és a' ki ott ſzép Kaſtélyt kéſzíttetett. 1744-dikben, Henrik Öttsének ajándékozta II. Fridrik Rheinsberget.

*) *Félre tévén t. i. eleve jó ſumma pénzt, egy-*

A' *Svéd* Király, sok Kurirokat küldöz *Spaa*-ból, hová Jun. 14-dikén érkezett, *Hágai Gróf* nevezettel.

Májusnak 9-dikén költ *Konſtantzinápolyi* Levél ſzerént, értésekre adatta az oda való *Lengyel* Követ, a' maga Titoknokja által a' több idegen Miniſtereknek, hogy ötet, rendkivülvaló elsö rangú Követi méltósággal tiſztelte légyen meg a' *Lengyel* Köz. Társaság.

Juliusnak elsöjén ki adott Ts. 's Kir. Végzés ſzerént, éppen olly móddal ſzállíthatja már *Auſtriai Belgyiom* a' maga produktumait (terméseit) más örökös *Auſtriai* Tartományokba, mint ſzállíthatta vólt a' pártütés elött, az 1788-dikbéli Rendelések ſzerént.

Hogy *Nápoly*, és *Róma*, végét ſzakaſztották az egymással való hoſſzas perlekedésnek, abból nyilvánvaló: mert moſtanában ö Szentségéhez küldötte már által a' *Nápolyi* Király, meg-erösſittetés végett, nehány újjonnan válaſztott Püspököknek neveiket.

Tudományi Dolgok.

Azon Versek, mellyekröl Munkánk' 4-dik Szakaſſzának 751 dik levelén emlékeztünk vólt, már kezünknél vagynak. Tzimjek ez:

Örvendezö Vers, Ts Ns Szabolts Vármegye' öröm-innepére. Pünköſt Hav. 30-dik napján 1791.

Szer-

ſzer tsak elö állanak olly véletlen jelentéſſel, hogy ök nem látják magokat elégségeseknek, kereskedéseknek további folytatására, 's költsönözöiknek elégítésére; hogy tehát azok még nagyobb kárt ne vallyanak: imhol fel ajánlyák minden jóſzágokat. — Vallyon különböz e' az illyen Bankrotáló, egy praktikás tziſra Tolvajtól?

Szerzette Baróti Szabó Dávid, a' Kaſſai Magyar Társaságnak eggyik Tagja. Kaſſán, Ellinger Ján. in folio 2 árkus.

Nemzeti Nyelvünk mellett így buzog verseinek vége felé a' tudós Szerző:

— — — Nyelvünket ajánlom!
Ősinkről maradott leg főbb kintsünket ha veſztjük,
El veſztünk. Ne kövesd azokat, kik mollan is hálnak
A' vendég ajjakért. — —

Ezen sorokhoz egy jegyzést nyomtattatott ki folyó beſzéden, *Batsáni* tudós Hazafi, melly jegyzésnek mi tsupán a' kezdöjét iktathatjuk ide, a' helynek ſzük vólta miá. Ez az:

„Hogy minden ſzó-ſzaporítást, 's Tudatlanoktól, vagy roſſz ſzívüektöl ſzármazhatandó gyáva ellenvetést meg elözzünk; ſzükséges, itt világos ſzókkal meg jegyeznünk, hogy: Mikor az értelmesebb Hazaſiak a' Nemzeti Nyelvnek ki-mivelteteſét, 's folyamatba való hozattatását javallyák, és sürgetik: nem azt akarják, hogy ez leg itten bé hozattaſſék; a' Deák ellenben telyleſſéggel ki töröltetſſék. Éppen nem! Ez eggy okos, tanúltt Embernek soha eſzébe sem jutott; nem is juthatott. A' Deák Nyelvnek érdemét, haſznos, sőt ſzükséges vóltát, mindenek felett leg inkább ö láttya, ö esméri. De, hogy a' Magyar Nemzet önnön maga Hazájában, tulajdon maga Nyelve nélkül legyen, 's a' magáé helyett eggy idegent fö poltzra emellyen, és illyképpen régen óhajtott bóldogságától maga magát meg foſſza: semmiféle józan eſzü Ember nem igazolhattya 's a' t.“

Küldjük a' *p* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Kólt *Bétsben*, Júliusnak 12-dik napján 1791.

Bétsi.

A' múlt Kedden *Grátz*-ba indúlt *Laxenburg*-ból a' F. Tsáfzárné, *Ferentz* Föhertzeggel eggyütt, ö Ts. 's Kir. Felsége eleibe. Nagy kivánsággal várják ide viſſza Fej. nket kivált az Aſſzonyságok, kiknek nem lehetett könyörgö Levelekkel járúlni az ö Felſége távol létében *Ferentz* Föhertzeghez. Nádorispány ö Kir. Fö Hertzegsége, kevés pihenése után leg ottan le fog innen indúlni *Budára* 's oda le *Pest* V.gyei Fö Ispányságába béiktattatni. Ennek végbe mentével *Eſzterházára* jö hogy H. *Eſzterházy* Antalt *Sopron* Vármegyei fö Ispányságába bé iktaſſa: onnan *Bétsbe* tér viſſza. Innen ismét *Prágába* fog az Udvarral eggyüt indúlni a' *Tseh* Koronázásra. — Két honapig ſzándékozik az Udvar *Prágában* múlatni.

Brabantzia, és *Limburg* Tartománnyai' Hódolásának innepe nagy pompával ment végbe Jun. 30-dikán *Brüſſelben.*

Blanchard, a' ſzép *Annák* napján (Jul. 26-dikán) ſzándékozik a' nagyobb golyobisával fel reppenni.

Magyar Orſzág.

A' *Magyar Orſzági* Reformáta Ekklesiák fel vagynak, az igazgatásra nézve, bizonyos kiſſebb és nagyobb Egéſſzekre oſztva; úgymint: Esperestségekre, és Püspökségekre. Az Esperestségek neveztetnek más névvel *Traktusoknak*, és *Seniorságoknak* is: valamint a' Püspökségek közönségeſſen *Superintendentziáknak.* A' Superintendentziáknak ſzáma négy; mellyek is a' *Tiſza*, és *Duna* folyó vizeiröl veſzik a' magok neveiket. Neveztetnek tudni illik *Tiſzán túl való*, 's *Tiſzamellyéki*; *Dunán túl való*, 's *Dunamellyéki* Superintendentziáknak. A' *Tiſzán túl való* Superintendentzia 13; a' *Tiſzamellyéki* 4; a' *Dunamellyéki* 7; a' *Dunán túl való* pedig 5 Esperestségekből áll. Minden Superintendentziának vagyon egy

Superintendense, vagy Püspökje, kit a' Királyi Felség ſzokott meg-erössíteni; egy világi Fö Kurátora, és egy belsö Személy Generális Notáriusa; valamint minden Traktusnak eggy Esperestje, vagy Seniora; egy Pap Notáriusa; és egy világi Vitze Kurátora.

A' *Dunamellyéki* Superintendentzia, Fö nélkül maradott vólt 1790-dik Eſztendöben Májusnak elsö napján, ama nagy emlékezetü *Szönyi Virág Mihály* Úrnak halálával, kinek helyébe tsak a' múlt hónapban válaſztatott Superintendensé *Ketskeméti* elsö Predikátor Fö Tiſzt. *Vég Veresmarti Sámuel* Úr; Gen. Notáriussá tétetett ugyan ekkor *Halasi* Predikátor T. *Tormásy János* Úr. — A' *Tiſzán túl való* Superintendentziát is meg foſztotta vólt a' múlt Mártz. 2-dikán, nagy érdemü Superintendensétöl, *Szathmári Paksi Iſtván* Úrtól a' halál. Jelen lévén ezen b. e. Úrnak, Mártz. 7-dikén lett el temettetésén 3 Esperestek, gyülést tartottak mindjárt más nap, az az 8-dikon, a' *Debretzeni* TT. Predikátorok, és Profeſſzorokkal eggyütt *), melly Gyülésböl meg irták a' jelen nem vólt Esperesteknek, Superintendensek' halálát, 's kérték, hogy vigyázások alatt lévö ſzolga társaikkal új Superintendensekre voksoltatnának, és a' voksokat vagy vinnék, vagy pedig küldenék bé *Debretzenbe* Sz. György napi vásárra. Elfogadták ezen jelentést minden Esperestségek, az egy *Beregin* kivül; ámbár Gen. Notárius T. *Hunyadi Ferentz* Úr, Fö Kurátor Tek. *Rédey Ferentz* Úrral eggyezöleg, helytelennek hirdette légyen is ki azt az Esp. ségekbe el küldözött Levelében. Bé is vitettek a'

*) *Nem vólt mindazáltal jelen ezen Gyülésben T. Hunyadi Ferentz Úr, Debretzeni elsö Predikátor, 's a' Superintendentziának akkori Gen. Notáriusa; ámbár hivattatott is.*

a'voksok az Esp. ségekből a' kiſzabott időre, 's meg visgáltattak Májusnak 2-dikán az Egyházi Személlyeknek Gyülésében. A' visgálás után úgy találtatott, hogy leg több voks ment *Debretzeni* elsö Profeſſzor T. *Sinay Miklós* Úrra; a' ki tehát fel - eskettetett Superintendensnek, és mindjárt hozzá is fogott Superintendensi Hatalmának gyakorlásához, fel esketvén két Esperesteket. — Az Egyházi Személlyeknek: úgymint Esperesteknek, *Debretzeni*, 's külföldi Predikátoroknak, és a' *Debretzeni* Kollégyiom' Profeſſzorainak Gyülések, Profeſſzor T. *Szilágyi Gábor* Úr' tanúló házában tartatott; ugyan azon időben, a' Fö Kurátor, és más feles ſzámú világi Urak, Gen. Notárius T. *Hunyadi* Úrral, és a' *Nagy-Bányai* Esperesttel eggyütt, a' tulajdonképpen úgy neveztetett Superintendentziális Háznál vóltak öſzve gyülve, 's hivatták nehány izben T. *Szilágyi* Profeſſzor Úr' házától magok közibe az Egyházi Személlyeket; valamint ezek is tselekedték ezt viſzont, a' Gen. Notárius Úrra nézve; de sem az Urak a' Papokat, sem a' Papok a' Gen. Notáriust meg nem nyerhették magok közzé. — Nem nyugodván meg a' világi Urak, T. *Sinai* Úrnak válaſztatásán, irtak az ellen a' F. Kantzelláriának, Helytartó Tanátsnak, és a' más 3 Superintendentziáknak is. Irtak a' Superintendentziabéli Traktusoknak is, hogy az Esperestek új Superintendensre voksokat ſzedjenek, 's azokat magokkal eggyütt Jnn. 28-dikára bé vigyék. T. *Sinai* Úr is irt Jun. 4-dikén az Esperestekhez, 's arra kérte öket Irásában, hogy az Urak által 28-dik Juniusra határozott Gyülésre se magok el ne menjenek, vagy voksokat ne küldjenek, sem a' vigyázások alatt lévö Páſztorokat oda el menni, és voksokat adni meg ne engedjék; jelentette egyſzersmind, hogy ügyöknek, a' Kir. Felség eleibe lejendö terjeſztése végett, Jun. 4-dikén *Bétsbe* indúl, mellyet meg is

tselekedett. De a' világi Urak is meg tselekedték, a' mit Májusnak 2-dikán végeztek: hogy tudniillik Jun. 28-dikára újra öſzve gyûllyenek. Mert az emlitett napon Gyülést tartottak, mellyben már 8 Esperestek is vóltak jelen, 's meg visgálván az új voksokat, T. *Hunyadi Ferentz* Urat, úgymint a' kire leg több voksok mentek, Jun. 29-dikén Püspökké fel eskedtették; Gen. Notáriussá pedig T. *Benedek Mihály* Urat tették. — Az új Superintendesnek válaſztásában, ím' e' következendő Esperestek nem eggyeztek meg: T. *Halmi Iſtván* Úr, a' *Debretzeni* Traktus' Esperestje; T. *Szönyi Benjamin* Úr, a' *Békesié;* T. *Csete Mihály* Úr, a' *Nagy-Kunságié;* T. *Ertsey Sámuel* Úr, a' *Biharié;* 's T. *Nánási Abrahám* Úr, a' *Máramarosié.* — T. *Sinay* Úr, Prof. hivatalából is ki tétetett az emlitett Gyülés által távollétében. — Ezek, úgy itéllyük, nevezetesebb történetek, hogy sem mint *Hadi, és más nevezetes Történetek* nevezetet viselő Munkákból ki hagyhattuk vólna. A' dolgot, maga tiſzta valóságában igyekeztünk, a' hozzánk érkezett tudósítások ſzerént el beſzélleni: az itéletet bízzuk az Olvasóra!

Nagy meg-illetődéssel olvassuk egy *Jáſzberényi* Levélből, mennyire meg felejtkezett ott a' minapában egy predikálló Franciskánus arról, hogy ő, az igaz mondásban gyönyörködő's Békesség' és Szeretet' Iſtenének nevében ſzóll: mert azt hirdette, hogy minden ínségek, mellyeket a' Katholikus Híveknek kell ſzenvedni, az *Eretnekeknek* (értette ezen nevezet alatt a' Proteſtánsokat) engedtetett vallás' ſzabadságából ſzármaznak! — Az illyen beſzéd, okos Embert ſzintén halálra botránkoztat; eggyügyü tudatlan Halgatót pedig meg ſzédíthet.

Budá-

Budáról, Juliusnak 7-dikén. „Közönséges ſzokás az a' Német Polgároknál, hogy ök eggy úgy nevezett *parádé-ſzobát* tartsanak az úttzára, abba minden házi ſzépségeiket, 's drágaságaikat ki biggyeſſzék, 's zárják még pénzeket is; senkinek azonban, még tsak a' legyeknek is benne lakozást ne engedjenek. Nagy kárával fizette a' napokban egy *Budai* Polgár, az efféle hiúságnak az árrát: mert rakott parádé-ſzobájának vasrostélyos ablakán bé rontottak éjjel a' tolvajok, 's minthogy egy lélek sem vólt benne, kedvek ſzerént ki rablottak. Sok ſzép házi eſzközökön kivül, el emeltek nehány ſzáz forintokat is.

Okosabb vólt az említett *Budai* Polgárnál egy *Tót* Ember, ki is 600 forintját a' testén hordozta gyüſzüben (olly hoſſzas erſzényben, melylyet a' derekára köthet fel az ember). Nem is lopták el ö töle a' pénzét, ámbár ugyan tsak nem kerülhette el, hogy gondossága mellett is egy rendkivül való eset meg ne jádzza. — Történt t. i. a' múlt héten, hogy el ſzabadúlván a' Dunán egy malom, egyeneſſen a' *Tót*' hajója felé indúlt. Ez alkalmatossággal a' vizbe talált bukni a' ſzegény Tót, 's a' pénzes gyüſzü le veſzett a' derekáról, mellyet vátig kerestek; de semmi lett úton módon meg nem találhatták. — Lehet, hogy valamelly hartsa' gyomrába került. — Ha illyen gazdag hartsákat lehetne fogdosni: úgy talám az a' Tzigány is hal-fogóvá lett vólna, a' ki azt mondotta, hogy úgy ſzeretne ö vadáſzni, ha jó nagy hizlaltt diſznók repdesnének a' levegö égben. — Nagyon diſznó képzelödés!

Egy nagy ég-tsattanást hallunk vala a' minap, a' teátromi játék alatt. Bé jö a' tsattanás után eggy Inas a' játék nézö helybe, 's laſſan a' fülébe súg eggy Aſſzonynak, ki is harmad magával leg ottan fel kerekedett, és ki felé indúlt. Ezt látván mások, ök is ki felé igyekeztek.

Azon-

Azonban tüzet kiált valaki, melly ſzóra az egéſz gyülekezet fel lázzadt, 's a' nagy kapu felé tolódott. Hogy ide érkeztünk: a' tüz helyett vizet találtunk. Olly nagy vólt t. i. a' zápor-essö, hogy tüz óltani sem igen kellett vólna kutakra menni vizért; mert az úttzákon is meg lehetett vólna a' bör-vedreket meríteni. A' 3 Aſſzonyság haza kotsizott; mi pedig viſſza osontunk a' Teátromba. — Nevetjük a' juhokat, midön ſzemléljük, hogy ha a' vizbe talál ugrani közzülök az elsö, a' többek is mind utánna ugrálnak; 's tsak nem hasonló története rajtunk."

A' babonás könnyen hivöségnek ſzülö annya a' tudatlanság. Annál nagyobb tehát, még Hazánknak sok réſzeiben a' veſzedelmes tudatlanság, mennél gyakrabb példáit lehet benne tapaſztalni a' babonás könnyen hivöségnek. Illy példáról emlékezik az itt következö Levél is:

Német-Gurabból, Juliusnak 7-dikén.

„*Pozsony-Vármegyének* kebelében fekvö *Szeli* nevezetü Helységbe, eggy iffjú — mintegy 16 — 17 eſztendös — *Tót* Leány érkezék a' napokban, Tátosnak mondja vala magát, a' ki minden kintset, melly a' föld' gyomrában vagyon, lát, meg mutathat, és ki olvashat. Szállást vett magának a' Falu' Bábájánál, ki is örömmel fogadta ötet, és házról házra vezetgette, minthogy böv megjutalmaztatással hitegettetett a' Tátos által. Minekutánna el futamodott vólna a' hire, magok a' Falunak Elsöi is jártak utánna, házokba vezették, 's mindenikben sok pénz nyerésnek reménységét gerjeſztett a' tsalfa Leány. — Megmutatta nékiek a' pénznek hol-létét; 's meghatározta a' napot is, a' mellyen vejendök valának a' pénzt, melly a' hely' meg-mutatása napjától ſzámlálva, kilentzedik nap vala; de azt is meg mondotta elöre, hogy az említett kilentze-

dik

dik nap előtt való napon el kellene ő nékie egy kevessé menni, több tátos pajtáſſainak gyülésekbe, 's vélek meg verekedni. (Így kéſzített magáútat az el-ſzökésre, 's így keresett ſzint azon verésnek, mellyet, tsalárdságában utól érettetvén kapott vólt valamelly helységben, 's a' mellynek kékes béllyegeit moſt is a' testén hordozta). — Igérte, hogy viſſza jövetele után ki fogná kinek kinek olvasni a' pénzt a' földből, úgymint a' mellyet azért nem lehetne tsupa Embereknek kiásni, mivelhogy egy fekete kakas ülne rajta, mellyet el kellene előbb rijjaſztani. — Ezen beſzédnek, olly hitelt adtak a' babonás oſtoba Emberek, hogy a' Papjoknak minden oktatására 's intésére is tsak azt felelték: „*Ó Tiſzteletes Uram! maga az Iſten küldötte azt mi közinkbe, hogy mi rajtunk ſegéllyen; igaz, és bölts Leány az; mindeneket tud; még azt is tudja, kinek mennyi pénze vagyon: mert N. Nnek meg mondotta, hogy nints több 3 garaſſánál, N. Nnek pedig 35 forintjánál; pedig úgy vólt.*“ — Könnyü vólt t. i. a' ravaſz Leánynak ezt, 's más effélét tudni, mivel azoknak, kik pénzt akartanak tőle kapni, meg mondotta, hogy semmijeket se zárnák el előtte, különben hihetetlen emberek lévén, pénzt nem kapnának. Maga, semmi pénzt nem kért ugyan az emberektől, hanem egyebet mindent el vett, a' mit adtak néki; a' minthogy kapott is hét ezüst gyürüt, nehány ingeket, ſzoknyákat, gyóltz keſzkenőket, elő-kötőket, 's több effféléket. E' mellett, naponként vendégeltetett, éjjel nappal evett, ivott, tántzolt; egy ſzóval, valamit tsak akart, mindent meg tselekedtek kedvéért az emberek. El érkezvén a' kilentzedik nap, még akkor is véle dorbézoltak. Egyſzer villámlás esvén az égen, el kiáltja magát a' Tátos: „*Itt a' bak*, úgymond, *érettem, már el kell mennem; a' kinek tettzik, jöjjön velem.*“ Jól tudta, hogy még tsak

tsak a' ſzobából sem bátorkodik eggy is ki menni, a' mint úgy is lett; egy sem vállalkozott úti társnak: hanem még ſzépen kérték, ne kénſzerítené őket ki menni, inkább tsak menne maga. Nem is kellett néki egyéb, ki ment, fel ült a' maga bakjaira (lábaira), el illantott, 's máig is oda van: de még is váratik viſſza, némelly (talán nem vétkezem vele, ha azt mondom) fél eſzüektől. — Minekelőtte el ment vólna, egy Nemes Embernek — a' ki leg inkább örült a' nyerendő pénznek, 's leg többet ajándékozott a' Leánynak, 's a' ki még a' maga buza-ſzekrényét is öſzve akarta vagdalni, midőn hallotta tőle, hogy pénz vólna alatta — a' ſzobája' közepére —t. — En, azt mondom erre, hogy jól tselekedte; mert tudom, hogy ezután nem egy könnyen fog hinni a' Nemes Ember is. — Még eggy, ide tartozó furtsa dolgot említek: Eggy Ember, éppen akkor lévén a' maga kertjében, midőn a' ſzomſzéd Aſſzonyát egy dió-fa mellé vezette a' maga kertjében a' tsábító Leány, 's azzal ámította, hogy a' fa alatt tele vólna egy katlany (üst) aranyakkal, a' mellyet ő ki fogna ſzámára olvasni. Bé estvéledvén, kapja magát az Ember, az emlitett dió-fához lopódik; vermet ás az alá, 's el hozván a' maga katlannyát, jól meg forgatta azt a' veremben, úgy hogy egéſſzen ott maradt a' helye, 's azzal el megy. Reggelre kelvén az idő, siet a' ſzomſzéd Aſſzony a' kertjébe, hogy ott magát a' diófa alatt lévő reménységével táplálja: hát látja az ásást, és a' katlany' helyét. Sirásra fakad, kezeit kótsolja, jajgatva fut az úttzára, és zokogva beſzélli az el-menőknek, miképpen foſztatott meg kintsétől, a' kik közzül eggy azt mondja néki, hogy ha ſzáz forintot adánd néki, meg fogja mondani, ki ásta ki az aranyokat? Annyit nem adhatok, felele az Aſſzony, hanem ötvent tsak ugyan adok. Meg elégedett az Ember, és az Aſſzony futva

siet

siet azon Baráttyához, a' kinél vólt a' pénzetskéje le téve, hogy el hozná az igértt 50 for. Valósággal oda is adta vólna azokat az esméretlen embernek, ha eggy esmerösse, a' ki az egész tréfát tudta, ötet elö nem találta, 's töle meg nem tudakozta vólna, hova sietne olly igen, és azután néki a' dolgot ki nem nyilatkoztatta vólna."

Nagy - Szombatból, Jul. 12-dikén. „Májusnak 29-dikén, egy Levele érkezett ide Ns *Nyitra-Vármegyének* a' T. Helytartói Székre (*Officium Vicariale*), mellyben a' Fö Tiſztelendö Helytartó Kánonok Urat igen ſzívesen kéri az említett Ns Vármegye, hogy azon, 27-dik Mártziusban költ kegyes Királyi Rendelésnek — melly, Magyar Hazánkban a' Magyar Nyelvnek gyarapodásáról, 's közönségesebbítéséröl méltóztatott gondoskodni — minél foganatosabban lehetö tellyesítése végett, az ollyan helységekbe, mellyek vagy egéſſzen, vagy leg alább nagyobb réſzént Magyarok, olly Egyházi Személlyeket rendeljen ki a' lelki gondviselésre, a' kiknek mind ſzívek, mind tehettségek légyen eſzközleni annak a' nemes Tárgynak hová hamarább való el-érését. Jelenti azután a' Nemes Vármegye, hogy a' helységbéli Mesterekröl is fog ö ſzorgalmatoskodni, 's erántok olly rendelést tenni, hogy azok ellen se panaſzolkodhaſſon, virágjába indúltt, 's a' fényeskedésre ſzapora lépésekkel sietö édes Nyelvünk.

Az itt lévö hat Oskoláknak Igazgatója Tiſz. *Zachar András* Úr. A' Tanító Urak pedig így következnek rend ſzerént: *Bakky Ferentz* (Rhet.), *Torday Pál* (Poeſ.), *Mikunda József* (Syntax.), Tiſzt. *Polinger Leopold József* (Gram.), *Brozsek Ferentz* (Princip.). — A' normális Oskoláknak Igazgatója, *Dévay János* Úr, ditséreteſſen iparko-

kodik, 's mozdít is nem keveset, igazgatása alatt lévő Oskoláiban a' Magyar Nyelven."

Török-Szent-Miklósról, Jul. 7-dikén.

„A' tolvajságnak, bár sok nyilvánvaló, és titkos nemeit olvasta, vagy hallotta légyen is valaki: olly formájú marha-lopást talám még sem tudna említeni, mint a' millyen *Madarason* történt a' napokban. El megy t. i. egy *Török-Sz. Miklósi* Ember a' *Madarasi* Pásztorhoz, mondja néki, hogy ő N. N. Gazdától meg vett illyen 's illyen 6 ökröt; más Gazdától (kit hasonlóképpen meg nevezett) ugyan annyit: azért szakasztaná ki néki a' Pásztor a' 12 ökröt. Magok a' Gazdák (így folytatta beszédét a' Tolvaj) ki nem jöhettek, hanem hogy annál jobban el hindje Kend a' szavamat, imhol egy darab szalonnát és hájjat is küldtek Kendnek általam." Hitelt is adott biz a' goromba Pásztor a' fortélyos Zsivány' beszédjének, 's ki szaggatta néki az ökröket; mellyeket ez el ballagtatván a' mostanában esett *N. Körösi* vásár felé, el is adott jó pénzen az úton: de a' melly könnyen tett szert a' prédára, tsak olly rövid ideig lehetett annak az öröme is. Mert a' károsok hamar nyomába igazodván, jelentést tettek itten a' Város' Házánál; hová is a' Zsivány tüstént fel idéztetett, 's rámára vonatott; hanem a' gonosztévők' szokott regulájokat: *Si fecisti, nega (Ha tselekedted, tagadd)* vette elől. De a' Visgálók is hirtelen fel találván magokat, oda küldenek egy kis Birót a' Zsivány' feleségéhez azzal az izenettel: hogy a' férje az ökrök' árrát kéreti. Az Asszony, minden tartózkodás nélkül elő adta a' jó summa pénzt; mellyet midőn elébe mutattak vólna a' Tolvajnak: nem tagadhatta továbbá gonoszságát, 's már most az *Egri* Tömlötzben ül. — Ezen Tolvaj, tábori Béres vólt a' *Lengyelekkel* való háborúban: talám akkor vólt ta-

tapaſztalása, és gyakorlása az efféle könnyü móddal való kereskedésben, a' millyent moſt üzött."

Budáról, Jul. 11-dikén. „Ma, hajnal tájban véget akart vetni a' maga életének eggy ide való kávés Legény (Marquier); de akaratja ellen is életben kellett néki még ez úttal maradni. Elkéſzítette vólt már az akaſztó fát, egy fa ſzeget vervén bizonyos üregébe a' bástyának; reá is akaſztotta arra magát a' keſzkenöjével, 's kezdett is függeni, a' midön arra menvén egy Polgár, meg látja, oda ſzalad hozzá, 's le veſzi a' ſzegről. A' Kávés Legény, nem lévén még egéſzſzen meg fojtódva, magához jött, 's el beſzéllette tselekedetének az okát: hogy t. i. ötet tserben hagyta a' Szeretője, 's máshoz ment férjhez; ö tehát ezen való aggódásában meg únta életét, 's minél elöbb végezni akarta."

Szarvasi Evang. Predikátor T. *Teſchedik Sámuel* Úrnak hazaſiúi érdemeiről emlékeztünk vólt Munkánk' 4-dik Szakaſzában; de nagyobb remekjét adta ezen Úrnak érdemes Felesége *Markovitz Therésia* Aſſzony is a' polgári virtusoknak, hogy sem mint azt el halgathatnánk. Hív segítö Társa vólt a' meg nevezett Aſſzonyság kedves Férjének, a' *Szarvasi* Dolgozó-Oskolának fel-állításában, 's gyarapításában. A' midön el fogták Férjét rendes hivatalbéli köteleſſégei, az emlitett Oskolában való tanítástól: maga állott elö, a' tanítói hivatalnak folytatására. Épületeſſen oktatta az Iffjúságot a' ló-herének plántálásában, a' méhekkel, eper-fákkal, és selyem-bogarakkal való bánásban. Hogy a' selyem-kéſzítésnek egéſz mesterségét fundamentomosan értheſſe, ámbár már 10 Gyermekek' Annya vólt, még is tanúlás kedvéért *Ó Budára* ment, elsö Leányával eggyütt a' királyi selyem-kéſzítésnek Fö Intézöjéhez

Maz-

Mazzukatty Ágoſton Úrhoz, kinek út-mutatása alatt olly épületet vett a' selyem-ſzövésben, hogy annakutánna oda haza ſzerentséſſen munkába vette azt, úgy hogy 4 eſztendö alatt hét mázsánnyi selyem materiát kéſzített gyermekeivel 's tselédivel eggyütt, a' maga termeſztéséből. Ugyan ezért, 25 aranyakat nyomó arany érdempénzt is nyert *II. Józseftöl*, mellyet Ns *Békes*-Vármegye' All-Ispánnya, T. *Angyal* Úr adott által nékie, az egéſſz Evang. Gyülekezet elött a' Templomban; melly alkalmatossággal maga T. *Teſchedik* Úr is hasonló érdem-pénzel tiſztelteltetett meg. — A' múltt hónapnak 26-dikán végezte példás életét *Markovitz Therésia* Aſſzony.

Belgrádból azt irták Jul. 4-dikén, hogy jól-lehet semmi ſzeſze (mozdúlása) nints a' tájon az ellenségnek, 's naponként nyomosabb reménység vagyon a' békességhez: még is derekaſſan kéſzítik az erösségeket, és redutokat, 's ſzállítják beléjek az ágyúkat.

A' *Fiumei* Kormányſzéknél Tábla-Bíróságot viseltt Gróf *Barkótzy Ferentz* Úr, a' Fels. Kir. Helytartó Tanátshoz megy Kir. Tanátsosnak: helyébe Gróf *Pálffy Ferentz* Úr rendeltetett, Kir. Tanátsos titulussal, a' ki eddig Titoknok vólt a' Kir. Helyt. Tanátsnál.

Frantzia Orſzág.

A' melly ki-nyilatkoztatást tettek magok erántt a' Király és a' Királyné, a' Nemzet Gyülésének 3 Küldöttjei elött, ki vagyon téve maga egéſz valóságában, a' Jul. 18-dikán költt *Betsi* Udvari Újságban. Leg elsöben is azt adta értésére a' Király a' Deputátusoknak, hogy a' Nemzet Gyülése által való meg-kérdetését, éppen nem úgy nézi, mint törvényſzéki visgálást; hanem ö kéſz, közönségesekké tenni tselekedetének oka-

okait, és tzéllyát. El útazásának indító okaiúl, az Apr. 8-dikán rajta véghez vitt illetlenségeket, 's az ezeket fel váltott mérges irásokat hoztafel, mellyek mind büntetetlen maradtak. Sem bátorságosnak, sem illendönek nem itélte tehát *Párisban* való további maradását; minthogy pedig másként el nem mehetett: úgy vette reá magát, hogy éjjel mennyen el. — Az is egy fö oka vólt, a' mint mondotta, *Párisból* való elmenetelének, hogy meg tzáfollya azt a' hirt, mintha ö nem vólna *fzabad*. Tzéllya nem vólt el hagyni *Frantzia Orfzágot*; hanem tsak *Montmedy*be menni, holott lakó-hely is vólt már kéfzítve fzámára. Ezen helyet azért válafztotta, mivel az, határ fzélen való Erösség lévén, mind maga bátorságban lehetett vólna; mind pedig az Orfzág ellen törekedö minden erönek inkább ellene állhatott vólna onnan. *Montmedy*böl ismét más réfzébe vette vólna magát az Orfzágnak, ha azt, alkalmatosabb menedék-helynek látta vólna. Ha fzándéka lett vólna néki, kimenni *Frantzia Orfzágból*: úgy nem hagyott vólna maga után semmi irást; hanem tsak akkor küldötte vólna azt a' Nemzet Gyüléséhez, midön már kivül lett vólna a' határon. — Nem vólt több az ö hintajában, 13260 livrát tévö arany pénznél, 's 570000 livrát érö papiros pénznél. — A' *Monfieur* (nagyobbik Öttse) eránt jelentette, hogy annak, tsak kevés idövel nyilatkoztatta ki akaratját, az el útazás elött; 's tsak azért ment ki a' *Monfieur* külsö Tartományba, hogy eggy úton ne mennyenek mind a' ketten: de bizonyosan vifsza tért vólna az Orfzágba *Montmedy*be. — További maga ki-nyilatkoztatásának ide ment ki a' summája: A' vele ment 3 Kuriroknak kevés napokkal jelentette meg, hogy kéfzíttetnének magoknak Kurir ruhákat, 's az el indúlás elött tsak egy nappal vett eggyik azok közzül parantsolatot

tot magától a' Királytól. — A' hamis Paſſzus arra való vólt, hogy annál fogva könnyebb móddal leheſſen az útazás. — A' mi azon Irást illeti, mellyet hagyott maga után, nem kárhoztatja ö abban a' Konſtitutziónak fundamentomos ágazatit; hanem tsak az ellen ſzóll, hogy ö néki mindenkor külön külön adattak által, helybenhagyás végett a' végzések: azért is nem ítélhetett jól az egéſz Konſtitutziónak öſzve-ſzerkeztetéséről. A' ki ſzolgáltatás, és végrehajtásbéli nehézségeket hánytorgattya ö abban föképpen. — *Párisban* soha sem tudhatta bizonyoſſan, hogy úgy ragaſzkodjék a' Nép mindenfelé a' Konſtitutzióhoz, mint moſt útjában tapaſztalta; de már moſt látja, melly ſzükséges légyen a' Konſtitutzió' meg erössödésének eſzközlése; 's Népének bóldogságáért, melly mindenkori tárgya vólt az ö kivánságinak, kéſz mindent fel áldozni, és a' ki-állott kedvetlenségekről el felejtkezni.

A' Királyné, éppen a' fördöben vólt, midön hozzája akartak menni a' Deputátusok, mellyet értvén ezek *Erzébet* H. Aſſzonytól, meg kérdeztették ö Felségét, mitsoda más időt méltóztatnék rendelni. A' Királyné, ki izent, hogy jönnének más nap (27-diken) délelötti 11 órakor. Meg jelenvén tehát a' ſzabott időre, bé vezettettek a' Királyné' háló ſzobájába, ki is minden kéſzséggel következendöképpen nyilatkoztatta ki magát:

„Jelentem, hogy midön kivánkozott a' Király a' maga Gyermekeivel eggyütt el útazni, ſemmi ſints a' Világon a' mi meg tartóztathatot vólna engemet, hogy ötet ne követném. Két eſztendöktöl fogva elég bizonságait adtam töle való el válhatatlanságomnak. Annyival könnyebben reá vettem pedig magamat az el utazáſra, mivel tudtam bizonyoſan, hogy a' Király ſoha ſem akarta el hagyni az Orſzágát, és ha efféle kivánsága lett vólna néki: tellyes erövel ellene állottam vólna.

na. A' Fiamra gondot viſelö Aſſzony, öt heteköl fogva mindég beteg vólt, 's tsak az el útazás napján tudta még, hogy menni kell, de hová? abból ſemmit ſem tudott, úgy hogy elegendö ruhát ſe vett magához; hanem kéntelen vóltam magam adni néki nehány darabokat. A' 3 Kurirok ſe tudtak leg kiſſebbet is az útazásnak tzéllyáról. Az úton adatott ki nékiek a' Poſta lovakért való pénz, 's az az eránt való parantsolat, merre kellyen menniek. A' két Kamarás Aſſzonyok tsupán azon ſzempillantásban vettek jelentést a' menetel felöl, midön már indúlni kellett. A' *Monſieur* és *Madame*, ismét viſſza jöttek vólna hozzánk *Frantzia Orſzágba*, 's tsak azért mentek idegen Tartományba: mivel ha eggy úton útaztak vólna vélünk: ſzükség lehetett vólna ló dolgából a' Posta állásokon. Mi *Villequier* Úrnak ſzobáin kereſztül (a' mellyeknek t. i. közösülések vagon az Udvarral:) mentünk ki: még pedig nem egyſzerre; hanem minden gyanúságnak el távoztatására tsak laſſanként ſzállingóztunk ki egymás után."

Mind a' Királynak, mind a' Királynénak Jelentését le irták vólt, magok a' Felségek elött a' Deputátusok, 's fel olvasták 27-diken a' Nemzet Gyülésében. A' Gyülés, nagy figyelmetességgel vólt; de úgy itélte, hogy addig nem végezhet, míg az ö Felségekkel vólt Személlyek meg nem visgáltatnak.

A' Királyné' Jelentéséböl meg tettzik, hogy nem azon a' föld alatt lévö menetelen lopódott tehát ki a' Kir. Familia a' Palotából, melly a' konyhából ſzolgál a' *Sequana* vizére: a' mint ezt a' *Párisi* eggyik leg hitelesebb Újság egéſz bizonyoſſággal állította. A' tudósításoknak illy nagy bizonytalansága tartóztatott meg bennünket, hogy a' Király' viſſza vitelének környülállásairól érkezett elsö hireket ne iktatnánk mindjárt munkánkba: mert meg lehet, hogy azoknak tized ré-

ſze

ſze sem igaz. Moſt is tsak annyit méréſzlünk irni, hogy a' *Fayette'* (ki is nem öletett meg) Adjutántja *Romeuf* Úr, oda érkezvén *Varennes*be, által adta a' Királynak a' Nemzet Gyülése' végzését, mellyet az, 21-diken hozott a' Király eránt. Ennek el olvasására jelentette a' Király, hogy kéſz annak értelméhez képest viſſza térni *Párisba*. — 22-dik és 28-dik köztt való éjtſzaka indúlt viſſza a' Kir. Familia *Varennes*ből; *Epernai*nél öſzveérkezett a' Nemzet Gyülésének 3 Deputátusaival, kiket nagyobb bátorság eſzközlés végett küldött vólt eleibe a' Gyülés. 25-diken estve lett a' bémenetel *Párisba*. A' sok ezernyi ezer kiséró gyalog és lovas fegyveresek között, egy nagy tsoport elegy belegy nép is vólt, egy papiros záſzlóval, mellyen ezek a' ſzók olvastattak: *Szabadon élni, vagy meg halni.* A' kir. hintóban, hátúl ült jobb kéz felöl a' Király; bal felöl a' Királyné; közben egy Deputátusa a' Nemzet Gyülésének *Barnave* Úr; a' hintó' ajtajánál a' *Dauphin;* elöl pedig a' Kir. Kisaſſzony, 's *Erſébet* H. Aſſzony. A' Kotsis' helyén ültek 3 Kir. Testőrzök, Kurir ruhában; a' hintó megett pedig valami 8 Granatérosok állottak. A' kir. hintót követték más 3 kotsik; ezek után pedig egy nyiltt, és tserfa 's boroſtyán ágakkal ékesített ſzekeret vontak azon Polgár Katonák, kik leg elöſſzör állották el *Varennesben* a' Király' útját.

Küldjük a' *q* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Júliusnak 15-dik napján 1791.

AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

Bétsben.

Ovidius azt beſzélli, az Által-változásokról (Metamorfósisokról) irtt Könyveinek tizedikében egy *Pygmalion* nevezetü hires Képfaragóról, hogy az, úgy belé ſzeretett az önnön maga által kéſzültt képébe *Vénus* Iſten-Aſſzonynak, hogy nem ſzünt meg mind addig esedezni az Iſtenaſſzonynak, míg az, az emlitett faragott képbe életet nem adott; melly meg lelkesített képet feleségül vett annakutánna *Pygmalion*. — A' ſzorong ttatott, esdeklö, 's a' maga buzgó kivánságát végre tsak ugyan meg is nyertt *Pygmaliont* úgy jádza moſt itt egy *Babini* nevezetü, 's ezen kereſztül *Berlin*-be *) útazó hires *Olaſz* Éneklö, hogy *Bétsnek* mind Vénusai, mind Nem-Vénusai, 's más Lakosai is olvadt ſzívvel tsudállyák. Tsudállyák a' ſzép *Tomeonit* is, ki a' ſzép faragott képet ábrázollya. Szinte eggy óráig áll, minden mottzanás nélkül; úgy hogy sokan nem hitethették el magokkal, hogy élö ſzemély vólna: míg nem végre meg elevenedését ſzemlélték.

A' múlt Vasárnap, ki vitette *Blanchard*ot *Entzerſtorf* Városa azon pompára, mellyel felfüggeſztetett záſzlója a' Templomba. Vendégség után, egy kis golyóbist ereſztett fel, *Entzerſtorfi* Polgár fövel *Blanchard* a' levegö-égbe.

Ö

*) *Oda ajánlotta magát három ejztendöre. Két ezer arany leſſz ejztendei fizetése, ſzállást is az Udvar ád néki. — Hallván egykor II. Fridrik az Olaſz Éneklötöl, mit kivánna ejztendönként? el ſzörnyüködött, 's azt mondja néki: „Hiſzem egy Feldmarsallnak ſem adok én többet!“ — „No, felele az Éneklö, tsak énekelteſſe tehát magát Felséged a' Feldmarsalljai által.*

Ő Ts. 's Kir. Felsége, Juniusnak 28-dikán indúlt vólt ki *Mediolánumból*. *Velentzébe*, Jul. 6-dikára; *Trieſtbe* pedig 9-dikre várták. A' Fels. Tsáſzárné, 18-dikon délután érkezett, *Ferentz* Fő Hertzeggel eggyütt *Grátzba*, 14-diken reggel *Mahrburgba* indúlt, 's ott várta F. Férjének ſzerentsés érkezését. Talám hólnap meg fognak ő Felségek ide érkezni.

Schönbrunn mellett lévő *Pentzing* nevezetű helységből értettük, hogy Gróf *Károlyi Antal* ő Kegyelmessége, még mind ekkoráig beteges állapottal vagyon. Nyavalyája: *melly-vizi*-betegség. Gyakran el megy az ott ki bérlett kertjében sétálgatni, de udvari Hufzárok vagynak körúlotte, hogy a' gyengeség miatt el ne essen.

Olly lovaglók 's kötélen tántzolók jádzanak moſt itten, a' kik fő próbáit adják, a' testi gyakorlás' mire-mehetésének. A' kötélen tántzolók' társaságában van egy kerek ábrázatú Magyar Menyetske, ki, a' több remekjei között azt is tselekedte, hogy a' mint egy sinór vastagságú dróton áll a' levegő égben, ſzájára illet magának egy katskaringos nagy vadász kürtöt, 's el vévén a' mellől kezeit, olly ſzép nótát hangoztat ki a' fuvás által belőle, hogy akárhol is ſzámot tenne.

Mint Békességre mutató környülállást, úgy említjük, hogy sok *Pruſſ.* Seregek, mellyek az *Oroſz* ſzélek felé indúltak, újra villza fordították útjokat; és hogy némelly Regementeknél 60 's 70en is botsáttatnak el ſzabadsággal eggy egy Kompániából.

Magyar Orſzág.

Kis Kún Fülöp Szállásáról útasított Levelében így ir egy, magát meg nem nevezett érdemes Hazafi: „Különös ſzerentséi vagynak ennek a' Helységnek. F. *Ferentz* Fő Hertzeg, mind menet, mind jövet hált itt, *Belgrádi* útiya alkalmatos-

sá-

ságával; a' közelébb múltt Juniusnak 21-dikén pedig itt választatott 's szenteltetett fel az úgy nevezteteit *Tisza* 's *Dunaközi*, és *Dunamellyéki* Ref. Superintendentziának Püspökje is következendő tzeremoniával. Bé mentünk reggeli 8 óra tájban a' Szentegyházba, holott is rövid éneklés után, a' jelenlévő alkalmatossághoz intézett igen fontos könyörgést mondott T. *Göböl Gáspár* Úr, a' *Ketskeméthi* Ref. Sz. Ekklesiának eggyik lelki Pásztora. Predikállott annakutánna Sz. Pál' Zsidókhoz irtt Levele 5-dik Részének 4-dik verséről, mellyben ezek a' Beszédek olvastatnak: *Senki nem veszi magának e' tiszteséget, hanem a' ki hivattatik Istentől, miképpen Áron is.* Két órákig tartott a' predikátzió, de még is egyenlő figyelmetességgel hallgatta azt mind végig a' sok helyünnen öszve sereglett papi 's világi Személlyeknek díszes Gyülekezete. A' predikátziót, viszont buzgó könyörgés, és éneklés váltotta fel. Esedeztünk a' többek között Fels. Királyunknak szerentsés útazásáért, 's életéért; úgy nem különben a' Felséges Királynéért, *Ferentz* Fő Hertzegért, jó Nádor-Ispányunkért, közönségesen az egész Ts. 's Kir. Házért, Hazánknak Fő Rendjeiért, 's Vitéz Seregeinkért is. — Vége lévén az Isteni Tiszteletnek, fel bontattak, és meg visgáltattak, az arra rendeltt Egyházi 's Világi Személlyek által, a' Superintendensre adott voksok, 's kevés idő múlva meg tudtuk, ki lessz a' Püspök, t. i. Főtisz. *Vég Veresmarti Sámuel* Úr, a' *Ketskeméthi* Ref. Gyülekezetnek első Predikátora, 's a' *Ketskeméthről* neveztetett Traktusnak Esperestje, ki is — a' Püspöki Sz. Hivatalról, Dunán túl való Püspök Főtisz. *Haláss József* Úr által mondott fontos beszéd, *Jöjj el Sz. Lélek Úr Isten* éneklés, buzgó könyörgések, 's az Esperestek' kezeiknek fejére való tétele közben, emlitett Főtisz. *Haláss* Úr által Superintendensé fel szenteltetett."

Erdély Orszá g.

Kolosvárról, Julius' 10-dikén. „Az Orszá g' Rendjei, éjjel nappal dolgoznak; a' múlt héten minden nap Gyülések tartattak, 's alkalmasint így is fog már e' lenni a' hónap' végéig, a' midőn el oszlik a' Gyülés. Közelébb, az Orszá g Gyülése' intézetéről (organizátziójáról) való igen szép munka készült el, 's állíttatott meg, mellyet a' Fels. Udvar leg inkább sürgetett. Minden jó reménységgel vagyunk, ő Felsége' kegyelmességéről; mellyet magunk is igyekezünk meg érdemleni.

Gróf *Bethlen Gergely* ő Nagysága, ma egy hete temettetett el. Ezen példás életü Úr, még a' maga halálát is alkalmatosságúl vette a' tanításra; mert végső rendelése szerént, nem hagyatott 3 hétnél tovább teste a' föld' szinén; bútsúztatója nem vólt; tora sem.

Frantzia Orszá g.

A' Miniſterek öszveséggel a' Királyhoz mentek Jun. 26-dikán, éppen olly időben, midőn egygyütt lett vólna a' Kir. Familia. Nagy kegyességgel fogadta őket a' Felség, 's igen meg indúlt rajta, midőn hallotta vólna, minémü veszélybe hozta légyen őket a' Király' el távozása. — 28-dikon, a' külső Orszá gi Miniſterek is udvarlására akartak lenni a' Királynak; de nem botsátotta őket maga eleibe ő Felsége: minekokáért reá kérték mind eggyütt a' külső dolgokra ügyelő Miniſtert *Montmorin* Urat: jelentené meg a' Nemzet Gyülésének, hogy ők el várják az eránt való rendelését a' magok Udvaraiknak, mi tévők legyenek a' jelen lévő környülállásokban (az az, hogy míg parantsolatokat nem vesznek a' magok Udvaraiktól, mihez alkalmaztassák ezentúl magokat, addig semmiről sem akarnak, mint *Párisi* Követek, tudni 's hallani.)

Marki

Marki *Bouille* Irását, mellyről D árkusunkban emlékeztünk vólt, fel olvastatta Jun. 30-dikai ülésében a' Nemzet Gyülése, figyelmeteſſen meg halgatta; de meg vetésre méltónak találván, félre tette.

Bouille Kormányozójokkal, más 30 Katona Tiſztek is mentek által *Metzből Luxenburgba*, kik is azon Regementeknek neveikben, mellyeknél ſzolgáltak vólt, eggy igen tüzes Levelet útasítottak a' magok tiſzti Társaikhoz, kik vagynak egéſz *Frantzia Orſzágban*; melly Levélből ide iktattuk ím e' következendö töredéket:

„Valamit tselekedett eddig az úgy neveztetett *Nemzet-Gyülése*, vagy tselekedhetne még ezután: mi, mind azt semminek állítjuk. Mi, nem másképpen, hanem egyedül Királyi Igazgatás alatt akarunk ſzolgálni. Mi, ſzabad Királyt kivánunk, 's eggyátallyában a' magunkét. A' *Frantzia* Katonaságnak méltósága, 's jussai hozzák azt magokkal, hogy ö a' maga Királlyát meg ſzabadíttsa, 's fogságából ki ragadja. Minden vagyonunkat, erönket, 's életünket is tartozunk ezen ſzerentsétlen Fejedelemért fel áldozni; utólsó pihenésünkig tartozunk azon utálatos tsuda állatokat (monſtrumokat) üldözni, a' kik erőſzakosſan magokévá tették a' Kir. Páltzát, hogy elvévén azt tölök, viſſza adhassuk annak, a' kinek törvényes jussa vagyon hozzá. Mi a' mi Atyáinknak vallásokban kivánunk élni, és meg halni. Esküſzünk annakokáért — 's imhol az esküvés, a' mellyel meg kell esküdni, és a' mellyet az egéſz Világ jóvá fog hagyni — esküſzünk, hogy mi meg-engeſztelhetetlen gyülölséget öntünk Gyermekeinkbe, Szomſzédinkba, 's Barátinkba a' Pártosok ellen, kik, gyilkosságaik, 's ragadozásaik után hiznak — sőt ſzükség, hogy mind azok, valakik hívek a' Királyhoz, és a' *Frantzia* Birodalomhoz, valakik a' Népek' bóldogságát kivánnyák, segíttsenek bennünket arra a' végre tzélozó

ſzán-

ſzándékunkban, hogy meg tiſztíthaſſuk a' földet azoktól a' tsuda állatoktól, kik *Europának* legſzebb Orſzágát puſztítják, 's veſzedelembe buktatják; a' kik tsufot üznek a' leg jobb Fejedelemből, 's azt a' különben olly érzékeny, és nemes gondolkozású *Frantzia* Népet meg vakíttyák.

Frantzia Orſzág' Tiſztjei! hallyátok meg a' mi esküvésünket, 's mondjátok el azt Ti is, velünk eggyütt.

Esküſzünk a' betsületre — úgymint azon egy jóſzágunkra, mellynek birtokában maradtunk — hogy mi kéſzek vagyunk, Királyunk' ſzabadságáért meg halni; hogy mi, a' magunk gondolkozásunk' módját igyekezünk Gyermekeink' elméjeikbe 's ſzíveikbe bé plántálni; hogy mi a' Pártosok' Fejeit, míg élünk, üldözni fogjuk — azokat a' föket, kik a' mi Uralkodónkból tsufot üznek, 's reá mehettek, hogy erőſzakot köveſsenek el annak ſzeméllyén. Betsteleneknek (infámisoknak) tartjuk mi mind azokat a' Katonákat, a' kik ezen Hitet le nem akarják tenni velünk eggyütt. Semmi meg nem tántoríthatja a' mi hívségünket, mellyre első esküvésünkel kötelezték magunkat a' Királyhoz: bár tüzzel, méreggel, 's fegyverrel kegyetlenkedjenek is a' Pártosok, a' mi Atyánkfiai, Feleségeink, és Gyermekeink ellen. Ez az eggy igaz esküvés az, mellyben akarunk meg halni.

Földnek Lakosi! Minden rendü, nemü, 's idejü *Frantziák!* Hiſzük, hogy jóvá fogjátok hagyni ezen mi igazságos bátorságunkat, 's ezt fogjátok Gyermekeiteknek felölünk beſzélleni: „A' bal ſzerentse vette öket üzöbe; a' Pártosok' áldozatjaik ők; mindeneket el veſztették, de meg mentették — *betsületeket.*“

A' Konſtitutzióra, 's a' törvényes, és katonai dolgokra ügyelő Orſzág-Gyülési Deputátziókra azt bizta Jul. elsőjén a' Nemzet Gyülése, hogy a' külömbkülömbféle jelentéseket bé vevő 's közlő, és

és a' visgálódó Deputátziókkal eggyezöleg, dolgozzanak, a' Kir. Familiának el távozása eránt egy útasítást, 's azt minél elöbb adják bé a' Nemzet Gyülésének.

A' *Dauphin*' Nevelője eránt, következendö értelmü elö végzést hozott vólt Jun. 28-kán a' Nemzet Gyülése: hogy t. i. öfzve kell irni az emlitett nevelöi hivatalra alkalmatos Polgárokat, 's voksra kell botsátani a' válafztást; és a' kire megy azok közzül a' leg többi voks, arra kell a' nevelést bizni. Olly Személyt, a' ki Tagja a' Nemzet-Gyülésének, nem lehet *Dauphin*' Nevelöjének válafztani. Tartozik a' Nevelö, a' Nemzet Gyülése elött kötelezni magát esküvéssel, hogy ö a' *Dauphin*' (vagy már a' moftani nevezet fzerént, *vélt Örökös*') életére, 's egéfzségére minden fzorgalmatossággal fog vigyázni, 's fzeméllyéért jót állani; a' *Dauphin*' fzolgálatjában lévö Személylyek a' Nevelö' vigyázása alatt lefznek, 's töle függenek. — Minekutánna magának tartotta, elöbbeni végzése által a' Nemzet Gyülése azt a' jus-t, hogy ö határozza meg a' *Dauphin*' *erköltsi*, *testi*, 's *politikai* nevelésének módját: minél elöbb munkába fogja azt venni. — Jul. 2-dikán, újra a' *Dauphin*' Nevelöjének dolga fordúlt elöl. 53 Személlyeknek neveiket olvasta fel a' Gyülés' Titoknokja, kik a' Nevelöi Hivatalra alkalmatosaknak adattak fel. Az emlitett 53 Személlyek' Laiftromában elö fordúlt a' *Bouille* név is, melylyet leg ottan ki-töröltetett a' Nemzet-Gyülése.

Értésére esvén az *Aureliánumi* Hertzegnek, hogy sokan kivánnák ötet Orfzág' Igazgatójának (Regensnek), egy jelentést tétetett közönségessé az Újságokban, mellynek az az értelme, hogy ö kéfz, tellyes tehettsége fzerént híven fzolgálni Hazájának minden töle ki telhetökben; de azon jusokról, mellyeket a' Konftitutzió nyújt arra néki, örökre le mond. — Illy ki-fejezéssel él, emli-

említett jelentésében a' többek között: „Minek-utánna én, a' Népnek javáért, és a' szabadságért annyit fel áldoztam: nem lehet nékem a' köz-Polgárok' rendéből ki lépni, mellybe olly erős meg határozással állottam, hogy abban maradok változhatatlanúl."

Bordeaux (Burdegala) Városában 500 Dámák állottak öszve, kik között igen sok szép Asszonyok is vagynak, 's Klubot nyitottak Jun. 26-dikán a' néhai *Augustiniánusok'* Templomában; más nap, úgymint 27-diken eggyesítették magokat a' Konstitutzió' Barátjainak Társaságával. 82-kon ismét egybe gyültek, 600 szabad akaratú Vitézeknek óltalmok alatt, 's egy bokrétát vittek az új Püspöknek, a' ki az napon nagy Misét, 's *Téged Isten ditsérünket* éneklett, az ő öszve szövetkezésekért. Jul. 14-dikén szándékoztak letenni a' polgári hitet, 's azon jeles alkalmatossággal magok előtt egy Gyermek-Regementet hotsátani, melly az ő tulajdon magzatjaikból áll. Társasági öltözetjek ezen Dámáknak: fejér hosszú ruha, mellyet három szinü öv szorít derekaikhoz; bal vállaikat nemzeti bokréta ékesíti, 's jobb kezeikben dárdákat hordanak!

Német Birodalom.

Ezen hónapnak 4-dikén kezdette el a' *Regensburgi* Gyülés arról való tanátskozásait, minémü eszközökhöz kellessék nyúlni, azoknak a' sérelmeknek meg orvoslására, mellyeket sok Német papi 's világi Méltóságoknak okoztak *Frantzia Országi* 1200 *Solonjai* — a' Nemzet-Gyülése' Tagjai — magok végzéseik által.

A' *Coloniai* Vál. Hertzeg, ezen hón. 4-dikén *Aachenbe (Aquisgránumba)* ment, holott is más nap, sok más Fő Vendégekkel eggyütt a' *Svéd* Királynál ebédlett. Az nap estve villza tért a' maga lakó Városába *Bonnba*, a' hová érkeztek *Brüsselből* 6-dikon a' *Frantzia* Király' két Öttsei-

a'

a' *Monſieur* ugyan Feleségestöl; az *Artésiai Gróf* pedig maga.— Nagy mozgásban vagynak a'Nagyok is, ha nagyon mozgattatnak.

Olaſz Orſzág.

A' *Nápolyi* Felségeknek *Romában* való létek után, azt irogatták vólt *Romából*, hogy a' *Nápolyi* 's *Római* Udvar között folyó pernek ſzerentséſſen vége ſzakadt. De hogy az Eggyesség tsak réſz ſzerént ment légyen tökélletességre, onnan meg tettzik, mert ez úttal se ballaga bé, *Péter* és *Pál* napja elött való estvén *Romába* a' *Nápolyi* tzifra fejér ló *), 's el is olvasta ezen kötelesség' elmulatás végett, a' Sz. Szék' Fö Prókátora a' ſzokott proteſtátziót közönségeſſen, valamint a' fellyebb való eſztendökben tselekedett vólt, melly proteſtátziót fel ſzóval fogadott el Pápa ö Szentsége.

A'

*) *Annak meg esmérésére tudni illik, hogy a' Pápa' ajándékozásából bírják Nápoly Orſzágát a' Királyok (IV. Orbán Pápa ajándékozta vólt Anjoui (Andegavum) Károlynak, IX. Lajos Frantzia Király' eggyik Öttsének, a' ki azon törvénytelen ajándékozásnál fogva, az Orſzág' törvényes Örökösének közönséges helyen fejet vetette) ſzokás vólt, eſztendönként egy fejér lóvat küldeni Nápolyból Romába, mellyet Péter és Pál' napja elött való eſtvén nagy pompával vitt bé, a' Nápolyi Királynak erre a' végre rendeltt Fö Miniſtere. Az említett fejér lónak ezüstből vóltak a' patkói, valamint a' zablája, 's a' kengyelek is. A' veres bársony nyerget, drága aranyos terítö borította, mellynek közepére egy nagy ezüſt Liliom; (ez az Orſzág' Tzimere) annak üregébe pedig 11548 Scudi (Tallér) vólt helyhatve.*

A' *Piemonti (Pedemontziumi)*, és *Genua* Határok' Lakosai, újra öſzve kaptak moſt egyſzer. A' *Szárdiniai* Udvar, Seregeket; a' *Genuai* Közöns. Társaság pedig Biztosokat rendelt, a' marakodó feleknek le tsitítására.

Lengyel Orſzág.

Minekutánna kivántt végre hajtotta vólna a' Konſtitutziónak nyomosabb réſzeit az Orſzág-Gyülése: félbe ſzakaſztotta Jun. 28 dikán a' maga Üléseit, Sept. 15-dikéig. — Örülhet ezen Gyülés magának, mert rontás nélkül épített — 's bár néki is vólt sok nehezen hajló tárgyakkal dolga, ſzintén úgy, mint a' *Frantzia* Nemzet Gyülésének; de az elöre jól meg fontoltt eggyes erejü próbálgatás után, még is reá ment ſzerentséſſen, hogy *hajtott*, és *nem tört*. Aratja is már, böltsen intézett hív fáradozásainak édes gyümöltsét: mert érzi belöl azt a' repesö örömet, mellyet gerjeſzt ſzivében, az általa fundáltt köz-bóldogságnak nyomos reménysége, 's látja a' Nemzetnek, a' maga új Konſtitutziójával való nagy meg elégedését. Mert ámbár annak is találkoztak nem kevés *Momusai*, 's proteſtátziókat is adtak ki az ellen közönségeſſen; mindazáltal ſzámba se jöhetnek ezek, ha a' Konſtitutzión meg nyúgódtt, 's azt ditsekedve magaſztaló Féllel egybe hasonlíttatnak, mellyen valóban annál inkább álmélkodhatik minden, mentöl jártasabb a' *Lengyel* Hiſtoriákban, 's tudja, minémü gondolkozás módjával birt tsak kevéssel is ez elött ſzintén közönségeſſen a' *Lengyel* Nemesség, hogy t. i. tsak magát tartotta egyedül *Nemzetnek*; az új Konſtitutzió pedig Státus' Tagjaivá tette mind névvel, mind valósággal a' Nemteleneket is.

Elegyes Tudósítások.

Nem tsak a' magános Emberek nem ſzoktak meg elégedve lenni, a' magok sor-

sok-

sokkal. Ritkán elégesznek állapotjokkal a Polgári Társaságok is. — Az *Amerikai* 13 Tartományok, el érték abbéli tzéllyokat, hogy ki rázták nyakokból a' *Nagy Británnia*' jármát, 's szabad Státusokká lettek; azonban *Közép-Karolina* nevü Tartománnyában az emlitett Közönséges Társaságnak sok Követöje akadt nem régiben eggy *O Fallon* nevezetü Tsábítónak, a' ki azt igérte a' Lakosoknak, hogy ö fordítást fog tenni a' Konstitutziójokon, 's már a' múlt Apr. közepe táján egy formaruhás Regementje is vólt készen, és 4 ágyúja, 's derekasan fenyegetödzött. A' Fö Kormányszéknek Elölülöje, meg hirdettette arra nézve mindenfelé a' Tartományokban, hogy ki ki örizkedne a' meg nevezett Tsábítónak sugallásitól.

Spanyol Országgal, a' *Frantzia Országgal* határos széleken naponként öregbíti vigyázó fegyveres Népeinek számát, és majd tsak nem minden közösülés meg szünt közötte, és *Frantzia Ország* között. A' levél-hordó Posták is, mellyek *Frantzia Országon* kereztül szoktak vólt eddig hetenként járni *Olasz Országba*, más útat vettek már most magoknak, t. i. *Barcellonánál* hajóra ülnek, úgy mennek *Genuába*; és ismét azon az úton térnek vissza is. — A' *Szent Antal* Apátúr' Papi Katona-Rendjének, mintegy 20 Klastromai vóltak *Spanyol Országban*; de eggy idötöl fogva, igen alá ment vólt már, Tagjainak számára nézve a' dolga; a' múlt Jun. 10 dikén pedig vég órája is el érkezett, és még tsak testamentomot se tehetett szegény feje, hanem a' Király tette azt helyette, ki is önnön magáról leg elsöben gondoskodott, mint szokás a' testamentom-tételben, mert az emlitett Klastromok' alkalmas jószágaikat mind magának itélte; a' Rend' Pap Tagjait illendö Plebániákra el rendelte; nem Pap Tagjainak pedig bizonyos fizetést szabott.

Egy

Egy *Párisi* Tudósításból azt olvaſſuk, hogy midőn viſſza vitetett vólna oda a' Kir. Familia Jun. 25-dikén: sehol se lehetett *Anglusokat* látni a' Nézők között, a' kik pedig nagy ſzámmal vagynak moſt *Párisban*. Egytől kérdezték némelly *Frantziák*, miért nem jelent vólna meg, eggy olly különös tárgynak ſzemlélésére? *Áttól tartottam*, felele az Anglus, *hogy a' mi Első Károlyunknak feje talál képzelödésem előtt termeni; pedig engemet mintha le forráznának, ha tsak futó emlékezete ötlik is eſzembe említett ſzerentsétlen Királyunk' halálának.* — (Közönségeſſen tudva vagyon, hogy *I. Károly* Királlyoknak fejét vették az *Anglusok*; de azt talán sokan nem olvasták, a' mit *Angliáról* ki adott betses munkájában említ *Archenholtz* nevezetű tudós Német Iró, hogy' történt vólna említett *I. Károlynak* hideg tetemeivel. Így beſzélli elő *Archenholtz* a' dolgot: „A' meg öletett *I. Károlynak* teste a' *Windſori* Kápolnában temettetett el elöſſzör; 's a' közönséges vélekedés ſzerént, még moſt is ott vagynak a' tsontjai a' Khórus alatt lévő Kriptában; hanem különöſſen mitsoda helyen: azt senki sem tudja — hanem a' leg jobb Hiſtorikusok azt tartják igaznak, jóllehet a' Nemzet' betsületéért el halgatják, hogy a' Királyi Réſzen lévők által el vitetett a' Királyi Test *Windſorból Veſtmünſterbe*. Midőn annakutánna *II. Károly*' orſzáglása alatt el végeztetett vólna, hogy a' *Cronvell*' tetemei ki vétetvén a' koporsóból, 's meg tiſztogattatván, akaſztó fára kötteſſenek: történt, hogy vagy hibából, vagy gonoſzságból a' Király' teste vétetett fel, a' *Cronvellé* helyett. Midőn azután el akarták mettzeni a' főt a' testtől, hogy azt nyársra függeſzthessék, akkor vették éſzre az a' körül forgolódók, valamint a' sok Nézők is, hogy már az előtt külön vólt a' fő a' testtől, és

tsak

tsak úgy vólt a' nyaknak hátúlsó réfzéhez varrva. ")

Móldva Orfzágban, Kimpolungnál nagy kintsre találtak eggy odvas fában, mellyről minekutánna jelentés tétetett vólna a' *Románi* Igazgató Tanátsnak; ez által pedig a' *Gallitziai* Fő Kormányfzéknek: Máj. 6dikán költt következendő értelmű végzése hirdettetett ki ő Felségének, a' *Gallitziai* 's *Bukovinai* minden Lakosok között, hogy a' kinek igaz jufsa talál lenni az emlitett kintshez, jelentheti magát három efztendők' el-forgása alatt a' *Lembergi* második Törvény-Széknél.

Lembergből irják, hogy *Janov* nevezetű helységnél álló tábori vontató lovaink közzül több el húllott egy nap ötvennél. A' ló, frissnek, 's egésségesnek láttzik, azonban el kezd egyfzerre mohon enni, darab idő múlva pedig tátogni, 's tsak le dobban, mintha főbe lötték vólna. Egy katonai Kommiffzió rendeltetett oda *Lembergből*, hová az emlitett hely másfél poffa állásnyira vagyon.

A' Ts. 's Kir. Felségnek *Párisi* Követe Gróf *Mercy*, kit előbb *Hágába*, annakutánna pedig *Brüffzelbe* küldött vólt tellyes hatalommal ő Felsége, minekutánna kiváltképpenvaló foganattal el járt vólna a' reá bizott dolgokban: oda hagyta ezen hónapnak 5-dikén *Brüffzel* Városát, 's ment *Spába*, hogy ott terhes fáradozásai után magát ki pihenhesse.

Gróf *Metternich*, a' ki eddig *Köllni (Colonia)*, *Trieri (Treviri)*, *Alsó Rajnai*, és *Veftfáliai* Követe vólt ő Ts. 's Kir. Felségének; most pedig *Német Alföldi* tellyes hatalmú Minifterré rendeltetett az emlitett Felségtől, Juliusnak 4-dikén indúlt *Kölln* Városából *Brüffzelbe*. Nagy tifzteletet tettek néki a' *Limburgiak*, hozzájok lett érkezésével.

A'

A' *Nagy Británniában* lévő *napkeleti Indiai* kereskedő Társaságnak *Nábob* nevezetű Vasallusa olly palotát építtetett magának, mellynek kerülete eggy óránnyi járó föld. Rend ſzerént való vadáſzi kéſzülete, 40,000 gyalog emberekből, 750 elefántok, 's 5000 lovakból áll. — Ehez képest nem lehet sokallani, hogy 300 vadáſz kutyája volt a' *Frantzia Orſzági* Királynak az előbbeni időkben; de külön külön mind a' két rendbéli nagy viſſza-élést méltán kárhoztathatni.

Juliusnak elsőjén költt *Londoni* Leveleknek ez a' foglalatja: Itt moſt, *Frantzia Orſzág*' állapotja lett a' közönséges beſzédnek tárgyává. A' békeſſégről, hadról, vagy a' hajós Seregnek tengerre való ſzállásáról semmi se hallatik. — Az *Oroſz* Tsáſzárné' vég feleletével, mindúntalan várnak 15 napoktól fogva egy Kurirt *Pétersburgból*. Imhol a' nyár el megy, a' tsupa várásban, 's két hónap mind öſzve a' közi, a' melly idő alatt valamit lehetne még, nagy hajós Sereggel indítani a' *Bált* tengeren. — Az illy környülállások nagyon hitelessé teſzik azt a' hirt, melly ſzerént a' *Sziſztóvi* Gyülésnek mássa fog *Lithvániának* határán, *Breitenſtein* nevezetű helységben tartatni, *Ruſſzia*, *Anglia*, és *Pruſſzia* között. — *Anglia*' réſzéről, *Favkener* Ur vagyon, a' mint mondják, ki rendelve, a' ki ugyan tsak *Pétersburgban* vagyon moſt a' Békeſſég' dolgában; *Pruſſzia*' réſzéről pedig Gen. *Möllendorf*, Státus-Miniſter Gr. *Schulenburg-Kehnert*, 's Kabinétbéli titkos Tanátsos *Papritz* Ur. — Az *Oroſz* Udvar' réſzéről kik fognak oda küldetni: még nints hirünkel.

A' Vallási Türelemnek jeles példája.

Melly nagy kegyességgel viseltessék *II. Katalin* más vallású Alattvalóihoz ki tettzik abból is, hogy

hogy az *Ohrenburgi* Tartományban találtató Török Felekezet' ſzükségére a' *Korántot* gyönyörüen ki nyomtattatta; Fő Papot (Muftit) is tett nékiek, úgymint - *Achum* - *Muhamed* - *Dſcham Huſſemet*, a' kinek elztendei fizetésül 1500 Rublákat rendelt. — *Usó* Városában, pap nevelő Házat is fundált, mellyben a' Török Nevendék-Papok (Ulimas) Egyházi hivataljokra rendelſeu kéſzíttetnek.

A' bajuſznak betses vóltáról.

Annyira betsültetett a' bajuſz, ſzinte a' XI-dik Századig a' *Frantziáknál*, hogy azzal kivánták magokat különböztetni minden iga alá vettetett Nemzetektől. Meg vólt a' bajuſznak ezen betsülete mind addig, míg *Vilhelm*, *Roueni* Érsek fel nem fegyverkezett a' hoſſzú haj és bajuſz ellen. Az végeztetett t. i. egy közönséges Papi Zsinatban 1096. elztendőben, hogy a' ki hoſſzú hajat és bajuſzt visel, az a' Kereſztény Anyaſzentegyházból ki tiltassék, sőt hólta után a' ſzokott halottakért való könyörgésben se foglaltassék. El vetette erre nézve *VII. Lajos* Király is a' bajuſſzát, de a' mellyért annyira meg utálta Hitvese a' ſzép *Aquitániai Eleonora*, hogy azon naptól fogva Férjétől való el-válását kivánta, és meg is nyerte. El válván *VII. Lajos* Királytól, férjhez ment *Henrikhez*, a' ki ugyan még akkor *Normandiai* Hertzeg vólt; de nem sokára *Angliai* Királlyá leve. Jegyben adta *Eleonórá*, a' maga új Férjének *Poitou*, 's *Guienne* Városait, 's ez ſzolgáltatott alkalmatosságot ama' nevezetes *Frantzia* Háborúra, melly 360 elztendőkig tartott, 's *Frantzia Orſzágnak* 3 millió embereibe került.

* * * * * *

Véber Könyvnyomtató' *Pozsonyi*, és *Komáromi* könyves bóltjaiban, következendő új munkák találtatnak:

A'

A' Proteſtáns Vallás' két ágának eggyesíthetése felöl való rövid jegyzések. 1791. 8. rét. 31 öld. az árra 7 kr.

Erköltsi, és elegyes Versek, mellyek némelly jelesebb Német Versköltökből: Gellertből, Hagedornból, Kleiſtből, Cronegkból, és Höltyből fordítódtak Sz. I. által. Pozsonban, és Komáromban Véber' betüivel 1791. 8 rét. 194 öld. 30 kr.

Bétsben, közelébb került ki a' sajtó alól:

Philoſophicum Tentámen, in quo demonſtratur ex Natura Dei, ejusque attributis lumine rationis cognitis divinam rerum futurarum praeſcientiam falli non poſſe, nec tamen libertatem actionum humanarum affligere. Auctore Samuele W. Tsernátoni, Philoſoph. & Matheſ. Profeſſore P. O. Viennæ Typis Surdorum, Mutor. Inſtituti 1791. 8. rét. 219 öld.

Küldjük az *r* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

A' múlt poſtán, illy alólirású rajzolatot küldöttünk: *Kép-Ráma Muſtrák.* A' jövö alkalmatossággal bövebben fogunk róla ſzóllani.

* * *

Biſchofswerder Oberſter Úr, tegnap indúlt *Berlinbe* viſſza *Bétsből*, a' hol múlatott vólt 4 Kurirokkal eggyütt nehány napokig. Úgy értjük, hogy Követtségének tzéllya lett légyen, az *Oroſz*, *Pruſſzus*, *Anglus*, és a' mi Udvarunk köztt felállandó négyes frigynek elſzközlése.

Költ *Bétsben*, Júliusnak 19-dik napján 1791.

Béts.

Dum deliberatur Romae, perit Saguntum!

Addig dévánkoztak hajdan Romában, mi tévők lennének, *Sagunt* Városának meg tarthatása eránt, hogy addig oda lett a' Város — elfoglalta az Ellenség. — Addig adogatták a' *Londoni* 's *Berlini* Orákulumok is a' bíztató ſzót ö *Nagy-Uraságának*, hogy már most a' nagy reménységü Nagy-Vezérnek el-ſziláltt Seregét a' *Hémus*' bértzeinek ürege elött strásállyák az *Oroſzok*. Történt t. i. hogy Jul. 4-dikére virradóra, által rándúlt a' Dunán, 3 tsapatokban az Oroſzság. Éſzre vevén ezt 70000 táborozó *Spahik* (Török Lovasok), keménnyen meg támadták nehány izben az Oroſzokat; de mindenkor nagy veſzteséggel verettek viſſza; végre pedig táborokat is kénteleníttettek által engedni. Tizenöt ezerig való gyalogságot a' tserékbe bújtatott el a' Nagy-Vezér; de torkára fórrott annak is a' buvótska-jádzás: mert tsak azt vette éſzre, hogy süvöltenek közibe a' nagyobb és kiſſebb golyóbisok, 's ſzaladt, a' mint ſzaladhatott. Egy kis hajós Sereggel is akart magán segíttetni a' Nagy-Vezér — úgymint a' mellynek parantsolta, hogy kerüllyön hátúlról az Oroſzoknak. Akart is az ſzerentsét próbálni; de midön látná, hogy tsak hamar feneken lövettek 5 bárkái, nem merte többé magát ſzerentséltetni. — 4000 Török maradt a' tsata-mezején. — A' nyertt táborban sok drága fegyvereket kaptak az Oroſzok. 30—40 ágyúkat is nyertek, 's eggy Arnauta-Basát fogtak.

Négy hónapokig, 's 7 napokig tartott távolléte után, ſzerentséſſen viſſza érkeze ö Ts. 's Kir. Felsége, Jul. 20-dika' estvéjén *Béts* Városába. Meg érkezett vele jó Nádor-Ispányunk is, kit *Ferentz* Fö Hertzeg fog a' *Peſt* Vármegyei Fö-Ispányságba bé iktatni. — Auguſtusnak 2-dikán

fog innen le indúlni az Udvar *Eſzterházára*; onnan pedig 5 diken *Budára*.

A' Nemes Magyar Testőrzöknek egy tsapatja *Prágába* indúl Aug. 8-dikán, a' *Tseh* Koronázás' pompájának fényesebbítésére, Gen. B. *Splényi* Úrnak vezérlése alatt. Paripákon leſſz a' menés, 's fog tartani 18 napokon.

Bukureſtből, két Levél érkezett hozzánk, tsak hamar egymás után. Az eggyik, Jun. 29-dikén; a' másik pedig Julíusnak 9-dikén útasíttatott.

Az elsőnek ez a' foglalatja:

„Nemes Regementünk (*Erdödy* Huſzár) e' folyó hónapnak 6-dikán hagyta oda véletlenül a' *Móldvai Ráját*, mellyben kvártélyozott vólt; 's erős marsokkal sietett *Bukureſtbe*, hová 26-kon el is érkezett. Már akkor táboroztak a' Város mellett a' *Barkó*, 's *Székely* Huſzár Regementek; valamint a' második *Székely* gyalog, 's a' *Splényi*, *Oroſz*, *Eſzterházy Antal*, *Alvinczy*, *Pellegrini*, *Kaunitz*, és *Tsáſzár* gyalog Batalionjai is. Már mi is táborban vagyunk *). Tartalék (Reſerve) ágyú-

*) *Júliusnak 3-dikán költ más Tudósítás ſzerént*, 14 *gyalog Batalionokból*, 's 19 *lovas oſztályokból áll a'* Bukureſt *alatt fekvő Táborunk. Az első rendben vagynak*, *Gen.* Horváth *Úr' Brigadája alatt*: 1 Bat. *a'* Mitrovſzky *Reg. ból*, 's 2 *az* Orozéból, *és* 2 *oſz.* Erdödy *Huſzárok*; Ob. Degenſchild *Úr' Brigádája alatt pedig* 2 *B.* Splényi, 1 *B.* Tsáſzár, 's 2 *oſz.* Szavoja *Dragonyosai*. — *A' második rendben*, *Gen. Gr* Keglevits' *igazgatása alatt*: 1 *B.* Kaunitz, 1 *B. 2-dik* Székely, 2 *B. első* Székely, 1 *B.* Pel-

ágyúink el érkeztek *Szutsováből* (*Bukovinában* vágyon). *Erdélyből* is várunk efféle *Jus Kánonikumokat*, mellyekből foganatossan disputálhassunk kontyos Szomszédinkal. — B. *Herbert*, 's Gróf *Eszterházy* Követeink, 10-diktől fogva itt vagynak a' Városban. — *Kis-Havas-Alföldre* is (Ez a' *Bánáttal* határos) gyülekezik egy Sereg. A' Nagy-Vezér, gyakran változtattya táborát a' pestis miatt. Úgy hallyuk, nagyon szöknek tőle. — Az *Oroszok*, *Gálátsnál* állanak mintegy 50,000-en. H. *Potemkin* még nem érkezett vissza hozzájok."

A' második Levél' foglalatja ez:

„A' múlt Kedden érkezett ide *Bétsből* egy Kurir. Titokban tartatik ugyan a' dolog, a' melly végett küldetett; de úgy tettzik, mintha azólta hangosabban beszélnének itt a' békességről. Bizonyos az, hogy B. *Herbert*, csak hamar az akkor vett tudósításai után Leveleket küldött a' Nagyvezérhez; valamint azt is bizonyosnak állítják, hogy említett Minisserünk, Gróf *Eszterházyval* eggyütt ismét *Szisztóvába* által fognak menni, a' Békesség eránt való tanátskozásoknak folytatása végett.

A' Török Sereget, melly még eddig a' Dunán túl veszteg áll, 180000-ből állónak hirlelik; de mi kevesebb számúnak hisszük."

Magyar Ország.

El oszlánac N. *Bihar* Vármegyének Egéről a' gyászos fellegek: fel tettzett azon a' fényes

---

Pellegrini, 2 *ősz.* Erdödy *Huszárok*, 's 2 *ősz.* Szavoja *Dragonyosok.* — *Gen.* Mészáros *Ur vezérli a' tartalék Sereget*, *melly a'* Splényi, Alvintzy, *és* Eszterházy Antal *Reg. jeiknek eggy egy Bat. aikból*, *'s a'* Székely *és* Barkó *Huszár Reg. ból áll.*

Nap, 's tapaſztaltatta is már a' maga világosító és melegítö erejének nagy jeleit, mint az itt következö elö adásból nyilván meg tettzik:

Nagyvárad, Jul. 11-dikén.

„Az *Erdélyi* Udvari Kántzelláriának Elölülöje, Nagymélt. R. Sz. Bir. Gróf *Széki Teleky Sámuel* ö Kegyelmessége, engedelmet nyervén a' Felséges Udvartól reá, hogy *Bihar* Vármegyei Fö Ispányságába lejendö bé-iktattatása végett *Bétsből* le mehellen: az emlitett Ns Vármegye' Rendjeinek ſzabaddá hagyta, hogy mind a' bé-iktatásnak, mind a' Vármegye' Tiſztjei válaſztásának napját a' környülállásokhoz képest meg határoznák, és azt mind magának ſenn tiſzteltt Fö Ispány, mind a' Béiktatóúl rendeltetett Kir. Biztos Nagymélt. *Korompai* Gróf *Brunſzvik* ö Kegyelmességeknek jó elöre tudtokra adnák. Jul. 5-dike, 's az azt követö napok határoztattak meg a' Ns Vármegye által; mellyhez képest minekutánna eggyesültek vólna *Peſten* ö Kegyelmességek, sietve útaztak az emlitett idöre *Nagyvárad* felé. Ezen nagy Útazóknak, ſzámos Lovaſokat rendeltek ki, bevezetökül, 's kisérökül *Kún Hegyes*, és *Kardſzag*, úgy nem különben Hajdu Város *Szoboſzló*, és *Debretzen* Városa. *Debretzenben* (a' hol Jun. utólsó napján nyugovó napot tartottak vólt) fogadták ö Kegyelmességeket, a' Vármegyének eleikbe küldött Követjei, kiknek Elöl-Szóllójok *N. Váradi* Kánonok *Ehrenfels* Ur vólt. A' második Követtség, mellynél a' beſzédet kis Prépoſt *Kende* Ur vitte, *Biharon*, *Váradhoz* egy jó óránnyira várakozott ö Kegyelmességekre, a' hová ſzámos hintók, és mintegy 200 lovas Nemesség öſzve sereglettek. Innét kezdödött, a' *Váradra* való bé-menetelnek pompája. A' Lovaſságot, melly elött két Trombitások mentek, vezérlette *N. Váradi*, és *Micskei* T. *Baranyi Mihály* Ur, ki a' múlt eſztendöben, Vezére vólt azon Nemes

Se-

Seregnek, mellyet ezen Ns Vármegye küldött vólt *Budára*, Koronánk' őrzésére. A' néh. korona őrző formaruhás Vitézek pedig, réſz ſzerént az ékeſſég, réſz ſzerént a' jó rend végett, el vóltak Tiſzteknek oſztva a' több Nemesség közzé. Ezek után következtek mintegy 50 hintók. Az elsöben ültek: a' Fő Ispány, és a' bé iktató Kir. Bíztos Urak, mind ketten rövid magyar öltözetben, 's kalpagossan, kivált a' Fő Ispány ő Kegyelmessége, igen gazdagon kéſzültt formaruhában, 's ki varrott tsizmában. Midőn közelített vólna a' menetel a' Városhoz: a' mosár ágyúknak ſzünetlen ropogása adott az eránt hirt, az ennek látására vágyakodó Népnek, a' minthogy mindjárt mind azon helyek, a' honnét tsak lehetett valamit látni, sürüen meg vóltak nézö sokasággal rakva. Bé érvén a' Városba, ékes Beſzéddel fogadta a' *Várad Olaſzi* Tanáts ő Kegyelmességeket. Bizonyos ſzámú gyalog Polgárság, záſzló, és musika ſzó alatt ment elöttök. A' Zsidóság, ſzépen kéſzültt, és zöld ágakkal, 's ſzokott ékességeikkel fel tzifrázott boltozat alatt bizonyította a' maga tiſzteletét. A' Vármegye' Házánál nagy ſzámmal várakozó Státusoknak és Rendeknek nevével, a' *N. Váradi* Oláh Püspök M. *Darabant Ignátz* Úr idvezlette ő Kegyelmességeket. Ezzel Ts *N. Váradi* és *Mitskei Baranyi Gábor* Úr, a' ki ezen alkalmatossággal Gazdának ajánlotta magát, a' lovagló Ns Seregnek külsö helységekből bégyült réſzét gazdagon meg vendégelte. Ő Kegy. ségek, réſz ſzerént ki nyugodták magokat, a' 3 következendö napokon, réſz ſzerént a' béiktatás, és ſzék-újjításhoz meg kivántató rendeléseket tétették, réſz ſzerént a' sok ſzomſzéd Vármegyékből, kivált *Szathmárból*, és *Szabóltsból* tsoportosan érkezett Deputátus Uraknak köſzöntéseiket fogadták. A' három nap így hamar el telvén, 5diken reggel a' Ns Vármegye' Rendjei, a' Püspökségnek a' Vármegye' Házával által ellenben lévö, 's ez út-

úttal ezen tzeremoniára rendeltetett épületénél 9 óra előtt fel gyülvén, mentek a' fenn tifzteltt két Méltóságoknak fzállásaikra, és velek eggyütt, némellyek ugyan gazdag kéfzületü kotsikon, nagyobb réfzént pedig gyalog, előfzör is a' Római Anyafzentegyház' réfzén lévő Templomba, onnét pedig tsak ugyan mindnyájan, M. Püspök *Kalatai* ő N. gát ki vévén, a' Reformátusok' Templomába, az ezen alkalmatossághoz intézett rövid Iſteni tifztelettnek el végezésére. Onnan indúltak a' Gyülésre rendeltetett Házba, melly mellett örvendő musikával, és ágyú fzókkal fogadtattak. A' Gyülés' fzobája a' föld fzinén lévén, az ablakok' allya, söt az egéfz környék fzámos sokasággal vólt meg rakva; belől pedig, a' több helyes rendelések között a' fzép Nemre is érdemlett tekintet lévén, ennek fzámára fenn a' musikáló karban hely kéfzíttetett, hová is negyvennél felesebb fzámú első rendű Aſſzonyok 's Kisaſſzonyok, nemzeti ékes öltözetjeikben igen rendesen fel öltözve, ezen várt történetnek fzemlélésére fel gyültek. A' bé-iktatásnak valósága azon kezdődött, hogy a' Béiktató Kir. Bíztos ő Kegy. sége, az ezen dolog eránt jött felső Rendelést, és a' Fő Ispányságról költ Kir. petsétes Levelet Notárius *Borosjenői Tifza László* Urral fel olvastatta; azután pedig maga egy fontos Beſzédet tartott, és a' Fő Ispány Urat fel eskette. Ezen túl az újjonnan bé iktatott Fő Ispány ő Kegyelmeſſége fzóllította meg a' T. Karokat és Rendeket: ki is hogy hathatós Beſzédjét végezte, a' fzokott mód fzerént, fzékestől eggyütt három izben fel emeltetett, 's hoſſzasan tartott Ellyen kiáltásokkal, és ágyúk' ropogásival tifzteltetett. Ekkor meg fzóllalt, a' T. Karok és Rendek' réfzéről Notárius *Kazinczy Dienes* Úr, és egy helyesen ki dolgozott Beſzédet mondott. Végre, vagy három parantsolatoknak el olvasása, és némelly Tábla-Bíráknak tételek után (kiknek

fzá-

ſzámok közzül vólt, a' T. Karoknak és Rendeknek kivánságához képest, Iffjú Gróf *Teleky Domokos* ő Nagysága is) a' Gyülés el oſzlott. — Ezt követte a' vig 's pompás ebéd, mellyről oda alább fog még ſzó lenni. A' ſzék-újjítás más nap, az az 6-dikon kezdödött, 's 7-diken végezödött, melly is arról nevezetes, hogy a' ſzabad voksoknak jól intézett tsendes bé ſzedése által ment véghez, t. i. minden Szolgabiró a' maga járásában lévö, és voksolható Nemeseket különös ſzobába név ſzerént bé ſzóllongatta, kik is mihelyest a' hivatalokra fel-tettek közzül valamellyikre tetzések ſzerént voksaikat adták vólna, azonnal el távoztak. Hogy pedig annyival hamarább végbe mehelſen a' voksolás, két ſzobák rendeltettek ki a' végre; mindenik ſzobában három három voks-ſzedök vóltak; 's a' voksolók más ajtón mentek ki, mint a' mellyen bé jöttek. — Kik állíttattak elö, ez úttal a' Tiſztviselésekre, az itt alább következö Laiſtrom meg mutattya. — 5-diken, és 6-dikon, három ebédlö Szálákban gazdag kéſzületü nagy Táblákon mintegy negyedfél ſzáz Személlyek vendégeltettek. Az aſztalokat kellemetesítö tárgyak között, téſzta müböl kéſzültt Törvény-Könyvek is ſzemléltettek, mellyekbe az Orſzág' függetlensége, a' Magyar Nyelv, 's több efféle kedves dolgokról hozott Orſzág-Gyülési Végzések vóltak bé irva. — A' második Aſztal, fel küldötte az elsö Táblára a' Magyar Nyelvröl ſzólló Tzikkelyt egy Deputátzió által, 's Nemzeti Nyelvünknek ügyét különöllen ſzívére kötötte Fö Ispány ö Kegyelmességének, ki is a' hazaſiúi ſzép kérést, hasonló hazaſiúi ſzép ajánlással viſzontagolta. — Az egélſégért való ivás, a' musika, és ágyúzás divatjában vóltak. Folyt azonban a' piatzon, egynehány tseber bor, a' köz Népnek italára. Mind a' két nap' estvéjén, múlattság 's tántz tartatott a' Vármegye' Házánál, 's a' Fö Ispány

Ur'

Úr' ſzállásán is. Még pedig elsö napon a' Vármegye' Házánál két nagy ſzobákban tartatott a' musika, 's eggyikben leg inkább magyart, a' másikban pedig más tántzokat jártak. Melly ſzép móddal, 's a' tagoknak melly mesterséges, és kellemetes mozgásival leheſſen a' magyar tántzot járni, igen ſzépen meg mutatták a' többek között *Káſzonyi Károly* Úr, *Arad* Vármegyei Fö Szolga-Biró; *Madácsy János*, és *Reviczky Gábor* Urak, *Bihar* Vármegyei Szolga-Birák; 's *Izsák* Úr, *Szathmár* Vármegyei Szolgabiró. A' Kis-Aſſzonyok közzül pedig: *Szlávy Juliánna*, *Beliczay Rosália*, *Cseh Magdolna*, *Száraz Therésia*, *Kováts Anna* és *Magdolna* Kisaſſzonyok. — Megjegyzésre méltó, hogy ezen egéſz pompa' alkalmatosságával sem nevezetes rendetlenség, sem ízetlenség, sem réſzegség nem történt; hanem mindenek illendö renddel, és betsülettel mentek véghez. "

A' fenn említett Tiſztviſelésekre elöl-állított érdemes Személlyeknek Laiſtroma így következik:

Elsö, és Második All-Ispányok: *Pécs Újfalusi* If. *Péchy Imre*, és *Beſſenyöi Beöthy László* Urak. — Fö; 's elsö, és második All-Notáriusok: *Kazinczy Dienes*, *Pongrácz György*, és *Budai Imre* Urak. — Közöns. Kaſſzatartó (Gen. Perceptor) *Domokos Jakab* Úr. — Számvevö (Exactor Rationum): *Mihályi Iſtván* Úr. — Fö Szolgabirák: *Szegedy Ferentz*, *Csanády Iſtván*, *Csanády György*, *Sánta László*, és *Lakatos Imre* Urak. — Elsö, és második Fiskálisok: *Molnár Sándor*, és *Thuolt András* Urak. — Elsö All-Szolgabirák: *Böſzörményi József*, *Stacho János*, *Szlávy György*, *Thuolt Imre*, és *Kelemen Iſtván* Urak. — Különös Kaſſzatartók (Partikuláris Perceptorok): *Juricskay József*, *Vinkler Mátyás*, *Lakatos Ferentz*, *Szatsvay Iſtván*, és *Hrabovſzky Mihály* Urak. — Második All-Szolgabirák: *Maddcsy János*, *Szilágyi Bálint*, *Pe-*

Péchy Antal, *Reviczky Gábor*, és *Szacsvay Ádám* Urak. — Esküttek: *Dobsa Láſzló*, *Miskolczy Ferentz*, *Király Lajos*, *Budaházy Láſzló*, *Domokos Márton*, *Csapó Ferentz*, *Fényes Antal*, *Fráter Gáspár*, *Gázsy Antal*, *Nadányi Láſzló*, *Birizdó András*, *Gubernát Miklós*, *Barcsay János*, *Tarczali Zsigmond*, és *Szabó Iſtván* Urak. — Betsületért ſzolgáló (Honorarius) Notáriusok: *Dobozy Mihály*, és *Ugray Iſtván* Urak. — Bets. ſz. Fiskális: *Király Imre* Ur. — Bets. ſz. Földmérö: *Tóth József* Ur. — Bets. ſz. Esküttek: Öreg *Kardſzag Imre*, *Palugyai Mihály*, *Balku Lajos*, és *Csengeri Móſes* Urak.

Erdély Orſzág.

Az *Erdélyi Karok és Rendek*, Magyar Nemzethez illendö nemes ajánlást tettek ö Felségének azon eſetre, ha a' Törökkel újra fegyverre kelénd a' dolog: melly ajánlásnak valóságos párját kivántuk a' Nemzet' díſzére közönſégeſſé tenni. Ez az:

„Fides illa et devotio, qua Gens noſtra in Principes ſuos ducitur, ejus eſt indolis, ut in adverſis rebus majora ſumat incrementa. Luculenta ſunt hanc in rem omnium ætatum exempla, quæ a nobis eo magis ſilentio præteriri poſſunt, quod clariſſima hujus teſtimonia, ab Auguſtiſſimis Ssæ Mattis Vræ Prædeceſſoribus, quin ab ipſa etiam Ssma Vra Matte edita habeantur. Fidem hanc hæreditario jure a majoribus noſtris in nos devolutam, et ſi ſtatim in auſpicatiſſimo V. Majeſtatis Regiminis exordio, ſolennibus votis, magnaque animorum promtitudine conteſtati ſumus, cui Declarationi noſtræ in homagiali inſtrumento contentæ, et a Sa. Va. Matte clementiſſime acceptatæ, nunc quoque inhæremus; ardor tamen ille, quo in Commoda, Decus, et Gloriam S. V. Majeſtatis, to-

totiusque Auguſtæ Domus ferimur, cogit nos in his rerum adjunctis, dum nova belli ottomanici molimina prorumpere audimus, homagiali cultu, ſancteque ac ſolenniter declarare: nos nullo modo admiſſuros, ut obſtricta Vræ Matti homagialis fides noſtra, vel in minimo labefactetur, nec legali noſtræ obligationi ex ea profluenti, ullo unquam tempore, via per Leges præſcripta, ſanguinis etiam profuſione defuturos. Prout id medio Deputationis noſtræ ad Sacrum Majestatis Vræ Solium cum gravaminibus et poſtulatis noſtris mittendæ prolixius declarare non deerimus; nulli dubitantes S. V. Majeſtatem hæc intemeratæ fidei noſtræ vota, in gloriam et incolumitatem Aug. Domus nuncupata benigniſſimo animo accepturam, nobisque gratiam ſuam regiam nullo unquam tempore denegaturam, qui illibata devotione permanemus."

Frantzia Orſzág.

A' Királyi Familia' ſzökéséről újjabban kivilágosodott környülállások is meg érdemlik ugyan a' meg-iratást, 's el sem is mulatjuk mi azokból a' nevezetesebbeket közleni; de mivel tudjuk, hogy e' már moſt itten a' fő kérdés: Hányadán van az Orſzág' állapotja? 's miben a' Király' dolga? elsőbb kötelességünknek tartottuk, az ezen Kérdésre való Feleletnek adni munkánkban helyet; melly Feleletet egy nevezetes *Párisi* Ujságból vettünk ki, 's a' melly így következik:

„Meg tsalattattak az új Konſtitutzió' Ellenségi, a' Jun. 21-dikei történetnek (a' Király' elſzökésének) foganatos vóltáról vett reménységekben. A' melly tudósítások érkeznek ide naponként, az Orſzágnak külömbkülömbféle réſzeiről, úgy meg eggyeznek egymással, mintha azon egy helyről útasíttattak vólna, 's a' *Párisi* gondolkodás'

dás' formájának pontban *mássát* terjeſztik elönkbe. Nem merte vólna közzülünk senki is, azzal a' reménységgel ketsegtetni magát, hogy illyen nehéz környülállásokban, olly tökélletes tsendesség, *) 's olly közönséges eggyesség uralkodhaſſon *Frantzia Orſzágnak* eggyik végétöl fogva a' másikig. Olly jelentésekkel érkeznek a' Kurirok mindenfelöl, az Orſzág' nagyobb 's kiſſebb Kerületeinek Kormányſzékeiktöl, a' Helységbéli Tanátsoktól, a' Nemzeti Gárdáktól, és zsóldos Katonáktól **), a' mely-

*) *Ki vévén azon lármás eröſzakoskodásokat, mellyeket a' Konſtitutzió' Baráti viſznek végh-hez itt amott, a' tölök külön értelemben lévö Személlyeken. — Belesme nevezetü kis Városotskában, 5 Személlyek lettek azért a' Nép' dühöſſégének áldozattyává, hogy a' Király' el-távozásán örömöket jelentették. Breſt Városában is éppen az okozta egy Katona Tiſztnek, a' vérengezö Nép által lett ki-végeztetését. — Kis-Británnia Tartományában, ſok útazó Nemesek le tartóztattattak közelébb, 's mindeneiktöl meg foſztatván, fog-házakba zárattak, kaſtéllyaik pedig porrá égettettek. — Polemieuxben, Guillin nevezetü Urat kivetett a' Nép az ablakon, annakutánna fejét vette, 's kaſtéllyát fel gyújtotta; mellyben a' meg-ölettetnek ſzerentsétlen özvegye, és árvái lángok' prédájává lettek vólna: ha a' polgár Katonaság nem érkezett vólna ſzabadításokra. — A' melly Orſzágban, egymást érik az efféle ſzörnyüségek, nem lehet arról mondani, hogy abban* tökélletes tsendesség *uralkodik.*

**) *Ki vévén mindazáltal némelly Regementeket, mellyekben, más tudósítások ſzerént, annál nagyobb hidegséggel viſeltetnek a' Konſtitutzió-*

mellyeknek summája ez: *Szabadon élni, vagy meg halni.* Jól esett, hogy a' Király meg vallotta a' maga jelentésében (mellyet tett az Orfzág-Gyűlésének három Deputátusai elött), hogy ö a' Konftitutzióhoz való állhatatos ragaſzkodást mindenütt egyformának tapaſztalta a' maga útazásában. Bóldog vólna, ha meg lett vólna arról győzödve, azon ſzerentsétlen lépés elött, a' mellyet tett. Nem lehet már moſt többé kételkedni a' Nemzeti Lélek *(l' Eſprit national)* felöl. Azok, a' kik kéttségbe igyekeznek azt hozni, vagy roſſzúl vagynak a' dolog' mivólta felöl útaſítva; vagy pedig hihetetlenek — a' melly hibát el lehetett még nehány napokkal ez elött engedni; de már moſt nem lehetne. Ez a' hibája vólt a' Királynak: különben nem követte vólna azt a' veſzedelmes tanátsot, mellynek — ámbár hijjában valóvá lett — gyáſzos következései lehetnek *Fr. Orfzágra*, 's magára a' Királyra nézve is. — A' Nemzet el várja, hogy elöbb támadják meg ötet. Tudva vagynak ö elötte mind azon ſzinek, mellyek alatt minél több ellenséget igyekeznek tsinálni néki az ö roſſz-akarói. Senki ellen se kel ö ki elöſſzör: állhatatoſſan követni fogja azt a' Törvényt, mellyet tett magának, hogy tudni illik senkit meg ne támadjon; de az is igaz, hogy az ö maga óltalmazása azon erőhöz leſſz alkalmaztatva, mellynek kéſzítésében foglalatoskodik éppen moſtan. Erös meg határozással vagyon, hogy kéſzebb végső romlást ſzenvedni, mint sem az új Konſtitutzió mellöl el állani. A' ki vóltaképpen meg akarja tudni a' Nemzet' fel-buzdúlásának mértékét, ne tsinállyon egyebet, tsak fordíttsa ſzemeit 's elméjét azokra, a' mellyek minden-

---

tzióhoz a' Tiſztek; mentöl inkább közelít rangjok a' Generálisi Méltósághoz.

den nap történnek. A' Király' el-távozásának, egéſzen ellenkező következése lett ő reája magára nézve, mint a' minémüre ſzámot tartottak. Nem hogy nevelte vólna az a' zürzavart, söt még inkább helyre állította a' rendet; nem hogy haſznára ſzolgált az a' királyi hatalomnak, söt a' melly kevés bé-folyása vólt is még az Orſzág' dolgába: azt is el veſztette vele. Igaz ugyan, hogy *Frantzia Orſzágnak* moſtani igazgatása, tsupán a' környülállásokhoz képest való igazgatás, a' melly olly formában, mellyben moſt vagyon, soká meg nem állhat. A' véletlen történet által, eggyesült a' végre-hajtó hatalom a' törvény-hozó hatalommal. Tizennégy Századoktól fogva való tapaſztalás, eléggé bizonyítja az efféle állapotnak veſzedelmes vóltát: és a' Nemzet Gyülése még is késedelmezik annak végét ſzakaſztani. Hogy illy kényes környülállásokban, jó móddal határozhaſſa meg magát a' Nemzet Gyülése egy vagy más réſzre, úgy láttzik, hogy előbb ki akarja tanúlni, mitsoda értelemmel légyen az egéſz Nemzet; 's ezen ſzándékhoz képest tette fel a' Jun. 29-dikei Ülésben, az új polgári alkotványra ügyelő Orſzág Gyülési Deputátzió, hogy az Orſzágnak mind a' 83 Oſztállyaiból bizonyos ſzámú Tagokat kell öſzve hivni *Párisba*, a' kiktől meg értvén a' Nemzet Gyülése az egéſz Orſzágnak közönséges értelmét, 's kivánságát, ahoz alkalmaztathaſſa magát a' végzés-hozásban; melly végzésről bátran lehetne e' ſzerént állítani, hogy azt az egéſz Nemzet helyben hagyta. — Reá állottak néhány Tagjai a' Nemzet Gyülésének ezen feltételre, 's úgy itélték, hogy annak tellyesítése által leg inkább bé lehetne dugni a' ſzájokat a' Gyülés' betsmélőinek; de sokkal többen *haſzontalannak* 's *veſzedelmesnek* itélték az afféle öſzve-hivást — haſzontalannak, ha nem egyebet fogna az néminémü polgári inneplésnél elſzközleni: veſzedelmesnek, ha az öſzve sereglen-

lendö sokaságnak maga ki-nyilatkoztatását úgy kellene nézni, mint a' Konſtitutziónak helyben-hagyását. Mert ezzel azt mutatná a' Nemzet-Gyülése, hogy még sints egéſz bizodalommal a' Nemzetnek értelme 's akaratja eránt; a' mellyet pedig olly sok izben, olly világoſſan, 's olly közönségeſſen nyilván-valóvá tett már az. — „*Ezen a' Konſtitutzión* (így ſzóllottak) *megnyugſzik minden ſzív. Nem lehet tagadni, hogy ne vólnának annak néminémü fogyatkozási; de meg lehet azokat orvosolni. Erőſſen meg vagynak arról győzettetve a' Frantziák, hogy ha most fordítás esne a' Konſtitutzión: úgy az egéſz Birodalom fel fogna fordúlni.*“ Ezek Izerént, abban állapodott meg a' Gyülés, hogy az oda fellyebb meg nevezett Deputátziónak feltételét ne követſſe. — Kéttség kivül, semmit sem óhajt inkább a' Nemzet Gyülése, mint hogy a' maga végzéseit az egéſz Népnek helyben-hagyása által megerössíttetve ſzemlélhetné; de ellenben még tsak gondolkodni sem akar ám arról, hogy az Orſzágnak Sg Ofztályai akarhassák a' magok akaratjokat a' Nemzet Gyülése' akaratja helyébe tenni. Érzi, melly nagy ártására lenne ez, az ö általa sinórmértékül fel vett igazságoknak. — Maga hozta ezen végzést, mindjárt a' maga munkálódásának kezdetekor, hogy *Frantzia Orſzágnak Királlya legyen.* Ez a' végzés, az új polgári alkotványnak talp köve (fundamentoma), 's ha meg gondollyuk, hogy nintsen is olly alkalmatos igazgatás formája egy nagy Népre nézve, mint a' királyi: nem lehet kételkednünk, a' Kir. Igazgatásnak meg maradása eránt. Az úgy nevéztetett *Franciskánusok' Klubja* (bizonyos Társaságnak a' neve, melly egy vólt Franciskánus Klaſtromban ſzokta a' maga gyüléseit tartani) azt végezte, hogy *Frantzia Orſzágot, Közönséges Társasággá (Respublica)* kellene tsinálni; de semmivel nem is ronthatta vólna el inkább, a' mi kevés betsületé

vólt

vólt még ez ideig, mint azon végzése által. Szerentsére, nem jönek úgy számba már most ezen Klubnak Tagjai, mint az előtt, 's kéttség kivül kérdésbe sem fog vétetni az ö végzések. — Azt várja most nagy nyughatatlansággal egész *Frantzia Országa*, mire fogja magát határozni a' Nemzet Gyülése a' Királyra nézve. Az a' Jelentés, mellyet a' Királynak maga szájából irtak le 3 Deputátusai a' Nemzet Gyülésének, 's a' mellynek maga a' Király alája irta magát, nem hogy könnyített vólna az ö dolgán, söt inkább nehezítette azt. Valóban, ha öszve hasonlíttatik ezen Jelentés azzal az Irással, mellyet maga után hagyott vólt, el távozásakor a' Király *): nagy ellenkezést lehet észre venni a' kettö között, mellynek látása felette rossz vért tsinál mindenekben. Eggyik Jelentésében, azt állítja a' Király nyilván, hogy ö Rab vólt, 's világossan ellene mond minden helyben-hagyásainak, úgymint a' mellyeket tsupa kénteleségből adott; a' másikban ismét azt mondja, hogy ö azon hirnek meg tzáfolása végett ment el, melly szerént nem vólt meg néki a' maga szabadsága *Párisban*; és hogy az ö ellen-mondása nem érdekli a' Konstitutziónak sarkallatos ágazatait. Sok dolgokat foglal továbbá magában a' Király' Jelentése, mellyek meg hamisíttattak, az áreslált Személyleknek **) vallásaik által. — Ezek olly dolgok, mellyek nem rejtezhetnek el a' vigyázó, 's békételenkedö Nép előtt; 's azért is mód nélkül terhe-

*) *Ezen Irásnak hátra lévö részét, minél előbb fogjuk közleni.*

**) *Mihelyt vissza érkezett a' Királyi Familia, mindjárt áressomba vitettek azon Személlyek, mellyek vele vóltak, az útazás' alkalmatosságával.*

hesítik a' szerentsétlen Királynak ügyét azok előtt, kiknek keménységeket nem lágyíthattya az emberi erőtlenségeknek tudása. — Leg főbb mértékére juttatta végre a' Király' szerentsétlenségét, *Bouille* Úrnak, a' Nemzet Gyűléséhez botsátott Levele: úgymint a' melly kimondhatatlanúl felingerlette a' Népet a' Király ellen *).

Belevallei Adelais nevezetű Dáma, kerülő Irást botsátott némelly tudósítások szerént, a' maga Neméhez egész Frantzia Országban, mellyben, jó Királlya mellett való fel-kelésre serkenti azt. — Jól járna szegény *XVI. Lajos* bezzeg, ha olly segítőre találna a' meg nevezett Dámában, mint *VII. Károly* Frantzia Király talált az úgy neveztetett *Aureliánumi Leányban (Johanna d'Arc)* ki az Anglusokat *Aureliánum* mellől diadalmasan el vervén, ötet *Rheims*ba vitette, 's ott meg is koronáztatta 1429-ben!

---

*) *Midőn olvasták vólna némellyek, Bouille Úr' Levelében: hogy ha tsak egy haj-szálat ejtenek is le, Királlyok' fejéről a' Párisiak, meg fogják látni, hogy nem marad egy köve is Párisnak rövid időn a' másikon; így kezdtek tsúfolkodni: „No tsak számba kell szaporán véletni a' Király' haj-szálainak számát: ne hogy rajtunk kereſſe Bouille, ha valami hijjok talál lenni azoknak.“ — 100000 Tallér jutalom vagyon annak fel téve, a' ki Bouille Urat elevenen kézhez szolgáltattya; 50000 pedig annak, a' ki akár Bouille Úr' fejét, akár más olly Generálisét viszi Párisba, a' ki Frantzia Ország ellen fegyveres népet fog vezetni.*

Küldjük *Hadi és más nevezetes Történetek* nevet viselő Munkánk' IV. Szakaszának mutató Tábláját, mellyet Tisztelendő *Fehér György* érdemes Hazafi készített.

Költ *Bétsben*, Júliusnak 22-dik napján 1791.

Béts.

Juliusnak 23dikán estve, meg jelent a' Tsászár, ö Felségével a' Tsászárnéval eggyütt, az udvari Teátromban, 's háromszori hoszszas tapsolással, és nagy vivat kiáltásokkal fogadtatott; mellyeket ö Felsége, gyakori nyájos maga meghajtásaival viszontagolt. Végig nézte *Babini*, 's *Tomeoni* játékjaikat, kik ez úttal ismét *Pygmalion*t 's annak meg elevenedett faragott Képét jádzották, 's ugyan ki is tettek magokért. — Más nap (Vasárnap) délben *Cercle* (circulus, kerület) tartatott az Udvarban, melly ebből állott: Visszatérvén ö Ts. 's Kir. Felsége az udvari Kápolnából, meg állapodott az úgy neveztetett Tanáts-Házban (Rathsstube), mellybe tsak a' külsö országi Követeknek, titkos Tanátsosoknak, 's arany Külsosoknak vagyon szabad bé-menetelek; 's körülvétetvén ezen elö számlált Méltóságoktól, velek egy kevés ideig beszélgetett. Azzal el oszlottak. Sok *Frantzia* Generálisoknak, és *Lengyel* Méltóságoknak vólt szerentséjek, e' jeles alkalmatossággal szemben lenni ö Felségével; hanem a' *Frantzia* Követ, *Marquis Noailles* izenetet vett, hogy ez úttal nem kivánja magánál látni ö Felsége. (Ezen környülállásokban t. i. — — — — — — — — — — — — 's minden hatalom a' Nemzet Gyülésénél vagyon; M. *Noailles* is tehát most a' Nemzet Gyülése' Követje, melly Gyülést pedig nem esmér a' mi Udvarunk, *Frantzia Ország*' Fejének; valamint nem esmérnek más Udvarok is). — Jelen vólt ez napon az Udvarnál a' *Prussziai* Királytól ide küldetett Oberster *Bischoffswerder* Ur is *) (kinek *Berlinbe* lett vissza-

H me-

*) *Nagyon meg hitt Embere ez az Ur a' Prussziai Királynak. Ugy a' hire, hogy ö ejtette vólna ki Gróf* Hertzberget, *a' Király*' *grátziájából*: *mely-*

menetelét értettük, 's irtuk vólt). Ennek az Úrnak, maga palotájában ajánlott szállást H. *Kaunitz;* de a' melly ajánlást el nem fogadott az Oberſter Úr, hanem vendégfogadóban lakik.

Hiteleſſen irhatjuk, hogy az Udvartól *Ferentz*, *Károly*, *Leopold* Nádor-Ispányunk, 's *József* Fő Hertzegek mennek le, az *Eſzterházai* pompára; melly is Auguſtusnak 2-dik, 3-dik, és 4-dik napjain fog tartatni.

A' múlt Vasárnap végezte ditső életét ama nagy nevezetű Udvari Tanátsos *Born* Ur, kinek nagy érdemeit, fogadott Hazafiúságra lett ingyen való méltóztatással jutalmazta meg kedves Magyar Hazánk, a' múlt Orſzág-Gyülésében; kinek halálával sok Akademiák, és tudós Társaságok meg foſztatnak eggy érdemes Tagjoktól; kinek emlékezetét egéſſz *Europában* fenn fogja maraſztani az Amalgamátzió *), 's a' kinek tehát belőle lett ſzármazásával, méltán ditsekedhetik *Erdély*.

Az *Erdélyi* Kántzellárián, M. *Miske* Ur Udvari Tanátsossá tétetett.

Az ide való Oroſz Követ H. *Gallitzin* újj örvendetes Tudóſſitást vett a' múlt Vasárnap H. *Repnin*től melly ſzerint *Aſiának Tzirkaſſzia* Tartományában, *Támán* Városához közel a' fekete tenger partyán fekvő *Anapa* nevezetű erőſſégeket a' Törököknek, *Oroſz* Gen. *Gaudovitz* Jun. 22-dikén erővel meg vette, 's a' benn vólt Törökök

---

mellyet látván Gróf Hertzberg, *úgy kérte vólna a' Királyt, hogy venné le róla a' Miniſterséget. (Ez meg is lett, a' mint oda alább emlékezni fogunk felőle).*

*) *Így neveztetik az érts nemek' külön válaſztásának módja, mellyel ma élnek a' bányákban. Ezt, néh.* Born 's Prof. *Ruprecht Urak találták.*

kök közzül ſokat a' más világra költöztetett; mintegy 14000-ig valót pedig el fogott, kiknek ſzámok közzül való maga a' Kormányozó is *Muſtafa* 3 ló farkos Basa, kinek az Attyát *Batál* Basát tavaly fogták vólt el az Oroſzok hasonlóképpen *Anapai* Kormányozó korában; továbbá *Saikh Manſur* hamis Próféta is, ki már néhány eſztendőktől fogva, sok népet el tsábított.

Magyar Orſzág.

Budán, nagyon kéſzültek már Jul. 22-dikén Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegségének illendő el-fogadásához. Épültek a' győzedelmi Kapuk, mellyeken bé mehetſen ez a' Felséges Magyar, Hazánk' Fő Városába; 's ſzállíttattak fel a' bástyákra az ágyúk, mellyek a' mi jó Nádor-Ispányunk' jelenlétéből ſzármazandó köz örömet meſſze ki-bömböllyék. — Az Orſzág-Gyülési Deputátziók, Aug. 6-dikán fognak hozzá kezdeni az ülés-tartáshoz.

A' külső Akademiákra ſzándékozó Református és Lutheránus Iffjak, egyedül a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnál tartoznak ezentúl, Paſſzus végett magokat jelenteni.

Debretzenben Gyülés vólt, Báró *Orczy József* Kir. Bíztos Urnak elölülésa alatt, T. *Sinay* Úr' dolgában.

Gróf *Teleky Sámuel* ő Kegyelmességének *Bihar* Vármegyei Fő Ispánnyá lett bé-iktatása alkalmatosságával, következendő Beſzédet mondott a' Béiktató Kir. Bíztos Úr Gróf *Brunſzvik* ő Kegyelmessége:

Nagy Méltóságú Gróf! Tekintetes Státusok, és Rendek!

Ezen nagy, és rendkivülvaló öſzve-gyülése a' Tek. Státusoknak, és Rendeknek; ezen sürü

ſzáma, és sokasága a' Vidékieknek, a' kik e' mai Gyülésünket jelenlétekkel ékesítik, ezen mindenütt, a' merre tekintek, ſzemembe tünö jeles kéſzületek, úgy kiváltképpen ezen közönséges öröm, és mindnyájoknak vigságra indúltt elméjek, eléggé kimutattyák önként (ha én el halgatom is) mind e' mai napnak nevezetességét, mind pedig e' jelenvaló tiſztemnek, a' mellyet moſt véghez vinnem ſzerentsém vagyon, felséges vóltát, és méltóságát. És valójában nem ok nélkül: Mert Felséges Koronás Fejedelmünk által, ezen Nemes Vármegyének, a' Mélt. *Széki* Gróf *Teleky Sámuel* Úr ö Excellentziája' Személlyében kegyeſſen adatott Fö Kormányozója, e' mai napon törvényünk' rende ſzerént Fö-Ispányi Székébe bé-ültettetik, és le-tévén a' T. Státusok elött törvényes Hitét, ezen sullyos ugyan, de egyſzersmind ditsösséges Hivatallyát által véſzi. Ez az a' Nap, a' mellyen mind ö Excellentziája ſzoroſſabb kötéssel, mint eddig, és önnön tulajdon módjával a' T. Státusokhoz és Rendekhez, mind viſzontag a' T. Státusok is Ö hozzája kaptsoltatnak. Ez, azon Nap, a' mellyben ezen Ns Vármegye új fénybe öltöztetik, és mind azon ditsösséget, azon ditséretes nevet, a' melly az ö Excell. ája' ſzületését, 's ſzemélyes érdemeit ſzükségesképpen követi, magához ragaſztja, és önnön maga tulajdonává teſzi. Két Hazában tündöklik azon érdemeknek fényessége, a' mellyeket ö Excellentziája ezen Ns Vármegyébe hoz. Ha az el tüntt idöknek történeteit visgállyuk; ha Excellentziádnak ösi ditsösségére akarjuk vetni ſzemeinket: azonnal akadunk ditsö Eleire, kik a' Fejedelmeket, és Hazájokat úntalan fáradozásaikkal, bölts tanáttsaikkal, fegyverrel, 's pennával ſzolgálták, védelmezték, gyámolították, és a' Közjónak elömeneteléért értékeket 's életeket fel ajánlani nem kéméllették. Ha pedig tulajdon jeles tetteit tekintjük ö Exc. nak, tapaſztallyuk azt, hogy úgy

járt

járt ezen ditsőrete ősi ösvényen, hogy a' melly ditsősséget ditső Eleitől költsönözött, azt mind eddig tetézve tetézte, 's azok' bóldog hamvaiknak tetemes sikerrel visſza adta. — Ki kell a' Hazámból lépnem, ha még tsak az első zsengéjét akarom is Excellentziád' érdemeinek említeni. Tudva vagyon, miképpen nevelte az idegen Nemzetek előtt a' Magyar Névnek ditsősségét, a' midőn Iſſjú korában, még tsak egyedül a' tudományok' piattzán a' Hazán kivül múlatván, gyors elmejével, mélly itéletével, a' ſzövevényes nehézségeknek meg győzésével, azon kivül kellemetes társalkodásával, és meg lett férjfiúi külső belső nagy erköltseivel, a' külön külön nevezetes Férjfiakat már álmélkodásra ragadta, már ſzoros baráttsággal magához, és a' Magyar Névhez lekötötte. — Nem is vóltak sokáig el rejtve, már az Iſtenben bóldogúlt Nagy Anyánk és Felséges Aſſzonyunk *Mária Theresia* előtt, annyi haſznos tudományi, ki terjedett tapaſztalási, emberi, és polgári nagy erköltsei. Azért előbb Excell. iád' bölts kormányozása alá bizta N. *Kükűllő* Vármegyét, annak vezérlésében mutatott bőltsességét pedig nagyobb fényre kivánván azután emelni, Excellentziádat Ns *Erdély* Orſzági Királyi Fő-Kormányozó Tanáttsába Belső Tanátsossának fogadta; de kitsiny lévén tsak ugyan, Exc. iád' érdemeinek az egy Haza, terjedtek azok, és emelkedtek olly hatalmaſſan a' mi Hazánkban is, hogy tsak azon időnek rövidségéből, a' mellynek elfolyása alatt Excellentziád Tsáſz. 's Kir. Titok-Tanáts lett, a' mi Nemes Hazánkban Fő Renden lévő Hivatalokat viselt, az eggyesűlt *Magyar Orſzági*, és *Erdélyi* Kántzelláriának eggyik Kántzelláriussa vólt, moſt megént a' régi lábra viſſza állíttatott Fels. *Erdélyi* Kir. Kántzeliáriának Kántzelláriusi Méltóságára lépett, és ezen Ns Vármegyének Fő Ispányi Méltóságával fel ruháztatott — Excellentziád' nagyra ſzületett tulajdonságinak

rit-

ritka hathatósságát, és betsét valójában tsudálni lehet. — Nem tartóztatom tovább a' T. Státusoknak és Rendeknek forró buzgóságokat, mellyel, a' Fö Ispánnyokkal öfzve-tsattoltatni kivánva kivánnak. Azért is Excellentziádat (Tit.) Fels. Koronás Fejedelmünk' nevében 's akaratjából, a' mint már azt a' fel olvastatott kegyelmes parantsolatból bövebben értették a' T. Státusok, ezen Ns *Bihar* Vármegye' Fö Ispányi Hivatalába bévezetem, bé iktatom, és annak birtokát, az élö Törvényünk' értelme fzerént, minden hozzá tartozandó hatalommal, authoritásával, méltóságával, hafznaival, és hafzon vételeivel, kezébe által adván, Excellentziádat, a' T. Státusoknak és Rendeknek, úgymint valóságos törvényes Fö Ispánnyokat eleikbe állítom; és valamint hogy Excellentziád' eddig viselt fö Hivatalai, és a' kormányozásra fzükséges jó erköltsei igérik azt, hogy a' maga kötelességének tökélletefsen megfelel, és ezen Ns Vármegye' bóldogságát fzerentséfsen mivelni fogja: úgy ellenben bátorkodom a' T. Státusoknak és Rendeknek is Tifztem fzerént baráttságofsan ajánlani, hogy Excellentziádat, úgymint érdemes Fö Ispánnyokat fzívefsen tifztellyék, és minden dolgokban, mellyek Tifztivel öfzve vagynak kötve, kéfz engedelmefséggel viselteffenek hozzája. Nints egyéb hátra, hanem hogy Excellentziától, hivatalbéli Hitét a' kegyesen megküldött forma fzerént fel vegyem.

(A' meg esketés után, így folytatta tovább Befzédét a' Kir. Biztos Ur:)

Véghez ment már, a' mit a' T. Státusok olly óhajtva vártak, olly forró, és egyenlö fzívességgel, és buzgósággal kivántak. Birják Fö Ispánnyokat, kit mivel már a' Hitnek fzent kötele által fzorofsabban hozzájok tsatoltatott, magókénak bizvást mondhatnak. Szemlélem a' nyilvánságos örömnek jeleit, a' T. Státusok' homlokaikon.

kon. Van is annak ki meríthetlen forrása, mert olly nagy, olly ditsőſſéges Nemből ſzületett, olly fényes méltósággal fel ékesíttetett, annyi érdemekkel tündöklő, olly jeles tudományokban, mellyekről a' külső Nemzeteknél is nagy hire és neve vagyon, bé avatott Férjfiat, Fejedelmünk' kedves, és közel lévő Tanátsossát, Fő Kormányozójoknak tiſztelhetvén, már tsak ezt egyedül méltán fő vigaſztalásoknak, 's ditsőſſégeknek tarthattyák a' T. Státusok. — De ha ezen fellyül, különös nyájasságát, és le-ereſzkedését tekintjük, mellyel mindnyájoknak ſzívét magához vonnya, azon kellemetes Udvariságát, mellyel mindnyájokat meg előz, azon meg értt itéletét, mellyel mindent igazságos mértékre téſzen, azon nagyságos, és minden félre való hajlástól ſzabad Lelkét, mellyel mindnyájokat erővel is a' maga álmélkodására ragad, úgy a' többi belső nagy erköltseit, mellyeknek elő ſzámlálását, hogy Excellentziád' ſzemérmetességét meg ne sértsem, kéſzakartva félbe hagyom. Meg kell vallani, hogy mind olly hathatósok ezek, hogy valamint a' lejendő kormányozásnak tsalhatatlan megjövendölésére ſzolgálnak: úgy nem különben a' T. Státusoknak és Rendeknek állandóbb és tartósabb örömökre 's örvendezésekre különös indító okokat adnak. — Mivel pedig Excellentziád, a' Haza' ſzolgálattyában, 's a' Közjónak elő-mozdításában nőtt fel, és erössödött, meg ſzokta már a' tulajdon haſzont a' köz-boldogúlásnak ſzeretetéért fel áldozni; jól esméri édes Hazánknak állapottyát; emlékezik annak viſzontagságiról, tudja minden veſzélyeit; és érzi, igen is érzi azt, a' miben köz javunk, és különös boldogságunk fekſzik. Nem ſzükséges magyarázni a' jelenlévő T. Státusoknak, Excellentziádtól való hazafiúi kivánságokat. — Nem is annyira kivánságot, mint tellyes bizodalmat, és megnyugvást ſzemlélek már én mindenütt, és Excellen-

lentziád is különös örömével mindnyájok' homlokán olvashattya; miképpen t. i. ki ki bátran igéri magának, hogy Excel. iád Fő Tagja lévén a' Ns Vármegyének, Fő Paissa léfzen a' Törvényeknek, kegyes Attya az adó-fizető Népnek, Ofzlopa a' Nemesi Rendnek, és hathatós Előmozdítója a' közönséges, és a' tulajdon bóldogságnak. — Tartozik Excellentziádhoz is, e' mai Nap' örvendetes inneplésének nem kevesebb réfze, ditsekedhetik Excell. iád is, a' fzerentsének különös kedvezésével; mert által vett olly Vármegyét, a' melly, ki-terjedésére, fekvése' kellemetességére, földje' bövségére, a' Nemességnek, mellyet kebelében nevel, sokaságára való nézve, Orfzágunk' első Megyéi közzé méltán fzámláltathatik. Eleikbe tétetett Excellentziád olly Férjfiaknak, kik önként való indúlatjokból, a' betsület' minden öfztönének követésére ragadtatnak, a' kik a' Közjónak elömozdításában tehetös, és bátor segéllői lefznek, kik közzül minden hivatalra alkalmatos Férjfiakat válafztani, kikre bár mi sullyos dolgokat bátran lehet bízni. — Ollyen Excellentziád, éllyenek a' T. Státusok minél tovább azon vifzontag való köz örömökkel, a' mellyeknek fzegelet-kövök mai nap le tétetett. — Árad én reám is, e' mai tifztemnek tellyesítésével különös öröm és vigafztalás, mellyet inkább éreznem, mint sem fzókkal kifejeznem lehet; mert Excellentziádnak, Fő Ispányi Hivataljába való bé iktatására neveztetvén a' Fejedelem által, kérkedek olly fzerentsével, mellyre Hazánk' Naggyai közzül annyi jeles, és érdemes Férjfiakat lehetett vala válafztani, kik ezen alkalmatosságot ditsősségeknek tartották vólna. Nem történhetett valójában ennél én előttem semmi, a' mi az én fzívemnek kívánatosabb, nevemnek ditsősségesebb vólna, a' mi azon tifzteletemmel, mellyre mioltától fzerentsém lett Excellentziádat közelebbről meg esmernem, a' mind belső, és külső jó er-

erköltsei által meg hódíttatván, valami titkos erö és öfztön által vonattattam, tökélletesſebben meg eggyezhetne, és egyſzersmind azon ſzeretetemnek, mellyel a' T. Státusokhoz egyetemben, és ſzeméllyenként viseltetem, igazabban megfelelhetne. Veſzem méllységes tiſztelettel ezen Királyi Kegyelmeſſéget, bizonyítom is érette különös háládatoſſágomat ö Felségéhez. — Nints már egyéb hátra, hanem hogy Excellentziádat különös bizodalommal kérjem, hogy engemet baráttságos ſzíveſſégében tovább is meg tartani méltóztaſſon. — Nézem különös tartozásomnak még azt is, hogy a' T. Státusoknak és Rendeknek azon különös ſzíveſſégekért, mellyel az itt való múlatásomnak rövid ideje alatt hozzám viseltettek vólt, háláadó ſzívemet hasonlóképpen meg bizonyíttsam, nem óhajtván buzgóbban egyebet, hanem hogy valamint én azon napokat, a' mellyeket itt töltenem ſzerentsém vala, életem' jelesebb napjai közzé ſzámlálni, és örökös emlékezetben tartani fogom; úgy ellenben, el válván ezen földtöl, jó nevemet és emlékezetemet a' T. Státusoknál és Rendeknél fenn hagyhaſſam."

A' *Bánátból*, *Nagy-Betskerekről* olly örvendetes tudósítást vettünk Nemzeti Nyelvünkre nézve, hogy már ott is azon folytattatnak a' Politikumok. — Aldott aratás vólt a' *Bánátban*; 's ugyan ez okozta, hogy a' buzának köble, melly 5 forinton is el ment rövid idövel ez elött; moſt 45 krajtzáron kél: 's a' zabnak 24 krajtzárra le ſzállott az árra. Azt hiſzik, hogy még lejjebb is ſzáll, ha had nem talál lenni.

Azon esetre, ha nem jutna többé földjök, a' Török Tartományokból által-költözöknek a' *Bánát*' katonai Kerületeiben: parantsolta ö Felsége, hogy a' hol üres hely leſſz másutt a' Kamara' Jószágaiban, oda kell öket bé fogadni. Nem csak az épitéshez, 's föld-miveléshez meg kivántató kéſzületeket kapnak az emlitett által-

köl-

költözök; hanem mind addig két két krajtzár
jár nékik napjában, míg helybe verekedhetnek,
's magok kereshetnek, magoknak élelmekre-
valót.

A' Kegyelmes Felségnek ſzerentsés meg-érkezésén tapſoló öröm.

Hív Magyarság! fel ment kérésünk az Égbe,
Áldott ſzívü Urunk meg jött egéſzségbe,
Útjában az Iſten' Angyali hordozták,
Kár, veſzély, 's baj nélkül javunkra meg-
hozták. —
Melly sok ezer ſzív 's ſzáj rá az áldást kérte!
Ki ki mint Attyáért, úgy esdeklett értte. —
Nagy Iſten! így ſzólltunk, mint ſzemednek fényét
Úgy tartsd, 's örizd ſzivünk' ſzerelmét, 's
reménnyét!
Kösd betses napjait élet-tsomójába. —
E' vólt mindenikünk' ſzivébe 's ſzájába.
Templomink' falai élö bizonyságink,
Kik minden nap hallák buzgó imádságink',
Mellyek elöbb vizzel ortzánkat meg mosták,
Mint sem a' Kegyelem' ſzent Székét tsap-
dosták,
'S kedvet leltek, mivel jó ſzívböl eredtek,
'S könyvünk' özönében tiſztázza feredtek. —
Menny' 's Föld' Ura! ki úgy ſzeretted Népedet,
Hogy e' Királyt adnád, mint élö Képedet,
Hogy bölts kezeibe fogván Hazánk' hámját,
Minden nap bövittse à' bóldogok' ſzámját.
Te, ki hogy juttattad közép' idejére,
Két Koronát tettél ſzentséges Fejére.
Tiltsd töle a' vénség' vért-fagylaló telét,
Éltesd jó Királynénk' ſzíve betses Felét,
Ki ſzült néki tiz 's négy élö Magzatokat,
Mint Dajka, karjain nevelte azokat. —
Tartsd meg e' törsökböl nött ſzép tsemetéket,
Emelly mindeniknek Fejedelmi Széket;
Hogy árnyékjok alatt sok Nép vigadozzon,
Az *Auſtriai* Ház bennek virágozzon,
'S mint

'S mint a' Duna nöjjön e' Ház' ditsösségе,
'S azzal végezödjön Orſzáglása' vége!!!

Komáromban P. J.

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Juliusnak 13-dikán.

Ö Felségének, a' vólt a' kivánsága, hogy mind a' Kir. Feltételekre való Feleleteket, mind pedig a' Nehézségeket (Gravamina) tsak a' Kir. Biztosnak adja által, fel küldés végett az Orſzág Gyülése. A' Gyülés azonban, esedezö Levelét küldötte ö Felségéhez, mellyben azt kérte, hadd leheſſen nékie, a' maga Üléseinek végzödésével, Deputátziót küldeni fel, 's az által mutatni bé a' maga munkáit ö Felségének. — A' Királyi Táblára nézve, azt végezte az Orſzág Gyülése, hogy ezentúl egy felesleg való (supernumerarius) Tábla-Biró se legyen; hanem mind rend ſzerént valók: ezek pedig, a' Vármegyékben magokat érdemesített jó Hazaſiakból válaſztaſſanak.

Hogy a' selyem-kéſzítés annál inkább gyarapodhaſſon *Erdélyben;* el végezték a' Rendek, hogy a' *Szebeni* selyem-fabrika' Felállítója Kapitány *Calarati* Úr, fogadott Hazaſivá véteſſen fel minden taksa nélkül; 's 10000 forinttal segíttessék a' maga haſznos ſzándékának ſzerentséſſebb módal lehetö elö-mozdításában.

Olly reménységgel vagyunk, hogy a' Fö-Kormányſzéknek ezentúl való lakó-helye nem *Szeben;* hanem *Kolosvár* fog lenni.

Frántzia Orſzág.

A' Nemzet Gyülésének 290 Tagjai, eggy olly Jelentést tettek közönségeſſé a' magok nevek alatt, mellyben hathatós ki fejezésekkel kárhoztatják, a' Királlyal, 's annak Familiájával való bánás módját, úgymint a' melly nyilván ellenkezik magával a' Konſtitutzióval; 's kívánják, hogy a' Király elöbbeni állapotjába tökélleteſſen viſſza állíttaſſék. Illy értelmü Jelentést küldött kü-

különöſſen *Clermont-Tonnerre* Úr is a' Nem. Gy. Elölülőjéhez, mellyet több Tagjai is tselekedtek a' Gyülésnek. — Ez a' kivánsága, (a' mint irogatják) a' Ts. 's K. Felségnek; valamint az *Angl.*, *Pruſſ.*, és *Svéd* Királyoknak is. Ez nevezetteſſen a' *Spanyol* Királyé, mint az itt köv. Irásból meg tetztzik, mellyet *Sp.* Fő Miniſter *Florida Blanca* útasított a' Nemzet Gyüléséhez:

„Mi lett légyen ő Leg-kereſztényebb (Chriſtianiſſima) Felségének abbéli egéſz feltétele, és tzéllya, hogy Familiástól eggyütt oda hagyja *Páris* Városát, nem tudhattya ugyan ő Katholika Felsége; hiſzi azonban, hogy annak más oka, és tárgya nem lehetett, hanem hogy ki ſzabadíthaſſa magát eggy olly Nép közzül, mellytől ſzüntelen való bántásokat kellett nékie ſzenvedni, úgymint a' mellyeknek sem a' moſtani Gyülés, sem a' Városi Tanáts eleiket nem vehette; és hogy olly helyre veheſſe magát, a' hol mind az Uralkodó, mind a' Nemzetnek valóságos törvényes Képviselői, tellyes ſzabadsággal folytathassák a' magok tanátskozásaikat; melly ſzabadsággal való moſtani nem-birásnak ellene mondhatatlan tanúbizonyságai vagynak. Ő Katholika Felsége annakokáért, úgymint a' ki leg meghittebb Frigyesse lévén *Frantzia Orſzágnak*, 's közelről való Attyafia, Barátja, és birtokos Fő Szomſzédja a' Királynak, igen ſzivén viseli a' *Frantzia* Nemzet' bóldogságát, 's belső tsendeſségét: el végezte magában, hogy a' *Frantziákat* meg intse, 's lelkekre támaſſza, hogy vegyék tsendes vérrel fontolóra azon lépésnek mivoltát, mellyet kénteleníttetett tenni az ő Fejedelmek; 's ſzakaſſzák félbe az olly forma véle való bánást, mellyet említett lépése elſzközölhetett a' Királynak; tartsák tartozott tiſzteletben a' Király' ſzentséges Személlyének méltóságát, ſzabadságát, 's maga, és a' Királyi Familia' különös fő juſſait; 's hitessék el magokkal, hogy ha a' maga köteleſ-

leſſégét tellyesíténdi a' Frantzia Nemzet, mint ezt reményli is a' Király; tehát ö Felsége is barátságoſſan ajánlja magát a' békéltetés' eſzközlésére, úgymint a' melly leg alkalmatosabb eſzköz, a' jelenlévö környülállásokhoz képest, minden más el gondolható eſzközök között."

A' Király' réſzén lévök közzül meg hallya eggy Úr a' napokban, hogy valamelly kép-árúló ezt kiáltja: *A' Nemzet Gyülése két Pfenning*, 's azt mondja néki: „Barátom! Te csak azt mondod, mit ér? nem pedig mennyibe van!

Hollandia.

Rettenetes tüz vólt Juliusnak 6-dikán, és 7-dikén; de van még moſt is ezen ſzerentsétlen Közöns. Társaságban. Porrá égett ugyan is az emlitett napokon, *Kattenburg* nevezetü Szigetben azon roppant Magazinom, mellyben a' hajókhoz meg kivántató kéſzületek tartattak vólt. Többre megy a' kár 7 milliónál — még nagyobb lett vólna, ha a' ſzomſzéd épületekbe, 's a' vasmatskákon álló hajókba belé kaphatott vólna a' tüz; de a' mellyet csak el ölt végre a' sok vizi puska. Hanem bezzeg fel lobbant a' Polgároknak, föképpen az *Amſterdámiaknak* ſzivekben, az egymás ellen való dühösködésnek tüze; mert ezen gyáſzos történetet, alkalmatosságúl vették az úgy nevezett *Pátrioták*, és az *Orániai* Ház' Barátjai, a' költsönös rágalmazásra. Mindenik fél a' másiknak tulajdonítja t. i. a' Magazinom' fel gyújtását. Narants ſzin bokrétákat (kokárdákat) raktak fel már moſt újra az *Orániai* Ház' Barátjai, 's a' kiket illy bokréták nélkül lát az *Orániai* Házhoz ſzítö köz Nép, kezd is már azok ellen ki kelni. Mivel a' Pátrioták nagyon mellette vagynak a' *Frantzia* Nemzet Gyülésének, 's különös örömöket jelentették, a' Király' el fogatása, 's *Párisba* lett viſſza-vitele' alkalmatosságával: tehát a' más réſzen lévök, hogy

hogy annyival inkább boſſzanthassák őket, a' narants ſzin kokárda felibe fejér ſzinüt is tettek fel, a' *Frantzia* Király' tiſztességére. — Hogy a' fenn említett Magazinom kéſz-akartva gyújtatott meg, onnan könnyü vólt meg ítélni, hogy egyſzerre tsapott ki a' láng, mind a' négy ſzegletein az épületnek. Fogattak is már el, gyanúságból némelly ſzemélyek. — Már moſt bajos vólna, a' kéſz hajós Sereget el küldeni, az *Anglusok*' kedvéért az *Oroſzok* ellen: mert ha más hajós Seregnek fel kéſzítését találnának hamarjában kivánni a' környülállások, nem vólna abban tellyességgel módja a' Közönséges Társaságnak, minekutánna el-égtek a' temérdek kéſzületek *Kattenburg*ban.

Elegyes Történetek.

A' *Saxóniai* Válaſztó Hertzegné terhes. Nagy nyughatatlansággal várják sok Udvarok: de várják a' *Lengyelek* is, mi ſzületik. Mert ha Hertzeg talál ſzületni: úgy a' *Lengyeleknek* mindjárt meg leſſz a' jövendő Királlyok.

Henrik, *Pruſſziai* Kir. Hertzeg, nem a' Nagy *Fridriknek*, hanem a' maga második testvér Bátyának, 's a' moſtani Király' édes Attyának néhai *Auguſtus Vilhelmusnak* kéſzíttetett emlékeztető oſzlopot, mellyet igen nagy pompával fel is emeltetett ezen hónapnak 4-dikén *Rheinsbergben*. Egy négy ſzegletű talp-köröl, sugáron fel emelkedő oſzlop' tetejére van helyhetve *Aug. Vilhelmusnak*, fekete márványból kéſzült Melly-Képe. Az oſzlopon olvastatnak: *Keith*, *Schwerin*, H. *Leopold*, *Pruſſziai* Hertzeg *Ferdinánd*, *Seidlitz*, *Ziethen*, *Beverni* Hertzeg, *Platen*, *Hülſen*, *Tauenzien*, *Möllendorf*, *Hautchormoi*, *Ketzov*, *Vobersnov* — *Saldern*, *Prittvitz*, *Kleiſt* (egy Huſzár-Regement' Tulajdonossa vólt, 36 eſzt. korában hólt meg 1767-dik eſztendőben), *Dieskau*, *Ingersleben*, *Henkel* — *Goltz*, *Blumenthal*, *Reder*, *Marwitz*,

vitz, *Quete*, 's *Platen* Herosoknak nagy neveik, ditsö tselekedeteiknek rövid le-irásával eggyütt. Az Oſzlop' fel-állításának jeles alkalmatosságával, egy ſzép Frantzia Beſzédet mondott Major *Tauenzien*, mellyet maga kéſzített *Henrik* Hertzeg.

Ama' nagy hirü Gróf *Herzbergröl*, le vette a' *Pruſſziai* Király a' külsö dolgokra ügyelö Miniſterséget, minekutánna ez eránt gyakor izben meg kérte vólna a' Gróf (a' *Berlini* Újság ſzerént) ö Felségét. — A' *Pruſſziai* Király' tábori kéſzületei, viſſza ſzállíttattak *Pruſſziából Berlinbe*, valamint az ágyúk is a' magok elöbbeni helyeikre. A' Sereg is ſzéllyel oſzol nagy réſzént. — Nem leſſz hát semmi, az *Oroſzokkal* való *Pruſſzus* Háborúból.

Jul. 5-dike' éjtſzakáján érkezett bé, a' *Pétersburgból* várt Kurir *Londonba*. Leg ottan egybegyültek a' Városban jelen lévö Tagjai a' Kabinétnak, a' Státus' Titoknokja' Lord *Grenville* dolgozó házába, 's fel bontották az irásokat, mellyeket a' Kurir hozott *Fawkener* Urtól. A' Városon kivül lévö tiſzti Társaik után pedig postákat küldöttek, kiknek viſſza-érkezésekkel egybe gyült más nap, délelötti 10 órakor az egéſz Miniſtérium, 's 4 órákig tanátskozott. Az után *Pitt* Úr, *S. Jámesbe* ment a' Királyhoz, kinél, nehány más Miniſtereknek is jelenlétekben, újra tanátskozás tartatott. Ezentúl ismét öſzveültek a' Miniſterek mindnyájan, 's délutánni hatodfél órakor oſzlottak el, a' midön közlötték a' magok meg-határozásokat a' Királlyal. — A' *Londoni Oroſz* Követ, kihez hasonlóképpen érkezett vólt Kurir, audientzián vólt Jul. 6-dikán a' Királynál, 's annakutánna a' Miniſterek' Gyülésekben jelent meg. 7-diken Kurir küldetett *Sziſztóvba*; 8-dikon pedig *Berlinbe*, és *Hágába*. — A' *Pétersburgból* érkezett Levelek' foglalatja, közönségessé nem tétetett; melly, nagy nyughatatlanſá-

ságot kezdett okozni a' Közönségnek, hanem ismét meg nyugtatta magát annak értésére, hogy a' hajós Sereghez nem ment semmi parantsolat.

Az *Orániai* örökös Hertzeg (a' *Hollándiai* Igazgatónak, vagy az úgy neveztetett *Helytartónak* a' Fia) *Brüſſelbe* érkezett Julius 7-dikén, *Kriſtina* Fő Hertzeg Aſſzonynak, 's *Albert* Hertzegnek látogatására; kik éppen az nap tértek vólt viſſza magok is *Brüſſelbe*, *Flandria* Tartománnyának *Gent* Városában tartatott Hódolása' innepéről.

Szikſzóról, Juliusnak 10-dikén. „Nehány rongyos Oláh Tzigányok, Tzigányaſſzonyok ténfergettek itt a' múlt hónap' elein, 's ſzerentse' jövendöléssel keresték kenyereket. Bé mentek egy bizonyos házhoz is, a' hol éppen akkor nehány fiatal, és a' jövendöket örömest tudni akaró Fitzkók múlattak. A' tzigány aſſzony meg mondja, mi légyen az ő mestersége, kaptak rajta az Iffjak; a' jövendölő Aſſzony leg előſſzör is azt kivánta, hogy ki ki óldja le a' nyakravalóját, mert az, az a' műſzer, a' melly nélkül ő telylyességgel semmire se mehet. Szavát fogadták, és mikor már kezében vólt az Aſſzonynak négy vagy öt nyakravaló, 's azok között két se'yem kendő, ki kéredzett a' ſzobából; de azt is meg kellett néki igérni, hogy senki sem néz utánna. El ment a' műſzerekkel, és még moſt is várják a' meg tsalattatott Iffjak a' jövendölést. — Így járnak azok, a' kik elégtelenek magoktól, hogy az olly jövendöket is által láthassák, mellyek éppen az orrok előtt vagynak; azonban más felől olly dolgoknak eleve való meg tudására ásítoznak vakmerő kivánsággal, mellyeket tsak a' láthat előre, a' kinek intézésétől függenek, t. i. a' Világnak egyedül mindentudó, 's mindenható Kormányozója!"

Kőlt *Bétsben*, Júliusnak 26-dik napján 1791.

Bétsi.

Ő Felségének, 10 óldalból álló *Frantzia* Irás ment a' napokban a' kezébe; de a' mellyre nem vólt fel téve a' Szerzö' neve: Ő Felsége tehát kitétette a' tegnap előtt költt *Bétsi* Udvari Újságban, hogy mivel az Irás jól kéſzült, 's derék hazafiúi gondolatokat foglal magában, kivánnya a' Szerzöt ſzemélyeſſen esmérni, 's vele külömbkülömbféle tárgyakról beſzélleni.

Még ez ideig nem tétettek más Kurirok, a' Ns Magyar Kir. Testörzök' helyébe. Bártsak meg is előzné azoknak tételét, maga közbenjárásával a' két Magyar Haza; hogy el ne esnének Fiai olly megbetsülhetetlen ſzerentséjektől, mellyből minémű haſzon áradhaſſon az egéſz Hazára is, kiki meg-itélheti, tsak vegye gondolóra, vagy magyaráztaſſa meg magának azt az igazságot: „hogy a' jó móddal való útazások, 's tapaſztalások, oktató oskoláik mind magános Személlyeknek, mind ezek által egéſz Nemzeteknek.

Tegnap előtt érkezett viſſza *Bogyó* Hadnagy Úr *Sziſztóvból*, a' hová viſſza mentek már Követeink *Bukurestből.* — Hadnagy *Török Mihály* Ur pedig *Pétersburgba* indúlt a' napokban.

Bukurest alatt fekvő Táborunkból, egy bővebbetske tudósítás érkezett hozzánk, azon győzedelmekről az *Oroſzoknak*, mellyről G. árkusunknak elein emlékeztünk vólt. Ezen tudósítás, Oroſz Kapitány *Cleglath* Urnak a' ſzájából iratott le, a' ki maga is eggy eſzközlője vólt az említett győzedelemnek, 's annak hirével Kurirúl küldetett, *Bukureſt*-nél táborozó Seregünk' Fő Kormányozójához F. M. L. Gr. *Mitrovſzky*hoz:

„Az *Oroſz* Sereg meg támadta Jul. 10-dikén reggeli 4 órakor az Ellenséget, *Matsin*on innen fél óránnyira, a' hol vólt a' hegyek alatt a' *Török*

Lovasság. Kevés ideig tartott viadal után, hátrább vonta magát az Ellenség. Ezentúl 4 órákig tartott az egymás ellen való ágyúzás, melly idő alatt 900 *Törökök* érkeztek a' Dunán 6 tsajkákon, 's hátúlról akartak esni az *Oroſzoknak*. De az *Oroſzok*' kormányozó Generálissa H. *Repnin* legottan 2 Granatéros négy-ſzeget (quarré), 's 6 Lovas Regementet küldött ellenek; kik is 5 tsajkát fenékbe löttek. Tsupán a' viz' hátára ſzorúlván e' ſzerént egy réſze a' Törököknek, sokan közzülök a' más világra útasíttattak, uſzások közben az Oroſzok által; sokan pedig a' vizbe fúltak. Egy négyſzeg Oroſz Gyalogság, továbbra is a' Duna' partjánál maradt visgálódóban; a' többek pedig viſſza mentek a' Sereghez. E' meg lévén, a' hegyek felé nyomúlt az Oroſzság, a' hol állott vólt az Ellenség. Jobb ſzárnyát az Oroſz Seregnek Generállieuten. H. *Gallitzin* vezette; derekát maga a' Kormányozó Gen. H. *Repnin*; bal ſzárnyát pedig Gen. *Chutazov*. Midőn a' hegyekhez értek vólna az Oroſzok: hozzá kezdettek az ütközethez, melly is 9 egéſſz órákig tartott, olly tüzességgel, hogy Gen. *Chutazov* már mind el lövöldöztette vólt a' port Katonáival, 's kéntelen vólt bajonéttal esni az Ellenségnek; a' minthogy ö is futamtatta meg azt leg elöſſzör, mellynek láttára a' több réſze is elö nyomúlt az Oroſz Seregnek. Túl a' tsata helyén, 8 sántzaik vóltak a' Törököknek, azokat mind oda hagyták ök, valamint az egéſz tábort is, 40 ágyúkkal, 14 záſzlókkal (mellyek között eggy, úgy nevezett *Bajarán* záſzló is vólt), sok kalmár portékákkal, mellyeket a' *Matsini* vásárra akartak vinni, temérdek enni valóval, 's mindenféle drágaságokkal eggyütt: mellyek tehát az Oroſzok' prédáikká lettek. Sok ezeren húllottak el a' Törökök közzül; igen feles ſzámmal estek rabságba is, kik között vagyon egy *Seraskier*, és eggy *Abdi Basa*, a' ki Kaftánban díſzesked-

kedve vitte vólt a' fellyebb emlitett *Bajaran* záfzlót. Öt Kozákok rántották le, lándsáikkal a' lováról. — A' Nagy Vezér, *Herfováig;* a' vertt Had pedig *Karasáig* vette villza magát. — Az Orofzok, a' hartz mezején táboroznak, 's a' mint fütt a' fzele, újra elöbb fognak nyomúlni; az Ellenséget fel keresik, 's meg támadják."

Magyar Orfzág.

Belsö meg indúlással értettük, hogy Nemes Vármegyéinknek nagy réfze, Anyai Nyelvünkön folytatja már a' Levelezést, 's azon irja bé Jegyzö-Könyveibe is az emlékezetes dolgokat. Illyenek a' többek között: NN. *Abaúj*, *Beregh*, *Bihar*, *Csongrád*, *Gömör*, *Hont*, *Máramaros*, *Nógrád*, *Szabolts*, *Szathmár*, *Torna*, *Zemplén*, *Ugotsa*, *Ungvár* Vármegyék. Söt Ns *Liptó* Vármegye is Magyar Nyelven levelez *), 's reménységünk fzerént, a' Jegyzéseket is azon tefzi.

A' hazafiúi háládatosság jövendölteti velünk a' Fels. Helytartó Tanátsról, hogy annak, Nemzeti Nyelvünk' gyarapításában, 's el terjefztésében való fzíves buzgóságú törekedését a' késö Maradék is fogja áldani.

Örömmel hallyuk, hogy *Balogh Péter* Kir. Tanátsos ö Méltóságának hazafiúi példás érdemeit, *Torontál* Vármegyei Fö-Ispányságra való emeléssel jutalmaztatta ö Felsége.

Gróf *Teleky* ö Kegyelmessége, *Bihar* Vármegyei Fö Ispányságába lett fzerentsés béiktattatása' alkalmatosságával, ezt a' Befzédet tartotta: Mélt. Gróf, K. Bíztos Úr! T. N. Státusok és Rendek!

„Életemnek leg kedvesebb Napjai közzé fzámlálom ezen fzerentsés Napot, a' melly engemet, négy efztendöktöl fogva való el-válásom

I 2 után,

*) *Serkentö példa ez, Nemes* Heves *Vármegyének, melly tsupa Magyar lévén, kéfedelmezik néminémüképpen, be-fogadni az Anyai Nyelvet.*

után, ezen T. N. Vármegyével mint Föt, a' Tagokkal viſzont eggyesít. Mennél nagyobb gyökeret vert pedig ſzívemben, ezen T. N. Vármegyének ſzeretete, és mennél nehezebben esett nékem, ſzeretett Vármegyémmel kivántt eggyesülésemnek hátráltatása; annál nagyobb vigaſztalást veſzek abból: hogy sem távol-lételem, sem az időknek viſzontagságai, el nem ólthatták erántam azt a' jó indúlatot, és ſzeretetet, melylyel ezen T. N. Vármegyének kebelében, mai napon fogadtatom. Ennek tanúbizonysága ezen jeles, és fényes Gyülekezet, mellyel bé-iktatásomnak Innepe meg tiſzteltetik, és ennek záloga azon ki-jelentett hajlandósága a' T. N. Vármegyének, melly Felséges Királyunktól ezen Fő Ispányi Hivatalra lett kegyelmes neveztetésemet követte. Hogy pedig mind ezek, jó-ſzívből ſzármaztanak, az a' ſzív, mellyet eleitől fogva ezen T. N. Vármegyéhez viseltem, nem enged kételkednem. — Neveli ennek felette örömömet, hogy Fő Ispányi Hivatalomba bé iktatásom, Excellentziád által vagyon, Mélt. Kir. Biztos Úr! a' kinek nem csak nagy érdemű édes Attyának, ezen Fő Ispányi Székben tett érdemei a' T. Vármegyénél eleven emlékezetben vagynak; hanem ſzeméllyes érdemei is, és ditséretes tulajdonságai, hogy egyebeket el halgaſſak, ezen N. Vármegyének, eſztendőtől fogva való bölts kormányozásában, a' Közjónak, és Eggyességnek haſznos munkálódásában, mind a' Királyi Felség előtt kedvet találtanak, mind pedig ezen T. N. Vármegyének közönségeſſen, ſzeretetét meg nyerték; engemet azonban Excellentziád' tiſzteletére, és baráttságára örököſſen el kötelezteneK. Bóldognak tartom magamat továbbá, illy bóldog időben ezen T. N. Vármegye' Kormánnyán ülni; és nem csak örömömet meg tetézi, hanem ugyan élesźti ſzívemet, a' Közjónak tehettségem ſzerént eſzközlésére, annak meg gondolása, hogy az

idő-

idönek ritka bóldogságával, olly Felségnek uralkodása alatt, és választása által emeltettem ezen Fö Ispányi Székre, a' ki maga kintsét nem tárházában, hanem Híveinek szíveiben helyhezteti, a' ki nem a' Törvényeknek, hanem a' Törvények által kiván parantsolni, és a' kinek parantsolatait midön tellyesítem, nem egyebet tselekszem, hanem a' Törvényeknek szolgálok, és Hazámnak bóldogságát eszközlöm; e' ketlöben áll pedig minden jó Hazafiaknak szabadsága, és polgári kötelessége. — Nintsen egyéb tárgya Királyom' szolgálatjának, Hazám' bóldogságánál, és midön ezeket el-válhatatlanúl egyben-köttetteknek lenni esmérem, életemet ezeknek, és a' T. N. Vármegye' köz javának örömmel szentelem. Jóra törekedö igyekezetimben pedig, fel-segíttetésemet, ezen T. N. Vármegyének érdemes tiszttviselö Tagjaitól kérem, és reménylem; hogy magunkat mind Felséges Urunknak kegyelmére, mind pedig ezen T. N. Vármegyének szeretetére érdemessé tehessük, és annak a' Közjónak, mellyet kötelességünk szerént eszközlünk, késö Maradékainkban is részesei lehessünk. — Ezen nemes Tárgynak áldozzunk fel minden személlyes tekintetet, hasznot, és óldalas tzélokat. Munkálkodjuk egybe-vetett vállakkal a' Közjót, úgymint a' kiknek egy Királyunk, egy Hazánk, egy Törvényünk vagyon; egymást szeressük, és a' szeretetben egymásnak adóssak ne maradjunk. — Illyen indúlattal, és értelemmel lelkesíttetve, kötelezem magamat a' T. N. Vármegyének szolgálatjára, mind közönségesſen, mind személlyessen, és nem tsak szóval, hanem tselekedettel, és jó példával, elöljárói kötelességemnek megfelelni, és a' T. N. Vármegyének szívességét meg nyerni kivánom; mellyben magamat ajánlom is."

Nemes

Nemes *Szabólts* Vármegyei Fő Ispányságába lett béiktattatásáról Báró *Splényi Gábor* ő Kegyelmességének, tettünk vólt már Munkánk' IV. Szakaſzában is valamelly emlékezetet; de bővebb elő-adást vettünk arról a' napokban, mellyet illy késötskén is kivántunk Irásunkba béiktatni, mind a' Ns Vármegye eránt való tiſzteletünkből, mind pedig, mivel nem kételkedünk felőle, hogy kedves dolog ne legyen minden jó Hazafinak, ha ő, kedves Hazája' kebelének akarmelly réſzeiben történő nevezeteſſebb dolgoknak vóltaképpen való esmerettségére juthat:

„Le érkezvén Nemes Vármegyénkhez azon kegyelmes Kir. Parantsolat, mellynek értelme ſzerént, Fő-Hadi-Vezér' Helytartója, Közép-Kereſztes Vitéz, 's egy gyalog Magyar Sereg' Tulajdonossa Báró *Splényi Gábor* Úr ő Kegyelmessége állíttatott elöl Felséges *II. Leopold* jó Királyunk által ezen Megyének Fő Kormányozására: leg ottan Közöns. Gyülést tartottak *Nagy-Kálló* Városában a' T. Karok és Rendek, 's Követeket válaſztottak magok közzül, kik által ki rendeltt Nagymélt. Fő Ispánnyok eránt tartozott tiſzteletjeket elöre is meg bizonyíthassák, 's egy-ſzersmind hivatalt adjanak nékie, Fő Ispányi Székének el foglalására. A' válaſztott Követek ezek vóltak: Gróf *Nagy-Kállai Kállay János* ő Nagysága, Főtiſzt. Kánonok *Kállay György* Úr, és TT. *Vajai Ibrányi Farkas* 2-dik All-Ispány, *Nagy-Kállai Kállay Ferentz*, *Szólnoki Járny Mihály*, *Diósſzegi Erdödy Lajos*, *Pazonyi Elek Láſzló*, *Csepei Zoltán Iſtván*, és *Osváth Lajos* Urak. — Béérkezvén ezen díſzes Sereg Ns *Szabólts* Vármegye' gála ruhájában *Kaſſára*, a' hol vagyon katonai ſzállása kedves Fő Ispányunknak, közönséges figyelmetességnek tárgyává lett. Midőn a' piatzon ment vólna, rakva vóltak Nézőkkel minden ablakok, 's a' Dámák mindenfelöl hajtogatták, ſzokott kegyességek ſzerént, ſzép magyar fökötök-

tökkel díszeskedő fejeiket. Ezeknek számok közzül való vólt néhai b. e. Fő Ispányunk *Barkóczy János* Ur' Özvegye ő Kegyelmessége, kinek szívében nagy meg-indulást szerzett ezen látás; mert bóldogúltt kedves Férjének szíves Tisztelőit 's Barátit szemlélte a' Követ Urakban. — Repesző örömmel fogadta Fő Ispány ő Kegyelmessége, kormányozása alá ajánlott Ns Vármegyéjének Küldöttjeit, 's tudtokra adta a' napot, a' melylyen kiván bé iktattatni Fő Ispányi Méltóságába. Meg is indúlt nehány napok múlva *Kaſſáról*, a' Bé-Iktatóúl rendeltt Királyi Bíztos Báró *Orczy László* ő Kegyelmességével. Májusnak 29-dike vala az az örvendetes Nap, mellyen szerencsés lehetett Ns Vármegyénknek, kebelébe fogadni ő Kegyelmességeket. Ezen való örömét az egész Megyének, T. *Báji Patay József* Ur adta elő rövid, de fontos Beszédében, mellyet a' *Tokaji* Hid' végénél, mint Vármegyénk' Határa szélénél tartott ő Kegyelmességekhez. Hasonló indúlatját nyilatkoztatta ki Fő Ispány ő Kegyelmessége, Vármegyéje' földjéhez lett érkezésén, 's szivét, és minden tehetségét viszont fel ajánlotta a' Ns Vármegyének, mint már ezt, az első rendbéli Követekkel vólt eggyütt-létekor is tselekedte. Ekkor, egy tsapat egyenlő fényes ruhájú lovas Nemesség, T *Vajai Ibrányi Mihály*, és *Csoma* Urak' vezérlések alatt, hintajok eleibe ugratott ő Kegyelmességeknek, 's egész a' *Király-Teleki* Vendégfogadóig ment elöttök sebes galopban (melly Vendégfogadó, jó két mértföld *Tokajhoz*) hová el érkezvén, két óldalra oszlott a' Nemesség, 's helyt adott, a' maga két rendjei között való által menetelre a' hintóknak. Ott ezekbe hirtelenséggel uj lovak fogattak, 's azonban elöttök termett más tsapat tsillámló Nemesi Rend, TT. *Gencsi G[illegible]nagy Lajos*, és *N. Kállai Kállay János* Urak' kor[illegible]ezások alatt, 's vezette azokat *Nyiregyház* Vá[illegible]ba; hollott a' *Báthori*, és *Vár-*

Várdai Nemesség váltotta fel, TT. *Nagy-Lónyai Lónyai Ferentz*, Iffjú *Nádfői Krutsay László*, és *Szentmárjai* Urak' vezérlések alatt, az előbbeni vezető Ns Sereget. *Nagy-Kálló* Városától egy két dülő földnyire, eleikbe ment az óhajtott Nagy Vendégeknek a' Korona' őrizésére fel-állított Sereg is, T. *Vajai Ibrányi Farkas* második All-Ispány Urnak vezérlése alatt. Utat nyitván a' hintókat vezető Nemesség a' korona-őrző Seregnek, köfzöntő Beſzédet tartott ennek Fő Vezére ló háton ő Kegyelmességekhez, mellyre ő Kegyelmességek is különös hajlándósággal feleltek. Ennek végződésével indúltak a' Város felé, 4—500 Lovas Nemességtől, 's ötvennél felesebb ſzámú kotsiktól kisértetve, 's tsak hamar bé is érkeztek. Fel menvén a' Vármegye' Palotájába, Első All-Ispány, 's Kir. Tanátsos T. *Szathmári Kirdly József* Úr által fogadtattak, 's mindjárt aſztalokhoz ültek, és vigan ebédlettek. Legalább is rá ment már ekkor is az ebédhez ülttekneк ſzámok 300-ra.

Más napra virradóra, előbb minden Méltóságok és Rendek a' Románo-Katholikusok' Szentegyházába; innen pedig egyeneſſen a' Reformátusok' Templomába mentek, 's végezvén mind a' két helyen az iſteni Tiſzteletet, fel gyülekeztek a' Vármegye' Palotájába, a' béiktató 's béiktatándó Méltóságokon kivül, kik is Deputátusok által hivattak bé. Bé érkezvén az említett Méltóságok: ditsőſségeſſen, 's nagy örömmel végbe ment a' Béiktattatás. A' Kir. Bíztos Úr, 's Fő-Ispány ő Kegyelmességeknek ſzép Beſzédjeiket, Ns Vármegyénk' Fő Tábla-Irójának, T. *Vajai Ibrányi Miklós* Urnak ékes Beſzédje követte. Ezt ismét a' nagy Ellyen kiáltások, 's a' sok ágyúk' ropogási váltották fel. A' Gyülés után következett a' gazdag, és múlattságos Vendégség. — Hét — nyóltz ſzázig való Személlyek ebédlettek a' Vármegye' Palotájában; azonban a' Városon is

vól-

vóltak hol ötven, hol hatvan Személlyekre aſztalok terítve; hát a' sok mindenféle tselédeknek ſzáma mennyire megy, kiket hasonlóképpen Fő Ispány ő Kegy. sége' kamarája, és pintzéje tartott jól. Vigasságnak Napja vólt ezen jeles Nap az egéſz Városi Népre nézve is, úgymint a' melly bőv réſzt vett, a' piatzon épültt magas alkotványra fel vonn, 's onnan meg ereſztett ő hordó borokból. Vigadtak ez örvendetes napon a' Rabok is; dúdolva mentek el Városunkból az Utasok is, 's nem bánnák, ha minden álláson olly ſzerentséjek adódna, mint adódott vólt *N. Kállóban.* — Nevezetessé tette *Splényi* ő Kegyelmessége' Béiktattatását, 3 fel ſzenteltt Püspököknek, két Nagy Prépostoknak, sok Káptalanbéli Uraknak, 's Papoknak jelenlétek; nevezetessé tették nem tsak a' ſzomſzéd *Bihar*, *Szatthmár*, *Beregh*, *Ugotsa*, *Zemplén*, *Borſod*, és *Heves*; hanem *Gömör*, *Sáros*, *Nógrád*, *Abaúj*, 's több más távol eső Ns Vármegyéknek, úgy nem különben Királyi, 's Hajdú Városoknak Küldöttjeik is. Tsak All-Ispányok, 12-en valának. Tizenheten eskettek fel Tábla-Bíróságra, a' más Vármegyékbéli Méltóságok közzül. Meg tiſztelte ezen nagy tzeremoniát a' Megyebéli Zsidóság is, úgymint a' mellynek fő Papja áldó Beſzédet *) tartott, egy gazdagon kéſzültt sátor alól. — A' vigság nevelés végett, *Peſtről*, *Kaſſáról*, 's *Nagy-Váradról* is hozattak Musikusok, kiknek nótáikra kedvére tehette a' kivánatos ſzép Nem, ſzemeket 's ſzíveket igéző mozgásait: tette is. — A' TT. Karok és Rendek, egéſz héten által Gyülést tartottak, Fő Ispány ő Kegyelmességének elölülése alatt. "

Nagy-

*) *Ezt mi közölni fogjuk, a' fenn említett három Beſzédekkel eggyütt.*

Nagy-Váradról, Jul. 17-dikén. „Parantsolat ött a' Fels. Helytartó Tanátstól, az ide való Akademiához, hogy adná fel a' Magyar Nyelv' tanítására alkalmatos Személlyeknek neveiket. — Éppen most értem a' *Várad-Olaszi* Plebánustól, hogy egész hónap alatt nem vólt egy halottja is. Az efféle történetek, korán sem arra mutatnak, hogy *Várad* egészségtelen hely vólna. — *Horváth Pesti* Professzor Úr, le mondott a' Fizika' tanításáról. "

Gróf *Teleky* ő Kegyelmességének, Ns Vármegyénk' Fő-Ispányságába lett bé-iktatására, egy *Lantos Dalt* készített *Kálnay* Professor Úr. — Nagy érdemü *Miller* Professor Úr pedig, ugyan azon jeles alkalmatosságra, az eleitől fogva vólt *Bihar-Vármegyei* Fő-Ispányoknak Laistromát nyomtattatta ki, 's azt az Uraságok között elosztogattatta.

(Mi módon ment végbe a' voks-szedés a' Vármegyei Székújjítás' alkalmatosságával, az is le vagyon irva ezen Levélben; de mivel elő adtuk már mi azt a' Béiktatás' tzeremoniája meg irása alkalmatosságával: n oft tsak azt említjük ezen leirásból, hogy a' voks szedésre ki-rendeltt Személlyek *meg vóltak előre esketve.)*

Kassáról, Jul. 19-dikén. „A' mi Akademiánkbéli Köz. Tanítóját a' Politziának, T. *Rizinger Eusebius* Urat, arra bírt Hazája' szeretete, hogy Tanítványaival magyarúl kezdte vitetni a' *Curialis Stilust*. Igen szép elő-menetelt tettek már is alatta az Iffjak; mellynek az az oka, a' jó oktatáson kivül, mivel a' Tanító' hazafiúi buzgóságának meg felel a' Tanúlóké is.

Az ide való határon közönségesszen, egy jó arasznyi nagyságúak a' buza kalászok; az árpaszálak között kettős tellyes kalászúak is találtattak. "

Temes-

Temesvári Rátz Püspök, *Petrovits* ő Méltósága, követésre méltó példáját adta a' múlt hónap' végén a' Kereſztényi Türelemnek. Meg hal t. i. eggy *Alberti* nevezetű Evangyélikus Tagja a' Kamara' ſzámtartó Hivatalának. Ennek el temetése eránt meg kéretett a' *József'* Városabéli Plebánus, de a' kinek a' vólt a' felelete, hogy igen is el fogja temetni az emlitett Tiſztviselőt; hanem mint Eretneket minden papi ékesség nélkül, 's a' temetőn kivül. Hogy ezen feltételében annál tsendesebb lelki esmérettel meg maradhaſſon, el ment Gen. Vikárius Főtiſzt. *Kőſzeghy* Úrhoz tanáts kérdeni; ki is jó i hagyta buzgólkodását. Ennél fogva, még i ább nem lehetett oſztán bóldogúlni a' Plebánus rral: fogta tehát magát a' Frantzia Nyelv-Tanító, a' ki maga is Evangélikus, 's ment *Petrovits* ő Méltóságához; jelentette a' dolgot, 's egyſzersmind esdeklett nékie. *Petrovits* Ur, leg ottan izent a' Számtartó-Hivatalnak, hogy ő egéſz tiſzteſſéggel el fogja temetteini a' meg-hólttat a' Rátz temetőbe; melly igéretét tellyesítette is ditséreteſſen.

A' *Göttingai* Universitásban, két Hazánkfiai nyertek közelébb is jutalmat, a' *Theologica*, és *Philoſophica Fakultások'* Feltételeikre adott Feleletjeik által. — A' Theol. Fakultás, *a' Sz. Irás' helyes magyarázása fundamentomainak meg határozását, 's példákkal való meg mutogatását kivánta; 's ítélte a' 25 aranyat nyomó érdem-pénzt* Asbóth János *Urnak, kinek Soproni Evangyélikus Predikátor vólt az édes Attya.* — A' Philos. Fakultás, *a' Rómaiaknál vólt Politzájnak (belső bátorság' eſzközlése módjának) jó elő-adását tette fel a' meg-fejtésre; 's Erdélyi Fi, és* Bruckenthal *ő Excellentziájánál Titoknokságot viseltt* Binder János *Urat találta, a' második rendbéli jutalom-pénzre érdemesnek.* — — Válna jutalom-nyerő benn is a' Házában elég: tsak jutalom vólna!

Egy

Egy Református Magyar Predikátor, igen szép módot talált fel, mellyel fel indíthatta Hallgatóit a' hétköz napokon tartatni szokott Bibliai magyarázatokra való el járásra. Minekutánna t. i. ki hirdette vólna, predikátzió után egy Vasárnap a' házasúlandó Személlyeket, illy beszédekkel élt Halgatóihoz: *Jelentem a' Híveknek, hogy valamint meg igértem ekkor 's ekkor a' Bibliamagyarázat-tartásokat: úgy valósággal el kezdettem, 's folytatom is.* — Ezen elmés meg-szégyenítés, sokkal illendőbb vólt a' Kathedrához, sikeresebb is, a' kemény pirongatódzásoknál.

Frantzia Országh.

A' Nemzet Gyülése' rendeléséből, 7 eggyesúlt Országh-Gyülési Kommisszíók hányták vetették meg a' Királynak azon tselekedetét, melly szerént titkon el távozott *Párisból*, 's olly Irást hagyott maga után, mellyben nyilván ki kél a' Nemzet Gyülése' Végzései ellen. Az emlitett 7 Kommisszíóknak határozásaikat, illy formában terjesztette *Muguets* Úr a' Nemzet Gyülése eleibe Jul. 13-dikán:

„Következendő két Kérdéseket tettek, a' Király' el szökéséről értekezvén, magok eleibe az eggyesúlt Kommisszíók, vagy Deputátziók a' meg-fejtésre:

1.) *Lehet e' Törvényt szolgáltatni a' Királyra, az ő el-szökéséért?*

2.) *Véteknek lehet e' ezen el-szökést tartani?*

Az első Kérdésnek visgálása közben, ezek az igazságok forgottak a' Deputátziók előtt: a' Konstitutzió által meg erőssíttetett a' Királyi Uralkodás; *hogy a' Király semmi bántódást nem szenvedhet*: ez, a' Királyi Méltóságnak természeti tulajdonsága a' Konstitutzió szerént; a' ki szolgáltató hatalom, el válhatatlan a' Király' személyétől; ha a' Király ellen helye vólna a' vádnak,

úgy

úgy minden nap törvénybe lehetne azt idézni. Ha a' Király hibázik: azon esetben azt teſzi fel a' Törvény, hogy a' Király, más tanátsadásából tselekedte, a' mit tselekedett; és így nem ellene, hanem a' tanátsadó ellen kell lenni a' vádnak; 's ennek meg gondolása meg fogja tartóztatni a' Király körül lévöket, a' roſſz tanátsadástól. Ha pedig történnék, hogy büntetésre méltó dolgokat vinne véghez a' Király: már ekkor, úgy gondolná a' Törvény a' Királyt, mint elméjén kivül lévöt, 's Igazgatót rendelne melléje. — Ezen Igazságok', és haſznos Reguláknál fogva, úgy itélték a' Deputátziók, hogy *Nem*mel kelletik az elsö Kérdésre felelni.

A' második Kérdésre, hasonlóképpen *Nem*mel feleltek: mivelhogy bár hibás légyen is valamelly tselekedet, az erköltsi tudományok ſzerént; nem *vétkes* mindazáltal, ha a' törvény ſzerént annak nem lehet mondani. Már pedig nints semmi ollyan Törvény, a' melly ſzerént vétkesnek lehet állítani a' Király' el-ſzökését. Mert elvégezte ugyan a' Nemzet Gyülése, hogy 20 mértföldnyinél meſſzebb el nem távozhatik a' Király a' törvénytévö Testtöl; el végezte azt is, hogy ha a' Király ki megy az Orſzágból, 's viſſza nem tér a' Nemzet Gyülése' hivására, el veſzti a' maga Királyságát: de hiſzem a' Király nem ment ki az Orſzágból. A' melly Irást maga után hagyott vólt, el-távozásakor a' Király, elöbb lehetne talám véteknek mondani; de erre nézve is azt kell meg gondolni, hogy annak egy Miniſter' neve sem vólt alája irva; nem is olly móddal közöltettek a' Nemzet Gyülésével, mint a' rendſzerént való Királyi Jelentések. A' Király, mind addig Birája a' Nemzet Gyülése' Végzéseinek, mig azokat elöre való meg visgálás után, mind öſzveséggel el nem fogadta.

Condé

Condé Hertzeg eránt, Juniusnak 11-dikén hozott kemény Végzését a' Nemzet-Gyülésének, közlöttük vólt Munkánk' IV. Szakaſzában. Vévén azon Végzést a' Hertzeg, következendő értelmű Irását útasította a' Nemz. Gyüléséhez, 's az egéſz Nemzethez:

„A' *Condé* név, soha sem vólt védelmező paisa á' Despotismusnak. Sok példák vágyi ak erre a' Hiſtoriákban. *Condéi első Henrik*, a' lelki esméret' ſzabadságáért hartzolt. *Condéi második Henrik*, a' *III. Lajos* kisded korában vólt Igazgatónak Despotismusa, 's a' Miniſtereknek akkori hatalmaskodások ellen kelt ki; 's nyilván a' harmadik Rend', avagy a' Polgárok' részére állott. A' Nagy *Condé*, *Mazarin* Kardinálisnak tyrannusi hatalmát igyekezett le rontani, midőn a' maga kormányozása előtt lévő Néppel eggyesültt *Párisiakat* a' tsata mezejére vezette. Sok időtől fogva ſzorongatta vólt az én ſzivemet, annak buzgó kivánása, hogy bártsak az Orſzág' jövedelmeinek állapottya jó karba helyheztettetnék, 's egy boldog változás lenne az Orſzágban. De oh fájdalom! ez a' kivánság — a' melly öntötte pedig tsak nem az egéſz Nemzetbe is, a' változásnak ſzívſzakadva való óhajtását — ez a' kivánság mondom, azoknak a' sok veſzedelmeknek a' ſzülő annya, mellyeknek tárgyává lett *Frantzia Orſzág*. Oh! ha a' jónak kivánsága vétekké válhat: mennyire kelletik már moſt azt kárhoztatni. De nem maga a' kivánság, hanem a' kivántt tárgyal való viſſza-élés öli az Orſzágot. A' gyülölség, gonoſz lelküség, nagyra-vágyás, és zabolátlanság a' ſzabadságnak állortzáját kötötték fel, 's az Orſzágot el puſztították — 's moſt az a' kivánság, hogy én is a' zenebonások' közikbe állyak, 's hogy én azokat a' sok ſzörnyüségeket magam is helybe haggyam. Az el rontott Orſzág' dülédékei közzé akarnának egy Fr. Kir. Hertzeget vin-

vinni, hadd legyen az is Tanúja a' Kir. Igazgatás' utolsó pihegésének. — Az én Hazámhoz való ſzeretetem nem enged engemet arra vetemedni; kéſzebb vagyok örökre ſzámkivetett lenni; kéſzebb minden birtokaimat, 's jóſzágimat a' ragadozóknak, 's a' lángoknak prédául engedni; mint sem eggy olly Orſzágba villza térni, a' hol a' rendetlenség, és a' leg irtóztatóbb gonoſzságok győzedelmeskednek. Kéſzebb vólnék, *Frantzia* vóltomat is meg tagadni, mint sem azt tselekedni. Soha bizon nem fog engemet maga kebelében látni mind addig a' Haza, míg az igazság, és a' rend ſzámkivetve leſznek belőle: valameddig az a' zavaró Pártosok' prédája marad. — Ha reá mehetnek egyſzer arra a' *Frantziák*, hogy azokat a' ſzemfedeleket, mellyek miá moſt nem láthatnak, le tépjék ſzemeikről; — 's új Tyrannusaiknak jármát ki vessék a' magok nyakokból, hogy eſzekre térjenek, 's meg esmérjék, hogy a' ſzabadság senkinek sem ád arra hatalmat, hogy mindent ſzéltire ragadozzon, puſztíttson, 's a' maga tsuda képzelődéseinek fel áldozzon; hogy gondolóra vegyék végre, hogy tsak annyi jussa van egy Nemzetnek igazságtalannak lenni, mint különöſſen eggy Embernek a' másik ellen. Ha, mondom, ezekre rá mehetnek a' *Frantziák*: már akkor nem leſſz, a' mi meg tartóztathallon engemet, az én Hazámba való villza sietéstől, 's az én kedves Polgár Társaim' karjaik közzé való futástól. — De már nintsen is talám meſſze az az idő. — Nem sokára, meg fogja környékezni a' rettegés azon gonoſz fenn-héjjazókat, kik vadakat tsinálták a' leg palléroſottabb Lakosiból a' föld' kerekségének. Az Ég, és a' Föld nem hagyhatnak büntetetlen olly sok gonoſzságokat. A' mi engemet illet, én, nem a' Hazám ellen akarok fegyvert fogni: azt gondollyák a' Pártosok, hogy tsak ők teſzik a' Hazát. De a' jól gon-

gondolkodó részét *Frantzia Országnak*, 's egéſſz *Európát* nem lehet meg tsalni. A' Haza' Rontóinak állortzájoktól való meg fosztása által, nem leſſz az Ember Haza' Árúlójává; 's egy olly végzés, mellyet nem annyira a' Nemzet Gyülésének igazsága hozott, mint sem a' tsevegök' serege koholt, 's a' mellyet a' Király kéntelen vólt helybenhagyni, nem tehet engemet pártütövé. Ezen sértö végzésnek hozóját azzal a' betsülettel fogadtam én, a' millyennel kell minden időben 's minden környülállásokban fogadni egy Küldöttet a' Nemzetek' Törvénnye szerént. Imhol a' végzésre való feleletem; mellyet közönségessé teszek azért, hadd láthaſſon bé annál fogva a' Nemzet Gyülése, *Frantzia Ország*, 's egéſſz *Európa* az én szivem' rejtekébe, ki olvashaſſa onnan az én indúlatimat, és gondolatimat, 's meg ítélhesſe. "

* * * * * *

Az *Angliai* Királynak *Yorki Hertzeg* nevet viselö Fia, katonai-gyakorlás' szemlélése végett hivattatott úgyan a' *Prusſziai* Király által *Londonból Berlinbe;* de most más haſznát is akarja venni a' Hertzeg a' maga *Berlini* úttyának, mert a' mint irják, párosodni kiván, a' *Prusſziai* Háznak egy szép Hertzeg-Aſſzonyával *Friderikával.*

Következendö tzimü Munkátska jött a' napokban világ eleibe:

A' Magyar Nyelvnek hathatóſſágáról mondott Beſzéd. Vályi András, *a' Magyar Nyelvnek, és a' Nemzeti Nyelvbéli Literaturának Oktatója által, Peſten, a' Királyi Tudományok' Fö Oskolájában. Peſten, Füsküti Landerer Mihály' betüivel* 1791. nagy 8-ad rét. 36 óldal.

Küldjük *Oláh Országnak, Sziſztóv* és *Ibraila* között fekvö Részét, *Bulgária, Móldva*, és *Beſsarábia* Tartománnyainak Részeivel eggyütt.

Költ *Bétsben*, Júliusnak 29-dik napján 1791.

Béts.

Ma indúltak le innen *Ferentz*, *Károly*, *Leopold*, és *József* Fő Hertzegek *Eſzterházára.*

Báró *Herbert*, és Gróf *Eſzterházy* Követeinknek utánnok küldöttek *Sziſztóvból*, az ott lévő *Anglus*, *Pruſſzus*, *Hollándus*, és *Török* Miniſterek, 's hivták viſſza, a' félbe ſzakaſztott tanátskozásoknak újjonnan való elő-vételére. Ezen hivatalra, viſſza indúltak említett Követeink Juliusnak 17-dikén *Sziſztóvba*, 's 19-diken el is kezdődött a' tanátskozás.

Ma ſzándékozik *Blanchard*, a' maga 39 tzedſzeri útazását tenni a' levegő égben. Délutánni 6 órára határozta a' fel-reppenést. Midőn legmagaſſabban leſſz, le fog ereſzteni két élő állatokat, de a' mellyek ollyas eſzközökbe leſznek helyhetve, hogy tsendeſſen jöheſſenek le a' földre; 's ha vizbe találnának is esni, fel lebegheſſenek a' vizen.

Magyar Orſzág.

Nagy-Váradról, Jul. 17-dikén.

„Örömmel olvastam az Urak' betses Irásokból, minémű haſznos próbát tett légyen a' *Körösön Szarvasi* Evang. Predikátor T. *Tesedik* Úr: hasonló igyekezetű érdemes Hazaſit kivántam én megesmértetni az Urakkal, 's általok a' Hazával. Ez, N. *Temesvári Rátz György*, a' ki már 1773-dik eſztendőben, *Bánffi-Hunyadi* Harmintzados korában kezdett vólt a' *Sebes-Körösön* *) tutajok-

*) *Ezen folyó viz, Ns Kolosvármegyében Kalata ſzegnél veſzi eredetét, 's Ns Biharvármegye' derekán kereſztül foly.*

jokba öſzve kötött fenyö ſzálakat, deſzkákat és létzeket ſzállítani. Annyira gyarapodott azoltától fogva, a' *Sebes-Körösön* való kereskedés; hogy Ns *Bihar*, és *Kolosvármegyéknek* ſzéleiken fekvö *Kis*, és *Nagy-Sebes*, *Sebesvár*, *Marotlak*, *Viſag*, *Üvegház*, *Csucsa*, *Feketető*, *Bucsa*, *Csernóház*, és *Ponor* nevezetü Helységeknek Lakosai nem tsak betsülettel meg keresték annál fogva az élelmekre valót; hanem a' királyi, 's földes uraſági adókat is betsülettel le fizették. Tolvajságra sem igen vetemednek már moſt, a' mellyröl pedig nagyon nevezetessek vólták az elött, kivált a' *Csucsaiak*, *Kis-Sebesiek*, és *Fekete-Tóiak*. — Míg *Rátz* Úr meg nem indította a' *Sebes-Körösön* való ſzállítást, addig ritka vólt a' ſtokaturás ház *Bihar* Vármegyében; de már moſt a' Polgárok' házaik között is eleget lehet ollyat találni. Sok makk termö fát is meg mentettek *Bihar* Vármegyében az emlitett ſzállítások; 's egyſzersmind azt a' haſznot is elözközlötték, hogy kevesebbe fel lehetett keríteni az épületeket, mivelhogy fenyö gerendák alá nem kivántatnak olly vastag falak, mint más kemény 's nehéz fákból kéſzülttek alá. — *Rátz* Úr, noha sok viſzontagságokon ment által vizi kereskedéséért *), azt mindazáltal féibe nem hagyta; hanem közelébb is a' *Belényesi* fenyves erdöknek még ekkoráig semmi haſznot nem hajtott helyein jó rakás gerendát kéſzíttetett, azt a' *Jád* vizére rakatta, 's a' *Körösön*, mellybe belé

*) *Midön elsö próbáját ſzándékozott tenni, 's e' végett a' ſzállítást akadályoztató köſziklákat akarta maga költségén puskaporral elhányatni: a' már harmad naptól fogva munkálkodó Bányáſſzait, 's azok mellett dolgozó embereit elfogattatták a' földes Uraság' Tiſztjei, 's tömlötzre hányatták.*

belé szakad a' *Jád* vize, *Váradra* hozatta *)." — Ha az illy, 's ehez hasonló nemes, és köz haszonra tzélozó igyekezeteket hathatóssan elö segíti a' Közönség (Publikum), 's meg jutalmaztatja; ha Nemzetünk' elö-kelö, és tehetös Tagjai például teszik azokat magok eleibe, 's eggyesítik erejeket és tehettségeket, az afféléknek boldog elö menetellel való követésére: már úgy reménylheti kedves Magyar Hazánk is azt a' régen óhajtott virágzását, a' minémüre hasonló elzközök által jutott *Anglia*.

Szegedröl, Juliusnak 26-dikán.

„Olly böv terméssel áldott meg bennünket az Isten, hogy sok helyeken egy gabona szem 15-öt, 's többet is adott. — Nem tsalta meg a' *Szegedieket*, a' közelébb múlt Pünkösd Innepeiben tartott virágzása a' *Tiszának*, mellyböl valamint máskor, úgy most is meg jövendölték a' böv aratást." K 2 (A'

*) *Erröl*, *következendö Bizonyság-Levelet nyert a' Váradi eggyesültt Oláh Püspöktöl*, *a' kié t. i. a' Belényesi Uradalom*: „Infrascriptus testor super eo: quod industria egregii Dni *Georgii Rátz de Temesvár* in Dominio Episcopali Graeci Ritus Cath. *Belenyesiensi* Cottui *Bihariensi* ingremiato, locis nimium arduis, saxosis, hactenus nunquam axe, vel vero ratigeratione practicabilibus, nec in rationem emolumenti Dominii quidpiam adusque importantibus an. currenti beneficio rivuli *Jád*, qui incidit in *Crisium velocem*, per meditulium Incl. Comitatus *Biharienſis* decurrentem, in ratibus compositae trabes pineae *Varadinum* usque devectae sint. Sign. *M. Varadini* 11 Jul. 1791. *Ignatius Darabanth* m. p. Episc. *M. Varadin.*"

(A' *Tiſza*' virágja, bizonyos állatotskákból áll, mellyek hasonlók, testek' alkotványára nézve a' *ſzita-kötö* nevezetüekhez. Négy ſzárnyok vagyon, két nagyobb, 's két kiſſebb; derekok hoſſzú és sárga, de fekete ſzirmosok, hasonlít a' hernyókéhoz, fejek pedig a' pillékéhez; két ágú mintegy harmadfél hüvelyknyi tiſzta sárga farkok V formán nyúlik ki, derekaiknak hátulsó réſzéből. Ezek az állatok olly sürün repdesnek a' viz' ſzine felett, mint ſzokott télen esni a' nagyobb ſzemü hó, mindég fel felé ſzállingálnak; ha pedig a' vizre le ereſzkednek, akkor viſzi öket a' viz le felé. Szüntelen vetkeznek, úgy hogy a' *Tiſza*' partyán lévö hajók, malmok, tsónakok mind tele vagynak le vetett bőrökkel. Azt gondolná az ember elsö tekintettel, hogy magok hevernek ott dögölve az állatok; de ha figyelmetesebben ſzemléli, akkor láttya, hogy nints egyéb a' tsupa hártya bőrnél. Két, három nap is el tart ezen virágzás, hol sürübben, hol ritkábban, 's azután el múlik. Azt se tudjuk, honnan jöttek, azt se, hová lettek az említett állatotskák.)

Kaſſáról, Juliusnak 20 dikán.

„Én, Római Katholikus Ember vagyok: de még sem állhattam meg, hogy az ide való Református Predikátor T. *Myhali Kováts Iſtván* Úr' azon ſzép Predikáttzióinak bé fejezö Verseit meg ne küldjem az Uraknak, mellyeket tartott az említett T. Úr, F. Fejedelmünknek Tsáſzárrá, 's azután Magyar Királlyá lett koronáztatásainak alkalmatosságával. Elsőbb rendbéli Predikáttzióját ezekkel végezte:

Fogj hozzá *Leopold* ahoz a' Munkához,
Melly illik tsupán bölts Róma' Tsáſzárához.
Elötted egy tágas Mezö meg nyittatott,
Midön *Frankofurtba* Korona adatott.

Ez

Ez a' tágas Mezö ama' vitéz Pállya,
Mellyen *Hektornak* is van sok akadállya.
De, hiſzem Neved is *Leo-pold* vitattya,
Hogy az Oroſzlánynak, Oroſzlány fajzattya.
Oroſzlányi Lelket mutat Nevezeted,
Esméri a' Világ fényes eredeted.
El tün az akadály, 's el bújik elöle,
Kinek erös Lélek habzik a' mellyébe.
Igéri magának *Róma* is felöled,
Hogy egy *Germanikus* ki telik belöled.
Ha nagy leſſz általad *Róma*' ditsössége,
Igy leſſz a' Korona Fejed' ékessége;
A' Sas, Fejed felett nagyra nevekedik,
Minden más Sasoknál fellyebb emelkedik.
Adják is az Egek, hogy Hired' határa
Terjedjen a' Tenger' leg végsöbb partjára;
Tsáſzári Páltzádat sok Nép tsókolgassa,
Lévén mind ezeknek védelmezö Sassa.
Kiáltsunk hát Mi is *Éllyent* a' Tsáſzárnak,
A' kit a' Magyarok már *Pozsonba* várnak;
Éllyen sok millió Emberek' haſznára,
Minden gondja legyen tsak Népek' javára.
Amen.

A' második rendbéli Predikáttziójának ezek valának a' bé-rekeſztöi:

Tenéked ſzentellyük Mi is mindenünket,
Le teſſzük, ha ſzükség, érted életünket.
Alattad magunknak jó idöt igérünk,
Mind kivül, mind belöl Békességet érünk.
A' *Három Hegy* alatt tsendeſſen pihenünk,
Sem az Ég, sem a' Föld nem is leſſz ellenünk.
A' *négy folyó vizek*' termö határiban,
Réſzt veſzünk a' földnek minden javaiban.
A' *kereſztes Tzimer* talán reá véſzen,
Hogy Pap, Polgár, minden tsak egy ſzívvé léſzen.

Oh

Oh Iſten! bírd erre a' Magyar Szíveket,
Hogy egymást ſzeressék, úgy mint Testvéreket:
Így leſſz a' Korona Király Ditsőssége,
A' Király Magyarok' kivántt nyeressége.
Amen.

B. *Orczy László* ő Kegyelmessége, következendő Beſzédet tartott, a' Ns *Szabólts* Vármegyei Fő Ispány B. *Splényi Gábor* ő Kegyelmességének általa lett béiktattatása' jeles alkalmatosságával:

Nemes *Szabólts* Vármegye, Tekintetes Rendek!

„Mi legyen tárgya Királyi Követtségemnek, a' Felsőségnek ezen Megyéhez útasított Tudósításából, már úgy is közönségessé tétetett, ezt eléggé bizonyítja, 'ez itt illy különös ſzámban egybe gyültt mind Megyebéli, mind vidéki Uri Rendeknek, ezen mai jeles Napnak díſzét nevelő fényes Gyülekezete. Különös, sőt - kimondhatatlan örömömre ſzolgál, hogy ezen T. N. Vármegyében (melly, ſzép erköltsökkel tündöklő Nemesi Rendjeinek ſzámos vóltára, nagy érdemű Ősei ditséretes ſzokási, nemes tulajdonsági' fenn tartására, Hazánkhoz ki nyilatkoztatott buzgó, és nem ſzines ſzeretetére nézve, mindenkoron különösen nevezetes vala) Fels. *II. Leopold* most uralkodó Koronás Királyunk' nyilvánságos útasítása mellett, Mélt. Báró *Mihálydi Splényi Gábor* Urat, Ő Felsége' ditsőssséges Hadi Fő Vezéri Helytartóját, néhai bóldog emlékezetű Királynénk *Mária Therésia* által ſzerzett Vitézi Rend' Kommendátorát, egy Magyar Gyalog Seregnek ezeres Kapitányát, a' Fő-Ispányi Méltóságba bé-iktatni ſzerentsém adatik. Neveli ebbéli örömömet azon bíztos reménység, hogy ezen Ns Vármegye újjolag illy jeles, és ritka érdemű Fő Ispánynak bölts kormánylása alá jutván, előbbi ſzép erköltsei'

gya-

gyakorlásával, ösi dolgok, Törvényeink' palástja alatt ez után is tsendes, és ſzerentsés nyugodalommal fog bóldogíttatni. Ezen bé iktatándó M. Fö Ispány Úrnak véle ſzületett ſzelidsége, és hozzám közelebbröl való vérsége, meg kivánnya tölem, hogy díſzes erköltsei', és tettei' magaſztalásában nagyobb mértékletességgel éllyek, mint nagy érdemeihez tartozó igazság hozná magával. Több izekre, 's ágakra terjedö hires Öseinek, kik Hazájokért vitézen viaskodtak, Ellenségeiken ſzámtalan diadalmat nyertek, nyomdokait ezen Mélt. Fö Ispány Úr is gyorsan követte, gyenge Iſſjúságától fogva, több rendbéli Háborúkban ditséreteſſen ſzolgált; de leg inkább ezen, még bé nem fejezett Török Háborúban, Hadainknak eggyik nevezetes Szárnyát vezérelvén, a' háború kezdetén egynehányſzori ſzerentsétlen tsapásokkal meg rémültt más hadi Seregeket, az Orſzágunkat már bé rohanással, és puſztítással fenyegetö kevély Ellenségen nyertt diadalommal meg bátorította, és akkoron el követett többſzöri vitézségének lehet nagyobb réſzröl tulajdonítani, Hadainknak azután ſzerentsére fordúltt elö menetelét. De nem tsak hadi erköltsökkel, hanem más polgári tulajdonságokkal tündöklö tetteiröl is ezen Méltóságos Úrnak hozhatok elöl jeles és hiteles példákat, a' ma *Bukovina* nevezet alatt Orſzágunk' Szent Koronájához viſſza foglaltt Tartománynak polgári Kormánnya tsak nem négy eſztendeig lévén ezen Mgs Úrra bízva, nyilvánságoſſan meg mutatta igazság' ſzeretetét, a' vezérlésben böltsességét, fáradhatatlan törekedését, tsak abban is, hogy 2000 ſzámig általa el intézett perekben egéſſzen meg nyugodtak a' Felek, az általok meg biráltt igazságos Birónak hozott itéletén, és mai napig is, azon egéſz Tartomány háláadó ſzívvel emlékezik ezen M. Úrról, mint igaz Attyáról, 's bölts Kormányozójáról. —

Ezen

Ezen ſzép tulajdonságokat midőn ezen M. Úrban ſzemlélem, ama' hajdani időknek emlékeztető képét látom, midőn bóldog emlékezetüEleink Hazánk' polgári dolgait tsendesen kormányozták, a' Királyokkal egyetemben Törvényeket ſzabtak; ellenben külsö veſzedelmet érezvén, tüstént fegyverhez nyúltak, Ellenségeikkel meg ütköztek. Diadalmat nyervén, nyájas Baráti, és nyugodalmas Házok Népe' kebelébe viſſza térvén, 's fegyvereket ſzegre akaſztván, ismét Polgárokká, Földmivesekké lettek; azért méltán neveztetik a' Mgs Nemesi Rend mind ekkoráig Vitézlőnek. Tudom, hogy a' Ns Megyének Ts Rendjei is, ditsö Öseinek jeles példájára, valamint hogy ezen falak között minden ügyes bajokat el intézni, igazságot ki ſzolgáltatni soha sem késtek: úgy adandó alkalmatossággal, Fels. Királyunk', és Hazánk' védelméért, Törvényeink' oltalmára kéſzségeket bizonyítani el nem múlattyák. — Orſzágunknak hajdani ſzokása hozza magával, hogy minden újjonnan nevezett Fő Ispány, a' maga Megyéjéhez, a' törvényes Hitnek le-tételével, ſzoroſſabban kötelezteſſen; mellyet is, nyilvánságos útasításom ſzerént, mint Fel. Fejedelmünknek Bíztosa, meg kivánom.

Az Esküvés' végbe-menetelével, így folytatta Beſzédét a' Kir. Bíztos Úr:

Bé helyheztetem immár, *Felséges Királyomtól vett hatalommal*, M. Báró *Splényi Gábor* Urat Ns *Szabólts* Vármegye' Főispányi Székébe, ezen Méltósággal járó minden ditsősséges ſzabadságot, hatalmat, és haſzon-vételt, Fels. Királyomtól vett hatalommal által adván. Nintsen legkiſſebb kéttségem, hogy ezen Ns Megyének adatott Fő-Ispánnyában, méltán helyheztető bíztos reménnye, és viſzont ennek, a' Ns Megye' Köz Rendjei-

jeiben állított bizodalma, eggyesültt erövel fogja a' Köz-Jót, Orſzágunk' bóldogítását, 's Törvénnyeink' állandó meg-maradását munkálkodni. El ſzélledtek azon terhes fellegek, mellyek

— — — — — — — — — — —

— — Hazánkat, mint egy ſgyáſzban boritották, ez most uralkodó Fejedelmünk, az most általa meg erösitett Törvényeink hozásában ki nyilatkoztatott igaz Uralkodása eránt tett többſzöri hiteles ajánlása, ki rekeſzt minden gyanút, és nyughatatlan félelmet Nemzetünk ſzivéből. Kivánságainkat úgy is nagyobb réſzről bé tellyesitette Felséges Urunk, Törvényes útat nyitott arra, hogy a' miben az idők forgása váltoſztatást kivánna, magunk munkálkodjunk annak meg igazitásában, helyre állitotta. A' kereſztényi békeſſég is, melly a' vallások külömbsége által a' ſzivekre ható azon meg hasonlások által annyiſzor fel bontatott, a' mellyeket ſzabadságunk irigyei oly fortélyosan tudtak haſználni, és azzal Orſzágunk boldogulását hátrálni. A' ſzegény föld müvesre Hazánk haſznos Polgárira is valamint az mult Orſzág gyülése is, különös tekéntettel kivánt lenni, ugy Fejedelmünk is utasit arra, hogy közötte, és földes Urai köztt tejendő békességes határozással, minden kedvetlen izetlenségek örökre el távoztaſſanak. És igy maga F. Királyunk, módot nyújt, Törvényeink' valóságos állandósága', 's Hazánk' gyarapodása' elnyerésére. Ide tzéloznak ö Felségének azon óhajtási is, midön a' köz dolgokat igaz renddel, és magának a' dolognak, úgy a' helynek is méltóságához tartozó illendöséggel kivánnya folytatni; ezen fellyül, a' mennyiben ne talán néhol az indúlatos beſzédek, ſzeméllyes illetödések, vagy viſſzálkodások a' Közjónak munkálkodásában, hátra maradást, vagy fogyatkozást is okoztak, azt úgy is minden, a' Nemzetet, és

an-

annak méltóságát igazán ſzerető, 's azt fenn tartó Hazafi ſzoros kötelességének tartja; és így mind a' Fels. Király' óhajtásinak bé tellyesítésére, mind a' káros meg hasonlások' el távoztatására vezérlő indúlat arra fogja minden ſziveket birni, hogy ki ki az eggyességet, Törvényeink' tiſzteletét, Köz-Jónak egyenes buzgósággal lejendő munkálkodását fogja iparkodni, tárgyául venni; az által fog egyedül édes Hazánk, azon deák köz-mondás' gyümöltsében igazán réſzesülni: *Concordia res parvae creſcunt.* — Ezt midőn újjolag tökélletes ſzívvel ajánlanám, a' Mélt. és Tek. Rendeknek ſzíves hajlandóságiba, baráttságos emlékezetekbe magamat ajánlom, és Kir. Követtségemet bé-fejezem mondván Éllyen a' Fő Ispány, Éllyenek a' Tekintetes Rendek! Éllyenek ezen Ns Vármegyének Lakosai!"

Ns *Szabólts* Vármegye' moſtani Fő Ispánnya bé iktatásának alkalmatoſſágával jöttek világ eleibe ezen itt következő Versek:

Esdeklő Panaſz. 1790.

Ne félly, ne félly, kedvés Lélek!
Ne távozzál elöllem.
Mondtam, hogy már nem reméllek; —
Miért tartaſz hát töllem?
Mit kesergeſz haſzontalan,
Mit únſzolod könyveim?
Tudom úgy is, bóldogtalan,
Hogy nem lehetſz az enyim! —
Látom, mint küſzködik ſzived,
Egyén titkos tüzében;
'S ſzemlélvén, mint eped hived
Szerelme' nagy hevében!
Látom, nedvesültt ſzemednek
Mint húllnak le gyöngyei,
Tudván, ér'tted mint gerjednek
Lelkemnek gyötrelmei! —

Oh!

Oh! ha bánatimnak árja
Meg hatotta szívedet,
'S még egészlen ki nem zárja
Elméd régi Hívedet:
Oh! ne siess, drága Lélek,
Ne siess úgy elöllem!
Tiéd vagyok én, míg élek; —
Ne tartózkodgyál töllem!

Erdély Országból.

Kolosvárról, Juliusnak 21-dikén.

„ 18-dikon, meg állítá az Ország, a' Jobbágyok' személlyes szabadságát, és szabad költözködését. — Az emberiség, és józan okosság győzedelmeskedett. — 19-diken, a' leg nagyobb és szentebb dolog jöve elő: a' Vallás' dolga. Eggy újjabb Pünkösd Napja lőn, de tsak *Cadet* Pünkösd; nem az elsö szülött *). — Különböző nyelveken kezdének beszélni a' Haza' és Szabadság' Apostolai — de egymással ellenkező nyelve-

*) *Tzéloz a' levél iró Úr, az úgy nevezett Majorátusokra, vagy férfiúi elsö szülöttség' jussaira, mellyek szerént tsak a' férjfi elsö szülött a' közönséges Örökös az úgy nevezett Familia' jószágaiban; a' kissebb (frantziául* Cadet) *Fiak nem részesülnek a' Familia' jószágaiban; hanem jobbára tsak bizonyos summa pénzt kapnak esztendönként, 's Papokká, vagy Katonákká kell lenniek, akár légyen a' lelki, vagy testi vitézkedésre belsö hajlandóságok 's vonszódások, akár sem. A' Majorátusok, szembe tünö igazságtalan vóltoknak mentségére, azt szokták fel hozni: hogy azoknál fogva meg öriztetnek az el-allyasodástól a' nagy Familiák.*

veken. A' Vallások' törvényes egyenlőségén, és ſzabadságán, nem akada meg senki; mint az Ontologiában azon: *Non poteſt idem ſimul eſſe, & non eſſe.* De mikor a' dolog a' kenyér ſzegétre jöve — — A' Vallás' ſzabad tserélésén, 's a' különböző Vallásúak' egyde-esketésén, megſzakada a' baráttság', és atyaſiság' ſzent fonala. Sok ſzép Beſzédek lőnek — és mind hijában. — Ezek, a' R. Sz. Hitnek Agazatai ellen vagynak, és nintsen hatalmunkban az engedelem — elhalaſztaték.

20-dikon, a' kereskedés, 's a' Tudományok, és a' Magyar Nyelv' dolga fordúla elő. — A' ſzerentse-játékok meg tiltatának, törvényes, az az 200 forint büntetés alatt. — A' Magyar Nyelv mivelő Társaságnak fel-állítása, törvény-tzikkelyül fel iraték; és az új Hazaſi *Witt* Úr 50 aranyat ajánla reája: a' két *Örmény* Város pedig ezer ezer aranyat."

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Frantzia Orſzág.

Azt akarta bolond éſzel a' *Párisi* Nép, hogy a' Nemzet-Gyülése vetkezteſſe ki *XVI. Lajost* törvényes Királyi Hatalmából, 's Közönséges Társaſági Igazgatást állíttson fel a' Frantzia Birodalomban. Ezen tzéllyának el érése végett, ſzüntelen való zúgásban vólt Juliusnak 13, 14,

és

és 15-dik napjain, mellyeken a' Király' el-fzökése forgott fenn a' Nemzet-Gyülésében. Rútúl rágalmazta a' Gyülést, 's fenyegette azon esetre, ha az ö kivánságát nem tellyesíténdi. De ez ellent nem állván, tsak ugyan arra hajlott a' Gyülésnek is nagyobb réfze, a' mit a' 7 eggyesúltt Kommiffziók itéltek, hogy tudni illik a' Király nem vétett a' Konftitutzió ellen, sem az el fzökés, sem pedig a' maga után hagyott Irásnak foglalatja által; hogy a' Király' fzeméllyét nem lehet meg bántani; hanem az ö el fzökéséért, tsupán a' tsábítókat kell törvénybe idézni, t. i. *Bouille* Urat, tzimborás Társaival eggyütt. Dúlt fúlt a' Nép 16-dikon; 17-diken pedig temérdek fzámmal öfzve rohant a' Márs' mezejére, hogy azon *Ellenzésnek (Proteftátziónak)*, mellyet a' Dominikánusok' Klubja tett fel a' Nemzet Gyülése' végzése ellen, magát alája irja. A' Polgár Katonák, vátig igyekeztek helyre állítani a' rendet, de az agyarkodó Nép kövekkel kezdte öket hajigálni; mellyre nézve kéntelenítettek ezek is tüzet adni, 's hármat, négyet közzüle, réfz fzerént meg sebesítettek, réfz fzerént pedig örökre le tsendesítettek. Két ártatlan Személlyeket áldozott fel ez nap, a' maga dühös indúlatinak a' vérengezö Nép, tsupán arra a' gyanúságra, mintha fel akarták vólna azok a' Márs' mezején lévö öltárt puskaporral vettetni; 's nyársokra függefztvén, úgy hordta fzéllyel a' két véres fóket a' Városon.

Elegyes Történetek.

Auftriai Belgyiomból ki hült ugyan *Vandernoot Henrik*, 's kéttség kivül örökre ki hült; de még sem hült meg sok *Belgákban* az ö eránta viseltetö buzgólkodásnak tüze. — Jul. 14-dikén estve, nagy lárma, 's dobzódások köztt lakták a' neve' napját *Brüffzelben* nehány Papok, kik kö-

között vólt a' Szent *Gudula*' Templomabéli All-Plebánus is, egy néhai Pátriota-Kapitány, 's *Diesi* vólt Kormányozóval, és az emlitett Templom' Kántorával eggyütt, 's már egéſzen az eſze-veſzettségig bele merültek vólt az örömbe: midőn reajok rontott a' Katonaság, 's vitte a' Fő Őrizet' Házához. — Hogy *Mons* Városának nagy réſze is inkább ſzít még a' zavaró *Vandernoothoz*, mint törvényes jó Fejedelméhez *II. Leopoldhoz*, nyilván ki tettzett Juliusnak 12-dikén, a' midőn tartatott vólna ottan *Hennegau* Tartománnya' Hódolásának Innepe. Mert (ha ugyan lehet hinni a' tudósításnak) alig lehetett az emlitett napon *Ellyen* kiáltást is hallani. A' Nemesség mind el ment jobbára a' Városból az Innep elől, 's tsupán azok vóltak jelen közzüle a' Hódolás' tzeremoniáján, a' kiknek hivatalbéli kötelelléget ſzerént, el múlhatatlanúl meg kellett azon jelenni.

Német Birodalom. Minekutánna a' *Regensburgi* Gyülésen lévő Követek, mindnyájan megkapták vólna a' magok Fejedelmeiktől a' ſzükséges útasításokat: hozzá fogtak Juliusnak 4-dikén a' *Német Birodalom*, 's *Frantzia Orſzág* között fenn forgó dologról való tanakodáshoz. Hivatal el veſztés' büntetése alatt meg van tiltva a' határozásoknak ki nyilatkoztatása.

Nagy Británnia. Juliusnak 18-dikán költt *Londoni* Levelekből olvaſſuk, hogy ámbár a' Békeſſégnek meg maradásáról leg kiſſebb kéttség sintsen *Nagy Británniában*: a' *Spitheádi* ki köto helyben mindazáltal még is kéſzen tartatik a' nagy hajós Sereg, 's ſzakadatlanúl fogdossák reá a' hajós Legényeket. — Mind *Londonban*, mind

más

más Városokban nagy innepek tartattak Juliusnak 14-dikén, a' Frantzia Revolutzió' tiſztességére. — *Calonne* Úr, ki a' köz jövedelmekre ügyelö Miniſter vólt hajdan Frantzia Orſzágban; ki esvén pedig a' Miniſterségböl, *Angliába* vette vólt magát, hanem eggy idötöl fogva mindég az *Artéſiai* Grófot kisérgette: viſſza tért Jul. 9-dikén *Londonba*, holott gyakran eggyütt tanakodik *Pitt* Úrral.

Svéd Orſzág. Az újjabb tudósítások ſzerént, nem ſzedték vólt még le, egy hadakozó hajóról is a' kéſzületeket. — A' Királyt, még Juliusnak vége elött várták viſſza *Stokholmba.*

Oroſz Birodalom. Favkener Úr, Juniusnak 26-dikán mutattatott bé a' Tsáſzárnénak, mint *Nagy Británniai* rendkivülvaló Követ, és tellyes hatalommal fel ruháztatott Miniſter; 's által adta a' maga Hit-Levelét a' Tsáſzárnénak. A' Ts. 's Kir. Követtel Gróf *Kobentzellel* eggyütt ebédjére méltóztatta az nap *Favkener* Urat a' Tsáſzárné, 's különös kegyességét tapaſztaltatta vele. 29-diken adták által a' *Nagy Británniai*, és *Pruſſziai* Miniſterek, a' magok Udvaraiknak Jelentéseiket az *Oroſz* Miniſtériumnak.

Ha a' *Frantzia* Király, kéſzülne le mondani a' Királyságról, éppen nem lehetne tsudálni: de hogy az *Anſpachi* Markgráf adja által a' maga tsendes, és könnyü igazgatású ſzép 3 Tartománnyait *Anſpach*ot, *Baireuth*ot, és *Vogtland*ot a' *Pruſſziai* Háznak, már azon mindenek tsudálkoznak.

Spanyol Orſzág. Jul. 5-dikén költt *Mádriti* Tudósítás ſzerént, a' *Pyreneumi* hegyekhez állí-

tott

tott fegyveres Népen kivül, *Arragonia's Navarra* Tartományok' ſzéleire is Seregek rendeltettek. A' *Spanyol* Testörzöknek két Batalionjai, söt még a' Kir. Karabélyosok' Brigadája is parantsolatot vett az indúlásra, a' mellyet igen nagy ſzükség' idején ſzoktak helyéből ki mozdítani. — A' vándorló Frantziáknak tsupán *Valenza*, *Palenza*, *Zamora*, és *Valladolid* Városaiban lehet ezentúl tartózkodni: más helyekre nem leſſz ſzabad öket bé fogadni.

*** *** ***

Nem régen illyen tzímü könyv ſzabadúlt ki Pesten a' ſajtó alól:

Inſtitutum Diplomatico Hiſtoricum Inclyti Regni Hungariae, Regnorum ac Provinciarum Sacrae illius Coronae juribus obnoxiarum, ſublimioribus auſpiciis excitatum, adumbrat, Nobiliſsimis Patriae Civibus offert, eosque in meriti partem honorificentiſsime invitat Martin. Georg. *Kovachich* Senquicienſis. Peſtini typis Matthiae Trattner 1791. Nagy 8ad. rétb. 221 old. Kár hogy érdemes Szerzője ki kél egy keveſsé az annyai nyelv ellen.

Ez Zágrábban nyomtattotott: Declaratio Infraſertorum Iuniorum Cathedr. Eccl. Zagrabienſis Canonicorum ad Reſponſum Ipſis, erga remonſtrationem eorundem in merito Proventuum anni primi Rectificationis praediorum particularium, ac intuitu Domorum, Die 15. Ianuarii a. c. porrectam a DD. Senioribus ejusdem Eccleſiae Canonicis ſub 22. Febr. extradatum. In folio. 6 árkus.

Küldjük az *s* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Auguſtusnak 2-dik napján 1791.

Bétsi.

Ezen folyó hónapnak 2-dikán próbálta, 's szerentséssen végbe is vitte *Blanchard* harmintzkilentzedik hajókázását a' levegöben a' *Práterben* 6 órakor délután fel szálván, számtalan öszveseregiett Nép' szeme láttára 's öröm kiáltására. Kiktöl bútsút vévén, tsak hamar szörnyü magasságra hatott, hol is egéssz eggy óráiglan látszatóképpen, külömbféle szelek' mozgásában levegett; míglen 7 óra után ismét *Szimeringnél* a' földre szállott. Itten újjolag a' sok Néptöl öröm kiáltások között el- és környül fogadtatott, és még töltött golyóbissával eggyütt a' *Práterbe* visszakisértetett. A' számtalan nézö sokasággal jelen vóltak az iffjabb Kir. Föhertzegek is. Ezen levegöben lett útazásának bövebb le-irását *Blanchard* Ur maga meg adándja, mellyet mi sem múlatunk el közleni. *Pest.*

Melly ditséretre méltó légyen, a' mi Nemes Nemzetünknek ezen mostani idökben nevekedö Iffjainak pallérozásában való forró igyekezete, meg tettzik azon tudósításból, mellyet a' Fels. Helytartó Tanáts a' *Pesti* Kir. Universitásnak Igazgatóihoz, az el múlt hónapnak 21-dikén tenni méltóztatott. Melly tudósítás a' 22-diken tartatott Gyülésben közönségessé tétetvén, mi is érd. Olvasóinkal ezent, mint következik közöljlyük:

„Mivelhogy a' Magyar Nemes Iffjúságnak, mind a' polgári, mind a' hadi dolgokban minél elömeneteleseb-ben lehetö pallérozása, 's oktatása végett, a' Kir. Felségnek, a' Nemzet által alázatossan jelentetett vólna, hogy a' mint a' *Pesti* Kir. Universitásban, úgy minden más egyéb mellyebb Tudományokat tanító Akademiákban is nemesebb musikát, fegyver-forgatásnak, tántzolásnak, és lovaglásnak mesterségét tanító Oskolákat, ha nem minden Akademiákban is egyszeriben, legalább az emlitett Kir. Universitásnál, és itten is

eleinten tsak éppen musikára, tántzra, és fegyver forgatásra oktató Oskolákat, a' Tudományok' új rendinek ki dolgozása, és Királyi helyben hagyatása előtt is közönséges költségen fel állítani, haſznos és elömeneteles vólna; erre való nézve, a' Kir. Helytartó Tanáts, a' már fellyebb is említett Kir. Universitásnak Igazgatóira bizza, hogy ezen feltétel felöl magok értelmeket adni, és a' dolognak annál jobban lehető el-intézése végett a' F. K. Helytartó Tanátsnak, a' következendö kérdésekre minél előbb feleletet küldeni, kötelességeknek tartsák:

1.) Mitsoda órákon kellene, s' lehetne, ezen musikálásnak, tántzolásnak, és fegyver-forgatásnak, mesterségét úgy tanítani, hogy a' Nemes Iffjúság, egyéb rendes tudományainak folytatásában tsonkaságot ne ſzenvedne?

2.) Ezen mesterségek közzül eggyik eggyik, mellyik közönséges ſzobában, vagy ſzálában taníttathatnék?

3.) Minémü eſztendöbéli fizetést lehetne az említett mesterségek' közönséges Tanitói közzül egynek egynek, a' Kir. Felségnek javasolni? — Ezt azonban fel tévén, hogy ezen közönséges Tanítók, a' köz. költségen tanúló Iffjakat (a' Stipendiáriusokat) ki vévén, egyebektöl ſzemély ſzerént való rendes, és illendö fizetést kívánhatnának, és vehetnének. Melly ſzemély ſzerént való fizetésnek (didaktrumnak) mennyisége felöl is, az említett Kir. Universitásnak Elöljárói magok értelmeket halaſztás nélkül adni ugyan tsak kötelesſégeknek esmérjék."

B. *Splényi Gábor* ö Excellentziájának Beſzédje, mellyet maga tartott, Ns *Szabólts* Vármegyei Fö Ispányságába lett béiktatása' jeles alkalmatosságával:

Méltóságos Királyi Biztos, Nagy érdemü Feö Ispány Ur, Tekéntetes Nemes Rendek!

Valóságos hálaadatlanság, 's Természetemmel ép-

éppen ellenkező tettetés vólna, ha mai különös nagy örömömet titkolni akarnám, és nyilván valóvá nem tenném. Igen is Méltóságos, és Tekéntetes Rendek, nyilván 's egéfz, egyenefségel meg valiom, hogy ezen mai nap eggy egéfz életemnek leg bóldogabb napjai közzül, úgy hogy ennek kedves emlékezete nem előbb, hanem tsak életemmel fog meg fzünni. Ugyan is akár merre, 's akár mire nézzek körüllettem, mindenütt igaz örömet, édes vigasságot 's tifzta gyönyörüségre gerjefztő egyenes Magyar fzivességet fzemlélek, és még annyi méltó okot tapafztalok az örvendezésre, melly jelen való bóldogságomat még inkább neveli az jövendőnek hizelkedő képzése, meg gondolván, melly fzép 's kívánatos alkalmatofságom léfzen ez után, illy egy nagy tehetségű Nemes Vármegye kormányát vezetvén; kedves Hazámnak Polgári állapotban is fzolgálnom, 's Nemzetünk forsának gyaporitásán hathatófsan munkálkodnom. Azért is egéfz érzékenységel 's köfzönettel vefzem Excellentziádtúl Méltóságos Királyi Biztos kedves Sogorom, ez uttal tett fáraságodatt, 's hozzám újjúlag meg mutatott fzivefségedett; Az Királyi kegyelem, melly édes Eleim érdemeit, 's egyfzersmind magam saját Hadi fzolgálatomat is, ezen N. Vármegyének Feő Ispányságával meg jutalmazni méltoztatott, még nagyobb hálaadatofságra kötelez engemet midőn Tégedet rendel arra, hogy ezen fényes Tifztséget kezembe adjad Tégedet kit a' Fejedelemnek hozzád, viseltető kegyelme egyenes hív Jobbágynak, a' Nemzetnek irántad való bizodalma pedig Jó Polgárnak, 's tántorithattatlan erköltsü igaz Hazafinak vall, és a' kirül az egéfz haza köz Itéjettel azt tartya, hogy amaz esméretes, már meg bóldogúlt, de érdemei 's írásai által Nemzetünknél minden kor élendő, nagy lelkü Atyádnak B. Orczy Lőrinczuek, kivel volt atyafiságos fzövetségemet

én is ditsöségemnek esmérem, méltó Fia, 's követöje vagy. El hiszem, 's tudom hogy szivből ered örvendezésed, Felséges Királyunk parantsolatyából egy oly N. Vármegyének Kormányát adván kezembe, mellynek nagy számú, igaz hazafiúi szeretettel égö, 's régi ditsö eleikhez minden tekéntetben méltó derék Férfiakból álló Nemesi Rendet, Te is mindenkor tisztelted; tudom, hogy esmérvén igaz szivemet, nem kételkedel jó igyekezetemben, és vóltaképpen meg vagy arrúl gyözetve, hogy e' jeles hivatalt annak méltósága szerént, és úgy fogom viselni, hogy mind kegyes Királyod iránt om való bizodalmának, mind pedig ezen igazgatásomra bizattatott N. Vármegye reménységének meg felelhessek. Hasonló bizodalmat igérek magamnak a' T. N. Rendek részérül, és bizonyósan reménylem hogy addig is, még azt; a' mit most hittel fogadok, bé tellyesíthetném, 's minyájok szolgálattyára való kisségemet tselekedeteim által meg mutatnám, nem tagadják meg tölem szivességeket; 's hivatalbéli kötelessségemnek el járására szükséges tanátsokat, segedelmeket, a' mit hogy annál tsalhatatlanabbúl meg nyerhessek, imé megéntlen élö szóval is, meg újjitom, azon meg másolhatatlan fogadásomat, mellyet Böjt más havának harmadik napján küldött válasz, levelemben tettem vólt a' T. N. Rendeknek, hogy tudniillik hivatalomnak mivóltárúl soha sem fogok el felejtkezni, és mindenkor szemeim elött viselni fogom azt, mi végre rendeltettem légyen ezen N. Vármegyének kormányára. A' mit egy átalyában a' Hazának Java, és a' Felségnek azzal el válhatatlanúl egybe kaptsolt haszna, a' mit a' N. Vármegye' dolgainak jobb folyamotya, és az annak kebelében lakozó, akár melly sorson és hiten lévök állapotyának elö mozdítása kivánni fog, az légyen a' tzély, és sinor mérték, mellyhez a' Törvénynek értelme 's igaz-

ság-

ságnak jovallása ſzerént minden, melyékes tekéntetnek félre tételével, mint hív Jobbágy igaz Hazafi, 's felebarátimhoz egyenlő tiſzta ſzeretettel viſeltető jó kereſztény, mindennémü Tiſztbéli tselekedeteimet intézni 's mértékelni fogom, jól tudván hogy mind Felséges Fejedelmemnek, mind édes Hazámnak ez az akaratya, és kívánsága; és bizonyos lévén abban, hogy egyedül tsak az által tarthatok ſzámot a' T. N. Rendeknek is betses hajlandóságokra, mellyben magamat újjolag is ajánlván buzgó ſzivemből kívánom. Éllyen Felséges Koronás Királyunk! Éllyen kedves Nádor Ispányunk! Éllyen a' Nagy érdemü Királyi Biztos! Éllyenek a' T. N. Rendek! Éllyen az egéſz Nemes Vármegye!

Kazintzi Dienes Ur, Ns *Bihar* Vármegyének Fő Notáriusa, következendő Beſzédet mondott Gróf *Teleky Sámuel* ő Excellentziájának Fő-Ispányi Hivatalába lett béiktatása' alkalmatosságával:

Nagy Méltóságú Gróf, Belső Titkos Tanátsos Urak, Kegyelmes Uraim!

Valahányſzor e' mai nap fényeſségéről, 's ennek okáról gondolkozom; mind annyiſzor majd azon el múlt idők, a' mellyekben ősi ſzokásaink 's rendtartásaink el-törléſe után, az Országh igazgatásának egéſz alkotványa meg bontatott, majd azok, mikor elöbbeni törvényes rendtartáſaink viſſza állitásával nemzetünk meg vigaſztaltatott ötlenek eſzemben, 's amazt úgy; mint Nemzetem egy valóságos tanító oskoláját ezt mint az Isteni jóságnak; egy nyilvánságos 's háláadatoſságra inditó jelét tekéntem. Ugyanis: ha nézem azokat az el múlt időket, a' mellyekben a' köz dolgok folytatáſa módja, régi 's törvényes uttyáról el vétetett 's új lábra állíttatott volt, leg elöbb is azt tapaſztalom, hogy azokban az időkben a' fel tett tzélnak el érésére, leg bizonoſſabb eſzköznek találta.

tatott légyen, ha a' Törvényes Magiſtrátus, réſz ſzerént hivatalától el mozdittatik, réſz ſzerént Törvényes hatalmától meg foſztatik, és hogy az Orſzág Törvényes alkotványának meg bontáſa, a' Fö Ispányoknak hivataljoktól való el mozdíttatáſokon kezdödött; söt hogy mihelyt ez meg lett, mindjárt tágas út vólt, az alkotvány minden réſzeinek meg bontására. El múltak mindgyárt a' Gyüléſek, el vétetett a' Statuſoktól a' ſzó, el oſzlott a' Törvényes Magiſtratus, és mindgyárt könnyü vólt minden újitáſokat bé hozni: 's mikor mind ezeket látam, meg gyözettettem a' felöl, hogy a' Magiſtratus a' Törvényeknek ör állója, 's mikor ennek Törvényes hatatalma kiſſebbitettik; akkor az egéſz Polgári Tárſaság alkotvánnya gyengéttetik.

Ha pedig azokat az idöket nézem, a' mikor a' már egéſzen új formában öntetett köz dolgok folytatásának módja régi lábra viſſza állíttatott, a' mikor már elöttünk, tsak nevekröl esméretés régi rendtartáſaink, meg újittattak, látom; hogy az Isteni gondviſelés az Isteni jóság, Orſzágunk 's Nemzetünk eránt, más Nemzetek felett különös jósággal 's kegyelemmel dolgozott. Mikor más Nemzetek régi ſzokáſaikat 's Törvényeiket viſſza ſzerezni kivánván, azt magok tulajdon véreken vásárollyák meg, akkor az Isteni jóság Nemzetünk ſzivében a' tsendeſségnek 's békeſségnek lelkét adja, mikor más Nemzeteknek, régi Törvénnyeik, viſſza ſzerzéſein való törekedéſeik alkalmatoſságával a' Fejedelmeik ſzivét meg keményiti, akkor Nemzetünk Királyának ſzivét meg lágyíttya, akkor olly rend kivül való jóságú kegyes ſzivü Fejedelmet koronáz Nemzetünk Királlyának, a' ki nem elégſzik meg, tsak el veſztet régi Törvényeink viſſza adásával, de a' ki mint egy vetekedik Nemzetünkel régi ſzabdságainknak ſzázadokra való meg erösſíttetésén. Még közinkbe nem érkezett most

Ural-

Uralkodó Királyunk, már bizonyoſsá kivánta tenni Nemzetünket, hogy Törvénnyeinket kivánnya Uralkodásában ſinor mértékül tartani, alig lépett bé közinkbe, már élö ſzájjal vallotta 's adta Törvényül azokat, a' mellyekröl az elött magunk is tartozkodva beſzélletünk, . sőt hogy ezen ajánláſai állandóságáról annyival bizonyoſſabbá teheſſe Nemzetünket, tulajdon maga Gyermekét adta közinkbe zálagúl.

Felséges Urunk 's Királyunk több jó tetéményei közzé ſzámlálhattyuk Nagy Méltoságú Gróff, Királyi Belsö Titkos Tanátsos Urak azt is, hogy Ö Felsége Nemzetünket nem tsak arról bizonyoſsá tenni méltoztatott; hogy Orſzágunkat többé olly Magiſtratus által nem igazgattya, a' mellyet Törvényeink nem esmérnek, de hogy az mártsak névvel vólt Fö Ispányi Hivatált is újra helyre állitani méltoztatott, azt az Hivatalt mondom a' melly Orſzágunk 's rendtartáſaink alkotványában, nem tsak belé ſzöve; de belé is mohoſodva, 's az egéſz Teſt tagjaival 800 Eſztendöktöl fogva úgy eggyesítve vala; hogy ezt a' Teſtöl többé annak egéſzen való meg tsonkitása nélkül el nem lehetett választani. Valójában hogy az Isteni gondviſelés Nemzetinket az el múlt változáſokban, illy tsendes gondolkodáſſal, illy tsendes maga viſeletével, illy bölts kegyes Nemzetünkhez ſzeretettel hajló Fejedelemmel áldotta meg, különös Isteni jóság, mellyet hogy az Isten tovább is tartson fen, Koronás Királyunkat élteſſe, mind egy ſzivvel lélekkel kivánnyuk 's kiáltsuk: Éllyen Felséges Királyunk II-dik Leopold! Vivat!

Nagy Méltóságú Gróf Királyi Commiſſarius Ur Kegyélmes Uram! Nem ſzükség hoſſzas beſzéddel, le irnom, melly kedves követség légyen elöttünk Excellentziád moſtani Követsége, meg itélheti azt Excellentziád abból; hogy ezen Megyének Statuſi, Hazánk öſi ſzokáſai 's Törvé-

nyei

nyei óltalmazásában ſoha más Nemes Vármegyektöl el nem maradtanak, sőt talám azt mondhatom; ſoha úgy el nem alludtak hogy a' környül állásokra vigyázván Törvényeink óltalmazására, még ſerkentés nelkül is fel nem ébredtek vólna. Tudják tehát Excellentziád Követségét, ezen Megye Statuſi betsülni; mint a' kik tudják, hogy Excellentziád régi törvényes Kormányozójokat hozván viſſza mikor ezt ſzékében iktattya Excellentziád Törvénnyeink állandó meg maradását munkálódja.

Sokat öregbiti pedig elöttünk Excellentziád Követségének kedveſségét; hogy jó Királyunk Fö Ispányunkat az által küldi viſzſza, a' ki kurta de kelemetes kormányozáſa alatt ezen Vármegye Statuſainak ſziveket megnyerte, és a' kiröl meg vagynak gyözettetve, hogy tölle ſemmit egyebet hanem jót várhatnak. Az egyenes 's jó ſzivü Férjfi, a' ſzemében mondott ditséreteket utállya 's hiſzelkedésnek tartya 's ezért halgatok 's tsak azt mondom hogy ezen Megye Státuſi Excellentziádnak közöttök tett érdemeit, 's kelemetes kormányozását mindenkor hálaadatos emlékezetben fogják tartani, 's köſzönik is Excellentziádnak érettek tett fáradozáſait, és valamint egy réſzröl magokat továbbra is Excellentxiád kegyeſségébe 's ſzíveſségébe ajánlják, úgy más réſzröl elöre ſzerentséſeknek vallyák, azon Megye Státuſait, a' kik Ezcellentziád kormánnya alá fognak adatni a' kiknek ſzerentséjekre,'s hazánk haſznos ſzolgálatjára, hogy az Isten Excellentziádat ſok idökig élteſſe ſziyünkből kivánnyuk. Vivat!

Nagy Méltóságú Gróf, Fö Ispány Úr, kegyelmes Uram! Reménylem azokból a' mellyeket eddig mondottam, meg vagyon Excellentziád valóságos örömünkröl gyözettetve; örülnek ezen Megye Státuſi, hogy meg foſztatott Fö Ispányi Kormányozójokat viſſza nyerték; annyival nagyobb

gyobb pedig ezen való örömök ; hogy ennek választásában Felséges Királlyoknak különös kegyelmét tapasztallyák : Ugyan is nem különös Kegyelmeſségnek jele é az , hogy ezen Megye Fö Ispánnyának, maga valóságos Udvari Tanátsossát , 's Udvari Cancellária Praesesét méltoztatott rendelni ? Mert noha ugyan vagynak olly hibás vélekedések, hogy a' Királlyok haſzna , a' Statuſok haſznával meg nem edgyez, 's a' kik Királyi Udvaroknak ſzolgálnak, a' Nemzetnek igazán nem ſzolgálhatnak, de én ellenkezö gondolatban meggyözettetve vagyok; hogy a' kettö egymáſſal nem tsak meg eggyez , de egy mástól el ſem választathatik. Nem akarom ezt Argumentomokkal 's okoſságokkal mutogatni , mert már erröl ſokan ſokat irtak ; hanem minthogy ennek igazsága fellöl a' példa hathatoſſabban meg gyözhet tsak példáját kivánom adni. — Azt irják a' moſt életben lévö Anglus nagy Miniſternek Pittnek az Attyáról , hogy ö a' Királyi Udvar tzéllyát az Orſzág kivánságával úgy öſzve tudta ſzerkezteni , hogy ſoha ollyaſt nem akart 's a' Statuſok eleibe nem terjeſztett a' miben a' Nép meg nem nyúgodott vólna , 's meg nem lett vólgyözetettve , hogy az által a' mit a' Miniſter véghez akar vinni, a' Nemzet javát munkálódja , azért is a' Nemzet ezen Miniſternek minden jelentéſeire reá állott , 's Pitt nem a' Király ; hanem a' Nép Miniſterének hivattatott. — Meg mutattya tehát ez a Pitt példája ; hogy lehet ugyan azon eggy ember egyſzerre az Udvar és Nép Tanátsoſſa ; hogy pedig ezen Magyarhazánkban ennek igy kell lenni régi öſi ſzokáſaink tanittyák ; mert vallyon az ; hogy az Udvari Cancellariuſok egyſzersmind Fö Ispányok is nem ezt bizonyittyák é ? tsak moſt is meg hallottuk , hogy Fö Ispányaink Törvényeinknek ſzabadsègainak óltalmazására meg esküſznek ; ha tehát Udvari Cancellariuſsaink ezen hitet le-

te-

tehetik, nem tsálhatatlan próbája ez annak; hogy azok, a' kik Udvari ſzolgálatban vagynak a' Statuſok javait is munkálodhatyák. En ugyan azt állittom, hogy ezek mások felett annyival hathatóſabban ſzolgálhatnak Nemzeteknek, a' mennyivel a' Király által reájok több bizattatik.

Ki ne örvendene azért Excellentziád Fő Is-Ispányunká lett neveztetésén, a' kit ſzéleſſen ki terjedett tudománnya, meſſze látó éles elméje Királyunk valóságos Tanátsoſsává tett, a' ki régi öſi Eleiről vett ſzületésbéli érdemeit, ſzeméles Érdemeivel is meg tetézte, a' kit, a' Hivatalok kereſtek a' mikor látták, hogy Excellentziád öket nem kereſi. Sem Familiájáról, ſem ſzeméllybéli Virtuſairól Excellentziádnak nem ſzükség ſzóllanom, meg hallottuk a' moſt fel olvaſott Felséges Urunknak, ezen Fő Ispányi Hivatalról költ adomány leveléből azoknak rövid Summáját, arra pedig hogy egéſz erejében elö adni tudhaſſam magamat elégségesnek nem itélem, elég légyen tehát nékem azt mondani; hogy Excellentziádnak ritka Elmebéli Virtuſai, 's jó ſzive, bizonyoſokká téſznek bennünket; hogy Excellentziád Felséges Királyunk ſzolgálattyát, a' mi haſznunkal elválhatatlanúl egybe fogja kaptsolni, a' mellyet is annyival könnyebben végh hez viſzen Excellentziád, hogy jó Királlyunk is bizonyoſsá tett bennünket, hogy Uralkodáſa allatt nem Ö Félsége; hanem a' Törvények fognak Uralkodni, éppen azok a' Törvények, a' mellyek mind Excellentziád, mind ezen Megye Statuſſai ſinor mértéke.

Örvendünk azért még elöre, hogy Excellentziád Kormányozáſa alatt, meg bizonyithatyuk, hogy tsak lehetünk Királlyunk hüséges Jobbágyi, mikor Hazánkhoz 's Törvényünkhez hüségeſek vagyunk. Kérjük is alázatoſſan Excellentziádat méltoztaſſon minket úgy vezérleni, hogy

hogy Excellentziád bölts Kormányozása alatt egyiket a' másiktól el ne válaſſzuk; mellyre, hogy az Isten Excellentxiádat ſegittse, és mind Felséges Királlyunk, mind kedves Hazánk haſznára hoſſzú időkig ſzerentséſen élteſſe, egy ſzivel lélekkel kivánnyuk. Vivát!

Lengyel Orſzág.

A' Pápának *Varsóban* lévő Követje, Juniusnak 30 dikán a' Királyhoz való különös bé-botsáttatása' alkalmatosságával, eggy, a' Pápától ő Felségéhez útasított, 's az Orſzágnak Máj. 3-dikán esett változását illető, deák Levelet adott által, melly így vagyon:

„*Hatodik Pius Pápa.* A' mi kedves Fiunknak a' Kirſtusban idveſſég, és a' mi apoſtoli áldásunk! Ama' Felséged mellett lévő kedves Atyánkfia, *Kártágenai* Ersek *Ferdinánd* Követünk jelentette minékünk, mi ment légyen véghez a' Máj. 3-dikán tartatott Orſzág Gyülésében, és a' *Lengyel Orſzág*' újj igazgatására mitsoda Törvények állíttattanak légyen fel. Ez a' rendelés, melly az eddig való akadékokat el hárítja, igen nagy reménységet nyújt a' Nemzet' következendő bóldogsága eránt, nevezeteſſen azért, mivel ez, a' Kir. Méltóság' juſſát meg tartja, és meg erőssíti; mivel ez, ama' Római Birodalombéli Hertzeget, *Saxoniának* Elektorát, jövendőbéli Királlyának esméri; mivel ez, az ezután következendő örökös Királyoknak lineájokat ſzoroſſan meg állítja; mivel ez végre, 'sok egyéb rendeléseket állít fel, mellyeknek tzéllyok tsupán tsak a' fő hatalom', és a' békeſſég' igazán való fenn tartásának megmaradása. Nem lehet le irni, melly nagy örömmel vettük mi ezen tudósítást, és melly nagy reménységünk légyen az eránt, hogy ezen drága *Lengyel* Nemzetünk, még valahára ezen Felséges Igazgatás' módja által, melly nagyra nevekedjék. — A' mi örömünket még sokkal inkább öregbítette Követünk, a' midőn értésünkre adá, hogy

ezen

ezen felséges munkát, tsak egyedül Felséged' böltseſſége vezérlette. Melly nagy ditséret mondások, melly nagy érdemek nem ſzármaznak Te reád, eggy illyen ditsöſſéges dolognak meg-esése után! Továbbá jelenté azt is, melly ſzeretettel közlötte légyen véle meg elégedését, 's egyſzersmind néki értésére adta, hogy ugyan azt nékünk is el múlhatatlanúl tudtunkra adja. Tehát kivánnya Felséged ö általa a' mi Apoſtoli áldásunkat, hogy az Égek' áldása légyen kegyelmes, ſzerentséje' elsö zsengéjének. Mellyre nézve, mi az Iſten elött eggyesítjük a' mi kérésünket, törekedéseivel, és küldjük Felségednek, és a' *Lengyel Orſzági* Köz. Társaságnak a' mi áldásunkat. Mi kérjük ama leg fóbb Felsöséget, hogy Felségednek, és a' Köz. Társaságnak ſzerentsés elömenetelt adjon; mi Tenéked, a' Kriſtusban kedves Fiunk! ſzerentsét kivánunk, és öregbítjük a' Te örömödet, a' midön mi azzal aztat eggyesítjük, a' melly a' mi ſzivünket el borította; mi meg esmérjük ebben a' Te illy ditsöſſégeſſen véghez vitt munkádban a' Te ſzorgalmatoſſágodat, 's fáradhatatlanságodat; mi tsudáljuk aztat, és édes érzékenységgel, a' Te neveddel eggyütt az Égig magaſztaljuk. — Ezen érzékenységen kivül, a' mellyet mi Felséged elött ki töltünk, nem halgathatjuk mi el azt a' leg nyomosabbat, hogy t. i. soha Felségednek hálákat adni meg nem ſzününk azon gondosságáért, mellyet Felséged ezen Orſzág Gyülése alatt arra fordított, hogy a' Római Katholika Vallás igazán meg tartassék, 's annak eddig *Lengyel Orſzágban* való uralkodása, az Orſzág Gyülésének eggy új törvénnyével meg erösíttessék, és a' rendelésnek, eggy örökké fenn tartó rélzévé tétessék. Es valamint róla emlékezünk, hogy a' Lengyel Nemzetnek az ö virágzó állapotja, és az ö nyilvánságos ditsöſſégének nagysága, mindenkor az igaz Vallásnak és kegyeſſégnek elömenttével mintegy öſzve vala köttetve:

úgy

úgy reményljük is, hogy az Isteni Gondviselés Tinéktek annál hatalmasabb óltalmat nyújtánd, mennél inkább Ti, ezután is a' Római Ekklésia' szent Törvénnyeiben, és Rendeléseiben meg maradtok. A' Te szivedben meg erössíttetett virtusról és vallásról belsöképpen meg győzödött bölts Király! a' Te szorgalmatos gondviselésednek ajánlyuk, az Ekklésiai Jusnak a' maga szabadságában való meg maradását, és mind annak, a' mi az Ekklesiát, és a' Sz. Széknek méltóságát illeti, avagy inkább esedezünk a' leg felsöbb Hatalmasságnak, hogy a' Te tanátskozásaidat, 's plánumaidat a' maga hatalmas karja által erössíttse meg, azoknak adjon szerentsés ki-menetelt, a' Te ditsöségéd' és szerentséd' hova tovább való fel magasztalására. Éllyen Felséged sokáig azon örömmel és ditsérettel, mellyet különös érdeme szerzett, és ámbár *Lengyel Orszag*, ezen jó rendelésének 's nagy tekintetének idejét Felségedtöl 's kormányozásától számlállya. Még a' vagyon hátra, hogy ama' leg föbb Felséget, Felséged' egéssségéért, 's egyszersmind királyi virtusainak nevekedéséért kérjük, és szeretetünknek Felségedhez, és az egész nemes Lengyel Nemzethez való meg bizonyitására, a' mi szivünknek tellyességéből, a' mi Apost. Áldásunkat meg újjittsuk."

Konstántzinápoly.

A' közel lévö Békességről való reménység, mellyet a' Kormányszék mind ekkoráig el nyomni igyekezett, annyira nevekedik, hogy a' Miniszterium is abban a' környülállásban látja magát lenni, mellyben azt elszközleni kötelességének tartja. A' Nép' kivánsága, a' *Portának* ditsössége, mellynek *Kriméa*' vissza vételéhez vagyonságossan köze vagyon, vóltak a' háborúnak indító okai: mai napon az utólsóról többé kérdés sintsen; a' pedig kéttség kivül vagyon, hogy a' Nép semmit sem kiván buzgóbban, mint a' háborúból eredett nyomorúságoktól meg szabadúlni. Nehány ezer elégo-

égetett házak, és némelly lé rontatott ſzép környékei *Konſtántzinápolynak*, talám tsak némelly zenebonások' meg elégedetlenségének müve lehetnének. De Jun. 20-dikán a' Nagy Úr a' *Moséba* (Templomba) menvén, azt ſzámtalan köz Nép újjolag körül fogta, 's úgy ſzólván kénſzerítette, és gyötörtte, teli torok kiáltáſſal békeſſéget kérvén. Valahányſzor a' Nagy Úr magát nyilván mutatja, annyiſzor tulajdon ſzemeivel látja, mennyire meg tsalattatott a' Miniſterektől, kik vele azt akarták el hitetni, hogy a' hadakozást a' Nép' kedvéért vala ſzükséges folytatni. Ezen környülállásokban a' *Frantzia*, *Spanyol*, *Nápolyi*, és *Dániai* Követek lépéseiket meg újjították, a' *Porta*, 's *Oroſz Birodalom* között eſzközlendő meg-békéltetésre tzélozó. A' *Spanyol*, és *Nápolyi* Követek, ezen ötlön ránt emlékeztető irást is adtak bé. De tsak ollyan válaſzt kaptak, millyen kevés idővel ez előtt hasonló alkalmatoſſággal, adatott vólt a' *Spanyol* Követnek: hogy t. i. a' *Porta*, minekutánna ama 3 ſzövetséges Udvaroknak közbenjárását el fogadta, azok' tudása nélkül semmi más ajánlásra nem figyelmezhetne. Azonban ezen feleletet, eggy eleven háládatoſſágnak kifejezései követték, azon törekedésért, mellyet ő Katholika, és *Sitziliai* Felségek a' békeſſégnek helyre állításában ki mutattak. — Mellyre a' *Pruſſziai* Miniſter egyeneſſen a' *Reis Effendihez* hivatott, 's egymáſſal ſokáig tartó beſzédjek vala. Ennek végződésével az első tüſtént Kurirt küldött *Sziſztóvba Lucheſini*hez, a' *Pruſſziai* Udvar' Bíztosához. A' *Lengyel* Követ azonban réſzéről világoſſan ki nyilatkoztatta, hogy Királlya és a' Köz. Társaság, a' *Portával* többé meg sértődött ſzövetségre lépni hajlandó nem vólna. Így tehát a' *Porta*, *Svétzia* után második gyámolát is el veſzti, a' mellyre, a' két Tsáſz. Udvar ellen kötött ſzövetség ſzerént, ſzámot tartott; sőt még azon Hatalmaſſágok is, mellyek hatható segíttségeket traktátusok által meg ígérték: moſt már

en-

engedelmet, és meg békéllésre ſzolgáló eſzközöket tanátslanak. Vagynak tehát azon ſzövettségesei között a' *Portának* ollyanok, kik nem kevéſſé bánták meg azt a' kéntelenséget, hogy nékik ellenségesképpen kelletett az *Oroſz Birodalomhoz*, 's a' R. Tsáſzárhoz magokat viselni. — Azonban a' Kapitán Basának nagy hajós Serege a' Tsatorna (Canal) bémenetelében tartózkodik, vagy ſzél, vagy más egyéb tekintetekből. A' közép-tenger' védelmezésére rendeltetett, 's 2 tábori hajókból, 3 fregátból, 5 chalupból álló oſztály, a' múlt hónapnak 16-dikán *Dardanellától* ki vitorlázott.

P á r i s.

Frantzia Orſzág' kormányozásában történtt örök idökig emlékezetben fenn forgó Változásainak, a' többek között leg sarkalatoſſabb 's alaposabb oka vólt a' jövedelemnek roſſz sáfársága. De imé még moſt roſſzabb, mint sem vólt. Mert, mint azt *Durney*, és *Dufresne* Urak a' múlt hónapnak 13-dikán a' Nemzet Gyülésének által adták: A' költség Jan., Febr., Mártz., és Aprilisben 340,182,237 Livrára ment. A' jövedelem pedig, ugyan azon hónapokban, tsak 76,822,790 Livrát téſzen.

Tehát a' jövedelmet a' költség 764,159447 Liv. haladta fellyül.

Még semmi reménység nem lévén a' költség' kiſſebbítésére; a' jövedelem' ſzaporítására: természet ſzerént való következés az, hogy ezen 1791 Eſztendöben a' költség, a' jövedelemnél 792,478,341 Livr. nagyobb léſzen. — Szomorú következés! — A' nemzeti adósságból még semmi sem fizetödött le. —

Mitsodás karban légyen a' Király, Familiájával eggyütt, a' Nemzet Gyülésében Jul. 11-kén tartatott eggyütt való beſzélgetésnek ezen ide iktatott töredékjéből, valamennyire meg itélhetni Elölülö mondá: „A' Tagoknak tudtára adom, hogy a' *Párisi* Nemzeti Testörzök' Igazgatója *(Fayette)*

meg

meg parantsolta, hogy ezután senki billettel vagy bémenetel-tzédulával a' Küldöttek közzül *Thuileribe* bé nem botsáttathatik. (Oka az, mivel a' Küldöttek közzül némelyek tzéduláikat másoknak költsönözték, kik némelly Gyülés' Tagjaival a' kertben lévő hoſſzas múlatások miatt a' Nem. Testőrzöknél olly gyanúságba estek, mintha a' Király' el lopásáról plánumot koholnának). Ezen parantsolatnak kinyilatkoztatásán tüzes tsata támada; mert mihelyt az Elölülő befzédét végezte, külömbféle fzózatok hallattak balról, vagy a' Demokratáktól: „Annál jobb, jól vagyon." *Dombly* „Nem hiſzem hogy a' N. Gyülése méltóságával meg eggyezzen, valakitől, akárki légyen is az, parantsolatot venni. Ha a' Gyülés azt kivánja, hogy többé Tagjai *Thuileribe* ne mennyenek; tehát dekretáljon, 's akkor jól vagyon a' dolog." *Malouet* „Álmélkodnom kell. (Külömbféle Tagok balról nap rendelést kivántak). A' Gyülés meg határozta a' nap rendelésre való lépést: de jobbról (vagy az Ariſtokraták' réſzéről) nagy mozgások támadának. *Foucigny* „úgy! úgy! mi tsupán a' Király' miatt maradtunk itt, védelmezésére; befzélni fogunk annak idejében." — *Dufraiſſe Duchey.* „Kéttség kivül — bizonyoſſan." *Elölülő.* „A' Gyülés, nap rendelésre lépe, Kegyelmetek nem befzélhetnek." *Fouvigny Montoſier*, *Dufraiſſe Duchey* kiábálnak egyfzersmind." „Mi befzélni akarunk! Uram! mi befzélni fogunk!" *Montoſier.* „En kivánom, hogy *Fayette* Úr elő hivattaſſék, és a' Királlyal 's Kir. Familiával való bánásra nézve adjon fzámot, és feleletet, nem kiülönben azon erőfzakról is, melylyet rajta véghez vitz." *Elölülő.* „Uram, Kegyelmed nem befzélhet." *Montoſ.* „Illetlen az, hogy még a' ház' fedelére is ör állíttatik." *Elölülő.* „Kik azt akarják, hogy *Montoſ.* Úr befzédét folytaſſa, álljanak fel." (Ez a' voksolásnak módja). A' Gyülés el végezte, hogy *Montoſier* Úrnak halgatni kell. *Montoſ.* „Tehát ez a' fzabadság."

Költ *Bétsben*, Auguſt. 5-dik napjan 1791.

Magyar Orſzág.

A' két Magyar Haza' Nemes Vármegyeiben tartatni ſzokott Fő Iſpányi Béiktatások, tsalhatatlanúl olly tárgyak eggyül eggyig, a' mellyek tágas mezőt nyitnak, Nemzetünk' ſzokásainak, 's terméſzeti tulajdonságainak ki tanulására, melly egy kiváltképpen való fundamentoma Hazánk' bóldogsága jó módú elſzközlésének. Ohajtottunk vólna mi erre nézve, a' moſtanában ſzerentsésſen meg esett minden Fő Iſpányi Béiktatásoknak ſzemlélői lenni; de ezt ſzoros környülállásaink meg nem engedték. Nem állhattuk meg azonban, hogy ha tsak egy Béiktatáson is jelen ne legyünk, és ebbéli kivánságunk' meg elégítésére válaſztottuk a' Ns *Sopron Vármegyei* Béiktatást; mind azért, mivel annak tárgyául az első Magyar Ház' Feje *Eſzterházy Antul* ő Hertzegsége mutattatott ki; Béiktatóúl pedig Orſzágunk' Fels. Nádor-Iſpánnya rendeltetett a' Kir. Felségtől: mind azért, mivel a' Béiktatás' helyéül *Eſzterháza* — a' *Magyar Verſáliá* — válaſztatott, hová valamint a' *Belsi* Méltóságoknak főbb réſze hivattatott, úgy reménységünk ſzerént Hazánk' Szine is öſzve sereglendő vala; mivel végre nem kelletett egy napnál többet fel áldoznunk, az *Eſzterházára* való le ránduláſra. Le indúltunk tehát oda Auguſtusnak 2-dikán, és éppen ez az oka, hogy a' közelébb múlt poſtán nem olly tökélletességű Irást vehettek tőlünk érd. Olvasóink, mint a' millyet kivántunk vólna botsátani. Ezen tsonkaságot, igyekezünk moſt helyre hozni, az *Eſzterházi* fényes tzeremoniának, 's örvendetes, és igen gazdag pompának vóltaképpenvaló előadásával, mellynek olvaſása közben hogy annál könnyebb, 's jobb móddal eshеſſen a' képzelődés, kivántuk a' leirás eleibe ezen rajzolatotskát ide iktatni:

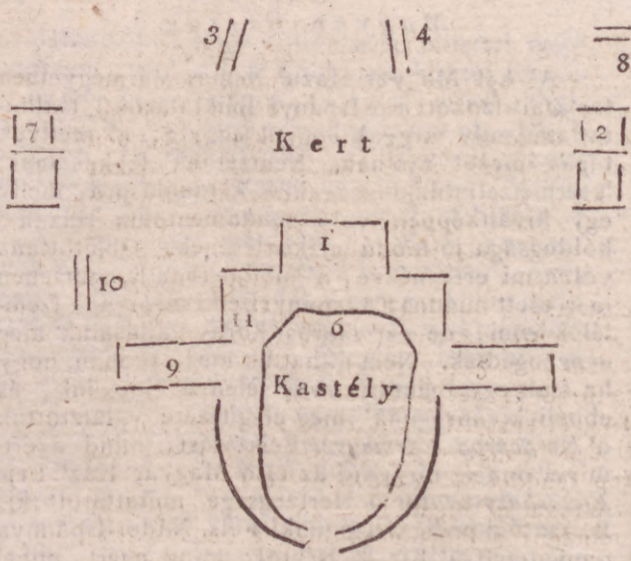

Auguſtusnak 2-dikán dél tájban, indúltak ki *Bétsből Ferentz*, 's *Leopold*, és *Károly* Fő Hertzegek (*József Bétsben* maradt) *Eſzterházára*. — Minekutánna három auſtriai poſta-állásokon kereſztül haladtak vólna, jutottak *Magyar Orſzág*', és *Sopron Vármegye*' ſzélén fekvő *Vimpaſſzing* nevezetű Helységbe, holott várták már a' Nemes Vármegye' 6 Követei *) ő Királyi Fő Hertzegségeket, 's kéſzen tartatták a' hintók eleibe váló lovakat, mellyeknek ſzáma többre ment 100-nál. *Vimpaſſzing* után, *Groſz-Höflein* vólt a' második magyar-német poſta-állás, hová is két Vármegye-Katonái nyar-

*) *Ezeknek Fejek vólt máſodik Allispány T.* Páſzthory Mihály *Úr.*

nyargaltak ő Kir. Fő Hertzegségek előtt, valamint ſzintén *Groſz-Höfleinből* is annakutánna *Sopron* Városáig 's a' t. Ezen Kir. Városnak Polgárjai, fegyverbe öltözve, 's az úttzán ſzép rendekben el nyúlva, záſzlók alatt várták a' F. Utazókat sok órákig, 's délutánni 6 órakor, ágyúk' durrogtatásai között fogadták. *Sopronból* jöttökben, midőn *Széplak* nevü helységen innen lévő erdőtskéhez közelgettek vólna a' Fő Hertzegek: tiſztelletekre siettek az emlitett erdőtskéből, maga a' Fő Ispány ő Hertzegsége, 's Iffjú *Eſzterházy Miklós* Hertzeg, és Gróf *Feſtetits Ignátz* Urak, a' Korona őrző fényes Sereggel, és a' több Lovas Nemességgel eggyütt, 's *Eſzterházára*, melly oda egy fél óra formán esik, ágyúk' durrogásai között ſzép renddel bé vezették. Az 1 ſzám alatt lévő Szálában el fogadtattak a' Fő-Hertzegek, kik is mindjárt a' játék nézö helybe (ennek fekvését mutattya a' rajzolaton a' 2 ſzám) kisértettek, a' mellyben *Venere, e Adone (Vénus, és Adonis)* nevezetü viggal elegyes ſzomorú *Olaſz* játékot *(Opera ſeria)* jádzották. A' *Bétsi* udvari Teátromból vóltak az Éneklök. *Vénust*, ama' hires *Giuliani* Aſſzony *) jádzotta, *Adonist* pedig *Calvesi*. A' Játék két réſzekből állott, mellyeknek végzödésével mesterséges tántzok *(Ballétok)* vóltak. A' tántzoló Sereget *Morelli* igazgatta, ki ezentúl a' *Bétsi* Udvari Teátromban fog tántzokat adni. A' Játékhoz meg kivántató külömbkülömbféle ſzép ábrázolásokat (Dekoratziokat) H. *Eſzterházy* Feſtője *Travaglia* találta, mellyek olly pompások vóltak, valamint az Éneklöknek 's Tántzolóknak ruháik is, hogy csak ez az egy Opera 40 ezer forintjaiba került a' Hertzegnek. Já-

*) *Ezer öt ſzáz arany eſztendei fizetése vagyon.*

ték után karjára vette *Ferentz* Fõhertzeg H. *Eſzterházy* Antalnét, *Leopold* Nádorispányunk pedig — Miklósnét 's a' t., 's meg nézegették sétálgatva az Illuminátziót (világosítást). Ki vólt t. i. az egéſz roppantt Kaſtély világosítva, és a' Kertnek is egy nagy réſze. Nyóltzvan ezerre ment, a' mint értettük, az üveg métseseknek ſzáma. Kiváltképpenvaló kedvet talált a' kertben lévõ két nagy viz-omlásoknak (*Caſcade* 3,4,) meg világosítása, melly is abból állott, hogy azon gráditsoknak belsõ réſze meg vólt rakva égõ poharakkal, a' mellyeken a' magasról rohanó viznek törtt habjai le hengeregtek, 's mikor ſzemlélte a' Nézõ a' viz' zuhanását, ezen által látta a' külömbkülömbféle ſzinnel tsillámló tüzeket. Az Illuminátzió' meg-nézegetése után, gazdag vatsorával megvendégeltettek a' Fõ Hertzegek, és Méltóságok, 's azzal feküdni mentek.

Más nap, az az Aug. 3-án tartatott a' Fõispányi Béiktatás' pompája, melly végre az 5 ſzámmal megjegyzett képes Palota (*Bilder-Gallerie*) rendeltetett. *Ferentz*, és *Károly* Fõ Hertzegek' ſzámára a' Palotának jobb óldalán kéſzíttetett egy magasatska állás, mellyre két veres bársony aranyos karos ſzékek helyheztettek. A' Palota' közepén lévõ hoſſzú aſztal' felsõ réſzénél jobb felöl, a' Nádor-Ispány' Széke ſzemléltetett egy veres bársony aranyos karos ſzék; bal felöl pedig Fõ-Ispány õ Hertzegségéé, melly veres materiával bé vontt karos ſzék vólt. Primas õ Eminentziája ſzámára, az emlitett ſzékek' eránnyába vólt helyhetve a' Fõ Ispány' ſzékéhez hasonló ſzék, 's a' ſzék eleibe egy kis aſztal. Délelõtti 10 óra tájban, midõn már nagy réſzént meg telt vólna a' képes Palota Uraságokkal: érkezett a' maga rendes ſzállásáról *Széplakról* a' Nemes Sereg. — — — — Fõ Vezér vólt Gróf *Feſtetits Ignátz* Urkinek deli termetét, 's eredeti magyaros ábrázatját,

ját, az okos, szép és nyájas maga viselés, és alkalmaztatás még kellemetesebbé teszi nek, talám az irigység sem nézhetne görbe szemekkel. A' Nemesség, 5 záfzlók alatt jött külön külön Kormányozók alatt, 's réfz fzerént kék, réfz fzerént pedig zöld mentében, 's bokrétás süvegben, és sárga tsizmában díszeskedett. Tarsolyán *S. V.* betük fzemléltettek. Mind maga pénze árra vólt a' kéfzülete. Sorba állván a' Kaftély előtt az egéfz Nemesi Sereg, musikája' zengedeztetésével, 's trombitái', és más fuvó fzerei' harsogtatásával, úgy nem különben fegyverével 's mozgásaival fzép tiszteleteket tett. A' Nemesi Sereget gyalog követte egy tsomó *Kapuvári* Jobbágyság, dob 's tzigány musika fzóval. Azonban a' Státusok Követeiket küldötték a' Fő Hertzegekhez, 's azokat magok közibe le kérették. A' Követ Uraknak Vezetőjök vólt Gróf *Szetsényi Ferentz* ö Kegyelmessége, ki is meg térvén Követ Társaival eggyütt a' Fő Hertzegektől, kellemetes kifejezésü Magyar Beszéddel jelentette, hogy ö Kir. Fő Hertzegségek kedvefsen vették légyen a' hivatalt, 's azonnal meg fognának jelenni; a' minthogy nem sokára meg is jelentek. *Ferentz*, és *Károly* Fő Hertzegek nem ültek fel, a' fzámokra ki tett fzékekbe; hanem a' Nádor Ispány körül állottak darab ideig: később ugyan tsak le ültek közönséges fzékekre. Mindeneknek előtte Nádor Ispány ö Kir. Fő Hertzegsége fzóllalt meg mint Béiktató Kir. Biztos, a' tellyes fzámú Gyülésben, 's egy fontos rövidségü gyönyörü Deák Beszédet mondott. Ennek végződésével, fel olvastattak azon Kir. Irások, mellyekben a' Nádor Ispány Kir. Biztossá, *Eszterházy Antal* ö Hertzegsége pedig, bóldogúlt Attya néhai H. *Eszterházy Miklós*' helyébe, Ns *Sopron Vármegye*' Fő Ispánnyává rendeltetett. Ezek után fel kelt a' Primás a' maga ülő helyéből, 's olvasta fel

fzó-

ſzóval az esküvés' formáját, mellyet a' Főispány hasonlóképpen állva, 's hallatos ſzóval mondott utánna. Követték az esküvést, *Eſzterházy* ő H. nek 's az első All-Ispány T. *Nagy Mihály* Urnak deák Beſzédjeik; ezeket pedig egy parantsolatnak fel olvasása, mellyet a' Kir. Helytartó Tanáts bo tsátott a' Vármegyéhez. Ezzel a' Béiktatás' tze remoniájának vége lett.

Oda hagyván a' Fő Hertzegek, 's a' mind két Nemen lévő Fő Méltóságok a' képes Palotái kotsikra ültek, 's el járták, és meg nézegették a Kertben lévő nagyobb és kiſſebb épületeket; mi némüek: a' *Vénus*', *Diánna*', és *Nap*' Templomai 's a' *Bagatella*. Ez, *Chinai* íz ſzerént két kon tignátzióra kéſzîtett múlató Ház. Fából épült ugyan; de olly felségesen, hogy tsupán a' maga le irására sok levelek kivántatnának. Az Udvar két óra felé ült ebédhez, az 1 ſzámmal jegyes Palotában, de az 5, 6, 7, 8 ſzámokkal jegyes épületekben terîtett aſztalokhoz, még eggy óra tájban hozzá ültek a' Vendégek. Mindenik Táblát meg örvendeztették a' Fő Hertzegek, 's ve lek eggyütt sok Fő Méltóságok ſzeméllyes jelen létekkel, 's mindenütt örvendetes *Éllyen* kiál tásokkal fogadtattak. Primas ő Eminentziája is el járta nehányad magával a' Táblákat, 's ivott, még pedig a' mint illett magyarúl, a' Magyar Kompániák' egéſzségekért; mellyek ismét ha sonló buzgóságú magyar kivánsággal viſzonta golták Hazánk' Fő Papjának ſzíves kivánságát. Közel reá ment öſzveséggel 800-ra a' meg vendé gelt Személlyek' ſzáma. 30-nál több Szakátsok sütöttek 's főztek. Nem tsak az 1 ſzámmal je gyes Palotában lévő két aſztalok vóltak fejedelmi módon meg rakva, hanem a' több Táblákon is bőség uralkodott mind étel, mind ital dolgá ból. — Nevelte a' vigságot az aſztali musika, mellynek ſzavánál, mindjárt reá kezdték ebéd után a'

a' 7 és 8 ſzámakkal jegyes épületekben a' tántzot. Estve felé Teátrom nyittatott, 's újra a' fenn meg nevezett Operát jádzották. Bálak váltották fel a' teátromi múlattságot. A' 7 ſzám alatt lévő épületben (melly az úgy nevezett *Marionetten-Theater*, az az, olly játék nézö hely, a' hol a' jádzó ſzemellyek fa-bábokból állanak) tartatott a' magyar; a' 9 ſzám alatt lévö ſzálában pedig a' német tántz. A' nagy Teátromban (2) az Udvarnak vólt maskarás Bállya. Mindenik Bálban böven vólt az enni 's inni való. Szabad vólt pedig a' nem-maskarás Bálakba bé menni kinek kinek minden külömbség nélkül; a' maskarás Bálba is bé botsáttattak meg-válaſztva a' Személlyek. A' Fö Hertzegek, nehány Követökkel eggyütt el mentek a' más két Bálaknak nézésére is; éjfél után pedig a' magok Báljokban kivántak magyar tántzot látni. El hozatták tehát eggyik Bandát a' *Marionetten-Theater*ből, melly is rá kezdvén vér-pesditö nótáját, úgy ki tettek magokért Gróf *Eſzterházy Károly* 's *Bakó* Kis-Aſſzonyok, két ugrós magyar tántzoknak igen kellemetes módra való el járása által, hogy a' körülöttök álló mind két nemü Méltóságoknak tellyes meg elégedéseket érdemlették. A' *Spanyol* Követné kivált, felette ſzembetünöképpen kinyilatkoztatta a' derék két magyar tántzos Személlyeknek nézéséből ſzármazott örömét. Reggeli 4 órakor oſzlott el a' maskarás Bál. Addig, 's még azután is annyi sülttet, süteményt, drága borokat, mondola-tejet, tzitrom-levet, kávét, puntsot, hidegítöt, gyümöltsöt 's a't. lehetett enni és inni kinek kinek, valamennyi tettzett. Nem hallomásból, hanem tulajdon tapaſztalásunkból irjuk, a' mit irunk. Minémü bövséggel kellett lenni a' tzitrom-lének, abból könnyü meg itélni, hogy tsak ezen a' napon huſzonöt ezer tzitromot metéltek fel. — Melly kedvekre ehettek, ihattak

's

's múlathatták pedig magokat az alatson sorsúak is a' több Bálokban; ennek hathatósabb bizonyságát nem hozhatnánk fel, mint egy falusi Embernek Társához mondott ezen ſzavait: „*Pajtás! Iſten engem 's a' t. azt gondolom, hogy moſt viſznek a' Paraditsomba!*

Auguſt. 4-dik napján, dél elött gyönyörü paripákra ültek a' Fö Hertzegek, H. *Eſzterháziakkal*, 's nehány más Gavallérokkal eggyütt, és *Monbizsu* felé indúltak, kiket sok Dámák, és Gavallérok hintókon követtek. Mind a' paripák, mind a' hintók a' Hertzegéi vóltak. *Monbizsu*, egy hires Kaſtélynak a' neve, melly *Szent Miklós* nevü Helységen túl eggy óránnyira fekſzik *Eſzterházához*. Igen kedves múlató helye vólt az a' meg hólt H.nek. Meg is kell vallani, hogy a' jó íznek regulái ſzerént vagyon kéſzítve, 's felékesítve. — A' *Monbizsuból* lett viſſza - jövetelt ebéd követte, ezt pedig teátromi múlattság; hanem ez úttal tsak az elsö réſzét jádzották el az Operának, és Ballétnek. Fel váltotta a' teátromi játékot a' tüzi mesterség, mellynek állását a' 10 ſzám alatt lévö vonások jelentik. Ezt az Udvar, és a' Fö Méltóságok a' Kaſtélynak 11 ſzámmal jegyes réſzéböl nézték. Illyen tüzi mesterséget soha sem adott még *Stuver Bétsben*. Többre is ment a' hozzá való 5000 forintnál; magának *Stuvernek* fáradtságát pedig 8000 forintokkal jutalmaztatta meg a' Hertzeg. Tsak a' vólt a' kár a' tüzi mesterségben, hogy eggy ábrázolás elöbb el égett, mint sem reá került vólna a' sor. Még tartott a' tüzi mesterség, midön már hozzá fogtak a' Kertnek másodſzori ki - világositásához. Vatsora után kezdödött az állortzás Bál, melly tsak nem virradtig tartott. Ebben is ſzint olly höv vólt az enni 's inni való, mint az elött valóban. Sok al - rendüek is tántzoltak benne eggyütt a' Fö Hertzegekkel, a' Házi Gazdaſſzonynak hivására.

Aug.

Auguſt. 5-dikén reggel, vadáſzatra vitte Hg *Eſzterházy* a' Fö Hertzegeket, 's a' még nálla maradott Méltóságokat. Merö Dánvadakat löttek. — Estvéli 7 óra tájban elö állottak az útazó hintók, 's bútsut vévén a' Fö Hertzegek, *Buda* felé vették útjokat. A' hintók elött, *Sopron Vármegye'* — — — Vitézei lovaglottak *Kapuvárig. Budára* 6-dikon estve lett a' pompás bémenetel. 8-dikon bé iktattatot Nádor Ispány ö Kir. Fö Hertzegsége, a' Kir. Helytartó Tanátsnál lévö Elölülöségébe; 9-diken pedig Ns *Peſtvármegyei* Fö Ispányságába.

Viſſza térünk még egy kevessé *Eſzterházára*, 's némelly rövid jegyzéseket kivánunk tenni, minekelötte véget vetnénk ez úttal róla való beſzédünknek. — Auguſt. 2, 3, és 4-dik napjain temérdek sokaság vólt *Eſzterházán*. Az oda sereglett Méltóságok közzül, meg fogjuk nevezni következendö Levelünkben a' Föbbeket. — Mind a' 3 Fö Hertzegek, kurta magyar mentékben díſzeskedtek. Magyaroſſan vóltak öltözködve a' két Hertzegnék is *Antalné*, és *Miklósné*, kiknek ſzép termeteket még ſzebbé formálta a' nemzeti öltözet. Illy két ſzép, de egyſzersmind jó két Aſſzonnyal ritka Házat áldott meg az Iſten. — Ugy értettük mindenektöl', hogy meg haladta a' két ſzáz ezeret a' Hertzeg' költsége! Nagy reménységet veſzünk ezen nemes bö kezüségéből ö Hertzegségének az eránt, hogy kedves Hazánk egy jó Fiát találja fel a' Hertzegben. Mert ha Nemzetének, 's Hertzegi Házának ditsösségét olly költséges pompával kivánta nevelni ö Hertzegsége: hogy' sajnállana tehát a' tudományok', 's mesterségek' virágoztatásáért áldozatokat tenni Hazájának; úgymint a' mellyekkel mind az egéſz Nemzetnek, mind különöſſen önnön Maradékának is valóságos haſznát, 's ditsösségét eſzkö-

közölheti, és a' maga bóldog emlékezetét örök idökre fenn maraſzthatja!

Ns *Szabólts* Vármegye' Fö Notáriussa *Vajai Ibrányi Miklós* Úr, következendö Beſzédet tartott a' TT. Karok' és Rendek' nevekben, a' Bé-Iktató Kir. Bíztos B. *Orczy Láſzló*, és a' béiktatott Fö Ispány B. *Splényi Gábor* ö Kegyelmességekhez:

Nagy Méltóságú Záſzlós Úr, valóságos belsö Titkos Tanátsos Béiktató Királyi Bíztos! és Fö-Ispány Úr!

„Meg tanúltuk mi azt ditsö Eleink' példáiból, tudjuk Törvénybe iktatott régi ſzokásainkból, hogy minden Vármegyék, azoknak Rendjei, 's Tiſztviselöi' köz tanátskozásával a' Fö Ispányok által kormányoztaſſanak; nem is állhat fel semmi Közönséges Társaság, ha tsak az Elöljárók által nem igazgattatik: de nem is lehet semmi Testet ép, és egésségesnek mind addig tartanunk, valameddig annak minden Tagjai öſzve nem állíttatnak. Böltsen tudja pedig Excellentziád, hogy elöbbeni Fö Ispányunk' tölünk lett el válása után, darab ideig Fö Kormányozó nélkül hagyattattunk, tartottunk attól is, hogy ſzerentsétlenségünk' keservében még tovább is maraſztatunk; de mentöl nagyobb ſzomorú érzékenyítö történetek érdeklik az emberi Nemet, vagy valamelly gyülekezetbéli Társaságot: mikor azok, ugyan azon eggy esetben örömmel fel váltatnak; annál jobban a' meg sebesített ſziv örvendezik. Tagadhatatlan igazság az is, hogy minden meg történhetö esetek vagy ſzomorúsággal, vagy vigassággal, vagy mind a' kettönek öſzve-kaptsoltatásával ſzokták érdekleni az emberi ſzíveket, réſzt vettünk mi mind a' kettöben, mert elöbbeni Fö Ispányunk' el veſztésével meg ſzomoríttattunk, de a' moſtaninak béiktatásával egéſzlen meg örvendeztettünk.

A'

A' mikor tehát Excellentziád, ezen nagy érdemü nagy méltóságú Fö Ispányunkat, Europában kiterjedett ritka hadi vitézségeiért emlékezetest, hogy polgári tudománnyaira nézve is, a' késö maradékok elött is nagy emlékezete meg maradjon, Felséges uralkodó Királyunk által kegyelmeſſen adott Fö-Ispányi Hivatalába bé-iktatni méltóztatik, akkor valóban Hazafi Polgár Társain ſzánakozik, és vett sebeinkből érzett fájdalminkat orvosollya. Méltán is örvendhetünk, és ſzomorodott ſzivünk vigaſztaltatik, mikor illy nagy érdemü Fö Ispánnyal meg díſzesíttetünk: veſſzük tehát Excellentziádnak ezen hozzánk mutatott nagy ſzívességét egéſz háládatossággal, 's alázatoſſan köſzönnyük. Bé tellyesítette ezzel, Felséges Királyunknak akarattyát, mert Fö Ispányunkat hivatalába bé iktatta; tett hazafiúi kötelességének eleget, mert Polgár Társait meg örvendeztette. Nem is lehetett Excellentziádtól egyebet reményleni, mert valamint nagy emlékezetü Elei magok nagy érdemeiért a' Világon meg hagyták örökös emlékezeteket, tsak leg közelebb Mélt. édes Attyát emlegetem, meg mutatta azt, hogy Királlyához mélly hüséggel viseltessék; Hazájának pedig bóldogításáról soha el nem felejtkezett, meg esmértette a' Világgal, hogy mind hadi, mind polgári erköltseiben mennyire tündököllyék, Ellenségein gyözedelmeskedett, vitte a' Polgári Társaságban Fö-Ispányi Hivatalával ditséreteſſen a' kormányozást, és akkor örvendett, mikor Hazafi Társait bóldogíthatta. De nints ſzükség, hogy Excellentziád Eleinek nagy érdemeit emlegeſſem, úgy elég arra Excellentziádnak nagy Lelkülsége, Királlyához, 's Hazájához mutatott hüsége, hogy minden Hazafi, Excel. iád' emlékezetének ſzivében oſzlopot emellyen; mert tudjuk azt bizonyoſſan, hogy akkor tartja magát bóldognak, mikor a' köz haſznot, melly a' Király' hüségével, és a' Haza'

ja-

javával öſzve-kaptsoltatott, elö-mozdíthattya; Hazájának pedig kivánságait tellyesítheti; által is adjuk a' következendö Világnak, hogy mikor leg jobban ſzükölködtünk, akkor nyújtott nékünk segedelmet. — Nagy Méltóságodat pedig, Mélt. Záſzlós Úr, közép rendü Kereſztes Vitéz, Hadi Vezér, és Fö Ispány Urunk! a' Világ elött meg esmért hires erköltseiért, Királlyához, 's Hazánkhoz mutatott buzgó ſzeretetéért, ki terjeſztett karokkal ezen Megye' Fö Kormányozójának fogadjuk, tökélleteſſen meg lévén az eránt gyözettetve, hogy soha N. Mélt. god az egyenes, és igazságos útból ki nem tér; a' köz bóldogságnak elö mozdításában, Hazánknak, 's Megyénknek javaiban, és a' Szegénység' gyámolításában ezen Ns Vármegye' Rendjei', 's Tiſztviselöi' köz tanátskozásával a' leg jobb módot fogja válaſztani. El vagyunk arról is hitettetve, hogy ha N. Méltóságodat a' Pogányok' dühössége meg nem rettenthette, és mindenkor rajtok diadalmaskodott, közöttünk a' Polgári Társaságban is semmi meg nem tántorithattya, hogy Törvényeinket, Hazánknak ſzabadságait, és ezen Megyének bóldogúlását ne védelmezze; de nem is egyébként kormányoztatik. N. Mélt. godnak nemes ſzive; Személlyétöl nem is lehet várni egyebet, hanem hogy a' köz bóldogságnak elö-mozdítását, mellyböl ered a' bátorságos életnek folytatása, és az igazságnak hathatós sinór mértékét vegye tzéljául, minden munkáinak; ſzerentséseknek tartjuk abban is magunkat, hogy a' honnét nagy emlékezetü Elei vették eredeteket kebelünkbe, N. Mélt. godat viſſza nyerhettük, meg vagyunk mi ez által vigaſztaltatva, örülünk is N. M. godnak közinkbe való jövetelén; de tsak ugyan azon fájdalmakat, mellyeket elöbbeni Fö-Ispányunk' el-veſztésével éreztünk, N. M. godnak egyenes, és igazságos gondolkodását eleibe terjeſzteni bátorkodunk: ugyan is vólt mi-

né-

nékünk Fő-Ispányunk Mélt. Gróf *Nagy-Mihályi Sztáray Mihály*, a' ki mind hires Elei, mind maga nagy érdemeire, nem tsak, hogy viselt Hivatalát meg érdemlette, de sok jeles erköltseire nézve, mindnyájunknak szivét maga szeretetére meg is hódoltatta; soha tudtunkra semmit egyebet nem tselekedett, tsak a' Törvények' védelmezésében örökösen meg maradt; minden kérdett dolgait úgy intézni igyekezett, hogy azt a' Királyunk' hasznával, a' Haza', és ezen Megyének bóldogításával végezhesse; meg tette ö Királlyához engedelmességét, meg mutatta Hazájához hüségét, még is a' változó szerentse tőle bennünket el választott. Méltán fájhatott tehát nékünk, hogy azt, a' kit tellyes meg elégedésünkig velünk eggyütt közöttünk a' Közjót munkálódni szemléltünk, attól meg fosztattunk; fájt, hogy minekelőtte annak rendi szerént törvényessen meg halgattattunk vólna, Fő Ispányunk tőlünk el vétetett, el vesztettük ugyan, mint Fő Ispányunkat; de mint igaz Hazafi Társunk, szivünkben meg maradt. — Leltünk még is vigasztalást, szivünknek fájdalmát már is nagy részben meg enyhítve lenni érezzük, mikor N. M. dat Elöljárónknak lenni tapasztaljuk; mert ha elöbbeni Fő Ispányunkat már nem tarthattyuk is, ha tsak N. M. odnak jeles erköltseire tekintünk is, mellyek a' Világnak részeiben hirdettetnek, egész bizodalommal reménylyük, hogy Fő Ispányunkat el nem vesztettük, hanem tsak tseréltünk. Meg esmérte már azt Európa, hogy Hadi Vezérségeivel Királlyának hasznát mennyire munkállya, Hazájáért pedig vérével is örömest áldozik, táplál bennünket is a' reménység, hogy ezen Megyének Kormánnya' fel vételével, azon vér fog N. Mlgodnak ereiben buzogni, a' melylyet eggy érdemes Hazafitól kivánhatunk, meg mutatták Méltóságodnak Elei, meg bizonyították Egyházi, Polgári, és Hadi nagy rangú Hivatalo-

lokat viselö Vérei is, hogy Királlyokhoz tartozott hüségekért, Hazájoknak pedig ſzeretetéért melly kevésre betsülték életeket, és örömest véreket ontották, és leg jobb, 's virágzóbb életeket a' köz haſzonnak elö-mozditására ſzentelték; de ſzükségtelennek állíttyuk, hogy nagy hirü Elei' esméretes M. Vérei' el felejthetetlen érdemeit emlegessük, magának N. M. odnak tettei ollyanok, a' mellyek méltóbb jutalmazásokat érdemelnek, addig is tehát, míg N. M. odnak ritka példás erköltsei bövebb jutalmaztatásokkal ki pótoltatnak, vegye N. M. ságod ezen Vármegyének kormányozását. Tartsa tehát N. M. godat a' jó Iſten, az egéſz M. Házával Maradékiban örökösen, hogy M. Házából több Elöljárókat, vitéz Bajnokokat ſzámlállyon rendiben ezen egéſz Tartomány, és úgy velünk eggyütt meg esmérje az egéſz Világ, hogy csak akkor kivánnya magát ſzerentsésnek tartani, mikor Királlyához hüségét meg mutathattya: a' Közjót, Hazánk' bóldogúlását, a' Rendek', és Tiſztviselök' köz tanátkozásával elömozdíthattya. Meg marad úgy emlékezete a' késö Maradékok elött is, hogy egy nagy lelkü Hazaſi Hazája' bóldogságáért élt, élni kivánt, és akkor is óhajtának, hogy éllyen."

Kaſſáról irja eggy derék Hazaſi, hogy Gr. *Csáki* Antal birtokában lévö *Göntz* nevezetü Mezö Városban egy fördöt találtak, melly, kivált a' *Rheumatiſmus*, és *Contractus* betegségekre nézve igen hathatós. A' meg nevezett Ember-ſzeretö Gróf igen tsinos épületeket tsináltatott is már a' fördöhöz, 's minden meg kivántató kéſzületeket ſzállittatott oda. Rendeltetett két jó Chyrurgust is: pedig már ott lakott ama hires *Tegláſſy András* (Jul. 18-dikán dél elött, 173 ház égett el

egy

egy Parokhiával, 's az újjonnan kéſzültt Templommal eggyütt).

Nógrád Vármegyében, olly rend kivül való kövérségü zab termett egy helyen, hogy nádſzál vastagságúak, 's 6 lábnyi magasságúak vóltak a' ſzálai. Egy harmad réſzét (két lábát) tették a' ſzálaknak a' kaláſzok. Majd minden hüvelykben két mag vólt.

Coburg Fő Vezér, Aug. 6-dikán reggel indúlt *Poſonból Budára.*

Erdély. „Jul. 27-dikén, olly értelmü Rendelése olvastatott fel ö Felségének az Orſzág-Gyülésében, hogy a' Kir. Bíztos veſſen véget Auguſt. elsö napján a' Gyülésnek; a' mit dolgozott a' Gyülés, adja által a' Kir. Bíztosnak; a' Deputátzió meg nem engedtetik. A' jó Kir. Bíztos Úr, meg ſzerzé öt nappal a' ki ſzabott határnapot. · Az Orſzág is meg emlékezvén az ö jóságáról, Fogadott Hazafiúsággal tiſztelte meg nem csak magát; hanem Fia nem lévén, Leánya' fiúi Maradékit is, és Sógorát *Thurenfeld*et. Meg némúlt a' jó öreg Úr ezeknek hallására; a' Fő Követeket meg tsókolta, 's könyvben lábbadván ſzemei, így kiáltott fel: „*Iſtenem! hogy kellett ezt a' betsületet, ettöl a' Nemes Nemzettöl megérdemlenem.*“ — Julíusnak 28-dikán mene végbe az Udvari Kántzelláriusságra való Kándidátzió. A' Katholikusok közzül: Gróf *Bethlen József*, Gróf *Eſzterházy János*, és Mélt. *Székelly Dávid* Urak kándidáltattak. Az elsö 109; a' második 98; a' harmadik pedig 69 voksokkal. — A' Reformátusok közzül: Gróf *Teleky Sámuel* ö Kegyelmessége 124; M. *Zeik Dániel* Úr 94; Mélt. *Turi Láſzló* Úr pedig 57 voksokkal. — Az Unitáriusok közzül: Mélt. *Zsuki Láſzló* Úr 31; Mélt. *Horváth Ferentz* Úr 27; M. *Torotzkay Mihály* Úr pedig 21 voksokkal.

Béts.

Bétsi.

A' *Tseh* Koronát, Kir. páltzát, Orſzág almáját, Kir. Palástot, 's több más ezekhez tartozó drágoságokat Aug. 5-dikén reggel vitték el innen az e' végett *Prágából* ide jött Követek Királyi fényes pompával. — Maga az Udvar Aug. 28-dika felé ſzándékozik *Prága* felé meg indúlni, a' hol Sep. 6-dikán a' Tsáſzár; 14-diken pedig a' Tsáſzárné fog meg koronáztatni. *Károly* Föhertzeg nem tér *Prágából Bétsbe* viſſza: hanem megy *Brüſſelbe*, hogy ott *Kriſtina* Fő Hertzeg Aſſzony és *Albert* Hertzeg mellett, magát a' *Belgyiomi* Uralkodásban útasitsa

A' Nemes Magyar Testörző Seregnek nagy réſze el indúla *Prágába*, Aug. 8-dikának reggeli 3 és 4 órái között, *Bartsai* Oberster Úr' vezérlése alatt. A' Fő Vezér B. *Splényi* Gen. Úr ezentúl fog utánnok menni.

Párisban ſzerentséſſen le-tsendesedett azon veſzedelmes lárma, mellyről emlékeztünk vólt K árkusunkban. — Nagyon rajta van a' Nemzet Gyülése, hogy az afféle zenebonáknak örökre eleit veheſſe. A' Király, nyúgodtt elmével várja már most (a' mint irják) maga ſzabadságába, 's Királyi Méltóságába lejendő viſſza-helyheztettetését.

* * * * * *

A' múlt Postán meg ment a' Orſzág Gyülése Hitóriájához tartozó Aktáknak *t* árkusa. A' maival küldjük *H. Eſzterházy Antal Grándtéroſſainak* képét.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 9-dik napján 1791.

Bétsből.

Tegnap estve, vissza érkeztek *Ferentz*, és *Károly* Fő Hertzegek *Budáról*.

Szisztóvból érkezett hiteles Úrtól értettük, hogy a' Békesség' dolga most minden órán kivántt végre fog hajtatni. — Az említett Úr, 5 hónapokat töltött *Szisztóvban*. — Beszélli, melly nagy örömmel fogadták ott Gr. *Eszterházy Ferentz* Követünket, midőn az a' maga setét kék aranyos formaruhájában első látogatásokra ment a' Minisztereknek. Kérdeztük, ha volt e' abból valami? hogy Gróf *Eszterházy*, eggyik *Török* Minisztterrel, úgy nem különben a' *Prussziai* Minisztterrel *Lucchesini* Úrral is nagyon összve akasztotta vólna a' tengelyt, a' mint ezt némelly Újság-Irók hirlelték. Reménylett feleletet vettük kérdésünkre, hogy t. i. legkisebb hitelt sem érdemlenének azon hirlelések. — Hogy vissza érkezett Juliusnak 18-dikán Gróf *Eszterházy Szisztóvba*, alig találták helyét a' *Török* Minisztterek. — A' *Török* Minisztterek hárman vagynak: egy *Reis-Effendi*, és két Papok. Ezek mind a' 3an eggy óldalon ülnek a' Gyülésben; mellettek a' Titoknokok, és Tolmátsok: a' másik óldalon pedig a' mi 2 Követünk, 's az *Anglus*, *Prussus*, és *Hollándus* Követek. Az elsőség, vagy a' rang eránt most semmi vetekedés nintsen.

A' múltt Vasárnap estve, érkezett ide az országló *Würtembergi* Hertzeg, Feleségestől, *Hohenheim Grófnak* nevezete alatt. Szállott az itt lévő Minisztteréhez, B. *Bühler*hez. Hétfőn a' Hertzeg, Kedden pedig a' Hertzegné tisztelték meg látogatásokkal, az egész Tsász. 's Kir. Familiát.

Örömmel írhatjuk Gróf *Károlyi Antal* ő Kegelmességéről, hogy már ottan ottan lovagolhat, melly jele, hogy sokkal jobban érzi magát. A' napokban meg látogatta, a' Kapitánysága alatt lévő Ns Magyar Testőrző Sereget is.

Ama' nagy nevezetű, 's érdemű *Sonnenfels* Udv. Tanátsos Úr, véget vetett sok foglalatos-

sági, 's koros vólta miá, a' *Politika*' tanításának. Fel váltotta a' Profeſſzorságban *Watherod* Úr, ki az előtt a' Közönſ. Hiſtoriát, tavaly pedig a' Statiſtikát tanította.

A' néhai *Lengyel* Gárda' Kapitánnya, Hertzeg *Csatorinsky*, *Bétsbe* jött két hetekkel ez előtt *Varsóból*. Ennek az Úrnak, tellyességgel nem innye ſzerént vagyon az új Konſtitutzió. Sok más *Lengyel* Uraságok is múlatnak moſt itten. Hét, 's több Fő *Lengyel* Dámák pedig lakó helyül válaſztották *Bétset* magoknak.

Ursitseniből (Oláh Orſzágból) ezeket irta Jul. 29-dikén, eggy érdemes levelező Társunk:

„E' folyó hónapnak 26-dikán, oda hagyták Gróf *Erdödy*, és B. *Barkó* lovas Regementjei a' *Bukureſti* Tábort. Az elsö, a' *Jalovitza* vize' túlsó partján fekvö falukat ſzállotta meg, 's egéſſz a' *Dunáig* tart elöl vigyázó Strázsákat; a' másik pedig ugyan az emlitett *Jalovitza* vizének innentsö réſzén állapodott meg, eggy Oſztállyán kivül, melly is az *Argis* felé indúlt.

A' Nagy Vezér, *Matsin* felé indította viſſza *Hirſovától* a' maga Seregét, 's *Janovitza*, vagy *Satonó* mellé, *Matsintól* mintegy eggy órányira ſzállította táborba; de maga, ſzeméllyeſſen még mind ekkoráig *Hirſovánál* múlat. Közönségeſſen úgy beſzéllik, hogy a' napokban ſzándékozna utólsó ſzerentséjét próbálni az *Oroſzok* ellen *). —

A'

*) *Egy Bukureſti Tudósítás ſzerént, kitsinben múlt el, hogy a' Nagy Vezért öſzve nem daraboltáK tulajdon Emberei* Siumlában, *a'* Matsini *ſzerentsétlen ütközet után; 's ha el nem ſzaladt vólna: moſt nem világítana többé. — Azt is írják, hogy mindjárt az emlitett ütközet után, néhik estek a' Török Arnauták a' Jan-*

A' *Brájlai* Törökök, kik gyakran járnak ide kereskedés végett, magok 's mi közöttünk tökélletesſen el-végeztetettnek hirdetik a' háborút."

Más, név nélkül való Irás is ment moſtanában, a' minap emlitetten kivül, ő Felsége' kezébe, mellynek homlokán ez olvastatott: *Quod ſpero, & placeo, ſi placeo Tuum eſt.* Horatius. Mivel ez az Irás is derekaſſan vagyon fel-téve: ki hirdettette ő Felsége a' *Bétsi* Udvari Újságban, hogy ſzeméllyeſſen kivánná annak is esmérni a' Szerzőjét, 's vele beſzélleni; melly végre ezen hónapnak 4 dik, 5-dik, és 6-dik napjait rendelte.

Magyar Orſzág.

Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége' Beſzédét, mellyel *Eſzterházy Antal* ő Hertzegségét, Ns *Sopron Vármegyei* Fő-Ispányságába bé-iktatta, kivántuk közleni maga valóságában, melly is így következik:

„Terminatis nuper Regni Comitiis, quorum jucundam memoriam nec in poſterorum animis exſtinguendam eſſe confido, dum Auguſtiſſimum Caeſarem, et Regem Apoſtolicum, Patrem meum venerandiſſimum ad alios, benigno, ac juſto Suae Majeſtatis Sceptro commiſſos Populos ſequerer, non poteram Patriam hanc, jam nunc meam etiam, felicioribus auſpiciis repetere, quam ut in ipſo reditus Limine illuſtri hac, qua hodie defungor, Miſſione ornarer. Sua Majeſtas Caeſareo-

Jantsároknak, 's többet el puſztítottak belőlök, mint a' mennyin az Oroſzokkal való verekedésben hállottanak el azok közzül. E' dolog végett a' Jantsárok a' Sziſztóvban lévő Miniſterekhez folyamodtak; az Arnauták pedig nagy réſzént által mentek az Oroſzokhoz.

Regia et Apoſtolica probe gnara Tuorum, Illuſtriſſime Princeps! tam quae ipſe habes, quam quae a magni nominis Avis Tuis in te transderivata ſunt, meritorum, datum Illuſtri Tuae per Auguſtum condam *Leopoldum Primum* Prosapiae Comitis Provinciae hujus *Sopròn* Honorem Tibi quoque dandum duxit. Dum itaque Sua Sacra Caeſareo Regia, et Apoſt. Majeſtas Te, Illuſtriſſ. Princeps! Dignitate hacce ornavit: Juſtitiae litavit. Eoque magis haec mea Provincia mihi ſolatioſa eſt: quod honorem iſthunc meritis Majorum Tuorum, Tuisque deberi ſciam. Quare dum munus Supremi Comitis Comitatus hujuſce cum omnibus ad illum ſpectantibus Praerogativis Tibi, Ill. Princeps! Nomine Suae SS. Majeſtatis trado; id adhuc ſupereſt: ut Tu adfixum eidem muneri Sacramentum nuncupare velis. Faxint Superi! ut Tu, Illuſtriſſ. Princeps! quam diutiſſime Provinciae huic ea ratione moderari valeas, quam a morum tuorum comitate, inviolabili in Regem noſtrum fide, ac inſigni in Patriam pietate et Ego mihi polliceor, et ipſa haec Provincia abs Te jure optimo expectat. Vobis vero, omnium Ordinum Status! quos nunc primum ſalutandi occaſio mihi obtigit, majorem in modum gratulor: quod Auguſti providentia hunc, cui debitam praeſtituri eſtis paritionem, acceperitis Moderatorem. Perfruamini diu tam hac, quam et illa communi Patriae Noſtrae Beatitate, quam paternum, ac pium Regis, et Domini Noſtri clementiſſimi Gubernium certo pollicetur, et jam dedit.“

(Az *Eſztorházi* Pompáról meg igértt Tóldalékokat nem iktathattuk ide ez úttal, a' helynek ſzük vólta miá.)

Budáról, Auguſt. 7-dikén. „Tegnap, estvéli 6 órakor vezetteték bé Nádor-Ispány ő Kir. Fő-Hertzegsége, ſzületéséhez, 's méltóságához illő fényes pompával *Buda* Várába. A' bé-vezetés közben hangzottak a' harangok mindenfelé, dör-

gött-

göttek a' Vár' bástyáira ki ſzegzett ágyúk, 's az öſzve tsoportozott sokaság' ſzájából sürüen emelkedett fel az *Éllyen* kiáltozás az Ég felé. Elöl jöttek a' *Peſti*, és *Budai* gyalog, és lovas Kompániák, musika 's trombita ſzóval; azután az ide való fö Poſta-Hivatalnak sipoló, 's durrogtató Legénnyei, a' Poſta-Tiſztekkel eggyütt. Ezeket követte a' *Kúnokból*, *Jáſzokból*, 's *Peſt Vármegye*' Nemeseiből álló Lovas Sereg; ezt pedig az Uraságok' hintajaiknak hoſſzú sora, mellyet végre a' Nádorispányi Záſzlóally váltott fel. Ez után jött maga a' Fels. Nádor-Ispány, a' Kir. Nemes Magyar Testörzöktöl, 's más lovagló Gavallérok-tól kisértetve. — Tiſzteleteket tett a' Vár' udvarán mind a' rendes, mind a' ſzabad akarat ſzerént fegyverbe öltözött nemes' és nemtelen Polgárság, 's azzal el oſzlott. Meg nyittatott annakutánna a' várbéli játék nézö hely, de a' Fö Hertzegek meg izenték, hogy reájok ne várakozzanak a' játéknak el-kezdésével. Hozzá is fogtak *Kotzebue*' azon esmeretes, és igen kedves Darabjának jádzásához, melly *Die Indianer in England* (*Az Indiaiak Angliában*) nevet visel, és már a' második réſzt jádzották, midön meg jelentek a' Fö Hertzegek. Hármazott tapsolással, 's *Ellyenek* kiáltozással fogadta öket a' Teátromi Gyülekezet, melly ſzíves tiſzteletet ſzembe tünö örömmel, 's példás kegyességeknek bizonyításával vették ö Kir. Fö Hertzegségeik. A' játéknak végit nem várták; meg akarván hihetö a' *világositást* (*illuminátziót*) tekinteni, melly, valamint *Buda*, 's *Peſt*' belsö és külsö Városaiban: úgy *Ó Budán* is közönséges vala. A' parádé-piatzon emellt magas gyözedelmi kapu is meg vólt mind két felöl világosítva. Világoskodtak a' *Peſti*, és *Budai* Város Házak elött álló gyözedelmi kapuk is, 's fejér és veres bor folyt rólok. — A' Béiktatás' pompájára még nagyobb kéſzületek tétetnek mind a' két Városban.

Ezen

Ezen vigasságok felejtetik velünk azon gyá-ſzos látást, mellyet okozott itt körül belöl ezen hónapnak 3-dikán délután, a' rettenetes felhö-ſzakadás. Az úgy nevezett *Kriſtina-Városában*, úgy nem különben a' *Rátz-Városban* is Dunának gondolta vólna az ember, a' környül álló hegyekröl nagy sebességgel le omlott viz-özönt. Felette sok károkat is tett ez a' pintzékben, föld alatt lévö tsatornákban, és még az épületekben is, kivált az alatsonabbakban, úgymint a' mélyeknek ſzéltire le tsapott az ablakaikon a' viz, 's belölök külömbkülömbféle házi eſzközöket, és portékákat el seprett. Nagyon bé fizetett különöſſen *Buda* Városa' Majorjának (*Pradernek* nevezik), 's néhai Gróf *Nitzky* kertjének, és az abban lévö épületeknek. *Budakeſzi* nevezetü falu' határáról is el hordta a' kereſzteket. Sok juhok lettek *Neptunus*' prédáivá."

Később' érkezett más *Budai* Tudósításból ezeket közöllyük: „Auguſt. 6-dikán délutánni 2 óra felé érkeztek bé *Ferentz* és *Károly* Fö Hertzegek *Budára*, a' *Fejérvári* kapun, 's olly sebességgel fel vitettek a' Várba, hogy kevéſſen esmerhettek reájok a' nézö sokaság közzül. A' Várból H. *Eſzterházy*' házához mentek, a' honnan nézték a' Nádor-Ispány' bé-vezettetése pompáját. — Nádor-Ispány ö Kir. Fö Hertzegsége, délutánni 3 óra tájban érkezett, Gróf *Eſzterházy József* Kamarás Úrral eggyütt a' Vármegye' ſzéléhez *Vörös-Várhoz*, a' hol várták már ö Királyi Fö-Hertzegségét, a' Ns Vármegyének következendö Deputátusai: *Vátzi* Kánonok Fötiſztel. *Bodonyi Sándor* Úr; Gr. *Keglevits Adám*, Elsö Ali-Ispány T. *Szily József* Kir. Tanátsos Úr; továbbá, *Kubinyi Lajos* és *Károly*; Kir. Tanátsos *Burián Sámuel*; *Glozius Sámuel*, és *Stupitzky János* Tábla Biró Urak. Fötiſzt. *Bodonyi* Úr tartott Ns *Peſt* Vármegye' nevében, egy hoſſzatska köſzöntö Beſzédet a' Nádor-Ispányhoz; mellyre ö Kir. Fö-

Her-

Hertzegsége röviden, de kegyesen felelt. Megindúlván *Vörösvárról*, elöl mentek a' Deputátusok' hintajaik; hátúl más Uraságokéi; közben pedig a' Nádor Ispányé, Ns Magyar Testörzöktöl körúlvétetve. Az *Ó Budai* határ' ſzélénél kéſzen állott ö Kir. Fö Hertzegségè' tiſzteletére Báró *Orczy Láſzló* ö Kegyelmessége, a' *Vármegyei*, *Kúnsági* és *Jáſzsági*, 's a' *Budai* és *Peſti* Lovas Seregekkel eggyütt, mellyeket díſzes renddel meg indított a' hintók elött *Buda* Városa felé. — A' több öröm jelentésekhez az is hozzá járúlt, hogy a' mint közelgetett vólna a' Nádor-Ispány *Budához*, külömbkülömbféle Tzigán Bandák ugráltak ki hegedükkel, a' ſzölök alatt lévö bokrokból, 's vig nótákat zengedeztettek az óhajtott Fels. Vendég' füleibe. — *Mária-Tzellen* alól, eggy igen gazdag és fényes gyözedelmi kaput állított fel az *Ó Budai* Zsidóság. 18 Baldaginomokat tartottak itt ki terieſztve, ékes öltözetü Iffjak. Két felöl állottak a' Nép' Vénnyei, a' Gyermekek és Leánykák pedig virágokkal 's koſzorúkkal hintették az útakat. A' Rabbi, egy rövid Beſzéddel idvezlette a' Nádor Ispányt; az egéſz Zsidó Nép pedig vivátot kiáltott. — Hat óra vólt, midön bé ért a' *Bétsi* kapun Nádor-Ispány ö Kir. Fö-Hertzegsége *Buda* Várába. A' parádé-piatz' elein kéſzültt gyözedelmi kapunál, *Buda* Városa' rendes Notárinsa *Spóth György* Úr köſzöntötte a' Város' nevében ö Kir. Fö Hertzegségét. — Minekutánna meg nézegették vólna *Budán* ö Kir. Fö-Hertzegségeik, sok Méltóságokkal eggyütt, a' parádé-piatz' elein, úgy nem különben a' Város-Háza elött álló gyözedelmi kaput, mellyet mind kettöt *Buda* Városa kéſzíttetett: által mentek estvéli 10 óra tájban *Peſtre*, a' hol hasonlóképpen el járták a' nevezetesebb világosításokat. — Az Universitás is kéſzíttetett ezen jeles alkálmatosságra eggy alkotványt; de a' mellynek le-irását, valamint a' gyözed. kapukról való bövebb emlí-

tést

test is máſſzorra kénteleníttetünk halaſztani. — Aug. 7-dikén, a' Deputátziók' Tagjai botsáttattak audientziára. — Estvére tántz volt Orſzág Birája ö Kegyelmességénél. 8-dikon bé ült Nádor Ispány ö Kir. Fö Hertzegsége, a' Kir. Helytartó Tanátsnál a' maga Elölülöi Székébe. Délutánni 6 óra után, *Beleznai* Generálisné' kertjébe mentek ö Kir. Fö Hertzegségeik. Onnan viſſza érkezvén a' Duna' partján lévö kies múlató helyet látogattták meg. Estvére állortzás Bál volt az Orſzág' Házában."

Szikſzóról, Juliusnak 22-dikén. „A' *Mérai* (itt *Abaújban* fekvö helység) Mólnár Gazda már régólta ſzereti a' maga Kotsisnéját. Történt ez elött eſztendövel, hogy hirtelen halállal meg hal a' Kotsis. Ambár már addig is volt gyanúság a' Mólnár, és a' Kotsisné ellen, hogy talán ök lehettek eſzközei a' gyilkosságnak; mindazáltal tsak ugyan nem világosodhatott ki a' gonoſzság, némelly hitetlen Tanúk miá mind az ideig, míg az elsöt más gyilkosság fel nem fedezte. A' múlt héten a' Mólnárnét halva találták, a' malom' kerekei alatt. Hivattatik a' Vármegye' Seborvosa, ki is, nem tudván a' Mólnárnak a' maga Feleségével volt roſſz életét, a' halált elöbb terméſzetinek állította. De meg intetvén az eránt, vigyázóbb ſzemekkel kezdte visgálni a' hóltt testet, 's reá talált annak nyakán a' fojtogató ujjak' körmei helyeire, 's más jeleire is az eröſzakos halálnak. Már a' *Kaſſai* Tömlötzben ülnek mind a' Mólnár, mind a' Kotsisné, 's minden bizonnyal hathatós példát fog rajtok tenni az Igazság, másoknak tanúságokra.

Tegnap elött itten vásár volt. A' tiſzta gabonának árra reggel 8 márjáson ment; de estig 4 márjásokra ſzállott, és még alább is fog menni. Sokan tsalattattak meg tsak ebben a' vásárban is, mert látván a' 8 márjásos gabonát, mellynek árra ez elött egy héttel még 4 forint volt, kaptak

tak a' nyereségen, 's mohon vásároltak; de est. vére siránkozva árúlták már 4 márjásokon, a' mit reggel két annyi árron vettenek. Bú' elfelejtéséért, tele itták magokat. — Itt' még a' Kóldúsok is dülengezve tiſztelték meg a' bövséget. Bóldog Orſzág, mellyben eggy aratás illy bövséget 's oltsóságot eſzközölhet; de még bóldogabb vólna, ha a' józan elöre való látás, 's a' bölts rendelések meg mentenék azt az el múltt ſzükségnek újjabb viſſza-térésétöl. Ha más Orſzágokra vetjük ſzemeinket, inkább lehet az el-múlt ſzük idöket ſzégyenlenünk, mint sem hogy azokat az Eretnekek' meg-ſzenvedésének tulajdonítnánk a' *Jáſzberényi* Franciskánussal."

A' Ns *Szabólts Vármegyei* Zsidóság, következendö Beſzédet kéſzített, B. *Splényi Gábor* ö Kegy. Fö Ispányi Béiktattatásának pompájára:

'Sólt. 42. Réſz. 2. vers. „Halgassátok meg ezt minden Népek: vegyétek eſzetekbe mindnyájan Földnek Lakosai. Ti is, mind köz Embereknek Fiai, 's mind Nemeseknek Fiai, egyetemben Gazdagok, és Szegények. 'S. 89: 2. Az Urnak kegyelmét mind örökké éneklem: minden Nemzettségröl Nemzettségre hirdetem a' te igazságodat. *Jerem.* 10: 12. A' ki teremtette a' Földet az ö erejével, ki rendelte a' Világnak kerekségét ö böltsességével, és az ö értelmével ki terjeſztette az Egeket. *Dániel* 12: 21. És ö, a' ki meg változtattya az idöket, és az idöknek réſzeit; leveti a' Királyokat, és ſzerez Királyokat; ád böltsességet a' Böltseknek, és tudományt a' Tudósoknak. *Sámuel* 10: 24. Láttyátok e', a' kit válaſztott az Ur, hogy nintsen ö hozzája hasonló az egéſz Nép között. Ellyen a' Felséges *Második Leopold* Tsáſzár, Királyunk. 'Sólt. 72: 17. Neve kedjék az ö Neve, és meg áldassék; uralkodjék eggyik Tengertöl fogva a' másikig, és a' Földnek határjáig. — 2. *Krónik.* 9: 8. Légyen a' Te Urad

Urad Iſtened áldott, ki tégedet annyira ſzeretett, hogy helyheztetne tégedet ö ſzékibe, hogy lennél Uradnak Iſtenednek Királlya; és tégedet válaſztott, hogy ſzolgáltatnál igazságot, és itéletet. — *Sámuel* 3. 9. De kitsoda itélheti meg ezt a' sok ſzámú Népedet? — 2. *Móſes* 18: 21. Válaſztott azért a' Népei közzül Iſten-félö Grófokat, Bárókat, és bölts Urakat, kik az ö Orſzágának Vezérlöi és Birái legyenek. — 'Sólt. 95: 6. Jöjjetek el, imádjuk a' mi Teremtö Urunkat, hogy rendelte minékünk Fö Ispánynak, Vezérlönknek, és Pátronus Urunknak Mélt. Báró *Mihálydi Splényi Gábor* ö Excellentziáját. *Eſa.* 11: 4. Ki is igazságban fogja itélni a' Szegényeket, és dorgálni a' Földnek Alázatosit. 'Sólt. 24: 5. Vegyen áldást az Urtól, és igazságot az ö idvezítö Iſtenétöl. 5. *Móſes* 17: 20. Hoſſzasodjon az ö ideje uralkodásában, a' Nép között: magának, és Gyermekeinek örökösen. *Eſa.* 33. Az ö idejének állandósága, erössége, és bóldogsága léſzen a' böltsesség, és tudomány; az Urnak félelme léſzen az ö kintse. 1. *Királyok* 8: 52. Hogy az ö ſzemei nézzenek az ö Népeinek, és minékünk ſzolgáinak könyörgéseire mindenkor. Hogy mi is, mind ö Excellentziájának, mind pedig a' mellette lévö Mélt. és bölts Uraknak hoſſzas életü uralkodásokért az Ur Iſtent imádjuk, hogy kegyes ſzárnyaik alatt bátorságos meg-maradással lehessünk, Amen.

Auſtriai Belgyiom.

Sok Innepek, inkább foglalatoskodtatják a' ſzemeket, mint a' ſzivet; vagynak azonban olly Innepek is, mellyek nem annyira legeltetik a' ſzemeket, mint sem a' ſzivet töltik el nemes, és édes érzékenységekkel. Ezen utóbb említett Innepeknek ſzáma közzé lehet méltán ſzámlálni azon jeles, és örvendetes Innepet is, mellyet Jul. 26-dikán ſzentelték *Belgyiom'* Közöns. Kormányozói

zói a' tántorodhatatlan *Hívségnek*, és *Vitézségnek*; meg jutalmaztatván ezen virtusokat a' *La Tour* Dragonyos Regementjében, úgymint a' melly ditsö remekjét adta törvényes Fejedelme eránt tartozott hívségének éppen akkor, midön megfelejtkezvén arról az ö vitéz Társainak nagy része, esküvéssel fogadott hitét meg ſzegte, 's a' zenebonás néppel fogott kezet, melly vak Vezér után indúlván, nem akarta soha többé Fönek esmérni, a' kinek ſzárnyai alatt reménylheti egyedül azt a' bóldogságot, mellyet a' tsábító *Vandernoot*' követése által hijjába keresett. — A' meg nevezett Ns Regementnek meg-jutalmaztatása így ment véghez: Minekutánna tiſzteletet tett vólna a' moſt *Brüſſzelben* lévö Svadronja ezen N. Regementnek az udvari Palota elött, fel mentek a' Kapitányok, Hadnagyok, és Alltiſztek, *Kriſtina*, és *Albert* ö Kir. Hertzegségeknek külsö ſzobájokba, a' hol *Kriſtina* Fö Hertzegné 800 német forintot érö arany érdem-pénzt kötvén fel tulajdon kezeivel a' Regement' záſzlójára, így ſzóllította meg a' Tiſzteket: „*Vegyétek jutalmát a' Ti vitézségteknek, 's a' mi Fejedelmünk eránt való hívségteknek. Nékünk mindnyájunknak meg kell halnunk; de a' ti ditsöſſégtek halhatatlan, 's példa leſſz az az iffjú Katonák elött, kik ti utánnatok következnek.*" Az említett érdem-pénznek egyik óldalán ſzemléltetik *II. Leopold*' Képe; a' másikon pedig következendö értelmü irás: „*A' Tsáſzár és Király által meg esmértt hívségéért, 's vitézségéért a' La Tour Regementjének.*" Ezentúl a' nagy parádé-piatzra mentek ö Kir. Hertzegségeik, a' *Würtembergi* Hertzegtöl, Báró *Bender* Fö Vezértöl, sok Generálisoktól, és Stabális Tiſztektöl kisértetve, holott vivátot kiáltott *II. Leopoldnak*, 's *Kriſtinának*, és *Albertnek* a' Kormányozó; mellynek hallása másokat is felbuzdított hasonló kiáltásra. — Ez napon, külömb-

kü-

külömbféle Tartományokbéli Tiſztviselők nyertek Kamarás-Úri Kultsokat, állandó hívségeknek jutalmául. — Juliusnak 28dikán tartatott *Meklén (Mecheln)* Városában, az azon nevet viselő Tartomány' Hódolásának Innepe.

Olaſz Orſzág.

Ő Szentsége a' Pápa, parantsolatot küldött *Coloniába*, az ott lévő Nuntziussának, hogy míg *Aachenben* fog múlatni a' *Svéd* Király, mennyen el hozzája, köſzöntse az ő Szentsége' nevével, 's ajánlja királyi kegyelmébe a' *Svéd Orſzági* Katholikusokat. Az említett Nuntzius irt már viſſza *Romába*, 's jelentette, hogy nem tsak kiváltképpenvaló kegyességgel fogadta ötet a' *Svéd* Király; hanem az erántt is nagy kívánságát jelentette ő *Svéd* Felsége, hogy *Nuntzius légyen Rómából az ő Udvaránál.* — Még utóllyára a' Proteſtáns Udvarokat is öſzve fogja kaptsolni a' Politika a' *Római* Udvarral!

A' *Genuai* Közön. Társaság, minden óltalomkéſzületeket meg tett a' *Szárdiniai* Udvar ellen, úgymint a' mellyel perbe keveredett a' határok erántt: ugyan azon időben mindazáltal eleit igyekezett venni az egymás ellen való fegyverfogásnak, mert a' *Spanyol* Miniſtériumot tette fel Köz-Bírónak, melly a' fenn forgó pert el igazítaná. A' *Szárdiniai* Udvar el-fogadta ezen feltételt; a' *Spanyol* Udvar is a' Közbenjárósgot: de nem mint Köz-Biró, hanem tsupán mint réſzre hajlás nélkül való Barát; a' kinek itélete tehát eggyik réſzt sem fogná kötelezni. Már azólta mind a' *Szárdiniai* Udvar, mind a' Közönséges Társaság küldötték Jelentéseiket a' *Spanyol* Udvarhoz. *Szárdinia* azzal vádollya *Génuát*, hogy ő volt a' meg-támadó Fél, 's az láttatott tzéllya lenni, hogy, mint *Frantzia Orſzágnak* Frigyese, dolgot adjon a' *Szárdiniai* Királynak,

melly

melly által el foghaſſa azt a' Frantzia dolgokba való avatkozástól.

Spanyol Orſzág.

Hogy a' *Frantzia* változásoktól annál inkább meg őrizheſſe a' *Spanyol* Király a' maga Orſzágát, nem elégedett meg a' *Frantzia Orſzággal* határos ſzéleket erőſſen meg rakni Katonákkal; hanem közelébb következendő foglalatú Rendelést is botsáttatott *Cifuentes* Miniſtere által minden Tartományokhoz:

„Minthogy méltán tart tőle a' Király, hogy a' zabolátlan ſzabadságnak gőzitől meg réſzegedett *Frantziák*, *Spanyol Orſzágban* is el akarják terjeſzteni a' magok utálatos gondolkozások' módját; és ezen tzéloknak el érésére, holmi serpenyőföldozákat, kőſzörüsöket, 's más efféle járványélet' nemét folytatókat vettek fel eſzközül, a' kiknek ſzámok felette nagyra növekedett már *Spanyol Orſzágban*: erre nézve parantsollya a' Király az Orſzág' Törvényſzékeinek, hogy a' gonoſznak meg elözése végett, ſzorgalmatoſſan ſzemmel tartsanak 's fel irjanak minden idegeneket, valakik mesterségek' üzése végett egy helyről más helyre vándorolnak; és egyébaránt ugyan ne bántsák: de ha a' fenn említett gondolkodás' formája ſzerént irott könyvek találtatnának nállok, akár irásban, akár nyomtatásban; vagy ha tsak azon gondolkodás' módja ſzerént beſzéllenek is, legottan el kell őket fogatni, 's egyenesſen a' Miniſternek kell eránta jelentést tenni."

A' *Spanyoloknak* tengeri erejek, 73 öreg hajókból áll moſtanában, mellyek között tiz 112 ágyúsok vagynak, 's tsak kettő van 58, és egy 54 ágyús. Még derekabb vólna ezen tengeri erő, ha elégedendő tapaſztaltt hajós Legényeket lehetne kapni.

Az

Az egész Seregnél meg nagyobbította a' Király a' Tiszteknek fizetését, valamint a' maga Testőrzőiét is átallyában.

Mód nélkül való hévség uralkodott ezen a' nyáron *Spanyol Országban*, úgy hogy Juliusnak első napjaiban, mindenkor a' 28-dik mértéket (grádust) mutatta, az idő-járást mutató eszköz (Thermometrum).

Juliusnak 10-dikén, egy rendkivülvaló Kurir érkezett *Orán* Várából (*Afrika*' széléről) *Mádritba* azzal a' hirrel, hogy a' maga szavát meg nem állott *Marokkói* Tsászár, Májusnak 28-dikán szörnyü tüzzel vivatta *Orán* Várát. Ezernél több ágyú lövést tett annak a' Népe, 's nem is minden foganat nélkül; de a' *Spanyolok* is ugyan lelkessen ellent állottak. 166 bombákat, 356 gránátokat, 1264 hosszú ágyú- és 103 kártáts-golyóbisokat löttek az Ellenségre, 's olly pusztítást tettek benne, hogy kéntelen vólt az, sok haszontalan próbái után széllyel lövöldözni a' maga batteriáit, 's magát vissza vonni.

Elegyes Történetek.

A' *Prussziai* Birodalom' Tartománnyai számára régóltától fogva munkába vétetett közöns. polgári Törvény-Könyv immár el-készíttetett, 's a' múltt Mártziusnak 20-dikán ki adott Kir. Nyilt-Levélben (Patens) a' jövő 1792-dik Esztendő Jun. Hónapjának elsője rendeltetett annak felvételére; hogy akkoráig mind a' Birák, mind más Lakosoknak is idejek lehessen vele megesmerkedni. Ennek fel-vételével, nem lesz többé helyek a' *Római*, avagy más idegen Törvényeknek, mellyekhez olly sok ideig kelle magokat alkalmaztatni a' *Prussziai* Tartományoknak; hanem a' különös tartományi (provincialis) Törvények, 's Városok' Rendtartásaik meg maradnak az ideig magok valóságokban, míg öszve

szc-

ſzedetvén 's meg visgáltatván, rendbe vétethetnek, 's a' jelenvaló idökhöz, és környülállásokhoz képest közelebbröl meg határoztathatnak; a' midön minden Tartomány' ſzámára, a' közönséges Törvény-Könyvnek Töldalékjául különössen ki nyomtattatnak.

A' *Lengyel* Nemzet' Gyülése is rendelést tett vólt a' maga el oſzlása előtt Jun. 28-dikán, egy *Polgári* és *Criminális* (vétkekre ügyelö) Törvény-Könyvnek, úgy nem különben mind a' két rendbéli Törvénykezés' módjának el kéſzítéséröl. E' végre Deputátziót rendelt nem csak az Orſzág-Gyülése' Tagjaiból, hanem más Polgáriból is a' *Lengyel* Köz. Társaságnak, kiknek eleikbe adta, hogy az eddig való Törvény-Könyveket tartsák magok előtt sinór-mértékül; meg engedte azonban nékik, hogy ha nem találtatnának némelly ſzükséges Törvények az említett Törvény-Könyvben: ezen fogyatkozást más Tartományok' Törvény-Könyveiknek, és a' Terméſzeti Törvényeknek út-mutatások ſzerént ki-pótolhaſſák, 's az újjonnan hozandó Törvényeket, meg-erössítés végett a' Rendek eleibe terjeſzthéſſék. Hogy pedig ezen nagy munka annál nagyobb tökélletességgel mehéſſen véghez a' Nemzet' haſznára: megparantsolta a' Deputátziónak, hogy adjon ki a' munka' sorjáról bizonyos útasítást, mellynél fogva minden Hazafiak dolgozhaſſanak abban, valakiknek csak tehettségek 's akaratjok vagyon olly fö dologban ſzolgálni a' Hazának. Hüſzezer lengyel forint jutalmat rendelt annak a' Nemzet Gyülése, a' kinek Irását a' Nemzetre nézve leg-jobbnak, 's haſznosabbnak ítéli a' Deputátzió. Az illy formán el kéſzülendö kettös Törvény-Könyv *Codex Stanislai Auguſti*nak fog neveztetni.

Frankfurtból igen különöst irnak, hogy t. i. a' *Heſſen-Caſſeli* Landgráf két millió tallért adott

vólna

vólna költsön, ötödfél forint interesre *Hollándiá* Tartománnyának. — Nagyon rák módjára mennek a' Világ' dolgai! — Ez előtt *Hollándiához* folyamodtak ſzorúltságokban a' nagy Hatalmasságok is pénzért, 's meg vigaſztaltattak: íme moſt maga is másutt keres pénzt *Hollándia*. Nem hijjába van ſzárnyas lába *Merkuriusnak*, a' Kereskedés' Iſtenének: hamar el repül egy helyről, más helyre. *Carthagoból*, *Romába*; onnan *Velentzébe*; *Velentzéből* a' hajdani hires *Hanſeátika* (*Német Orſzági* kereskedő) Városokba; onnan pedig *Hollándiába* vette vólt magát. Moſt már itt sem tettzik néki eggy időtől fogva. Hová gondolkodik? talám *Amerikába!*

A' *Svéd* Király, haza indúlt Juliusnak 25-dikén *Aachen* Városából, a' hol 6 hetekig múlatott vólt. Nehány napokkal küldötte el maga előtt ama' nevezetes *Bouille* Generálist Fiastól eggyütt, kiket mind kettőjöket a' maga ſzolgálatjába vett. — Ebből is nyilván való a' *Svéd* Királynak, a' *Frantzia* Udvarhoz való hajlandósága: még inkább ki tettzik pedig ez, azón Leveléből a' Királynak, mellyet Jun. 27-dikén botsátott vólt a' maga Követjéhez *Párisba*, a' mellyben minekutánna hathatós kifejezésekkel elő adta vólna a' Frantzia Király' ſzerentsétlenségéből vett mélly ſzomorúságát, ſzivére köti említett Követjének a' Királyról való gondoskodást, 's meg parantsolja néki, hogy az úgy neveztetett *külső dolgokra ügyelő Miniſterrel* (úgymint a' ki már akkor nem a' Királytól, hanem a' Nemzet Gyülésétől függött) semmi tanátskozást ne tartson; 's akarmit közlenek vele úgy, mint Miniſterrel, arra tsak azt felelje: hogy ő, olly rendeletlenségek között semmibe sem erefzkedhetik.

* * * * * *

Küldjük az *u* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 12-dik napján 1791.

Bétsből.

Meg van a' Békesség.

Ki mondja? A' *Bétsi* Udvari Újság. *Mit mond?* „Ezen hónapnak 4-dikén meg lett a' Tsáfz. 's Kir., és a' Török tellyes hatalmú Miniſterek között a' Békességkötés; a' *Nagy-Británniai*, 's *Pruſſziai* Királyi Udvaroknak, és a' *Hollándiai* Státusoknak közbenjárása által; 's mindjárt akkor alól-iratott (subscribáltatott) egy különös meg-eggyezés, melly által a' *Porta*, *Ó Orſovát*, a' *Czerna* vizéig terjedő Kerülettel egygyütt; úgy nem különben az *Unnamellyéki* Kerületnek egy réſzét, *Tzettin* és *Dresnik* Váraival eggyütt, a' Tsáfzári 's Királyi Udvarnak általengedte."

Hát az Oroſzok' Békélléséről nints valami a' Bétsi Udvari Újságban?

Van, és ez az értelme a' tudósításnak: „Szinte eggy időben érkezett, úgymond, az előbbenivel azon örvendetes hir: hogy a' *Pétersburgi*, *Londoni*, 's *Berlini* Udvaroknak egymás között való baráttságos el-intézések által, az *Oroſz* és *Török Birodalom* között is meg van vetve a' Békesség' fundamentoma, a' már régtől fogva esmeretes mérséklésü 's egyenességü kivánságai ſzerént az *Oroſz* Tsáfzárnénak; és hogy a' *Londoni* 's *Berlini* Udvarok mindent el fognak követni, a' mi által reá birhatják a' *Portát*, a' Békesség' feltételeire minden haladék nélkül való reá állásra: mellyet ha nem tselekedne az, magára fog hagyatni. E' ſzerént tellyességgel nem lehet kéttségbe hozni, hogy az *Oroſz*, és *Török Birodalmak* is rövid időn véget vetnek az ellenségeskedésnek."

*** *** ***

A' múltt Had, hathatóſſan nevelte Nemes Nemzetünk' ditsösségét : adja Iſten, hogy a' bé állott Békesség is nevelheſſe Hazánknak mind ditsösségét, mind valóságos bóldogságát. Nagy eſzközök lehetnek ezen óhajtott tzélnak el-érésére az *Orſzág-Gyülési Deputátziók*, ha az eleikbe adatott nagy tárgyaknak ki dolgozásában eggyesítik a' ſzemességet, 's a' tapaſztaláſon, és gondolkodáſon fundáltt okosságot az igaz hazafiúi buzgósággal; a' mellyet meltó jussal is vár, 's reményl tőlök a' Haza!

Blanchard ugyan derekassan pótollya viſſza az előbb el veſztett betsületét, 's ſzerentséjét; mert Aug. 14. 's 15 dik napjain újra két levegő-égi útazásokat tett igen ſzerentséssen. Mind kétſzer dél utánni 5 óra után indúlt fel, 's olly magasra emelkedett, hogy tsak alig lehetett látni. 14-diken, az egéſz Ts. 's Kir. Udvar kinn vólt ſzemlélésére, a' *Würtembergi* Hertzeggel 's Hertzegnével együtt. Jól is domborodott ekkor a' *Blanchard* erſzénnye: mert tsak magától a' Tsáſzártól 300: a' *Würtembergi* Hertzegtől pedig 100 aranyakat kapott.

A' Gróf *Pálfy János*' halála által árván maradott Regementet, Gen. *Jellachichnek* adta ő Felsége. Ezen meg nevezett Generális Úr a' Ns Magyar Kir. Testörzök között tett vólt ſzolgálatot, valamint a' Regementnek nagy érdemü Oberſtiere is M. *Liptay* Úr.

Magyar Orſzág.

Budáról, Aug. 12-dikén. „9-diken iktattatott bé F. Nádor-Ispányunk *Peſt Vármegyei* Fő-Ispányságába. 10 órakor öſzve gyültek *Budán* a'

a' Státusok az Orſzág' Házához, mellynek útját a' *Peſti* és *Pozsonyi* Záſzlóallyak, 's a' *Budai* és *Peſti* Magyar és Német Polgár Katonák fogták el két óldalról. Innen Követeiket küldötték a' Státusok, Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegségéhez, hogy meg tudhatnák, mitsoda időre lehetne nékiek a' Kir. Palotában meg jelenni. A' Követek' viſſza érkezése után, meg indúltak a' Státusok nem sokára a' Kir. Palota felé, 's bé sereglettek egy nagy Szálába. Meg jelentek itt 11 órakor a' három Fő Hertzegek is, 's le ültek a' Státusok' Táblája eleibe helyhetett veres bársony boritójú aſztalotskákhoz. *Ferentz* Fő Hertzeg jobb, *Károly* Fő Hertzeg bal felöl, középben pedig a' Nádor-Ispány. A' Primás óldalvást ült, *Ferentz* Fő Hertzeg' erányában egy kis aſztalnál. *Ferentz* Fő Hertzeg hozzá kezdett a' maga Béiktatói kötelességéhez, egy ſzép deák Beſzédnek mondásával; melly után fel olvastatta a' Nádor-Ispány' Béiktattatásáról ſzólló Királyi Végzést. Ennek végződésével meg ſzóllalt a' Nádor-Ispány, 's hasonlóképpen egy rövid, de fontos deák Beſzédet tartott *) *Ferentz* Fő Hertzeghez, és a'

*) *Ezt mi kivántuk addig is közleni, míg a'* Ferentz *Főhertzegét közölhetnénk*:

„Debitas, quas poſſum Tibi Sereniſſime Archi-Dux, et Coronae Princeps rependo Grates, quod praeſentia tua hanc publicam functionem illuſtrare volueris. Praeſtitiſti non mihi modo, ſed Regno toti gratiam ſingularem, quod nuncium voluntatis Suae Majeſtatis Sacratiſſimae egeris. Nota ſunt mihi Gentis Hungarae ſenſa, nota intima illius in omnes eos, qui Suam Majeſtatem Sacratiſſimam propius contingunt, devotio, illa autem ſincera veneratio, qua in Te, Sereniſſime Archi-Dux! quem ſaepe Diaetalium etiam Conſultationum

Státusokhoz. Követte Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegségét a' ſzóllásban Primás ő Eminentziája. Midőn végezte vólna Beſzédét a' Kárdinális, felemeltetett a' Nádor-Ispány háromſzor egymás után a' maga ſzékében, örvendetes *Ellyen* kiáltások, musika zengések, és ágyúk' durrogásai között. Utólyára a' *Kalotsai* Érsek tartott Beſzédet, mellyel végződött dél utánni két órakor az Ülés; 's mindjárt lett az által-indúlás *Peſtre* a' Primás' Házához, a' hol meg vóltak már terítve 6 aſztalok, 600-nál több Személlyekre. — Egy Fő Dáma, a' ki maga is jelen vólt azon ebéden, így irt az említett 6 aſztalokról: „Az elsőnél ült, úgymond, *Ferentz* Fő Hertzeg; első Dáma vólt *Zichy Károlyné*; ettek 40 Személlyek.

A'

ſuarum teſtem habebant, fertur, adeo nota eſt, ut dum hanc iſthic exprimo, non tam meo, quam Gentis totius ore loqui videar. Et ideo lidenter Te Sereniſſime Archidux orem, ut pro eo honore, qui e Tui miſſione ad hodiernae Diei feſtivitatem cumulatiſſimus acceſſit, devotas grates non meo modo, Comitatusque iſtius, ſed ipſius Nationis, cujus alioquin commoda nunquam a' meis ſeparo, nomine ad Auguſtum ſolium perferre digneris.

Vobis vero Domini Status, et Ordines Comitatus iſtius gratum me profiteor non modo, quod tanto confluxeritis numero, ſed etiam haec communis laetitiae veſtrae edere volueritis ſpecimina, reputabo ego ſemper mearum fore partium, ut conſiliis veſtris adjutus quaecunque ad commoda Regis, et Regni, hujusque Comitatus pertinent, ſtrenue agam, nullamque elabi patiar occaſionem, ubi peculiarem meum in hanc Univerſitatem, ejusque Commembra affectum teſtatum reddere valuero.“

A' másodiknál ült a' Nádor-Ispány; első Dáma volt *Zichy Ferentzné*; ettek 90 Személlyek. A' harmadiknál ült *Károly* Fő Hertzeg; első Dáma volt *Orczy Lászlóné*; ettek 95 Személlyek. A' 4-diknél B. *Schilsonné* ült elöl; 's 90-en ettek. Az 5-diknél *Szily* Vitze-Ispánné ült elöl, 's ettek 98 an. Ezek az öt asztalok, mind egy szálában voltak. Majd meg fúlt az ember a' nagy melegben, mellyet okozott, az ebédlő Vendégek' számos voltán kivül, a' ki-'s bé-járóknak sokasága, kiket széltire bé-botsáttatott a' Kárdinális azon okból, hadd láthassák közelről a' Fő Hertzegeket. A' 6-dik asztalnál *Szily* Vitze-Ispány ült elöl, 's két száznál többen ettek nálla *). — *Így folytatja továbbá Irását a' fenn említett Fő-Dáma*: Ebéd után mindjárt haza kotsiztak az Asszonyságok, hogy meg szabadúljanak a' rajtok lévő nehéz ruháktól, 's könnyebbeket vegyenek magokra. E' meg esvén, minduyájan az állatok viaskodását (Hetz) nézni indúltunk (a' Fő Hertzegek is). Meg volt világosítva a' néző hely, 's egésſz estvéli 9 óráig tartott a' viaskodás. Innen mentünk a' meg világosíttatott épületek', 's győzedelmi kapuk' **) szemlélésére; azután a' Pri-

*) *Más Levelünk szerént*, Ferentz *Fő Hertzeg ivott a' Nádor-Ispány' egésségéért, mellyet belöl a' Szálában Ellyen kiáltás, kivül pedig ágyúzás váltott fel. A' Nádor-Ispány annakutánna ivott a' Státusok' egésségéért; Gróf* Zichy Károly *a' Dámák' egésségéért; Gróf* Zichy Károlyné *pedig a' Magyar Gavallérok egésségéért.*

**) *Említezetet érdemel a' többek között azon gothus ízszerént készültt győzedelmi kapu, mellyet* Pest *Városa*, Budának, *és a' hidnak által ellenébe állíttatott fel az új Városban*

a'

Primáshoz Bálba, melly a' kertben kéſzültt faſzálában tartatott. Az egéſz kert meg* vólt igen felségeſſen világosítva. Minthogy mindent ſzabadon bé botsátottak: sok tolvajság is esett *). — Aug. 10-től fogva 14-dikéig tsendeſſen leſzünk: akkor újra vendégeskedni, 's vigadni fogunk; mert a' Nádor-Ispány' ſzületése napja leſz. — *Eddig vagynak, a' már két izben említett Fő-Dáma' ſzavai.* — Más Levelekből ezeket kívántuk még ide iktatni: „A' Primás' Báljában, ſzintén a' veſztegetésig vólt minden. Kinek kinek adták, tellyes kívánsága ſzerént, az enni, és

---

a' Duna mellett, 's reá ezen rövid de ſokat jelentő fel-irást tétette: Novo Sideri Panroniae *(Magyar Orſzág' új Tsillagának). — Ebben a' győz. kapuban belől égtek a' lámpások, 's a' rajta lévő rajzolatokat kellemetes tsilllmlásokkal által-láthatókká tették. A' Vármegye-Háza előtt emeltt győz. kapu is igen ſzép vólt.*

*) *Eſett* Elzterházán *is, még pedig nem tsak ezüſt kés, kalán, óra, 's pénz; hanem még kotsi-lopás is. — Mosón Vármegye' Deputátuſſa az Óvári Plebánus, meg állítja a' kotsiját a' Patika előtt, 's bé megy a' Kaſtélyba; a' vele lévő Embere, le ſzedte a' párnákat és ládákat a' kotsiról, 's bé vitte a' Patikába; azzal el ment ő is a' Kaſtélyba, a' tüzi meſterség' nézésére. Ennek vége lévén, viſſza indúl a' Patika eleibe olly tzéllal, hogy majd bé-fogatja a' Forſpontot a' kotsiba: hát bizon tsak a' hűltt helyét találja a' két ſzáz forintos új kotsinak. — Eleget kutatta ő azt ſzegény mindenfelé, de tsak nem akadt nyomába. — Nem is lehet pedig reményleni, hogy a' Tolvaj Óvárba menjen gyónni.*

és innya valót. Az udvaron is musika tartatott a' köz Nép' számára, úgy szintén a' Ház előtt az úttzán is, holott bor-ivó sátorokat vonatott a' Primás. — A' Fő Hertzegek vigan múlatták magokat, 's kedvekre tántzoltak, egéſz eggy óráig éjfél után. — Aug. 10 dikén délutánni 3 óra tájban, *Béts* felé vették útjokat *Ferentz*, és *Károly* Fő Hertzegek. A' Nádor-Ispány el-kisérte őket *Vörösvárig*.

Augusſt. 11-dikén, délutánni 6 óra tájban, a' *Budai* Polgárok' lövöldözö helyekre lovaglott a' Nádor-Ispány, 's példás kegyességgel le ereſzkedett a' magát gyakorló Polgársághoz; maga is lött hatſzor, 's el is találta kétſzer a' tzélt.

A' Deputátziók, 10-dikben már el-kezdödtek. "

Azon öröm-alkotvány, mellyet a' *Peſti* Universitás kéſzíttetett a' Fő Hertzegek' le-érkezésére, állott egy magas élő-fából, mellynek kellő tetején a' Ts. 's Kir. Felség' nevének kezdő betüi LS. egymásra helyhetve ſzemléltettek. Az L veres, az S pedig zöld ſzinnel vólt ki formálva, 's által láttzó fényességgel tündöklöttek. Az élő fa' ágairól külömbkülömbféle nagyságú, 's a' Ts. és Kir. Ház' Magzatjainak neveikkel jegyes gyümöltsök függöttek. A' gyümöltsök között egy kis táblátskán ezen Irás olvastatott: *Cara Deûm Soboles*. A' fa közepén jobb kéz felöl ült egy Sas, melly eggyik lábával le vetette azon ágat, a' mellyről *Ferentz*, *Leopold*, és *Károly* Fő Hertzegek' neveikkel jegyes 3 gyümöltsök függöttek. *Leopold*' neve zöld ſzinnel tündöklött, melly reménységet és életet jelent. A' nagy elő fa alatt egy tuskón állott *Magyar Orſzág*, *Scythiai* Szüznek, vagy is inkább *Amazonnak* képében. Oroſzlán bör vólt felső öltözete, melly a' vitézségnek 's erönek jelentője. Bal kezével, az Orſzág' Tzimerével ékesített paisra

ta-

támaſzkodott. Jobb kezével pedig, a' *Leopold* nevével jegyes gyümöltsöt ſzakaſztotta le. A' fellyebb említett tuskón, következendö versek olvastattak:

Grata carpe manu, felix Hungaria fructus,
Regia quos arbor, quos dedit una dies.
Sunt mites, dulces, fortes, gratique nimirum,
Non procul a proprio ſtipite poma cadunt.

Bal felöl egy köſzikla darab ſzemléltetett a' fa' tövinél, mellyen ez az irás olvastatott: Auguſt. Soboli. Franciſco. Regnorum. Spei. Leopoldo. Palat. Sup. Comitatum. Capeſſenti. Carolo. Populorum. Delicio. Leopoldi II. R. I. Hung. Reg. Apoſt. Filiis. Peſtinum. ornantibus. Musae OO. LL. Q. PP. (ovantes laetantesque poſuere.)

Az *Eſzterházi* Pompa' elö-adásának Tóldalékja:

Meg jelentek arra *Bétsből*: a' *Spanyol*, *Nápolyi*, 's *Velentzei* elsö rangú Követek (Ambassadeurs). *Lacy* (közönségeſſen *Lastzi*nak nevezik, de a' valóságos neve *Lacy*), *Clerfait*, *Kinſzky József*, és *Tercy* Generálok. — Fö Udvari-Mester H. *Stahremberg*, H. *Collorédo*, H. *Lobkovitz*, Fö Vadáſz-Mester Gr. *Hardegg*, Oberſter H. *Lichtenſtein János*, Gr. *Kaunitz Dominkos*, Gr. *Schaffgots*, Gr. *Harrach* 's a' t. Mentek le nehány *Anglus* Gavallérok is. — A' *Bétsi* Dámák közzül ezek vóltak a' nevezetesebbek: a' *Spanyol* Követné, H. *Lichtenſtein Ferentzné*, Gr. *Hardeggné*, Gr. *Schaffgotsné*.

A' föbb Magyar Méltóságok közzül, megtiſztelték jelenlétekkel ezen tzeremoniát: Primás *Battyáni* ö Hertzegsége, H. *Battyáni Lajos*, Országh Birája Gr. *Zichy Károly*, Gr. *Eſzterházy Imre*, *Ferentz*, *József*, *Károly* és *Kaſimir*; Gróf *Feſtetits György* és *Ignátz*, Gr. *Haller József*, Gr. *Károlyi József*, Gen. Gr. *Kollonits József*, Gr. *Pál-*

Pálfy József, Gr. *Pejachevich Károly*, Gr. *Smidegh László*, Gr. *Széchéni Ferentz*, Gr. *Szluha Aloyſius*, Gr. *Zichy Ferentz*, Gr. *Viczay Mihály*. Sokkal több Méltóságok jelentek vólna még meg, ha előbb vehették vólna a' hivatalt; mellyet azért nem lehetett előbb adni: mivel maga is későn vehetett az eránt jelentést a' Hertzeg az Udvartól, mikorra mehetnek le hozzá a' Fő Hertzegek. — Nem nagy ſzámmal vóltak a' Fő Magyar Dámák. Sokra ment ellenben a' Papi 's Világi Rendből való nagyobb és kiſſebb rangú, hivatalos, és nem hivatalos Uraságoknak ſzáma. Jelentek meg *Heves*, *Nyitra* 's több más meſſze lévő Vármegyékből is.

Nevezetessé tette az *Eſzterházai* tzeremoniát 1.) Hogy a' Hertzeg' házi Granatérossai, kik eddig német ruhában jártak, most már veres magyar nadrágokban, 's veres hajtókás zöld öltöruhákban (réklikben) díſzeskedtek; melly nékik igen ſzépen illett, minthogy eggyül eggyig válogatott derék ſzál Legények. 2.) Hogy a' mosárágyúkon kivül, 6 's 12 fontos tábori ágyúk is vóltak ki ſzegezve, mellyek a' Fő Hertzegek' el érkezése, a' Béiktatás, ebédre, 's teátromba való menetel, 's a' fő Aſztalnál való egésség-ivások' alkalmatosságával kemény durrogásokat tettek. Nevezetes továbbá, az *Eſzterházai* pompa két dolgokról, mellyeket örömest nem jelentenénk, ha több okaink nem vólnának a' fel-fedezésre, mint az el-halgatásra. Eggyik az, hogy *Vimpaſſzingban* német nyelven fogadtattak a' Fő-Hertzegek, Fő Ispány ő Hertzegsége' parantsolatjából, Ns *Sopron Vármegye*' Követei által; mellyet nem is képzelhetvén előre Nádor-Ispány ő K. Fő Hertzegsége, deák feleletre kéſzült vólt. 2.) Hogy temérdek költségével se mehetett arra reá, a' mit óhajtott *Eſzterházy* ő Hertzegsége, hogy t. i. a' tiſztelet-tételre hozzája sereglett Uraságok nem csak panaſzolkodás nélkül, hanem egéſz

öröm-

örömmel 's meg elégedéssel távozhattak vólna el *Eſzterházáról.* Igen sokan fakadtak t. i. zugolódásra az eránt, hogy ſzállást vagy éppen nem, vagy igen drágán kaphattak; elégedendő enni-valót pedig pénzen se ſzerezhettek se magoknak, se lovaiknak. A' Béiktatás' napján ugyan gazdag aſztalok vóltak terítve (a' mint ezt böven elő-adtuk vala M árkusunkban) de némelly Urasá-gok kéſzebbek vóltak a' pompás ebédtől el ma-radni, mint Bilét után járni, a' mellynek elő-mutatása mellett lehetett tsak bé menni eggyik, vagy másik ebédlő palotába.

Eſzterházáról, estvéli 10 óra tájban indúltak el Aug. 5 dikén (mint erről hiteleſſen tudósíttat-tunk azólta) a' Fő Hertzegek *Buda* felé. Elől két Vármegye' Katonája lovaglott; utánnok Gróf *Feſtetits Ignátz* ő Nagysága magánoſſan; azután 3 záſzlóallybéli Vitézek. Ezeket követte *Fe-rentz* és *Leopold* Fő Hertzegek' hintája, melly mellett lovaglott H. *Eſzterházy Miklós.* Az első hintó után ment egy más hintó; a' 3 dik egy kevéssé hátrább maradt, mellynek réſz ſzerént előtte, réſz ſzerént utánna 9 Záſzlóallybéliek vóltak.

Nagy-Györből, következendő tudósítást véttünk, a' Fő Hertzegeknek ottan lett által-menete-lekről:

„Auguſt. 6-dikán, reggeli 5 órakor útaztak Városunkon keréſztül *Ferentz*, *Károly*, és *Leopold* Fő Hertzegek nagy tsendességgel. A' Városi 2 formaruhás Kompániák igen rá ſzedődtek, a' Fő Utazóknak várásában; mert valamelly hamis hir után indúlván, még 5 diken reggel ki állottak, 's egéſz álló nap-estig talpaltak. Meg lát egyſzer az Orállójok 3 hintókat, 's azokat a' Fő Hertze-gek' hintáiaiknak vélvén, jelt ád: mellyre leg-ottan durrogni kezdettek a' bástyákra ki-ſzegzett mozsarak; zengett a' musika, 's tiſztelet tétetett

a'

a' fegyverekkel. Ki ſzáll azonban Gróf *Zichy Károly* ö Kegyelmessége a' hintóból, 's a' nékie tett felesleg való tiſzteleten méltán tsudálkozott. Más nap oſztán, midön el érkeztek vólna a' Fö Hertzegek, sem a' Polgárság', sem a' Nemes Vármegye' réſzéröl nem tétetett semmi különös tiſztelet."

Eſzterházy Antal ö Hertzegsége, következendö Beſzédet tartott, Ns *Sopron Vármegyei* Fö-Ispányságába lett Béiktattatása' alkalmatosságával:

Sereniſſime Archidux! Inclyti Status et Ordines!

Si me unquam ſingularia, et ponderoſa exuberantis gaudii moverunt argumenta, ſi inquam felicem, et laeta memoria dignum numeravi diem, vel merito fortunatum ſignare potui tempus, nunc certe omnibus his praecellens, longe ampliora mihi adſunt laetitiae momenta, et profecto in hoc ſolatii cumulo non ſatis explicare poſſum, quam gratus, quamque ſvavis animum meum hodierna die occupaverit ſenſus. Idem certe ampliſſimus etiam hic Inclytorum Statuum et Ordinum Congreſſus una mecum ſentiet, cum nihil amplius cupere, nihil magis exoptare poſſimus, quam felicitatem illam, qua occaſione hac ſingulari perfruimur, dum nobis no.a, eaque clariſſima rurſus exhibentur ſigna, quanta benignitate Sereniſſimus Archidux, et Regni Succeſſor *Franciſcus* in nos, Gentemque noſtram feratur, quanto item favore, et benevolentiae vinculo Sereniſſimi Archiduces *Carolus*, et Regni Palatinus *Alexander Leopoldus* nos aeque cunctos benigne complectantur, qui hac die altiſſima praeſentia ſua Conſeſſum noſtrum condecorare dignantur, et Sereniſſ. Archidux ac Palatiuus noſter deſideratiſſimus *Alexander Leopoldus*, ex clementiſſimo Suae Majeſtatis Imperatoris, et Regis noſtri ſacratiſſimi annutu, ac beni-

nigniſſima diſpoſitione Provinciam ipſius Inſtallationis meae ſuſcipere haud parvi duxit. Indefinitas itaque Serenitatibus Veſtris pro his eximiis altiſſimarum gratiarum teſtimoniis reponimus grates, et ſi ampliora adhuc nobis adeſſent conteſtandae homagialis gratitudinis ſigna, inexplicabili certe opera cum tota hac inclyta Univerſitate zelarem, ut Serenitatibus Veſtris luculentius adhuc oſtendere poſſem, quanta nobis ex hac altiſſima Praeſentia Veſtra, et connexa ſimul Regiae Benignitatis conteſtatione enaſcatur cordicitus gratulandi, ac ſummos hos favores magnifaciendi aequiſſima cauſa.

In communi hac ſatisfactione noſtra ſimul etiam Inclytos Status et Ordines in hoc eminenti Conſeſſu pro vera mei conſolatione frequenti numero congregatos, nobili animo, et ſincera erga Moderatorem ſuum fiducia plene perſuaſos eſſe cupio, me jam diem illum, quo feliciter evoluto anno in qualitate Adminiſtratoris, honore illo fruebar Incl. huic Univerſitati praeſidendi, albiſſimo certe notaſſe calculo, inde vero ab illo tempore nobiliſſimi hujus Coetus eximium Boni publici ſtudium, et ſingularem cum moderamine conjunctam cunctorum negotiorum pertractationem intimius cognoſcens, non cum mediocri ſolatio collatum mihi ex altiſſima Benignitate Adminiſtratoris officium hucdum gefferam, ac ideo eo majora nunc mihi adſunt gratulandi momenta, quod per hodiernum ſolemnem Inſtallationis meae Ritum, qua effectivus Incl. hujus Comitatus Supremus, et ex altiſſima Clementia Caeſareo-Regia Perpetuus Comes arctiori adhuc vinculo cum Inclyta hac Univerſitate, et digniſſimis ejusdem Commembris, quorum amori et ſincero affectui me ultro quoque devoveo, conjunctus ſim. Communes noſtri labores, communiaque ſtudia nonniſi eo tendant, ut arctiſſime conjuncta Regis, et Regni commoda,

ve-

veramque Reipublicae felicitatem omnibus viribus ſolerter, et absque omni partium reſpectu effective promovere conemur, ideoque indefeſſam horum effectuationem peculiariter illis, qui majorem curarum partem ferunt, utpote Dominis Vice-Comitibus, ac toti reliquo Inclyti hujus Comitatus Magiſtratui, cujus praeſtitam operam mihi omni cum ſatisfactione hucdum experiri licuit, impenſiſſime comendo. Sincera haec noſtra ſtudia, verosque conatus benigne excipiet Clementiſſimus Rex noſter — cum ſolatio videbit chara Patria — et gratioſe promovebunt Sereniſſimi Archiduces hodiernae communis excitationis Teſtes, et apud benigniſſimum Patriae Patrem homagialis devotionis noſtrae interpretes, quibus Inclytam hanc Univerſitatem una mecum perdemiſſe commendo, totoque corde voveo, ac cum ampliſſimo Congreſſu ſincero animo exclamo *Vivant!*

Nagy-Györből, Szüz-Havának (Auguſtusnak) 8-dikán.

„Tsudálom, hogy mind ekkoráig sem olvashattam az Urak' betses Leveleikben, azon gyönyörü Verseit T. *Rájnis József* Urnak, mellyeket *II. Leopold* jó Királyunk' meg-koronáztatása pompájára irt. Talám ugyan ez onnan eshetett, hogy senki sem küldötte meg az Uraknak. Imé azért én közlöm, hogy az Urak is közöllyék a' Hazával. Jobb későn, mint soha sem:

A' Magyarok' Törvénye ſzerént, Nagy TRÉZSIA' Véré
Felséges LEOPOLD ſzép örökébe be lép:
Elsö gondja, hogy a' Törvényt fenn tartsa; 's ki vallja,
Hogy Törvény az igaz Fö Uraságnak Ura;
O Törvény által, 's a' Törvény általa tartós
Talpra fel állított fö hatalomnak örül;

Ví-

Vígad azért az egéſſz Orſzág, és ösi ſzokás-ként
Gazdag pompával meg koronázza fejét.
Fényes példa! Világ' Fejedelmei nézzetek erre:
Ezzel Nagy LEOPOLD' híre az Égig hatott.
Szép, de gyakor dolog, hogy Törvény koronázza Királlyát,
Ritka, hogy a' Törvényt így koronázza Király.

Szinte a' midön ezeket irom, veſzem kezemhez ugyan azon T. Tudós Hazafinak következendö verseit, mellyeket eggy elég vagyonos, de felette fösvény, és magától is mindent meg vonó Öregnek koporsójára elöre kéſzített:

Koporsói Vers.

Élni tanúlj hólttól; de, ki légyen, hijába ne kérdjed:
A' neve e' sírban véle temetve vagyon;
Véle veſzett: mert nem vólt érdemes arra, hogy ember
Fáraſztván kezeit, köre ki-vésse nevét.
Nékie a' rút fösvénység azt súgta fülébe,
Hogy ha tovább tartánd élete, éhhel haland.
Félt ettöl, 's az italt, 's ételt meg vonta magától;
És végtére üres béle korogva ki múlt.
Pökj sírjára, ki ezt hallod, 's mondd: Balgatag, a' ki
Éhségtöl tartván, éhhel eméſzti magát.

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Auguſt. 5-dikén.

„A' Kormányſzéknek itt lejendö maradásáról, le jöve az ö Felsége' parantsolatja. Ennek értéséböl vett indúlatját, következendö sorokban fejezte ki eggy érzékeny Hazafi:

Örvendj kedves Hazám! most derült egy fényed,
Mellyböl sugározik éleſztö reményed.
A' Fö Tanáts, melly tart kormányt mindeneken,
Tsendesen nyugſzik már a' Magyar Telkeken,

A'

A' bölts és jó Király meg adja Népének,
Ha helyes oka van buzgó kérésének."

Elegyes Történetek.

Az *Anglus* Király' második Fia — az *Yorki* Hertzeg, 's *Osnabrugai* Hertzeg Püspök — tsak ugyan el jegyzé magának a' *Prufsziai* Király' első házasságabéli Leányát *Friderika* H. Asszonyt. — — — Márs' követésére ment vólt az *Yorki* tüzes Hertzeg *Berlinbe*, de minthogy a' *Prufsziai Márs Vénus* mellett maradott: örömest el állott a' Hertzeg Püspök is *Vénus*' szolgálatjába, mert bizott, hogy ha már győzedelmi borostyán-koszorú nélkül kellett néki maradni: kap myrtus koszorút a' *Hymentől.*

Herbisse nevezetü helységbéli Frantzia Plebánusról irják *Párisból*, hogy nem akarta biz a' meg várni, mire határozza magát a' Nemzet-Gyülése, a' Katholikus Papoknak házasodhatások eránt, hanem követte tsendes lelki esméretel Szent Pál Apostolnak ezen tanáttsát: *Jobb házasságban élni, mint égni*, 's bé fektetett istenessen egy szép ifjú Szüzet az ágyába. — — Már a' múlt Juliusnak 29-dikén meg is tettzett az ifjú Asszonykáján, hogy a' lelki Atyából is válhat testi Atya, a' *Donum Continentiae* mellett.

Angliának Birmingham nevü Városában, nagyon torkokra fórrott a' Frantzia Revolutzióhoz szító Polgároknak azon vendégség, mellyet az említett Revolutzió' tisztességére tartottak Jul. 14-dikén: mert az ellenek fel-ingereltetett Nép olly pusztításokat vitt véghez az napon a' Városban 's a' Városon kivül, hogy a' kár husz-ezer font sterlingre betsültetik. — Azt leg inkább fájlalja nem tsak *Angliának*, hanem az egész föld' kerekségének okosabb része, hogy ama' hires Tudósnak *Prisstley*nek házát is (melly

eggy

eggy ángliai mértföldnyire vólt *Birminghámtól)* fel gyújtotta a' dühös Nép, 's ekként lángok' prédájává tette az említett Tudósnak drága könyvtárját; a' természeti tudományhoz tartozó ritka eſzközeit; 's kéz-irásban vólt meg-betsülhetetlen és ſzerezhetetlen sok ſzép munkáit. Maga is alig ſzaladhatott el *Priſtley*, hozzá tartozóival eggyütt *Londonba;* pedig ſzegény jelen sem vólt a' Frantzia Konſtitutzió' tiſztességére tartatott vendégségben. A' fel zúdúltt Nép olly reménységgel vólt, hogy kedves dolgot fog ö tselekedni a' Királynak, mivelhogy az *Angliai* Konſtitutzió eránt való buzgólkodásából puſztított; de meg tsalattatott, mert Jul. 27-dikén parantsolatot adott ki a' Kir. Tanáts, mind azoknak ki-tapogatások 's meg-büntetések eránt, valakik réſzesei vóltak az említett erőſzakoskodásoknak.

Frantzia Orſzág. Tsoportoſſan érkeznek a' Nemzet-Gyüléséhez, az ollyatén Irások mindenfelől, mellyekben nagy meg-nyugovását jelenti a' Nemzet azon Végzésén a' Gyülésnek, melly Jul. 15-dikén hozatott a' Királynak meg-bánthatatlansága (inviolabilitas) eránt. Nyilván ki-tettzik innen, mitsoda jó értelemben légyen a' Fr. Nemzetnek nagyobb réſze a' Kir. Igazgatás' formája eránt. — Hogy eleit veheſſe valahára a' N. Gy. a' már ſzintén meg-rögzött zenebonáskodásoknak, olly Végzést hozott Jul. 18-kán, mellynek ereje ſzerént köteles léſzen el-fogatni ezentúl a' Politzáj mind azokat, valakik akár beſzédjek, akár irások által háborítói akarnak lenni a' köz-tsendességnek. Ez a' haſznos Végzés eſzközlötte, hogy egyſzerre elhalgattak a' lárma-harangok *Párisban* — értjük a' Nép' eſzét veſztö Irásoknak Szerzöit.

Küldjük az *x* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 16-dik napján 1791.

Béts.

Ama' vad Római Tsáſzár *Néró*, különös gyönyörüségét találta hajdan benne, hogy ö, a' maga tulajdon Városának égéséről képzelhette azt, mikép' lett *Trója* lángok' prádájává. Ezért, bolondnak, 's emberi Nemzet' tsúfjának kiáltja ötet az egéſſz okos Világ. — Egy bölts és jó Uralkodó, abban találja örömét, ha az Alattavalókat bóldogíthatja. Nagyon meg eggyez azonban, egy *II. Leopold*' okosságával 's jóságával is, a' maga Agyússainak (Artilleristáinak) próbáikon meg jelenni, 's azok által az Ellenség' Várainak ostromjait elevenen, de ártatlanúl ábrázoltatni magának. Tselekedte is ezt ö Fels. a' múlt Kedden. Ki ment t. i. délutánni 5 óra tájban az Udvar, a' *Würtembergi* Hertzeggel eggyütt *Simmering* nevezetü Faluhoz *), a' hol vagynak táborban az Agyúsok; kik is a' Felségek' ki érkezésével leg ottan hozzá fogtak az ágyúzáshoz; a' véltt Ellenség' ágyúit fekvö helyeikből el-vettették, batteriáikat öſzve lötték; azután 2 blokházat is meg gyújtottak tüzes golyóbisokkal. Löttek továbbá kartátsokkal, 's hánytak bombákat, és más tüzi testeket is. (Ezen nevezeteket mi moſt meg magyaráznánk; hanemha már Munkánk' elsöbb Szakaſſzaiban mind az ágyúknak, mind a' tüzi testeknek helyes leirásaikat közlöttük vólna, képeikkel eggyütt. Ezekkel moſt is ſzolgálhatunk az olly érd. elöfizetö Uraknak, kik késöbben kezdették járatni munkánkat).

Tegnap, a' *Kinsky*' könnyü lovas Regementje gyakorlotta magát ö Felségek elött az *Eugénius*' Kertje eránnyában, kivül a' Város' Lineáján lévö térségen. — Szép látás vólt ez itt, a' többek felett.

A'

*) *Bétshez eggy óránnyira vagyon, a' Pozsonyi út felé.*

A' Katonák, úgy ſzéllyel ſzaladtak egymástól, mintha egy véka borsót öntöttek vólna el a' ſzérün (ſzürün); meg ſzóllal azonban meſſziről a' trombita ſzó, 's lobog ugyan ott egy záſzló. Noſſza neki iramodik a' Lovasság, nehány pertzentések alatt ott terem, 's egy fertály nem telt bele, hogy már sorban állottak a' Kompániák, 's újra reá ütöttek a' véltt Ellenségre.

Bizonyosnak hallyuk, hogy az *Uhlánus* Katonák, kik a' hat könnyü lovas Regementek közzé fel oſztattak, moſt újra öſzve-ſzedetnek, 's belöllök egy *Lengyel* Regement fog formáltatni.

Stájer Orſzágnak (Styria) rendkivülvaló Gyülése tartatott ezen hónapnak 9-dikén, mellyen, leg elsöben jelentek meg a' Polgári Rendnek, ö Felsége' engedelméből válaſztatott 10 Deputátusai.

Júliusnak 22-dikétöl fogva, olly rekkenö melegek járnak itten, hogy már a' kútak sok helyeken ki ſzáradtak, 's ſzük a' viz a' külsö Városokban. Még, ugyan tsak nem ment fel ez ideig olly mértékére a' meleg, mint 1782-dikben felment vólt Jul. 27-dikén, t. i. harmintzadfél grádusra; a' midön *Tyrolisban* meggyúladtak az erdök a' nap' melegétöl.

Auſtriában, *Gumpoldskirchen* nevezetü helységtöl fogva, *Mödlingig*, olly nagy jég húllott Jul. 27., hogy fél fontosok is találtattak közötte, 's az árnyékos helyekben három egéſz nap se tudtak el olvadni. A' ſzölös kerteknek, 's a' még le nem aratott zabnak igen nagyon bé ſizetett.

Magyar Orſzág.

A' Budai 's Pesti *tzeremoniáknak, és örömöknek mivóltát alkalmasint meg irtuk már közelébbi két árkusainkban; de — ha ſok mértföldeket ſem ſajnállottak ſokan el menni azoknak tá-*

tásáért, 's az azokban való részesülésért: nem lészen, úgy itéllyük, únalmokra érdemes Olvasóinknak, harmadik, 's talám negyedik árkusban is olvasni azoknak környülállásos (circumstantialis), elő-adásokat. Illy bizodalommal közöllyük, eggy igen érdemes Barátunknak következendő tudósításait;

Augustusnak 7-dikén, a' Nádor-Ispánynak *Pest-Vármegyébe* való Béiktatása' pompájára küldött Követeik a' körül belől való Vármegyéknek, személlyes tiszteleteket tették ő Királyi Fő-Hertzegségeiknél *). Ez nap, otthonn ebédeltek

*) *A' Nógrád Vármegyei Követeknek képekben Főtiszt.* Vátzi *Kánonok* Csányi Leonárd *Úr tartott három rendbéli Beszédeket a' három Fő Hertzegekhez, mellyeket mi olly renddel iktatunk ide, a' millyel mondotta a' meg nevezett Úr az elsőt ugyan* Ferentz, *a' másodikat* Károly, *a' harmadikat pedig* Leopold *Fő Hertzeghez*;

Regie Nobilissimeque Archidux!

„Novi veniunt e *Neogradiensi* Provincia Tuum in conspectum, Regie Nobilissimeque Princeps! incredibilis illius laetitiae testes, quam in omnium ore, atque animis vides. Unicum hoc, atque in tota Hungariae Historia singulare amoris erga nos monumentum nos quoque Tui amantissimos facit; et dum Augustissimi Parentis Tui (dicam amantissimi etiam Parentis nostri) amorem, et immortalia in nos beneficia commemoramus, non possumus non praevidere, ut illi, Tibi non minus,

a' Fő Hertzegek, nyóltzad magokkal. Estvére Gróf *Zichy* ő Kegyelmességéhez mentek vatsorára 's

---

Nobiliſſime Archidux! res noſtras cordi futuras, eodemque Te ſuper nos amore denique regnaturum. Quamobrem dabimus operam, ut regius amor, ac beneficia in ingratis Subditis non collocentur, teſtabimurque ſemper, nihil fuiſſe unquam verius, nihil nobilius, nihil Hungaris dignius, quam amorem amore rependi."

Regie Sereniſſimeque Archidux!

„Quod deſiderare nunquam, minus vero ſperare poteramus, tres ut Fratres, Archiduces Regios, ob proximam celebritatem venerabundi exciperemus, contigit, Sereniſſime Archidux! heſterna die omnibus Hungariae Ordinibus jucundiſſima. Sed cui honorem hunc, tantumque beneficium Legati *Neogradienſes* acceptum referant, niſi maximo illi amori, qui Sereniſſimos Auſtriacos Fratres et cum Auguſtiſſimis Parentibus, et ſecum invicem, et cum devotis Sibi populis quam arctiſſime conjungit? Omnino hunc amorem maxime amat Hungaria, quae conceptam inde laetitiam omnibus grati, exultantisque animi ſignificationibus manifeſtat. Enarra eas, Sereniſſime Archidux! Patri Tuo *Leopoldo* Caeſari Auguſto, Regique noſtro clementiſſimo. Adde, nos inſigni Ejus clementia ac dignatione ſuos in filios *Poſonii* cooptatos omni amoris contentione effecturos, ut Illum ejusmodi filiorum nunquam poeniteat."

Regie, Sereniſſimeque Archidux Palatine!

„Cum magis magisque, Regie, Sereniſſimeque Archidux! ad nos accedis, atque ad medium Regnum progrederis, ipſa penitius Hungarorum cor-

's bálba. — 8-dikon, által vette a' Nádor-Ispány a' Fels. Helytartó Tanátsnál való Elölülést, 's a' Kir. Palota' kiſſebb Szálájában tartotta a' Gyülést. Ugyan ez nap, közönséges Gyülést tartott Ns *Pest-Vármegye* is, Király' Képe (Personális) ő Kegyel. ségének utólſzori elölülése alatt, mellyre igen ſzámoſſan fel gyülekeztek a' Fő Uraságok. Jelen vóltak t. i. mind a' két Érsekek, úgy nem különben *Eſzterházy*, 's *Graſſalkovits* Hertzegek is. Ezen Gyülésből Követek küldettek a' Fő Hertzegekhez *Budára*, a' Nádor-Ispánynak más nap lejendő Béiktattatása eránt. A' Követek' Szóſzóllója vólt *Vátzi* Püspök B. *Splényi* ő M. ga. Igen ſzíveſſen fogadták ő K. F. Hertzegségeik a' Követeket, 's által rendelték más napra *Budára* a' Rendeket. — Dél után ki lovaglottak a' Fő Hertzegek, és minden közönséges épületeket meg visgáltak. Fel mentek a' *Szent Gellért*' hegyére is, mellynek tetejéről ſzéllyel néztek a' *Ketskeméthi* térségekre. Innen *Pestre* mentek által, 's minekutánna a' *II. Jóſef* által kéſzíttetett nagy épületet meg ſzemlélték vólna: a' hid mellett lévő sétálló helyet nézegették meg, melly B. *Silſon*' elő-adása ſzerént kéſzült. Nyárfákkal vagynak bé-ültetve ezen mú-

---

corda penetras, atque inſpicis. Non hic Tu magnifica illa, atque ad aeternitatem exſtructa Hetruriae aedificia conſpicies, ſed homines Tui obſervantiſſimos, amantiſſimosque. Hi Te cordibus, quae verae ſunt divitiae, deliciaeque Regum, excipiunt ſuis Palatinorum omnium illuſtriſſimum, Teque amantiſſime complectuntur. Tu vero haec *Neogradienſium* Legatorum ſenſa aeternum duratura facili, quod ſoles, quodque Te, Regie Sereniſſimeque Archidux! venerabundi oramus, excipias vultu, nosque patrocinio tueri non dedigneris tuo. "

mulató helynek sétáló úttzái; a' frissítö ételek' és italok' árulása végett épített deſzka-sátor pedig ſzépen ki van zöldre és fejérre festve. — Estvére, állortzás Bál lett *Budán* az Orſzág' Házában, a' hol mind a' hárman magyar nadrágban, tsizmában, 's frakkban jelentek meg a' Fö Hertzegek. A' Nádor-Ispány leg inkább Gr. *Forgáts* Kisaſſzonnyal tántzolt; *Károly* Fö Hertzeg Gróf *Zichy Ferentz*' Kisaſſzonyával; *Ferentz* Fö Hertzeg pedig az Orſzág' Birájánéval sétálgatott, 's tántzolt is.

Auguſt. 9-dikén, délelötti 9 órára fel-gyültek az Orſzág' Házának nagyobbik Szálájába a' Státusok, kiknek T. *Szily József* All-Ispány Ur legottan eleibek terjeſztette, hogy jó vólna Követek által meg izenni a' magok jelenléteket a' Fö Hertzegeknek, 's azoknak további parantsolatjokat ki kérni. El is küldettek mindjárt a' Követek, 's azt nyerték válaſzúl, hogy ſzíveſſen fogják venni ö Kir. Fö Hertzegségeik, ha a' Kir. Palotának nagy Szálájába gyülnek a' Státusok. Az alatt, míg az Orſzág' Házában tartott a' Gyülés, sorokat formált a' *Budai* és *Pesti* gyalog Polgárság az Orſzág' Házától fogva, egéſz' a' Kir. Palotáig, 's midön a' Követek' viſſza-érkezésével meg indúltak vólna a' K. Palota felé a' Státusok, ékes tábori musikával tett nékiek tiſzteletet. A' Státusok elött ment a' két Városi, 's a' *Kún* és *Jáſz* lovas Sereg; utánnok pedig a' Nádorispányi Záſzlóally. Fel érvén a' Státusok a' Kir. Palota' nagy Szálájába, le ültek a' Táblához, a' kiknek helyek vólt. A' Tábla eleibe vóltak 3 aſztalotskák, 's ugyan annyi ſzékek egymás mellé helyhetve a' 3 Fö Hertzegek' ſzámára. Mind az aſztalokat, mind a' ſzékeket ſzéles arany paſzomántal prémzett veres bársony borította. A' Fö Hertzegek' ülö helyeiknél egy lépéssel elöbb vólt hely kéſzítve Primas ö Eminentziájának. A' Státusok' el érkezése után, tsak hamar meg jelentek

tek a' Fő Hertzegek is. Kisérte őket H. *Coburg* a' *Budán* és *Pesten* lévő egéſz Generálisſággal eggyütt. Le ülvén *Ferentz* Fő Hertzeg, egy ſzép deák Beſzédet tartott, mellynek végződését belől a' Szálában háromſzori *Éllyen* kiáltás követte; kivül pedig puskák' 's ágyúk' ropogási váltották fel. Ekkor fel olvastatta *Ferentz* Fő Hertzeg a' Főiſpányi Dekrétumot. Azután meg ſzóllalt a' Nádor-Ispány, ki is hogy el végzette a' maga Beſzédét, fel emeltetett, ősi ſzokásunk ſzerént, háromſzor egymás után *Kostyán Ferentz*, *Vörös István*, *Rakovſzky Ferentz*, és *Bitskey Sándor* Fő Szolgabiró Urak által; melly idő-közben nem vólt ſzünete az örvendetes *Éllyen* kiáltásoknak. Ugyan ekkor másodſzoriban adatott ſzálvé, 's durrogtak az ágyúk. A' Nádor-Ispányt, Primas ő Eminentziája, ezt pedig *Szily* Vitze-Ispány Úr váltotta fel a' ſzóllásban, ki is a' petsétet, 's a' Levéltartó (Archivum) kultsát is oda ajánlotta a' Nádor-Ispánynak, mellyeket ő Kir. Fő Hertzegsége tsupán meg illetett, 's ezen kifejezéssel: hogy *eggy olly érdemes Ember' kezében, mint a' minémű Vitze-Ispány Úr, jó helyett vólnának*, nálla meg hagyta. — Végre egy jeles Beſzédet tartott még *Kalotsai* Érsek ő Kegyelmessége is, a' midőn harmadſzor lövettek ki a' puskák, és az ágyúk. Hogy semmi el ne maradjon a' Fő-Ispányi Béiktatás' ſzokott tzeremoniájából: két Királyi Parantsolat is olvastatott fel utóllyára, mellyel ofztán vége lett a' Gyülésnek. — Ebédre a' Primas' *Pesti* Kertjébe lett az által-menetel következendő pompával: Elől indúltak a' gyalog Polgárok, utánnok a' lovasok; továbbá mintegy 70-ig való hintók; azután a' *Jáſz* 's *Kún* Sereg. Ezt követte a' 3 Fő Hertzegek' hintaja, melly mellett gyaloglottak két felől a' Nádor-Ispány' livériás tselédjei; utánna pedig a' Ns Magyar Kir. Testőrzők lovaglottak. Bé fejezte a' menetelt a' *Pest-Vármegyei Nemes Záſzlóally*.

Min-

Minden Magyar emberséges Ember bé botsáttatott tzédula nélkül is az aſztalhoz."

A' Publiko-Politikumokra ügyelö, avagy az Orſzág' Polgári Alkotvánnya körül visgálódó Orſzág-Gyülési Deputátzió is hozzá kezdett, a' több Deputátziókkal eggyütt, Aug. 10-dikén a' maga munkájához, Nádor-Ispány ö Kir. Fö H. gének elölülése alatt. Meg jelent véletlen *Ferentz* Fö Hertzeg is a' Deputátzió' Gyülésében, 's leülvén eggy óldal-aſztalhoz, darab ideig halgatta a' tanátskozást.

A' Septemvirális Tábla' néhai második Elöl-ülöje, 's Ns *Bihar-Vármegyének* közelébb vólt ideig való Kormányozója *Brunſzvik József* ö Kegyelmességét rendelte a' Nádor-Ispány, Ns *Peſt Vármegye'* Adminiſtrátorává.

Már le ment a' F. Kir. Helytartó Tanátshoz a' Proteſtánsok' Synodusaik (közönséges ekklésiai Gyüléseik) eránt való Kir. Rendelés. E' ſzerént a' F. Helytartó Tanáts fogja öſzve hivni Vármegyénként az említett Synodusokat; 's a' *Budai* és *Pesti* Tanáts rendeléseket fog tenni a' Synodus' Tagjainak ſzállásaik felöl. — A' Reformátusok' Synodusába, *Almásy József*; az Evangyélikusokéba pedig Gr. *Brunſzvik József* ö Kegy. gek rendeltettek K. Biztosoknak.

Valamint a' *Györ-Vármegyeiek*, 's Városiak, úgy a' *Komárom-Vármegyeiek*, 's Városiak is nagy kéſzületeket tettek vólt az *Eſzterházáról Budára* váratott három Fö Hertzegek' el-fogadására. Mivel úgy vólt elöre ki tsinálva, hogy Aug. 5-dikén délutánni 3 órára a' *Komárom* alatt lévö vendég-fogadóba érjenek ö Kir. Fö Hertzegségeik, 's ugyan ott is ebédellyenek: ahoz képest jókor ki állott az említett vendégfogadóhoz Aug. 5-dikén a' Polgárság, 's várta nagy kivánsággal a' Fö Hertzegek' jöveteleket; várták a' Nádor-Ispányi Szakátsok is a' nagy ebéddel: azonban érkezik egyſzer az Orſzág' Birája, 's jelenti *Eſz-*

ter-

terházán lett maradásokat a' Fö Hertzegeknek. A' Polgárság azt a' jutalmát vette hoſſzas várakozásának, hogy a' Fö Hertzegek' ebédjével ö lakozott. Más nap, újra ki állott idején reggel mind a' Polgárság, mind a' Ns Záſzlóally is a' maga innepi ruhájában, 's egéſſz' 9 óráig várakozott. Ekkor a' Ns Sereg eleikbe ment ö Fö-Hertzegségeiknek az orſzág-úttyához olly tzéllal, hogy tiſzteletnek okáért a' vendégfogadóhoz vezeſſe 's kisérje öket; de tsak alig érhette tzéllyát, mivelhogy igen nagy sebességgel hajtattak a' Fö Hertzegek *). Ki sem ſzálltak hintajaikból, hanem tsak onnan fogadták el, magok' meg-hajtásával T. *Bajtsi* Allispány Urnak köſzöntését. —

Ns *Báts-Vármegyének* ſzék-újjító Gyülése Aug. elsöjén tartatott *Zombor* Városában, Fö-Ispány *Urményi József* ö Kegy. ségének elölülése alatt. — Az újjonnan válaſztott Tiſzt Uraknak betses neveik így következnek: Elsö Al-Ispány T. *Kováts József* Ur. — Elsö Notárius *Márffy Leopold* Ur; második 's harmadik Notáriusok pedig *Gombos Ferentz*, és *Szalóky Antal* Urak. —

Fö

*) *Jó Fellajtárjok is vólt* Ferentz *és* Leopold *Fö Hertzegeknek*, *t. i. Gróf* Eſzterházy Károly *ö Nagyságának mintegy* 15 *eſztendös Fia; de ezt nem tudták magok a' Fö Hertzegek. Ugyan azért eggy aranyat akartak néki adatni jó Fellajtárságáért. De midön a' jutalommal keresték vólna: már akkor tsak a' hüllt helye vólt. Sajnálták a' Fö Hertzegek, hogy elöbb meg nem tudhatták, ki lett légyen a' Fellajtárjok.*

Fő Szolgabirák: *Voynits Sebestény*, *Neſzmér Antal*, *Szalay Péter*, és *Latinovits Thaddéus* Urak. Al-Szolgabirák: *Voynits Antal*, *Latinovits József*, *Polyák József*, és *Potskay Zsigmond* Urak. — Esküdttek: *Pinkovits Benedek*, *Kismárki Mátyás*, *Kováts József*, *Kún-Szabó Ferentz*, *Gombos Ignátz*, *Horváth Mihály*, B. *Bernyákovits*, és *Földváry János* Urak. — Első és második Fiskálisok: *Adámovits Mihály*, és *Vargai Mihály* Urak. — Közönséges Kaffzatartó: *Pinkovits Simeon* Úr; különös Kaffzatartók pedig *Kliegel József*, *Stepanovits Antal*, és *Vukovits Antal* Urak.

Új Tábla-Birákká válaſztattak: *Partsetits György*, *Bükky József*, 's *Tomtsányi András* Urak.

Budáról irják, hogy a' mint bé útazott vólna közelébb Király' Képe ő Kegyelmessége, *Vál* nevezetű Jóſzágából *Pestre*, véletlen oda lett hintaja' bakjáról a' rakott láda; hanem már ki tudódtak a' gonoſztévők, 's ſzerentséſſen meg került a' kár. Az említett Méltóságnak tulajdon jóſzágabéli Tzigányok vóltak réſz ſzerént, réſz ſzerént pedig másunnan valók a' tolvajok.

Nagyon meg járta egy *Bétsi* Magyar Szabó az *Eſzterházai* pompával. Meg akarván t. i. azt nézni, olly ajánlást tett egy Méltóságnak, hogy a' ſzámára kéſzített drága öltözetet maga ſzemélyiében fogja el vinni *Eſzterházára*. El ment *Sopronig* békével; hanem midőn *Soprónon* túl eggy erdőn útazott vólna által: fel nyitotta valamelly gonoſztévő a' kotsi' bakján lévő ládát, 's ki vette belőle a' gazdagon kéſzült mellyre-valót, és a' nadrágot. Már a' mentét is vonta ki felé, midőn éſzre vette egy Gyermek a' kotsiból, hogy valaki motoz hátúl a' bakon. Meg állitják tehát a' kotsist; de az alatt le ugrott a' zsivány a' bakról, 's máig is oda van a' mellyre-való, és a' nadrág. Igy is rá megy 500 forintra a' kár; ha pedig a' mentét is kezéhez ku poríthatta vólna a' tolvaj:

úgy

úgy haladta vólna a' kár, a' három ezer forintot.

Szombathelyről két nevezetes dolgokat közlött velünk eggy érdemes Barátunk, a' mellyeknek eggyike Jul. elsöjén, a' másik pedig Május' végén történt. Az elsö, egy hajdani *Római* maradványnak találásában állott. A' mint t. i. az új Püspöki Szentegyház' fundamentomát ásták vólna: olly négy ſzegü kö táblára akadtak mintegy másfél ölnyire a' föld alatt, mellynek hoſſza 13, ſzéle 9 lábnyi lehetett. Merevén (egéſſzen) fejér és fekete, tsupán eggy iznyi nagyságú, 's négy ſzegü márvány darabotskákból vólt a' tábla ki rakva. Külsö karimáján belöl, minden ſzegletében eggy egy kiſſebb négy-ſzeg láttzatott; bellyebb hat rendbéli karimákkal vólt ki-tarkázva, a' mellyeknek köze egy lábnyi tágasságú vala. Kellö közepén a' táblának, egy magános négy-ſzeg ſzemléltetett. A' mint a' tábla' hoſſza ment, ó ki álló ábrázolások láttzattak. Egy felöl, t. i. ſzélröl, két tengeri hal, középen egy sárkány, belölröl pedig két génius, egy centaurus mellett. Más felöl, ſzélröl ismét tengeri halak, egy sárkány körül; középett kilentz ágú virág; belölröl két ſzárnyas génius. Magok az ábrázolások, mind fekete köböl valának ki rakva, az udvaraik pedig fejérböl. Ezen Tábla, újjabb bizonyságot teſz arról, hogy *Schönwisner* Ur (*Peſti* Könyvtárnok) jól nyomozta itten a' *Rómaiak'* meg-telepedését.

A' másik nevezetes dolog vólt, a' nagyobb Tanúlók' köz-múlattsága. Ki mentek ezek Kedd napon dél után, musikával az erdöre, egy fertály óránnyira a' Városról; 's minekutánna el kéſzült vólna zöld ágakból a' jádzó ſzínjek, egy páſztori játékot jádzottak el estve felé. — — — *Sonnenfels'* áldozatja ſzerént vólt ki dolgozva a' játék; de nem tsak a' ſzeméllyek', 's jelenések' nagyobb ſzámára, hanem az Iſten-Aſſzonyra nézve is különbözött amattól. A' Szabadság'

Iſten-

Iſten-Aſſzonyának Képét állították fel ugyan is a' jádzó ſzínben, 's annak mellyére Magyar Orſzág' Tzimerét rajzoltatták. A' Kép alatt ez a' Vers olvastatott:

Hogy el ne távozzon a' meg-tértt Szabadság:
Ez Óltárt emelte néki a' Deákság.

A' játékot, juhász-tántz fejezte bé. Sok érdemes Nézöi vóltak ezen mezei múlattságnak, 's tellyes meg-elégedéssel vették bútsújokat Tanúlóink' díſzes Seregétöl. Annakutánna eggyesítvén magokat a' hatodik és harmadik Oskolák, Tanítóiknak vigyázása alatt, lassú, és frissebb magyar és lengyel tántzban, 's más múlattságos testi gyakorlásokban töltötték az idöt, tsötörtöki délutánnig. — Midön el közelgetett vólna a' zöld fák' árnyékától való meg-válásnak órája: egy rövid, de fontos Beſzédet tartott a' hatodik Oskola' Tanítója a' Hazai Szeretetröl, 's hathatós okokkal ébreſztette Tanítványait a' Magyar Nyelv' tanúlására. A' Hazai Szeretetnek példájául, Iffjú Gróf *Szétsényi Lajosnak* buzgóságát hozta fel, ki is maga múlattságára rendeltt pénzéböl a' *Herkules' Válaſztását* ſzépen ki-nyomtattatta. Hogy pedig a' Magyar Nyelv' gyakorlását is annál foganatosabban javasolhaſſa: kioſztotta az Iffjúság között, az említett *Herkules' Válaſztásának*, *Bétsböl* éppen az nap érkezett nyomtatványait. Nagy érzékenységet gerjeſztett ezen történet a' hatodik Oskolabéliekben, kik már egyébaránt is egéſſz eſztendötöl fogva gyakorollyák magokat nem tsak a' folyó, hanem a' kötött Magyar Beſzédben (Poésisben) is példás elö-menetellel. Bizonyságí lehetnek ennek az itt mindjárt következö Versek is, mellyeket az említett törrénetnek alkalmatosságával kéſzített, 's tanúló Társai elött közönségeſſen fel olvasott *Bedötz István*:

Músa! melly iffjú koromat mosolygó
Ihleléseddel gyarapítod, indítsd

Ked-

Kedvemet zengő öröm-énekekre,
's térj le közünkbe.
Im' tavaſz hajtván mezeinkre gyengébb
Szelletét, meg-nyíltt paragok virággal,
A' vidék erdő levelével ébreſzt,
Fil'mile dallal.
Béts talán érzé örömünk'; magyarban
Herkulest küldött, fiatal ſzerezte,
's tőle el-vévén nevedékeny Urfi
Közre botsátott.
Éljetek buzgó Haza' Pártfogói!
Éljetek gyengébb erejű nagy elmék!
Többeket zsengés korotok nem enged,
Szívetek óhajt.
Bóldog Orſzágunk! mire megy ſzerentséd,
Hogy ha Iffjakban nevekedhet illy' tüz?
Im' hirét *Szétsény* vetekedve nézi
Attya' Nevének.

Szegeden, meg lehet egy talléron venni köblit a' jó tiſzta buzának.

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Jul. 31-dikén. „Rendes levelező Társaitok meg fogják irni, tudom, a' közöttünk mostanában esett Hivatalbéli Válaſztásokat; de én egy kevessé fundamentomosan akarlak e' réſzben benneteket tudósítani. A' Törvény, 's Diploma ſzerént, a' T. Rendek által meg állított Orſzágos Fő Hivatalok, *Erdélyben* ezek: 1.) A' Kir. Fő Kormányozói Hivatal (Gubernátorság). 2.) Az Udvari Kántzelláriusság. 3.) Az Orſzág' Generálissága. 4.) Kints-Tartóság (Thesaurariusság). 5.) A' Státusok' Gyülésében való Elölülőség (Statuum Presidensség). 6.) A' Kir. Táblánál való Elölülőség. 7.) A' Tartományi Fő-Biztosság (Provinciális Fő Kommiſſzáriátus). 8.) Az Exaktoria Széknél való Elölülőség. 9.) A' Tartományi (Provincialis) Kántzelláriusság. 10.) A' *Száſzok'* Ispánysága. 11. 12. és 13.) A' 3 Ítélő-Mesterek' hivataljai. Ezeken kivül, 6 Guberniális

(Kor-

(Kormányszéki) Tanátsosságok, a' *Katholika*, *Reformáta*, 's *Unitária* Vallásúak' részéről; kettő az *Evangyélikusokéról*. — A' Kir. Tábla' Elölülőjéről nem vólt, 's nints semmi kérdés: megmaradt. A' Fő Kormányozót, Státusok' Elölülőjét, 's a' három Itélő-Mestert, még a' Gyülés' elein válaſztotta az Orſzág; melly válaſztást ő Felsége is meg erössített. A' Kántzelláriusi Válaſztás is közönségessé tétetett már.

(Kik, és hány voksokkal válaſztattak a' *Katholikusok*, *Reformátusok*, 's *Unitáriusok* közzül: már mi azt meg irtuk más alkalmatossággal; moſt ezen betses Levélből közöllyük az *Evangélikusok* közzül válaſztottakat, 's a' reájok mentt voksok' ſzámát: B. *Bruckenthal Mihály* ő Excel. jára ment 28 voks; *Roſenfeld* ő Excel. jára 26; M. *Sotérius* Urra 5).

A' több Hivatalokra, tegnap esett meg a' válaſztás; de még moſt többet nem lehet rólla irnom."

Német Birodalom.

Minekutánna nehány hetekig hányta vetette vólna a' *Regensburgi* Gyülés, a' *Német Birodalomnak Frantzia Orſzággal* való dolgát: meg állította az az eránt való értelmét egy rendkivülvaló Ülésben ezen hónapnak 6-dikán, 's még az nap el indította a' maga vélekedését ő Tsáſzári Felségéhez.

Oroſz Birodalom.

A' *Kubáni Oroſz* Kormányozó, Generál *Gnedovits*, minekutánna meg küldötte vólna *Pétersburgba*, *Anape* Városának meg-vételéről ſzólló jelentését: nyomban új nyereség' hirével örvendeztette meg nagy ſzivü Tsáſzárnéját; hogy t. i. *Anape*nak el-nyerése után, *Sudsuk Kale* Városára küldötte eggy Oſztállyát a' maga Seregének; de a' *Törökök* nem várták meg az ostromot, hanem fel-gyújtották a' Várost, 's olly siettséggel ellillantottak, hogy még tsak az ágyújaikat sem

ér-

érkeztek magokkal el-vinni. A' velek frigyes *Tzirkaſſziaiak* abban mutatták hívségeket, hogy a' mi épségben talált maradni a' lángoktól, ök azt fel perselték, 's azután nékik estek ſzövettséges ſzomſzédjaiknak magoknak, 's jól meg koppaſztották öket. — Már az illyen, nagyon kulyabaráttság! — Bé menvén az *Oroſzok* a' Városba, 25 ágyúkat találtak.

A' *Matsini* győzedelemről, Julius. 26-dikán adatott ki az Udvar egy böv tudósítást. E' ſzerént, 6 Fö Tiſzteknek, és 141 Al Tiſzteknek, 's Köz-Embereknek halálokba került az *Oroſzok*' réſzekről, az említett győzedelem; 405-re ment a' meg-sebesíttetteknek ſzáma, kik között 26 Tiſztek vóltak.

Pruſſzia.

Júliusnak utólsó napján, nagy vendégséget adott, egy *Berlini* tudósítás ſzerént, a' Királyné. Minekelötte aſztalhoz ültek vólna: ki nyilatkoztatta ö Felsége a' Vendégeknek, hogy már a' *N. Británniai* Király is meg eggyezett az *Yorki* Hertzegnek, *Friderika Pruſſziai* H. Aſſzonnyal való házassági egybe-kelésébe. — Közönségeſſen ſzázezer forintot ſzokás kéſz pénzül adni, a' férjhezmenö *Pruſſziai* Hertzeg-Aſſzonyokkal. Ezen summán kivül, eſztendönként való fizetést is fog rendelni a' *Pruſſziai* Király (a' mint irják) a' Hertzeg-Aſſzonynak. — Úgy van a' hire *Berlinben*, az el-jegyeztetett három H. Aſſzonyoknak lakodalmaik mind egy füst alatt fognának tartatni — úgymint *Friderika* H. Aſſzonyé, az *Yorki* Hertzeggel; a' Király' második Leányáé, az *Orániai* örökös Hertzeggel; *Ferdinánd* Kir. Hertzeg' Leányáé végre a' *Deſſaui* örökös Hertzeggel — melly jeles pompát a' *Hollándiai* örökös Helytartó Fejedelem Feleségestöl, úgy nem különben a' *Braunſchweigi*, 's *Deſſaui* Udvarok is ſzándékoznak jelenlétekkel meg tiſztelni.

Spanyol

Spanyol Orſzág.

A' kóborló *Frantziákra* nézve hozott ('s N árkusunkban már közlött) Királyi Végzést, tsak hamar más Kir. Rendelés is követte, mellynek ez az értelme: hogy minden Idegenek, valakik meg akarnak *Spanyol Orſzágban* telepedni, Katholika Vallásúak legyenek, 's azon Helyeknek Törvényſzékeik előtt, a' mellyekben tartózkodnak, esküvéssel kötelezzék mágokat a' Katholika Vallás, és a' Király eránt való hüségre; egyſzersmind minden idegen privilégyiomaikról, valamint tulajdon Hazájokhoz tartozott előbbeni kötelességekről is le-mondjanak; fogadást tegyenek végre, hogy ők semmi idegen Tartományhoz, Követhez vagy Miniſterhez óltalomért folyamodni nem akarnak. Ezen Rendelés' által-hágóinak, gályyákra való adatás, ſzámkivetésbe való küldetés, és minden jóſzágoktól való meg-foſztatás vagyon büntetésül fel-téve.

Nagy veſzteségek vólt *Orán* Várában a' *Spanyoloknak*, azon meg-támadtatások' alkalmatosságával, mellyről ez előtt nehány napokkal tettünk vala emlékezetet. Maga a' Kormányozó is sebet kapott. *Adorno* nevezetü Generállieutenant új próbáját adta az úttal, azon tsalhatatlan igazságnak, hogy egy derék Vezér maga fel ér sok ezerekkel. Ugyan is ha ő Ember nem lett vólna, a' talpán: okvetetlen fel gyüjtották vólna a' nagy puskaporos Magazinomot a' *Maurusok*, 's ennél fogva a' Vár' Őrizetét is, melly mintegy 15000 Emberből állott, nagy rélzént fel-vettették vólna.

* ** * ** * **

Küldjük az *y* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 19-dik napján 1701.

Bétsből.

Auguſt. 15-dikén, négy rendbéli bútsuzások voltak az Udvarban. Bútsút vettek t. i. a' Tsáſz. 's Kir. F. Háztól, *Lukka*, *Génua*, és *Raguſa* K. Társaságoknak rendkivülvaló Követtjeik; úgy nem különben *Hamburg* ſzabad Tsáſz. Városának két Küldöttjei is, kik tsupán öröm-jelentés, és bóldog uralkodásnak kivánása végett küldettek ő Tsáſz. Felségéhez.

Károly Fő Hertzeg, *Tseh Orſzágba* indúlt Aug. 20-dikán. — Az előtt való éjtſzakán *Bétsbe* érkezett a' Frantzia Király' iffjabb Testvérje *Károly Filep* — az úgy neveztetett *Artéſiai* Gróf — huſzad magával. A' *Spanyol* Követhez ſzállott. Más napra kelve, meg jelent az Udvarban. — Estvére, tsak azért is bé mentek sokan a' Teátromba, mivel reménylették, hogy ott meg láthatják ezt a' nevezetes Kir. Hertzeget. Vátig is vigyázták, a' *Spanyol* Követ' Logéjában; de nem vólt ott. Tsak hamar azonban magához hivatja a' Tsáſzárné a' *Spanyol* Követnét, ki is hogy viſzſza tért a' Tsáſzárnétól, ki küldötte a' Férjét a' Teátromból. Kevés idő múlva ezentúl meg jelent az *Artéſiai* Gróf a' Tsáſzári Logéban, kit a' Tsáſzárné fel kelve fogadott, 's maga mellé ültetett; a' teátromi Gyülekezet pedig háromſzori tapsolással jelentette, ſzemléléséből vett örömét, mellyet ő Kir. Hertzegsége maga meg hajtásával viſzontagolt. Nem sokára azután, a' Tsáſzár is bé jött a' Logéba, a' midőn fel ugorván ſzékéről az *Artéſiai* Gróf, által akarta azt engedni ő Felségének; de a' Tsáſzár és a' Tsáſzárné addig kénſzerítették, hogy újra le ült előbbeni helyére. Igen ſzép növése, 's kellemetes tekintete vagyon. Veres ſzinü kabátot visel, mellynek elölről való bal réſzére a' Sz. Lélek' Rendje tzimere van varva. A' válláról, ſzéles kék pántlika függött le pantallér formálag. Aug. 21-dikén (Vasárnap) az

Udvarnál ebédelt. — Tegnap már el ment: hanem úgy értjük, hogy jelen fogna lenni *Prágában* a' Koronázás' pompáján. Vele vagynak több Követöi között: ama nevezetes néhai Frantzia Miniſter *Calonne* *), H. *Polignac*, 's Gróf *Eſzterházy Bálint* **).

A' múlt héten, egynehány izben öſzve gyültek vólt Tsáſzár ő Felsége, *Laey* Fő Hadi Vezér, 's B. *Spielmann* H. *Kaunitz*hoz. — Mitsoda fő tárgyak foroghattak fenn ezen nagy Fők között, nem irhatjuk: mert magunk se tudjuk. — Azt azonban nem ok nélkül véllyük, hogy a' *Pruſſz.* Ud-

---

*) *Ez az Úr, tsak nehány hetekkel érkezett viſſza ez előtt Londonból, a' hová küldetett vólt (a' mint a' közönséges vélekedés tartja) a' Fran. Kir. Hertzegektől ſegíttségért. Kitsinben múlt el, hogy viſſza jövet a' Rajna vizébe nem veſzett. A' mint t. i. a' Rajna partján átazott vólna: ki eſett hirtelenséggel, egy lónak neki ſzeleſedése miá a' nyújtó-ſzeg, 's külön vált a' kotsinak első réſze a' hátúlsó felétől, és Calonne Úr a' kotsi hátúlsó felében le fordúlt a' nyerges lóval eggyütt a' vizbe.*

**) *Ez, annak a' Gróf Eſzterházinak az Unokája, a' ki még Bertsényivel, Desöfyvel, Ebergényivel 's a' t. költözött vólt általl, H. Rákóczy György' ſzerentséje' meg - tsökkenésével Frantzia Országba, 's ugyan ott meg is telepedett. Meg látogatta az itt lakó Gr. Eſzterházíakat, kikhez nagyon haſonlít ábrázattyára nézve. Magas ſzál Ember, testes, 's egy keveſſé kantsal. A' Revolutzió előtt, egy Frantzia Huſzár Regementnek Vagyonoſſa vólt. — A' Felsége, Németalföldön tartózkodik 4 magzatjaival.*

Udvarral kötendö Frigy, ki nem maradt a' tanátskozás' tárgyai közzül.

Bizonyosnak hallyuk, hogy a' jövö hónapban ſzeméllyeſſen is öſzve fognának *Pilnitz*ben (a' *Saxóniai* Válaſztó Hertzeg' igen ſzép és pompás múlató Kastéllyában, *Dresdához* 1 mértföldnyire) találkozni ö Felsége a' Tsáſzár, és a' *Pruſſziai* Király; 's ugyan akkor magok, és az *Oroſz* Udvar között tökélletességre hajtani a' Frigyet, a' melly Frigy nem tsak az egymás' óltalmazását; hanem az egymás mellett való ki-kelést is magában fogja foglalni (*Foedus defensivum & offensivum*). Ezen Frigynél fogva, mind a' három Hatalmasságok lejjebb ſzállíthatják, 's valósággal igyekeznek is ſzállítani, a' magok fegyveres Népeiknek ſzámát, melly le-ſzállítás által legalább is három millióval kevesedik a' mi Udvarunk' eſz. költsége. — Mikor pedig az Udvarok' költségei kevesednek; akkor terméſzet ſzerént a' Státusok' terhei is könnyebbednek: és így jóra tzéloznak az említett három Udvarok.

Tegnap indúlt el, reggeli 7 óra után a' Fels. Tsáſzár, *Ferentz* Fö Hertzeggel eggyütt *Tseh Orſzágba*. — Nem igen sok aggódást fognak okozni a' Poſtamestereknek, a' ſzámokra kivántató lovak' kiállíttatásával: mert mind öſzve két könnyü kotsin indúltak, kiséröikkel eggyütt. Magok nevezetessen a' Felségek, tsak egy közönséges fél fedelü, 's két lovas poſta-kotsira ültek, minden inas nélkül. A' második kotsi is fél fedelü vólt, hanem módosabb az elsönél, 's ezt 4 ló vitte.

Auguſt. 27-dikén, a' Tsáſzárné is el indúl *Prágába*, a' maga második Leányával *Mária Anna* Fö H. Aſſzonnyal eggyütt. Ezen Fö H. Aſſzony, most 21 eſztendös; 's *Prágában* fog maradni, az oda való Apátzák' Fejedelem-Aſzſzonyának. Húſz ezer forintot ajánlott ſzámára *Tseh Orſzág* eſztendönként. Jövendöbéli élete' módjához alkalmaztatott innepi ruhái nem régen

kéſzültek el, mellyek között föképpen egy, különös ſzépségü. Igen méltóságos fekete selyem materiából kéſzültt tudni illik, és setét-kékellö pillangókkal felségesen ki van rakva.

Ferentz Fö Hertzeg' Hitvesét, nem engedi moſtani terhes állapotja el menni *Prágába.*

Aug. 20-dikán, azt a' hirt hozta eggy Oroſz Kurir H. *Gallitzin*hez, hogy az Oroſzok és Törökök között is meg kéſzült légyen a' Békesség. — Mitsoda fel-tételek alatt? még nem közölhetyük.

Aug. 21-dikén nevezte ö Felsége, Gr. *Teleky Sámuel* ö Kegyelmességét *Erdély* Orſzág' Kántzelláriussává. — Ezen a' napon tartatott Sz. István Király' Innepe az ide való Magyar Gyülekezet' Templomában, holott is meg jelent a' végre a' Magyar és Erdély Orſzági Udvari Kántzellária. Jelen vólt az itthonn lévö Ns Magyar Testörzöknek is nagy-réſze. Vóltak más Urak 's Aſzſzonyságok is ſzép ſzámmal, mindnyájan fényes nemzeti köntösökben. Tiz órakor kezdödött a' Predikáttzió, mellyet minekutánna kellemetes ékesen-ſzóllással el mondott vólna T. P. *Iſaurus*, nyomtatásban is ki oſztogattatott Halgatóinak. Ez a' tzimje: *Ditsöſſéges Szent Iſtvánnak, Magyar Orſzág' elsö Királlyának, és Apoſtolának Ditsérete, mellyet a' Bétsi N. Magyar Nemzet' Nemzeti Inneplése alkalmatoſſágával meg magyarázott Páter Iſaurus, Kaputzinusok' Szerzetebéli Pap, és Bétsben a' Nemes Magyar Nemzetnek közönſéges Lelki Tanítója.* Nyóltzad rétben, 41 lapot vagy óldalt téſzen maga a' Predikáttzió. — Követte a' predikáttziót igen ſzép énekes és musikás Mise, mellyben fö ſzolgálatot tett, a' Magyar Orſzági Kántzelláriánál Udv. Tan. Hivatalt viselö *Okolitsányi* Püspök ö N. ga. Mellette 8 kis Papok ſzolgáltak. — Két német Granatérosok vóltak állítva a' Templom' ajtajára, kik a' bé menni kivánó német öltözetü Féjſiakat 's Aſſzonyokat meg kérdezték:

Tutſz

Tutſz Magyar? 's a' ki nem tudott magyar feleletet adni, bé nem ereſztették. — Talám éppen ezért maradtak el ezen jeles Nemzeti Inneplésről némelly Méltóságoknak Magzattyaik, minthogy féltek, hogy majd nem tudnak felelni a' *Tutſz Magyar?* kérdésre, 's viſſza találnak igazíttatni. — Gróf *Károlyi Antal* ö Kegyelmessége, meg nem jelenhetett, mivelhogy újra igen roſſzúl lett.

Gróf *Eſzterházy Ferentz*, még nem érkezett viſſza *Sziſztóvból;* de várják minden nap, 's innen *Prágába* megy a' Koronázásra.

A' *Würtembergi* Hertzeg 's Hertzegné, ide hagyták a' múlt héten *Béts* Városát. (Auguſt. 14-dikén, eggyütt ebédeltek vólt az Udvarral az Au-Kertben).

A' múlt Pénteken panaſzolkodtunk vólt az itt uralkodott rekkenö melegek ellen, 's mindjárt az nap bé borúlt az ég, és azólta gyakor izben hoſſzas essözések vóltak. Örömest panaſzolkodnánk a' *Magyar* 's *Erdély Orſzági* hévségek ellen is, ha tudnánk, hogy ſzép essözések követnék panaſzunkat.

Magyar Orſzág.

Budáról, Auguſt. 17-dikén.

„Örvendezve inneplették Ns *Peſt* Vármegye' Rendjei, a' magok F. Fö Ispánnyoknak Nádor-Ispány ö Kir. Fö Hertzegségének ſzületése' napját ezen hónapnak 14-dikén. *Buda* Városa' majorja, 's az Orſzág' Háza valának a' közönséges örvendezésnek helyei. Délutánni 6 órakor, ki ment Nádor Ispány ö Kir. Fö Hertzegsége, sok Méltóságokkal eggyütt az említett majorba, 's tizenkét Lovasok' futtatásoknak ſzemlélésével múlatták magokat. Ezerekre ment, az ide ki takarodott Népnek sokasága: melly tele torokkal kiáltotta az *Ellyent* a' Nádor-Ispánynak. 8 órakor meg világoſíttattak a' majornak ſetáló úttzái, 's az abban lévö

Épü-

épület, úgy nem különben az ezen alkalmatosságra kéfzültt öröm-alkotvány is, mellyen tsak magán 8000 métsek ragyogtak. Egy sátor is vólt kéfzítve, mellyben ingyen kapta ki ki a' frissítő étkeket 's italokat; benn az épületben pedig fzabad Bál adatott a' Népnek. 9 órakor oda hagyta a' majort Nádor Ispány ő K. F. H., 's bé jött az Orfzág' Házához; és minekutánna el végezte vólna a' vatsorát a' kiffebb Szálában, ment a' nagyobbik Szálába, a' hol fzabad Bál tartatott.

Folytatja a' maga Elölülöségét Nádor Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége mind a' Deputátzióknál, mind a' F. Helytartó Tanátsnál, melly moft a' Kir. Palotában tartja a' maga gyüléseit. A' jövő héten által vefzi ő Fő H. ge a' Septemv. Táblánál való Elölülést is.

Pestről, Auguft. 19-dikén. „Tegnap délután az ide való polgári stuttzos Seregnek gyakorló helyére lovaglott Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége, az egéfz Generálisággal, és sok más Fő Uraságokkal eggyütt. Midőn közelgetett vólna a' lövöldözö hely felé: ékes török musika zengett elibe; a' lövöldözö hely előtt fel állíttatott győzedelmi kapuhoz érkezvén pedig, rövid köfzöntéssel fogadtatott a' polgári Sereg' Kapitányától, 's több Tifztjeitől. Le fzállván lováról, lött egynehányat ő Fő Hertzegsége, 's a' tzélt derekaffan találta; azután tsak hamar ismét lóra ült, 's nehányad magával a' *Ketskeméthi* Linea felé ki lovaglott. Viffza jövet, bé ment Primás ő Eminentziájához; de ott sem sokáig múlatván, 8 óra előtt ismét viffza ment *Budára*.

Bóldogúltt Fejedelmünk *II. József*, olly rendelést tett vala a' többek között, mint tudjuk, az Oskolákra nézve, hogy azon pénzből, melyet a' tehetősebb Ifjúság tartozott vólt fizetni hónaponként a' tanításért, a' fzegény sorsú Tanúlóknak jó igyekezetek, elömenetelekhez képest alkalmaztatott érdem-pénzzel segíttessék. Ezen ér-

érdem, vagy jutalom-pénz (didactrale Stipendium) oſztogatás meg fog már moſt ſzünni: mellyhez képest a' jó igyekezetü ſzegény Tanúlók' neveiknek, a' F. Helytartó Tanátshoz való fel-küldözgetése is el marad ezentúl.

Somogy Vármegyéből irják, hogy ott a' lenek igen ſzépek; de sarjú igen kevés leſſz: mert elégette a' füvet a' Kánikulai meleg.

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Auguſt. 11-dikén. „A' melly hivatalbéli válaſztások Jul. 30 dikán estek meg, következendö renddel tétetének Aug. 8-dikán közönségesekké:

Orſzág-Generálisságra válaſztattak

A' Katholikusok közzül: *Kálnoki Sándor* 96, Gróf *Gyulai Sámuel* 90, *Bartsai Ábrahám* 90, Gróf *Teleki Ferentz* 67 voksokkal. — A' Reformátusok közzül: Gr. *Bethlen Sándor* 104, Gr. *Bethlen Pál* Gen. 92, B. *Veſſelényi Miklós* 47 voksokkal. — Az Unitáriusok közzül: *Simény János* 26, *Maurer Láſzló* 4, *Maurer Sámuel* 4, *Horváth Ferentz* 2 voksokkal.

Királyi Kintstartóságra

A' Katholikusok közzül: Gr. *Kemény Farkas* 100, Gr. *Eſzterházy János* 98, Gr. *Nemes János* 66 voksokkal. — A' Reformátusok közzül: Gr. *Teleki Ádám* 76, B. *Bánffi Farkas* 66, B. *Kemény Simon* 64 voksokkal. — Az Unitáriusok közzül: *Suki Láſzló* 25, *Horváth Ferentz* 20, *Torotzkai Mihály* 16 voksokkal.

Tartományi (Provincialis) Kantzellárius ságra

A' Katholikusok közzül: *Székely Dávid* 122, *Cserei János* 65, *Gál János* 56 voksokkal. — A' Reformátusok közzül: Gr. *Teleki Lajos* 92, *Türi Láſzló* 86, B. *Kemény Sámuel* 47 voksokkal. — Az Unitáriusok közzül: *Sárosi Sámuel* 16, *Suki Láſzló* 15, *Horváth Ferentz* 10 voksokkal.

Fő

Fő Tartományi Bíztosságra

A' Katholikusok közzül: Gróf *Eſzterházi János* 93, *Gál János* 54, Gr. *Bethlen József* 48 voksokkal. — A' Reform. közzül: Gr. *Bethlen Sándor* 129, Gr. *Teleki Lajos* 61, Gr. *Teleki Ádám* 55 voks. — Az Unit. közzül: *Sárosi Sámuel* 13, *Horváth János* 13, *Suki Láſzló* 12, *Torotzkai Mih.* 11 voksokkal.

Az Exaktória Táblánál való Elölülőségre

A' Katholikusok közzül: Gr. *Eſzterházi János* 65, Gr. *Bethlen József* 56, *Gál János* 45 voksokkal. — A' Reform. közzül: Gr. *Teleki Lajos* 82, *Katona Mihály* 60, B. *Kemény Sámuel* 45 voks. — Az Unit. közzül: *Kökösi András* 20, *Horváth Ferentz* 16, *Suki Láſzló* 16, *Torotzkai Mihály* 13 voksokkal.

A' Kormányſzéknél való Első Tanátsosságra választattak

A' Katholikusok közzül: Gróf *Eſzterházi János* 96, Gr. *Kálnoki Lajos* 57, Gr. *Bethlen Jós.* 42 voksokkal. — A' Reform. közzül: Gr. *Teleki Ádám* 63, Gr. *Teleki Lajos* 60, B. *Kemény Simon* 49 voks. — Az Unitár. közzül: *Suki Láſzló* 37, *Horváth Ferentz* 24, *Torotzkai Mihály* 23 voksokkal.

Második Tanátsosságra

A' Katholik. közzül: Gr. *Kálnoki Lajos* 46, *Gál János* 45, *Koſzta Iſtván* 40 voks. — A' Ref. közzül: Gr. *Teleki Lajos* 67, B. *Kemény Sámuel* 39, Gr. *Bethlen Láſzló* 35 vokkal. — Az Unit. közzül: *Sárosi Sám.* 22, *Torotzkai Mih.* 21, *Horvát Fer.* 19 voksokkal.

Harmadik Tanátsosságra

A' Katholikusok közzül: *Gál János* 43, *Szegedi József* 43, *Koſzta Iſtván* 38, *Cserei János* 2-

voksokkal. — A' Reform. közzül: *Katona Mih.* 37, *Türi Láſzló* 32, *Türi András* 25 voksok. — Az Unit. közzül: *Sárosi Sám.* 24, *Torotzkai Mih.* 18, *Horvát Fer.* 17 voks.

Negyedik Tanátsosságra

A' Kathol. közzül: *Szegedi József* 41, *Koſzta Iſtván* 40, *Gál János* 37 voks. — A' Ref. közzül: *Katona Mih.* 50, *Türi Láſz.* 41, Gr. *Teleki Dom.* 21, Gr. *Bethlen Ger.* 21 voks. — Az Unit. köz. *Sárosi Sám.* 23, *Horvát Fer.* 20, *Simény Elek* 13 voksokkal.

Ötödik Tanátsosságra

A' Kathol. közzül: *Szegedi József* 36, *Cserei János* 35, *Koſzta Iſtván* 29 voks. — A' Ref. köz. *Katona Mih.* 38, *Türi Láſzló* 34, *Balia Sám.* 31 voks. — Az Unit. köz. *Horvát Fer.* 23, *Suki Láſ.* 18, *Horvát Ján.* 15 voks.

Hatodik Tanátsosságra

A' Kathol. közzül: *Koſzta Iſtv.* 33, *Szegedi Jós.* 32, *Cserei János* 28 voks. — A' Ref. közzül: *Balia Sám.* 30, *Katona Mih.* 30, *Türi Andr.* 28 voks. — Az Unit. köz. *Torotzkai Mih.* 28, *Sárosi Sám.* 21, *Kökösi And.* 16 voks.

A' *Száſz* Nemzetből.

Hetedik Tanátsosságra választattak:

Heydendorf Mihály 105, *Szeli Jóſef* 90, *Strauſſenburg Dániel* 87 voks.

Nyóltzadik Tanátsosságra

Kronenthal János 103, *Ahlfeld* 84, *Hannenheim Iſtván* 50 voks.

Bétsbe fel küldendö Követekül választattak, 's meg is eskettek: Gubernátor ö Kegyelmessége; Gr. *Gyulai József*, Gr. *Teleki Lajos*, B. *Bornemiſza János*, Gr. *Bethlen Láſzló*; továbbá *Torotzkai Mih.*, *Sárosi Sám.*, *Bartha Ján.*, *Roſenfeld*, *Heydendorf*, *Tartler*, 's két Itélö-Mester *Cserei*, és *Türi* Urak.

Hét

Hét Orſzág-Gyülési Deputátziók rendeltettek, úgymint: 1.) A' Publiko-Politikumokban, vagy az Orſzág' alkotványát tárgyazó dolgokban. 2.) A' *Contributionali-Commiſſariatico-Militárékban* (az adót, 's Katonaságot tárgyazó dolgokban). 3.) Az Urbáriálékban. 4.) A' Camerali-Montaniſtikumokban (a' Kamarát, 's Bányákat tárgyazó dolgokban). 5.) A' törvényi, 6.) ekklésiai, 7) tudományi dolgokban.

Az elsö Deputátziónak Elölülöjévé tétetett Gubernátor ö Kegyelmessége; a' másodikének G. *Bethlen Sándor;* a' 3-dikének Gr. *Kemény Farkas* ö Kegy.; a' 4-dikének B. *Bánfi Farkas* ö Kegy.; az 5-dikének Gr. *Bethlen Pál* ö Kegy.; a' 6-kének Gr. *Eſzterházi János;* a' 7-dikének Gr. *Teleki Adám* ö Kegyelmessége.

Auguſt. 9-dikén végezödék ſzerentséſſen az Orfzág Gyülése, éppen a' ſzázadik Üléssel. — A' Vallás' változtatásának fel-ſzabadításában, és az Apoſtásia, 's ennek protzeſſusa nevezeteinek el törlésében, semmiképpen meg nem alkhatának egymás között a' Rendek. Erre nézve nem is hozatott a' Vallás' változtathatásáról Orſzág-Gyülési Tzikkely; hanem tsak az iratók bé a' Gyülés' Jegyzö-Könyvébe (Protokollumába), hogy mind a' Kormányſzék, mind az alsóbb Székek, és Tiſztek ſzoroſſan a' Törvényhez tartsák magokat.

A' Magnások és Nemesek el végzék magok közzt, 's az Orſzág-Gyülési Tzikkelyek' ſzáma közzé is iraták 1.) Hogy a' Magnásság és Nemesség, nem külön Státus. Ehez képest 2.) nagyobb tekintet ne legyen eggyikre, mint másikra a' tiſztségek' rendiben. 3.) A' tiſztviselésben, vagy ſzolgálatban az idösbbé legyen az elsöség.

Köz

Köz akarattal meg határozák a' Rendek, hogy a' magokéból tiz ezer arany ajándékkal tiſztellyék meg a' Felséget. A' Kir. Bíztosnak adjanak ezer aranyat; a' Titoknokjának pedig két ſzázat.

Kettén vagynak a' *Thurnfeld* Urak, kik B. *Rall* Kir. Bíztos Úrral való Sógorságokért, fogadott Hazafiúságra méltóztattak minden taxa nélkül. Az eggyik, Fő Strázsamester a' második *Székely* gyalog Regementnél; a' másik Kapitány a' *Reiski* gyalog Regementjében.

Auſtriai Belgyiom.

Tsak nem ſzünnek a' *Belgák*, újjabb meg újjabb botránkoztató példáját adni azon ſzomorú igazságnak: melly nehéz légyen az igen neki vadúltt Népet meg ſzelídíteni, 's vele az erőſzakoskodásokat el hagyatni. — *Gent* Városában történt a' múlt hónapnak 31-dikén, hogy némelly gorombáskodó Korheleket meg fenyítettek a' *La Tour'* Dragonyosai. Ezt látván a' Nép, noſſza félbe haggya a' protzeſſzió-járást, öſzve rohan, 's köveket ſzór a' Dragonyosokra. Ezek, kénteleníttettek kardot rántani. Nehányan életekkel fizették patvarkodásoknak az árrát, a' dühösködő Nép közzül; de a' Dragonyosok közzül is kaptak némellyek sebet, 's egy meg is hólt.

Egy réſzről, nem lehet tsudálkozni a' Nép' eſzevelſzettségén: mert közel vagynak az Amítók hozzája, t. i. *Flandriának Frantzia Orſzághoz* tartozó réſzében. Ott tartózkodnak nevezeteſſen a' néh. pártos Seregnek két Generáljai *Kleinberg* és *Köhler*, úgy nem különben amá' hires Prokátor *Vonk* is, a' ki a' Demokratismust (a' Nép' uralkodását) sürgette, 's mindúntalan tsallyák magokhoz által még moſt is, *Auſtriai Belgyiomból* az embereket. Próbálgatják a' Katonaságot is, holmi igéretek által réſzekre hajtani; a' minthogy el is fogtak

nem

nem régiben két katona-tsábítókat *Gent* Városában.

Frantzia Orfzág.

Jól tudta azt a' Nemzet-Gyülése, mennyire fel háborodtak minden Európai Hatalmasságok *Frantzia Orfzág* ellen, *XVI. Lajos* Királynak *Párisba* lett viſſza-viteléért, 's fogva való tartásáért: azért sietett a' Jul. 15-dik napján hozott végzésével, mellyben *sérthetetlennek* vallya a' Királyt. — Hogy pedig mentől előbb viſſza is helyheztetheſſe azt előbbeni tökélletes ſzabadságába, és ennél fogva egéſſzen meg tsendesítheſſe a'külső Hatalmasságokat: egybe summáltatta minden lehető siettséggel, Deputátziók által, az új polgári alkotványnak (Konſtitutziónak) fundamentomos ágazatait, 's fel is olvastatta azokat Aug. 5-kén, és meg határozta, hogy mihelyest ő maga meg fogja állítani az említett ágazatokat: leg ottan küldi a' Királyhoz, ſzabad meg-visgálás, és el-fogadás végett. — Nem múlatja el azonban a' Nemzet-Gyülése, az óltalomhoz kivántató kéſzületeknek meg-tételét is. Jó karba véteti az Orſzág' ſzélein lévő Erősségeket, 's mindenütt meg rakatja fegyveres Néppel a' ſzéleket. — Nagy kéſzséggel ajánlják fel magokat a' Polgár Katonák mindenfelé, a' Haza mellett való fegyver-fogásra. — Mennyire buzogjon *Frantzia Orfzágban* még az Aſſzonyi Nem is Hazája mellett, sok bizonyságait lehetne ennek fel hordanunk; de egyebet elhalgatván, említjük tsupán a' *Chapellei* *) Leányoknak példás tselekedetét, kik mindnyájan meg esküdtek, hogy eggy is közzülök olly Férjhez nem megy, a' ki ſzolgálatot nem tett a' Polgár Katonák között.

Két

*) *Felső Alsátziában fekſzik, Beford Városa mellett.*

Két Magyar Hazánk' Leányai! imhol a' nemes példa: mellyet Ti is foganatoſſan követhettek más tekintetben; 's kövessétek, ha Hazátokat ſzeretitek!

Nevezetes Történet.

Helgoländ ſzigetétöl déli napkelet felé 3 mértföldnyire eggy üveg butelliát talált a' tengeren egy Halász. Nem látott benne egyebet, valamelly irott papirosnál. Ki vévén azt belöle, vitte egy *Hamburgi* Kalmárhoz. Ez, leg ottan el olvasta az irást, 's hát látja, hogy *Angliába* ſzólló Levél. Poſtára tette annakokáért, 's rendeltt helyére el küldötte. — A' Levélnek e' vólt a' foglalatja:

„Tiſzteletre méltó *Dobie* Úrnak. *Eaglershám*, ba *Glasgov* mellett.

*Leith*ból *) *Olaſz Orſzágba* indúlt *Arab* (nevezetü) hajón, midön éppen el akart vólna az süllyedni.

Édes kedves Atyám!

Minthogy semmi reménységem sints többé, hogy Téged láthaſſalak, és itt nékem, 17-ed magammal eggyütt el kell veſznem: kötelességemnek esmérem, hogy irjak hozzád, 's leg alább ezen próbát tegyem az alatt a' reménység alátt, hogy az én levelem ki vetödik ebben a' butelliában a' partra, 's bizodalmam vagyon a' megtalálónak ember-ſzeretetéhez, hogy ö azt poſtára fogja adni. — A' múltt éjfélben hasadás esett a' mi hajónkon, 's a' viz úgy meg nevekedett benne, hogy meg-maradhatása eránt sintsen helye a' re-

*) *Skótziának, Lothián nevezetü Tartománnyában fekvö kereskedö Városa.*

reménységnek. Nehány minutákkal az előtt öſzve tört a' hajó mellett vólt ladik, és így tellyességgel nem reménylhetjük, az irgalmatlan mélységből való ki-ſzabadúlásunkat. Én egéſz megnyugovással vagyok, 's reménylek, és bizok a' Mindenhatóban, hogy az én büneimet meg botsátja. Kérlek egyſzersmind tégedet az Iſtenre, hogy viselly gondot azon Gyermekről, kinek Attyává nevezett engemet B **, 's a' kinek megtagadásáért kérek botsánatot az Iſtentől. Minthogy egyéb semmi sem marad reád a' te ſzerentsétlen Fiadtól: reménylem, hogy gondod leſzen arra tenéked, mint én is fel tettem vólt a' gondja viselését magamban. — Áldom az Anyámat; 's mond meg nékie, hogy buzgóan vér ezen ſzempillantásokban a' ſzivem érette, a' ki olly édesdeden nevelte fel ſzerentsétlen Fiát

Dobie Jánost.

Ember-ſzeretetére bizom akárkinek, a' ki ezt meg találja, hogy tegye poſtára. Iſten áldjon-meg mindnyájotokat örökre. Békével éllyetek minden időben."

* * * * * * * *

A' következendő Verseket, olly kéztől vettük, hogy közléseket el nem múlathattuk:

Ode In Gallos erga Regem ſuum impios, adornata a Georgio Bucsánſzky AA. LL. et Phil. Doctore, nec non in Archi-Gymnaſio Poſonienſi Regio Poeſeos Profeſſore Pub. Ordin.

O! quis, quis volet impias
Caedes, et rabiem tollere civicam?
Si quaeret Pater Vrbium
Subſcribi ſtatuis; indomitam audeat
Frenare licentiam.

Horatius.

Heu! quis feroces exagitat furor
Gallos? nefas! vel quod Phlegethontis ab

Vn-

Vnda nigro putens veneno
Monſtrum Ararim, Rodanum, et Garumnam,
Adflauit; vt ritu tygridum amplius
Franci in ſuorum viſcera Civium
Saevire pergant? Proh! Thronum ipſum
Sacrilegis violare dextris
Plebs haud paveſcit. Regia Bourbonum
Stirps, & Mariae Gnata Thereſiae,
Tremens, furentis vulgi ad Vrbem
Ludibrio excipitur Varennam.
Sic et tenebricoſae aquilam ſtriges
Vngue inſolenti laedere geſtiunt
Fato ſiniſtro plus remotam
Ab Ioue; *) dum latitans ſub axe
Eoo equis nondum eminus igneis
Illuxit Orbi Phoebus. Amor, fides
Trans creticum migrauit aequor;
Niliacisque hieroglyphorum
Myſteriis, et mille nigris dolis
Velata libertas pietatem atrox
Suſpendit vrbana e lucerna;
Nec timuit manifeſta Regum
Vitae, ſilens, diſcrimina nectere.
Nunc, pro Paterni munere pectoris
Cohors nefanda opprobriorum
Te laniat Ludouice. **) Non haec
Olim

*) *Currum Regis Varennenſes nocturno tempore adgressi.*

**) *Concilium Patrum, Gallis Parlamentum ab Ludovico XV. abrogatum in ipſo Throni aditu rurſum reſtituit priſtinae Auctoritati modernus Rex; Aes vero alienum Gallos grauans, quod Optimus Princeps amoliri voluit, potiſsimum inde a temporibus Ludouici XIV. petitum innocentem nunc ſuccuſsit Thronum.*

Olim vetuſto ſtemmate nobiles
Galli dederunt improba poſteris
Exempla. Candor lilii nunc
Sanguine polluitur: profana
Miſcere Sacris praua licentia
Gaudens, et audax ingenium in Scelus
Plauſum recepit. Vae! Sceleſtos,
Credite, poena viros prehendet.
En! vt minacem Sidera contrahunt
Nubem, vt profundo murmure perſtrepunt
Caliginoſo vix retenta
Turbine Fulmina; quae coruſcis
Jam jam fugabunt cuncta Lutetiae
Portenta flammis: Regibus obſequi
Diſcet ſuperbus, nec piorum
Opprobrium patietur ardor.

Oláh Orſzágban feküdt *Obirſai* Táborunkból azt a' tudósítást vettük, hogy Aug. 16-dikára reményletre említett Táborunk a' maga el-oſzlását.

Az *Angliai* Király, 100 font ſterling jutalmat tétetett fel annak, a' ki a' *Birminghami* zenebonának indítóit fel-fedezi, vagy kézbe adja; úgy nem különben annak is, a' ki meg tudja mondani, kitől ſzármazott, 's ki által terjedett el azon gonoſz irás, mellynek olvasása gerjeſztette fel leginkább a' Népet a' Presbiteriánusok ellen; úgymint a'melly úgy gondolkodott, hogy okvetetlen ezek vóltak Szerzői annak az irásnak.

A' *Moguntziai* Vál. Hertzeg, nagy jutalmat tett fel annak, a' ki a' Papok' feleségtelenségének betses és haſznos vóltáról legjobban fog irni.

Küldjük *Második Leopold Magyar Orſzág Királlya*' Képét. — Hogy így elkéstünk a' küldésével: okozta a' Mettzö, a' ki, két rendbéli hijános próbái után, harmadſzorra találhatta el Királyunk' ábrázattyát.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 23-dik napján 1791.

Béts.

Nagy Méltóságu Gróf *Nagy - Károlyi Károlyi* Antal ő Kegyelmeſſége, *Károly*, *Erdöd*, *Beltek Tsongrád*, és *Megyer* neveket viselő Uradalmaknak örökös Ura, arany gyapjas Vitéz, a' *Mária Theresia* Katonai Rendjének is közép kereſztes Vitéze; N. *Szathmár* Vármegye Fő Ispánnya; a' Ts. és K. Fels. Kamaráſſa, és Belső Titkos Tanátsoſſa, Hadi Tármester, és egy Magyar gyalog Seregnek Vagyonoſſa, hoſſzaſan tartott melly vizi betegsége (*Bruſtvaſſerſucht*) után Aug. 24-dikén estvéli 7-*ed* fél órakor, ki múlt Kereſztényi módra, *Pentzing* nevezetü Auſtriai Faluban e' Világból, életének 59-dik eſztendejében Teste le fog vitetni a' Familia' temetkező helyébe, melly vagyon *Kapionyban*, közel *Nagy-Károlyhoz*. — El veſztett a' boldogultt Meltosagban kedves Hazánk eggy oſzlop Emberét; a' Vallás és a' Tudomány egy nagy Tiſztelöjét; a' ſzegény és árva jól tévő édes Attyát *). Fájlalhattya velünk egygyütt az egéſſz Haza, hogy olly buzgóságú Hazafiakat nem rendelt az Ég ezen jó ſzivü Méltóság mellé, kik ſziveſſen igyekeztek vólna ötet arra birni, hogy vagyonnyaiból, mellyekkel az Isten bö-

ven

*) *Példás tökélleteſſégei ezen drága emlékezetü Urnak, fontos rövidségü Summában olvastatnak azon képe alatt, mellyet Hickel által iratott's Márk által mettzetett ez előtt két eſztendőkkel Kováchich Tudos Úr:*

— — — — bonus atque fidus
Judex honeſtum praetulit utili:
Non ille pro — — — —
— — — — Patria timidus perire.

Horat.

ven meg áldotta, még több áldozatokat is tegyen mint a' mennyit saját indításából tett vólt a' tudományok gyarapitására. — Hathatós vigasztalásúl szolgálhat itten minden tekintetben, hogy él meg hólt jó Attyának jó Fia, Gr. *Károlyi* József ő Nagysága kitől mit lehessen várni különösen a' Magyar Músáknak: nyilván mutatja ezt, ezen Iffjú Méltóság Mécénásságának első zengéje is. Egy nagy reménységü Iffjú, Nézsai József Aug. 15-dikén tartotta *Kassán* a' Magyar Törvény bol Oskolái vetélkedését: melly alkalmatossággal ki osztogattatott újj nyomtatásban *Magyar* és a hozzá tartozó Országoknak *Timon* által készült leirása. E' Munkát maga költségén nyomtattatta ki G. *Károlyi* József ő Nagysága.

Magyar Ország.

Ferentz Fő Hertzeg' Beszédje, mellyel Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegségét Ns *Pest Vármegyei* Fő Ispányságába bé iktatta, így következik:

„Dum Tu Sereniſſime Archidux, et Regni Palatine! ad priſcum Regni morem Gubernacula Comitatuum horum *Peſt*, *Pilis*, et *Solth* articulariter unitorum forma publica ſuſcipis, manifeſte indicas paternam cohortationem Suae Majeſtatis Sacratiſſimae, Patris utriusque Noſtrum, ipſiusque Gentis Hungarae veneratiſſimi, alte animo tuo inſculptam eſſe: novumque, quia mori patriotas, tuae filialis in Suam Majeſtatem obſervantiae dare documentum. Gratulor mihi, quod dum me Sua Majeſtas Imperator, et Rex Apoſtolicus Suae apud Dominos Status voluntatis Interpretem eſſe voluit, una teſtis tuae in Auguſtum Patrem pietatis, communisque illius ſolatii, quod hodie ora, vultusque ſingulorum explicant, eſſe valeam. Trado ego Tibi, Sereniſſime Archidux, et Regni Palatine! Nomine Suae Majeſtatis Sacratiſſimae Ma

Munus Supremi Comitis Comitatuum *Peſt*, *Pilis*, et *Solth* articulariter unitorum cum omnibus ad illud ſpectantibus praerogativis, quod velut ad officium palatinale ſpectans jam antea communibus Dominorum Regni Statuum ſuffragiis, accedente item confirmatione Regia adeptus es. Domini vero hujus Comitatus Status eundem Sereniſſimum Archiducem, et Palatinum pro ſuo Supremo Comite habituri ſunt, ac debitam, legalemque praeſtabunt paritionem. Diei hujus memoria mihi ſemper jucunda erit, dum et meae in te Sereniſſime Archidux, et Regni Palatine! fraternae dilectionis, et ſinceri mei in Gentem Hungaram ſtudii, ac affectus ſpecimen hoc publicum edere potui.“

Budáról, Aug. 21-dikén. „*Oſtriából* ſzármazott B. *Waldſtetten Hugó* nevezetű mintegy 27 eſztendős iffjú Embernek történetét, méltónak ítéltem közleni az Urakkal. Tegyék, kérem, közönségessé mind azért, hogy az illyen példa által meg intetvén, kiki vigyázzon magára; mind pedig, hogy új remekkel nevekedjék a' Magyar Nemes-Lelküség' példáinak ſzáma. — A' meg nevezett iffjú Ember, ez előtt két vagy három eſztendőkkel H. *Naſſau* német lovas Regementjében ſzolgált Hadnagy fővel; de mivel mát ott is adta holmi jeleit a' maga roſſz hajlandóságának: oda kelle nékie azon nemes Sereget minden bútsuzás nélkül hagyni. — Nem tudván, vagy akarván többé magát jóba foglalni: roſſz ſzándékkal *Budára* jött, 's a' *Szerentse* nevü vendégfogadóba ſzállott. Élt, a' mint élhetett, réſz ſzerént játékból, réſz ſzerént más ollyas fortélyoskodásokból, mellyek ellenkeznek a' jó erkölcsel, minthogy minden tetteit tsalás béllyegezte. — Meg tsalta ő az ide való Generál-Kommándót is, mert nehány hónapokig viselte a' múltt télen; és tavaſſzal a' Ns *Székely* lovas Seregbéli tiſzti formaruhát, 's magát nyilvánságoſſan az említett Se-

reghez tartozó Kapitánynak állította. — El halgatom itt azokat az álnokságokat, mellyeket gyakor izben el követett ö, Urakon, Paraſztokon, 's még Zsidókon is. — Utólſzori gyalázatos tselekedete, melly miá végképpen el kelle néki innen takarodni, ebből állott: Ma egy hete, midön éppen F. Nádor Ispányunk' ſzületése napján a' tudva lévö vigadozások valának, el lopta ezen bóldogtalan iffjú Ember Gr. *Szapáry Józsefnek* Úrnak 580 forintokat érö Bankotzéduláit, a' kinek tö-ſzomſzédja vólt a' meg nevezett vendégfogadóban. Mivel gyertya-világnál követte gonoſzságát, reá esmért a' ſzomſzéd ſzoba' ajtajának hasadékán eggy úri Vendég, 's más napra kelve fel fedezte a' dolgot a' meg károsodott Gróf Úrnak. A' Tolvaj, Vitze-Ispány eleibe idéztetett, holott is alatson tettét meg vallotta. A' ritka ſzivü Gróf; nem kivánt töle egyebet; hanem hogy az el-idegenített summáról adjon kéz-irást, 's azzal takarodjon dolgára. — Nem nagy Lelküség vólt e' így bánni, eggy idegen roſſz Emberrel?"

Frantzia Orſzág.

Fauchet Apátúr, következendö Litaniát kéſzített a' Nemzet-Gyüléséhez:

Szent Gyülés, hally meg minket.
Szent Gyülés, halgass meg minket.
Szent Gyülés, ki 1200 Személlyekben vagy Király,
Szent Gyülés, a' ki magad bírſz minden kéſz pénzzel, 's nékünk papirost adſz.
Sz. Gyülés, a' ki nékünk eggy ollyan Konſtitutziót adtál, melly az egéſſz Emberi Nemzetet bámúlásba hozza,
Sz. Gy. a' ki minket a' terméſzetnek mezítelen állapotjába helyheztettél,
Sz. Gy. a' ki minket 44 ezer apró Orſzágokra fel-daraboltál,

Halgass meg minket.

Sz.

Sz. Gy. a' ki a' Klúbokat, és a' Lámpást találtad minékünk,
Sz. Gy. a' ki minket egyenlő testállású, talentomú, egéſſégű, 's erejű Emberekké akarſz ſzabni,
Sz. Gy. a' ki minékünk azt a' gyönyörűséget ſzerzetted, hogy strázsára járhassunk,
Sz. Gy. a' ki az utálatos Ariſtokratákat tenkre tetted,
Sz. Gy. a' ki minket az adósságok' meg fizetéstől fel ſzabadítottál,
Sz. Gy. a' ki a' fegyver-viselő Népet az alkalmatlan hadi fenyiték alól fel oldoztad,
Sz. Gy. a' ki a' *Legerőſſebbnek* Jussát a' lámpásra fel függeſztetted,
Sz. Gy. a' ki a' Királyt azért való háládatosságból, hogy ő a' ſzabadságot meg erősítette, Kir. ſzékéből le vetetted, gyalázattal illetted, tömlötzbe zártad, 's lámpással fenyegetted,
Sz. Gy. a' ki nékünk ſzép papirost adtál el, két ſzáz ezer milliókért,
Sz. Gy. a' ki olly bizodalmat öntöttél belénk, melly ſzerént senki se lehet bátorságba felőle, hogy meg marad a' sülttje az aſztalon,
Sz. Gy. a' ki mind el kergetted azokat, a' kik tiſztségeket viseltek, hogy ezen hivatalokat magadnak tarthasd, 's magad nyelhesd el,

Halgass meg minket.

Nagy ſzentségű, építő, 's rontó Gyülés, ſzabadíts meg minket:
A' ki-költözött *Frantziáknak* Seregétől,

Az *Európai* Fejedelmeknek ellenünk való öſzveſzövetkezésétől,

Bou-

*Bouillen*ek vitézségétöl, 's *Calonne*' menedék helyeitöl,
A' *Bender* Generál' ſtiblijeitöl,
Az *Auſtriai* Granatérosoknak tömött bajuſzſzaiktól,
A' *Svédeknek*, és *Pruſſzusoknak* érkezésektöl,
A' Bankrotálástól,
Az elöbbeni rendnek viſſza-állásától,
A' törvényes Kir. Hatalomnak fel-támadásától,
Az emberi ép értelemtöl,
A' magunk' bolondságának meg-esmerésétöl,
A' Katholika Hierárkhiának meg-elevenedésétöl,
A' Parlamentumoknak újjonnan való helyreállásától,
A' Nemességnek viſſza-jövetelétöl,
Az *Uſánusoknak* pedrett bajuſſzaiktól,
A' Contra-Revulutziótól,
A' mi Pátriota-Generálissainknak álmosságoktól,
A' hamis papiros-pénzeknek tsinálásától,
*Rochambeau*nak, és *Lucknern*ek el-árúlásától,
A' fejér Kokárdától,
A' régi akaſztó-fáknak, kerekeknek 's a' t. fel-állításától.

Szabadíts meg minket.

OREMUS.

Kérünk Tégedet Oh! Szent Gyülés, hogy Te mind addig ülly már, valameddig csak ülhetſz, a' Te törvény-hozó Székeden; mert tartunk töle, hogy a' Te utánnad következö Gyülést újra a' magunk költségén kell hizlalnunk: 's annak is kedve talál jöni hozzá, hogy a' mi pénzünket, jóſzágainkat, múlató házainkat, ſzép kotsinkat, pompás hintajainkat, drága házi kéſzületeinket, 's alak Leányainkat papiros-pénzen igyekezzen meg vásárolni; mint te ezt, oh Sz. Gyülés! igen ſzent-telenül tselekedted, Amen.

A'

A' Konſtitutzió' egybe-ſummáltt tzikkelyeinek visgálásához, Aug. 8-dikán fogott hozzá a' Nemzet-Gyülése. Mi, olly valóságokban közöllyük azokat, a' mint maga a' Nemzet-Gyülése által meg állíttattak, 's a' Királynak eleibe fognak terjeſztetni. Ezen renddel következnek:

Az Ember', és Polgár' Juſſainak elöadása.

1.) Az Emberek ſzabadakká, és jussaikra nézve egyenlökké ſzületnek, 's azok is maradnak. A' Társaságbéli különböztetések, tsupán a' közhaſznon fundáltathatnak.

2.) Az Ember' terméſzet ſzerént való, és semmi idö-haladék által el nem töröltethetö (*impreſcriptibles*) jussainak meg-tartása a' tzéllya minden polgári Társaságnak; ezek a' jusok: a' ſzabadság, tulajdonosság (*propriété*), bátorság, és az el-nyomásnak való ellent-állás.

3.) A' Nemzetben vagyon tulajdonképpen a' fundamentoma minden Felsöségnek (*Souveraineté*). Semmi test, vagy magános ſzemélly nem gyakorolhat más hatalmat, hanem tsak a' mellyi nyilvánságosan attól (a' Nemzettöl) ſzármazik.

4.) A' ſzabadság abban áll, hogy mindent lehetſen tselekedni, a' mi másnak ártalmára nintsen; tehát tsak azok a' határai vagynak minden Ember' terméſzet ſzerént való ſzabadságának, a' mellyeknél fogva bátran élhetnek a' Társaság' több Tagjai az ö magok terméſzet ſzerént való juſſaikkal; és ezen határokat tsupán a' Törvény ſzabhatja ki.

5.) A' Törvény, tsupán az ollyas tselekedeteket tilthatja meg, a' mellyek ártalmasok a' Társaságnak. A' mi nintsen meg tiltva a' Törvény által, annak tselekedését nem lehet megakadályoztatni; és senki sem kénſzeríttethetik

an-

annak tselekedésére, a' mit a' Törvény nem parantsol.

6.) A' Törvény, a' köz-akaratnak ki-fejezése: minden Polgároknak van arra jussok, hogy akár ſzeméllyeſſen, akár magok Képviselöik által réſzesei legyenek a' törvényhozásnak. — Ugyan azonnak kell lenni a' Törvénynek mindenekre nézve, az óltalmazásban, és a' büntetésben. — Mivel minden Polgárok egyenlök a' Törvény' ſzemei elött: tehát minden méltóságokra, hivatalokra, és közönséges ſzolgálatokra is egyformán alkalmatosok ök, a' magok tehettségeikhez képest; 's virtusaikon, és talentomaikon kivül való minden más különbség nélkül.

7.) Senkit nem lehet vádolni, meg fogni, vagy árestálni: hanem tsupán tsak a' Törvény által meg határozott esetekben, 's elö adott módon. Azokat, a' kik ſzabad akarat ſzerént való parantsolatokat kivánnak, adnak ki, végre hajtanak, vagy hajtatnak, meg kell büntetni: de tartozik minden Polgár, ha törvényeſſen hivattatik, vagy meg győzettetik, nyomban engedelmeskedni. Ha engedetlenkedik: büntetésre teſzi magát méltóvá.

8.) A' Törvény tsak ollyan büntetéseket ſzabhat, a' mellyek ſzembetünöképpen, és eggyátalyában ſzükségesek, és senkit se lehet másképpen meg büntetni, hanem a' bünnek tselekedése elött hozott, 's ki hirdetett Törvény ſzerént.

9.) Azon esetre, ha mulhatatlanúl ſzükségesnek találtatnék valamelly ártatlannak láttzó Ember' meg-árestálása, el kell távoztatni minden keménységet, a' mellyet nem fogna kivánni az említett ſzeméllynek kéznél való tartása mind addig, mig a' Törvény által vétkesnek nem itéltetett.

10.) Senkit sem kell háborgatni, a' maga vélekedéseiért, még a' vallásbéliekért is, a' menynyiben azoknak ki-nyilatkoztatása meg nem há-

háborítja a' Törvény által meg - állított rendet.

11.) A' gondolatoknak és vélekedéseknek ſzabad ki - nyilatkoztatása, eggy, az Embernek leg kiſſebb juſſai közzül. Ennél fogva, ſzabadon ſzólhat, irhat, 's nyomtathat minden Polgár; mindazáltal állani kell nékie ezen ſzabadsággal való viſſza - élésért, a' törvény által meg határozott esetekben.

12.) Az Ember', és Polgár' juſſainak bátorságos állapotba lehetö helyhetése, magával hozza egy közönséges hadi erönek ſzükséges vóltát. Ez az erö, *mindeneknek* javokra, 's nem azoknak magános haſznokra állíttatott elö, a' kikre vagyon bízva.

13.) A' közönséges hadi erönek fenn - tartására, és a' Polgári Társaság' kormányozásához meg kivántató költségek végett, el-múlhatatlanúl ſzükséges a' közönséges adózás; következésképpen minden Polgárok között fel kell azt, az ö tehettségeknek mivóltához mérsékelve, egyenlöen oſztani.

14.) Minden Polgároknak van arra juſſok, hogy egy közönséges adózásnak ſzükséges vóltát magok, vagy Képviselöik által meg - állíttsák, azt helybe haggyák, annak fel-oſztását, bé-vételét és tartósságát meg határozzák.

15.) A' Társaságnak van juſſa reá, hogy minden Tiſztviselötöl ſzámot kérjen a' maga ſzolgálattyáról.

16.) Egy Társaság sints jól el - intézve, a' mellyben nintsenek bátorságos állapotba helyhetve a' Jusok, 's ki - ſzabva a' hatalom' határjai.

17.) Mivel a' tulajdonosság, egy meg sérthetetlen, és ſzent jus: tehát attól nem lehet senkit is meg foſztani, hanemha törvényeſſen megmutatott közönséges ſzükség kivánja azt ſzembetünöképpen; és akkor is tsupán az alatt a' feltéte-

tétel alatt, hogy igazságosan meg légyen előre az elég-tétel.

Minthogy a' Nemzet-Gyülése, ezen, éppen most újra meg esmért, 's elő-adott fundamentomos tzikkelyeken akarja fel építeni a' *Frantzia Országi* polgári alkotványát: tehát meg-másolhatatlanúl el töröl minden afféle intézeteket, mellyek meg sértik a' szabadságot, és a' Jusoknak egyenlőségét.

Nem lehet arra nézve többé helyek, sem a' Nemességnek, sem a' *Pairi* méltóságnak, sem a' Rendek' különbségének, sem a' *Feudalis* Igazgatás' formájának, sem az Urasági Törvényszékeknek, valamint az onnan eredett Titulusoknak, nevezeteknek, és elsöbbségeknek (prerogativáknak) is. Nem lesznek többé semmi Ns Vitézi Rendek, Társaságok, vagy külsö Jelek is, mellyekhez nemesi születésnek próbái kivántatnak; nem lesz helye semminémü Elsöbségnek is, azon kivül, mellyel birni fognak a' közönséges Tisztviselök, a' magok hivataljoknak ki-szolgáltatása' alkalmatosságával.

El múlik minden közönséges hivataloknak el adhatósága, 's örökössége.

Nem lehet a' Nemzetnek bizonyos részére, vagy eggy Emberre nézve helye valamelly Privilégyiomnak, sem azon Justól való ki-rekesztésnek, melly köz minden *Frantziákkal.*

Nem lesznek többé semmi Tzéhek, sem (úgy nevezett) Mesteremberségek, vagy Mesterségeknek, és Kézmiveseknek különös Társaságaik.

A' Törvény, semminémü papi fogadástételeket nem esmér többé, sem valamelly ollyas kötelezetést, melly a' természet szerént való Jusokkal, vagy a' Konstitutzióval ellenkezne.

A' Konstitutziónak fundamentomos Rendeléseiről.

A'

A' Konſtitutzió, terméſzet ſzerént való, és polgári Törvényeknek tartja 1.) hogy minden Polgár, a' virtusok, 's tehettségek által eſzközlött minden egyéb külömbség nélkül alkalmatos minden hivatalokra. 2.) Hogy minden adók egyformán oſztaſſanak fel minden Polgárok között, az ö vagyonjoknak mértékéhez képest. 3.) Hogy a' hasonló vétkek, hasonló büntetésekkel büntetteſſenek meg, a' ſzemélyeknek minden különböztetése nélkül.

Terméſzet ſzerént való, 's polgári jusoknak tartja továbbá a' Konſtitutzió 1.) Hogy ſzabadságában állyon kinek kinek, oda menni, a' hová akar; meg maradni, vagy el távozni, úgy hogy abbéli ſzándékáért nem lehet ötet le tartóztatni, vagy vádat tenni ellene; hanemha a' Törvényáltal meghatározott bizonyos esetek adják elö magokat, 's akkor is a' Törvény által elö adott módon. 2.) Szabad legyen kinek kinek ſzóllani, irni, nyomtatásba tenni a' maga gondolkodásait, 's ki adni, és azt az iſteni ſzolgálatot, mellyet az ö vallása tart, gyakorolni. 3.) Szabad legyen a' Polgároknak, a' belsö bátorságot tárgyazó Törvényeknek meg tartása mellett, békeſſégeſſen 's fegyver nélkül öſzve gyülni. 4.) Hogy ſzabad legyen ſzemélyeſſen alól-irtt kivánságokat eleibe terjeſzteni a' Konſtitutziót fundáló (elsö) Nemzet Gyülésének.

A' törvényadó Hatalomnak nints juſſa, olly törvényt hozni, melly a' Konſtitutzió által megállított terméſzet ſzerént való, 's polgári jusoknak gyakorlását meg sértené, vagy akadályoztatná; de mivel tsupán abban áll a' ſzabadság, hogy mindent leheſſen tselekedni, a' mi nintsen más juſſainak, vagy a' köz-bátorságnak ártalmára: erre nézve büntetéseket ſzabhat a' Törvény minden olly tselekedetek ellen, mellyek vagy a' köz-bátorságot, vagy egy más Emberét meg sértik, 's az által ártanak a' Társaságnak.

A'

A' Konſtitutzió, serthetetlennek tartja a' tulajdonosságot; 's azon esetre, mellyben valaki tulajdonának fel áldozását kivánja a' törvényesen meg mutatott Közjó, igazságos és előre való elégtételt igér.

A' közönséges iſteni ſzolgálatnak fenn tartására, 's a' Közjónak mindennémü ſzolgálatjára rendeltt jószágok a' Nemzeté, 's ennek van jussa azokkal bánni minden időben. A' Konſtitutzió jóvá haggya, az azokból való törvényes el-adásokat.

Közönséges Fundátzió fog fel állíttatni, az ügye-fogyott ſzegények', 's az el hagyatott gyermekek' ſzámára.

Hasonlóképpen, közönséges Tanítás eránt is fog rendelés tétetni, a' melly köz leſſz minden Polgárokkal; még pedig kinek kinek el-múlhatatlanúl ſzükséges esméretekre nézve minden fizetés nélkül.

Elegyes Történetek.

Az *Oroſz Birodalom*, és *Porta* között meg újjítandó Békesség' előljáró pontjainak, ezen hónapnak 11-dikén irták magokat alájok az *Oroſz* Seregnek ideig való Fő Kormányozója H. *Repnin*, és a' Nagy-Vezér; 's ugyan az nap ki is adták azokat egymásnak. Ezen említett pontoknak fundamentomául, az *Oroſz* Udvarnak már régtől fogva mindenfelé ki nyilatkoztatott akaratja vagyon fel véve, hogy t. i. a' *Dnieſter* vize ſzakaſſza el ezentúl a' két Birodalmakat egymástól. Nyoltz hónapi fegyver-nyugvásba eggyezett meg a' két Fél, hogy elégedendő idő lehessen, a' Békességnek mind a' két részről ki rendelendő Miniſterek által való ki dolgoztatására. Ezzel a' hirrel Aug. 21-dikén érkezett *Betsbe* H. *Repnin*től H. *Gallizin*hez Májot *Heſz*.

Spanyol

Spanyol Orſzág. A' múlt Jul. 19-dikén egy Végzést küldött a' Király a' *Caſtiliai* Tanátshoz, mellyben jelentette, hogy éppen az nap ment tökélletességre a' *Tunisi* Státuſſal eggy ollyan ſzövettség, melly által örökös ſzabadságot ſzerzett magának *Spanyol Orſzág*, a' *Tunisiakhoz* való hajókázásra, 's velek való kereskedésre. — A' *Spanyol Orſzágban* meg telepedett, 's külömbkülömbféle mesterségeket, vagy kereskedést üzött idegenek közzül sokan, nevezetteſſen ſzámos *Frantziák* tettek olly nyilatkoztatást magokról, hogy kéſzebbek oda hagyni *Spanyol Orſzágot*, mint sem a' tölök kivánt azon esküvéssel megesküdni, mellyről P árkusunkban emlékeztünk. Az el-takarodásra 14 napok vagynak nékik engedve.

A' *Svéd* Király, Aug. 3-dikán érkezett viſſza *Stokholmba.*

Szárdiniában, újjolag a' Szerezetesekre akarja bízni a' Király a' közönséges Oskolákat.

Tudományi Dolgok.

HAZAFIUI ÖRVENDEZÉS.

Balaton-Füred, Juliusnak 5-dikén.

Mind azzal nevettetek, sok irigy Szomſzédink!
Hogy nagy feltételinkhez nintsenek segédink,
Hogy hevesen fogadtuk ditsö Koronánkat,
's Felséggé véltük válni független Hazánkat.
'S Lám! jóra fordíttottuk a' tsúf nevettséget;
A' Magyarok' Iſtene küldött segíttséget —
Nem vagyunk Felségesek, de van olly Felségünk,
Kinek mi, és Ö viſzont nékünk Örökségünk.

Lám

Lám meg van a' Korona Hazánk' birtokába,
Viſſza ment boſſzútokra e' Szent Kints *Budába*:
's vidd el bár hív Őrzöink' vigyázó markából,
Több menykö fog kísérni, mint *Posony* Várából.
Eggy a' Király 's az Orſzág, mindenik Felséges,
's e' kettöt öſzve-köté eggy olly Ditsöséges,
A' kit sokan veſztünkre véltek lenni Fönknek,
De az Ég ſzerentsénkre tette Leg-Elsönknek.
Lám meg van már többnyire, a' mit Hazánk kére;
Bizodalomra tett ſzert, 's egymás-értésére;
Még pedig nem ſzorúltunk sem *Belgák'* kardjára,
Sem nem vontuk sorsunkat *Francziá* rámára.
Ne mond már, hogy vellünk csak ſzem-békötöt játſznak,
Nálunk sem titkok azok, a' mik másutt látſznak,
De úgy vonſz a' Magyar Szív édes Hazájához,
Hogy hív is tud egyſzersmind lenni Királyjához.

AZ ARTATLAN SZERELEM' ÉDESSÉGE.

Mélt. B. P—y Kis-Aſſzonynak ajánlva.

Oh Tziprus! kinek kies ligetibe' hüsselni ollyan édes,
Mért vétt el, 's mért tserél Páfust helyetted sok tsalfa 's sok negédes?
Mért hogy a' Vénus' óltára nehéz ſzagot hajt jobbára
Diána' bolſzújára?
Oh hogy ne? hogy ne vólnának rabjaid oh Ámor! a' halandók?
Ha néked tömjénezni az Iſtenek, a' Föbbek is hajlandók.
Az Egek példát mutattak, nyögött a' Föld is alattak,
Mikor néked adóztak.

Apollo

Apolló borjú pásztor' suba bundáját öltözte magára;
Egy Szépért *Jupiter* is által - tserélte testét egy bikára. —
'S hát! *Pázifäe* mit vétett? hogy egy tinót meg szeretett,
És érte tehénné lett.
Oh pedig, melly gyönyörü ez a' tiszta szerelem' édessége,
Szebb ez, mint ama' *Páfusi* Templomnak szemvesztö fényessége.
Ez ült egy Pásztor' kérttére *Hesperusok'* szárny' hegyére,
'S szállt *Diána'* szivére.

Ezen két Énekeket, *Budáról* közlötte velünk eggy érdemes Barátunk. — Az elsöt, a' savanyú vizen lévö Uraságok' kérésére, 6 minuták alatt szerzette *Horváth Ádám* Úr. Egy két sort meg akart azólta benne változtatni; de újra meg fontolván, hogy sok Vendégek ebbéli eredeti valóságában vitték vala azt el magokkal, jobbnak ítélte minden változtatás nélkül meg hagyni. — A' másodikat, néhai kedves emlékezetü Gróf *Forgáts Pál*, *Váradi* Kánonok készítette. —

T. P. *Hermolaus*, Kaputzinusok' Szerzetebéli Pap, 's a' *Bétsi* Ns Magyar Gyülekezetnek néhai Lelki Tanítója, ki fogja adatni *Posonban* szép papirosra 's betükkel, a' *Bétsben* 6 esztendök' el forgása alatt mondott Egyházi Beszédeit. Az elsö Kötet, melly elsö esztendöben tartott Vasárnapi Predikáttziói foglalja magában, a' jövö Szent Mihály' napjára el készül. Többöl fog állani 30 árkusnál. Egy forinton meg lehet szerezni akár magánál a' T. Szerzönél; akár pedig *Odelitzki Antal* Urnál. A' több Kötetek hasonlóképpen ki fognak hirdettetni, a' mikorra el készülnek.

Po-

Pápán, Indzsenér *Kováts* Úrnál következendö Fordítások találtatnak:

A' Minister.
Tsalárd a' szin, avagy *A' kellemetes Fér.*
A' Bölts Náthán.
A' Londoni Posztó-tsinálló.
A' szökött Katona. Ezen öt Darabok, mind vig játékok.
Gróf Fieszko, avagy *a' Genovai támadás.*
Brutus, *Voltér szerént.*
Gray Johanna, avagy *a' Vallás' Győzedelme*, *Vielandból.*
Polikszéna, *a' Vieland' Holmijéből.* Ezek, szomorú Darabok; a' három utólsók, versekben vagynak:
Araspes és Panthea, *Vielandból.*
A' Fejedelemnek, *és a' Hazának Barátja*, avagy *a' jó Polgár.*
Gellértnek egynehány Meséji, *versekben*; melyek ha a' Közönségnek tettzeni fognának, a' Fordító igéri magát, a' többinek is fordítására.

Ezt azért jelentjük, hogy valamelly Uraságot, az említett munkák közzül eggyiknek, vagy másiknak ki adattatására; avagy valamelly érd. Könyvnyomtatót azoknak jó móddal való általvételére, 's közre való botsátására fel buzdithaſſunk.

Küldjük az *z* árkust, az Orszag-Gyülése' Historiájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 26-dik napján 1791.

Bétsből.

Aug. 27-dikén reggel, el indúla *Prága* felé a' F. Tsáfzárné is, *József* Fő Hertzeggel, 's *Maria Anna*, *Maria Clementina*, és *Maria Amália* Fő Hertzeg Aſſzonyokkal eggyütt. — Közönséges hir, hogy a' *Prágai* Koronázás nem leſſz alább való, ha pompásabb nem a' *Frankofurtuminál.* — Annyin takarodnak erre *Bétsből*, hogy az ide való Poſta-Hivatalnak nem lévén magának elégedendő lovai, paraſzt lovakat kéntelenittetett fel venni. — Magyar Gavallérjaink 's Dámáink közzül is fogják egynehányan nevelni ezen pompának fényességét, még pedig reménységünk ſzerént mindnyájan nemzeti öltözetekben. Gróf *Zichy Károly* 's *Ferentzné*, és Gróf *Pálfy Jánosné* ő Excel. jok *lett* és *nem ſzületett* Magyar Dámák; de még is olly meg-határozással mentek el, hogy a' fő napokon magyar köntösökben fognak díſzeskedni.

Biſchofswerder Pruſſzus Oberſter Urat, a' ki fő eſzközlője vala a' *Pruſſziai* Udvarral lejendő új frigyünknek, ezer öt ſzáz arannyal ajándékozta meg ő Felsége a' Tsáſzár.

M. *Donáth József* Udvari Tanátsos Úr, *Fogaras-Vidéki* Kapitánysággal váltá fel az *Erdélyi* Kántzelláriánál viselt Referendáriusságát. Nehány napok múlva le is fog indúlni, új Tiſztségének folytatására.

Tegnap délután indíttatott le innen, néhai Gr. *Károlyi Antal* ő Kegy. gének *) hóltt teste *Kaplony* (nem *Kapiony*) felé, a' hol Sept. 26-kán fog tartatni iſteni ſzolgálat a' Lelkéért. — Igen ſzép,

*) *A' titulusſai közzül, ki maradott vólt közelébbi Levelünkben*: A' Nemes Magyar Királyi Testőrzők' Kapitánnya.

ſzép, és példás Teſtamentomát a' meg bóldogúltt Méltóságnak, nem közölhettük még moſt a' maga valóságában.

A' *Lengyel* Uraságoknak ſzáma, hova tovább ſzaporodik itten. Négy nappal is ez elött 6 hintók érkeztek egyſzerre, a' mellyekben mind *Lengyel* Uraságok vóltak. Némellyek jóſzágot is vettek már magoknak *Gallitziában*, 's többé nem akarnak viſſza térni Hazájokba. Az Iffjak közzül pedig nehányan az Armádiánknál keresték ſzolgálatot, 's találtak is. — — Sok *Frantziák* is kaptak nálunk katonai tiſztségeket.

Sokan meg tsalattattak már eleitől fogva, a' magok felöl való ítélet-tételekben. Így jártak közelébb nehány ide való Mesterlegények, 's polgári rendből való fejér Személlyek is, kik bizván azon kevés gyakorlásokba, mellyet múlattság' kedvéért tettek ottan ottan némelly magános házakban, engedelmet kértek nagy fittyre, hadd jádzhaſſanak a' második Udvari Teátromban, melly a' *Karinthiai* Kapu mellett fekſzik. Megnyerték, a' mit kértek, 's tegnap estve hozzá is fogtak, temérdek sokaság elött *Liebesſtreit (ſzerelem' hartza)* nevezetü Darabnak jádzásához; hanem bezzeg megesett nékik ſzegényeknek, mert a' nézö gyülekezet nem gyözvén sokáig ſzívelni mind öltözetjeknek, mind mozgásoknak, mind beſzédjeknek, 's magának a' játék-darabnak is alávalóságát, rútúl ki nevette, fütyölte, kukorikolta, ugatta 's virnyákolta öket. — Ebből, az a' tudomány, hogy ne tsak a' maga, vagy nehány értetlen Barátjai' képzelödésének tsalárd tükörében nézze magát az Ember, hogy önnön miségét esmerhesſe.

A'

A' Kurir-kotsik ízzzül el vittek már a' napokban eggyet a' Ns Sereg' Házától, eggy új Kurir' számára.

Berlinből ezeket irja, eggy érdemes útazó Magyar Barátunk:

„*Béts* Városával, meg van *Berlinnek* az a' hasonlatossága, hogy ez, igen nagy kiterjedésü Város; úgy hogy ha az eggyik szélén lakó meg akarja a' másik szélen lakó esmerössét látogatni, szükség, hogy az útazóknak szabott magyar hagyás szerént, jó reggel útnak indúllyon, hogy még estvére vissza térhessen házához; annyival is inkább, mivel itt nem igen nyüsög, mint *Bétsben* a' Fiakker (piatzokon 's úttzákon álló, és pénzért mindenhová lótó futó kotsis): és ez, eggy külömbség már *Béts* és *Berlin* között. Különböz abban is *Bétstöl Berlin*, hogy ha itt végig néz az ember, a' szélesen 's egyenesen messze ki-nyúló úttzákon, koránt sem látja azt a' sereglését a' Népnek, mint a' millyen minden nap szokott lenni *Bétsben*. A' mi leg inkább szokott itt mozogni az úttzákon, többnyire mind Katonaság. Ebböl állanak ugyan is nem csak a' Talyigások, kik ásítozva várják a' munkát, hanem a' gyümölts kufárok, kefe árúlók, 's még a' ringyrongy szedök is. — — — Nyári múlató helye egész *Berlinnek*, az úgy neveztetett *Thiergarten*. Ez, egy fenyves és tölgyes, sétáló helyekre mettzegetett, de homályos erdö. Vagynak benne, a' hallal bövelkedö *Spree* vize partján öt vagy hat evö 's ivó házatskák, mellyekben egy butellia ser, 's egy darab kenyér és vaj mellett úgy

el múlatgatnak az elsöbb rangú Gavallérok is, mint a' *Bétsi* Polgárság a' *Práterben*, a' leg rakottabb aſztaloknál. Borral itt nem minden öntözgetheti a' foga' ágyát, mert nagyon borsos; hanem a' rend kivül valóbb vendégségekben is tsak pálinkával, és serrel zavarják az emberek a' véreket. — Az estvéli sétáló helye *Berlinnek* a' *Dorottya-Városában* vagyon, 's neveztetik: *Unter den Linden A' hársfák alatt.* Ez, egyſzersmind vadáſzó hely is. A' vadáſzat olly állatokra ſzokott lenni, mint *Bétsben* a' *Gráben*en *); hanem az itt sokkal könnyebb, mint *Bétsben* is, mert a' vadak mód nélkül bátrak, úgy hogy még magok környékezik gyakorta a' vadáſzokat; vagy legalább olly láthatólag teſzik a' nyomokat, hogy sok ſzaglalás nélkül is fel találhatják öket a' hajtók. — Minden rendü embereket lehet ſzemlélni a' fenn említett sétáló helyen. Ott láttam a' mi Követünket H. *Reuſzt*, úgy nem különben a' Török Követet, és sok más Méltóságokat is. A' nagyobb Aſſzonyságok, kotsikon kerülgetik a' sétáló helyet, 's mentekbe tekintgetnek bé a' sétálók' serege közzé. — Az Udvar, moſt kivül vagyon *Berlinen;* a' Király ugyan, és a' Hertzegek *Silesiában*, az eſztendönként tartatni ſzokott katonai mustrán; a' Királyné pedig a' *Freyenvaldi* ferdöben. Ugyan azért ſzerentsém vala a' héten meg látni a' Királyné' nyári múlató helyét *Monbizsut*, melly felette ſzép. — Néhai *II. Fridrik*' testvér Öttsének *Ferdinánd* Hertzegnek a' Leánya, le mondott a' *Deſſaui* örökös Hertzeg' mát-

*) *Így neveztetik az az úttza, a' hol ſzokták föképpen árúlni magokat estvénként a' Vénus' Nimfái; kiket ha egéſſzen ki nem gyomlálhat is, ugyan tsak figyelmetes ſzemekkel tart Bétsben a' Politzáj.*

mátkaságáról; minthogy reményli a' *Prufſziai* Korona' Örökösével való eggyesülését, 's jövendöre *Prufſziai* Királynéságra való jutását. — Az *Angliai* Király' második Fia — *Yorki* Hertzeg 's *Oſnabrugai* Püspök — a' ki Vejévé leve, mint tudni való, a' *Prufſziai* Királynak, gazdagon meg vendégelte Aug. 5-dikén a' Kir. Familiát, és sok fö tekintetü Méltóságokat *Stralan* nevezetü faluban, melly *Berlinen* fellyül eggy óránnyi formán esik. Éjféli 12 óra elött indúltak viſſza *Berlinbe*, a' *Spree* vizén meg világoſíttatott hajókon 's ſzép musika ſzó alatt."

Magyar Orſzág.

Az *Illyriai* Nemzet, követésre méltó példáját adta a' valóságos hazafiúi ſzeretetnek. — Nem régiben el megy a' *Karlovitzi* Ersek *Stratimirovits* ö Méltósága, *Anaſtasievits Demeter* nevezetü *Karlovitzi* Kereskedöhöz, 's emlegeti elötte, minémü haſzon áradna abból az *Illyriai* Nemzetre, ha magának lenne egy különös Universitássa. A' nemes érzékenységü Kereskedö, ſzivére vévén kedves Nemzetének bóldogságát, leg ottan húſz ezer forintot ajánlott, az Ersek által elö hozott nemes tzélnak elſzközlésére. Más nap, öſzvegyüjtette az Ersek, Nemzetebéli minden Polgár Társait, 's azok elött is az Universitásnak ſzükséges és haſznos vóltát elö adja, 's *Anaſtasievits* Urnak ki nyilatkoztatott nagy-lelküségét, Polg. Társainak nevekben illendöképpen meg hálálta. Ezen, úgy fel buzdúltak más igaz Pátrióták is, hogy még az nap 33 ezer forintra ſzaporodott az Universitásra való fundátzió. — Virágozni fog, de bizonnyal meg is érdemli, hogy virágozzon az illyen Nemzet, mellynek Tagjait olly Nemzeti Lélek vezérli, 's olly hazafiúi buzgóság tzimerezi.

Primás *Battyáni* ö Eminentziája, következendö Beſzédet tartott a' Nádorispánynak Föispányi Béiktattatása' alkalmatosságával:

„Solemnem hodie agimus diem, II. Status, et Ordines, Amici et Vicini chariſſimi, colendiſſimi! quem nullo retro actorum temporum aetate viderunt Majores noſtri, cujus ardentiſſimo tenebuntur deſiderio in omne aevum poſteri, celebraturi in tenerrima devotiſſimorum animorum gratitudine perennibus encomiis temporum noſtrorum et gloriam, et felicitatem, rarae eximiae illius virtutis, exemplaris videlicet concordiae Fratrum excellentiam, ſingularem Sereniſſimorum Regiorum Principum in Nobiliſſimam Gentem Hungaram popularitatem, ejusque exiſtimationem.

Coronae Princeps, in partem ſollicitudinis gravium Regiminis curarum de providentia optimi Patris, et Regis noſtri Apoſtolici *Leopoldi II.* vocatus, non ſubſtitit in ſolidanda Regni Apoſtolici partiumque adnexarum Juris ſui haereditarii avita Conſtitutione, promovenda communi Gentis Hungarae felicitate, et gloria, quod per decurſum recens feliciter terminatae Diaetae ubertim, et ab eo tempore pro omni opportunitate praeſtitit.

Verum ad individua promovendo cujusvis commodo, ipſique externo Nobilis Nationis Hungarae cultui impendenda officia progreditur.

Motu etenim proprio ab Auguſtiſſimo Patre, et Rege noſtro amantiſſimo pro ſua in Gentis Hungarae proſperitatem, et gloriam propenſa voluntate impetravit ſibi, ſuisque, et nobis omnibus, quo majus haud occurrere poteſt ſolatium, ut omni cum apparatu externae etiam pompae juxta veterem generoſae Gentis Hungarae conſvetudinem ad ſupremi Comitis ſedem introduceret dilectiſſimum Fratrem ſuum *Leopoldum* Palatinum, Comitatuum *Peſt*, *Pilis*, et *Solth* articulariter unitorum in Politicis et Juridicis cæteroquin a publica adminiſtratione a ſe invicem inſeparabilibus natum ſupremum Moderatorem.

Sere-

Sereniſſimus Regius Princeps *Carolus*, alter ſupremi Comitis noſtri Frater natu major, jam jam ad alterius a nobis longinquæ Provinciæ ſuo tempore ſuſcipienda gubernacula rogatus et deſtinatus a nobis diſceſſurus, non potuit ſe continere de non ſuſcipienda parte communis gaudii noſtri et felicitatis noſtræ in exaltatione dilectiſſimi Fratris ſui, ut illi publicum fraterni amoris pignus, nobis vero ſuæ in Gentem Hungaram propenſionis relinqueret teſtimonium, recepturus a nobis ubi ubi terrarum fuerit gratam ſui memoriam, venerationem, et devotionem noſtram in omnigenæ proſperitatis apprecatione, quibus ſinceris votis, et conteſtationibus ſuam Serenitatem Regiam comitari nullo intermittemus tempore.

Medius inter Fratres natu majores *Leopoldus* Hungariæ Pro-Rex, aggreditur inter amplexus dilectiſſimorum Fratrum, ſinceros applauſus ex omnibus Hungariæ Partibus confluentis Nobilitatis Officium ſupremi Comitis, ſuſcipit ex animo creditæ ſibi Provinciæ curam, nunquam e manibus ſuis, et ſuprema directione eandem dimiſſurus. Et ſi omnibus omnia factus Regni Palatinus, legalis inter Regem et Regnum Mediator, Generalis Regni Capitaneus, Excelſorum Dicaſteriorum politicorum et juridicorum ob arctiſſimum de indole Conſtitutionis noſtræ ad invicem nexum Ordinarius Præſes, *Jazygum* et *Cumanorum* Supr. Capitaneus, Comitatuum *Peſt*, *Pilis*, et *Sólth* articulariter unitorum natus Supremus Comes, omnes cujusvis officii partes non continuo, quod ipſa eorum diverſitas et numerus prohibet, uno eodemque tempore explere poſſit, et vel ideo ipſa legum patriarum providentia pro caſus exigentia de legalibus Præſidibus proſpectum ſit, explebit tamen cujusvis partes pro opportunitate temporis rerum, et momentorum ratione, ſciet ille cujusvis incumbentiam, activitatem, et efficaciam in Regno, et coram Regio Solio ſuſtinere, promovere ad omnem

nem Regis et Regni gloriam, et felici. tem, memor continuo Articuli Novellaris quinti re enter terminatæ Diætæ.

Et profecto ita exaltatur quorumvis officiorum, per quæ vicaria functione diſpeſcitur ipſius Regis ſupremum in feliciter gubernando hæreditario Regno munus, dignitas, activitas, et ſuam maxime recipit energiam; ita inbibitur cujusvis juſta exiſtimatio, ſolidatur cum avita Regni conſtitutione Legum ferendarum, et exequendarum ſanctimonia; dum Regiæ Eminentiæ et Jurium Hæredes, officiorum non tantum titulos, vel cultum externum ſuſcipiunt, ſed et ipſas cujusvis incumbentiæ partes explendas infucato communis Boni Regis et Regni Zelo. In nullius utique manibus, ac hæreditariorum Regiorum Principum tutiori loco eſſe poſſunt res noſtræ, quæ Regi et Regno ita communes, ut diviſim, nec conceptibilis, nec poſſbilis ſit domi et foris perpetuandæ felicitatis reciprocæ ratio.

Principii hujus veritatem inde ab aditu Regiminis expreſſit ipſe Rex noſter amantiſſimus, in omnibus Inſtitutionibus ſuis manifeſtatus, et Aug. Domus ſuæ, et populorum ſibi creditorum ſollicita cura, ingenuus amor, conſiliorum providentia, exequendorum juſtitia.

Iſte eſt Spiritus, quem Regiæ Soboli in ſchola paterna ad felicitatem Regnorum educatæ, et imbutæ a teneris inſtillavit Pater optimus; quem R. Principum propria indoles docili ſuſcepit animo, quem verbis et factis, Rex Apoſtolicus, Auguſta Soboles ad unam omnes, ſpirat continuo, ipſisque popularibus communicat.

Et ecce Inclyti Status et Ordines, Amici, et Vicini chariſſimi, colendiſſimi, et undequaque ex omnibus prope Regni Comitatibus, et partibus confluentes, cum ingreſſu Orationis commemorata tempora felicitatis, et gloriæ noſtræ, quam ipſi nobis reveximus, intemerata in Regem fide, ſin-

ce-

cera fiducia, gloriæ ſuæ domi et foris ampliandæ patriotico zelo, animorum concordia, conſiliorum pondere. Imo felicitatis noſtræ, et gloriæ epocha eſt, quam plantavit Rex Noſter Beniguiſſimus, dum continuo enituit in cunctis inſtitutionibus pactatis Legibus Juſtitia, agendorum candor, confidentiæ reciprocatio, Regnorum de indiſſolubili unquam ſucceſſionis filo Auguſtæ Domui Suæ venientium ſollicita cura, et ingenuus amor. — Plantatio optimi Regis et Patris, quam aſſidue rigant, conſolidant Regii Principes quibusvis pro opportunitate officiis, et communi, et cujusvis individui promovendo commodo prona ſemper voluntate locatis, ut inevertibiles concipiat radices, et uberrimos omnigenæ felicitatis ſuppeditet fructus.

Cujus jucundiſſimum documentum et hodie recipiunt in unum congregati Inclyti Status et OO. ſuſcepta Coronae Principis ad Nos legatione ut Altiſſimo nomine Provinciae hujus Peſtanae moderamen, articulariter unitorum Comitatuum nato ſupremo Comiti, et Palatino noſtro in publico confeſſu traderet, eundem congregatis Statibus, et illos eidem in obeundis officii partibus juncta opera et conſiliis arctiſſimo vinciat vinculo. Immortales recipiat Serenitas Veſtra Regia gratiarum actiones de omnibus cumulatim præſtitis beneficiis, de ſolenni Supremi Comitis, et Palatini noſtri ad plenitudinem officii in propria perſona introductione, et pro ſua in vota noſtra facili inclinatione. Sit Serenitas Veſtra Regia Sponſor pro nobis optimo Regi et Patri noſtro, nihil unquam a nobis deſiderandum venire, quo Auguſtam Clementiam demereri, et nobis perpetuare poſſimus, officiis noſtris ex aſſe ſatisfaciamus, maxime Sereniſſimorum Regiorum Principum protectione et opera adjuti: cui congregati Status et Ordines in omni ſubmiſſione ſe enixe commendant. Bonorum

o-

omnium Largitor, comitetur ubique Serenitates Veſtras Regias coeleſti ſua benedictione in omnibus viis, et inſtitutionibus ſuis, et in ſeros annos ſervet ſalvos et incolumes.“

Nagy-Váradról azt az örvendetes tudósítást vettük, hogy az ezen hónapnak 16-dik 's több következö napjain tartott közönséges Gyülésére N. *Bihar-Vármegyének*, olly jelentést adott bé a' *Nagyváradi* Káptalan, melly ſzerént igen ſajnálja, hogy a' múlt Orſzág Gyülésére küldött Követjeinek nyomtatásban ki adott irások által, mind közönségessen a' Vármegye, mind pedig ſzemélyeſſen is annak némelly Tagjai meg-sértetteknek érzették magokat. Melly meg-sértés minthogy minden ſzándéka és akaratja ellen történt a' N. Káptalannak: íme moſt minden sértésbe magyarázható ki-fejezéseit az említett Irásnak viſſza vonja, és azokat ollyaknak tartatni kéri, mintha azok nem irattak vólna. Ehez képest a' Rendek, mind a' Káptalant, mind annak minden Tagjait régi ſzivessé jekbe viſſza fogadták, és ezt mind ö Felségének, mind Nádor-Ispány ö Kir. Fö Hertzegségének, mind az Orſzág-Birájának, mind a' ſzomſzéd Vármegyéknek tudtokra adták.

Frantzia Orſzág.

Közlöttük már a' Konſtitutzió' *) summájából közelébbi Levelünkben, az *Embernek* és *Polgárnak*

*) *A' Frantzia Konſtitutzió ellen keményen kikelt* Burke *nevezetü hires tudós Anglus Ur, egy különös munkájában, melly már némethre is van fordítva illy tzimmel:*

Bemerkungen über die Franzöſiſche Revolution und das Betragen einiger Geſellſchaften in London bey

nak Juſſait, mellyeken épül az új frantzia polgári Alkotvány; úgy nem különben a' *Konſtitutzió fundamentomos Rendeléseiről ſzólló Első Titulusnak* foglalatját is, két tzikkelyeken kivül, mellyeket a' Nemzet Gyülése tóldott ahoz. Minekelőtte tovább mennénk az említett *Konſtitutzió' summájának* folytatásában, ide iktatjuk a' *Lejdai Fran.* Újságból azon hathatós elő-adást, mellyet Bévezetés gyanánt eleibe botsátott a' Nemzet Gyülése az Ember' és Polgár' Jussainak. Ez az:

„*Meg gondolván a' Frantzia Népnek Képviselői, kik teſzik a' Nemzeti Gyülést, hogy az Em-*

---

bey dieſen Ereigniſſen. Von Edmund Burke. *Aus dem Engliſchen nach der vierten Ausgabe überſetzt. Wien bey Joſ. Stahel* 1791. nagy 8 rét. 432 óldal. *Burke'* képével az árra 2 for. 30 kr.

Ez ellen írt Pajne *Úr, az Amerikai* 13 *ſzabad Státusok' Kormányſzékének Titoknokja. Angliai nyelven vagyon írva a' Pajne Úr' eredeti munkája, valamint a' Burke Úré; hanem Frantziára is fordíttatott, 's ez a' tzimje: Droits de l' Homme, ou Reponſé à l' ouvrage de Mr Burke contre la Révolution Francoiſe, par Thomas Paine Secretaire des affaires étrangères pour le Congres dans la guerre de l' Amérique, & auteur de l'ouvrage intitulé le Sens commun. Ouvrage traduit de l' Anglois d'après la premiere édition. à Hambourg, chez les Frères Herold* 1791. Ez is fordíttatik németre *Lipsiában.*

Három ezer nyomtatvány ment el, tsak két három nap Londonban, a' Paine *Úr' munkájából.*

Ember' Juſſainak nem tudása, el-felejtése, vagy meg-utálása egyedül való okai a' közönséges nyomorúságoknak, 's az Igazgatások' meg-veſztegettetésének: el végezték magokban, hogy egy közönséges Jelentés által elö adják az Embernek természet ſzerént való, el-idegeníthetetlen, 's ſzent jussait; hogy ezen Jelentés mindenkor ſzemek elött lévén a' Polgári Társaság' Tagjainak, ſzüntelenül emlékezteſſe öket az ö juſſaikra, 's köteleſſégeikre; hogy a' törvényhozó, és ki-ſzolgáltató Hatalomnak munkálkodásaik öſzve haſonlíttathatván minden ſzempillantásban a' polgári minden intézeteknek tzéllyával, annál nagyobb tiſzteletben tartaſſanak; hogy a' Polgároknak kivánságaik világos, és ellene mondhatatlan fundamentomos igazságokon fundáltatván, ezentúl mindenkor a' Konſtitutziónak fenn-tartására, 's a' köz-bóldogságra tzélozhassanak.

Ehez képest, az *Embernek* és *Polgárnak* következendö juſſait esméri 's fejezi ki a' Nemzet-Gyülése, a' Fö Valóságnak jelenlétében, 's gond viselö ſzárnyai alatt: *(Itt következtek, az említett jusokat magokban foglaló tizenhét Tzikkelyek).*

A' Konſtitutzió summája' elsö titulussához járúló két tzikkelyek ezek:

1.) A' Polgároknak van arra jussok, hogy ök magok válaſzák a' magok' vallásoknak ſzolgait.

2.) A' nemzeti adósságok alatt foglaltatik bé a' Katholika Vallás' Papjainak fizetések, úgymint a' kik a' Nemzet Gyülése' végzéseinek ereje ſzerént fizettetnek, tartatnak, válaſztatnak vagy neveztetnek.

Második Titulus. *Az Orſzágnak fel-oſztásáról, és a' Polgároknak állapotjokról:*

I. *Frantzia Orſzág, eggy,* és meg-oſzolhatatlan *Egéſſz*: a' közönséges ki-ſzolgáltatásnak könynyebb

nyebb vóltáért van fel oſztva a' földje 83 Oſztályokra (*Departements*); minden Oſztály ismét Diſtriktusokra, minden Diſtriktus Kántonokra.

II. Frantzia Polgároknak neveztetnek azok, a' kik Frantzia Atyától ſzármaznak Frantzia Orſzágban; a' kik idegen Atyától vették ſzármazásokat Fr. Orſzágban, 's ezen Orſzágot válaſztották magoknak lakó helyül; a' kik idegen Tartományban Fr. Atyától ſzármaztak, 's víſſza tértek lakni Fr. Orſzágba, és le tették a' polgári hitet; végre, a' kik külsö Tartományokban ſzülettek, de olly Frantzia Férjfitól, vagy Aſſzonytól vették már akár hányadik grádusban a' magok ſzármazásokat, a' kik vallások miá kénteleníttettek Hazájokóol ki költözni, 's Fr. Orſzágba jönek meg telepedni, és le teſzik a' polg. hitet.

III. Frantzia Polgárokká leſznek, a' kik idegen ſzüléktől ſzármaztak ugyan az Orſzágon kivül, de moſt Frantzia Orſzágban laknak, 's egy folytában 5 eſztendökik tart a' lakozások; ha ök ezen kivül fekvö jóſzágot ſzerzettek ottan, vagy fran. Feleséget vettek, vagy valamelly kereskedést indítottak, 's le tették a' polgári hitet.

IV. A' törvényadó Hatalom Fran. Polgárrá fogadhat, nyomos tekintetekre nézve valamelly idegent, minden más feltételek nélkül is, e' kettön kivül, hogy t. i. az, *Frantzia Orſzágban* telepedjen meg, 's le tegye a' polgári hitet.

V. A' polgári esküvés' formája ez: „*Eskü-ſzöm, hogy én hív leſzek a' Nemzethez, a' Törvényhez, és a' Királyhoz, és hogy azon Konſtitutzió-nak meg-maradását, mellyet végzett a' konſtituáló Nemzet Gyülése* 1789. 1790. *és* 1791. *eſztendökben, tellyes erömböl fogom eſzközleni.*“

VI.

VI. El véſz a' fr. polgári tulajdonság 1. valamelly idegen Tartománynak Polgárjává való fogadtatás által. 2. Olly büntetésekre való itéltetés által, mellyek a' polgári állapotból való ki-vetkeztetéssel vagynak egybe-köttetve, mind addig, míg a' büntetés alá vettetett ſzemély viſſza nem tétetik elöbbeni állapotjába. 3. Az (úgy neveztetett) Kontumátzia-tartásra való itéltetés által, míg a' Kontumátzia-tartás' ideje el nem telik. 4. Egy olly Renddel, vagy külsö Tartománybéli Testtel való eggyesíttetés által, a' melly ſzületésbéli különbséget, vagy papi fogadás tételehet kivánna.

VII. Gyülekezeteket, vagy Kommunitásokat (frantziául *Communes*, németül *Gemeinden*) formálnak a' *Frantzia* Polgárok, a' mennyiben olylyas helybéli tekintetek alatt gondoltatnak, mellyek az ö eggyesülésekből ſzármaznak, akár Városokban, akár pedig mezei határoknak bizonyos kerületeikben legyen az eggyesülés. A' kiſzolgáltató hatalom határozhatja meg, minden gyülekezet' kerületjének ki-terjedését.

VIII. A' gyülekezeteket formáló Polgároknak vagyon juſſok, hogy válaſzthassák magok közzül, a' törvény által meg határozott mód ſzerént azokat, a' kiknek kötelességek, *Municipalis* Tiſzteknek nevezete alatt ki ſzolgáltatni a' Gyülekezetnek különös dolgait. A' Municipális Tiſztekre lehet bizni némelly afféle foglalatosságokat, mellyek a' Státusnak köz-haſznát tárgyazzák.

IX. Azon regulák, mellyeket követni kell a' Municipális Tiſzteknek mind a' magok municip. hivataljokat, mind pedig a' Közjót tárgyazó foglalatosságokban, ki vagynak ſzabva a' Törvények által.

Folytatása következik.

* * * * * *

A' Magyar Országi-Gyülési Deputátziók, ki-vévén a' tudományi, 's a' kereskedést tárgyazó dolgokra ügyelöket, félbe szakaszlották üléseiket, 's a' jövö November' végére fognak viszont öszve gyülni.

Hogy meg mutathassa az *Orosz* Tsászárné, mennyire betsüli ama nevezetes Tagját az *Angliai* Parlamentomnak *Fox* Urat, a' kinek böltseségét 's ékesen szóllását esméri, az *Orosz* Birodalom és *Anglia* között meg maradott hasznos Békeség' fö eszközlöjének: ki tsináltatta fejér márványból az említett Úr' képét, 's azt a' maga kép-tartó palotájában *Demosthenes* és *Cicero* képei közzé fogja helyheztettetni. — Szép jutalma az Igaz szóllásnak.

Tudományi Dolgok.

Posonban Véber Úrnál következendö munkák jöttek közelébb világ eleibe:

Slowářně, aneb Konkordancý Biblická, to gest: Registr na celau Bibli Swatau, pro snadněgssj gakýchkoli Gmen, Osob, Měst a Mjst, gako też Řečj a Powědenj Pjsem Swatých wynalezenj, s mnohau Prácý a Pilnostj od Martyna Lautsek, ginák Gallik, při Cýrkwi Ewangel. Wherško-Skalické Sk. Bož. Kazatele sezbjraný a sepsaný. Pod Zpráwau pak a s Předmluwau Michala Institoris Mossotzy, Cýrkwé Ewang. Pressposké Wher. a Slow. Slowa Bož. Kazatele wydaný. W Presspoku Léta Páně 1791. Nákladem a Literámi Simona Petra Weber. 120 Archu, in Quarto.

Ezen Könyvnek (Bibliai Konkordantziáknak) ki-adása, ez előtt 4 esztendökkel tétetett vólt 2 forint elöfizetésre közönségessé. Mivel az Elöfi-

fizetők' ſzáma nem ment többre két ſzáznál: kéntelenittetett a' Szerző T. *Leutsek Márton*, Szkoltzai Evan. Predikátor Úr, az előfizető Urakra nézve ugyan három; más vevőkre nézve pedig négy forintokra határozni az árrát. Méltóztaſſanak tehát az előfizető Urak, a' Quietántziának viſſza ſzolgáltatása mellett még egy forintot tenni akár a' meg nevezett Szerző Úrnál, akár *Véber* Úr' *Posonyi*, vagy *Komáromi* könyves boltjaiban, 's a' munkát meg kaphatják. Ugyan ott mások is meg ſzerezhetik.

Czimmermann Ján. Gy. Angliai Kir. Orvos Hannoverában. A' magános Életről. Fordittatott Németből Magyarra Sz. M. T. által. Pozsonban és Komáromban 1791. 8. rét. 104 óldal.

Helikoni Virágok 1791. *eſztendőre. Szedte Kazintzy Ferentz. Pozsonban és Komáromban* 8. rét. 112 óldal.

A' két utólsó munkát, maga költségén adta ki *Véber* Úr; kinek mi, ezen, 's ehez hasonló gyakor izbéli hazaſiúi buzgóságáért, bóldog előmenetelt, 's holſzú életet kivánunk minden jó ſzivű Magyarokkal egyetemben.

* * *

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájának **A a a** árkusát, 's ezt egéſz végezetig folytatni is fogjuk; azután fogunk az ahoz tartozó Aktáknak ki adásához, mellyekből már ez ideig eggy egéſz *alphabetet*, az az *a* tól *z* ig meg küldöttük.

Költ *Bétsben*, Auguſt. 30-dik napján 1791.

Béts.

Auguſt. 23-dikán, dellyesti eggyedfél órakor érkezett el ő Tsáſz. 's Kir. Felsége, minden leg kiſſebb pompa nélkül *Prága* Városába *). Más nap, *Pillnitz* felé indúlt. — Az *Artéſiai* Gróf 24-diken érkezett *Prágába* dél előtt, 's kevés ideig tartott múlatása után ő is *Pillnitz* felé vette útját. Ezen *Frantzia* Kir. Hertzegnek (az *Artéſiai* Grófnak) neve alatt egy Levél kereng (így irták *Frankfurtból* Aug. 18-dikán) a' *Német Orſzágban* tartózkodó Frantzia Nemesek között, mellyben azt igéri nékiek az *Artéſiai* Gróf, hogy el közelget már az az idő, mellyben óhajtott tzéllyokat foganatoſſan eſzközölhetik; úgymint a' melly végre, már minden kéſzületek meg tétettek. — Hogy a' *Német Birodalom* meg határozta vólna a' hadat *Frantzia Orſzág* ellen, mondják ugyan; de nem bizonyos.

A' *Páviai* Universitásra nézve, olly kegyelmes Végzést adott ki ő Felsége Aug. 23-dikán, hogy a' kik abban Doktorságot nyernek, mind azon jusokban 's privilégyiomokban réſzesüllyenek, valamellyekkel birnak azon Tanúlók, kik a' Tsáſz. 's Királyi örökös Tartományoknak más Universitássaiban graduáltattyák magokat.

Hogy *Páviában* vólt közelébb ő Felsége, méltóztatott az ott tanúló Magyar **) Iffjak eránt is

*) *Huſzonnyóltz óra alatt, harmintzhat mértföldet ment.*

**) *Van Páviában egy különös Kollégyiom, mellyben* 10 *Magyar, és* 20 *Német Iffjak kéſzíttetnek a' Papságra. Ez a' Kollégyiom, az előtt Romában vólt; hanem bóldogúltt Józef Tsáſzár* 1782-*dik eſztendőben által tette onnan*

is különös kegyességét bizonyítani: mert megígérte nékiek, hogy könyveiket minden harmintzad

Páviába azért is a' többek között, hogy ezen Kollégyiom' tartására rendeltt jószágok Pávia körül feküsznek. Négy esztendőre vagynak benne ki szabva ím' e' következendő Tudományok: Az Anyaszentegyház' Historiája; Görög és Zsidó nyelvek, Loci Theologici, Hermeneutica, Dogmatica, és Moralis Theologyia, 's Ekklésiai Törvény. Napjában, 4 órákon vagynak közönséges letzkék. Tsupán Tsötörtök a' pihenő nap. Nyóltz hónapokig szokott tartani eggy eggy oskolai Esztendő, mivel ott hamarább kezdődnek 's tovább tartanak, mint nálunk, a' nagy melegek. Olly rekkenő hévség uralkodik kivált Juliusban, hogy dél után szinte lehetetlen valamit fövel dolgozni; azért is két óra tájban aludni tsengetnek a' Kollégyiomban. A' Professorai ezen Kollégyiomnak átallyában tanáltt Emberek, 's igen értenek a' tanítói Hivatalhoz. Nem kínozzák ugyan is ezek, a' sok iratáffal Tanítványaikat; hanem a' diktálás helyett, meg esmértetik őket azon jó könyvekkel, mellyekből szedegették magok is nagy részént, a' mit előttök beszéllenek; e' felett, nem úgy bánnak velek, mint valamelly kemény Poroszlók a' Rabokkal, hanem mint okos jó Atyák, iffjúi korra jutott Fijaikkal. — Számos derék Iffjakat nyert már néhány esztendőktől fogva, ezen jó Tanítóknak szárnyaik alól Zágrábi Püspök Verhovátz *ő Méltósága, mellyért szép köszönő Leveleit is botsátotta a Kollégyiom' Előljárójához, 's az Anyaszentegyház Historiája' közöns. Tanítójához Tiszt.* Zola Jósef *Úrhoz.* — Magaszttaltatnak a' Kollégium' Tanítói közzül TT. *Zola, Tamborini, Albruni, Natali,* és *Lanigan* Urak; az Universitásbéliek közzül pedig *Frank, Spalanzagni, Volta, Fontana* 's a' t.

tzad nélkül engedi nékiek Hazájokba ſzállítani; melly jótéteményt örömmel is tapaſztalt már eggy, onnan viſſza érkezett érdemes Hazánk-Fija.

A' nagy Urakat, mindenekben majmozzák a' kiſſebbek: terméſzet ſzerént tehát a' sok adósságtsinálásban is, még pedig az ollyan kis Urakon is meg esik ez gyakorta, a' kik tükörei tartoznának lenni valamint közönségeſſen más virtusoknak, úgy különöſſen a' mértékletességnek is. — Az ide való udv. Teátromnak egy nevezetes Tagja iffjú *Stefáni* Ur, ki önnön maga is ſzerzett ſzámos játékokat, láthatatlanná leve a' napokban, terhes adósságai miá; 's magokban hagyta, ſzép, és igen módis Feleségét, 's Gyermekeit. — Meg ſzeppenvén ezen példára a' hires *Lang* Ur is, kinek hasonlóképpen sok ezerekre megy az adóssága: ki hirdettette a' *Bétsi* Újság' Tóldalékjában, hogy jelentenék magokat a' Kreditorai, *Heinke* nevezetü Prókátoránál.

Magyar Orſzág.

Nádor-Ispány ő K. F. H., Aug. 26-kán reggeli 3 órakor meg indúlt *Budáról*; még az nap *Poſonba* érkezett; onnan 27-diken egyeneſſen folytatta útját *Morva* Orſzágon kereſztül *Prága* felé. (Nem jött tehát *Bétsbe*, a' mint némellyek ki hirdették). Sept. 20-dika tájján fog *Budára* viſſza érkezni.

Néhai N. Mélt. Gr. *Károlyi Antal* ő Kegy. ge' Teſtamentomából, ide iktatjuk a' Gr. *Károlyi Jóſef* ő N. gát tárgyazó atyai hagyásokat, mind magyar, mind deák nyelven. (A' Teſtamentom, deákúl vagyon fel-téve).

„A' Fiamat, Gróf *Károlyi Józseſét*, ő Sz. Tsáſz. és Királyi Apoſtoli Felségének Kamarássát, mindenekben valóságos Örökösömmé, és törvényes Succeſſorommá teſzem; 's atyai módon

Kérem, és intem, hogy Iſten eránt tiſzteletet, az *Auſtriai* Ház eránt hívséget, a' Haza eránt ſzeretetet, életben maradott Annya eránt engedel-

mességet, mindenek eránt végtére betsületet mutaſſon; azon kereſzténi virtusokat, mellyeket sarkallatosoknak neveznek, 's fökép' az igazságot, melly minden virtusokat magában foglal, követni igyekezzen; a' Római Katholika Anyaſzentegyházat, mint Anyát tiſztelni meg ne ſzünnyön, 's ne ſzenvedje azt még tsak tréfából is sértegetetni. Ezen kivül, soha se kivánjou a' költsön-adással nyerekedni; mert költsön adni, kereſzténi munka, de abból igaz fundamentom nélkül valamit venni bé, usorások' dolga. A' ſzegények és ſzükölködök eránt való adakozóságot végtére, mellyet emlékezetben hagyott a' Szent Irás *Tobiás* felöl, igen nagyon ſzivére kötöm. Ha ezen virtusokat gyakorollya: úgy még a' maradékán is Iſten' áldása fog lenni; mellyet hogy adjon ő nékie a' jó és nagy Iſten a' maga végetlen jósága ſzerént, kérem is buzgóan; 's egyſzersmind önnön Atyai áldásomat is adom nékie utólljára, az Atyának, és a' Fiúnak, és a' Szent Lélekuek nevében, Amen."

„Filium meum *Joſephum* Comitem *Károlyi*, S. C. et R. Ap. Mattis Camerarium, in omnibus meum verum Hæredem, et legitimum Succeſſorem conſtituo; paterneque

Hortor, et moneo, ut Religionem erga Deum, fidelitatem erga Domum *Auſtriacam*, pietatem in Patriam, ſubmiſſionem erga ſuperſtitem Matrem ſuam, reverentiam denique erga omnes exhibere; chriſtianas illas virtutes, quas cardinales vocant, ac praeprimis juſtitiam, omnes virtutes in ſe complectentem ſectari ſtudeat; Romano-Catholicam Eccleſiam tanquam Matrem venerari non deſiſtat, eidemque ne joco quidem inſultari ſuſtineat. Meminerit praeterea ex mutuo nihil unquam ſperare, dare etenim mutuum, opus chriſtianum eſt, inde vero quidpiam accipere ſine juſto titulo, uſurariorum. Illam denique in pauperes, et egenos munificentiam, quam de *Tobia* ſacrae Literae memoriae

riae prodiderunt, a me ſibi dictam, et impenſius commendatam putet. His virtutum exercitiis, benedictionem divinam etiam in poſteris habiturus; quam ut Deus optimus maximus pro infinita bonitate ſua ipſi largiri velit, id et precor ardentiſſime, et paternam ei benedictionem meam in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, hiſce ſupremum impertior, Amen.“

Kaſſáról, Auguſt. 20-dikán. „Az ide való Akademiának Al-Igazgatója, újra azon hijjános, és ártalmas okoskodásnak formáját kezdette el a' Tanúlókkal, melly a' versengés (disputátzió), vagy igazábban ſzóllván veſzekedés által ſzokott meg esni. Tartok töle Uraim, hogy ha ez másúttis így talál lenni: úgy, rák' módjára fog haladni a' mi Nemzetünk a' jóban. A' haſznos igazságoknak tsendes vérrel való visgálása formállya az Embert, és a' Polgárt: nem holmi sovány nevezeteknek lármás vittatása.

Ha *Eberhárd' Neue Apologie des Sokrates* (*Sokratesnek új védelme*) nevezetü Munkájának; 's *Weishaupt' Apologiájának* fordításához fogna valamelly derék Ember: azzal sokat haſználna az élznek emelésére.

Nagyon kivánnánk már látni nyomtatásban a' *Lélekről való Tudományt* is, mellyet *Bárány* Ur kéſzített. Való, hogy még nem átallyában kapósok a' jó Magyar Könyvek. De állyanak ki tsak egyſzer mindenütt a' Magyar Nyelvnek kötöi a' zönséges Tanítói, majd ezek lefznek jó terjeſztőrokról örömmel irhatom, hogy kapva kapják a' Magyar Munkáknak. — A' *Kaſſai* Polgár *Szorgalmatos Mezei Gazdát*, 's áldják az Iſteni Gondviselést, melly meg adta nékiek érni, hogy ſzülött nyelveken olvashatnak olly haſznos munkákat, mellyekről álmodni se tudtak vala, míg a' Deák Világ tartott.“

Kalo-

Kalotsai Érsek Gróf *Kollonits László* ő Ke
gyelmessége, következendő szép Beszédet tartot
a' Nádor-Ispánynak Fő-Ispányi Béiktattatása
alkalmatosságával:

Indulgete Sereniſſimi Principes Regii, perfe
ctis jam Inaugurationis ceremoniis, ut Ego, no
mine Statuum et Ordinum harum trium Lege
unitarum Provinciarum, maxime memorabilem
et ab initiis Regni noſtri nunquam in Regno au
ditam, ac viſam ſolemnitatem paucis concludam,
animorumque noſtrorum ſenſus, quos et e com
muni omnium lætitia, et e ſermonibus ad Vos
habitis abunde intellexiſtis, iterum, iterumque
declarem. Facimus quippe id, quod facere con
ſuevere ii, qui ob felicem eventum gaudio ine
briantur: hi enim nonniſi de felicitate ſua loqui
norunt, eamdem rem iterato repetunt, et nun
quam tamen arbitrantur a ſe ſufficienter et læti
tiam ſuam, et cauſam ejuſdem enarratam. Ego
profecto lætitiæ communis interpres, et interna
tius Comitatus, grato hoc onere levari poſſum,
ſi teſtes Veſtros Sereniſſimi Principes, oculos ap
pellavero. Vidiſtis quocunque progreſſi eſtis effu
ſam omnis ætatis, et ſexus multitudinem, ut ocu
los ſuos inſolito hoc ſpectaculo tantorum Princi
pum recrearent. Vidiſtis, et nunc quoque videre
poteſtis lætas omnium, qui hic coram aſſiſtunt,
frontes, internæ lætitiæ, locupletiſſimos teſtes.
Videre poteſtis, neminem unum eſſe, cujus ple
num gaudiis pectus in vultum non exundet, nemi
nem, qui vos videre non geſtiat, et inſolitam animi
lætitiam pro vultu ſuo non prodat.

Sed quid mirum? nunquam enim Provinciæ
huic noſtræ tantus gaudendi campus eſt apertus,
tanta gratulandi ſe obtulit ſeges, quanta hodie,
quum Auguſtiſſimus Rex Noſter, pro ſumma ſua
qua in Gentem noſtram fertur, paterna charitate
Sereniſſimos Filios ſuos *Franciſcum*, et *Leopoldum*
il-

illum Coronæ Hungariæ Hæredem, iſtum Regni noſtri Proregem, hunc inaugurandum, illum inaugurarurum ad Provinciam noſtram inaudita benignitate deſtinare, nosque tam inuſitato favore regio, ut illi parem in Hungariæ faſtis nusquam inveniamus, cumulare clementer dignatus eſt.

Erat quidem depulſis virtute immortalis Herois *Magni Caroli Lotharingiæ* Principis *Budæ*, et Regno noſtro Barbaris, rara prorſus, et ſingularis hujus Provinciæ felicitas, ut duobus ſupremis Moderatoribus, Sereniſſimis Hungariæ Locumtenentibus, *Franciſco Primo*, Celſitudinum Veſtrarum Regiarum Avo, magno illo, raræque prudentiæ Principe, qui Hungaros amabat, et ab iisdem amabatur; tum *Alberto*, *Joſephi Primi* Regis Noſtri, et Imperatoris Nepote gloriaretur; at illuſtres illi Principes, conſuetas illas inaugurationis ceremonias, quibusdam rerum adjunctis aliud depoſcentibus, ipſi præſentes obire non poterant. Nunc vero tam novum, et novem ſæculis, quibus hanc Terram Hungari poſſident, inauditum favorem Imperator, et Rex Noſter in nos expromere dignatus, ut et *Peſtienſem* hanc Provinciam ſupremo Jure gubernandam Sereniſſimo Filio ſuo commiſerit, et Eundem præſentem per alium Sereniſſimum Filium ſuum in hoc munus nomine ſuo mitti voluerit.

Quid amplius ab Auguſtiſſimi Patris Benignitate, vel a Sereniſſimorum Filiorum bonitate potuimus deſiderare, quam ut et ille duos Sereniſſimos Filios ad has functiones deſtinaret, et hi tantum onus cauſa noſtri non detrectarent? Sunt hæc evidentiſſima, et nova teſtimonia, Sereniſſ. Principes Regii, propenſiſſimorum Veſtrorum in Gentem noſtram ſtudiorum, quorum luculentiſſima in nupernis etiam Comitiis a Vobis exhibita fuere indicia, dum multa, quæ nobis fore videbantur utilia, potentiſſima interceſſione Veſtra feliciter obtinuiſtis, totamque Nationem ſince-

riſ-

riſſimis amoris vinculis æternum Vobis devinxiſtis.

Quas pro tanta in Nationem noſtram, ac inprimis in has Lege unitas Provincias exhibita clementia, et benignitate, ſive Tibi Auguſtiſſime Imperator et Rex Noſter Apoſtolice, ſive Vobis Sereniſſimi Principes Regii reddemus gratias? Ejusdem clementiæ, et benignitatis, qua hæc in nos contuliſtis, erit, non eas, quas reddimus, ſed quas reddere, etſi nunquam ſatis poſſimus, ardentiſſime optamus, placida, ac ſerena fronte accipere. Vinci enim nos benignitate Veſtra et nobis glorioſum eſt, et magnitudini Veſtræ proprium eſt. Veſtra ſunt omnis hujus, quæ adſtat, Nobiliſſimæ Coronæ Vobis dudum ſacrata corda.

Hæc ſi pridem amori, obſequiisque Veſtris ita adſtricta non fuiſſent, ut fortunas noſtras, vitam, ac ſanguinem pro Auguſtiſſima Domo Veſtra ſacrare in ſumma felicitate reponeremus; hodierna hæc in Gentem Noſtram Benignitas omni jure id a nobis et depoſceret, et impetraret.

Tuemini Sereniſſimi Regii Principes, hæreditatem hanc Veſtram tuemini Provincias, quæ hodie ſummum felicitatis ſuæ apicem in Regio Principe, ſupremo ſuo Moderatore attigerunt. Sentiant hæ potentiſſimum Veſtrum apud Auguſtiſſimum, et optimum Terræ noſtræ Principem patrocinium, ut dum ſupremum Comitem ſuum Filium eſſe Regis ſui gloriantur, ſub tanta protectione lætæ conquieſcant, quæ ceterum, uti novo, qui hodie illis ex tanto Præſide accedit, ſplendore, reliquis Hungariæ Comitatibus eminent, ita nihil a ſe unquam deſiderari patientur, quo fidem, fidelitatem, ac omnem ſubjectionem in ſummum hunc Præſidem ſuum conteſtentur.

Tu vero, Deus immortalis! Clementiæ Tuæ munera in tantos Principes accumula! ſerva nobis Auguſtiſſimum Regem Noſtrum, qui ſummum, et cer-

certiſſimum nobis hodie amoris ſui pignus dedit, Serva haereditarium Principem, per quem illud nobis dedit: ſerva ipſum *Leopoldum* Principem, quem, et in quo nobis omnia dedit; ſerva Sereniſſimum Principem *Carolum*, qui inexplicabilem hodiernam Congregatorum hic Ordinum felicitatem, Sereniſſima praeſentia ſua pro ſuo in gentem noſtram affectu, decorareque dignatus eſt. Serva denique totam Auguſtiſſimam Familiam quae nova rurſum in Patriam Noſtram Clementia Suae praebet argumenta. Erit Nobis, ac omni Noſtrae Poſteritati haec dies, tuae in Nos, Deus Clementiae, Amoris Principum Noſtrorum, ac noſtrae felicitatis perpetuum monumentum. "

Auſtriai Belgyiom.

A' *Mechleni* Érsek, egy páſztori Levelet botsátott Aug. 9-dikén a' maga Megyéjebéli minden Papokhoz, mellyben kéri azokat, hogy magokat úgy viselyék, mint a' Békesség' 's Kegyelem' Iſtenének érdemes ſzolgai, 's adják meg a' Tsáſzárnak, a' mi a' Tsáſzáré. Úgy irták Aug. 16-dikán *Brüſſzelből*, hogy eggyességre intö Levelet ſzándékozott vólt akkor botsátani az Érsek minden Lakosaihoz is a' maga Megyéjének. — A' közelébb említett napon költ Levélből olvaſſuk, hogy *Namurban* kevéssel az előtt öt rendbéli lövések estek ſzél-puskából a' *Kinsky*' Batalionjára, midön éppen fegyverben gyakorlotta vólna az magát. A' kormányozó Tiſzt, nyomoztatta legottan a' gonoſztévöket; de kézbe nem kerithette.

Ő Kir. Hertzegségek *Kriſtina* és *Albert*, közönségeſſen ki hirdettették a' múlt Jul. 28-dikán *Hennegau* Tartománnyában, mellynek Rendjei leg elsők vóltak a' tsendességnek helyre-állításában, hogy a' Fels. Tsáſzár mindenekről el fog felejtkezni, valamik történtenek a' *Vandernoot*' világ-

világban; és ezen kegyelem, még azokra is kiterjed, a' kik el hagyták vólt a' katonai ſzolgálatot, de hogy bé állottak a' zenebonás idők, ők is a' pártos Sereg közzé állottak, 's ekként meg rontották irásbéli fogadásokat, melly által arra kötelezték vólt magokat, hogy az *Auſtriai Birodalom* ellen soha fegyvert nem fognak. Ezek mindazáltal, soha többé katonai ſzolgálatba fel nem vétethetnek, sem semminémü tiſzteltetéshez, a' melly Katona Tiſzteket illet, juſſokat nem tarthatják. — Jul. 29-dikén, azt is meg nyerték a' *Hennegaui* Rendek ö Ts.'s K. Felségétöl, hogy a' lármás időkben fel vett 964,418 forint adósságokat jóvá hagyta. — H. *Ligne* tétetett ö Felségétöl *Hennegau* Tartománnyának Elöljárójává, ki is Aug. 9-dikén tette le nagy tzeremoniák között, ezen hivatal' fel vételéhez meg kivántató hitet a' *Monsi* Kathedrále Templomban.

Frantzia Orſzág.

Folytatása a' Konſtitutzió' Summájának.

Harmadik Titulus.

A' közönséges Hatalmakról.

I. A' Föség *(Souveraineté)* tsupán egy: meg-olzthatatlan, el-idegenithetetlen, semmi idö' le-jártta által el nem veſzthetö, 's a' Nemzet' tulajdona. A' Népnek semmi ſzakaſſza, sem semmi magános ſzemélly nem léphet önnön magától annak birtokába. — A' Nemzet, a' kitöl veſzik minden *Hatalmak* a' magok eredeteket, nem gyakorolhatja különben azokat, hanem másra való bizás *(delegation)* által. A' *Frantzia* Konſtitutzió ollyan terméſzetü, hogy az, Képviselök által tartatik fel *(repréſentative)*. A' Képviselök: a' törvényhozó Test, és a' Király. — A' Nemzet-Gyülésére van bízva, melly a' Nép által ſzabadon válaſztatott ideig való Képviselökből áll, hogy

hogy gyakorollya a' törvényhozó hatalmat, a' Király' meg-erössítése mellett, olly módon, mint alább meg fog határoztatni.

II. Az Igazgatás' formája monarchica, 's a' végre-hajtó hatalom a' Királyra van bizva, hogy ö gyakorollya azt a' maga nevében, Miniſterek, 's más ſzámadásra köteles Tiſztviselök által, az alább meg határozandó módon.

III. Az Igazság' ſzolgáltató Hatalom, a' Nép által bizonyos időkben válaſztatott Birákra vagyon bizva.

(Ezen három elöre botsátott Tzikkelyeken kivül, következendö Réſzeket 's Szakaſzokat foglal magában a' 3-dik Titulus)

Elsö Réſz.

A' törvényhozó Nemzeti Gyülésröl.

I. Tzikkely. A' törvényhozó Testet formáló Nemzeti Gyülés, ſzakadatlanúl tartó, 's tsupán egy Kamaraból (Táblából) áll.

II. Minden két eſztendökben, új válaſztások által fog az formáltatni. Minden két eſztendöi idö-ſzakaſz, új törvény-hozó Testet ſzül.

III. A' törvény-hozó Testnek meg-újjítása tellyes jussal fog meg esni.

IV. A' törvény-hozó Testet, el nem bonthatja a' Király.

Elsö Szakaſz.

A' Képviselöknek ſzáma. A' Képviselésnek (Repréſentation) fundamentomai.

I. Tzikkely. Azon nyóltzvanhárom Oſztályokhoz képest, mellyek teſzik az Országot, 745-re megy a' törvényhozó Testbéli (Gyülésbéli) Képviselöknek ſzáma, azokon kivül, kiknek küldések meg találna engedtetödni a' *Kolóniáknak* (*Frantzia Országhoz* tartozó *Indiai* Tartományoknak).

II. Ezen három dolog fogja meg határozni, hány Képviselöket nevezhessen eggy eggy Oſztály az Orſzág' 83 Oſztállyai közzül; úgymint: a' *földje' ki-terjedésének mennyisége*, a' *népeſſége*, 's *rendes adózásának mivólta.*

III. A' *földjök' ki-terjedésekhez* képest, 247 Képviselöket fognak nevezni öſzveséggel a' 83 Oſztályok. Minden Oſztály t. i. hármat hármat, ki vévén a' *Párisit*, melly tsak eggyet fog nevezni.

IV. A' *népeſſégre*, két ſzáz negyvenkilentz Képviselök vagynak ki-ſzámlálva átallyában. Az Orſzág' jelenvaló népességének egéſz summája 249 réſzekre van fel oſztva, 's minden Oſztály annyi Képviselöt nevez, a' hány réſzét foglalja magában a' népességnek.

V. Két ſzáz negyvenkilentz Képviselök vagynak ki ſzámlálva a' *rendes adóra.* A' rendes adónak egéſz summája fel van oſztva hasonlóképpen 249 réſzekre, 's minden Oſztály annyi Képviselöt nevez, a' mennyi réſzeit fizeti az adónak.

Folytatása következik.

Spanyol Orſzág.

Már hozzá kezdettek vólt ezen Orſzágban, az idegenekre nézve hozott kemény rendelésnek végre-hajtásához; de, gondolóra vévén a' Miniſtérium a' kedvetlen környülállásokat, tanátsosabbnak itélte azt félbe ſzakaſztatni, söt az egéſz rendelést viſſza venni. Jelentéseket adtak ugyan is bé az ellen, nagyobb réſzént a' külsö Orſzági Miniſterek, 's az által mind a' Nemzetek' közönséges Törvénnyét, mind pedig a' *Spanyol Orſzággal* való ſzövettségeket meg-sértetteknek kiáltották. De fel zúdúlt az ellen a' Nép is, látván mit veſzt az idegeneknek el távozása által, kik közzül igen kevesen vehették vólna reá magokat, hogy eggy illyen ſzörnyü esküvéssel meg kössék ma-

magokat: „*Esküſzöm, hogy én a' Katholika Vallást fogom tartani, és ahoz, valamint a' Királyhoz is, kinek alattvalója vagyok, hív leſzek; magamat ezen Orſzág' törvénnyeinek és ſzokásainak alája vetem; minden idegen jusról le mondok, 's azon Tartománnyal ſemminémü eggyeſſégben nem leſzek, hozzá leg kiſſebbet ſem hunyorítok, vagy vonſzódom, a' mellyben ſzülettem* *). *Igérem tehát azt is, hogy én annak felsöbb vagy alsóbb rangú Követjéhez, vagy Konſuljához, óltalomért, avagy ſegíttségért ſoha nem folyamodom: gállyára való itéltetésnek, tömlötzbe való záratásnak, avagy minden Spanyol Státusokból való ki-üzetésnek, 's javaimtól való meg-foſztatásnak büntetése alatt.*“

A' ki ezen esküvést vagy ſzóval el nem akarta mondani, vagy pedig irásban kötelezni vele magát: 14 napok alatt ugyan lakó helyéröl, két hónapok alatt pedig egéſz *Spanyol Orſzágból* ki kellett takarodni.

Melly rövid, és ſzoros idö legyen ez, egy nagy kereskedést üzö, avagy mesterséget folytató Embernek, más Tartományba való általköltözésére, kiki meg itélheti. — Más az, midön egy kis Fejedelem azt mondta haragjában, bizonyos útazó Tudósnak, hogy huſzonnégy óra alatt ki takarodjon a' Tartománnyából; mert könnyen meg felelt néki a' Tudós, hogy „*nem ſzükség huſzonnégy óra, hiſzem eggy alatt is ki mehet.*“

Svéd

---

*) *A' gondolatoknak változtatását, 's ez vagy amaz hajlandóságoknak ſziveinkből való kiirtását javalhattya csak eggy Ember, más Ember Társának — nem parantsolhattya.*

Svéd Orſzág.

Aug. 7-dikén, örvendezéseket jelentették a' Királynak ſzerentséſſen lett viſſza-érkezésén, a' külsö Hatalmasságok' Miniſterei; úgy nem különben a' *Stokholmi* Akademia, Konſiſtórium, Tanács és a' Polgárság, melly igen különös hajlandósággal viseltetik a' Királyhoz. — Olly királyi parantsolat tétetett közönségessé a' *Svéd* Újságokban, hogy minden *Svéd* Tiſztek, a' kik rendkivülvaló fizetést kapnak, haladék nélkül elöllállyanak a' magok Regementjeikhez. — Azt irták közelébb *Stokholmból*, hogy a' Király *Pétersburgba* ſzándékozott. Ezen útazásnak okáúl, némellyek *Frantzia Orſzág*' állapotját vélik; mások pedig tsupán azon költsönös baráttságnak megerössítését, melly viſſza állíttatott ugyan *Ruſſia* és *Svéd Orſzág* között; de bomláshoz látſzatott újra közelíteni, a' *Finnlándiai* ſzéleken mind két réſzről tett nagy hadi kéſzületek által: mellyeknek tételében elsöbb vólt az *Oroſz Birodalom*.

Elegyes Történetek.

A' *Naſſaui* Hertzeget — ki az *Oroſz* könnyü hajós Seregnek egy réſzét hasonló ditsösséggel kormányozta vala a' *Svéd* Király ellen; mint a' *Svéd* Király ö ellene a' mágáét — el küldötte mostanában, bizonyos kommiſſziókkal az *Oroſz* Tsáſzárné, némelly Udvarokhoz, 's különöſſen *Frantzia Orſzágba*.

A' *Nagy-Británniai* Király, gyakran nógatta már a' maga elsö ſzülött Fiát, az úgy neveztetett *Vállíai* Hertzeget, hogy lépne házassági életre. Most közelébb, alkalmatosságot vett elöbbeni nógatásainak, és serkentéseinek meg újjítására, a' maga második ſzülött Fiának az *Yorki* Hertzegnek példájából; de a' *Vállíai* Hertzeg, tsak

azt

azt felelte tréfálkodva az Attyának: hogy *már régen gondolkodik a' házaſſágról, 's még egy darabig fog gondolkodni.*

Néhai *János Fridrik Sándor*, életében *Neuwiedi* Hertzeg, 's a' Birodalmi Grófok' *Veſtfáliai* Kollégyiomának Igazgatója, végezvén 83 eſztendőkre terjedt ditsö pállyáját, azzal bizonyította meg utólllyára is hív Alattvalóihoz vonſzó hajlandóságát, hogy a' Polgárok' közönséges temetkező helyekbe, nem pedig a' Familia' Kriptájába kivánt temettetni, 's temettetett is Auguſt. 18-dikán. — Ezen bóldogúltt Hertzeg alatt lett *Neuvied* olly Városſá, mellyben a' *kereſztényi türelem*, a' *ſzorgalmatoſſág*, a' *tiſztaság*, és a' *polgári jó rendtartás* fö mértékben virágoztak.

Blanchárdnak, mind *Olaſz*, mind *Spanyol Orſzágban* támadtak vetélkedö Társai mostanában; amott *Carmine*, itt pedig *Barletti* nevezetü: de bár mint nagyzották is ezek elöre magokat, csak ugyan nem sült el még eddig nékik a' levegö égi útazás. *Carmine*ben, háromſzor tsalattatott meg a' *Mediolánumi* Nép, 's maga is ö Tsáſzári Felsége, a' ki akkor éppen *Mediolánumban* múlatott. — *Barletti*, ötven ezer tallérba kerítette a' *Spanyol* Udvarnak, a' maga levegö égi útazásához való kéſzületeket, 's Jun. 28-dikára vala rendelve *Aranjuez*be a' próba. Rakva vólt az egéſz környék kotsikkal, lovasokkal, és gyalogokkal. A' Király, egy sátor alatt gyakorlotta magát a' várásbéli békességes türésben. Minekutánna hoſzſzas munkálkodása után se bóldogúlhatott vólna *Barletti* a' golyóbis' meg-töltésével: oda megy nagy bátran a' Királyhoz, 's jelenti néki hideg vérrel, hogy már bizon az nap semmi se lehet a' próbából. Mit vólt mit tenni egyebet a' Királynak, hanem hogy fel kerekedett a' sátor alól, 's dolgára ment; és még Testörzöinek is parantsolt, hogy vegyék óltalmok alá a' ſzegény *Barlettit*,

kire

kire nagyon kezdett vólt már agyarkodni a' felháborodott nép' sepreje: melly tsak ollyan *Mádritban*, mint *Bétsben*, *Párisban*, vagy *Londonban*.

Tudományi Dolgok.

Ki ſzabadúlt már a' sajtó alól, *Nagyváti* Tudós Hazafinak azon betses munkája, mellyről Irásunk' IV. Szakaſſzának 38-dik óldalán emlékeztünk vólt. A' tzimje ez: *A' ſzorgalmatos mezei Gazda. A' Magyar Országban gyakorolt tatni ſzokott gazdaságnak rendjén kereſztül. Nagyváti János által. Pesten nyomtattatott Trattner betüivel* 1791. 8 rét. Két Darabokból áll, 's mindenik Darab telʒen 608 óldalt. Az elsö Darab elöadja a' gazdaságnak közönséges reguláit, annak utánna tanít: a' földmivelésről, a' rétekről, a' puſztákról, a' kertek' miveléséről, a' gyümöltsfákról. A' második Darab pedig a' ſzöllök' miveléséről, a' bor-tsinálásról, az erdökről, a' baromtartásról, a' ſzarvas marhákról, a' juh-tartásról, a' sertésről, 's a' méh-tartásról. Két forint a' 2 Darabnak az árra.

Gróf *Széchényi Ferentz* ö Excellentziája' nagy lelküségének kölʒöni föképpen a' Tudós Ur, hogy illy jókor ſzolgálhatott Nemzetének, köz haſznú munkájával. Bártsak a' Magyar Hazának annyi gazdag Nemessei közzül avagy tsak húſz Követöi válnának, az említett Méltóság' buzgó Hazafiságának: így bizonnyal álmélkodni fogna rajta, nehány eſztendök alatt egéſz Európa, mire ment a' mi Nemzetünk!

Küldjük az Ország-Gyülése' Hiſtoriájának B b b árkusát.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 2-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Béts.

Pillnitzből, Therésia-Városa (Thereſienſtadt) felé tért viſſza ô Ts. 's Kir. Felsége. Auguſt. 28-dika' éjtſzakáján érkezett viſzont *Prágába*. Kevéſſel az elôtt oda érkezett *Saxóniai* Hertzeg *Antal Clemens* is, a' maga Feleségével *Mária Therésia* Fô-Hertzeg-Aſſzonnyal. Más nap, *Liebenbe* ment ki ô Felsége, a' hová várták az nap a' F. Tsáſzárnét, és a' Fô Hertzeg-Aſſzonyokat. *Prágába* való pompás Bémenetelek ô Felségeknek, Auguſtusnak 31-dikei délutánra vólt meghatározva.

Ma fénylik a' harmadik (*Tseh*) Korona Felséges Királyunk' Fején: ma leſſz tehát az a' méltóságos Vatsora, 's múlattság is, mellynek elintézésében való jó ízt, tsak ezen rövid elôadásból is kiki nyilván láthatja. A' Gr. *Noſtitz'* nagy Teátromához épittettek a' Státusok egy hoſſzú fa Szálát. Minthogy a' Teátrom úgy van hátúlról építve, hogy egy nagy kapunál fogva fel nyittathatik: tehát a' két épület, úgymint a' valóságos Teátrom, és a' hozzá épített új Szála, úgy ſzólván tsak eggy épületet fog formálni, mellynek hoſſza 230 öl. Az új Szála, virágokkal ki tzifrázott, 's fellyûl meg aranyozott oſzlopokon áll; a' falai veres aranyos boritékokkal vagynak bé vonva, 's a' Teátrom is a' Szála' ékeſſégéhez van alkalmaztatva. A' Szála' végin emelkedik fel egy Templom, melly 6 léptsövel magaſſabb a' Szálánál, 's hasonlóképpen oſzlopokon áll, mint a' Szála. A' Templomban fog vatsorálni az egéſſz Udvar, 36 ſzeméllyekre terített aſztalon. A' Szálában 20 vatsoráló ſzobák*) kéſzít-

*) *Hogy az étel bé hordás, és az aſztal el ſzedés 's ki hordás rendeſſen meheſſen véghez, minden vatsoráló ſzobának külônös bémenetele vagyon kivûlrôl kéſzítve.*

ſzíttettek az oſzlopok megett. Minden ſzobában 16 ſzeméllyekre leſſz aſztal terítve. Átallyában ezüſt fog lenni az aſztali kéſzület, a' 20 ſzobákban, mellyekben mindazáltal nem csak Nemesek 's elö-kelöbb Nemtelenek, hanem polgári Kézmivesek is fognak enni. Örvendeztetheti magát a' Felség, hív Alattvalói' vig vatsorálásoknak ſzemlélésével: ezek is bátran fel tekinthetnek, a' Templomban vigadozó F. Fejedelmekhez. — Vatsora alatt eggy Ének fog, musika mellett el énekeltetni, mellyet Profeſſor *Meiſzner* Úr kéſzített; musikára pedig ama' nevezetes iffjabb *Kozeluk* Úr vett. A' vatsorát, bál fogja követni. Mintegy 4000 ig való ſzeméllyekből fog állani a' bálozó Sereg, kik maskara ruhákban, de állortza nélkül leſznek. Száz veres aranyos ruhás házi Tiſztek fognak ſzolgálatot tenni a' vatsora, és bál alatt. 19 mázsánnyi viaſz gyertyák fogják az egéſſz épületet világosítani. Két musikáló helyek kéſzíttettek az új Szálában; egy pedig a' Teátromban, mellyekben mind öſzve három ſzáz musikusok fognak musikálni. Az új Szála, 's a' Teátrom között van kéſzítve hely, a' mindenféle friſſitö ſzereknek. A' Teátromból két fedett menetelek ſzolgálnak, az Universitásnak közel lévö épületébe, mellynek ſzobáiban kivánsága ſzerént kaphat kiki sültet, bort, 's más italoknak nemeit. — Ö Felségek' ſzámára, egy baldaginnal fedett nézö hely van a' Teátromnak azon réſzében kéſzítve, a' hol máſſzor a' második *Parterre* ſzokott lenni.

Gróf *Eſzterházi Ferentz*, nem vette egyenesſen *Prágának* az útját *Sziſztóvból* (mint némelyek ki hirdették); hanem elöbb *Bétsbe* jött Sept. 3-dikán dél után, 's úgy indúlt innen más nap *Prágába*. *Sziſztóvot* Aug. 24-dikén hagyta oda: és így 10 napok alatt 181 mértföldnyi útat tett, mert *Sziſztóv* 181 mértföldnyire vagyon *Bétstöl*. — Két ſzép török bundát, 's ugyan annyi drága kéſzü-

ſzületü paripát kapott a' többek között ajándékban. Az eggyik rendbéli bundát 's paripát t. i. Aug. 4-dikén, a' midőn alól iratott a' Békességkötés; a' másikat, midőn Aug. 23-kán ki váltották vólna egymástól a' meg békéltt Felek' Miniſtereik, a' Békességkötést magokban foglaló, 's költsönös alólirásokkal meg erössített Irásokat. A' bundák' poſztaja zöld ſzin, béllések 's prémjek pedig jó féle tzóbel. A' nyereg-ſzerſzám olly gazdag, hogy tsak az eggyik kengyel harmadfél font ezüstöt nyom. A' több négy Miniſterek is, úgymint B. *Herbert*, a' *Pruſſziai*, *Nagy-Británniai*, és *Hollándiai*, mind kaptak, egyéb ajándékokon kivül, két két török bundákat *) 's paripákat. Midőn t. i. vége lett vólna Aug. 4-dikén az alólirásnak; 23 dikon pedig a' ki-váltásnak: költsönös ſzereteteknek 's tiſzteleteknek jelentésével köſzöntötték egymást a' Miniſterek. Annakutánna reájok adattak a' Ker. Miniſterekre a' török bundák; továbbá meg mosták kezeiket mindnyájan rósavizben; azután meg füstöltettek. E' meg lévén, tzukor nélkül való fekete kávét ittak, 's erre *ſerbetet* vettek bé eggy egy kis kalánkával. (A' *ſerbet*, napkeleti rósából kéſzültt sürü ital, 's olly hathatós illatja vagyon, hogy egy jó nagy ſzobát is egéſſzen bé tölt egy tseppnek a' ſzaga. Drága kövekkel ki tzifrázott arany edényben vólt ez, 's ab-

*) *A' Tolmátsok is kaptak tzóbellel, de tsak közönségeſſel béllett 's prémzett ruhákat, úgy nem különben a' Titoknokok is, rangjokhoz alkalmaztatott téli ruhákat. A' Tselédek pedig kaftánokat, mellyek fa-héj fonalakból kéſzültek, Jelen vóltak t. i. a' tselédek is, mint tanúk, a' Békeſſég' pontjai fel-olvastatásának alkalmatoſſágával. (Török és Frantzia nyelveken olvastattak fel.)*

's abból oſztogattatott kalánkával'. Ittak *Duld-setz* nevezetü italt is. Ki jövén a' Gyülés-Házból, ajándék paripáikra ültek a' Kereſztény Miniſterek, 's azokon mentek viſſza ſzállásaikra. — Az alólirás' több tzeremoniái között nevezetes vólt az, hogy midön kezébe vette vólna a' *Reis-Effendi* a' pennát, leg ottan durrogtak a' Város körül kiſzegzett ágyúk, 's repültek a' levegö égbe a' golyóbisok. (A' Törökök t.i. rend ſzerént golyóbisra töltik az ágyúkat, midön tsupa tzeremoniából, vagy valami hir-adás végett ágyúznak is). — Ezeket ollyan Urtól tudjuk, a' ki hét hónapokig lakott *Sziſztóvban*; töle értettük még a' következendöket is: A' *Pruſſziai* Követet ſzintén imádták a' Törökök; leg alább is hozott el az az Ur fél milliót *Sziſztóvból*. *Sziſztóv* 10 hegyeken fekſzik; mintegy hetvenkét ezer familia vagyon benne. — Olly rekkenö melegek jártak ottan, hogy délelötti 10 órától fogva, délutánni 4 's 5 óráig ki is alig lehetett menni a' házból. A' Törökök rágták a' jeget, 's darabonként hányták az ivó vizekbe.

A' *Kinſzky*' könnyü lovas Regementje, melly itt vólt örizeten, e' folyó hónapnak 18. és 14-dik napjain el fog innen *Morva Orſzágba* indúlni kvártélyra. Nem örömest jöttek ide ezen Ns Regementnek Tiſztjei, a' drágaság miá; de ſzint' olyan nem örömest válnak már moſt meg ismét *Béts* Városától. Az Oberſterek H. *Lichtenſtein János*, gazdag ajándékokkal könnyített 7 Tiſzt Urakon, kik tsupán a' magok zsóldjokból kénteleníttettek vólt itten drága pénzen élni. Az Ob. Lieut. nak, és Fö-Strázsamesternek két ſzép paripát ajándékozott. Hét vagy nyóltz Tiſztek is vagynak Magyarok ebben a' Regementben, kik közzül valók *Stipsits* Fö-Strázsamester, B. *Rudnyánſzki*, 's *Darótzi* Urak.

Nem

Nem várta a' Regementnek innen való el-költözését, eggy alamuſzi Fráternek láttzó köz Ember; hanem a' könnyü lovasságot, könnyü gyalogsággal tserélte fel, 's minden bútsuzás nél-kül el illanta *Bétsből* a' napokban. Ki vetkezett t. i. egy Delila' kedvéért, katonai formaruhájá-ból, aſſzonyi köntöst vett magára, 's ſzerentséſſen el eblábáltak ketten a' Delilájával; hanem *Lintz* tájján tsak ugyan ki tudódott, mi lappang a' ſzoknya alatt.

Sokſzor panaſzkodnak a' tselédek, Uraik 's Aſſzonyaik ellen, 's néha talám nem is ok nélkül; de bezzeg még a' Gazdák' 's Gazdaſſzonyoknak is méltó panaſſzok lehet ám gyakorta, tökélletlen tseléd-jeik ellen. — Bizonyos Aſſzonyság, kezébe ád itt közelébb az Inassának egy levelet, melly-ben 25 forintos banko tzédula vólt, hogy vinné azt a' postára. Az Inast tsak hamar kisértetbe hozta a' papiros fedél alatt rejtekező Mammon; aluſzékony lelki esmérete is pedig nem igen hoſz-ſzas hartzot indított vétkes kivánsága ellen: fogta bíz ő tehát magát, fel ſzakaſztotta a' levelet, 's ki vette belőle a' banko-tzédulát, magát pedig a' levelet diribről darabra ſzaggatta, 's a' Vár, és a' külső Városok között lévő pásitos térségen ſzéllyel ſzórta. Az Aſſzonyság, sétálni indúl más nap az említett térségre: hát a' mint men-degél, ſzemébe tünnek levele' darabotskái, 's azokra reá esmér. Fel ſzedvén nehányat belől-lők, haza siet, 's az Inast rámára fogja; ki is, látván a' környülállásokat, nem tagadhatta gonoſz hívségtelenségét.

A' jövő Novembernek eleivel, új formájú intézetje fog itten a' Politzájnak fel-állíttatni. Fel leſſz t. i. a' belső Város oſztva 4 Kerületekre. A' külső Városok közzül eggy egy fog tenni egy Politzáji Kerületet. Minden Kerületben leſzen egy *Politzáj-Direktor* 1200 forint fizetéssel, melly fizetéshez még ſzabad ſzállás, és elegendő

gyer-

gyertya, 's fa is járúl. Bíztosai, Irói, Katonái, 's különös tömlötze leſſz minden Politzáj-Direktornak. Vigyázni fognak ezen Politzáj-Direktorok a' vásárokra, 's a' magános bordély-házakra. Ők leſznek Birák a' motskolódásokért, veſzekedésekért, 's 25 forintot meg nem haladó adósságokért indított perekben is.

Minekutánna meg engedte vólna ő Felsége, a' külső Tartományokbéli kemény tzukornak, halaknak, 's boroknak (ezeket *húſz procentóért*) bé hozásokat: moſt meg engedte a' *tzukor-liſztnek* (*Zuckermehl*) is bé-hozását.

Magyar Orſzág.

Örömmel értjük, hogy a' tudományi Dolgok körül foglalatoskodó Orſzág-Gyülési Deputátziónak sok Tagjai eſzközlik olly *Magyar Társaságnak* fel-állását, mellynek egy réſze a' gazdaságot, orvoslást, kéz-miveket 's a' t. tárgyazó dolgokban; más réſze a' Haza' Történeteinek jó móddal való elö-adásában; a' harmadik pedig az Anya-Nyelv' ki-mivelésében dolgozzon. — Nem tsak édes Hazánk, de még a' külső Orſzágok is sokat várnak, 's reménylenek ezen nemes gondolkozású Deputátziótól.

A' gazdag terméſzetnek bámúlásra méltó remekjeivel ajándékozta meg a' *Pesti* Universitást nem régiben a' *Jáſzság*' és *Kúnság*' Nádorispányi Fö Kapitánnya T. *Boros Sándor* Úr. Olly három buza töveket adott bé ugyan is az *Universitás*' *Terméſzeti Ritkaságainak Gyüjteménnyébe*, mellyek közzül az eggyik 81, a' másik 92, a' harmadik ſzáz tizenhárom kaláſzos ſzálakat hajtott. Ezen buza tövek, a' meg nevezett Úrnak *Jáſz-Berény* Mezövárosán kivül lévö kertjében nevekedtek. El találtak t. i. esni ezen kertben, a' múlt öſſzel történetből 3 buza ſzemek, egymástól formintegy 3 lábnyi meſſziségre, 's három ſzeg formára; és minthogy a' veteményeknek között vóltak, azok-

azokkal eggyütt lotsoltattak. — A' kaláſzok' tellyességének tapaſztalása végett, el-morsolt maga T. *Boros* Úr két kaláſzokat, 's eggyikben negyvenöt, a' másikban pedig ötvenegy ſzemeket talált.

Ezen hónapnak 12-dikén fog el kezdödni a' *Lutheránusok'*, vagy *Auguſtai* vallástételt követök, és a' *Reformátusok'* Zsinatjok. A' Reformátusoké ugyan *Budán*, a' Lutheránusoké pedig *Pesten*. Ezekében (mint már máſſzor is jelentettük) Gr. *Brunſzvik Józſef* ö Excell. ja; amazokéban pedig *Almási Pál* ö Kegyelmessége fog lenni a' Kir. Biztos.

Nagy meg-illetödéssel olvassuk egy Levélböl, *Debretzen* Városának azt a' ſzerentsétlenségét, melly ſzerént két rendbéli égésekben ſzáz tizenöt házak lettek benne, a' múlt hónap' vége felé lángok' prédáivá.

A' Nádor-Ispány' Fö-Ispányi Béiktattatásának alkalmatosságával tartott Beſzédjeiket, Korona' Örökösse, és Nádor-Ispány ö Kir. Fö Hertzegségeknek, úgy nem különben Orſzágunk' Nagy Méltóságú két Érzékjeiét is közlöttük immár elöbbi Leveleinkben: ide iktatjuk moſtan végre Ns *Pest Vármegye'* nagy érdemü Al Ispánnyának Tekint. *Szily* Úrnak két rövid Beſzédjeit is, mellyeknek elsöjét a' Béiktató, másikát pedig a' béiktatott Kir. Fö Hertzegekhez mondotta az említett jeles alkalmatossággal:

Sereniſſime Archidux, Coronae Princeps, & Commiſſarie Regie!

„Felicitatem, quæ nobis, quæ ævo huic contigit, animus noſter vix poteſt complecti. — Patris Filius, Auguſti Regis, Hæres Rex futurus Perſonam obiit, dum Fratrem, Principem Regium Sereniſſimum Archiducem *Leopoldum*, Regni hujus Palatinum in Præfecturam trium Comitatuum horum,

rum, per leges unitorum, quæ Dignitati Palatinali conjuncta eſt, introduxit. — Nec tempus patitur, nec ſi pateretur, poſſem ea, quæ dicens ſentio, id, quod ſolennitatis hujus dignitas, quod Serenitatis Veſtræ Regiæ teſtata erga nos benignitas exigunt, ſermone explicare. Sed hæc alioquin tantum ſentiri poſſunt, et certus ſum, non meum unius, aut paucorum, ſed omnium eſſe ſenſum, et in omnibus devotis cordibus diei hujus memoria ſeris inſcripta poſteris perenni gratitudine pullulabit. Ac ideo Deum Optimum precamur, ut Serenitatem Veſtram Regiam in longiſſimam ætatem ſervet Regno, Populisque incolumem, et Regia Sobole beet, ut eadem Populo ſuo exempla dare poſſit, quæ Auguſtiſſimus Pater, et ſui clementiſſimi Animi ductum ſecutus, et Principum Filiorum interceſſione motus exhibuit, ac de præſenti exhibet. — Unanimi igitur corde, et voce conprecamur, ut Celſitudo Veſtra Regia Vivat! Vivat! Vivat! "

„Supereſt, Sereniſſime Princeps Regie! Palatine! et Supreme Comes! ut ſuſcepta ritu patrio Supremi Comitis Dignitate, ac Officio, ego quoque, more Majorum noſtrorum, ſigillum usuale authenticum Comitatuum horum unitorum, ante plures annos vacante Palatinali, ac cum hac conjuncta Locumtenetiali Sede, per ſuam Excellentiam Pincernarum Regalium Magiſtrum Dominum Comitem *Franciſcum Zichy*, pro tunc Officii Supremi Comitis in his Comitatibus Adminiſtratorem, voto Inclytorum Statuum et Ordinum fidei meæ concreditum, Serenitati Veſtræ Regiæ reſignem: quod una cum clavibus Archivi Serenitati Veſtræ Regiæ, velut Comitatuum horum legali Supremo Comiti in omni humilitate trado; ac non ſolum me, ſed Univerſos, qui Magiſtratum gerunt, altis gratiis, et benignitati in omni ſubmiſſione devoveo. "

Frantzia

Frantzia Orſzág.

Kezdenek e' valamit a' külsö Hatalmaſſágok, Frantzia Orſzág ellen?

Eggy e' moſt, a' leg fenn-forgóbb Kérdései közzül *Európának.* Maga is fel tette ezt Aug. 15-dikén a' *Párisi* Újság, 's következendöképpen felelt reája:

„A' Tsáſzártól, 's a' *Német Birodalomtól* leg inkább tartottak *Frantzia Orſzágban;* de ezen félelem mind inkább inkább el enyéſzik. Az igaz talám, hogy midön meg hallotta a' Tsáſzár, *Varennesnél* lett le tartóztattatását a' Királynak, 's képzelte magában, a' hatalmas *Demokratika (a' Nép' uralkodását sürgetö)* Réſznek ſzörnyü ſzándékait, ö Felsége 's a' Kir. Familia ellen: sokakat meg próbált, *Európának* Fö Hatalmaſſágai közzül, mitsoda értelemmel vólnának a' frantzia dolog felöl, melly minden Fejedelmekre nézve *nagy dolog.* — De a' *Frantzia Nemzet* nem hagyta magát meſſze ragadtatni, az elsö ſzempillantásban fel-fórrott indúlatoktól; a' *Demokrátika Réſz* pedig meg ſzakadt a' maga nagy meg-erölteteſében; és ha még eddig viſſza nem adatott is ö Felségének az a' tellyes ſzabadság, mellyet kivánna: soha sem ment túl mindazáltal a' Nemzet Királlya eránt tartozott tiſzteletének, 's az illendöségnek határán. A' mi leg föbb indító ok lehetett vólna tehát a' külsö Udvaroknak magok' közbe-vetéſére (t. i. a' *Demokraták'* ſzándéka — hogy Király ne legyen többé) a' már nints többé: abban pedig meg nem akadályoztathatnak egy Nemzetet a' külsö Hatalmaſſágok, hogy olly polgári alkotványt állíttson fel maga közzt, mely lyet jónak hiſz magára nézve. — Egyébaránt azt minden ſzázadokbéli tapaſztalás tanítja, melly nehezen formálódnak a' nagy *Ligák*;

(Hátúl van még valami, a' mi ide tartozik.)

Folyta-

Folytatása a' Konſtitutzió' Summájának.

Második Szakaſz.

(A' harmadik Titulusnak elsö Réſzéből).

I. Tzikkely. Midön új törvényhozó Nemzeti Gyülést kell fel-állítani, öſzve fognak elöſſzöri Gyülésekbe *(Aſſemblées primaires)* seregleni a' Városokban, és Kántonokban a' valóságos Polgárok.

II. Arra, hogy valaki valóságos Polgár *(Citoyen actif)* legyen: meg kivántatik a' ſzületett, vagy lett Frantziaság; a' 25 eſztendön felyülı való létel; hogy leg alább eſztendös Városi, vagy Kantonbéli Lakos legyen; leg alább annyi rendes adót fizeſſen akármelly helyében az Országnak, a' mennyi fel ér 3 napi munkának az árrával, 's erröl bizonyság-irást (quietántziát) mutathaſſon; bizonyos ideig való bérért más Házában ne ſzolgállyon; bé legyen a' maga lakó helyebéli Tanátsnál irva, a' Nemzeti Orállók' *(Gardes Nationales)* Taiſtromába, 's le tette légyen a' polgári hitet.

III. Minden hat eſztendöben meg fogják a' törvényhozó Testek határozni, a' napi munka' árrának *leg kiſſebb* 's *leg nagyobb* mértékét; 's az Orſzág' Oſztállyainak Kormányſzékeik fogják, minden Diſtriktusra nézve meg tenni a' helybéli határozást.

IV. Senki, egynél több helyen nem gyakorolhatja a' valóságos Polgár' jussát, sem maga képében mást elö nem állíthat.

V. El esnek a' valóságos Polgár' jussaitól mind azok, a' kik vád alatt vagynak; úgy nem különben azok is, kikröl helyes irások által meg bizonyíttatik, hogy elégtelenek adósságaiknak ki-fizetésére, mind addig, míg a' magok Kreditoraiktól kapott közönséges quietántziát nem mutathatnak.

VI.

VI. Az *Elöfszöri Gyülések*, a' Városi, vagy Kántoni valóságos Lakosoknak fzámához képest fogják nevezni a' Válafztókat (Electeurs). Száz valóságos Polgárok közzül, akár legyenek azok jelen a' Gyülésen, akár ne, egy Válafztó fog neveztetni; 151—250-böl kettö, 's így tovább.

VII. Senki sem neveztethetik Válafztóvá, a' kiben fel nem találtatnak a' valóságos Polgárságra meg kivántató feltételek, 's *** napi munka árrával fel érö adót nem fizet.

(Ezen Tzikkelynek tökélletes meg határozását akkorra halafztotta a' Nemzet-Gyülése, mikor által fog esni a' Konftitutzió' egéfz Summájának visgálásán: melly meg lett Auguftusnak 16-dikán).

Harmadik Szakafz.

Válafztói Gyülések (Aſſemblées Electorales).

A' Képviselöknek meg-nevezése.

I. Tzikkely. Az Orfzág' minden Ofztállyaiban meg nevezett Válafztók Gyüléseket fognak tartani, mellyekben annyi Nemzeti Képviselöt válafztanak, a' hány esik az ö Ofztállyokra; 's a' Képviselök' fzámához mérsékelve, egy harmad réfzennyi fzámú felesleg-valókat (Supplenseket).

II. Mind a' Képviselök (Representánsok), mind a' Supplensek (felesleg-valók) a' voksoknak tökélletes többsége által válafztatnak.

III. Minden valóságos Polgárok válafztathatnak, az állapotnak, hivatalnak, 's adózásnak különbsége nélkül Nemzet' Képviselöivé.

IV. Tartoznak azonban válafztani a' kettö köztt (t. i. a' magok hivatallyok, és a' képviselöi tifzt között) a' Minifterek, 's a' végre-hajtó Hatalomnak több Tifztviselöi, kiket fzabad akarat fzerént el lehet botsátani a' magok hivatallyokból: a' Nemzeti Kintstárnak Biztosai, a' tulaj-

lajdonképpenvaló adók' bé-ſzedői, a' mellesleg való adók' bé-vételére 's ki-ſzolgáltatására elö állított ſzemélyek, 's mind azok, kik akármelly nevezet alatt a' Király' Házánál teſznek ſzolgálatokat.

V. Leg kiſſebb ideig sem lehetnek Tagjai a' törvényhozó Nemzeti Gyülésnek: a' kik különös helységekbéli, vagy közönséges orſzágos, avagy törvényſzéki tiſztséget viselnek.

VI. A' törvényhozó Testnek Tagjait lehet az azután következö törvényhozó Testnek Tagjaivá is válaſztani; de két eſztendöknek lefolyta elött tsak ugyan nem lehetnek oſztán soha is valóságos Tagjai az említett Testnek.

(A' polgári alkotványnak öſzve-rakására 's meg-visgálására ki állított Deputátziók úgy ítéltek ezen Tzikkelynek foglalatjáról, hogy az ellenkezik a' ſzabadsággal, 's ártalmára vagyon a' köz nemzeti haſznonnak.)

VII. Az Orſzág' külömbkülömbféle Oſztályaiban válaſztatott Repreſentánsok (Képviselök) nem egy magános Oſztálynak, hanem az egéſz Nemzetnek Képviselöi: ahoz képest, sem az *Elöſſzöri*, sem a' *Válaſztói* Gyüléseknek valamelly végzése, akadályt nem tehet az ö vélekedések' ſzabadságának.

Spanyol Orſzág.

Az Idegenek eránt ki adott parantsolatoknak keménységét, Aug. elsöjén és 2-dikán költ két rendbéli végzések által mérsékelte az Udvar, mellyek közzül az elsönek ez a' summája:

„Az Orſzágban vándorló, vagy meg telepedett Idegenekre nézve hozott, 's Jul. 20-dikán és 29-dikén közönségessé tett Kir. Végzésekhez képest jelenti moſt ö Felsége, hogy minden nehézségeknek, és viſſza-éléseknek el távoztatása végett, értésekre kell adni mind azoknak, a' kik

le

le teſzik a' hitet, valamint azoknak is, a' kik nem akarnak meg esküdni, hogy az ö Hazájokkal való minden eggyesülésnek, 's ahoz való hunyorításnak félbe ſzakaſztása, tsupán az igazgatást, és a' polgári alattvalóságot illetö tárgyakról értetik; nem pedig az ö házi környülállásaikról, magok, vagy familiájok' jólzágaikról, 's az ö ſzeméllyes kereskedésekről. "

A' második Végzésben jelenti a' Király, hogy azon esküvés, mellyel meg hiteztetnek, a' Kir. Udvarnál, vagy azon kivül múlató Idegenek, tsupán arról való fogadás-tételben áll, hogy a' Királynak, és az Orſzág' Törvényeinek engedelmeskedni fognak; és semmit se tselekeſznek, ſzóllanak, vagy irnak levelekbe, a' mi ezzel a' fogadás tétellel ellenkezne.

Elegyes Történetek.

Nagy próbáit adta az új *Neuviedi* Hertzeg, mindjárt a' maga orſzáglásának elsö napjaiban, Alattvalóihoz viseltetö kegyességének. Jól tudta t. i. mennyi kárt ſzenvedtek légyen az Alattvalók a' sok vadak miá: meg engedte tehát nékik, hogy vadáſzokat állíttsanak ki, 's azok által bátran le lövettethessék a' magok ſzántó-földjeiken, rétjeiken, 's ſzöllejeikben a' vadakat. A' le löveténdö vadak, által fognak adatni az Uraságnak; a' lövök pedig vadáſzi just kapnak, a' lövés' árrán kivül. — Követésre méltó rendelése az is a' Hertzegnek, hogy a' kegyelemért esdeklö Alattvalóknak ingyen kéſzíttelſenek a' könyörgö Levelek.

Ama' hires *Göttingai* Profeſſor *Michaelis Dávid János* Ur, ki egy vala e' mi idönkben a' Sz. Irásnak leg tudósabb Magyarázói közzül, meghólt a' múlt Auguſt. 22-dikén; életének 76-dik eſztendejében.

Varsó-

Varsóból azt irták Aug. 13-dikán, hogy a' *Saxóniai* Vál. Hertzeg akkor tájban felelt eggy Irására a' *Lengyel* Nemzetnek, 's gyenge kifejezésekkel nyilatkoztatja ki a' *Lengyel* Koronára való vágyódását. — Ugyan a' fenn említett napon költ *Varsói* Tudósításból olvassuk, hogy néhai Lengyel Királynak *Sigismundus Augustusnak* tetemei épen találtattak vólna egy tzin koporsóban, melly komlóval vólt meg rakva. (*Sigismundus Augustus*, 1572-ben hólt meg.)

Tudományi Dolgok.

Bétsben, következendö tzimü munka jött közelébb világ eleibe:

A' Köz-Nép' meg-világosodásáról, annak határairól, és haſznairól. Irta német nyelven Ewald I. L. Betsben Hummel Dávid betüivel 1791. 154 oldal. kis 8ad rét. Az árra 17 kr. — Találtatik itten *Bétsben Hummel* Könyvnyomtatónál, *in der Renngaſſe. Poſonban* és *Komáromban Véber* Urnál. *Peſten*, *Stáhel* és *Kilián* könyves boltjában. A' kik felesebb számú nyomtatványnyait kivánnák ezen könyvnek meg ſzerezni: jelenthetik magokat akár *Bétsben Hummel Dávidnál*, akár *Peſten Stáhel* és *Kilián* Uraknál, 's a' 11-dik nyomtatványt ingyen kapják.

Ezen munkát el olvasván már eggy értelmes jó Hazafi, következendöképpen itélt feiöle hozzánk botsátott irásában:

„*Eváldnak* (kit sok jeles munkái világ elött esmeretessé tettek) a' meg-világosodásról, 's annak határairól irott, és leg közelebb magyarra fordított Könyvét midön kezembe vettem vólna, elsöben is az ötlött ef̃zembe: Vallyon mi ſzükség arról irni, a' minek haſznairól talám senki sem kételkedik kivált már ma, és a' minek határt sem kellene ſzabni. A' meg-világosodást, az az a'

a' tudományt, a' minden dolgoknak,'s emberi és polgári kötelességeknek helyes és egyenes értését, olly jónak tartottam, a' mellynek haſzna mindeneknek kivánatos, és annál nagyobb, mennél ſzélesebb, és határ nélkül valóbb. De ebből a' könyvből látom, hogy sokak annak ellenségi. A' madarak között ſsak egy Nem, egy ſpétzies a' Bagoly, a' melly a' világosságot gyülöli; de az Embereknek majd minden rendiben találtatnak Baglyok, a' világosságnak vagy kerülöi, vagy gyülölöi. Minden mások tévelygéséből, megtsalattatásából, magának akármi módon haſznot üzö, vagy másokon igazságtalan uralkodni kivánó ellensége a' meg-világosodásnak; söt még az is, a' ki hamis vélekedésektől el foglaltatván, fél veſzedelmes következéseitől a' világosodásnak, 's ugyan azért örizkedik töle, mint a' gyenge ſzemü a' napnak sugáraitól. Kedves Hazámfiai! olvaſsátok meg ezt a' könyvet, 's esmerjétek meg belöle, a' kik eddig nem tudtátok, nem tsak mi a' világosság, és annak haſzna, hanem kivált kik annak ellenségi, hogy örizkedni, söt azoknak ellen állani tudjatok. Ez a' könyv meg mutatja, hol tappang a' kigyó. Mihelyt valaki másoknak a' világosságot irigyli, vagy sajnálja, gonoſz ſzándéka, vagy roſſz gondolkodása módja leſzen annak. Ez a' könyv mindeniket böltsen fel fedezi, meg tzáfolja. Lehetetlen azt gyönyörüség nélkül olvasni annak, a' ki barátja; és meg pirúlás nélkül annak, a' ki ellensége az igazságnak. — De azonban van hamis meg-világosodás is, van viſſza-élés a' világossággal, én meg vallom, ezt nem tudtam, az az: a' tévelygést, a' melly itten hamis meg-világosodásnak neveztetik. En világosságnak nem tartottam; de hiſzem mi közönségesebb, mint hogy az Ember a' maga tévelygését egyenes böltsességnek, homályosságát tündöklö fénynek tartsa. Erre nézve nevezzük

hát

hát mi is ezentúl a' tsalárd képzelödések ſzérént való gondolkodást világosságnak, de hamis világosságnak. Gyönyörüség ebben a' könyvben, mindeniknek meg esmértetö jeleit olvasni. Itt tanúltam meg azt is, melly sokféle módon lehet viſſza élni, 's élnek is sokan a' világossággal; midön nem ott keresik, vagy nem arra fordítják a' böltsességet, a' hol, 's a' mire kellene."

* * * * * * * *

(A' Frantzia Rubrikához). (Ligának neveztetik, midön sok Hatalmasságok öſzve ſzövetkeznek, 's erejeket eggyesítik) és midön már formáltattak, melly nagy külömbség vagyon ott a' *ſzám*, és az *erö* között. — A' *Német Birodalom* nevezeteſſen, igen ritkán nyúl úgy hozzá a' dologhoz, mint kivántatnék; hogy a' maga határozásait végre hajthaſſa. A' ki leg keménnyebben ítél minden Fejedelmek között a' mi Revolutziónkról: annak birtoka *(Svéd)* olly meſſze esik *Franc. Orſzágtól*, hogy erövel igen keveset árthat. — *Helvétziából* sem jó ſzemmel nézik ugyan; az itten fel állított egyenlöséget; de ök kéttség kivül elégnek fogják tartani, ha annak közikbe való bé-tsúſzását meg akadályoztathatják."

A' *Brabantziai* Rendek vóltak elsö rugói a' *Belgyiomi* pártütésnek: ugyan ök nem akarnak még moſt is a' magok' börökbe férni.

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájának C c c árkusát.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 6 dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Bétsi.

Aug. 30-dikán, eggyüve érkezett a' F. Ts. 's Kir. Ház a' *Liebeni* Kaſtélyba, melly *Prága* Városához nem meſſze fekſzik, 's ugyan tsak a' Városhoz is tartozik. A' Fö Hertzegek és Hertzegnék tsak hamar oda hagyták *Liebent*, 's bé mentek a' *Prágai* Kir. Palotába. — Délutánni 4 órakor tiſzteletére ment ö Ts. 's Kir. Felségének *Liebenbe* a' Fö *Burggráf* (Kormányozó) Gr. *Rottenhahn*, az Orſzág' Fö Tiſztviselöivel, a' *Morvai* *) Deputátusokkal, 's a' Kormányſzék' Tanátsossaival eggyütt; kik hogy bé botsáttattak ö Felsége eleibe: köſzöntö Beſzédet tartott a' Fö Burggráf német nyelven, mellyre ö Felsége atyai módon válaſzolt. Ugyan az nap a' *Prágai* Polgármestert, 's a' Tanáts' több Deputátusait is bé mutatta ö Felségének a' Fö Kántzellárius Gr. *Kollovráth.*

Aug. 31-dikén *Liebenben* ebédeltek ö Ts. 's Kir. Felségek; ebéd után úti hintajokra ültek, 's a' nyomorék Katonák' Házához mentek, melly *Prágán* kivül vagyon, holott is az Udvari Fö Tiſztviselöknek, Miniſtereknek, és Rendeknek jelenlétekben ki ſzálván hintajokból, bé tértek a' ſzámokra kéſzíttetett nagy Szálába. Által ellenben tiſztelkedtek, a' három rendbéli Testörzö Seregek' Oſztállyai. Harsogtak az elsö rangú Német, 's a' N. Magyar Testörzöknek trombitáik 's dobjaik; zengett a' másod rangú Német Testörzök' musikája, 's durrogtak az ágyúk a' Város, és

*) *Tseh Orſzághoz tartozik t. i. a' Morvai Markgráfság, valamint hajdan Sileſia és Laufitz is oda tartoztak.*

és a' *Viserád* *) bástyáiról. — A' *Prágába* való pompás bé-menetelre ki rendelt személlyek, lovak és hintók, mind az említett Házhoz gyültek vólt már ekkor. A' Menetel eránt olly rendelést tettek Ts. 's Kir. Udvari Kamarás *Edlersberg* Ur, *Czeyka* Gróffal eggyütt (a' ki Bíztosúl adatott melléje) hogy a' pompás menetelt formáló Sereg annak a' Szálának ablakai alatt menjen el, a' mellyben vóltak ö Felségek, kik is mind addig szemlélték a' menetelt, míg a' magok hintajaikra került a' sor; melly meg lévén, fel ültek magok is fényes hintajokba.

Következendö renddel esett meg a' menetel: Elöl lovaglott a' 2-dik Karabélyos Regementnek eggy Ofztállya zászlósan, 's ki-vonlt karddal; az után a' Polgár Lovasság, trombitával, és dobbal, 's egy lovagló musikás Bandával. Ezeket követte *Karl* nevezetü *Prágai* Tanátsbéli Ur, kit is a' menetelnek vezetöjéül rendelt a' Királyi Tanáts. *Karl* Ur után mentek két Ts. 's Kir. páltzás Szolgák, kiket a' Rendeknek, 's az Országi Fö Tifztviselöinek nehány lovas Legényeik, ezeket pedig 9 Ts. 's Kir. Lovászok váltottak fel. Vezettek annakutánna 12 ts. 's kir. paripákat két két lovász Legények. Ezek után lovaglottak 6 Ts. 's Kir. Trombitások, 1 Dobos, 's nehány Ts. 's Kir. Furirok; továbbá némelly Tagjai a' Rendeknek, tábori gála ruhákban, és fiblikben. Itt határozódott az elöl menö Lovasoknak sora, mellyet már a' hintók' sora követett. Elöl mentek az alsóbb rangú Rendeknek hintajaik, azután az ollyan Ország Fö Tifztviselöké, kik se nem Kamarások, se nem belsö Tanátsosok; az-

*) *Így neveztetik a' régi Prágai Vár, melly magas helyen fekfzik a' Mulda vize' partján.*

azután a' Ts. 's Kir. Kamarásoké, 's belsö Tanátsosoké, a' kiknek hintajaik között vóltak a' Püspököké is. Nehány vólt tsak a' hintók közzül 4 lovas, a' többek mind 6 6 lovasok vóltak. Elöttök mentek a' hintóknak a' liberiás tselédek, mellettek pedig két óldalról a' házi Tiſztek. Követték az emlitett hintókat a' Hertzegeknek pompás hintajaik — az ö Házaik' rangja ſzerént.

A' pompás hintók' ſzáma, közel reá ment 89-re; a' lovaké 550-re; a' liberiás Tselédeké és házi Tiſztéké mintegy 800-ra. A' liberiás Tselédek, és házi Tiſztek a' *Spitteltlhor* nevü kapu elött gyültek vólt ölzve, 's a' mint érkeztek az ö Uraságaik' hintajaik, bé illették magokat azok eleibe és mellé, a' menetel közzé. Ez a' menetel mintegy 1 óráig tartott.

Moſt érkezett már a' Ts. 's Kir. Udvar. Elöl lovaglott egy Ts. 's Kir. Lováſz, egy Lováſz-Legénnyel eggyütt. Ezek után gyaloglottak az elsö Fö Udvari Mesternek H. *Stahrembergnek* 12 liberiás Tselédjei. Követte ezeket maga H. *Stahremberg*, 6 lovas hintajában, melly mellett két felöl 6 házi Tiſztek mentek gyalog. Következtek 26 Ts. 's Kir. belsö Inasok, ezek után pedig egy 6 lovas hintó, mellyben 4 Ts. 's Kir. Kamarás Urak ültek; továbbá a' Fö Lováſzmester' 6 lovas hintaja, mellyen ültek: a' Fö Kamarás H. *Rojenberg*, a' Fö Udvari Marsall Gr. *Kaunitz-Rittberg*, és a' Tsáſzárné' Fö Udvari Mestere Gr. *Thurn*. Ezután érkeztek a' *Heroldok*, még pedig elöl az örökös Tartományhéliek, közben t. i. a' *Magyar*, jobb felöl a' *Tseh*, bal felöl az *Oſtriai*; annakutánna pedig a' *Német Birodalom*' két Heroldjai. Mindnyájan a' magok tzeremoniás ruhájaikban vóltak fel öltözve, 's botjaikat fel tartották. Követte öket a' másod rangú Német Testörzöktöl körül vétetett Ts. 's Kir. hintó, mellyben ö Fel-

ségek a' Tsáſzár és a' Tsáſzárné ültek. Ö Felségek' hintaja után lovaglottak a' Fö Lováſzmester, és a' Gárda-Kapitányok; ezek után pedig a' Ts. 's Kir. Nemes Iffjak, a' magok Ud. Mesterjekkel eggyütt; továbbá az elsö rangú Német, és a' Ns Magyar Kir. Testörzök, innepi ruháikban. Fel váltották a' Ns Testörzö Sereget 2 hat lovas ud. hintók, mellyek közzül az elsöben Tsáſzárné ö Fels. Fö Ud. Mester-Aſſzonya H. *Battyánine* ült; a' másodikban pedig 2 Udvari Dámák, úgymint Gr. *Schönbornné*, 's Gr. *Kollovráthné* ültek. Ezeket követte az ö Felsége' 6 lovas úti hintaja, melly körül mentek az Út-Kormányozója, 9 Poſtamesterek, és 12 Poſtalegények. Végtére bé fejezte az egéſz menetelt egy Oſztály Lovasság.

Illy renddel lett a' menetel, a' nyomorék Katonák' házoktól fogva, a' *Spittelberg* nevezetü kapuig; mellynél meg állapodott az ö Felségek' hintaja, mivelhogy ott várakozott a' Polgármester, a' Városi Tanáttsal eggyütt. Idvezlö Beſzédet tartván a' Polgármester Német nyelven ö Felségekhez, oda nyújtotta a' Ts. 's Kir. Felségnek eggy ezüſt tálon a' Város' kültsait, mellyeket rövid felelete mellett ismét viſſza adott ö Felsége a' Tanátsnak. Vége lévén ezen tzeremoniának, a' Ts. 's Kir. Hintó mellé állott két öldalról a' Tanáts, 's hajadon fövel ment a' mellett egéſz az udvari Templomig.

A' Tzéhek, és Társaságok fel vóltak oſztva azon úttzákra, a' mellyeken kereſztül lett a' menetel. Mindnyájan tsinos ruhákban díſzeskedtek, 's lobogtatták régi záſzlójaikat.

A' *Hibernerplatz* nevezetü piatzon, egy Granatéros Batalion tiſztelkedett musikával, 's lobogó záſzlókkal.

A' *Tzeltner* úttzában lévö új vendégfogadónál, a' Zsidóság' Deputátusai állottak ſzombati ru-

ruhájaikban, 's velek eggyütt hasonló öltözetü zsidó Gyermekek.

Az *Ó Város'* *) Plebaniája Templomának *(Teinerkirche)* ſzeglet házánál állottak az Universitásnak négy Fakultássai. — Midön oda érkezett vólna ő Ts. 's Kir. Felsége; Deák nyelven köſzöntetett a' *Rektor Magnifikus* által, kinek ő Felsége hasonlóképpen Deák nyelven válaſzolt.

Az *Ó Város'* piattzán tiſztelkedett jobb felöl egy Granat. Batalion; ehez kaptsolta magát a' gyalog Polgár Kompánia; ehez ismét a' Kereskedök' Társasága, melly oſztán egéſſz a' kis piatzig el nyúlt.

Az *Ó Városi* Tanátsháznál trombitákat harsogtattak, 's dobokat vertek.

A' kis Jesuita-úttzán bal felöl, a' magok Klaſtromjok feló a' Dominikánusok állottak; jobb felöl pedig a' hid' piattzán, a' Kereſztes Rendből való Papok, és Franciskánusok; bal felöl a' Miſerikordiánusok és Minoriták.

Az *Olaſz piatzon* tiſztelkedett egy Granatéros Batalion, musikával 's lobogó záſzlókkal. A' Kir. lakó hely' kerülete elött lévö külsö Városban a' polgári Stuttzosok. Az említett Kerület' bémenetele elött állott a' Generálisság, és 2 Gran. Batalion.

A' Kir. lakó hely elött, a' külsö kapunak bal óldalánál allott a' Kir. Lakó Hely' Kerületének Kapitánnya, 's oda nyújtotta ő Ts. 's Kir. Fel-

*) *Négy Városokra vagyon t. i. Prága felosztva, a' mellyek közzül mindeniknek különös Magiſtrátusa vagyon. Neveik az említett 4 Városoknak ezek: Altſtadt (Ó Város), Neuſtadt (Uj Város), Kleine Seite (Kis Óldal), és Hradſchin.*

Felségének, eggy ezüst tányéron a' kúltsokat. Ekkor, másod izbéli ſzálve adatott a' bástyákról.

A' Sz. *Albert*' Kápolnájának Udvara eiött, az arany gyapjas, és a' *Mária Therésia*, 's *Szent Iſtván*' Rendjeikbéli nagy kereſztes Vitézek, úgy nem különben az Orſzág' Fő Tiſztviselői, a' titkos Tanátsosok és Kamarások várták ő Ts. 's Kir. Felségeket. El érkezvén ide ő Felsége, benn maradt a' hintóban, kihez oda járúlván a' Fő Burggráf, az Orſzág' Fő Tiſztviselőivel, 's az Orſzág' Kir. Kormányſzéke Vitze Elölülőjével és Tanátsoſſaival, köſzöntő Beſzédet mondott *Tseh* nyelven, mellyre ő Felsége németül felelt, 's le ſzálván annakutánna hintajából, a' Sz. *Albert*' Kápolnájába indúlt, minden jelenlévő Méltóságokkal eggyütt, az elsőbb rangú Német Testörzöknek soraik között.

A' Templom' bé-menetelénél várták ő Felségét a' *Prágai*, és *Olomutzi* Érsekek; 's a' *Leutmeritzi*, *Königgrätzi*, *Budveisi*, és *Brünni* Püspökök, a' Káptalannal, 's nehány infulátus Prelátusokkal eggyütt.

Négy Plebánusai a' Város' leg régibb Templomainak, eggy *Eget (Himmèl)* tartottak a' bé-menetel előtt. Az Ég alá eggy aſztal, 's az aſztalra párnák vóltak helyhetve. Ezen aſztalnál meg állapodott a' Tsáſzár, 's bal felől melléje állott a' Tsáſzárné is, kit a' maga Fő-Udvari Mestere vezetett. E' meg lévén, eggy köſzöntő Beſzédet mondott ő Felségekhez a' *Prágai* Érsek Deák nyelven, mellyre ő Felsége hasonlóképpen Deák nyelven adott feleletet. Azzal le térdepeltek ő Felségek, az aſztalról le vett párnákra, 's meg tsókolták az Érsek által nékiek oda nyújtott Kereſztet, mellyet néhai *IV. Károly* Tsáſzár ajándékozott vólt a' Templomnak.

Ez

Ez után fel keltek ö Felségek. Mellettek két óldalról az elsö rangú Német, és Nemes Magyar Testörzök állottak. Elöttök indúltak a' Templomba, a' menetelt formáltt Papság, Nemesség, 's a' Városi Tanáts; kiket követtek ö Felségek is és minekutánna meg áldattak vólna a' Templom' ajtaja elött az Érsektöl, az Óltár elött fzámokra kéfzített térdepelö helyhez járúltak. Míg a' Templomba való bé-menetel tartott: nem vólt fzüneti a' dob 's trombita fzónak; annakutánna pedig el énekelték az Udvar' Énekessei, musika mellett ezen Antifonát: *Ecce mitto Angelum &c.* Reá kezdte annakutánna, a' könyörgések' végzödésével az Érsek a' *Te Deumot*, 's ekkor harmadfzor lövettek ki az ágyúk. Végre áldást adott az Érsek, melly meg lévén, ki felé indúltak ö Felségek a' Templomból. A' Papság, az Oratorium alatt lévö gráditsig kisérte öket, 's onnan viffzatért; hanem a' Minifterek, titkos Tanátsosok, Kamarások, és Rendek, egéfzen el kisérték ö Felségeket az Oratoriumon, 's az arra fzolgáló folyosón kerefztül (mellynek két óldalát el állották vólt már elöre, az alsó rangú Német Testörzök) a' Kir. Szobákba. A' Dámák, a' Tükör-Szobában tették tifzteletjeket. Ezentúl a' magok Szobáikba mentek ö Felségek — 's így lett vége a' *Prágába* való Kir. pompás Bémenetel' egéfz tzeremoniájának.

Nehány napoktól fogva tüzzel való Katonai gyakorlásokat tefzen kéttzer napjában az itt-örizeten lévö gyalogság. Jól jártak a' Bástyákhoz közel lakó Dámák közzül azok, a' kik falukra ofzlottak: mert a' puskák ropogásai miá nem igen pihenhetnének most ithon reggelenként kedvekre pihes ágyaikban.

A' még életben lévö Báró *Trenk* Májot esmeretesebb immár Hazánkban is, mind sok fátumairól, mellyeken kerefztül ment, mind módnél-

nélkül ſzabad, és kiméletlen ítéletének 's irásának módjáról, hogy sem azokat ſzükség vólna emlegetni. Tudják sokan azt is, hogy a' miket ö irt a' múlt eſztendöben *Budán*, azért irta, mert pénzre vólt ſzüksége, mint ezt maga nyilván meg mondotta. Ki-nyilatkoztatta ö ezt a' Felség elött is, ki is sok tekintetekből 1500 forintra nevelte eſztendei fizetését olly fel-tétellel, hogy többé könyvet ne irjon. — Nem leſſz hát már alkalmatosságok némelly Lelki Atyáknak is, az ellene való ki-kelésre, mint ez meg történt vólt *Kaſſán*.

Magyar Orſzág.

A' *Tiſzán* innen lakó Evangyélikusoknak *Csetnek*en tartatott Ekklésiai Gyülésekben, T. *Radvánſzky Ferentz* Úr válaſztatott fö Kurátorrá, néhai nagy emlékezetü *Csécsi Szirmai Iſtván* Úr' helyébe, ki a' múlt Jul. 13-dikán végezte 69 eſztendökre terjedt, érdemekkel tellyes életét; Superintendensé pedig a' *Csetneki* Evang. Ekklesiának igen érdemes lelki Tanitója Fötiſz. *Szontágh Sámuel* Úr.

Zimonból, Aug. 24-dikén költ Levélböl ezeket olvaſſuk: Aug, 21-dikén ki dobolták *Belgrádban*, hogy mivel *Szervia* viſſza fog adatni a' Törököknek: a' kik oda akarják hagyni *Belgrádot* kéſzéttsék magokat az el menetelre. Az O Hiten lévöknek Püspökjök maga is ki hirdette ezt különösen a' Templomban. Ki jövén a' Templomból tsoportonként kezdett beſzélgetni a' nép ezen hir adásról, mellyet kevesen hallottak közüle nyugyodt ſzivvel. Éppen ez idö tájben arra talált menni Gr. Vallis Fö Hadi Vezér, ki is biztatta a' Lakoſokat, hogy félelem nélkül helyben maradhatnának, söt még a' kik náluunk vagynak a' *Szerviai* Lakosok közzül, azok is bátorságosan viſſza mehetnének, minthogy ez ki van

tsi-

tsinálva a' Békeſſég kötésben: ha valakik pedig tsak ugyan nálunk kivánnának meg telepedni: lakó helyet, 's ſzükséges marhát ingyen fognak kapni, 's 6 eſztendeig ſemmit se tertoznak fizetni.

Az a' hire, hogy *Konſtántzinápolyból* egy Görög Püspököt fog küldödni *Belgrádba*, a' ki jó reménységet nyújtson a' Nagy Úr' nevében, minden *Szerviai* Lakosoknak; 's meg bíztaſſa azokat is, a' kik vétettek a' Nagy Ur ellen, hogy azért semmi bántódások nem leſzen.

Bazinban, *Modorban*, 's *Eſztergomban* nagy károkat okozott a' földindúlás, és az azt követett ſzélvész Aug. 29-dikén.

Auſtriai Belgyiom.

A' *Brabantziai* Rendek, Gyülést kezdtek tartani Aug. 25-dikén. — Majd meg válik, fogott e' rajtok az a' ſzemre hányó, 's fenyegető Irás, mellyet *Albert* és *Kriſtina* ő Hertzegségek botsátottak hozzájok, ő Ts. 's Kir. Felsége' nevében Aug. 3-dikén, 's a' mellyben, engedetlenségnek büntetése alatt parantsollyák nékiek, hogy többé meg ne merjék próbálni, az ő Hertzegségek mellett lévő Kormányſzék ellen való proteſtálgatást.

Frantzia Orſzág.

A' Konſtitutzió' Summájához tartozó Tóldalékokat terjeſztette a' Nemzet Gyülése eleibe Aug. 22-dikén, a' Konſtitutzió körül foglalatoskodó Deputátzió.

Ryſſel (Lille) Városának, ſzörnyü károkat okozott Aug. 12-dikén egy rettenetes jég-essö. Három 's négy fontosok is vóltak a' jég darabok, mellyek lökődtek a' fellegekből.

Nagy-Británnia.

Aug. 18-kán parantsolat ment a' *Portsmouthi*, és *Spitheádi* kikötő helyekbe, hogy a' hajókról le ſzedeſſenek a' hadſ kéſzületek.

Ang.

Angliai nevezetes Történet.

Egy Század sem adott még több 's nagyobb letzkéket mind a' Nemzeteknek, mind a' Fejedelmeknek, mint ezen folyó, és már végére sietö 18-dik Század. Mik legyenek a' Polgári Társaságoknak magok, 's Elöljáróik eránt való kötelesſégeik, igen gyakor 's hathatós tapaſztalásból tanúlhatták ök azt ezen Században, réſz ſzerént a' magok, réſz ſzerént pedig a' mások' kárán, és haſznán; valamint a' Felsök is, mivel tartozzanak a' magok kormányozása alatt lévö Ember-Társaiknak, egymást érö, nagyobb és kiſſebb nyomos példákból nyilván észre vehették. A' kiſſebb példáknak ſzáma közzül való, a' mi történt közelébb a' múlt Auguſt. 17-dikén a' *Nagy-Británniai* Királyon. A' mint t. i. viſſza jött vólna a' Király dellyesti 12 és 1 óra között a' Királyné palotájából, maga *S. James* nevezetü palotájába: az út félen állott eggy öreg Ember, ki is abban a' ſzempillantásban, midön a' Király' hintaja vele által ellenben lett vólna, ki rántott hirtelenséggel egy piſztolyt a' zsebjéből, 's úgy lött azzal a' maga ſzivébe, hogy leg ottan le dobbant, és ſzörnyü halált hólt. A' Király' hintaját kisérö könnyü Dragonyosok azt gondolták elöſſzör, hogy a' Királyra akar talám löni az Öreg, maga is úgy vélekedett a' Király, mert mihelyt piſztolyt látott a' vén Ember' kezében, azonnal le vonta magát a' hintó fenekére. A' ſzerentsétlen Öreg egy Levelet tartott a' bal kezében, melly a' *Coronerhez* *) vólt kivülröl útasítva, de belöl a'

Ki-

*) *Coronernek hivattatik Angliában az ollyan Tiſztviſelö, a' ki* 12 *esküdt Társaival eggyütt a' találtt hólt testeket ſzokta meg visgálni, ha vallyon természeti, avagy erőſzakos halál-*

lal

Királyhoz ſzóllott. Ezen Levélnek alól-irása kinyilatkoztatta a' ſzegény Öreg' nevét, tudni illik *Sutherland Jákobot*. Ez néha napján Kir. Birságot viselt vólt a' Vitze-Admiralitás' Kamarájánál *Minorka* Szigetében, de a' melly tiſztségétöl a' Szigetnek akkori Kormányozója Generál *Murray* által minden igaz ok nélkül meg foſztatott. Pert indított tehát ö *Murray* ellen, 's meg is nyerte 3000 font sterlingben. *Murray* meg nem elégedett az alsó Törvényſzék' végzésével, hanem fellyebb vitte a' dolgot; de nem hogy nyert vólna a' felsöbb Törvényſzék elött is, söt inkább ez 2000 font sterlingel többet ítélt *Sutherlandnak*, úgy, hogy már moſt 5000 font sterlinget tartozott vólna ki adni Generál *Murray*. Ezen ö igen mérgelödött, 's nem nyugodt mind addig, míg a' *Parlamentum* által semmikké nem tétette a' Törvényſzékek' végzéseit. — A' nagy Urak t. i. könnyen tekerítenek a' dolgon akárhol is, mert vak ugyan maga az Igazság; de bezzeg nem vakok a' Kiſzolgáltatói: 's ha meg látják az aranytóldalékot a' tökélletlen ügy mellett; mindjárt tolvaj fontba teſzik az ügyeket, 's le nyomatják a' hijá-

nos-

---

lal ſzüntek e' meg azok élö testek lenni. Az utóbb említett eſetben, mindent el követ, hogy a' gyilkost ki nyomozhaſſa, 's a' mit ki tapogathatott, bé jelenti a' Kir. Fö Törvényſzéknek. Azokról is, a' kik magok vóltak a' magok gyilkosai, ö itéli meg, ha vallyon ép elméjével határozták e' meg azok magokat, az önnön magok ellen való kegyetlenkedésre; vagy pedig elmebéli háborodások okozta ſzerentsétlenségeket; és leg tóbbſzör elmebéli háborodásnak tulajdonítja ezt azért, hogy a' meg-hólttnak jóſzága Fiskus' kezére ne menjen, 's teste tiſzteſſégesen temettetheſſen el.

nossal még a' leg nyomosabb ügyet is. — Egy pénzt se kapott tehát már a' ſzegény *Sutherland*, 's mivel a' mi vagyonkája vólt *Minorkából* lett viſſza-térésekor, azt is mind el kötötte a' perre, utólsó ſzükségre jutott. Sokſzor irt vólt *Pitt* Úrhoz, 's egy Levelét, mellyet a' múlt eſztendöben Decem. 21-dikén botsátott vólt hozzá, ezen ſzívre ható ſzókkal végezte: „*Ha Atya nem vólnék, kéſzebb vólnék éhhel meg halni, mint más nyakán alkalmatlankodónak láttzani.*" — Útasított nehány könyörgö Leveleket magához a' Királyhoz is, még se kaphatott leg kiſſebb válaſzt is. Ezen való aggódásában ſzánta el oſztán sokára magát, hogy véget veſſen bús életének, mint ezt hoſſzasan le irta maga; a' melly irás nyomtatásban is ki jött immár *Londonban*, 's következendö fontos ki-fejezéseken végezödik: „*Az én nyomorúltt testemnek sátorát, mellyet az únalom, 's gyakor izbéli meg-tsalattatás, és a' bánat úgy meg rongáltak, hogy magától is öſzve akar már omlani: nem akarom többé, ezen irásom' el végzése után hurtzolni. Talám a' következendö Alsó-Parlamentomnak nagyobb réſze olly virtus ſzeretö fog lenni, hogy igazaknak itéli azokat, a' miket én kivánok, 's meg esméri, hogy juſſom van nékem azokat, az én két Leányimnak* Máriának *és* Ludovikának *hagyni, a' mint ímé ezt tselekeſzem is.*"

A' Királyhoz intézett Levelének, ez a' fö summája:

„*Felſéges Uram! Fájlalom még ezen ſzempillantásban is, midön már löködik ki ſzivemböl a' vér, hogy Felſéged meg hagyta magát hamis beſzédek által tsalattatni, 's az én eránttam elöre bé ſzitt hibás vélekedéseiben állhatatoſſan megmarad. Ünſzoló, de tiſztelettel tellyes könyörgö Levelekkel járúltam én Felségedhez mind magához, mind Miniſtereihez: mert tudom, hogy a' mi Konſti-*

ſtitutziónk ſzerént költsönös kötelesſégek — ezek: egy réſzről ugyan az Igazgatás eránt való hívség, más réſzről pedig az Igazgatásnak pártfogó óltalma; ehez képeſt méltán várhattam, hogy Felſéged nem vonja meg tölem az óltalmat, a' ki mindenkor ſzívemben viſeltem a' hívséget, 's moſt is azzal halok meg. Annak meg-gondolása, hogy majd halálom után nyársba vonják a' törvények ſzerént testemet, 's egy kereſzt úton fogják azt eltemetni, úgymint maga gyilkosának testét, legkiſſebb réſzben ſe rettent el engemet annak óhajtásától, hogy ez az én tselekedetem, mellyet moſt követek el, úgy nézetteſſék, mint hoſſzas megfontolásnak következése. — Én meg engedek Gen. Murraynak, *és óhajtom, hogy Felſéged igazábban ítélheſſen felölem, mint eddig. Az ide rekeſztett Irás eléggé meg győzheti Felſégedet az én ártatlanságom felöl. — Régen el tökéllettem már én magamban, hogy olly formán, 's azon a' helyen hallyak meg, a' mint, és a' hol ſzakad ki moſt a' lélek belölem. Midön olvasándja a' Világ az én irásomat, 's bóldogtalan ſorsomat: avagy nem iſzonyodik e' el belé, látván, hogy engemet az Embertelenség mindentöl, tsupán a' haláltól nem foſzthatott meg. Mindazáltal ſzomorú ſorsomban is irom magamat*

Felſéged'

hív ſzolgájának

Sutherland Jakab.

Iratott 1791-dik Eſztendöben Aug. 18-dikán; jóllehet 17-dik vagyon reá fel téve, úgymint az a' nap, mellyen agyon akarom magamat löni a' Grén-Parkon (így neveztetik az a' sétáló kert, mellynek eggyik ſzélén van a' Királyné' palotája) midön kereſztül megy azon a' Király."

Ambár

Ámbár ezen Irásból a' tettzik ki, hogy még határozott akarattal ölte meg magát a' fzerentsétlen *Sutherland*: ugyan tsak azt végezte még is a' *Coroner*, esküdtt Társaival eggyütt, hogy elmebéli háborodásból fzármazott légyen a' maga gyilkossága: erre való nézve nem is gyalázatoffan temettetett el a' teste.

Lengyel Orfzág.

Melly nagy mértékben uralkodik még, ezen Orfzágnak némelly réfzeiben a' sürü tudatlanság, következésképpen ennek terméfzeti fzüleménnye is, a' veſzedelmes vak buzgóság: nyilván bizonyítja ezt egy nem régiben történtt fzint' olly gyalázatos, mint gyáfzos történet, mellyet következendőképpen ád elö egy *Varsói* Levél: *Varsótól* 12 mértföldnyire feküvö *Rúva* nevezetü Városban lakik eggy özvegy Patikáriusné, kinek meg hóltt Férjét *Vilke*nek hivták. Maradtak néhány árvái, a' kik között 8 eſztendös Leányka a' leg nagyobb. Haza menvén nemrég a' *Varsói* vásárról, egy bábot vitt magával ezeknek, hogy legyen mivel múlatni magokat. A' mint jádzodoztak vólna a' bábbal a' Gyermekek, kezekbe akadt a' B. Sz. Máriának rézből mettzett Képe, 's azt gyermeki ártatlansággal a' báb' nyakába függeſztették. Meg látja ezt eggy ostoba Altiſzt, 's jelentést teſz eránta a' Törvényſzéknél. Minthogy ennek se vólt több eſze, mint a' vádolónak, fogta magát 's fö-vételre büntette a' ſzegény Aſſzonyt. Szerentsére fülibe ment ezen ſzörnyüség eggy Urnak, a' *Diſſidensek*' *) *Varsói* Kollégyiomának Tag-

*) *Diſſidenseknek neveztetnek Lengyel Orfzágban a' Lutheránusok, Reformátusok, és Görögök öſzveséggel.*

Tagjai közzül, ki is emberi kötelessége szerént leg ottan könyörgö Levelet nyújt bé a' szerentsétlen Özvegy mellett a' Királynak, 's Kir. Tanátsnak; mellynek az lett a' foganatja, hogy tüstént bátorságositó Levelet vett az Özvegy a' Királytól; a' Törvényszék pedig tilalmazó parantsolatot, hogy meg ne merje próbálni az Asszony ellen hozott szententziájának végre-hajtását. E' szerént tehát meg menekedett az ártatlan Özvegy gyilkosai' kezéből. — Nem maradhattak azonban a' Birák, hibás lelkek' esméretétől, mellyet hogy le tsendesíthessenek ha tsak valamennyire is, azt végezték, hogy a' báb ugyan hohér által közönséges helyen meg égettessék, melly meg is lett Aug. 9-dikén; a' gyermekek pedig meg vesszöztessenek, a' minthogy meg is vesszöztettek, 's eggy a' gyermekek közzül nagyon meg is betegedett belé. — Ezen vakmerö, 's igazságtalan büntetésért, Törvénybe idéztettek a' Birák.

Német Birodalom.

A' *Saxontai* Választo Hertzegségnek Fö Városából *Dresdából* Aug. 26-dikán költ Levélből ezeket olvassuk:

„Ö Felsége a' Tsászár, 's *Ferentz* Föhertzeg, úgy nem különben a' *Saxoniai Hertzeg Antal* Feleségestöl eggyütt, (kik *Zehistig* mentek vólt elibe ö Ts. 's Kir. Felségének) Aug. 25-dikén delyesti 12 óra felé érkeztek *Pillnitzbe*. A' *Pruss.* Király, 's Koronás' Örökösse pedig kevéssel 1 óra elött. Több Fö Személlyeken kivül, *Dresdába* érkeztek már az elött a' *Nassau-Siegeni* Hertzeg, ki *Petersburgból Koblentz* felé útazik, és *Svéd* Generál *M. Bouille*. Délutánni 2 órakor nagy ebéd vólt *Pillnitzben*, az úgy nevezteteti *Vénus' Szálájában*. Estvére, pompásan meg vólt a' egész Kastély világositva, 's énekes Játékot jádzottak a' Teátrom-

tromban, mellyen mind jelen vóltak a' nagy Vendégek; azután pedig 9 óra felé a' Válaſztó Hertzeggel, eggyütt vatsoráltak. Ugyan azon estve 8 órakor, az *Arteſiai Gróf* is *Dresdába* érkezett, 's más nap *Pillnitzbe* ment a' V. Hertzeg' hintaján. — Ma estve, újra meg világoſíttatik a' *Pillnitzi Kaſtély*, 's tüzi mesterség fog adódni a' vizen. Holnap ſzabad Redut leſſz *Dresdában* az új Opera-Szálában, mellyben meg fognak jelenni a' Felségek is, hanem 10 óra felé viſſzatérnek a' *Pillnitzi* Kaſtélyba, melly viſzont meg leſſz világoſítva.

Egy magános Levélből értjük, hogy Magyar Kántzellárius Gróf *Pálffy Károly* ő Kegyelmessége is vólt méltóztatva *Pillnitzben*, más Fő Uraságok között, a' Felségek' Aſztalához.

TUDÓSITAS.

Eggy érdemes Hazánkfia, ama' nevezetes *XII. Károly Svéd* Király' életének, Magyar Nyelven való meg-irásához fogott: mellyet azért jelentet általunk, hogy más is ugyan azon tárgyat ne találllya válaſztani magának.

Küldünk két Énekeket, mellyek Tiſztelendő *Verſegi* Úr által kéſzéttettek: 's a' Musikáról való kis irásához tartoznak. Ezen kis iráſſal is fogunk ſzolgálni az érd. olvasóknak.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 9-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Béts.

Septembernek elsö, második, és harmadik napjain, közönségesen ebédelt mindenek láttára az egéſz Tsáſz. 's Kir. Familia, 's mintegy ſzáz Fö Vendégek vóltak mindenkor a' hivatalosok.

Minekutánna fel kelt az ebéd, Sept. 2-dikán a' *Persiai* Vásárt nézték meg ö Felségek, a' melyet múlattságnak okáért adtak a' Rendek. Estvére Olaſz Operára mentek, az *Ó Városi* Teátromba.

3-dikon, Udvari Bál tartatott a' *Spanyol* Szálában, a' hová való ſzabad bé-menetelre még a' 3 Polgár Kompániákból is kaptak tizen tizen biléteket.

Az Orſzág' Hódolása tzeremoniája, Sept. 4-dikén ment véghez, következendö pompával:

Már reggeli 7 órakor, feles ſzámú Karabélyosok állottak ki a' Kir. Palota' kerülete eleibe, valamint némelly más közönséges helyekre is. — 9 órakor ki indúlt ö Felsége a' maga ſzobáiból, 's a' Testörzöknek tiſztelkedö sorai között ment az Udvari Templom' Oratóriumába. Leg elsö vóltak az elötte menö Seregben a' Ts. 's Kir. Iffjak. Ezeket követték a' *Tseh Orſzági* és *Morvai* Rendek, a' Papság, a' Kamarások, és Titkos Tanátsosok. Továbbá, a' Ts. 's Kir. elsö Udv. Mester, 's ezután az Orſzágnak Fö Marsallja kivontt karddal. Itt jött már maga a' Ts. 's Kir. Felség fel-tett kalappal, kit az Orſzágnak Fö-Kamarássa, és a' Testörzö Seregek' Kapitánnyai kisértek.

Az Oratóriumba lett el-érkezésével ö Felségének, le tette az Orſzág' Fö Marsallja a' kardot, egy veres bársony boritékú aſztalra, 's azzal a' hoſſzú folyosóra ment, a' hol állottak a'

Miniſterek; az Érsek, a' Káptalannal, és az Infulátusokkal eggyütt; és a' Rendek közzül, a' mennyin férték. A' Káptalan' Dekánja, reá kezdte udvari musika mellett a' *Jövel Sz. Lélek Úr Iſtent.* A' nagy Mise közben, oda tartotta ö Felségének tsókolni az Evangyéliomot; az áldozat után, hozzája vitte a' tömjénezöt; az *Iſten Báránnya* éneklése közben a' Pontifikálét, és ſzenteltt vizet. Mindenkor elöl ment az Udvari Tzeremoniárius.

A' Nagy Mise' végzödésével, fel vette az Orſzág' Fö Marsallja az aſztalról viſzont a' kardot, 's az elöbbeni tzeremoniával viſſza indúlt ö Felsége, és ment a' Rendek' Szobája elött lévö nagy Szálába. Ezen Szálában, két léptsönnyi magasságú Trónus vólt ö Felsége' ſzámára készítve, ennek bal óldala felöl pedig egy nézöhely, mellyböl a' Tsáſzárné, 's a' Fö Hertzegek és Hertzegnék ſzemlélhették, némelly Fö Urasságokkal eggyütt a' Hódolás' tzeremoniáját. A' Trónussal által ellenben, készült egy magas, veres és fejér pofztóval bé vontt Kathédra, egy Kormányſzéki Titoknoknak, 's egy Tiſztviselönek a' Kir. Tábla' Kántzelláriájából. Ö Ts. 's Kir. Felsége, bé ült fel tett kalappal a' Trónusba. Az Udvari 's Orſzágos Tiſztviselök, úgy nem különben a' Fö Papság, 's a' több Deputátusaik is a' Rendeknek el foglalták a' ſzámokra ki rendeltt helyeket. E' meg lévén, meg hajtotta magát ö Felsége elött mélly tiſztelettel az Orſzág' Fö Udvari Mestere, 's egy rövid Beſzédet tartott ö Felsége' nevében, Tseh nyelven a' Rendekhez, mellyre a' Fö Burggráf, hasonlóképpen Tseh nyelven válaſzolt. Annakutánna a' Fö-Kántzellárius járúlt ö Felségéhez, 's minekutánna jelt vett vólna töle az eránt, hogy tenne jelentést a' Rendeknek, az örökség ſzerént való Hódolásnak tellyesítése végett, viſſza tért ismét a' maga he-

helyére; 's az ö Felsége által reája bizott dolgot Tseh nyelven el végezte. Ez után maga tartott ö Felsége Beſzédet Német nyelven a' Rendekhez, mellyet a' Fö Burggráf köſzönt meg nagy alázatossággal a' Rendek' nevében.

Végtére, el olvastatott a' Hódolás' formája a' Kathedrában álló két Urak, úgymint egy Kormányſzéki Titoknok, 's egy Kir. Tábla Kántzelláriájabéli Tiſztviselö által, elöbb Tseh, azután Német nyelven, mellyet mind a' *Tseh Orſzági* Rendek, mind a' *Morvai* Deputátusok fel ſzóval mondottak az említett Urak után; a' kik tsehül tudtak Tseh nyelven, a' többek pedig Németen. A' Világi Rendek fel tartották a' mondás közben három jobb ujjaikat; a' Papok pedig mellyekre tették a' jobb kezeket.

Az esküvés után, mind meg hajtották magokat a' Rendek mélly tiſztelettel. Ekkor fel kelt ö Felsége a' Trónusról, 's hasonló tzeremoniával, mint a' millyennel bé jött vólt, ment a' maga ſzobáiba.

Estve, az egéſz Város meg vólt igen pompáſſan világosítva.

A' Koronázás, 6-dikon ment végbe, minden ſzokott tzeremoniáival eggyütt. Ennek leirását, a' jövö alkalmatossággal fogjuk közleni.

Magyar Orſzág.

Debretzenből, Aug. 14-dikén.

„Mellyik marad meg, a' két válaſztott Superintendensek közzül valóságos Superintendensünknek, magok se tudják a' két Tiſzt. Urak; mi sem tudjuk. A' dolog, ö Felsége' meg-határozásától függ. Úgy értjük, hogy Tiſz. *Sinay* Ur hathatós biztatással jött vólna el *Bétsből*. — Itt, mindenfelé böv aratás vólt. Egy ſzomſzéd helységbéli Barátom (így ir a' Levéliró) azzal

ditsekedett közelébb nállam, hogy hét köböl árpáról több termett néki tíz tíz köbölnél. — Nagy reménységgel vagyunk a' szüret felöl is. — A' napokban, halálra sententziázott a' Tanács egy *Papanek* nevezetü ifjú Borbélyi gényt, ki a' maga tortélyos, és mesterséges lopásaival igen nevezetessé tette itten magát."

Zimonban, negyven házak lettek Aug. 23-dikán délután, kevés idö alatt lángok' prédáivá. Sok marhák égtek öszve, 's 4 gyermekek is, kik egy házba vóltak bé zárva.

Komárom Vármegyében fekvö *Izsáp* nevezetü Faluban, 124 forintot ajándékozott a' Keresztény Koldúsok' számára egy *Ádám* nevezetü gazdag Zsidó, a' Leánya' lakodalma alkalmatosságával.

Tsongrád Vármegyében, *Kaszap Péter* nevezetü *M. Vásárhelyi* Lakos, nyólczvan ezer forint árra ökröt adott vólt el a' múlt Török háború' ideje alatt. Ez, mint Nemességet nyert ö Felségétöl.

Frantzia Országh.

Azok a' Társaságok, mellyek magokat Konstitutió Barátjai Klubjainak nevezik: gyalázatjára vagynak sok helyeken a' Konstitutiónak: mert azok nem tsak sok magános személlyeket rontottak már meg; hanem egész Törvényszékeket 's Magistrátusokat is közönségesen motskoltak, rágalmaztak, 's fenyegettek. Az Igazságra ügyelö Minister panaszt adott bé ez ránt a' Nemzet Gyülésének 's különössen az *Alby* Városabéli Klubról jelentette, hogy annak Tagjai bé rontottak fegyveres kézzel a' Törvényszék Leveles Házába, 's mind el vitték belöle azon Irásokat, mellyek gyilkossággal vádoltak eggy Embert, kit a' Klub óltalma alá vett.

Párisban is újra kezdett zenebonáskodni a' Nép. Augustusnak 25-dikére, melly a' Király ne-

ve

ve napja vólt — kurutz világott jövendöltek: erre nézve mind ki állottak az nap a' Nemzeti Testörzök. Egyéb rendeletlenség nem történt; hanem hogy a' Klúb Emberei meg tzibáltak némellyeket azért, hogy ittak a' Király, és a' Kir. Familia' egéſzségéért.

Más oka a' *Párisi* nyughatatlankodásnak az, hogy kevéssel ez elött újra drágább kezdett lenni a' kenyér.

A' napnyúgoti *Indiákon* lévö *Frantzia* Koloniák' *fejér* Lakosai, annyira mérgelödnek azon végzéseiért a' Nemzet-Gyülésének, mellyeket a' *nem fejér ſzinü* Lakosok' javára hozott a' Nemzet Gyülése, hogy *Frantzia Orſzágot* farba rugni ſzándékoznak, 's *Angliához* akarják magokat tsatolni.

Folytatása a' Konſtitutzió' Summájának.

Negyedik Szakaſz.

Az Elöſſzöri, 's a' Válaſztói Gyüléseknek tartása és regulái.

I. Tzikkely. Az Elöſſzöri, 's a' Válaſztói Gyülések, semmibe sem elegyíthetik másba magokat, a' válaſztáson kivül; minekutánna kéſzen vagynak ezzel: leg oltan el oſzolnak egymástól, 's elöbb nem gyülhetnek viſzont eggyüvé, hanem tsupán midön öſzve hivattatnak.

II. Egy valóságos Polgárnak se lehet fegyveresen és formaruhásan bé menni a' Gyülésbe, 's ott voksolni; ki vévén azon esetet, ha ſzolgálatban találna valamellyik lenni: akkor voksolhat formaruhában, de fegyver nélkül.

III. Nem lehet a' Gyülésbe fegyveres eröt bé vinni, magának a' Gyülésnek nyilvánvaló kivánsága nélkül; hanemha talám eröſzakoskodások találnának történni benne, melly esetkor tsupán az Elölülö' ſzava is elégséges a' köz erönek elö-hivására.

IV. Minden két eſztendönként laiſtromokba ſzedetnek minden Diſtriktusban, Kántonok ſzerént a' *valóságos Polgároknak* neveik, 's két hónappal az Elöſſzöri Gyülésnek kezdödése elött ki hirdettetik, 's fel függeſztetik közönséges helyen minden Kántonnak a' Laiſtroma. Ha ki-fogások találnának lenni, a' Laiſtromban elöl-fordúló némelly ſzeméllyeknek polgári tulajdonságaik ellen; mások ismét azzal a' panaſſzal állanának elö, hogy ök igazságtalanúl hagyattak ki a' *valóságos Polgárok* közzül: mind a' ki-fogások, mind a' panaſzok Törvényſzékek eleibe adatnak, hogy azok által summáſſan (*ſommairement*) meg itéltetſſenek. A' hé állandó *Elöſſzöri* Gyülésre való botsáttatásra nézve, sinór-mértékül fog ſzolgálni a' Laiſtrom mind azokban, valamellyek a' Gyülés elött hozott itéletekben el nem igazíttatak.

V. Juſſok van a' *Válaſztói* Gyüléseknek meg visgálni, 's helybe hagyni azoknak tulajdonságaikat, 's válaſztatásokat, a' kik Tagoknak elöállanak ö nállok, 's az ö határozásaik mindjárt akkor végre is hajtatnak; azokhoz mindazáltal nem tartozik alkalmaztatni magát a' *törvényhozó Test*, a' Deputátusok' válaſztatásáról hozandó itélet-tételében.

VI. Semmi esetben, és semminémü ſzin alatt sem útaſíttathatja magát a' Király, — avagy valamelly ki rendeltt Embere, a' Gyülések' öſzvehivásának hülyes vóltát tárgyazó Kérdésekröl; a' Gyüléseknek tartásáról; a' válaſztásoknak formájáról, és a' Polgárnak polgári juſſairól.

Ötödik Szakaſz.

A' Nemzet' Képviſelöinek, törvényhozó Nemzeti Gyüléſſé való öſzve-állások.

I. Tzikkely. A' *Repreſentánsok* (Képviselök) Május Hónapnak elsö Hétföjén gyülnek öſzve azon a'

a' helyen, mellyen az előttök való Nemzeti Gyülés tartotta a' maga üléseit.

II. A' leg öregebbnek elölülése alatt tartanak előre gyülést, a' jelenlévő Képviselők' válaſztatásának meg-visgálása, 's helybe-hagyása végett.

III. Mihelyt 373-ra megy a' helybe hagyott Tagok' ſzáma: leg ottan *Törvényhozó Nemzeti Gyülés* nevezetű Testté formállyák magokat; melly Gyülés, Elölülőt, második Elölülőt, és Titoknokot válaſzt magának, 's hozzá fog a' maga foglalatosságához.

IV. Egéſz Május Hónapján által nem gyakorolhat a' Gyülés törvényhozói hivatalt, ha mind addig 373-on alól marad a' *Repreſentánsok'* ſzáma. Hozhat azonban olly végzést, melly kötelezni fogja a' távol lévő Tagokat, hogy 15 napok alatt elő állyanak hivatallyok' folytatására; máskép 3000 Livrára fognak büntettetni, ha tsak ollyannal nem menthetik valamivel magokat, a' mit elégedendő menttségnek fog itélni a' törvényhozó Test.

V. Utólsó Napján Májusnak, *Törvényhozó Nemzeti Gyülésſé* teſzik magokat a' jelenlévő Tagok, már akarmennyi leſſz is a' ſzámok.

VI. Tartoznak a' Képviselők mind eggyütt meg esküdni a' *Frantzia* Nép' nevében, hogy *ſzabadon élnek*, vagy *halnak*. Tartoznak annakutánna eggyenként is meg esküdni, hogy az *Országʼ Konſtitutziójátʼ*, *mellyet a' CONSTITUENS NEMZETI GYÜLÉS végzett* 1789, 1790, *és* 1791-*dik Eſztendőkben*, *minden tehettségével fenntartja*; *ſemmi ollyas feltételt nem teſz*, *és ſemmi affélében meg nem eggyez*, *a' mi férelmére lehetne a' Konſtitutziónak*; *'s mindenben hív leſſz a' Nemzethez*, *Törvényhez*, *és a' Királyhoz*.

VII.

VII. A' Nemzet' Képviselöi, meg-sérthetetlenek. Azért a' mit ök mondottak, irtak avagy tselekedtek az ö *Repreſentánsi* (Képviselöi) foglalatosságoknak gyakorlása alatt: nem lehet ö utánnok soha is visgálódni, öket vádolni, vagy reájok sententziát hozni.

VIII. Meg lehet öket fogni ugyan tsak, ha a' tetten kapattatnak, vagy pedig ha parantsoltatik az el-fogatások; de haladék nélkül jelentést kell eránttа tenni a' törvénytévö Testnek, 's tsak azon esetre lehet ellenek folytatni az igazság' kiſzolgáltatást, ha a' törvénytévö Test azt végezi, hogy helye van a' vádnak.

Folytatása következik.

Lengyel Orſzág.

Minden jónak ſzokott, rend ſzerént ellensége támadni. Nem tsuda tehát, hogy a' Lengyel Konſtitutzió sem lehete mentt attól; mint ez, nyilván meg tettzik az itt következö Irásából a' Királynak:

„Nagy meg-illetödéssel értettük, hogy a' Tartományoknak külömbkülömb réſzeiben támadtak ellenségei a' köz-tsendességnek és bóldogságnak, a' kik réſz ſzerént tulajdon gonoſz-lelkületségekböl, réſz ſzerént mások' roſſz sugallására nem akarnak engedelmeskedni a' magok Uraiknak, 's a' fö Tiſztviselöknek, és még a' Státus' hív Alattvalóit is igyekeznek reá venni, hogy a' mivel tartoznak a' Státusnak, és az Uraságoknak, meg ne adják. Vagynak mások, a' kik már meſſzébb mentek a' gonoſzságban. Ezek, valóságos Háborítói a' köz-tsendességnek, a' kik mindenütt tsábító beſzédeket hintegetnek, a' Státus', és a' Közöns. Társaság' ſzolgálatjában lévö minden fö Személlyek ellen, hogy t. i. azok által a' jól-gondolkodókat meg ſzédíttsék; kiülönös Gyüléseket, vagy Klúbokat tartanak, mellyekbe holmi roſſz

roſſz gondolkozású Emberek öſzve sereglenek, 's a' magok gonoſz ſzándékjaikról tanátsot tartanak; azon mesterkednek ezek kiváltképpen, hogy az ártatlan Embereket, külömbkülömbféle fortélyok által el-téríttsék a' jó útról; az Alattvalókkal meg tagadtassák a' magok Uraságaik eránt tartozott engedelmességet, 's azokkal az adónak ſzükségtelen, és igazságtalan vóltát el-hitethessék. Ezekhez képest, kötelességünknek esmérjük Mi, 's el múlhatatlanúl ſzükséges dolognak, ezen Irás által minden Tartományokat, Vajdaságokat, Starostaságokat, és Tiſztviselöket emlékeztetni, 's különöſſen a' belsö dolgokra ügyelö Kommiſzſzióra reá bízni, hogy minden afféle veſzedelmes ſzándékokra ſzorgalmatoſſan vigyázzanak, 's hibás magok viselésekért azokat is, kik tsupa ſzóval vétkeznek, ſzelídeden meg dorgállyák, hogy öket ennél fogva a' jó útra viſſza-téríthessék. De a' hol a' ſzép ſzerént való elö-adásoknak kevés, vagy semmi sikere nintsen, azokkal a' jusokkal élhetnek az engedetlenek ellen a' Tiſztviselök, a' mellyek engedtettek ö nékiek az új Konſtitutzió által; hogy ha pedig olly meg-átalkodott ellent állás vevödnék éſzre az Alattvalókban, melly egéſz vadsággá akarna válni: az ilylyen esetekben katonai segíttséget kell elö venni, 's által kell a' kemény nyakúakat erövel adni a' magok Uraságaiknak. Mivel pedig tudva lévö dolog, hogy a' közönséges Embernek el-vetemedését inkább lehet tulajdonítani holmi korhely, és gonoſz lelkû Emberek' sugallásainak, mint sem a' magok roſſzaságának: ahoz képest intünk minden Törvényſzékeket, minden Urakat, és Tiſztviselöket, hogy föképp' az olly ſzemélyekre fordíttsák figyelmetességeket, a' kik faluról falura, udvarról udvarra kóborolnak, hogy az ö gonoſz lelkeknek diktáiása ſzerént, veſzedelmesnek 's ártalmasnak feſſék a' tudatlan nép elött

az

az Országnak új polgári alkotványát; 's az Embereket engedetlenségre, és fejességre beszéllyék reá; sőt még eszelik is az Alattvalót, mi módon engedetlenkedhessen az a' maga Ura ellen. Ha az illyen istentelen Ember kézbe kerül: az álló Törvények szerént tartoznak vele bánni a' Tisztviselők, 's azt érdeme szerént meg büntetni. — Ezen akaratunkat, az egész Országban közönségessé akarjuk tétetni. *Varsóban*, 1791. Esztend. Aug. 2-dikán."

Elegyes Történetek.

Nagyon magasztalja az *Orosz* Tsászárné a' *Svéd* Királyban, a' *Frantzia* Király mellett való buzgólkodását. Illy szókkal végzi hozzája botsátott Levelét: „*Életemnek leg örvendetessebb napjai közzé fogom számlálni, mellyen hallándom, hogy Lajos újra vissza nyerte a' maga jussait, 's meg botsátott ellenségeinek.*"

A' *Pétersburgban* lévő Nemes Kadétok-Akademiája' kertjében, olly zab-tő nőtt ezen esztendőben egy magról, melly 170 kaláfzokat hajtott, 's azokból száz húszat meg is érlelt, a' mellyekben lévő magok' számát mintegy 6000-re lehet tenni. Ezen bámulásra méltó plántát, a' szabad Oekonomiai Társaság' természeti ritkaságai közzé adta a' Ns Kadétok' Elöljárója Gr. *Anhalt*, ki egyszersmind Elölülője most az említett Társaságnak is.

A' *Prussiai* Király' Leányának, *Friderika* Hertzeg-Asszonynak örvendett a' hajdani Nevelője, meg értvén, hogy az *Angliai* Király második Fiával, az *Yorki* Hertzeggel fogna a' Hertzeg Asszony meg párosodni. Ezen örvendezést, 's az azzal egybe köttetett szives kivánást kedvessen vette *Friderika*, 's így felelt néhai Nevelőjének: „*Nagy szerentsémnek tartom reám nézve, hogy az én szívem nem áldozatja a' Politikának; 's hogy*

én

én a' költsönös ſzeretetről meg lehetek győzetetve."

Azt irja a' *Monachiumi* Újság, hogy a' Szent *Bertalan'* Templomában *Romában*, a' B. Szüznek eggy új Képe tétettet ki közönséges tiſztelet tárgyául nem régiben illy nevezettel: *Jóság' Annya.* Olly sok tiſztelői váltak ezen Képnek, hogy teli-des teli vólt a' Templom egéſz nap-estig; söt mi-nekutánna bé zárattak a' Templom' ajtajai, még akkor sem vólt ſzünete a' könyörgésnek. De bezzeg lettek is ſzáma nélkül való tsudák, a' mellyek nagy kintset hajtottak bé a' Szentegy-háznak.

A' Tolvajoknak is sok nemei vagynak. Ezek is ſzintúgy különböznek tulajdonságaikra nézve egy-mástól, mint más hivatalú Emberek. Vagynak ugyan is vér ſzomjúhozó, kegyetlen, ostoba, és félénk Tolvajok; de vagynak eilenben ollyanok is, kik nem örömest foſztják meg az Embert éle-tétöl, 's orozások közben okoskodnak, és nyú-godtt 's bátor ſzivet mutatnak. Ezeknek rendi-böl valók esmertették magokat nem régiben, a' *Sárkányi* erdön *Erdélyben.* A' mint t. i. *Kolos-várról* érkezett Levelekből értjük, meg tartóztat-tak azok külömbkülömbféle útazókat, azok kö-zött két Katona Tiſztet, 's egy Postát is; hanem minden Embert ſzabadon botsátottak, tsak hogy üreſſebben, és könnyebb ſzerrel, mint érkezett vólt. Öſzve találkoztak azok, *Hermann* és *Mi-lius* nevezetü két Tanátsbéli Urakkal is, kik ép-pen az Orſzág-Gyüléséröl mentek vólt haza. Az igaz, hogy a' velek 's rajtok lévö holmijeket mind el vették; de életeket tsak ugyan meg hagyták, 's még egyéb veſzteségek eránt is kivánták tsen-desíteni, így okoskodván elöttök: „*Mi tudjuk, kik legyenek az Urak; de itt mi vagyunk ám mosi az Urak.*" Bátorságokat nyilván ki mutatták az által, hogy egy közzülök mindjárt fel vonta ott

he-

hevennyiben a' *Milius* Úr' nadrágját, 's még a szegény *Milius* Úrral gomboltatta bé, mivelhogy német nadrág vólt, 's nem igen értett hozzá. — Azt is meg mutattatták magoknak, hogy' kell az órával bánni.

A' *Párisi* hal-árúló Dámák' betsületes Társasága, meg akarta mutatni Hazájához való buzgóságát: ehez képest el végezte, hogy azon ezüst készületekkel, mellyeket eddig a' maga Pátronusának Sz. *Lajosnak* esztendönként elöl-fordúlt Innepén szokott vólt elö venni, áldozatot tegyen a' Hazának; mellyet bé is mutattatott a' múlt *Aug.* 27-dikén, egy Deputátzió által a' Nemzet Gyülésének. Bé botsáttatván a' szoknyás Deputáták a' Gyülésbe, így szóllottak: „*Mi, mind ezeket* (az ezüst készületeket) *az Uraknak ajánljuk. Szent Lajos nem fogja a' mi tselekedetünket rossz neven venni; mivel tudja, hogy nints már más Társaság Frantzia Országban a' Pátriotáké' Társaságán kivül. A' mi hazaleányi ajándékunk nem megy többre* 1200—1500 *livránál. De valamillyen igaz, hogy mi élünk, szint' olly bizonyos, hogy mi jó szívvel adjuk, a' mit adunk. Nem vagyunk olly gazdagok, hogy többel áldozhatnánk; mi tsak Határúlók vagyunk.*" Tettzett a' Nemzet Gyülésének ezen rövid Beszédjek a' Deputatáknak, 's különöllen meg is tiszttelte öket, mert le ültette.

Örvend a' *Porta*, hogy ki-menekedhete valahára a' Sasok' körmei közzül; még inkább örvendene, ha már most ismét belsö ellenséggel nem kellene néki küszködni. Azt irják tudniillik *Konstántzinápolyból*, hogy mintegy 30 ezer *Arabsok* reá mentek a' híres *Mekkára*, 's minden kintsétöl meg fosztották. Valami *Hasszu-Kiajasi* nevezetü lázzasztotta fel öket, a' ki igen kedves Embere vólt darab ideig, 's Kintstartója is a'

meg-

meg hóltt (vagy is inkább haltatott) Török Tsáfzárnak; hanem a' *Kapután-Baſa*' öfztönözésére fzámkivetésbe küldetett.

A' múlt hónapnak közepe tájján, *Londonba* érkezett *Brüſſelből* Gróf *Mercy-Argenteau* — ez a' meg-hitt Miniſtere, a' Ts. 's Kir. Felségnek — 's mindjárt az nap *Pitt* Úrnál ebédelt. Aug. 25-dikén pedig Státus Titoknokja Lord *Grenville*nél, hová minden Kir. Miniſterek hivatalosok vóltak. Nagyon gyakran látogatja az *Angliai* Miniſtereket, azok is ötet. Mi járója legyen ezen Úrnak *Londonban*, azt bizonyoſſan meg nem határozhatjuk; vélekedések' olvasásával pedig nem akarjuk az érd. Olvasókat fáraſztani.

Az *Algiri Dey*, *Baba Machmed* meg halálozott 80 eſztendös korában. Jó Ember vólt, de jó Vitéz is, mint ezt nagy eröben meg tapaſztaltatta kivált a' *Spanyolokkal*. — *Seydi Haſſan* váltotta fel az uralkodásban, a' ki jó indúlattal viseltetik a' *Spanyolokhoz*, és *Frantziákhoz*; mert hogy fogolyúl vitetett vólt egyſzer *Spanyol Országba*, igen jól bántak vele. — Tsak igaz az a' Magyar példa-beſzéd: *Jó-tét helyébe jót várj.*

Rouſſeau' tetemei felöl, azt végezte Auguſt. 27-dikén a' *Frantzia* Nemzet' Gyülése, hogy azok is a' *Voltér*' és *Mirabó*' tetemei mellé vitessenek a' *Sz. Genovéva*' Templomába.

A' ſzegény *Delamottné*, igen ſzerentsétlenül végezte *Londonban* gyáſzos életét. Mert, hogy el akarták fogatni Kredirorai: le ugrott a' második Koniignátzióból, melly ugrását, darab ideig tartott sinlödése után, már moſt halállal kötött bé.

Tudo-

Tudományi Dolgok.

Kolosvárról, következendö tzimü új könyvek érkeztek közelébb hozzánk:

Erdélyi Magyar Nyelv' mivelö Társaság. 8-ad rét. 39 óldal.

Ezen Munkátskában, újjabb elmélkedését közli ama' fáradhatatlan igyekezetü tudós Hazafi T. *Aranka György* Ur, a' Magyar Nyelvmivelö Társaságról. — Ezen nagy reménységü Társaság, két Szakafz Munkát fzándékozik próbául ki adni az elsö eſztendöben. Eggyik Szakafzt ugyan a' jövö 1792-dik újj eſztendöre; a' másikat pedig az említett 1792-dik eſzt. Auguſtusára. Mindenik Szakafz mintegy tiz árkusokból fog állani. Két R. forinttal lehet reájok elöre fizetni.

Imago Inclytæ in Transſylvania Nationis Siculicæ Hiſtorico-Politica. Ex probatiſſimis Hiſtoriis, & cumprimis Legibus Patriis, atque Comitiorum Decretis, ſive Articulis Diætalibus, adumbrata. Auctore Joſepho Benkö, Societatis Scientiarum Batavo-Harlemenſis Membro. Cibinii & Claudiopoli, typis Martini Hochmeiſter Dicaſt. Typogr. & Bibliop. privil. anno 1791. kis 8-ad rétben, 88 óldal.

Relationes ad Suam Majeſtatem, aliæque Correſpondentiæ Incl. Statuum & Ordinum Trium Nationum Principatus Tranſilvaniæ, Partiumque eidem reapplicatarum. E Comitiis Anno 1790. & 1791. *Claudiopoli celebratis exaratæ. Claudiopoli ex Typographia Epiſcopali.* Nagy negyed rétben, 126 óldal.

Peſten, ezek jöttek nem régiben világ eleibe:

De Gente Croviaca Hungariae Regum Stirpis Arpadianae Haereditario Succeſſionis Juri non adverſa. Diſſeruit Martinus Schwartner. Peſtini, typis Matth. Trattner 1791. 8 rét. 64. ól.

Szent-Jóbi Szabó Láſzló' Költeményes Munkái. Peſten nyomtattatott Trattner betüivel 1791. 8 rét. 121 óldal.

Ezen munkátskát jobban meg nem ditsérhetnénk, mintha ide iktatunk belöle kóstolóúl néhány sorokat:

Beſſenyei Beöthy János, Bihar Vármegyei Vitze-Iſpány' halálára.

Beöthy bár meg hóltál a' reménység elöl,
De nagy érdemedben élſz még mindenfelöl.

Horátzius' Verseinek 2-dik Könyvéből, a' 10-Ének, melly így kezdödik: *Rectius vives Licini &c Magyarra fordítva*:

Bóldogabb léſzel *Licinus!* ha ſzinte
Part alatt sem járſz, de be sem botsátod
A' zajos tenger' veſzedelme közzé
Bűlzke hajódat.
A' közép sorsnál, ki nagyobbra nem vágy,
Azt sem a' ſzükség nem eméſzti gondal,
Sem kaján ſzemmel palotája fénnyét
Más nem irigyli.
A' fenyö-fákat ſzelek ostromolják
A' le-dültt tornyok nehezebbet esnek,
'S a' magos bértzek' tetejére leg több
Ménykövek ütnek.
Tart, mikor bóldog, de reményl, ha ſzenvéd
A' nemes Lélek; ſzomorú hideggel
Télbe meg búsít *Jupiter*, de napfényt
Ad kj-keletre.

Moſt

Moſt ſéerentsétlen ha vagy is, sokáig
Nem leſzel, sértö nvilait le vetvén,
Phoebus is, nyúgodt cyterája' húrját
Pengeti vígan.

Légy gonoſz sorsod' veſzedelme közt is
Bátor elmével, soha meg ne tsüggedj!
És ha mind vígan nevet a' ſzerentse,
Vond magad öſzve.

*** *** ***

A' *Frantzia* Király' neve napján, nagy Misét tartatott *Koblentzben* az ott tartózkodó nagyobbik testvér Öttse a' Királynak, a' *Treviri* Vál. Hertzeg' engedelméből. — Meg hazudtollya egy *Koblentzi* Jelentés azt a' közönséges hirt, mellyet sok Német Újságok terjeſztgettek, mintha t. i. 4000 Frantziák vólnának *Koblentzben* egéſz hadi kéſzülettel, 's ſzándékoznának onnan reá ütni Fr. Orſzágra. 800-ra se megy az ott lévö Frantziák' ſzáma, kiket ſzánakodásból fogadott bé a' Vál. Hertzeg.

Hamburg Városában, egy kis Revolutziót indítottak vólt a' Mesterlegények. — Azt nyertók vele a' bóldogtalanok, hogy ketten közzülök életeket veſztették; nehányan meg sebesíttettek; a' nyakaskodó Lakatos Legények pedig ki kisértettek a' határból.

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájának D d d árkusát.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 13-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Béts.

A Tseh Orſzági Koronázás' Tzeremoniájának le-irása.

Már reggeli öt órakor (Sept. 6.) ki állott a' Katonaság, és a' fegyveres Polgárság, 's el foglalta a' ſzámára kimutatott helyeket; a' Város' kapui bé zárattak, 's minden más intézetek meg tétettek, mellyek ſzükségesek vóltak a' jó rendnek elſzközlésére.

Hat órától fogva hét óráig vonták az Udvari Templom' tornyában lévő nagy harangot; azonközben öſzve sereglettek az Udvarnál, a' Ts. 's Kir. Udvarhoz tartozó Személlyek, az Orſzág' Fő Tiſztviselői, és a' Rendek. Hét órakor, bé-hivta a' Ts. 's Kir. Fő Kamarás, az Orſzág' Fő Tiſztviselőit azon ſzobába, mellyben az Orſzág' drága Jegyei vóltak eggy aſztalon; kik is fel vévén a' Jegyeket párnájaikkal eggyütt, vitték azokat a' Szent *Ventzel'* Kápolnájába, 's az óltárra helyhették; azzal viſſza mentek az Udvarhoz: tsupán a' Korona' Őrző maradt, nehány Biztosokkal eggyütt a' Jegyek mellett, az ő Felsége' el-érkezéséig.

Azonközben a' Templomba ment a' *Prágai* Érsek, a' Papsággal eggyütt.

Nyolcz órakor ki indúlt ő Felsége is a' maga ſzobáiból, 's ment a' Káptalan' Templomába, következendő tzeremoniával:

Elől mentek a' Ts. 's Kir. Nemes Iffjak; azután a' felsőbb 's alsóbb rangú Rendek' Tagjai. Továbbá a' Ts. 's Kir. Aſztalnokok, a' Kamarások, az örökös hivatal' Aſſeſſorai, az örökös Ajtónállón kivül; az Orſzág' Fő Tiſztviselői, a' Ts. 's Kir. titkos Tanátsosok, a' *Tseh Orſzági* Fő Udvari Mester Gróf *Spork Ventzel János* pál-tzásan; a' *Tseh Orſzági* Herold fel tett kalappal, 's páltzáját fel tartva; a' *Tseh Orſzági* Fő Marsal H. *Lobkovitz Auguſt*, a' Sz. *Ventzel'* mezitelen kardjával. Ezt követte ő Felsége, fel tett kalap-

pal, 's a'leg pompásabb Rendtzimerekkel ékeskedve egy Baldagin alatt, mellyet a' *Prágai* Fö Polgár-Mester, a' két Al Polgár-Mesterek, és 5 Tanátsbéli Urak vittek. Két óldalról mentek ö Felsége mellett az arany gyapjas Vitézek, (kiknek nyakokból ez úttal a' Rendnek nagy lánttza függött, 's annak végén az arany gyapjú); valamivel elöbb pedig a' jelenlévö két Gárda-Kapitányok H. *Lobkovitz József*, és Gróf *Noſtitz Fridrik*. A' Baldaginon kivül, jobb felöl mentek az elsö rangú Német Testörzök; bal felöl a' Ns Magyari hátúlról végre az alsóbb rangú Német Testörzök. A' menetel egy deſzka hidon lett, melly egéſzen a' Templomig ſzolgált, 's veres és fejér poſztóval vólt bé vonva.

Hogy a' Templom' ajtajához érkezett ö Felsége, a' hol állott vólt az Érsek a' Papsággal eggyütt: által adta az Udvari Ceremoniárius a' ſzenteltt viz-hintöt az Érseknek, mellyel az, áldást adott ö Felségére. Annakutánna el vette az Érsek azon Kereſztet a' Káptalan' Dekánjától, mellyet néhai *IV. Károly* Tsáſzár ajándékozott a' Káptalan' Templomának, 's oda tartotta azt tsókolni ö Felségének. Meg indúlt annakutánna, ö Felsége, 's ment dob és trombita ſzó alatt, a' Nemesség és Papság után, a' Sz. *Ventzel* Kápolnájába.

Ö Felsége, le térdepelt a' Kápolna' Oltárja előtt, 's egy rövid könyörgés után le vétette a' maga nyakából a' Rend-Tzimereket, elsö Udv. Fö Mester H. *Stahremberg* által. A' Fö Kamarás Gr. H. *Roſenberg*, és az Orſzág' Fö Kamarássa, ö *Klebersberg Ventzel Adalbert* fel öltöztették ö Felségét, a' Ts. 's Kir. belsö Szolgák' segíttsége által, a' *Tseh Orſzági* Királyi Ruhába. A' Ts. 's Kir. elsö Udvari Fö Mester, újra nyakába függeſztette ö Felségének a' Rendtzimereket, 's fejébe helyhette a' házi Koronát.

Mi-

Mihelyt fel vólt öltözve ö Felsége: leg ottan a' Kápolnához indúlt, Konsekrátori ruhájában az Ersek, két Assziftensekkel, úgymint a' *Königgrätzi*, 's *Leutmeritzi* Püspökökkel, és a' *Prágai* 4 Városok' leg régibb Templomjaiknak négy Plebánusaikkal, kik az Ereklyéket (Reliquiákat) vitték.

Ö Felsége, a' Kápolna' ajtajáig eleibe ment az Érseknek, ki is ö Felségéért az így kezdödö Könyörgést: *Omnipotens Deus* 's a' t. el-mondotta.

Annakutánna a' nagy Óltárhoz lett a' menetel, dob 's trombita szó alatt, következendö renddel:

Elöl ment a' Papság, a' Konsekrátorral, kit az Ereklye vivö 4 Plebánusok követtek. Azután a' Ts. 's Kir. Nemes Iffjak; a' felsöbb és alsóbb Rendek, a' titkos Tanátsosok, a' *Tseh* Herold fel tartott páltzával; a' Fö örökös Ajtónálló, a' felsöbb és alsóbb Rendeknek két Fö örökös Zászlótartóik; az Ország' ezüst edénnyeinek örökös Fö Gondviselöje. Továbbá az örökös Fö Konyha Mester, egy meg ezüstözött Kenyérrel; és az örökös Fö Kintstartó; ezek között pedig középben az örökös Fö Asztalnok, egy meg aranyozott Kenyérrel. Ezeket követték az örökös fö Trántzérozó; és az örökös fö Pohárnok, egy meg-aranyozott hordótskával, 's annak Assziftense, egy meg ezüstözött hordótskával, mind a' hárman egy sorban. Fel váltotta öket az örökös Fö Udvari Mester, kinek kezében vólt a' páltzája. — Következtek a' felsöbb Rendek közzül való Tisztviselöi az Országnak, úgymint: a' Korona-Örzö magánossan; ez után egy sorban az Ország' Al-Kamarássa; az Ország' Fö Irója, a' Kir. Páltzával; és a' *Königgrätzi* Kerület' Burggráfja. Az alsóbb Rendekből való Tisztviselöi között is az Országnak elöl ment a' Korona-Örzö magánossan; azután hárman egy sorban: az

Appellationális Szék' Elölülője; a' Fő Orszag-Biró az Ország' Almájával; és a' *Tseh Országi* Kir. Kamara' Elölülőjének hivatalát folytató Udv. Kamara' Elölülője Gr. *Chotek János*. Követték ezeket, hasonlóképpen hárman egy sorban: a' *Tseh Országi* Fő Kántzellárius jobb felől; a' Fő Burggráf a' Koronával középben; bal felől pedig a' Fő *Feudális* Biró. Ezek után mentek magánoſſan: az Ország' Fő Ud. Mestere páltzásan, és az Ország' Fő Márſálja, a' Sz. *Ventzel'* kardjával. Ezek után pedig maga ő Felsége, a' *Königgrátzi* és *Leutmeritzi* Püspökök között. Két oldalról sort formáltak mellette az *arany gyapjas* Vitézek, ezeken kivül pedig az első ránguNémet, és Ns Magyar Testőrzök. Követte ő Felségét az Ország' Fő Kamarássa, 's kezében vitte azt a' veres átlatzból kéſzültt sipkát (fő-borítót), melly a' Korona' fel-tétele előtt alkalmaztatott az ő Felsége' fejére, 's úgy tétetett fel annakutánna azon fellyül a' Korona. Az említett Fő Kamarás mellett mentek a' Gárda-Kapitányok.

Minekutánna ő Felsége a' Trónushoz érkezett, 's le térdepelt vólna: az ſgy kezdődő Könyörgést: *Deus, qui ſcis* 's a' t. mondotta el a' Konſekrátor.

El végezvén a' Könyörgést, le ült a' Konſekrátor a' maga ſzékébe, melly az Evangéliomos oldala felől vólt az Oltárnak; az ereklye-vivő 4 Plebánusok le rakták az Ereklyéket az Oltárra, az Ország' fő Tiſztviselői pedig oda ajánlották az Ország' drága Jegyeit a' Konſekrátornak, ki is azokat le rakatta az Oltárra, tsupán az Ország' Márſálja tartotta meg magánál a' kardot; az Ország' Fő Kamarássa pedig által adta a' fő-borítót az Ország' Al-Kamarássának, 's ez tartotta azt egy meg aranyozott ezüst tányéron. A' két kenyerek, 's két boros hordótskák, a' Konſekrátor két *Aſſiſtenseihez* (Segítőihez) vitettek, 's az Oltár-

tárnak *Leveles* réſzére helyhettek, egy fejér boritékú aſztalra.

E' meg lévén, fel kelt ö Felsége a' Trónusból, 's az Oltárhoz indúlt. Elötte mentek az Orſzág' Fö Udv. Mestere, 's Fö Márſálja; utánna pedig az Orſzág' Fö Kamarássa, a' Ts. 's K. elsö Udv. Fö Mester, a' Fö Kamarás, és a' Testörzök' Kapitánnyai.

Az Oltár elött, le ült ö Felsége egy karos ſzékbe, 's a' Konſekrátor nagy tiſztelettel intette ö Felségét a' jó Igazgatásra. Ezen intés után, le tett az Orſzág' Fö Kamarássa egy gazdag párnát az Oltár' alsó léptsöjére, mellyre le térdepelt ö Felsége; a' Ts. 's Kir. elsö Fö Udvari-Mester, le vette az ö Felsége' fejéröl a' Házi Koronát, 's adta azt tartani a' Ts. 's Kir. Kamara' Kaſſzatartójának. Az Oltárnak minden léptsöi meg lévén rakva a' gazdag ſzönyegen felyül párnákkal, le hajlott ezekre artzal ö Felsége.

A' Konſekrátor, reá kezdte annakutánna a' *Minden Szentekhez való Litaniát*, 's midön ehez a' Vershez ért vólna: *ut omnibus fidelibus* 's a' t. fel kelt, 's az Érseki Páltzát kezébe vette, ö Felsége felé fordúlt, 's ezen Versnél: *ut hunc famulum* 's a' t. meg áldotta ö Felségét. Midön erre feleletet adott vólna a' Papság: *Te rogamus audi nos* 's a' t. fel emelkedett ö Felsége, az Aſſiſtens Püspökök' segíttsége által, hanem tsak ugyan térden állva maradt. A' Konſekrátor is térdepelve végezte el a' Litániát, fel kelt annakutánna, 's el mondta az ekkor mondani ſzokott könyörgéseket.

E' meg lévén, újra fel tette az ö Felsége' fejébe a' Házi Koronát az elsö Udv. Fö Mester, 's viſſza tért ö Felsége az Oltártól hasonló tzeremoniával, mint a' millyennel oda ment vólt, a' maga Trónusába.

Hozzá fogott végre az Érsek a' nagy Miséhez, 's folytatta az *Allelujáig*. Ekkor kezdödött

már

már a' Koronázásnak tulajdonképpenvaló tzeremoniája következendö módon:

A' Konſekrátor meg állott, a' Klérussal eggyütt az Oltár elött. Ö Felsége is fel kelt a' maga Trónusából, 's elöbbeni kiséröivel eggyütt az Oltár felé indúlt. Midön az alsó léptsöre ért vólna: meg állapodott, 's a' Konſekrátor által meg ſzóllíttatott: *vis fidem ſanctam* 's a' t. mellyre ö Felsége felelt: *volo.* Kérdezte továbbá az Érsek ö Felségét: *vis Regnum* 's a' t. Felelt ö Fels. *volo.* Ezen felelet után, le térdepelt ö Felsége az Oltár' leg felsö léptsöjére, minekutánna t. i. párnát tett vólna le a' végett ö Felségének az Orſzág' Fö Kamarássa; a' Ts. 's Kir. elsö Udvari Mester, le vette viſzont az ö Felsége' fejéröl a' Házi Koronát, melly is, az elsö rangú Német, és Nemes Magyar Testörzöktöl kisértetvén, viſſza vitetett az Udvarba. A' Konſekrátor le ült a' maga ſzékébe, 's tartotta a' *Pontifikálét*, mellyböl el olvasta ö Felsége Deák nyelven a' Koronázáskorra való esküvést. Annakutánna le térdepelt a' Fö Burggráf, ö Felsége' bal keze felöl, 's eleibe tartotta ö Felségének a' Misés Könyvet, mellyre reá tévén két kezeit ö Felsége, így ſzóllott: *Sic me Deus adjuvet, et haec ſancta Evangelia.* A' Fö Burggráf, el vévén a' Kir. Tábla' Regiſtrátora kezéböl az Orſzág' Rendjését, el-olvasta ö Felsége elött a' közönséges Esküvés' formáját. Midön ezen Esküvés formájának mondása közben ezen beſzédekre ért vólna: *Iſten engem' úgy ſegéllyen* 's a' t. az Evangyéliomra tette ö Felsége két kezeit; a' Konſekrátor pedig el vette a' maga Aſſiſtensétöl a' Kereſztet, 's oda tartotta azt tsókolni ö Felségének; annakutánna nehány könyörgéseket mondott.

E' meg lévén, ki vette az ö Felsége' nyakából a' Ts. 's Kir. elsö Udv. Fö Mester a' Rend-Tzimereket, az Udv. Fö Kamarás pedig az Orſzág Fö Kamarássával eggyütt, 's al-

a' Palástot vették le az ő Felsége' nyakából. Az elöl említett Kamarás meg mezítelenítette az ő Felsége' jobb karját; a' másik Kamarás pedig a' vállait.

Ezen kéfzület útán meg kente a' Konfecráror, (kinek fejében vólt az Infulája) az ő Felfége jobb karját a' könyök hajlásnál; valamint a' két vála közit is fzent olajjal, mellyet a' Ceremoniarius tartott néki oda eggy arany tányéron. A' Sz. olajnak le töltése végett, az Oltár Evangyéliomos óldala megé vezettetett ő Felsége. Ennek végződésével viffza kisértetett ő Felsége az Oltárra. Ő Felsége le térdepelt a' leg felsö léptsöre, 's az Orfzág Fö Tisztjeinek viffza adta a' Konsecrator az Orfzág drága Jegyeit. Az Orfzág fö Marfalja hüvelyébe tette a' kardot, 's azt a' Konfecrator' eggyik Affiftensének adta. Minekutánna meg áldotta vólna a' kardot: ismét által adta azt az Affiftens az Orfzág Fö Marfaljának. Ez, ki vonta a' kardot hüvelyéből, 's adta azt a' Konfecrátornak; az pedig ö Felfégének; Ő Felfége az Orfzág Marfaljának, ki is bé tette azt hüvelyébe, 's ismét adta a' Konsecrátornak. Ez, fel kötötte már most azt az ő Felfége óldalára, ezen Vers elmondása közben: *Accingere* 's a' t. ki vonta annakutánna ő Felsége a' kardot, 's által adta azt tartani az Orfzág Marfaljának; az Udv. Fö Kamarás pedig az Orfzág Fö Kamarásfával eggyütt le óldották a' kard hüvelyt az ő Felfége óldaláról 's azt eggy Ts. 's Kir. belsö fzolga által a' Rendek házába vitették.

Folytatása következik.

Ő Ts.

Ő Ts. 's Kir. Felsége, a' *Tseh Orſzági* Szegényeknek ajándékozta azon ſzáz ezer forintot, mellyet, a' Koronázásra adni ſzokott úti költségül ajánlottak nékie a' Rendek.

A' *Kinſzky* könnyü lovas Regementje' helyébe, a' *Jaquemin*' vasas Regementje fog *Bétsbe* érkezni ezen hónapnak 24-dikén.

A' Gróf *Eſzterházy Imre*' Magyar Lovas Regementje, *Magyar Orſzágba* jö, a' mint értjük *Ketskeméth* tájjára, *Tseh Orſzágból.*

Magyar Orſzág.

Pestről, Sept. 13-dikán. „Mind a' Reformátusok, mind az Evangyélikusok' réſzéről ſzázan ſzázan vagynak jelen *Budán* és *Pesten*, réſz ſzerént Papi, réſz ſzerént Világi rendből valók, a' Zsinatok' tartása végett, mellyek 15-diken fognak kezdődni.

Poſon-Vármegyéből irja egy jó Barátunk: „Sept. 8 dikán késön estve, meg gyúladt Gróf *Pálffy Károly* Kántzellárius ő Exc. ája' majorja, melly *Detrekő* Vára alatt feküdt, *Poſontól* 6 mértföldnyire *Morva Orſzág* felé; 's porrá égtek a' tele hordott tsűrök, a' ſzemtartó épület (granarium); a' juhok, tehenek, 's a' ménes' ſzámára épültt nagy ſzínek, és istállók; 's a' ménes-mester' ſzép épületje, sok más tiſztek' házaikkal eggyütt. Ezen épületek nem régiben kéſzültek, 's mind zsindelyesek vóltak. Oda égett leg alább is 5 ezer koreſzt élet, 6 ſzáz ſzekér ſzéna — ſzerentsére a' ménes nem vólt bé zárva — a' tsödöröknek kantár-ſzárjaikat nagy kinnal tudták elvagdalni, 's el-ſzabadítani a' jáſzoltól, mellyek éjtſzakának idején el-ſzaladván, némellyeket közzülök máig se találnak. A' tüz, egéſz reggelig tartott. — Vagyon a' Grófnak ſzamár-ménes-

se

se is, mellyből sokat el adnak *Bétsben*, a' hol némelly nagy Urak ſzamár-téjjel ſzoktak élni. Ezen ſzamár-ménesnek a' Páſztora, egy nagy *ſzamár ember*, meg gyújt egy fenyőfa forgátsot, bé megy annak világánál egy ſzínbe, a' melly, kigerebeltt kenderrel vólt rakva, vigyázatlanságból meg gyújtja a' kendert, 's (a' mint vélik) mindjárt ott hagyta ijjedtében a' tüzet, 's el ſzaladt. A' tüz hirtelen el-terjedt, és a' fenn-irtt kárt okozta: mellyet leg alább is harmintz ezer forintra betsülnek. Nem tudják, hová vette magát a' ſzamár-páſztor. — Más károkat is vallott vólt nem régiben a' tüz miá Gr. *Pálffy* ő Excell. iája. *Hasbrunka* nevü faluja t. i. két izben gyúladt meg, 's majd két ſzáz ház lett benne hauvá; más faluiának ismét majd fele. Tavalyi eſztendőben is nem kevés kárt okozott az égés mind néki, mind a' ſzomſzéd Uraságoknak. Atallyában ezen a' tájjon gyakran ſzokott tüz lenni, mellynek oka nagy részént a' vigyázatlanság, 's a' roſſz építés' és oltás' módja.

E' folyó hónapban fog a' Tsáſzár' nevét viselő Dragonyos Regement, ezen Vármegyébe kvártélyra bé ſzállani. — *Detrekő*, 's *Malatzka* körül, egy *poſonyi* mérő buzának az árra 2 for. 40 kr., a' rozsnak 1 for. 6 kr., a' zabnak 40 kr. Szénánk, zabunk, kenderünk kevés vólt; vizünk is kevés van, alig tudunk örleni."

Gömör-Vármegyéből, Sept. 2-dikán. „Júliusnak végétől fogva egéſſz ez ideig, igen nagy nyughatatlanságot okoznak *Gömör-Vármegyében*, és a' *Szepesi* ſzéleken az erdei Tolvajok. Még a' népesebb Városokhoz is mernek közeliteni. A' napokban, reá ütöttek a' *Rosnyói* ferdő-házra; de mivel az új Ferdős, tsak az nap ſzállott vólt bé: nagyon ſzük konyhára, 's öſztövér prédára mentek. Hogy azonban még se esett legyen hijjában a' látogatás, danolni kellett a' ſzegény Fördősnek, 's eggyütt tántzolni a' Tolvajokkal

ſzín-

ſzinte egéſſz éjtſzakán által. Az *Almási* ſzoros hegy-tetön, sok útazókat meg foſztottak; egy Zsidónak még a' ruháját is le húzták, 's büntetésül egy ſzegény Bujtárral vonatták fel a' tizparantsolatos bugyogót azért, hogy dohányt nem akart eggyik Tolvajnak adni. Dohánnyal kereskedö ſzekeret is hajtottak el magokkal. — Már tétettek imitt amott rendelések, el-fogattatások eránt. *Rosnyó* mellé, *Bag* nevezetü fogadóba ötven vigyázók állíttattak ki. Meg akarván ezeknek kurázsijokat próbálni a' *Rosnyói* Deákok, paraſzt ruhába öltöznek biz ök hatan, 's az emiitett vendégfogadó' ablaka alá menvén, bort parantsolnak nagy fénnyen, 's jelentik, hogy mihelyt jó kedvre valót iſznak: azonnal bé fognak menni. Ennek hallására, noſza meg ſzeppennek a' Vigyázók, 's felejtették ök a' tolvajfogást, tsak magok menekedhettek. Mint a' tsirkék a' héjja elött, mind ſzéllyel ſzaladoztak. A' Deákok gyönyörködvén magok vitézségekben, tsendesen haza mentek. — Tsak ugyan négyen el fogattattak már a' tolvajok közzül; mind olylyanok, kik nem most elöſſzör próbállyák az árnyékban való lakást."

Tóth Orſzágból irják, hogy a' ſzomſzédságban lévő Törökök majd ki búttak börökből örömökben, midőn értették, hogy viſſza kapják az általunk el-vett Várakat. Gazdagon megajándékozták a' hir-vivő Tatárt, 's ki-állítván azt egy ſzabad tágas helyre, vig kurjongatásokkal ugrándoztak körülötte. — Ellenkező indúlatok ſzármaztak bezzeg a' ſzegény *Szerviaiakban*, mikor hallották, hogy újra viſſza kell esni nékiek a' Török' igája alá.

— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

— De hogy is ne iſzonyodnának, viſſza esni a' Török' kezébe, ha igaz az, a' mit irnak *Tóth Orſzágból*, hogy t. i. tartoznak minden Alattvalói a' *Portának*, kik a' mi óltalmunk alatt vóltak, le ſizetni moſtan azon hadi adót, melly esett vólna reájok, ha megmaradtak vólna elöbbeni állapotjokban; azok pedig, a' kik kereskedtek, kétſzeres harmintzadot.

Oláh Orſzági Fejedelemmé, *Szutsó Mihály* nevezetü Bojárt tett a' Nagy-Úr, kit is Sept. 3-dikára, vagy 4-dikére várták *Bukurestbe*. Gen. *Horváth* Úr rendeltetett réſzünkről, a' mint irják, *Nagy Oláh Orſzág*' által-adására; valamint B. *Bruklach* Gen. *Kis Oláh Orſzágnak*, vagy az úgy neveztetett *Krájovai Bánátnak* által-adására.

Spanyol Orſzág.

Az *Algieri* új *Dej* (*Seydi Haſſan*, nem *Haſſan*) vólt fogva *Spanyol Orſzágban*, mint már közelébbi Levelünkben is említettük; még pedig, a' mint újjabb tudósításokból értjük, jó soká meglakta fogoly fövel *Granata* Városát. Viſſza ſzabadúlván a' fogságból, rendkivülvaló Követtségben küldetett az elöbbeni *Dej* által *Madritba*.

Mint

Mint Követ, úgy is alkalmas ideig múlatott a' *Spanyolok* között, kiknek mivel mind a' két alkalmatossággal nagy emberségeket tapaſztalta, ö benne is különös hajlandóság ſzármazott a' *Spanyol* Nemzet eránt, 's ugyan ezen indúlatjából a' *Spanyol* nyelvet is derekaſſan meg tanúlta. Deák példa-beſzéd, 's a' mit méltán lehet fájlalni, tsak nem közönségeſſen igaz beſzéd: *Honores mutant mores (változik az Ember, ha valamire kap).* De ez, bé nem tölt *Seydi-Haſſánon*, mert hozzá sem fogott még jó formán az igazgatáshoz, midön a' *Spanyol* Konſult magához hivatta, 's bizonyossá tette, hogy ö *Spanyol Országot* eránt ſzives baráttsággal viseltetik; a' minthogy ennek tsak hamar is adta bizonyságát, mert a' *Maskarai Dejt* reá beſzéllette, hogy *Orán* Várának ostromlását hagyná félbe.

Ebből vett örömét a' *Spanyol* Udvarnak tsak hamar meg zavarta egy más kedvetlen hir, melylyet igen véletlen vett *Ceuta* Várából, hogy t. i. Had-Jelentést tétetett *Spanyol Országot* ellen közönségessé a' *Mar.* Tsáſzár a'maga egéſz Birodalmában, 's újra hozzá kezdett *Ceuta* Vára' ostromlásához.

Ugyan azon időben, parantsolatja érkezett a' *Madritban* múlatott *Marokkói* Követnek is, hogy haladék nélkül haza felé indúllyon. De a' Barátjai meg irták néki mellesleg, hogy ne mozdúllyon *Madritból*, mert a' Szultán azzal vádollya ötet, hogy öſzve ſzürte a' levet a' *Spanyolokkal*, 's Haza-árúló: minekokáért fel tette magában, hogy néki, mihelyest *Mesquinezbe* érkezik, tulajdon kezével fogja el ütni a' gombját. — Igen ſzámár kivánságai vagynak a' Szultánnak, mellyeknek tellyesítése által akar Békeséget vásároltatni magától a' *Spanyolokkal*, hogy t. i. *Granatá* Városát engedjék néki, a' középtengeren lévö egy kikötö hellyel eggyütt; 's még ezen fellyül, fizeſſenek néki öt millió Piastert.

A'

A' fenn említett *Had-Jelentését* a' Szultánnak kivántuk ide iktatni. Ez az:

„*Müley Alzir*, *Marokkói Szultán*, *Fez*, *Tetuan*, *Tafilet*, *Mesquinez*, 's felsö és alsó napnyugoti *Gvinea* Tartománnyainak Királlya; Fő Úra a' homok-tengernek; Óltalmazója a' Nagy Próféta *Mohammed* ſzentséges Alkoránjának; nagy nevü Fejedelem, és örökös Uralkodó; a' Felséges *Mekkai* Háznak, és minden igazán Hivöknek Istápja, és Órállója:

Adom tudtokra ezen rendekben minden Alattvalóimnak, hogy én mától fogva hadat izenek, vizen 's ſzárazon a' *Spanyol* Kereſztényeknek, mint a' mi ſzent Törvényünk' Ellenségeinek, 's hatalmam alá akarom hajtani *Medina*, vagy a' mint ök nevezik *Ceuta* Várát, mellyet igazságtalanúl vettek ki az én Uralkodásom alól. Ehez képest parantsolom minden vitéz Alattvalóimnak, 's intem öket, hogy engemet minden erejekből segíttsenek, 's olly gonoſz Ellenség ellen való igazságos ki-kelés végett fegyvert fogjanak. A' leg-vitézebbeké leſſz mind az, a' mit nyernek az Ellenségtöl; mellyből mindazáltal ki-veſzek minden ágyúbéli 's ahoz tartozó nyereséget; valamint más hadi kéſzületeket, 's minden hadi ſzolgálatot tehető ſzeméllyeket. Ezeket meg tartom magamnak, a' magam óltalmazására, 's ſzolgálatomra.“

„Közönséges böjtöt, 's ájtatosságot is rendelek, hogy a' Nagy Próféta, és a' *Mekkai* Háznak Szentjei, mind azokat védelmekbe vegyék, valakik a' mi Ellenségeink a' Kereſztények ellen fegy[illegible] fognak.“

„Adatott [illegible] *Hadzrának* (*Hegirának*, vagy *Mohammed Mekkába* lett ſzalatásának) 1170dik eſztendejében, a' *Ramazánnak* harmadik Hóldjában 's a' t.“

Mi-

Mihelyt hirével lett a' *Spanyol* Udvarnak ezen *Had-Jelentés*, leg ottan parantsolatot küldött *Don Barcelo* Generálissának, ki még az *Algeziras*i ki-kötő helyben feküdt vólt azon hajós Seregetskével, melly a' Békességről kezdödött tanátskozások előtt fel kéfzült, hogy kéfzen tartsa magát az indúlásra: egyfzersmind minden más fzükséges rendelések is meg tétettek, mind *Ceuta* Várának leg-jobb móddal lehető óltalmazása eránt, mind az eránt is, hogy' lehefſen segíteni a' *Marokkói* Városokban tartózkodó *Spanyolokon.*

Frantzia Orfzág.

Septembernek elsö napjára, kéfzen lett a' Konſtitutzió' Summájával a' Nemzet-Gyülése; mellyre nézve következendö Tzikkelyeket terjefztett az nap *Beaumetz* Ur a' Gyülés eleibe:

1.) Egy Deputátziót kell ki rendelni, melly a' Konſtitutzió' Summáját adja által, *el-fogadás* végett a' Királynak.

2.) Kérni kell a' Királyt, hogy parantsoljon minden eránt, a' mi jónak láttzik előtte, a' maga strásáltatására, 's fzeméllyének méltóságára nézve.

3.) Ha el fogadja a' Király, a' *Frantziák*' kivánságaik fzerént, a' Konſtitutzió' Summáját: azon esetre kérni kell a' Királyt, hogy határozza meg a' napot, a' mellyen, 's a' tzeremoniát, a' millyennel akarja magát ki-nyilatkoztatni az eránt, hogy a' Konſtitutzió fzerént való Királyi Méltóságot el fogadja, 's az abból folyó kötelességeket tellyesíteni kéfz.

Ezen feltétel, azzal a' tóldalékkal állíttatott meg, hogy: *a' Konſtitutzió' Summájának általadása előtt, közönséges Jelentést tegyen a' Nemzet Gyü-*

Gyülése az erânt, hogy az említett Konſtitutzió' Summájában ſemmi változást tenni, vagy ahoz valamit adni nem lehet.

A' moſtani Nemzet-Gyülése' helyébe következő törvényhozó Testnek újjonnan válaſztott Tagjai, érkezgetnek már laſſanként *Párisba.*

Elegyes Történetek.

Brüſſzelben, Te Deumot énekeltek Auguſt. 28-dikán, a' Törökökkel meg kétzültt Békességért. — Sept. első 's második napja között való éjtſzakán el fogatott ottan a' bóldogtalan emlékezetű *Vandernótnak* néhai belső ſzolgája, ki már darab időtől fogva gyakorlotta az olly formájú beſzéllgetés ſzabadságát, mintha moſt is az ő Ura lett vólna *Totum Fac Brüſſzelben.*

Portugálliában is *Spanyol* módi Rendeléseket adtak ki, az Idegenek ellen. De hát ha ott is viſſza kell venni *Spanyol* módra, a' *Spanyol* módi Rendeléseket?

* * * * * *

Egy Frantzia Tudóſítás után, *zab-tönck* tettük közelébbi Levelünkben ezen gazdag tőt, melly a' *Pétersburgi* Nemes Kadétok' Akadémiája kertjében nőtt; hanem, mivel minden más Tudóſításokban *rozs-töről* vagyon emlékezet, nem akartuk ennek jelentését el múlatni: valamint azt is, hogy

A' 337-dik óldalnak 3-dik sorából el maradt: *Prágában;* a' 347-dik óldalnak 30-dik sorából pedig *Braſſói.* Ezen tóldalékok, tökélletesebbé teſzik a' hiſtoriai elö-adást.

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájának [illegible]

Költ *Bétsben*, Szeptemb[illegible]-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Bétsi.

Nemzeti öltözetünket annyira meg kedvelette a' *Nápolyi* Felség, hogy nem elégedett meg tsupán azon fényes magyar köntösöket vinni el örök emlékezetül magával, mellyekben példásan meg tiſztelte, a' Koronázás' alkalmatosságával Nemes Nemzetünket; hanem moſt újra kivánt egy vitézi kurta magyar ruhát magának, a' Ns *Sopron-Vármegyei* forma-ruhának hasonlatosságára; 's kivánságát tellyesíttette is *M. Gallo Bétsi* Követje által. A' Ns Magyar Testörző Sereg' Szabója, *Ragáts* érdemes Hazánkfia tette a' kivánt ruhán a' ſzahó munkát, 's éppen tsak moſt végezte. A' veres mentét, és nadrágot; a' kék dolmányt és tarsolyt fényesítő paſzomántok 's gombok, úgy nem különben a' kalpagot ékesítő vitéz kötés is, mind vastag arany tüdzések közzé ſzerkeztetett arany pillangókból vagynak, igen nagy munkával ki-varrva. Négy egéſz hét telt belé, mig kéſzen lehetett vélek a' Varró; pedig igen ſzorgalmatoſſan utánna látott 's láttatott a' munkának. A' tarsoly' közepén, fellyül a' *Nápolyi* Korona; alább pedig a' Király' nevének kezdő betüi: 1 F v. vagynak ki varva.

A' Tseh Koronázás' tzeremoniájának elő-adását, kénteleníttettünk vala a' múlt alkalmatossággal félbe ſzakaſztani a' hely' ſzük vólta miá. Moſt közöllyük, a' mi még akkor el maradott belőle:

A' Szent *Ventzel*' kardjával el követett tzeremoniák' végzödésével, által adta eggyik Aſſiſtens Püspök a' Konſekrátornak azon gyürüt, mellyet ő Felsége küldött vólt, meg-ſzentelés végett a' Templomba. Minekutánna meg ſzentelte vólna a' gyürüt a' Konſekrátor: tette azt az utólsó előtt való ujjába ő Felségének ezen ſzókkal: *Accipe dignitatis annulum* 's a' t. El vette ennekutánna

A a ugyan

ugyan azon Aſſiſtens, az Orſzág' Fő Irójától a' Kir. páltzát, az Orſzág' Fő Birájától pedig az Orſzág' almáját, oda tartotta ezeket meg ſzentelni a' Konſekrátornak; 's végbe menvén a' meg ſzentelés, viſſza adta azokat az Orſzág' említett Tiſztviselőinek, kiktől ismét által vette a' Konſekrátor előbb ugyan a' Kir. páltzát, azután pedig az Orſzág' almáját. Az elsőt, mindjárt az által-vétel után, adta az ő Felsége' jobb kezébe, a' másikat pedig bal kezébe. E' meg lévén, felillette az Orſzág' Fő Kamarássa ő Felsége' fejére a' Korona alá való veres atlatz sipkát; a' Konſekrátor pedig által vette bal kezébe a' Koronát a' Fő Burggráftól, 's minekutánna el mondotta vólna ezen könyörgést: *Deus tuorum Corona* 's a' t. fel tette azt, a' Fő Burggráf 's a' két Aſſiſtens Püspökök' segíttségek által, az ő Felsége' fejébe. — Egéſz királyi ékességében lévén már moſt ő Felsége, meg indúlt, minden körülötte lévőkkel eggyütt, a' tulajdonképpenvaló *Tseh Királyi Trónushoz*, mellybe midőn fel ment vólna, így ſzóllott hozzája a' Konſekrátor: *Sta, & retine.* Ezen ſzavainál a' Konſekrátornak: *In hoc Regni ſolio confirmat*, le ült ő Felsége a' ſzékibe.

A' Trónushoz lett érkezésével ő Felségének, kiki helyet foglalt a' körül, az Udvari és Orſzágos Tiſztviselők közzül. Minekutánna vége lett vólna a' könyörgésnek, elő állott a' maga helyéről a' Fő Burggráf, 's meg hajtván magát ő Felsége előtt mélly tiſztelettel, illy értelmű meg-ſzóllítását intézte Tseh nyelven a' Rendekhez: „*Tegyünk vallást, a' mi meg-koronázott örökös Királyunkról és Urunkról.*“ *Éllyen* kiáltással fejezte bé, ezen meg-ſzóllítását a' Fő Burggráf, a' melylyel minden Jelenlévők is eggyesítették a' magok *Éllyen* kiáltásaikat. Ekkor, mélly tiſzteletű maga meg hajtása után, ő Felségéhez közelített a' Fő Burggráf, 's meg illetvén két ujjaival a' Kir. páltzát, viſſza tért a' maga helyére. Követték a'

a' Fő Burggráf' példáját az Orſzág' Tiſztviselői, az örökös hivatalok' folytatói (nem: örökös hivatal Aſſeſſorai, mint a' *Bétsi* Ujságban hibáſſan vólt téve: *Erbamtsbeyſitzer)*, a' jelenlévő Hertzegek, a' titkos Tanátsosok, a' felsőbb és alsóbb Rendek, és végre a' Királyi Városok' Deputátussai.

Mindjárt az *Éllyen* kiáltás után, reá kezdte a' Konſekrátor, inſulátlan fővel a' *Téged Iſten ditsérünket*, melly is dob 's trombita ſzó alatt elénekeltetett. Azonban el sütögettettek az ágyúk a' bástyákról, 's meg vonattak a' Városnak minden harangjai.

A' *Téged Iſten ditsérünknek* végződésével, az Orſzág' Fő Irójánál 's Birájánál lévő párnákra tette ő Felsége a' Kir. Páltzát, és az Orſzág' Almáját, 's le térdepelt; hanem midőn eggy udvari Káplán el éneklette vólna az Evangyéliomot: ismét fel kelt, 's a' Kir. Páltzát, és Orſzág Almáját újjolag kezébe vette.

Az Evangyéliomnak el énekeltetése után, a' Trónushoz vitte eggy udvari Káplán, és a' második Diákonus (kik előtt ment az udvari Ceremoniárius) az Aſſiſtens Püspöknek. Ez, eleibe tartotta ő Felségének, ki is azt állva meg tsókolta; annakutánna le térdepelt.

Azonközben, el énekeltetett a' *Credo*. Ezen igék után: *et incarnatus eſt*, le térdepeltek mindnyájan; az Orſzág' Fő Udvari Mestere pedig kiállott páltzásan, 's elő-ſzóllongatta az Oltár' evangyéliomos óldala mellől azon úri Személlyeket, kik a' Nemes Vitézek' ſzáma közzé való bévétetetéseket kérték, 's meg nyerték ő Felségétől, kik is le térdepelvén ő Felsége előtt renddel egymás után, három izben illettettek meg a' jobb válloknál ő Felsége által a' *Sz. Ventzel'* kardjával. Ezen tzeremonia után, újra vilſza mentek

a' Nemes Vitézek elöbbeni helyeikre, 's az Udv. Fö Márſáll által vette ismét a' kardot.

Az *Offertorium* után, által adták ö Felségének az Aſſiſtens Püspökök a' meg aranyozott, 's czüstözött kenyereket, és boros hordótskákat. Ö Felsége pedig adta azokat, egy, 30 aranyokat érö arany pénzel (mellyet az Orſzág' Fö Kamarássa adott által ö Felségének) a' Konſekrátornak, ki azt az Oltárnak leveles oldalára tétette; Ö Felsége ismét viſſza ment a' Konſekrátortól a' Trónusba, 's le térdepelt.

A' *Prefatio*' kezdetekor, le vette az ö Felsége fejéröl a' Fö Burggráf a' Koronát, az Orſzág' Fö Kamarássa pedig az atlatz sipkát. A' Korona jobb felöl egy párnára helheztettetett; a' sipkát pedig az Orſzág' Al Kamarássa tartotta a' kezében. A' *Sanctus* mondásakor, mindnyájan le-térdepeltek, az Orſzág' Jegyhordóin kívül.

Az Ostya' által-változása közben, térdre estek a' Jegyhordók is; az Orſzág' Marsallja, 's örökös Záſzlótartói föld felé tartott karddal és záſzlókkal. Ugyan ekkor, másodſzor adatott ſzálvé az ágyúkból, 's meg vonattak minden harangok. Ö Felsége, meg indúlt hajadon fövel, az Orſzág' Fö Udvari Mestere, 's a' Fö Burggráf, és a' két Aſſiſtens Püspökök között az Oltárhoz, 's le térdelt annak felsö léptsöjére. A' Konſekrátor oda nyújtotta néki az ostyát, és a' maga poharát. Az Orſzág' Udv. Fö Mestere, és a' Fö Burggráf térden állottak egymás ellenében ö Felsége mellett, 's úgy tartották eleibe az oltári kefzkenöt. Az Orſzág' Fö Márſallja, az örökös Záſzlótartók, és a' Herold föld felé fordították azon közben, míg Ur' vatsorájával élt ö Felsége, a' kardot, a' záſzlókat, és a' páltzát.

A' ſzentséggel való élés után, viſſza tért ö Felsége, elöbbeni kisérői között a' Trónusba, 's az Orſzág' Fö Kamarássa fel tette a' sipkát ö

ő Felsége' fejére; a' Fő Burggráf pedig a' Koronát.

Az utólsó Evangyéliomot követte a' közönséges áldás, a' midőn harmadſzor ſzóllaltak meg minden ágyúk, és harangok, 's meg nyittattak a' Kir. Lakó Hely' kerületének minden kapui, hogy a' Nép, melly is a' nagy piatzra, egéſſz a' nagy Száláig bé botsáttatott, láthaſſa ő Felségét. Ezen közben, által vette ő Felsége az Orſzág' Fő Irójától a' Kir. Páltzát jobb kezébe; az Orſzág' Fő Birájától pedig az Orſzág' Almáját bal kezébe: 's meg indult a' Templomból azon kisérőivel, kikkel a' Sz. *Ventzel'* Kápolnájából az Oltárhoz ment vólt. Ki érvén a' Templomból, hasonló tzeremoniával ment viſſza az Udvarba, mint a' millyennel el jött vólt onnan.

Hogy el ért a' Rendek' Szobájába (mellynél maradott vólt az örökös Fő Ajtónálló a' kúltsal) meg állapodott ottan ő Felsége. Ekkor az Érsek Háza előtt lévő piatzra lovaglott a' Fő Kintstartó a' maga Segédjétől, ki az arany és ezüst emlékeztető pénzeket vitte, 's nehány első rangú Német, és Nemes Magyar Testörzöktől kisértetve, 's ſzórta az emlékeztető pénzeket a' Nép közzé. Bezzeg vólt *Kapdulátzió*. A' fejér és veres poſztó is a' Népnek engedtetett, a' mellyen ment vala ő Felsége a' Templomba.

A' Kir. ebédlő Aſztal' el kéſzíttetéséhez derekaſſan hozzá láttak azonban, az Orſzág' ezüst edénnyeinek örökös Gondviselője, vagy Ezüst-Kamarássa (*Erbſilberkämmerer*), a' fő Konyhamester, és az udv. fő ezüst Kamarás, a' ki Helytartója vólt a' fő Konyhamesternek.

Az étel-vivők előtt ment az örökös fő Aſztalnok, páltzáját kezében tartva. A' második fogás étkeket, valamint a' poſzpáſztot is a' Ts. 's K. Nemes Iffjak vitték.

Midőn

Midőn már el kéſzült vólna az Aſztal: jelentést tett ez eránt ő Felségének az Orſzág' fő Ud. Mestere, melly jelentésnek vételével meg indúlt ő Felsége koronás fővel a' Rendek' Szobájából azon nagy Szálába, mellyben tartatott 4-diken a' Hódolás; moſt pedig terítve vólt a' Királyi Aſztal. Elötte mentek ő Felségének a' Miniſterek, Rendek, és az Orſzág' Jegyvivői, 's tiſzteletet tett az örökös Ajtónálló.

Minekelötte le ült vólna ő Felsége: általadta egy Ts. 's Kir. Nemes Iffjú, az örökös fő Trántsérozónak a' medentzét, 's ez, vizet töltött az ő Felsége' kezére; az Orſzág' fő Ud. Mestere pedig, az ör. ezüst Kamarástól által vett törülközőt kendőt tartotta.

Az Orſzág' ör. Ud. fő Mestere, oda illette a' ſzéket ő Felsége' ſzámára az Aſztalhoz, mellyhez minekutánna le ült vólna, dob 's trombita ſzó alatt ő Felsége: le vette fejéről a' Koronát az Orſzág' fő Kamarássa, 's tette azt eggy aſztalra, melly az ebédlő Aſztalnak jobb óldala felöl vólt helyhetve. Ezen Aſztalra vóltak már ekkor lerakva az Orſzág' több Jegyei is. Ezen Jegyekre vigyázott az Orſzág' fő Kamarássa, 's midőn ez ebédhez ült vólna, az Orſzág' Al Kamarássa (vagy is annak Helytartója: minthogy már ma nints meg valósággal az Orſzág' Alkamarási örökös Hivatal).

Az örökös fő Konyhamester, oda adta ő Felségének az étkek' laistromát.

Az ebéd' kezdetekor, az Orſzág' Tiſztviselői, és a' Ts. 's Kir. Miniſterek tettek ſzolgálatot, 's a' *Morvai* és *Silésiai* Deputátusoknak különös hely vólt ki mutatva.

Az ő Felsége' ſzéke háta megett állott az Orſzág' fő Udvari Mestere páltzásan, e' mellett bal kéz felöl az ör. fő Ud. Mester, hasonlóképpen páltzásan; a' Gárda-Kapitányok pedig két felöl az aſztal-állás mellett.

A'

A' Ts. 's Kir. fö Ud. Mester, a' több Ud. fö Hivatalbéliekkel eggyütt, az ebédlö Aſztalnak jobb oldala felöl állott. Bal felöl pedig, de az aſztal-álláson alól, az ör. fö Aſztalnok páltzásan, és az ör. fö Konyhamester.

Az örökös fö Pohárnok töltött az ö Felsége' poharába, az örökös fö Trántsérozó pedig trántsérozott.

Az elsö ivása után ö Felségének, mind Aſztalokhoz ültek a' Ts. Kir. fö Udv. Hivatalbéliek, és az Orſzág' fö Tiſztviselöi, a' magok vendégeikkel eggyütt.

Midön a' fö Ezüst-Kamarás jelentést tett vólna a' Koſekrátornak, 's a' több Aſztaloknál ülö Méltóságoknak is, hogy ö Felsége mindjárt fel fogna kelni az ebédtöl: mind fel keltek Aſztalaik mellöl a' Méltóságok, 's a' Kir. Aſztalhoz sereglettek; hanem a' Konſekrátor a' maga ſzékében maradott, míg ö Felsége meg mosta a' maga kezeit.

A' kéz-mosásnak végbe-menetele után, feltette az Orſzág' fö Kamarássa a' Koronát sipka nélkül az ö Felsége' fejébe, 's azzal fel kelt ö Felsége.

A' Konſekrátor, az Udvari Ceremoniáriusnak segíttsége által, el mondta a' *Gratias agimust.* Ekkor, az Orſzág' Tiſztviselöi ismét kezekbe vették, párnástól eggyütt a' Jegyeket; 's megindúlván a' Szálából ö Felsége, a' jelenlévö minden Méltóságoknak seregében, ment a' maga Szobáiba.

Az Orſzág' fö Tiſztviselöi le rakták az Orſzág' Jegyeit, az e' végre ki rendeltt Kir. Szobában; az Orſzág' fö Kamarássa is le vette az ö Felsége' fejéböl a' Koronát, 's helyhette azt a' maga párnájára, az Orſzág' több drága Jegyei közzé. Ezzel bútsút vettek minden Orſzágos Tiſztviselök; 's így lön vége a' Tseh Koronázás' pompás tzeremoniájának.

A'

A' Tsáſz. 's Kir. Familia, egy veres bársony borítékú ſzínből nézte vólt a' Kir. Ebéd' tzeremoniáját. Az ö Felségek' nézö ſzínjével által ellenben vólt a' Musikások' karja.

A' F. Tsáſárné, 12-diken koronáztatott *Tzeh* Orſzágnak Királynéjává. — Miben különbözött ezen koronázás, Tsászár ö Felsége meg koronáztatásától, következendö Levelünkben fogjuk elöadni.

A' Kir. Koronázás' Napján ki-világosíttatott más épületjei között *Prága* Városának, különös emlékezetet érdemel a' könyv-visgáló Hivatal' épületje. — Itt ſzemléltetett az ö Felsége' Képe két Geniusok' kezekben, által-láttzólag meg-világosítva, melly alatt ezen *Chronoſticon* olvastatott:

LeopoLD! Vnſer tItVs, Vnſer MarC aVreL,
Vnſer fVrſt, Vnſer Vater!

(Leopold! mi Titusunk, mi Marcus Aureliusunk, mi Fejedelmünk, mi Atyánk!)

Alább láttatott, a' *Machiavell'* Könyvét ſzéllyel ſzaggató, 's arra következendö ſzententziát mondó *Minos*:

Ad Catalogum prohibitorum! Leopold. II. regnat.

Magyar Orſzág.

Poſon-Vármegyéből, Sept. 18-dikán.

„A' Gróf *Pálffy Károly* ö Excel. ja' el égett Majorjához közel vagyon egy Kaſtély is, mellyben sokſzor ſzokott múlatni ö Excel. ja. A' tüz négyſzer kapott vólt belé ezen Kaſtélyba, de mind a' négyſzer olly ſzerentséſſen eleit vették, hogy nagy károkat nem tehetett. Hanem utólljára még sem menthették vólna már meg a' lángok' erejétől a' Kaſtélyt, ha tsak *egy reſzeg Ember* — jó kurázsival lévén a' bortól — fel nem máſzott, 's el nem óltotta vólna az el hatalmazni kezdett tüzet. — A' miólta *Noë* nagy Apánk' módján fellyül hör

pen-

pentett a' ſzöllő' leviből; talám soha se vólt még haſznosabb következése a' réſzegségnek."

Pestről, Sept. 14-dikén.

Ma kezdődött el itten az Evangyélikusok' Zsinatja (a' Reformátusoké is *Budán)* következendő tzeremoniával:

Reggeli 9 órakor, öſzve gyülekeztenek ſzáz Deputátuſſaik a' Vármegye' Házába. Tiz órakor négy belső, 's ugyan annyi világi ſzeméllyekből álló Deputátzió küldetett, Kir. Bíztos Gróf *Korompai Brunſzvik Józſef* ő Kegyelmességéért, kinek el érkezésével el énekeltetett a' *Veni Sancte*, 's egy Deák könyörgés *) tartatott. Végződvén az ájtatosság, jeles Beſzédet tartott említett Királyi Bíztos ő Kegyelmessége, mellyre Kir. Tanátsos M. *Balog Péter* Ur ékesen felelt. Szóllott annak utánna Főtiſz. *Torkos Mihály* Superintendens Ur, az Egyházi Rend' nevében. — A' Zsinat' Elölülőjévé, *Csanádi* Fő Ispány B. *Prónai Láſzló* ő N. ga, Al Elölülővé pedig Kir. Tanátsos Mélt. *Balog Péter* Ur tétetett. Zsinati Jegyzővé *(Synodalis Notáriuſsá)* válaſztatott a' Papi Rendből: T. *Ráth Mátyás*, *Győri* Predikátor Ur; a' Világiak közzül pedig Tek. *Baloghy Mihály* Ur, *Hont-Vármegyei* második Al Ispány. A' Jegyző-Könyv *(Protokollum)* eránt a' végéztetett, hogy azt naponként eggy elegyes Deputátzió tekintse meg. Ezen közben, négy Küldöttjei érkeztek a' Refor. Zsinatnak *Budáról*, kik között Tekin. *Domokos Lajos* Ur vólt a' Szóſzolló **), 's oda ment ki fon-

*) *A' ſzámos Tót, és Német Küldöttek miá kiſzorúlt a' Magyar Iſteni tiſztelet.*

**) *Az Orſzág-Gyülése' alkalmatoſſágával, Papok vóltak a' Szóſzollók, midőn eggyik Tábla a' másikhoz Deputátusokat küldött.*

fontos Befzédjének a' summája: hogy „*a' Református Atyafiak, továbbra is ajánlják baráttságokat az Evangyélikus Atyafiaknak*“ *). Ez, 12 óra után lett. Viſſza térvén a' Ref. Követtség, nyóltz Követek rendeltettek az Evangyélikusok' réfzéről is a' Ref. Zsinathoz. *Gömör-Vármegyei* Fő Notárius T. *Tsáfzár András* Úr neveztetett a' Követek között Szófzollónak. Minthogy már akkor haladott vólt az idő, olly útasítással botsáttattak el a' Követek, hogy tsak a' más napi ülésben fzámollyanak Követtségekről. Ma mutatják fel minden Deputátusok, a' magok Hit-Leveleiket az előlülő Méltóságoknál.

Eperjesről, panafzképpen irják, hogy az ott nem régiben tartatott Ev. Ekklésiai Gyülésnek első napján, afztalhoz sem méltóztattak az Egyházi Személlyek; hanem tsak oldalazni kellett nékiek, mellyen ezek annyira is meg illetődtek, hogy mindnyájan haza kéfzültek. Más nap tehát leülhettek ofztán közzülök némellyek, de kevesen.

A' *Gömör-Vármegyei* Evangy. Gyülésben is, sajnosan esett az, a' mint értjük, az Egyházi Személlyeknek, hogy midőn a' Megyebéli Esperest Tifz. *Koroni* Úr fzóllani kezdett vólna az Egyházi fenyitékről, illy fenyitő intést kapott az ott elől ült Világi Úrtól: *Dominatio Veſtra cum nihil intelligat ad rem, ſedeat.* (*Az Úr ökeme ſemmit ſem ért a' dologhoz, azért üllyön-le*). Meg akarván mutatni az említett Esperest Úr, hogy ért a' dologhoz: két árkusra terjedő munkátskáját botsátotta világ eleibe, következ-

zen-

*) *Gyönyörű nevezet, az atyafiái nevezet; de az nagyon rutítja, hogy ritka fzokott lenni az Atyafiak közzt az eggyeſſéz.*

zendö tzim alatt: *Diatribe de Regimine Eccleſiæ Evangelicæ, Auctore Frid. Coroni apud Rathov in Incl. Comit. Gömör. Sacrorum Antiſtite, & Contubernii Evang. Gömör. Seniore. Schemnitzii* 1791. — A' Levéliró Úr, ezt veti utánna tudósításának: „*Ezen munkátskának figyelmetes Olvasója azt fogja vallani, hogy ért T.* Koroni *Úr a' hegedühöz; 's azért, hogy helyeſſen akarta vonni a' nótát, nem kelle vala fejéhez verni a' vonót.*“

Frantzia Orſzág.

Sept. 2-dikán fel olvastatott még egyſzer a' Konſtitutzió' Summája a' Nemzet-Gyülésében, 's ezen két Tzikkelyek adattak hozzája:

1.) Nemzeti Innepeket kell fel állítani, a' Polgárok köztt való atyafiúi ſzeretetnek megerössítése, 's a' Konſtitutzióhoz, Hazához, és Törvényhez való polgári buzgóságnak nevelése végett.

2.) Egy közönséges Polgári Törvény-Könyvet kell kéſzíteni.

Midön azon Végzésnek olvasására értek vólna, mellyet a' jövendöbéli Conſtituens Gyülések *) eránt hozott vólt a' múlt Aug. 29-dikén a' Nemzet Gyülése: újra vetélkedések támadtak a' felett; minekokáért által adatott az, módosítás végett a'

*) *A' moſtani Nemzet-Gyülése után rend ſzerént következendö Gyülések ugyan nem leſznek többé Conſtituens, hanem Törvényhozó Gyülések. Conſtituens Gyüléseknek fognak tsupán azok a' rend-kivül-való Gyülések neveztetni, mellyek által valamelly változást akar a' Nemzet, bizonyos idö-ſzakaſzokban tétetni a' Konſtitutzión.*

a' Konſtitutzió körül dolgozott Deputátziónak, melly, más napra el kéſzítette a' tőle kivántt új feltételt, a' midőn, t. i. Sept. 3-dikán mindjárt felolvastatott az, 's meg is állíttatott. Vóltak még ezentúl némelly vetélkedések: de a' Konſtitutzióban semmi változás sem lett többé. Végre tehát következendő értelmű feltételt terjeſztett *Lanjuinais* Úr, meg-határozás végett a' Gyülés eleibe: „*Jelenti a' Nemzet-Gyülése, hogy a' Konſtitutzió el-végeztetett, és hogy ő (a' Gyülés) ſemmit ebban többé nem változtathat.*" Ezen feltételt tökélleteſſen helyben hagyta a' Gyülés, 's maga végzésévé tsinálta. Meg-határoztatott továbbá, hogy a' Konſtitutzió' Summája ki-nyomtattassék, 's minden Kerületekhez el-küldődjék, hogy azt minden Polgári Gyülekezetek, magok saját Gyüléseikben fel olvastathassák. Utóllyára ki rendelte a' Gyülés, maga Tagjai közzül azon hatvan Követeket, kik a' Konſtitutzió' Summájával a' Királyhoz mennének; kik is estvéli 9 óra tájban indúltak meg, a' *Párisi* Gárdáktól, 's a' Népnek örvendező sokaságától körül vétetve, fáklyák világánál az Udvar felé.

A' Tanáts-Szobában várta a' Király, a' N. Gyülése' Deputátzióját. Körülötte vóltak a' Királynak a' maga Miniſterei, 's más külömbkülömbféle Személlyek.

A' Deputátzió' Szóſzollója *Thouret* Úr, így ſzóllott a' Királyhoz:

„*A' Nemzet' Képviselői, ide hozták Felségedhez, el-fogadás végett a' Konſtitutzió' Summáját, melly a' Frantzia Népnek ſemmi idő-haladék által el nem töröltethető Juſſait ſzentekké teſzi; a' Trónusnak valóságos méltóságát meg-erőssíti; és az Orſzág' Igazgatásának új életet ád.*"

A' Király, igen kegyeſſen fogadta a' Deputátziót, 's ezt válaſzolta nékie:

„*Uraim!*

„*Uraim! Én meg fogom visgálni a' Konſtitutziót, mellyet az Urak által küldött hozzám a' Nemzet-Gyülése. A' mennyire csak meg engedi ezen nyomos tárgy, sietni fogok a' magam' meghatározásával, 's leg ottan tudtára adom azt a' Gyülésnek. A' hely eránt, arra határoztam magamat, hogy Párisban maradjak* *). *A' Párisi Nemzeti Őrállók' közönséges Kormányozójának fogok ſzükſéges parantsolatokat adni, a' magam őrizetése végett.*“

Sept. első napjától fogva, nintsenek többé strázsák a' Kir. belső Szobákban; mint vóltak azoltától fogva, hogy viſſza vitetett a' Király *Varennesből Párisba;* 3-dikon pedig minden kapui és ajtai meg nyittattak a' Kir. Udvarnak, és a' Kertnek, 's lehetett a' Kir. Familiát ſzemlélni a' sétáló helyen.

Elegyes Történetek.

Az új *Strasburgi* Püspöknek új Generális Vikáriussa *Schneider Eulogius* Úrról, azt a' hirt támaſztották vólt némelly közönséges Levelek, hogy meg feleségesedett *Strasburgban.* Ezen hirnek mi hitelt nem adtunk; azért munkánkba bé sem iktattuk, hanem ide iktatjuk most azon tzáfoló Jelentést, mellyet az említett hazug hir ellen tétetett *Schneider* Úr közönségessé. Ez az:

„*Ha tselekedtem vólna is én azt*, úgymond, *(t. i. meg házasodott vólna)*: *ez, éppen nem vólna nagy vétek a' meg-világosodott Emberek' ſzemeik előtt;*

*) *Szabaddá hagyta t. i. a' Nemzet-Gyülése a' Királynak, hogy ha úgy fog néki tettzeni, ki mehet Párisból a' Fontainebleaui Kaſtéllyába, a' Konſtitutzió' Summájának meg-visgálására.*

előtt; mert én tsak azzal a' jussal éltem vólna, mellytől minket kegyetlenül meg fosztott a' Római Hierárchia (Szent Uralkodás), 's a' mellyet most ismét vissza adott a' Frantzia Konstitutzió. De még ekkoráig nem gondolkoztam én arról, és mind azokat, kik a' fenn ki tett hirt olly tzéllal terjesztették, hogy annál fogva előbbeni Polgár Társaimat, felőlem való jó vélekedésekben meg tántorítsák: gonosz, és alatson gondolkodású rágalmazóknak vallom ezen rendeimben. Egy olly időben, mellyben annyit kell gondoskodni, 's küszködni a' mi Konstitutziónk' Barátinak: sokkal más Plánumok, 's munkák körül jár az én eszem."

Egy *Frantzia* Pap, ízetlen elmésségét akarván mutogatni, így kezdett egykor a' Predikátzióhoz: „*Kedves Halgatóim! Én, mássor az Isten' Beszédét szoktam előttetek, ezen predikálló székből magyarázni; hanem most az Ördög' szavait vettem fel letzkéül, a' mint hallatok el olvastatni.*" Predikálott t.ia'Kr.ust megkisértettÖrdög'szavairól. Mostanában pedig egy *Sváb* Pap az Ördögöt válaszotta igen esztelenül 's szerentsétlenül Éretnektérítővé. A' dolog így történt: *Sváb Országnak* déli részében, által megy a' szomszéd helységből *V—n* nevezetű faluba egy tenyeres talpas Mészáros, 's bé fordúlván a' tsap-székbe, le ül eggy asztal mellé, 's bort kér magának. Mivel a' más asztalnál ott látta a' Falu' lelki Attyát egy testes palatzk bor mellett; ö bizony alkalmatosságot vett ezen látásból, a' Papokról, 's a' mai gondolkozás' módjáról való beszélgetésre; 's olly világosan talált a' tele poharak' világánál beszélleni, hogy tovább már nem halgathatta tsipös okoskodását a' Plebánus, hanem félbe hagyta a' *Vitruvius* forgatást, 's el ment nagy mérgelödve. A' Mészáros haza felé indúl estve felé: hát a' mint eggy erdön ment vólna keresztül, eleibe

áll

áll egy meg-testesültt Ördög. Jól ki vóltak a' szarvai, és a' ketske-lábai tsinálva, 's ugyan sustorikolt: úgy meg okádta a' tüzet. Azonban neki is rivakodik, rémítö hanggal a' Mészárosnak: „ *Mindjárt széllyel teplek most*, úgymond *átkozott Eretnek, mit beszélltél a' vendégfogadóban? — Különben most tsak nem bántalak, menny el, 's mond meg a' több tzimborásidnak, hogy rövid idön el fogom öket mind ragadni, 's holtt testeiket a' madaraknak és vadaknak vetem eledelül.*“ — A' Mészáros meg nem rettent a' Sátán' szavaira, mert meg nem foghatta, hogy' állhatott vólna el az Ördög Térítövé. Reá uszítja tehát a' kutyáját, melly is Gazdája' kurázsijával birván, meg kapja a' Sátán' nyakán a' bört, 's földre teríti. A' Mészáros pedig neki áll a' görtsössével, 's midön már derekasan exortzizálná: *Jésus Mária Józefet* kiáltott az Ördög. Végre meg némúlt. A' Mészáros visza tért a' faluba, 's el beszélte, mi történt rajta. Egynehány Lakosok el mentek vele kár-látóba, 's hát ördögképében egy jámbor Lakos társokat találtyák a' halállal küszködve; ki is a' mint még beszélhetett, meg vallotta, hogy *ötet a' Plebánus vette reá, hogy magát Ördöggé maskarázná, 's ennél fogva ragadná ki eggy Eretnek' lelkét a' pokol torkából.* — Meg esett néki szegénynek, a' rendkivülvaló térítés' módja: mert eggy óra múlva meghólt.

A' nem módjával való világosodásnak is vagynak rosz következései, az igaz: de bezzeg vóltak 's vagynak ám a' sürü tudatlanságnak is, mint ennek új szomorú példáját találhyuk az elbeszéltt történetben. — Mit kell hát tenni az illy rosz következések' el-távoztatására? — Világositani a' homályban járókat, de módjával. Ez, nem könnyü dolog: de azonban nem is lehetetlen az okosságnak!

Egy

Egy *Lübeki* ſzegény Legénynek, úgy megütötte vólt a' lapos guta az erſzénnyét, hogy kéntelen vólt nyomorúltt a' Parókáshoz menni, 's el adni valami kevés pénzért a' maga haját. Midőn viſſza felé andalgott vólna a' haj' árrával, éppen a' Lotteriás előtt talál el menni. Noſza az a' gondolat ſzármazik benne, hogy jó vólna több pénzetskére ſzert tenni. Nem soká hánnya veti magában a' dolgot, hanem ki adja biz ő nehány garaskáját a' markából, 's bé nyúl jó reménység alatt a' ſzerentse-fazekába. — Mit nyere veſzökös? Nagy fittyre — egy füsüt. — Sokan meg nevetik ezt az esetet, még ollyanok is, a' kik, ha körül néznék magokat, máſſait találnák magokban is, más tekintetben, e' példának!

Gróf *Mercy-Argenteau*, Aug. 28-kán érkezett viſſza *Londonból Brüſſelbe.*

Míg a' *Svéd* Király, azon hánnyta vetette az eſzét *Német Orſzágban*, hogy' segíttsen a' *Frantzia* Királyon: az alatt oda haza tanátsot tartott ő ellene a' *Svéd* Nemesség, melly még moſt is nehezen ſzenvedi a' Polgári Rendnek ez által a' Király által lett fel-emeltetését.

Még eddig nem vólt a' moſtani Török Tsáſzárnak semmi magzatja, mellyért nagyon is morgott a' Nép; hanem a' múlt Jul. 15-kén közönségessé tétette, a' ſzokás ſzerént egy Templomban, hogy két Felesége vagyon teréhben, 's ugyan akkor gazdag alamisnát is oſztogattatott, és sok könyörgéseket tétetett, említett Feleségeinek ſzerentsés ſzülésekért.

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájának F f f árkusát.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 20-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Béts.

Tegnap előtt érkezett ide *Prágából* Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége, *Jósef* Fő Hertzeggel eggyütt. Ez, *Bétsben* maradott; a' Nádor-Ispány pedig le indúlt tegnap, a' maga rendes lakó helyére *Budára.*

A' *Prágai* Koronázás' alkalmatosságával, hatvanhárom Tsáfz. 's Kir. Kamarásokat tett ő Felsége, kik között négy fzületett Magyar Grófok is vagynak; úgymint: Gróf *Erdödy Sándor*, Gr. *Eſzterházi Imre*, Gr. *Galántai Fekete Ferentz*, és Gr. *Serény Lajos.*

A' Fels. Tsáfzárné pedig hufzonöt Dámákat vett bé Sept. 14-dikén, a' Kereſztes Dámák' Rendjébe, kik között következendő Magyar Aſſzonyságok vagynak: *Battyáni Serafina* Gr. Aſſzony, Gr. *Andrásiné*; *Csáky Vallburga* Gr. Aſſzony, Gr *Andrásiné*; *Szirmai Anna* Gr. Aſſzony, Gr. *Csákyné*; *Battyáni Franciska* Gr. Aſſzony, Gr. *Feſtetitsné*; *Orczy Therésia* B. Aſſzony, Gr. *Keglevitsné*; *Aichbichl Theresia* Gr. Aſſzony, Gr. *Nádasdyné*; *Draskovits Borbála* Gr. Aſſzony, Gr. *Pejachevichné*; *Erdödy Anna* Gróf. Aſſzony, Gróf *Szirmainé.*

Mind fzárazon, mind vizen ditsö győzedelmekkel fejezék bé az *Oroſzok*, a' *Törökökkel* fzerentséſſen folytatott háborújokat. Utólsó tengeri diadalmokról, következendő tudósítást hozott H. *Potemkintől* az ide való *Oroſz* Követhez *Galitzin* Hertzeghez *Balkunin* Oberſtl. Ur ezen hónapnak 7-dikén:

„A' fekete tengeren lévő *Oroſz* hajós Seregnek Kormányozója *Usakov* Kontre-Admirál, reá találván Aug. 11. *Kalerach-Burien* nevezetű Promontoriummal által ellenben, a' *Török* hajós Seregre, melly is ott, egy fzárazon lévő Batteriának oltalmában tartózkodott vas-matskákon: leg ottan alája ment az említett Batteria' tüzének, 's a'

Török hajós Sereget egéſz vitézi bátorsággal meg támadta. Az *Oroſzoknak* 16 öreg hajójok vólt, 's 23 apróbb; a' *Törököknek* ellenben 18 öreg hajójok, 10 nagy, 's 7 kiſſebb fregátjok, és sok más kiſſebb hajójok. A' hartz, délutánni 5 órakor kezdödött. A' *Török* hajós Seregnek, *Algierből* való *Seit-Ali* vólt a' fö Vezére. Ennek hajóját rontották öſzve leg elöſſzör is az *Oroſzok*; úgy hogy ö maga kénteleníttetett első lenni a' meg-ſzaladásban; kinek példáját az egéſz *Török* hajós Sereg is tsak ugyan követte, minekutánna nem állhatta ki már tovább az *Oroſzok*' tüzét. Negyedfél óráig tartott a' viadal. *Usakov* Ur nyomában vólt a' ſzaladó Ellenségnek késö estig, a' midön el állott a' ſzél; hanem éjtſzaka ismét fel támadt, 's midön világosodni kezdett, látta a' Kontreadmirál, hogy már meſſze el vette magát a' ſzaladó hajós Sereg, 's *Konſtántzinápolynak* tartja a' vitorláit. Ö tehát *Emenü* Promontoriumhoz ment *Pharostól* nem meſſzire, három nap ott maradott, 's *kerülö hajókat* (*Kreutzer*) küldött el onnan, az Ellenség' haj. Ser. fel keresésére, a' mellyek erre reá akadván, sok hajóit réſz ſzerént el-süllyeſztették, réſz ſzerént el-égették, réſz ſzerént meg-fenekletették (kénſzerítették meg-fenekleni). Egy jó forma nagyságú hajóról, leſzedték elöre az ágyúkat, minekelötte azt el-égették vólna.

A' *Duna*' *túlsó* réſzéröl, azt a' tudósítást vették az *Oroſzok*, hogy még akkor magok se tudták a' *Törökök*, hová lettek az el-széledt hajójaik. Némellyek azok közzül, a' *Natóliai* partnál feneklettek meg. Hat *Tör.* könnyü hajók el-küldettek, a' *Kapután-Baſa*' fel-keresésére; de arra reá nem akadtak. Hat *Algieri* hajók, a' *Konſtantzinápolyi* tsatornába vették bé magokat éjtſzakának idején. Ezek között vólt az Admirális' hajója is, hanem az kezdett merülni, azért is segíttség-kérést jelentö lövéseket tett: mellyek-nek

nek hallására nagyon meg rettent a' Szultán, 's vele eggyütt egész *Konſtántzinápoly* Városa. Más nap ki ment a' Szultán, az említett hat hajók' látására, mellyek mindnyájan igen meg vóltak rongálva. Oda vóltak az árbotz-fáik, 's majd minden köteleik, és vitorláik. Magán az Admirál hajóján négy száz ötven sebesek vóltak, a' hóltakon kivül.

Az *Oroſzok*' részéről eggy Altiſzt, 's 16 Köz-Emberek veſztették életeket. Sebet kaptak: *Hanſer* Alkapitány, *Golovatſcheld* Hadnagy, *Schmuchen* Kormányos, két Altiſztek, és 23 Közemberek.

Usakov Kontreadmirál, *Várna* felé vette útját az *Emenü* Promontoriumtól olly tzéllal, hogy az ottan feküvő *Török* hajós Seregetskén is kereſztül eſſen; onnan pedig egyeneſſen a' *Konſtantzinápolyi* tsatornába mennyen, a' *Diván*' köſzöntésére: de nem hajthatta végre nagy következésü szándékát, mert Auguſt. 19-dikén parantsolatot vett, hogy többé a' *Törökök* ellen egy lépést se tegyen; minekokáért viſſza tért az *Oroſz* ki-kötö helyekbe.

Következendö értelmü Udvari Végzést tétetett közönségessé ezen hónapnak 17-dikén ö Felsége, hogy mivel már a' Had el múlt; 's mindenfelé böv aratás vólt: tehát a' jövö Október Hónapnak elsö napjától fogva, újra el fog kezdödni minden Ts. 's Kir. örökös Tartományokban a' gabona bé-vitelért való fizetés; akár más idegen Tartományokból; akar *Magyar Országról* való legyen a' gabona.

B. *Trenket*, fogva hozták ez elött nehány napokkal *Peſtről Bétsbe*. Kéttség kivül azért, hogy nem állotta meg, az ö Felsége elött közelébb tett fogadását. Azt mondják nevezetesen, hogy a' Békességkötés ellen irt vólna.

Ki gondolta vólna, hogy a' Szent István' Temploma tornyában lévö Örizöknek is olly találós eſzek legyen, mint a' millyennek remekjét adák a' napokban! — Nem akarván magok hajlódni, a' tüzre való fának fel-hordásával, kihirdetik biz ök a' Templom körül átsorgó 's andalgó emberek között, hogy most mindennek fel lehet pénz nélkül menni a' Sz. István' Temploma Tornyába. Sokan kaptak a' jó ſzerentsén; hanem midön fel akartak vólna indúlni, meg kérte öket eggy Örizö, hogy ne menjenek már fel üreſſen, hanem vegyenek magok múlattságokból eggy egy darab fát a' kezekbe, 's azzal ballagjanak fel. Minthogy ſzámoſſan kivánkoztak fel a' Toronyba; kevés idö alatt oda fel vólt egéſz rakás fájok az Örizöknek.

Magyar Orſzág.

Poſon-Vármegyéből irja egy jó Barátunk, hogy nem régiben Gróf *Károlyi József* ö Nagyságának eggy udvari Tiſztje, meg fordúlván *Nagy-Lévárdon*, az ott lakozó, 's úgy nevezett *Anabaptisták'* Aſſzonyaik közzül keresett ki egy ſzoptató Aſſzonyt, a' minden órán le-betegedendö Grófné ö Nagysága' magzattyának ſzoptatására. Méltó a' meg-jegyzésre, hogy már sok eſztendöktöl fogva, minden nagyobb Aſſzonyságok, mind ſzéllyel *Magyar Orſzágba*, mind pedig *Bétsbe*, *Anabaptistákat* hordatnak ſzoptató Dajkáknak, úgy hogy ezek már ſzintúgy reá tartják 's jól meg is fizettetik magokat. A' melly ſzoptató Aſſzonyt fogadott a' Gróf *Károlyi'* udvari Tiſztje, ſzoptatásáért ezer forintot igért néki, új ruhát, jó aſztalt, 's ha az Udvarnál akar maradni, hóltig való kenyere leſſz mind Urastól eggyütt. A' ſzoptató Aſſzony, maga ſzülöttyét *Nagy-Lévárdon* hagyta; de hogy tsonkulást ne ſzenvedjen addig a' tejében, míg meg ſzúl a' Grófné, egy más gyermekes Aſſzonyt fogadott

az

az udvari Tiſzt melléje 100 forintokba, a' kinek Gyermekét ſzoptathaſſa. Ha ſzülni fog a' Grófné, akkor ismét viſſza fog küldödni a' mellesleg való gyermekes Aſſzony a' Gróf' költségén. — (Nem tudhattam ki, *Nagy-Károlyba* e', vagy *Peſtre*, vagy tsak *Sastsinba*, 's onnan *Bétsbe* vitték a' ſzoptatót).

Az *Anabaptisták*, *Morva Orſzágból* ſzakadtak erre a' réſzére *Magyar Orſzágnak*. Német nyelven beſzélnek, de nem tiſztán. *M. Theréſia'* idejében, gyermekeiket hét eſztendös korokban újra meg-kereſzteltették vólt. De nehány eſztendöktöl fogva, a' Római Katholika Anyaſzentegyház' törvénnye ſzerént, ſzép tsendességben élnek. Ezekröl, reménylem, bövebben fogom tudósítani az Urakat. Igyekeztem az okát kitapogatni, miért kapnak úgy annyira az Uraságok az *Anabaptiſta* ſzoptató Aſſzonyokon. Magoktól is tudakozódtam. Egyebet nem tudhattam ki, hanem hogy nagy mellyjek vagyon, 's tiſztán viselik magokat. De hiſzem, jó tsetses, és tiſzta magok-viseletü Aſſzonyokat, *Debretzen*, *Ketskeméth*, *Szeged*, *Györ* 's a' t. körül is lehet eleget kapni! Ezek tehát el hiresedtek, magok se tudják, miért. Nem úgy, mint a' *Latzedemoni* Dajkák (Nutrices) 's nevelö Aſſzonyok, kiket méltán kerestek mindenüve egéſz *Görög Orſzágban*. Mert ezek, a' Görög Iróknak bizonyítások ſzerént, nem ſzorongatták öſzve pólyákkal a' kisded Gyermekek' gyenge tagjait; melly roſſz ſzokásnak annyi ſzomorú következései vagynak. Azon vóltak tellyes igyekezettel, hogy a' Gyermeket egésségessé 's erössé tegyék, arra ſzoktatták, hogy az étkekben ne válogasson. Ha sirt a' Gyermek, 's jó móddal el nem hagyatták vele sirást, sirni hagyták; se veréssel, se fenyegetéssel félelmet beléje nem öntöttek. Bal kezére ſzintúgy ſzoktatták, mint a' jobbra. Nem hagytak reá mindent, a' Gyermek' akaratjára,

hogy

hogy kényessé, 's el-türhetetlenné ne tegyék; se nem bántak vele felette kenényen, hogy félénk 's gyáva Ember ne vállyon belöle. — Nagyobbatska korokban, semmi módon meg nem engedték azt nékik, hogy a' tselédek között forogjanak, 's azoknak beſzédeikből, vagy példáikból a' roſſzat bé ſzivják.

Kivánnyuk ſzívünkből, ezen tökélletességeket a' Magyar Anyáknak is, melly kivánságunk mellett ſzabad légyen ezen kérdésetskét az egéſzséges testü, 's jó vérü édes Anyák eleibe terjeſzteni: Ugyan miért vonnák meg, az áldott természetnek intézete ellen önnön Magzattyaiktól Anyai *tejeket*; azoktól a' Magzatoktól, kiket tulajdon vérekkel tápláltak nehány hónapokig a' magok méheikben? és, miért zavartatnák meg idegen vérrel azt a' jó vért, melly ö belölök ſzivargott Magzatjaikba? —

Pestről, Sz. Mihály' Havának 16-dikán. „A' Református Atyafiak' Zsinatja, 14-diken éneklé el, valóban építö buzgósággal, édes Magyar Nyelvünkön a' *Jövel Szent Lelket*. Ö Kegyelmessége Iffjabb *Zsadányi*, és *Török Sz. Miklósi Almásy Pál* Ur, ékes és bölts Magyar Beſzéddel kezdette az Ülést, mellyre az ezen Sz. Gyülekezetnek ideig való Elölülöje Öregbik Gróf *Ráday Gedeon* Ur ö Nagysága, válogatott ki-fejezésü Beſzéddel felelt. Ha M. Gr. *Teleky Jóſef* Ur elérkezik: ö Nagysága fog a' rendes Elölülöje lenni a' Zsinatnak. Ezen Zsinat tartatik *Budán*, az Orſzág' Házának azon Szálájában, a' mellyben meg-boldogúlt Fels. *II. Jóſef* Tsáſzár és Király életében, a' Királyi Tábla ſzokta vólt tartani Üléseit.

A' *Budai* Ó-Hitü Kereſztény Atyánkfiainak örökös ditséretjekre ſzolgál, hogy a' Református Predikátor Uraknak önként ajánlották ſzállásaikat, 's nyertesseknek tartották magokat, a' kik illy betses Vendégeket kaphattak házaikhoz. „

Pest:

Pestről, Aug. 16-dikán. „Az Evangyélika Zsinat' második Ülésében, elö-adta B. *Prónai László* ö Nagysága mint Elölülö, a' Zsinatnak négy kiváltképpen való tárgyait, úgymint: az Egyházi vagy Ekklésiai Igazgatást, 's a' Házasságot, Tudományokat, és az Oekonomiát (gazdálkodást illetö dolgokat. Ezen elö adott négy tárgyakra nézve, ugyan annyi különös Deputátziók rendeltettek, a' mellyeket formáló Személylyeknek neveik, ki fognak annak idejében nyomtattatni a' Magyar Diáriumban. Az elsö tárgy körül, mind a' két Zsinattól ki rendeltt elegyes Deputátzió dolgozik; a' többiben pedig mind az Evangyélikus, mind a' Református Fél külön-külön. Azokra nézve, a' kik nem Deputátusok, mind a' *Budai*, mind a' *Pesti* Zsinatban a' végeztetett, hogy eggyáltalán fogva bé ne botsáttassanak. Deputátzió rendeltetett, Orszag-Birája ö Kegyelmességének tiszteletére. El-mentek némellyek, Kardinális ö Eminentziája udvarlására is.“

Miskoltzról, Sept. 15-dikén.

„A' napokban, következendö tzimü munka jött kezembe:

A' fekete epés mértékletnek (temperamentum), és az alatt el-rejtezett számtalan és tündéres betegségeknek, nevezetesen pedig a' köszvénynek, és láb köszvénynek, úgy az ótvarnak és arany-érnek az új tapaszta lásokból, különösen pedig Grant Vilhelm *tudós Londoni Orvosnak képzeménnyeiből, részszerént Angliából Magyarra fordította, részszerént ki-dolgozta* Benkö Sámuel, *N. Borsod-Vármegyének Fö Orvosa.*

Ezen munka 459 lapból áll.— Azt irja könyve végén a' tudós Hazafi:

„Ide

„Ide akarám ragaſztani (úgymond) a' fő-ſzédelgésről, és fájásról, meg-tébolyodásról, a' sárgaságról, ſzél-ütésről, és tagok' el-esésekről, tulajdon tapaſztalásaimból öſzve-rakott és le-irt munkámat is; de éppen a' húzá viſſza ſzándékomat, hogy tsak ezen el-kéſzültt munkának ki-nyomtatása is nem ſzegény Legénynek való.“

Meg tettzik ezen példából is, hogy nem a' Magyar Tudósokon múlik, a' Tudományoknak édes Anyai Nyelvünkön való terjedése. Mert ezek magok' meg-eröltetésekkel is kéſzek buzgó Hazaſiságokat meg mutatni. *Benkö Sámuel* Úr eggy azon Díſzei közzül édes Nemzetünknek, kiknek köz-haſznú munkáikat érdem-pénzekkel jutalmaztatták a' külső Universitások; a' ki tehát említett munkájából is ſzélesebb ki-terjedésü ditséretet reménylhetett vólna bizonyoſſan a' jövedelmen kivül; ha azt idegen nyelven irta vólna: kéſz vólt mindazáltal, tulajdon haſzna' 's ditsősége' rövidségével is Hazája' bóldogságát és ditsősségét nevelni; 's példájával Hazánk' tehetős Fiait a' Közjó' hathatós elő-mozdítására ébreſzteni — Nemzeti Litteraturánknak Metzenásokat támaſztani.“

Orossról (Szabólts-Vármegyéből), Szeptembernek 8dikán.

„Itten, mind ſzénánk, mind buzánk, Iſtennek hálá, böven termett; a' ſzürethez is mind a' *Hegyallyán*, mind az *Ermellyékén* igen jó reménységünk vagyon. *Erdélyből* azt hallám, hogy ott még nagyobb az oltsóság, mint nálunk.“

Peſt Vármegyében ſok helyeken éreztek a' málti Honap végén, 's ennek az elein föld indúlást.

A' *Ketskeméthi* Katholika Ekklésiának nagy Temploma — melly a' Református Atyaſiak' va-

ló-

lóságos Atyafiúi ſzeretetének örökös Emlékeztetője (*Monumentuma*) leſſz *) — ezen hónapnak 5-dikén ſzenteltetett fel. A' Nagy Misét, *Vátzi* Püſpök B. *Splényi* ő Nagysága tartotta. — Ki lett légyen a' Predikéllo Személly nem tudhatjuk: de akárki vólt, az Iſten áldja meg: mert jól beſzéllett az egymás el türéséről, 's a' költsönös ſzeretetről. Ha az oda való T. Plébanus *Harſányi* Úr predikállott (mint gondollyuk): annál nagyobb vigaſztalással halgathatták a' Református Atyafiak, hogy azon ſzép Beſzédénél fogva újra meg erössödhettek ezen okos, és jó Úrnák atyafiságos indúlati felől vólt előbbeni hiedelmekben; de a' melly hiedelmeket igen meg gyengítette vólt említett T. *Harsányi* Úr, az el múltt Úr-Napján a' piatzon el mondott prédikáttziójával.

Azt irják *Likából* Sept. 6-dikán, hogy hamis Emberek a' *Bosnyákok*. Nem akarják nékünk által engedni *Tzettin* és *Dresnik* Várait, a' Békesség-Kötés' ereje ſzerént; sőt nem akarnak egy talpallatnyi földet is. Dolog vólna biz az, ha az ökemek' akaratja meg állana. — De talán majd eſzekre térnek!

Auſtriai Belgyiom.

Eckeloo nevezetű helységben, *Gent* Városához három óránnyira, olly *vakmerő* vagy *merő vak* vólt egy Franciskánus, hogy az Eget hivta segíttségül, a' Tsáſzár, a' Közönséges Kormányozók, és az Uralkodóhoz hív *Belgák* ellen. Értésére esvén ez a' *Flandriai* Tanátsnak, kötözve vitette az említett Franciskánust *Gent* Városába. Az oda való Püſpök ki kivánta vólna a' Franciskánust; de a' Tanáts nem adta.

Nem

*) *Annak kéſzülésében ugyan is hathatós eſzközök vóltak a' Reformátusok.*

Nem foga a' *Brabantziai* Rendeken, a' Köz. Kormányozók' fenyegetése; mert újra tsak azt a' jelentést tették biz ök, hogy addig semmihez se nyúlnak, míg viſſza nem tétetnek azon öt Tagok a' *Brabantziai* Fő Tanátsba, kik ő Tsáſz. 's Kir. Felsége' akaratjából tseppentek el a' Tanátsbéli Uraságtól. Ezen dolog eránt Státus-Tanáttsa tartatott, a' Közöns. Kormányozóknak *Kriſtina* és *Albert* ő Kir. Hertzegségeknek jelenlétekben; 's a' lett a' határozás, hogy a' Rendek' nyakassága ellen hozott Végzése a' Kormányſéknek, előbb ugyan közöltessék magokkal a' Rendekkel; azután pedig küldödjék meg ő Felségének.

A' *Namuri* Népnek némelly réſze, azt kiábálta a' Hódolás' pompája alkalmatosságával, hogy a' moſtani Magiſtrátust tegyék le hivatalyából ő Hertzegségek a' Közöns. Kormányozók. De ő Hertzegségeknek e' vólt a' feleletjek: „*Mi, tellyes erővel fogjuk óltalmazni az ő Felsége' hív Szolgait, 's a' reájok bizott hivatalok náłlok maradnak.*" Ezen ſzókra, el halgatott a' patvarkodó sokaság.

Frantzia Orſzág.

Még nem bizonyos (így ſzóll egy *Frantzia* Levél, melly költ Sept. 8-dikán), mitsoda gondolatokkal van a' Király az új Konſtitutzió eránt; hanem már annyit tsak ugyan tudunk, hogy a' Tzimeres Rendeknek el-töröltetését meg nem fogja engedni. Nyilván való jele ennek az is, hogy midőn által adatott vólna ő Felségének a' Konſtitutzió' Summája, mind maga a' Király, mind a' Korona' Örökösse (a' Delfin), úgy nem különben a' külső dolgokra ügyelő Miniſter *Montmorin* Úr, *Duras* Marsall, 's *Briſſac* Hertzeg is a' Szent Lélek' Rendje Tzimereivel díſzeskedtek.

Azzal

A' *Párisi* Nép,

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

a' Fő Polgármesterét *Bailly* Urat moſtanában is lámpással fenyegette, hogy a' drágaság miá támadt zenebonát akarta a' gabona-piatzon letsendesíteni.

Lengyel Orſzág.

Ha ſzámoſſan találtatnak ezen Orſzágban, kik a' Konſtitutzió ellen zúgnak, következésképpen a' Király ellen is; mindazáltal sokkal többen vagynak azok, kik az új Konſtitutziót Orſzágok' újjonnan ſzülöjének tartják, 's annak eſzközléséért áldják a' Királyt. Ezeknek ſzáma közzül való a' *Polocki* Vajda, ki így irt Aug. 19-kén a' Királyhoz:

„Felséged, az egéſz Nemzet' javát vette fel a' maga gondjainak, munkáinak, 's fáradhatatlan törekedéseinek tzéllyáúl. Ezen Eſztendő' Májusának harmadik Napja nyilván ki-mutatta, mennyit dolgozott Felséged, tizenhét eſztendőktől fogva tartó Uralkodásának egéſſz idejében a' Közjóért, és különöſſen minden Lengyelnek bóldogságáért. Felséged' munkálódó ereje, 's mihozzánk háládatlan *) Lengyelekhez viseltető buz-

*) *Háládatlanok váltak a' Lengyelek, midön az itt következő Levél' végén elő forduló panaſzra fakaſztották a' Királyt. (Ezen Levéllel néhai Tubingai Prof.* Kies *Urnak válaſzolt a' Király* 1767 *ben Jun.* 10-*dikén*, *Királyságának* 2-*dik eſztendejében:)*

„Az Úr' Irásának, mellyet Májusnak 8-dikán botsátott hozzám, köſzönöm én azt a' hathatós gyönyörüséget, mellyet, eggy érző Léleknek eſzkö-

buzgó ſzeretete el hatott a' *Polocki* Vajdaságba is, jóllehet ez, az Orſzág' ſzélsö határain fekſzik. A' Király' ſzeretete fel-melegíti a' mi alázatos ſziveinket, úgy annyíra, hogy nem lappangtathatjuk már többé azon háládatosságnak buzgó indúlatit, mellytöl egéſzen el vagyunk foglaltatva. Mi, nagy Kegyelmességü Király! tselekeſſzük, a' mivel tartozunk, 's hiſſzük, hogy az egéſz Nemzet kötelesnek fogná magát esmérni, hasonló kötelességeknek tellyesítésére. Méltán ſzomorkodhatna rajta Felséged, ha azt kénteleníttetnék képzelni, hogy a' hív Lengyel Nemzetnek moſt élö Nyomával ki fog halni a' *Stanislaus Auguſtus* eránt való háládatosság. Távol legyen ez. — Minden ezután következendö *Nyomokban* (Nemzettségekben) fogſz Te élni, Király! A' mi Gyermekeink, kiket még karjaikon hordoznak a' ma-

közölhet eggy olly régi Barátjának róla való meg emlékezése' próbája, a' ki nékem, minekutánna már rég' idötöl fogva nagy köz-föld válaſzt bennünket egymástól, moſt csak azért ir, mivel engem' ſzeret. A' ki tudja betsülni a' baráttságot, nem tettzhetik az elött ſzáraznak, az Urnak — egy, ſzintén ollyan jó Embernek, mint Geometrának — ſzives irása' módja; és, valameddig egy Háromſzegnek (*Triangulumnak*) három ſzegeletei annyit fognak tenni, mint két egyenes ſzegeletek, mind addig igaz fog a' maradni, hogy az én ſzivem, eggy olly jóféle Embernek ſzeretetéért, mint a' millyen Profeſſzor *Kies*, háládatoſſan vér. Ellyen ſzerentséſſen az Ur, régi jó Barátom! Melly boldog vólnék én, ha az én Hazámfiai úgy gondolkodnának, mint az Ur! — Bizonnyal nem dühösködnének ellenem, mint moſt dühösködnek azért, hogy én nékik javokat akartam."

magok Annyaik, 's jóvá formáltatott hazafiúi és leányai vért ſzivátnak bé velek emlõjeikbõl, mínekelõtte ki tudják mondani az Atyai 's Anyai nevezeteket, már meg tanúllyák ezt rebegni: *Poniatovſzky Stanislaus Auguſtus.* A' Te emlékezetes Hiſtoriádat fogjuk mi leg elsõben is eleikbe terjeſzteni nékiek, a' Kriſztusról való Tudományon kivûl. Fogadd el bõlts Király! mai napon a' mi köſzönetünket, mellyet ſzáz ötven eſztendõk múlva is hasonló ſzívvel fognak viſzontagolni a' mi Unokáink. — A' Kir. Felség eránt való hívségünknek, 's a' Hazához való ſzeretetünknek meg mutatására, meg esküdtünk mi, az egéſz Vajdaságban Aug. 18-dikán az új Konſtitutzióra, mellynek meg maradásáért kéſzek vagyunk éini halni; minthogy azt, a' Nemzet' bóldogsága egyedûl való eſzközének esmérjük."

Nagy-Británnia.

Tizenketten fogattak el *Birminghám* Városában azon bóldogtalan Lakosok közzûl, kik, fel ingereltetvén, a' *Frantzia* Konſtitutzióhoz ſzító, 's az úgy neveztetett *Presbyteriánus* Polgár Társaik ellen, dühös kegyetlenséggel rabolták 's égették azoknak házaikat. Aug. 24-dikén végzõdött a' törvênnyek *Varvickban.* Nyólczan közzülök ſzabadon botsáttattak; négyen pedig halálra ítéltettek. — Minekelõtte hozzá kezdett vólna ügyök' visgálásához a' Törvényſzék, következendõ értelmû Beſzédet tartott hozzája a'Korona' Prokátora *Coxe* Úr:

„Ezek a' Foglyok azzal vádoltatnak, hogy õk kezdték el Doktor *Priſtley'* házát puſztítani, a' kinek mindenütt virágzó hire vagyon; 's jóltévõsége határt nem esmér. Az õ *politika* vélekedései ugyan sok Emberek' vélekedéseikkel nem eggyeznek meg; én sem hagyom azokat helybe; de ez tellyességgel nem ſzolgáltathat okot az õ

üldözésére, 's a' Törvények' óltalmától való meg-foſztására. Ha én *Birminghámban* lettem vólna, a' zenebona' idejekor: fel áldoztam vólna életemet az ö házáért. Az üldöztetett Félnek közönséges óltalom alá való vétele által, lehet eleit venni az üldözésnek. Sokan vagynak a' *Presbiteriánusok*. Nem vólna okosság, el hagyni nyomatni öket. Ismét elö fog kerülni Juliusnak 14 dik napja. Ismét inneplö Társaságok fognak azon öfzve-gyülekezni. Ha a' moſt el követett gonoſzságok büntetetlen maradnának: máſſzor is meg történnének azok tsalhatatlanúl. 'S kinek van jussa, annak meg akadályoztatására, hogy a' tsendes Lakosok öfzve gyülheſſenek, 's barátságoſſan eggyütt egyenek, és igyanak? Uraim! lelkekre tamaſztom az Uraknak, mint *Anglus*, 's Barátja a' mi Konſtitutziónknak, hogy a' magok kötelességét híven tegyék. Mindeneknek ſzemeik az Urakra vagynak moſtan függeſztve. Azt hallottam, hogy az Urak mind büntetetlen akarják hagyni a' partosokat; de úgy hiſzem, hogy az tsupa rágalmazás, és hogy az Urak mindenkor ſzemek elött fogják tartani a' magok' esküvéseket."

Szükséges vólt ezen hathatós Beſzéd, a' Törvény-Birák' lelkek-esméretének erössítésére. Mert a' *Birminghámi* Lakosok mind iſzonyodtak Törvénybirákká lenni ezen ügyben, 's húſznál többen kéſzebbek is vóltak le fizetni, a' Törvény-Biróság' fel nem vállalásának taksáját, mintsem el-fogott Polgár-Társaikra Törvényt tenni.

Midön a' Törvényſzék eleibe vezettettek vólna a' fenn említett négy ki-ſzententziáztattak, így ſzóllott hozzájok a' Törvényſzék' Elölülöje, B. *Perryn*:

„Foglyok!

„Foglyok! Titeket, igen ember-ſzerető, 's jó lelki-esméretű Birák találtak abban bünösöknek, hogy ti a' ti Polgár Társaitoknak házaikat, 's vagyonjaikat, a' kiktől semmi bántástok nem vólt, nagy vadsággal fel gyújtottátok 's el puſztítottátok. Hogy *Ekklésiát* 's *Királyt* kiábáltatok az erőſzakoskodás közben, azzal tsak palástolni akartátok haramiáskodástokat, 's kegyetlenkedésteket. A' Törvény, és a' Konſtitutzió elég hatalmasok, az Ekklésiának, 's a' Király' ſzentséges Személlyének, és minden jó Polgároknak óltalmazására; de ellenben elég hatalmasok ám azon roſſz Polgároknak meg-büntetésekre is, a' kik méréſzlenek a' Törvényt meg-sérteni. Ezeknek ſzáma közzül valók vagytok Ti, Szerentsétlenek! 's ſzükség, hogy a' ti vétkes tselekedeteiteknek árrát, mások' tanúságokra halálotokkal fizessétek. A' ti világi életeteknek tehát rövid időn vége leſſz; mellyre nézve intelek benneteket, hogy ezen kevés időt, melly még engedtetik tinéktek, fordíttsátok haſznotokra; békellyetek-meg a' ti meg bántatott Teremtőtökkel, a' ki egyedül mutathat kegyelmet hozzátok, mellyet a' ti Hazátoktól nem lehet már néktek várnatok. Az én utólsó, 's kedvetlen kötelességem abban áll, hogy a' Törvénynek ſzomorú ſzententziáját mondjam ki reátok, melly az, hogy ti (itt név ſzerént meg nevezte a' Bünösöket) azon helyről, a' honnan ide jöttetek, a' ki-végző helyre fogtok vitettetni, 's ott fel-akaſztatván mind addig függeni, míg meg haltok. Az Iſten legyen irgalmas a' ti lelkeiteknek!“

Keserves sirással kértek mind a' négy kiſzententziáztattak kegyelmet; de a' Biró újra értésekre adta, hogy már az lehetetlen.

Spanyol

Spanyol Orfzág.

Egy *Madriti* Levélből, melly költ Aug. 19-dikén, azt olvassuk, hogy a' *Spanyol* Udvar éppen nem fzándékozik *kanonikum argumentumokkal* disputálni (fegyvert fogni) az új Fr. Konftitutzió ellen; és hogy alkalmatossága se lehefſen az az ellen való fzóllásra, útazni küldötte *Párisból* a' Követjét.

* * * * * *

Irlandiában, következendö fzomorú eset történt nem régiben: *Clommeny* nevezetü Helységből (melly a' tenger' partján fekfzik) ki mentek fzokás fzerént nehány Gyermekek, a' fzomfzéd köfziklás hegyeknek eggy üregébe. A' mint ott jádzodoznának, rájok ment eggy ifzonyú nagyságú Saskeselyü. Egy négy eſztendös forma Gyermek, védelmezni akarta magát; de biz ötet fzegényt meg ragadta kegyetlen körmeivel a' Sas, 's vitte a' féſzkébe, a' hol ehes fiai vártak már a' prédára. Jelentést vévén az Atya, Fia' fzerentsétlenségéről, siet annak védelmére. Még láthatta, mellyik üregbe fzállott le a' Sas. Kérte tehát nehány fzomfzédit, hogy ereſztenék le ötet kötélen azon üregbe. De melly igen el hólt fzegény, midön fzemébe ötlött vólna, kedves Gyermekének vérzö teste. Már akkor ki vagdalták vólt annak mind két fzemeit a' sasok, 's egéſz testét rútúl öfzve martzongották 's fzaggatták. Midön látták a' sasok, feléjek való közelgetését az Embernek: oda hagyták prédájokat. A' megsebhedt fzivü Atya, magához vette kedves Gyermekének testét, mellyből három óra múlva kifzakadt nagy kinok között a' lélek.

Küldjük Tifz. *Versegi* Urnak 3-dik és 4-dik Enekjeit.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 23-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Frantzia Orſzág.

Folytatása azon nevezetes Levélnek, mellyet e' folyó Hónapnak 13-dikán küldött a' Király a' Nemzet-Gyülésébe.

Nem lehetett semmi kéttségem végtére, a' Nép' kivánsága felöl, úgymint a' melly egyſzerre ki-nyilatkoztatta magát, az Urak' munkájához való ragaſzkodás, és a' *Monarchiai* Igazgatásnak fenn-maradását tárgyazó hajlandóság által. Elfogadom annakokáért a' Konſtitutziót. Rajta leſzek annak belsö meg-maradásán, oltalmazni fogom a' külsö oſtromok ellen, 's elö-veſzem annak végre-hajtására mind azon eſzközöket, a' mellyeket önnön maga ád az (a' Konſtitutzió) nékem kezembe.

Minekutánna értésemre lett, hogy a' Népnek leg nagyobb réſze ragaſzkodik a' Konſtitutzióhoz: jelentem, hogy én nem kivánom többé haſználni azt a' segíttséget, mellyet kértem ebben a' dologban, 's mivel senkinek sem vagyok én másnak köteles ſzámadással, hanem tsupán tsak a' Nemzetnek: tehát nints is jussa senkinek a' panaſzolkodásra, a' midön én magam mondottam le a' segíttségröl.

Vétenék azonban az igaz-mondóság ellen, ha azt mondanám, hogy én, a' végre hajtásnak, és ki-ſzolgáltatásnak eſzközeiben egéſz mértékben találtam azt az eröt, melly ſzükséges vólna azoknak meg-indítására, és az *Eggységnek*, ezen nagy Birodalomnak minden réſzeiben való fenntartására; de mivel sokfelé oſzolnak még moſt az ezen tárgyakról való vélekedések: meg egyezem benne, hogy a' tapaſztalás maradjon annak Birájául. Ha jól fogok én, a' nékem általadott eſzközökkel élni: úgy senki sem vethet nékem semmit ſzememre, és a' Nemzet, a' mellynek javát kelletik egyedül való sinór-mértékül

tartani, olly módon fogja magát ki nyilatkoztatni, a' mint ki ſzabta a' Konſtitutzió.

De fő kötelességünk, hogy a' ſzabadságnak meg erössödéséért, a' Konſtitutziónak állandóságáért, és minden *Frantziának* ſzemélyes bóldogságáért; minden erönket eggyesíttsük, a' Törvények eránt való tiſzteletnek, a' jó rend' hellyreállásának, 's minden Polgárok' eggyesülésének eſzközlésére.

Ma, a' midőn tökélleteſſen végre hajtatott már a' Konſtitutzió, az ugyan azon Törvények alatt élő *Frantziák* tsupán azokat tarthatják Ellenségeknek, a' kik meg rontják a' Konſtitutziót. Az egyenetlenség, és függetlenség: ezek egyedül a' mi közönséges ellenségeink. Tellyes erömmel ellenek fogok én ezeknek állani. Szükség, hogy az Urak, 's utánnok Következői nékem segítstséggel legyenek. A' Törvény nem akar a' vélekedéseken (értelmeken) uralkodni, 's mind azokat óltalma alá veſzi, valakik a' magok tselekedeteikre nézve alája vetik néki magokat. Azokat, kikkel az üldözésektől, és nyughatatlankodásoktól való félelem el hagyatta Hazájokat, bizonyosokká kell tenni a' felől, hogy viſſza-téréssekkel bátorságot és tsendességet találnak. És hogy minden ellenségeskedés ſzámkivetteſſen; a' gonoſz, melly rend ſzerént való következése ſzokott lenni egy nagy Revolutziónak, meg akadályoztathaſſon; 's a' Törvény mától fogva el kezdődjön tökélleteſſen végre hajtatni: felejtsünk el minden meg-történtteket, 's minden pereknek, és törvényſzéki visgálásoknak, mellyeket tsupán a' Revolutzió' történetei okoztak, egy közönséges öſzve-békellés által ſzakaſſzuk végét.

Azokról nem is ſzóllok itten, a' kik, az én hozzám való hajladóságból tselekedték, a' mit tselekedtek: mert vallyon büntetésre méltóknak találhatnák e' ezeket az Urak? — A' mi azokat illeti, kik olly vétkekért fogattak el, mellyekben én

én, ſzeméllyes meg-bántatásomat találhatnám: azokra nézve is érzem magamban, hogy én minden *Frantziáknak* Királlya vagyok

Páris, Sept. 13-dikán
1791. eſztend. *Lajos.*

Utól-irás. Úgy ítéltem Uraim, hogy a' Nemzet' Képviselöi között, 's éppen azon helyen a' Konſtitutzionak el-fogadása eránt, a' hol vette a' Konſtitutzió a' maga lételét. Hólnap délben tehát a' Nemzet-Gyülésébe fogok menni. "

Ezen Levélnek fel-olvastatása alatt, nagy halgatás vólt a' Gyülésben; annak végzödését pedig közönséges örömnek több ſzöri kinyilatkoztatásai váltották fel.

A' Király' kivánságához képest, következendö tzikkelyeket terjeſztett *Fayette* Úr, meg-határozás végett az Orſzág-Gyülése eleibe:

1.) Hogy mind azon Személlyeket, kik a' Királynak el-útazása végett, fogva, avagy per alatt vagynak, haladék nélkül fel kell a' fogság és per alól ſzabadítani.

2.) Hogy a' Konſtitutzióban dolgozott Deputátzió, a' vétkekre ügyelö Deputátzióval eggyetértöleg, a' Revolutzió' dolgában kezdödött minden pereknek félbe-ſzakaſztása eránt egy végzést terjeſſzen, a' következendö napi ülésnek kezdetével a' Gyülés eleibe.

3.) Az eránt is végzést kell más nap hozni, hogy az Orſzágból való ki-mehetésnek, 's abba való bé-jöhetésnek a' Konſtitutzió által megállított ſzabadsága fel oldoztaſſon azon kötelek alól, mellyekkel azért ſzoríttatott vólt az meg, mivelhogy az akkori idö' környül-állásai úgy hozták magokkal.

Ezen elö-adott 3 feltételeket, köz akarattal Végzésekké tette a' Gyülés.

E' meg lévén, azt terjeſztette *Goupil* Úr a' Gyülés eleibe, hogy nevezzen ki 60 Személlyeket a' maga Tagjai közzül, 's küldje azokat a' Királyhoz; ö Felsége eránt viseltetö háládatosságának ki nyilatkoztatására. Ezen feltételre is reá állott a' Gyülés. Mindnyájan kivánkoztak Deputátusoknak, a' Nemzet-Gyülése' Tagjai.

Nem tsak a' Nemzet-Gyülése' Palotájában mutatta magát ez nap az öröm, és vigasság: ki-hatottak ezek annak falai közzül az egéſz Városba. Estvére kelve, ki vetkeztek tartós gyáſzokból *Páris*' úttzái — meg lévén világositvo minden házak.

Más nap, úgymint Sept. 14-dikén, jelentést tett a' Gyülés elött *Chapelliere* Úr, a' fellyebb említett Deputátzió' nevében: hogy a' Király nagy indúlattal, 's belsö meg-elégedésének ki-nyilatkoztatásával fogadta azt; nem papirosról válaſzolt; 's ugyan azért ſzivének ſzabad belsö érzéseit fejezte ki feleletében. Különöſſen említette *Chapelliere* Úr, ezen ſzavait a' Királynak: „*Most állott elö az a' ſzempillantás, mellyben Eggyé kell lennünk mindnyájunknak.*“

„Midön a' Királyné, kézen fogva vivén két Magzatjait, meg jelent vólna a' Szálában: igy ſzollott a' Király: „*A' Királyné, 's az én Magzatim is éppen azzal a' meg elégedéſſel vagynak, mint én.*“ Maga a' Királyné is bizonyította ezt, illy maga ki-nyilatkoztatásával, hogy ö is tellyes erejéböl fogja elközleni a' Konstitutziónak végre hajtatását.“ — Ezen Jelentés tételt nagy örömmel vette a' Gyülés. — Tizenkettödfél órakor indúlt meg a' Király, a' Királynéval, a' Kir. Familiával, 's Miniſtereivel eggyütt az Orſzág Gyülése palotája felé. Kerengöſſen intézte útját a' Városon keresztül. Valamerre ment, mindenütt öröm kiáltások eggyesültek a' Katonai Musikával. Midön közelgetett vólna a' Gyülés palotájához: elibe kuldetett ö Felségének 60 Tagokból álló Követség.

ség. Bé érkézvén a' Király a' Gyülésbe, le ült az Elölülő' jobbja felöl; a' Királyné pedig a' Királyi Familiával eggyütt egy orátori ſzékbe nem meſſze a' Királyhoz. Nagy halgatás lön. A' Király így ſzollott:

Uraim!

„*A' Konſtitutziának el-fogadása eránt tegnapi napon tett jelentésemnek meg-erössítésére jöttem ide. Ehez képest esküſzöm, hogy én a' Nemzethez, és a' Törvényhez hív leſzek, 's minden Hatalmat, mellyet vettem, fogok fordítani a' Conſtituens Nemzet-Gyülése által el-végzett Konſtitutziónak fenn-tartására, és a' Törvényeknek tellyesíttetésére.*"

Ellyen a' Király kiáltások váltották fel ezen ſzavait a' Királynak.

Így folytatta továbbá ö Felsége a' maga Beſzédét:

„*Bártsak ez a' nagy idö-pont, a' békeſſég' 's eggyeſſég' helyre-állásának is idö-pontja, 's a' Nép' javának, és az Orſzág' bóldogságának záloga lehetne!*"

Ekként ſzólván, alája irta magát ö Felsége a' Konſtitutzió' Summájának.

Öröm kiáltások töltötték bé ekkor újra a' Nemzet-Gyülése' Palotáját, 's a' Király igen nagy meg-indúlásban láttatott lenni.

A' Gyülés' Elöljárójának e' vólt a' felelete — valóban igen fontos, és hathatós felelete — a' Király' Beſzédére:

„*A' hoſſzas viſſza-élések, mellyek győzedelmeskedtek vala a' leg jobb Királyoknak érzéseiken, 's a' mellyek mindenkor alatsonították vólna a' Királyi Szék' nagyságát, el-nyomták Frantzia Orſzágot. A' Nemzet-Gyülése, mellyre bízta a' Nép a' maga kivánságait, juſſait, és hatalmát, el törölvén minden viſſza-éléseket, egöss fundamentom-*

tomra helyhette a' köz bóldogságot. Felséges Úr! a' mit ezen Gyülés végezett, meg-erössíttetett az, a' Nemzet' ſzava által. Bizonyítja ennek közönségeſſen lett helybe-hagyatását az, hogy az egéſſz Orſzágnak ſzéleſſen ki-terjedö minden réſzeiben kifogás nélkül végre hajtatik. Semmivé teſzi ez, azoknak erötelen törekedéseiket, kiket ſok ideig meg vakított, a' Nemzet' akaratjával való megnem elégedés, hogy ne láthatnák a' magok javát; 's igéretet nyújt Felségednek az eránt, hogy már moſt nem hijjába fog fáradozni a' Frantziák' javának munkálódásában.

Valamit tsak kivánhatott a' Nemzet-Gyülése, meg lett immár, ezen az örökre fenn maradandó emlékezetü napon, mellyen Felséged, mindeneknek hallottára kötelezte magát a' Gyülés' kebelében, a' Konſtitutzió ſzerént való Kir. Méltóságnak vóltaképpen való el fogadására. A' Frantziáknak Felségedhez viſeltetö ſzeretete és bizodalma az, melly a' Világ' leg ſzebb Koronájához való ditsöſſéges, és tiſzta Just adja Felſégednek; 's ennek birása eránt bátorságossá teſzik Felſégedet: egy ſzabadon végzett Konſtitutziónak el-enyéſzhetetlen méltósága; eggy olly Népnek le-tsepülhetetlen ereje, melly méltónak érzette magát a' ſzabadságra, 's végre eggy olly nagy Nemzetnek, minémü a' Frantzia Nemzet, az örökös Monarchiára lejendö mindenkori ſzüksége.

„Minekutánna Felséged azt igérte, hogy a' Konſtitutzió' kiſzolgáltatása minémüségének megitélését a' tapaſztalástól függeſztvén fel, fenntartja az Orſzágon belöl maga valóságában a' Konſtitutziót; 's azt minden külsö meg támadások ellen védelmezni fogja: már így kivülröl semmitöl se tarthat *) a' maga juſſainak helyes vól-

*) *Némellyek nem akarják ezt hinni azon okon, mi vel a' Tsáſzár, 's a' Pruſſziai Király valóság-*

vóltában; erejének, és bátorságának érzésében; 's Felséged' hív eggyütt munkálódásában bizó Nemzet: 's tsendes állhatatossága által eſzközölni fogja a' belsö ki-ſzolgáltatásnak ſzerentsés elömenetelét."

„Felséged elött méltán nagy, nékünk valóban kedves, a' mi Hiſtoriáinkban pedig örökre ditsöséges fog lenni, ezen újjá ſzületésnek idö-pontja; melly az Orſzágnak Polgárokat ád; Hazát a' *Frantziáknak*; Felségednek, mint Királynak, új nagy, és ditsö titulust; mint Embert pedig, új gyönyörüségeknek tartós érzésével bóldogítja."

Ezen Beſzédnek végzödésével, fel kelt a' Király ülö helyéböl, 's viſſza indúlt a' maga Palotájába, hová az egéſz Gyülés el kisérte. — Ez napon, még nagyobb mértékben mutatta repesö örömét *Páris* Városa, mint az ez elött való nap is. Estvére kelve, újra meg vólt az egéſz Város világosítva. — Örvendezö indúlatok köztt tartotta Sept. 15-dikén is a' maga ülését a' Nemz. Gyülése, 's a' Királyt meg kérette, hogy Sept. 18-dikán hirdetteſſe ki ö Felsége, innepi jeles tzeremoniával a' Konſtitutziót, 's minél elöbb az Orſzág' 83 Oſztállyainak minden fö Városaiban is. Az eránt is végzést hozott a' Gyülés, hogy mind azon ſzemélyek, kik a' ſzoptató Dajkák' béreknek meg nem fizetéseért vóltak fogva, ſzabadon botsáttaſſanak, 's a' közönséges Kintstárból fizettessék ki a' még hátra lévö adósságok; és hogy az Orſzágnak minden Oſztállyában hasonló jótétemény eſzközöltessék.

Magyar

ſággal meg igérték Pillnitzben az Artesiai Grófnak, hogy kéſzek fegyvert fogni a' Frantzia Királyért. — Az igaz, hogy megigérték. Erröl máſſzor bövebben.

Magyar Országh.

A' *Budai* 'Sinatról, avagy Nemzeti Egyházi Gyülekezetről, mellyet most tartanak a' Helv. Conf. lévö Evangyélikusok, következendöképpen irt *Budáról* ezen hónapnak 25-dikén eggy igen érdemes Hazafi:

„Ezen folyó September Hónapnak 12-dik napja vala a' Felség által arra rendelve, hogy mind a' két Conf. lévö Evangelicusok, eggyik ugyan M. Gr. *Brunszvik József*, másik pedig M. *Almási Pál* ö Excel. ájik jelenlétében, Nemzeti Egyházi Gyülekezetet kezdjenek tartani; de sok elö fordúltt akadályok miatt, a' 12-dik és 13-dik napokon hozzá nem kezdhettek, hanem az elsö öszve-ülés 14-diken esett meg. Ezen napon már reggeli tizedfél órakor, többnyire minden rendszerént való Küldöttek, 's azokon kivül is feles számú Egyházi és Világi Urak a' *Budai* Várban, az Országh' Házának egy szobájában, melly e' végre a' Felsöségtöl által engedtetett, öszve gyültek, és várták a' négy Fö Kurátornak, 's négy Püspöknek bé-érkezését, a' kik az alatt, többekkel eggyütt, elöre külön a' rendtartásokról tanátskozának; bé-érkezvén tehát azok is (az eggyik Fö Kurátoron M. Gr. *Teleki József* Uron kivül, a' ki még akkor jelen nem vala, 's még most sintsen), M. Gr. idösb *Rádai Gedeon* Úr, mint leg öregebb Fö Kurátor, röviden elö beszéllé az öszve-gyülésnek tzélját, és azt, hogy mivel az öszve-üléseknek Kir. Biztos' jelenlétében kellene tartattatni, azért illendö vólna, hogy K.B. ö Excellentziájának köszöntésére, és bé-hivására egy Deputátzió küldettetnék; a' minthogy mindjárt ki is rendeltettek négy Egyházi, és négy Világi Renden lévö Urak, a' kik ö Excellentziájához menjenek; mihelyt pedig ezek el-mentek, ismét más hasonló számból álló Deputátzió rendeltetett, a' kik ö Excellentziáját az Országh-Házá-

ka-

kapujában tiſztesen el-fogadják, 's bé-kisérjék: addig pedig az öſzve-gyültt TT. Sokaság semmihez sem fogott.

Viſſza érkezvén tehát a' Kir. Bíztos Úrhoz küldetett Követtség, hirûl hozá, hogy kedvesen vette ö Excell. ja a' köſzöntést, és mindjárt meg fog jelenni ; el-érkezvén pedig, a' másik arra rendeltt Deputátzió által tiſztesen el-fogadtatott, és bé-vezettetett: 's a' Palotában a' hoſſzú aſztalnak felsö végénél egy kis aſztal úgy lévén helyheztetve, hogy az mind a' hoſſzú, mind az annak véginél kereſztben feküvö aſztalnál egy kevéssel fellyebb esett, ott jobb kéz felöl le-ültettetett, úgy hogy a' majd válaſztatándó Elölülönek jobb keze felöl essen, de azzal egy lineában.

Mihelyt ezen ki mutatott helyet a' K. Bíztos Úr ö Excel. ja el foglalta, mindjárt (hogy a' Tanátskozás az Iſten neve' segíttségül hivásán kezdödjön) minden egyéb dolgoknak félre-tételével, el kezdette a' Gyülekezet énekelni azt a' Ditséretet: *Jövel Szent Lélek Úr Iſten;* és az el énekeltetvén, Föti. *Szalai Sámuel* Úr, mint leg öregebb Püspök, eggy igen ſzép, és jó hoſſzú Imádságot mondott, a' moſtani ſzent alkalmatossághoz képest; annak végeztével pedig ismét éneklés tartatott, 's a' Sz. *Dávid*' 'Soltáriból ez : *Naphoz napok adaſſanak a' Királynak* 's a' t. el-énekeltetett.

A' ſzent tzeremoniának végeztével, a' Kir. Bíztos Úr ö Excell. ája eggy igen ſzép Magyar folyó Beſzédet mondott, a' mellyben a' T. 'Sinatot is nagy illendöséggel köſzöntötte, 's maga moſtani hivatalát is a' Gyülekezetnek tudtára adta, (noha már annak elötte a' F. Kir. Rendelést párban M. Gr. *Rádai Gedeon* Úrnak által küldötte, és azt tit. Gróf Úr az alatt, míg a' Követtség a' Kir. Bíztosnak köſzöntésére oda járt, tudósítás végett el is olvastatta). Ö Excel. jának Beſzéd jére, fontos Magyar Beſzéddel meg felelt a' má

em-

említett leg idősbb Kurátor Gr. *Rádai*, és ez a' felelet is meg tétetődvén, 's a' két Beſzéd *Ellyen* kiáltásokkal végeződvén, a' F. Kir. Rendelést a' maga valóságában (in originali) által adta a' K. Bíztos Úr, 's az el-olvastatván, egyſzersmind Elölülőül köz-akarattal M. Gr. *Teleki Jósef* Úr, míg pedig ez meg érkezne, sokſzor tiſzteltt M. G. *Rádai* válaſztatott; Notáriusoknak pedig a' Világi Rendből: M. *Pogány Lajos* Adminiſtrátor, és *Szilasi Jósef* Urak; a' Papi Rendből pedig Tiſz. *Kármány Jósef* Úr. Ezzel oſztán a' tanátskozáshoz fogott a' 'Sinat, munkálkodása' tárgyául tévén a' Felséghez nyújtott könyörgő Levélnek foglalatját, és az azzal eggyező F. Rendelést.

Illendőnek tartotta leg előſſzör is a' *Budai* T. 'Sinat, hogy az Aug. Conf. lévő Atyafiak' T. 'Sinatját, (melly *Peſten* a' Ns Vármegye-Házánál ugyan ezen napon kezdette tanátskozását) arra rendeltt jeles Követtség által meg köſzöntse; a' minthogy erre a' végre nyóltz érdemes Személlyek, úgymint négy Egyházi, és négy Világi Urak ki is neveztettek, és el küldettek *Peſtre*; az alatt pedig tanátskozás tartatott az eránt, hogy mivel a' két Vallástételt tartó Evan. Közönségeket, a' tudomány is ugyan, és a' külső rendtartások nagyobb réſzént, de kiváit a' törvényes óltalom egyformákká tette, jó vólna, a' mennyire lehet az Egyházi Igazgatásban, 's az az eránt ſzabatándó Törvényekben egymás köztt meg eggyezni; és jó előre a' Materiákat ki válogatni, hogy mitsoda dolgok vólnának azok, a' mellyekben eggyik 'Sinat a' másikkal tellyesen meg eggyezhetne, és így eggyütt is munkálkodhatna; mellyre nézve helyesnek találtatván, hogy ezt a' dolgot jó vólna a' *Peſti* 'Sinattal, vagy annak arra rendelendő Deputátusaival eggyet értőleg próba alá venni; újjabban egy Papi és egy Világi Személlyből álló Követtség küldetett *Peſtre*, melly meg jelentené, hogy jó vólna mind a' két 'Sinatnak

nak bizonyos számú Személlyeket kirendelni, a' kik határoznák meg a' Materiákat, a' mellyekben egy-formálag, és eggyütt elegyesſen leheſſen dolgozni. El is ment ez a' Követtség *Peſtre*, de már a' *Peſti* 'Sinatot el-oſzolva találta; mert annak Tagjai, vévén a' *Budai* 'Sinat' köſzöntését, hasonló Deputátziót küldöttek *Budára* a' viſſza-köſzöntés végett, 's azonnal a' Gyülésből eltávoztak.

Meg tévén tehát a' moſt említett másod rendbéli *Budai* Követtség a' maga jelentését, hogy hijjába járt, a' dolog más napra halaſztatott; moſt pedig tsak az határoztatott meg, hogy mivel sok réſzben nem jó vólna mindeneknek ſzemélly válogatás nélkül a' 'Sinati Gyülésekbe bé-jönni, és ott a' tanátskozásokat hallani; az oda nem tartozandók köztt pedig ſzemélly-béli külömbséget tenni bajos, és így leg jobb vólna, a' Küldötteken kivül senkinek bé nem jöni: tehát kinek kinek Credentionálisa (Hit-Levele) visgáltaſſon-meg; a' minthogy erre a' végre rendeltetett is egy 8 ſzemélly-ekből álló Deputátzió, a' kik még az nap a' valóságos és törvényes Küldötteket öſzve irják, 's ezzel a' Gyülés el-oſzlott.

Másod napon tehát, úgymint 15-dik napján a' fenn említett Hónapnak öſzve seregelvén ismét a' Gyülekezet a' ki-rendeltt Helyre, a' tegnapi ki-rendeltt, de hijjába járt két ſzemélyből álló Deputátzió még két ſzemélly-ekkel ſzaporíttatott, és *Peſtre* által küldetett, hogy az öſzve-eggyezésről hírt vinne, és egy-ſzersmind jelentené azt is, mitsoda gondolattal vagyon a' *Budai* 'Sinat arról, hogy *kik lehetnek jelen, és kik nem a' Gyülésekben?* addig pedig, míg ezek követtségeket elvégeznék, bé mutatta maga munkáját a' Kredentzionálisok' meg-visgálásáról, az arra kirendeltt Deputátzió; melly bé mutatott munka mellé vala téve, 's el is olvastatott T. *Sinai Miklós* Úr' Kredentzionálissa, mellyet adott ö Kegyelmének a'

De-

Debretzeni Traktus' Seniora T. *Halmi* Úr, más két *Tractualis Aſſeſſoroknak* is *Subſcriptiojával*, de a' mellyet a' Deputátzió helyesnek, és bé-vehetőnek nem itélhetett, mind azért, mert abban T. *Sinai* Úr *Superintendensnek* neveztetik; mind azért, mert azt a' *Debretzeni Traktus*, törvénytelenül tartott Gyülésből adta, 's a' *Superintendentzia*' akaratja 's tudta ellen nem is adhatta; 's más nyomos okokért; és ezen vélekedését a' Deputátziónak a' T. 'Sinat is helybe hagyta, és a' Kir. Bíztos Úrnak meg-eggyezésével, az ellenkezések 's viſſzálkodások' el-kerüléséért, *Sinai* Urat a' Gyülésbe való bé-jöhetéstől el-tiltotta, meg engedvén azonban azt, hogy az ötet küldött *Traktusnak* törvénytelen tselekedetét irásban menthheſſe, 's mentségét a' meg-halgatás végett bé-adhaſſa. A' több *Superintendentziáktól* válaſztatott, vagy jóvá hagyatott Küldötteknek pedig, a' zavarodás' el kerülése végett, a' 'Sinat' Vice-Notáriuſſa' nevével jelelt papirosok oſztattak ki, a' mint az ollyanoknak is, a' kik a' rendes Követeknek valami ok miatt történhető jelen nem lehetésekkori esetre elöre a' *Superintend.* Gyülésekben már ki valának nevezve.

A' *Peſti* 'Sinat, a' Követtséget atyaſiságosan fogadta, és annak mind a' két tzikkelyére reá állott, mellyet így meg értvén a' *Budai* 'Sinat, azon tanátskozott, hogy hol legyenek ezek az elegyes öſzve-ülések, *Peſten* e' vagy *Budán*; de arra ütött ki a' tanátskozás, hogy ezt leg jobb léſzen magokra a' deputáltt Személlyekre bízni: a' minthogy azok ollyan ſzépen öſzve is eggyeztek, hogy az öſzve-üléseket *Peſten* tartották, mint az Aug. Conf. lévők' 'Sinatja' helyén, Elöl-ülőnek pedig a' Helv. Conf. lévők' eggyik Deputátusát Kir. Tanátsos *Vai Iſtván* Urat válaſztották.

A'

A' 'Sinatnak harmadik öfzve-ülése Sept. 20-dik napján tartatott, mivel az Elegyes (Mixta) Deputátzió' munkálkodásának időt kelletett engedni. Ezen napon tehát bé mutatta a' nevezett Deputátzió a' maga munkáját, de annak megvisgálása addig el halafztatott, míg a' 'Sinatnak eddig való *Protokolluma* előbb el-olvastatott, melly tifzta, és ékes magyarsággal, 's egéfz bővséggel vagyon irva. De bizonyos okok miá Deákra is fordíttatik. A' *Protokollum*' el-olvasása után, elő vétetett az Elegyes Deputátzió' munkája, 's eggy ideig tartó vetélkedés után az határoztatott meg, hogy az, a' maga egéfz ki-terjedésében mofl ne visgáltassék, mivel úgy is újjabb és több Deputátziók fognak az ott ki tett köz tanátskozás alá rendeltt dolgokban munkálkodni; hanem a' közösen munkálhatóknak talált Materiákat, az egéfz 'Sinat is ollyanoknak ítélvén, meg határoztatott, hogy öt rendbéli Deputátziók rendeltelfenek azoknak ki-munkálására, úgymint:

1.) *Az Ekklésiák' külsö igazgatásáról, 's könyvek' visgálásáról.*
2.) *Az Ekklesiai fenyitékről.*
3.) *A' Házasságot illetö dolgokról.*
4.) *Az Oskolák' függéséről.*
5.) *A' Fundátziókról.*

Más nap, úgymint Sept. 21-dikén tartatott a' negyedik Ülés, mellyben midön a' mofl kinevezett öt rendbéli Materiák' ki-dolgozására nyóltz nyóltz Személlyek, úgymint négy Papi, és négy Világiak rendeltettek 's válafztattak vólna, olly meg-határozással, hogy egy Követtség ezt a' végzést, a' ki-rendeltetteknek neveikkel egygyütt vigye hirül a' *Pefti* 'Sinatnak, hogy az is a' maga Válafztottjait nevezné ki ezen Elegyes Deputátziókra; az alatt meg érkezék a' *Pefti* 'Sinat' Követtsége, hasonló jó indulatú izenettel, de a'

Ma-

Materiáknak nem éppen egyenlö fel-oſztásával, mellyhez képest az a' válaſz adatott, hogy mindjárt fogja közleni akaratját, rendes Követtség által a' *Budai* 'Sinat a' *Peſtivel* — meg is lett az, és a' Követek el botsáttatván, a' két 'Sinat mindenekben öſzve eggyezett; a' *Peſtiek* is rendelvén a' *Budai* mellé ötödik Deputátziót is. Míg ezen Követtség *Peſtre* járt

El olvastatott T. *Sinai* Úr' menttsége, és mivel az nem tsak elégtelennek, hanem alkalmatlankodónak is, és ellenkezésekre tzélozónak itéltetett; 's a' ſzemélly ellen is bizonyos ki fogások találtattak; ö Kegyelme a' Gyülekezetekbe járhatástól köz akarattal el-tilalmaztatott. — A' Gyülés pedig el oſzolván az nap, az öt rendbéli Deputátziók munkákhoz fogtak, kik is mikor végzik dolgaikat, még nem tudatik."

Peſon Vármegyéböl ezt irja egy jó Barátunk: „Igéretet tettem az Uraknak, hogy az itten meg telepedett Anabaptistákról (Új Kereſztényekről) bövebben fogom tudósitani. Már tapogattam ki felölök némelly dolgokat, mellyeket minel elébb meg fogok irni; hanem addig is kivántam közleni az itt következö Irást, mellyet az említett Anabaptistáknál lévö Levélböl irtam ki ſzóról ſzóra, betüröl betüre:

„Én *Székesi Gróf Bercsényj Miklós*, Nemes *Ungh Vármegyének* Feö Ispánnya, Méltósághos *Erdélyi* Fejedelem *Felsö Vadáſzi Rákóczj Ferencz*, és az Magyar — — — — — — — — — — Hadaknak Feö Generaliſſa. Adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez Levelemnek rendiben. Hogy mivel *Szobotistyai*, *Lévárdj*, és *Szent Jánosi* Ujkereſztények hozzám folyamodván inſtáltak elöttem, hogy továb való bátorságos meg maradásokra, *Levárdi* Residentiájokban protectionalis Levelemet ki adgyam ne-

nekiek. Kihez való képpest Inſtantiájoknak annuálván, az Hazánk 's Méltósághos Fejedelem Hüségében lévö Lovas és Gyalogh Tiſzteknek, 's Köz Vitézleö Rendeknek ſerio hagyom, 's parancsolom, felöl említett *Lévárdi*, nem külömben *Szobotistyai*, és *Szent Jánosi* Ujkereſztényeket ſzeméllyekben háboritani, residentiájokra hatalmaſſan menni, és ottan valamelly kárt tenni senki se méréſzellyen. Másként a' ki ezen parancsolatom ellen cselekſzik, kemény büntetésemet érdeméhez képpest el nem kerüli. Præſentibus perlectis. Exhiben. reſtit. *Nyittra* Várában die 30 Aprilis 1705.

G. B. Miklós m. p. (L. S.)

Ujkereſztényeknek *Lévárdi* házokra protectionalisok."

A' Békeſſégröl.

Már megint bajjal viselös Hadaknak
Tüzzel ostromló veſzedelme múlik,
Múlik a' dörgö tsata, 's a' setétes
Gondok oſzolnak.

Már megint vérrel be-borúltt Egünknek
Tiſzta fénnyében ki-derül világa.
Bánatos Népünk! kiesebb napoknak
Bátran örülhetz!

A' Baráttságos Feleket keserves
Perre lázzaſztó dühös Iſten-Aſſzony,
'S minden ármányos pereputtya el-tünt
Viſſza pokolba.
A' komor gyáſzból ki-feselt az áldott
Békeség *), 's kedves patyolat ruhával
Vett

*) *Én, a'* Békeséget *eggy s-el irom*, Rajnis*ként.*

Vett fel inneplöt, 's olaj-ág borostyánt
Tüze fejére.

Jertek el-puſztúltt mezeinkre édes
Mieink! jertek gyepes hónnyotokba,
'S álljatok félben maradott barázdák'
Rendibe viſſza.

Szép takarmánytok', kit az Égi áldás
Méhiből földnek ki-tsirázni enged,
A' rabló *Khámnak* nem eméſzti durva
Kénye nagy ingyen.

Jertek éleſztő *Helikon*' Lakói!
— A' kiket *Márſnak* sem ijeſzthetett el
Kénköves lángú zivatarja tsendesb'
Pállya-futástól —

Kintses elmétek' betses érdemével
Gazdagíttsátok meg-apadtt Hazátok',
Hadd tapaſztalhaſſa mi édes a' ſzent
Béke' gyümöltse.

Oh maradj — Menyből adatott ajándék —
Békeség vélünk! Te pedig kegyetlen
Háború tölünk örökön — te Iſten'
Ostora — veſſz el!

Bertits Ferentz.

*** *** ***

Küldjük az *a a* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Szeptembernek 30-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

---

ként. Nem tudom, mit itélnek mások, és majd az új Grammatika?

Tseh Orſzágnak Kuttenberg nevü Bánya-Városa olly örömmel, ſzeretettel, és tiſztelettel fogadta közelébb, a' *Prágai* út' alkalmatosságával oda bé-ſzállott Nemes Magyar Testörzöket, hogy azon jeles tselekedetnek emlékezetét kötelességünknek esmértük, mind Nemzetünk' ditsőségére, mind pedig *Kuttenberg* Városa' ſzép hirének Hazánkban való el-terjeſztésére, Irásunkban fenn-maraſztani:

Midön meg állapodott vólna a' Nemes Testörző Sereg, vitézi fényes öltözetében díſzeskedve *Kuttenberg* Városa' piattzán: leg ottan elö állott köſzöntésére a' Polgár-Mester, az egéſz Magiſtrátussal eggyütt; a' Sereg' akkori Kormányozóját Fö Strázsamester *Dótzi* Urat pedig el-kisérte a' maga kvártéllyára, 's ſzives indúlatból ſzármazott kifejezésekkel nyilatkoztatta ki újjolag abból vett örömöket, hogy olly betses Vendégeket fogadhattak Városok' kebelébe; egyſzersmind ebédre hivta az egéſz Ns Sereget. Egy Vendégfogadóban tartatott a' baráttságos vendégség, mellyben jelen vóltak, Vitéz Hazánkfiain kivül: a' *Kuttenbergi* ideig való Kommendáns, Gróf *Wartensleben* Reg. béli elsö Májór; a' Városi Fö Esperest; úgy nem különben maga a' Polgár-Mester is, és a' Tanáts. Az aſztalnak eggy óldala felöl, dob, trombita, 's hegedü ſzava; más felöl pedig a' *Wartensleben* Reg. je' fuvó musikája hallatott. A' gazdag vig ebédet, egésségért való ivások is tzimerezték.

Estvére kelve, dob, 's trombita, és török musika' zengései között meg hordoztatott a' fö piatzokon, és úttzákon egy Korona, melly a' valóságos Tseh Koronának hasonlatosságára kéſzült, és huſzonöt forintokba került; ugyan ezen Korona annakutánna, nagy sokaságnak jelenlétében, egy ſzeglet háznak örökös tzimeréül felfüggeſztetett. Hogy ezen tzeremonia annál pompásabb leheſſen, egy Pyrámis vólt fel-állítva,

AKADÉMIAI KÖNYV-TÁRA

's meg világosítva az említett ház' szegeletinél. A' Tseh Országlány le volt festve a' Pyrámison, 's körmei között lángoló szivet tartott a' Korona felé; előtte pedig ez olvastatott: *Ardet amore Leo.* (*Szeretet' tüzével ég az Országlány.*). A' Pyramis' tetején következendő irás olvastatott: *Haec tibi fida Domus, Corona! fuit, haec semperque manebit.* (*Hív házad volt ez néked Korona! az is marad örökre*). Ezen felül-irással, arra tzéloztak a' *Kuttenbergiek*, hogy midőn a' hét esztendős háború alkalmatosságával, alig kaphatták volna el a' Koronát *Prágából* az Ellenség elől, bátorságnak okáért *Kuttenbergbe* vitték, 's ebbe a' házba helyhették, a' mellynek szegeletinél tündöklött most a' Korona' Mása, a' Pyramissal eggyütt; azonban tsak hamar el-foglalja *Fridrik* Király *Kuttenberget*, 's éppen az említett házba szállott: de a' Tseh Koronának ott létét meg nem tudhatta.

Más nap, tzél-lövöldözésnek szemléltetésével kivánta mulattatni a' Polgárság a' Nemes Sereget. A' lövöldözés előtt, el hordoztattak a' Városban musika szó alatt három tányérok, avagy olly kerek testek, a' mellyekre szóktak lönni a' tzél-lövöldözők (*Scheiben*); a' Nemes Testörző Sereg' Kormányozója szállásánál meg állapodtak velek a' hordozók; annakutánna pedig a' lövöldözö helyre mentek. Az említett három Tányérok, virágokkal, 's myrtussal fel-bokrétázott Pyramist formáltak, mellynek jobb óldala felöl két Magyar Testörzök; bal óldala felöl pedig két Stuttzosok szemléltettek illy irással: *Posteritas Urbis haec splendida facta memento.* (*Emlékezz reá Város' maradéka, ezen jeles tettekre*). A' Nemes Testörző Sereg, meg tiszteltte maga jelenlétével a' Polgárság' lövöldözö helyét. Külön külön minden Testörző Tiszt Uraknak igen alkalmatos, és jó szállásaik voltak *Kuttenbergben.*

Magyar

Magyar Országból.

Pestről, Sept. 26-dikán.

„ Sept. 20-dikán tartotta az Evan. 'Sinat a' maga harmadik Ülését, mellyben fel olvastatván a' Jegyzö Könyv, midön a' tudományi Dolgokról, és a' Fundátziókról értekezö Deputátziók említtettek vólna, azt jegyzette meg Kir. Biztos Gróf *Brunszvik* ö Kegyelmessége, hogy sem a' Tudományi Dolgokat, sem a' Fundátziókat nem vehetné fel munkálódása' tárgyául a' 'Sinat, mivel ezen tárgyaknak sem eggyikéről, sem másikáról nem tétetett vólna Jelentés, a' Királyhoz bé nyújtott könyörgö Levélben; azok eránt tehát el kellene várni az ö Felsége' kegyelmes Rendelését. Ezen észre-vételére a' Kir. Bíztos Úrnak némellyek az új Törvényekből feleltek; mások azt válaszolták, hogy a' Tudományi tárgyakra ügyelö Deputátzió, úgy is mostsupán a' *Paedagogicum*, és *Theologicum Seminariumoknak* felállításáról fog értekezni 's a' t. — A' Jegyzö-Könyvnek fel olvasását követte azon Tzikkelyeknek fel olvasása, mellyeket Sept. 16. 17. és 19-dik napjain tartott három Üléseiben dolgozott ki a' két 'Sinat által leg elsöben ki rendeltt Deputátzió. — Az említett Tzikkelyek közzül most tsak kilentzet közölhetek, azokat is tsak olly formában, a' minémüben visgálás végett terjesztettek elibe a' 'Sinatnak:

1. Tzik. Tulajdona az Ekklésiai Igazgatás, az egész Vallásbéli Társaságnak, melly Világi, 's Egyházi Tagokból áll; azért is *elegyes* az Igazgatás: és ugyan ezen okból egy formájú lehet az, az *Augustai*, és *Helvétziai* Vallástételen lévö Evangyélikusok között, föképpen a' fundamentomos dolgokban.

2.) Minden Helységbéli Ekklésia, bir magára nézve, az Ekklésiai Igazgatás' gyakorlása' szabadságával, melly szabadságot által ád a' Helység a' maga Világi Elöljáróinak, 's szokott mód szerént választott Predikátorainak.

3.) Ugyan azon vigyázat alatt lévö több Ekklesiák teszik a' *Seniorátust*, vagy *Traktust* (Esperestséget), mellynek, vigyázás, és kormányozás végett való Fejei: az Esperestségbéli (*Senioralis*, vagy *Tractualis*) Világi Kurátor; és az Esperest (*Senior*), a' mind két rendböl (mind a' Világiból t. i., mind az Egyházi ból) köz akarattal választott Tag-Társaikkal eggyütt, kik azonban öszve hivhatják, a' nyomosabb esetekben az Ekklésiáknak Elöljáróit is; söt tartoznak is azokat öszve hivni a' nehezebb meg-határozású dolgokban.

4.) Az Ekklésiai Igazgatást, és Törvényhozást, az Ekklésiák' jussával, 's az Ekklésiai Törvények szerént gyakorló Társaság, a' *Superintendentialis* Gyülés (*Conventus*), melly áll a' *Superintend.* Kurátorból, Superintendensböl, a' *Traktusoknak* vagy *Seniorátusoknak* Kurátoraiból, az Ekklesiáknak Elöljáróiból, és az Esperestekböl; 's a' vallásbéli Tudományt, és Ekklésiai tzeremoniákat illetö dolgokról ugyan a' Superintendens' elölülése alatt; minden más tárgyakról ellenben a' Superintend. Kurátoré alatt értekezik, 's végez.

5.) Midön a' Superintendentziális Kurátor mint Elölülö, a' mind két rendböl különössen választott tanátsos Társaival (Assessorokkal) eggyütt, az Ekklésiai törvényes tárgyakról való értekezés, és végzés végett ülést tart: ez nevezetik *Superintendentziále Konsistóriumnak* (Tanátsnak).

6.)

6.) Az Ekklésiai törvényes dolgoknak, a' leg fŏbb *gradualis Apelláta* útján való el végezésére, úgy nem különben némelly nagy tárgyaknak el-intézésére, 's a' Superintendentziák között támadott ellenkezéseknek is el-igazítására ſzükségesen meg kivántatik egy közönséges öſzve-gyülés (*Concurſus generalis*), mellyet a' közönséges Kurátorok, úgymint az efféle Öſzve-gyüléseknek Elölülöik, tartoznak mind annyiſzor ki hirdetni, valahányſzor a' ſzükség kivánja; a' Superintendenseknek pedig, és Superintendentziális Kurátoroknak hivatalbéli kötelességek hozza magával, a' ki-hirdetett öſzve-gyülés' helyére 's idejére meg jelenni. Szabadságában áll azonban a' Superintendentziális Gyülésnek (Conventusnak), hogy az említett Superintendentzia' Képviselöi' helyekbe másokat is állíthaſſon elöl, ha talám úgy fognák kivánni a' környülállások. A' mind két ágon lévö Evangyélikusokat átallyában érdeklö eseteknek el-végezésére ſzükség, hogy a' Közönséges Öſzve-gyülés mind a' két ágon lévö Evang. Tagokból állyon; az olly dolgokra nézve pedig, mellyek eggyik, vagy másik vallástételen lévöket illetik, tsupán egy vallástételen lévö Tagjai fognak lenni az Öſzve-gyülésnek. Illyen tárgyak p. o. a' vallásbéli Tudomány, és a' tzeremoniák (*Dogmatica & Liturgica*). Az ezekröl való tanátskozásokban, az örsegebb Superintendenst illeti az Elölülöség.

7.) Az eddig mondottakból következik, hogy ha a' két vallástételen lévö Evangyélikusoknak köz akarattal úgy fog tettzeni: elegyes 'Sinatokat is tarthatnak eggyütt.

8.) Az ollyan helyekben, a' hol vagy eggyik vagy másik vallástételen lévö Evangyélikusok közzül kevesebben vagynak; a' más réſznek ellenben Temploma vagyon: meg lehet engedni, hogy azon Fél, mellynek nintsen Temploma, a' más

más Fél' Templomában ſzolgáltathaſſa ki az Iſteni tiſzteletet a' maga Predikátora által; ha pedig nem vólna magának Predikátora: ezen esetre bátran folyamodhatik a' más vallástételen lévő helységbéli Predikátorhoz, kereſzteltetés, esketetés, és temettetés végett; a' Predikátor pedig köteles léſzen, az említett környül-állásokban tellyesíteni kivánságaikat, a' hozzája folyamodó más vallástételü Evangyélikusoknak. — Az olyan helységekben pedig, mellyekben mind a' két rendü Evangyélikusok laknak, 's új Templomot kellene építeni; jó vólna köz költséggel 's erövel közönséges Templomokat építeni: Predikátorokat azonban külön kellene tartani mindenik Félnek, ha lehetne.

Mivel végre az Oskolák, az Ekklésia' Seminariumai: tehát

9.) Mind az *Auguſtai*, mind a' *Helvetziai* Vallástételen lévő Evangyélikusoknak réſzekről elegyes lehet hasonló formán a' Tudományoknak és Oskoláknak fő Igazgatása; 's úgy hozván magokkal a' helybéli környülállások, a' helybéli Oskolák is elegyesek lehetnének.

Által látván magok is a' Gyülés' Naggyai, hogy mind ezeknek rendes el-intézése további meg-hányást kiván: abban állapodtak meg, hogy a' 'Sinat' tárgyainak ki-dolgozására öt elegyes Deputatziók állíttaſſanak ki. Minekutánna az Ev. 'Sinat, mind az öt Deputatzió' Tagjait ki nevezte vólna a' maga kebeléből: négy Deputátusokat küldött ennek jelentése végett a' Ref. 'Sinathoz, úgymint: *Ráth*, *Juſzth*, *Pongrátz Imre*, és *Szakonyi Jósef* Urakat. Tiſz. *Ráth Mátyás* Úr vólt az Orátor. Viſſza érkezvén a' meg nevezett Deputátus Urak, azt a' hirt hozták, hogy a' Ref. 'Sinat is meg fogja küldeni, az öt elegyes Deputatziókra ki-rendelendő Tagjainak neveiket; a' minthogy el is érkeztek a' Ref. Küldöttek dely-

lyes-

lyesti 12 óra tájban, 's mindjárt akkor fel is olvastattak a' sokfzor említett Deputátzióknak Ref. Tagjáik.

Kivántam közleni mind az öt Deputátzió' Tagjainak betses neveiket illy renddel:

1.) *Az Ekklesiák' külsö igazgatása, 's Könyvek' visgálása módjának ki-tsinálására rendeltettek. (Pro Coordinatione Superioritatis).* Az *Evangyélikusok (Lutheránusok)* réfzéről, a' Világiak közzül: M. és T. *Balog Péter*, *Radványfzky Ferentz*, *Matkovits Pál*, 's *Pongrátz Imre* Urak; az Egyháziak közzül: TT. *Perlaki*, *Szontag*, *Sztraka*, és *Schramko* Urak. — A' *Reformátusok'* réfzéről, a' Világiak közzül: M. és T. *Vay István*, *Vay Jósef*, *Domokos Lajos*, és *Szilasi János* Urak; az Egyháziak közzül: TT. *Szalai Sámuel (Tifzamellyéki* Superintendens), *Tormási János*, *Pétzeli Jósef*, 's *Szikfzai György* Urak.

2.) *Az Oskolák' kormányozása módjának kimunkálására. (Pro elaboratione directionis Scholarum).* A' *Reformátusok'* réfzéről, a' Világiak közzül: M. és T. *Pogány Lajos*, *Lofontzi László*, *Lónyai*, és *Horváth* Urak; az Egyháziak közzül: TT. *Halász Jósef (Dunántúlvaló* Superintendens), *Paksi Szathmári*, *Pétzeli Dániel*, 's *Óri Fülöp* Urak. — Az *Evangyélikusok'* réfzéről, a' Világiak közzül: M. és T. B. *Prónai Gábor*, B. *Podmanitzki Jósef*, B. *Prónai Sándor*, és *Schwartner* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Ráth Mátyás*, *Hamaljár*, *Nikolai*, és *Podkonitzki* Urak.

3.) *Az Ekklésiai fenyitéknek ki-dolgozására. (Pro Elaboratione Disciplinae).* Az *Evangyélikusok'* réfzéről, a' Világiak közzül: Tek. *Fejérvári*, *Sólyom*, *Pongrátz*, *Bódisár*, 's *Hrabowfzky* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Nagy István*, *Inftitoris*, *Litzi*, 's *Valafzki* Urak. — A' *Reformátusok'* réfzéről, a' Világiak közzül: Tek. *Szatmá-*

mári Király, *Puki*, *Lofontzi Károly*, és *Pázmándi Jósef* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Hunyadi Ferentz* (T. *Sinai* Úr' helyébe választatott *Tiszántúlvaló* Superintendens), *Lukátsi*, *Tóth András*, és *Ketskeméthi* Urak.

4.) *A' Házasságot illető dolgok' el-intézése módjának ki-dolgozására. (Pro elaboratione Matrimonialium).* A' Reformátusok' részéről, a' Világiak közzül: Mélt. és Tek. Gróf *Rádai*, *Fáy*, *Szemere*, és *Csanádi* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Veresmarti Vég Sámuel* (*Dunamelléki* Superintendens), *Szöke*, *Kármán Jósef*, 's *Értsei* Urak. — Az Evangyélikusok' részéről, a' Világiak közzül: M. és T. *Tihanyi*, *Lehotzki*, *Csáfzár*, 's *Domokos* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Krudi*, *Mihalitska*, *Schmal*, és *Gamauf* Urak.

5.) *A' Fundátziókról való értekezésre (pro Oeconomicis).* Az Evangyélikusok' részéről, a' Világiak közzül: Tek. *Prónai Pál*, *Gerhárd*, *Szakonyi János*, és *Okrutzki* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Klementis*, *Tzerva*, *Káráfz*, és *Jezsovitz* Urak. — A' Reformátusok' részéről, a' Világiak közzül: M. és T. *Vay Dániel*, *Kenessei*, *Péli*, és *Petes* Urak. Az Egyháziak közzül: TT. *Szélesi Pál*, *Vatai*, *Torkos*, és *Hunyadi Sámuel* Urak.

Ezen elö adott Deputátziók, Sept. 22-dikén kezdettek az Üléshez, 's a' három utólsók már készen vagynak munkájokkal; de még a' két elsök nem végeztek.

Nádor-Ispány ö Kir. Fö Hertzegsége, Sept. 23-dikán délutánni 3 órakor érkezett vissza *Budára*. Más nap, úgymint 24-diken maga ült elöl a' Septemvirális Táblánál. 25-diken (Vasárnap) dél tájban udvarlására mentek a' Protestánsok tizen tizen mind a' két részről, úgymint: az Elöl-ülök, Közöns. Inspektorok, négy Superintendensek,

sek, 's négy Superintendentziális Fö Kurátorok. — Úgy hallik, hogy le fog menni a' Nádor-Ispány *Budáról*, *Belgrád*' ſzemlélésére, minekelötte az, által adatnék.

Primás ö Eminentziája, a' leg közelebb múlt két Vasárnapokon gazdagon meg vendégelt sokakat a' Zsinati Küldöttek közzül. Mind a' két izben ſzámláltattak közel harmintz Proteſtánsok az aſztalánál.

Szeged Városa' moſtani Fö Notáriussának *Szekeres Mihály* Úrnak hazafiúi érdemei, Nemességgel jutalmaztattak meg minden taksa nélkül ö Felségétöl.

Baranya Vármegyében, *Úrög* nevezetü helység mellett történt a' múlt Auguſtus hónap' elein, hogy a' mint az égi háború elött, egy terepély zöld fa alá heveredett vólna le a' Helység' Kanáſza, tsak hamar nagy tsattanás lett, 's a' ſzegény Kanáſzt meg foſztotta a' menykö életétöl; testét a' fa tövéhez tekerte háttal; üstökét pedig, tsákós süvegével eggyütt a' fa tetejére vitte. — Ezen eset (így itél a' történet' Jelentöje) új próbája annak, hogy nem minden úgy nevezetett menykö, vagy Iſten-nyila fellyülröl tsap le; hanem némelly a' földböl üt fel. — A' Terméſzetröl való Tudomány tanítja ugyan is, hogy minekutánna a' földet érte egyſzer a' fellyülröl le tsapott menykö, többé az fel nem kel a' földröl; hanem el oſzlik.

A' pallérozott Nemzetek' példája, 's a' jó-zan okosság' ſzava ellen vétene egy közönséges Iró, ha azért halgatna el a' köz tanúságúl ſzolgálható történetek közzül némellyeket, hogy találkozhatnának olly tsudálatos gondolkozású Ember-Társai, kiktöl fundamentom nélkül való ſzeméllyes neheztellést venne magára, tartozott kö-

kötelességének tellyesítéséért. Eddig is meg mutattuk, hogy mi az efféle Iróknak száma közzül valók éppen nem akarunk lenni; ezután sem akarunk az egyenes útról ki térni. Illy magunk meg határozásából iktatjuk ide a' következendö történetet is:

„*Bitskę* mellett *Tsapdi* nevezetü Helységben meg hal N. *Bartza Dániel* Evangyél. úri Ember. Hirével esvén a' dolog *Bitskei* Refor. Predikátor T. *G. S.* Úrnak, fogja biz ö magát, 's hivatlan által megy *Tsapdira* temetni. Magával vitte ezen tzélból az Ekklesiájabéli Oskola-Mestert, 's néhány énekes Tanúlókat is. Semmi keresete sem lehetett vólna ezen T. Úrnak *Tsapdin*, mert az oda való Refor. Ekklesiának vagyon tulajdon Predikátora; az Evan. Ekklésia pedig a' *Tordatsi* Ev. Ekklésia' Filiája: a' minthogy meg is jelent *Tsapdin*, kötelessége szerént *Tordatsi* Ev. Predikátor T. *Szikora* Úr; de midön hozzá akart vólna fogni a' temetési tzeremoniához, tsak rá kezdeti a' 'Soltárt T. *G.* Úr, jobb torkú Éneklöivel, mint a' *Tordatsiak* vóltak, 's T. *Szikora* Úr kéntelenittetett ortza pirulással félre állani, és illy szókkal venni bútsút T. *G. S.* Úrtól: „ — — —

bad olvasni, avagy azokról beſzélleni; nem ſzabad a' *Frantzia Nemzet-Gyüléséről* is se jót, se roſſzat ſzóllani. Ezen tilalómnak által-hágásáért sokan is el fogattak már mind a' külsö Tartománybéliek, mind pedig az Orſzágbéliek közzül, és senki sem tudja, hová lettek. A' *Frantzia* Követnek hirével esett közelebb, hogy eggy elö-kelö *Frantziát* el fogtak a' ſzabad beſzédje miá; meg kérte tehát az Udvart érette, 's nyert is engedelmet, hogy ki veheſſe azt a' Törvényſzék' kezéböl: de sehol nyomába nem akadhatott, 's meg kellett néki nyugodni az oda való Törvényſzékek' ki-nyomozhatatlanságán.

Parantsolatok mentek az Orſzágnak minden határ-aira, 's ki-kötö helyeibe is, hogy egy Lelket se merjenek bé botsátani, elöre való meg visgálás, és némelly esetekben különös engedelem nyerés nélkül. Tizennyóltz Kaputzinusok jöttek kevéſſel ez elött *Kádixból* olly tzéllal, hogy a' *Lisbonai* Kaputzinusok közzé való bé-vétetteté-seket kérjék; de még az ö elsö bé-kéredzések se lehetett foganatos.

A' Seregek, tellyes ſzámmal, 's kéſzen tartoznak lenni.

Azt beſzéllik itten, hogy a' *Spanyol* Udvar tizenkét ezer Emberböl álló segítö Sereget kért vólna; de a' vólt a' felelet, hogy a' jelenlévö környülállásokhoz képest, éppen nem hagyhatja magát az Orſzág fegyveres erö nélkül, úgymint a' melly soha sem vólt ſzükségesebb, mint moſt, a' köz-tsendességnek fenn-tartására: mindazáltal a' 12000 Ember helyett, kéſz annyira való pénzt adni a' *Portugalliai* Udvar, ha a' *Spanyol* Udvar úgy kivánja. Reájok is van parantsolva a' Státus' Tiſztviselöire, hogy a' kinn lévö adóſságot minél elöbb bé ſzedjék, hogy elegendö kéſz pénz legyen minden esetre a' Királyi Kints-Tárban."

Spanyol

Spanyol Orſzág.

A' *Spanyol* Udvar is mássát kéſzíttette maga réſzéröl, a' *Marokkói Szultán*' Had-Jelentésének, 's a' múlt Auguſt. 22-dikén ki hirdettette azt ſzokott tzeremoniával, 's tábori musika mellett *Madrit* Városának minden réſzeiben.

Azt irják *Madritból*, hogy az *Afrikai* ſzélekröl oda érkezett tudósítások ſzerént, teméntelen Népet ſzállított táborba a' *Marokkói Szultán*, *Ceuta* Vára ellen, 's ezerenként érkeznek a' tevék minden nap a' táborához, eleséggel, és hadi kéſzületekkel meg terhelve. — De *Spanyol Orſzág* is mindent el követ maga réſzéröl, hogy a' Szultán' dühös ſzándékának ellent-állhaſſon. — Mivel más réſzröl a' *Frantzia* ſzéleken vontt *Kordont* is igyekezik a' *Spanyol* Udvar nem tsak meg tartani, hanem erössíteni is, az *Orán* Várából viſſza térö Seregekkel: ehez képest feles ſzámú új Katonákat tartoznak az Orſzág' minden réſzei ki állítani.

A' *Marokkói* Követ oda hagyta vólt *Madritot*, a' *Spanyol* Udvar' réſzéröl lett Had-Jelentés után; de ismét viſſza tért a' határtól tsupán két ſzolgaival: mivelhogy nem mert ſzegény feje, a' maga vérengezö indúlatú Tsáſzárjának ſzeme elibe kerülni. Nem tsak meg engedte néki a' *Spanyol* Király, hogy *Spanyol Orſzágban* maradhaſſon, hanem sorsához illendöképpen tartja is.

Olaſz Orſzág.

A' múlt hónap' végén azt irták *Turinból*, hogy a' *Szárdiniai* Seregek nagy mozgásban vagynak, 's derekaſſan gyakoroltatnak.

A' *Péter*' Székit is merik környékezni a' nyavalyák. — Pápa ö Szentsége, nagyon roſſzúl kezdett vólt lenni a' múlt hónap' elein; de nehány érvágások után újra jobban lett, hanem is-

ismét elö vette a' betegség, úgy hogy Sept. 15-dikén tsak magok kénteleníttettek tartani a' Kárdinálisok, az akkorra ki rendeltt Gyülést, mellyben ö Szentségének is jelen kellett vólna lenni, ha nyavalyája által meg nem akadályoztatott vólna. Ennek értésére, nagyon meg indúlt egész *Róma* Városa.

A' *Spanyol* Udvarnál lévö *Nagy Britanniai* Követ, ki nyerte az említett Udvartól, hogy a' *Spanyol* Országban lakó vagy útazó *Anglusok* nem köteleztetnek azon Hitnek le tételére, mellyel tartoznak más idegenek.

A' *Prussziai* Udvarnál vigasságnak napjai folynak Sept. 29-dikétöl fogva szintén ezen hónapnak 13-dikáig. Mert a' mint *Berlinböl* irják Sept. 29-dikére vólt határozva az *Yorki* Hertzegnek *Friderika* Kir. Hertzeg Asszonnyal való házasági öszve kelése; *Octobernak* elsö napjára pedig az *Orániai* Hertzeg; és *Friderika Ludovica Vilhelmina* Kir. Herzeg-Asszony öszve kelések. — A' Lakodalmi öröm innepeknek, egyszer *Berlinben*, másszor *Charlottenburgban* való tartására tizen négy napok rendeltettek. — Sept. 21, 22, és 23-dik napjain tartattak *Berlin* mellett a' szokott öszi Hadi gyakorlások. Eggy részét a' seregnek maga a' Király kormányozta; a' más részt pedig Gen. *Möllendorf*. Sept. 21-dikén meg sejtvén *Möllendorf*, hogy a' Király meg akarja ötet támadni, rajta ment ö elébb a' Királyon 's visszaverte azt. 22-diken újra ellene ment *Möllendorf* a' Királynak 3 tsapatokban, meg támadta annak bal szárnyát; de ez úttal visszaverettetett. 23-dikon újra meg támadta *Möllendorf* a' Király bal szárnyát, 's nem tágitott rajta mind addig, mig nem a' Király kénteleníttetett azt végre visszavonni. Egész meg-elégedését érdemlették a' Királynak, a' Seregek. — Sok idegen Fö-

Em-

Emberek, 's Katona Tiſztek vóltak ezen gyakorlásoknak ſzemlélöi. — Rend kivül feles ſzámmal vóltak különöſſen *Anglusok*, *Hollándusok*, és *Frantziák*.

Frantzia Orſzág.

El késtek a' *Monſieur*, és az *Arteſiai Gróf* a' magok testvér Báttyokhoz — a' *Frantzia* Királyhoz — intézett Levelekkel: mert minekelötte vette vólna azt a' Király, már akkor meg esküdt az új Konſtitutziónak meg tartására. Említett Levelekkel a' *Frantzia* Király' két testvér Öttseinek, ki nyomtattatott *Coblentz* Városában, *Conde*, *Bourbon*, 's *Enghien Frantzia* Hertzegeknek ugyan tsak a' *Frantzia* Királyhoz intézett Levelek; úgy nem különben a' *Tsáſzár*', 's *Pruſſziai* Király' Jelentése is, mellyet tulajdon alól-irásokkal meg erössítve által adtak Aug. 27-dikén az említett Felségek *Pillnitzben* az *Arteſiai Grófnak*, a' melly Jelentésnek értelme így következik:

„Meg értvén ö Felsége a' Tsáſzár, 's ö Felsége a' *Pruſſziai* Király, a' *Monſieur*nak, és az *Arteſiai Gróf* Urnak (a' *Frantzia* Király' két Testvérjeinek) kivánságokat, 's elö-adásaikat: jelentik egyenlö akarattal, hogy úgy nézik ö Felségek azon állapotot, mellyben moſt vagyon a' *Frantzia* Király, mint eggy ollyan tárgyat, a' melly közönségeſſen minden *Európai* Fejedelmeket érdekel. Reménylik ö Felségek, hogy eggy értelemben fognak velek lenni azon Hatalmasságok, kik meg vagynak kérve a' segíttség eránt, 's ahoz képest, nem múlatják el eggyesíteni ö Felségekkel a' magok erejeket, azon tzélnak hathatós eſzközlésére, hogy a' *Frantzia* Király, maga tökéllettes ſzabadságában meg-erössítheſſe eggy olly monarchica Igazgatásnak a' fundamentomát, mellynek fenn-állását mind a'

Fran-

Frantzia Nemzet' java, mind a' Fejedelmek' jussai kivánnyák. Azon esetre, kéſzek ö Felségek a' Tsáſzár, és a' *Pruſſziai* Király, a' fel tett, és közönséges végnek el-érésére meg kivántató erejeket leg ottan, 's eggyet-értöleg az eggyüttmunkálkodásra elö-állítani. Azonközben ſzükséges parantsolatokat fognak ki adni magok Seregeiknek, hogy mihelyest fog kivántatni, mindjárt mozdúlhaſſanak. "

Sept. 22-dikén költ *Koblentzi* Levélböl olvassuk, hogy az *Oroſz* Tsáſzárné is olly Jelentést tett, *Koblentzi* Miniſteréhez *Romanzov* Úrhoz botsátott Levelében, hogy ö is éppen azon értelemben vagyon a' Tsáſzárral, és a' *Pruſſziai* Királlyal; 's elöre való hathatós éleſztö 's erösítö ſzerül két millió Rublára való Aſſzignátziót is küldött a' *Frantzia* Király' Öttseinek. — Való, hogy jobb is az ollyan ajánlás, mikor egyſzersmind tele marokkal forgolódnak. Mert *az igéret tsak ſzép ſzó: ha meg adják, igen jó.*

Nagy a' hire, hogy a' *Svéd* Király is hajóra akar rakatni vagy tizenhat ezer Emberét, 's hová? — A' *Frantzia Ariſtokraták* úgy hirlelik, hogy az új *Frantzia Konſtitutzió' Barátjai* ellen. — Jaj de már e' moſt bajos vólna, mert hiſzem maga is Barátja már a' Király a' Konſtitutziónak; Barátja a' Királyné is; a' Korona' Örökösse is.

Elegyes Történetek.

Mára várják viſſza *Bétsbe*, a' F. Tsáſzárnét. A' Tsáſzár', és *Ferentz* Fö Herczeg' viſſza-érkezések bizonytalan.

A' Septemvirális Tábla, Sept. 28-dikán tartott Ülésével ſzakaſztotta félbe moſt ismét, egy húzombéli munkálódását.

A'

A' közelébb múlt Terminus' alkalmatosságával, fordúltak meg már némelly ügyek a' Kir. Tábla elött, mellyek az alsóbb Törvényszékeken *Magyar Nyelven* végezödtek.

Tudományi Dolgok.

Peſtről és *Budáról* irják, hogy a' 'Sinatot illetö több Irások között, igen olvastatik ott e' kettö:

1. *Commentatio brevis de Unione Proteſtantium in genere, praeſertim in Hungaria. — Vidi, arſi, flevi, triſtemque (heu fata!) repulſam. Spreta tuli, nunc ſum vox, ſonus, aura, nihil. Sannazar Epigr. Lib. I.* — 1791. 8-ad rétben 123 óldal.

2. *Ad Synodum Auguſtanae & Helveticae Confeſſionis, quae Budae, & Peſtini celebratur. Auctore A. P. D. E. S. T. P. S. A. C.* 1791. 8-ad rétben.

A' *Klopſtock'* *Meſſziássának Magyar Fordítója* jelenti azoknak, a' kik e' Munka' ki-adását várják, hogy lakásától való öt hónapi távol-léte, 's némelly elöre nem láthatott környül állások meg gátlották szándékát; de egéſz erövel azon leſz, hogy ezen gátlásokat útjából el-háríttsa, és a' Munka minél elöbb meg jelenhetſen. Azok, a' kik az említett akadályokat közelebbröl esmérik, a' Fordítót nem vádolják azzal, hogy igéretének eleget nem tett; de azok az akadályok ollyatének, a' mellyeket a' hazafiúi érzés említeni átall.

Költ *Bétsben*, Októbernek 4-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Küldjük a' *b b* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Béts.

Tsáſzárné ő Felsége (kit a' Tseh Rendek tiz ezer arany ajándékkal tiſzteltek meg a' múlt hónapnak 17-dikén, mint meg-koronáztatott Királynéjokat) ezen hónapnak 4-dikén érkezett viſſza *Prágából Bétsbe* friss egésségben. Hasonló állapotban tértek viſſza a' Fő Hertzeg-Aſſzonyok is.

A' Fels. Tsáſzár, Októb. 2-dikán indúlt ki *Prágából*, *Ferentz* Fő Hertzeggel eggyütt, 's meg akarja előbb járni *Tseh Orſzágot*: úgy tér viſſza *Béts* Városába, a' hol már sok ügyes bajos Emberek várják nagy kivánsággal meg-érkezését.

A' múlt hónapnak 28-dikán végezte itten ditső pállyáját, a' Ts. 's Kir. Könyvtárnak első Kuſtosa, Udvári Tanátsos *Svandner György* Úr, életének 80-dik eſztendejében.

B. *Trenk*et ſzabadon botsáttatta ő Felsége: kéttség kivül azért, mivel ártatlannak találta; mint ezt, előre meg-jövendölte Báró *Trenk*.

Tegnap estve, hatalmas tüzi mesterséget adott *Stuver*, mellyben *Iſmail* Vára' meg-vételét elevenen ábrázolta. Az Udvartól *Józef* Fő Hertzeg jelent meg ſzemlélésére.

Magyar Orſzág.

II. Leopold jó Királyunk, új bizonyságát adta, a' tudományokhoz viseltető, 's következésképpen a' Haza' köz-javát eránzyó hajlandóságának: mert kettős jutalommal meg jutalmaztatta egy példás Barátját a' Musáknak. Ez, *Niedermayer Ferentz Xaverius* Úr, a' *Budai* külső Tanátsnak eggy érdemes Tagja. Ez a' jó Polgár nem tsak ingyen ſzállást adott maga házában, az apróbb Oskoláknak, 's azoknak Tanítójának, hanem a' ſzegény Tanúlóknak könyveket is ſzer-

zett maga költségén, 's a' jó igyekezetüeket némelly ajándékotskáknak ki-oſztogattatásával serkentette. Minekutánna ezen kegyességét említett *Niedermayer* Urnak, eleibe terjeſztette vólna ő Felségének a' Kir. Helytartó Tanáts: egy megdiſsérő Királyi Irást küldött ő Felsége ezen nemes gondolkozású Polgárnak, 's még azon kivül eggy arany jutalom-pénzt is, mellyen az ő Felsége' Melly-Képe ſzemléltetik. A' Nemzeti és apróbb Oskolák' Kir. Gondviselője nagy érd. T. *Pethő* Úr rendeltetett Kir. Bíztosúl az arany jutalom-pénzzel való meg-tiſztelésére *Niedermayer* Úrnak; mellynek örvendetes tzeremoniája az egéſz *Budai* és *Peſti* Tanátsnak, sok Pap Uraknak, 's mind a' két Nemből való más elő-kelő Személlyeknek jelenlétekben ment véghez dob, 's trombita ſzó alatt a' múltt Auguſtusnak 28-dikán.

(Meg mutatta' ő Felsége a' *Tscheheknek* is közelébb, hogy ő közöttök is éppen azon ſzívvel kivánja gyarapítani, 's virágoztatni a' tudományokat, mint a' minémüvel virágoztatta azokat *Toskánában.* Mert minekutánna 25-diken ſzintén 3 órákig nézte, 's halgatta vólna ő Felsége a' *Prágai* tudós Társaságnak remek próbáit *), 27-di-

*) *Jelen vóltak a' tudós Társaság' Ülésében, Tsáſzár ő Felségével eggyütt*, Ferentz *Fő-Hertzeg*, *'s Saxoniai Hertzeg* Antal Clemens *is*, *úgy nem különben feles ſzámú Miniſterek, és Tudósok. A' Társaság' Elölülője Gróf Latzantzky*, *egy köſzöntő fontos Beſzédet tartott ő Felségéhez*, *mellyben elő-adta röviden a' Társaság' Hiſtoriáját is. Ez után, 's mutogattattak a' Statiſtikából*, *Chymiából*, *Mechanikából*, *Aſtronomiából*, *Anatomiából*, *Hi-*

diken egy Végzést botsáttatott az Udvari Kamara által a' *Tseh Orſzági* Kormányſzékhez, mellynek értelme oda megy ki rövideden: hogy ő Felségének különös tettzésére vagyon a' *Prágai* tudós Társaságnak ditséretes törekedése, mellyel eſzközli az, a' köz haſznú Tudományoknak el terjedését: minekokáért méltóztatott ő Felsége, a' Kintstárra, és Kereskedésre ügyelő Tanáts' jelentésére, kegyelmeſſen rendelni, hogy az említett tudós Társaságnak ez úttal hat ezer forint ajándék adódjon a' Kir. Kintstárból, a' haſznos útazásoknak, próba-tételeknek, 's helyek' leirásainak folytatására. Ő Felsége' kivánsága az, hogy a' T. Társaság olly tárgyakra fordíttsa kiváltképpen a' maga hazafiúi igyekezetét, mellyek a' nemzeti munkásságot tökélletesítik, a' haſznos esméreteket terjeſztik, és ennél fogva, közönségeſſen az emberi Társaságnak javát; különöſſen pedig *Tseh Orſzág*' bóldogságát vóltaképpen elő-mozdíthatják.)

Nemes *Beregh*- és *Ugotsa-Vármegyékben* elsö Al-Ispányságot viselt Kir. Tanátsos *Bikkesi Károly* Ur, az Udvari Magyar Kamaránál való Tanátsosságra méltóztatott ő Felségétől; és még azt a' különös kegyességét is tapaſztalta ő Felségének, hogy a' két ezer forint rendes fizetésén kivül, ezer forint tóldalékot kap eſztendönként: és így Kamarai Tanátsos, három ezer forint fizetéssel.

Hiſtoriából. — Az Ülést, Profeſſor Gerſtner fejezte bé, eggy olly Mappa' kéſzítését tárgyazó gondolatinak fel-olvasásával, a' melyleyen rövid ſummában leheſſen ſzemlélni, mitsoda produktumai legyenek Tseh Orſzágban mind a' terméſzetnek, mind a' mesterségnek.

Hogy annál inkább ki-irtódjanak a' Haramiák a' *Bánátból*, 850 aranyat tétetett fel Ő Felsége jutalom-pénzül, azon gonoſztévők' kézhez-ſzolgáltatóinak, kik eſztendővel ez előtt *Mellentze* nevezetű Helységben, gyilkossággal egybe-köttetett tolvajságot követtek el. Eggy eleven Haramiának kézhez-ſzolgáltatásáért neve ſzerint, ſzáz aranyak; egy hólttnak elő-mutatásáért pedig ötven aranyak igértettek. Az említett 850 aranyakból álló summát mind ki-oſztatta T. *Márffy Jóſef*, második Al-Ispány Úr a' múlt Aug. 20-dikán tartatott *Nagy-Betskereki* vásárban, dob ſzóval lett hir-adás után, a' Haramia-Vadáſzok között, kik is a' pénzbéli jutalmon kívül meg is ditsértettek, és hasonló bátor hívségeknek többſzöri meg-bizonyítására is különöſſen buzdíttattak.

Poſon-Vármegyéből, *Nagy-Lévárdról* irja egy jó Barátunk, hogy a' hideg ſzelek 's essők miá, kénteleníttettek Sept. 24-dikén el-kezdetni a' fűttetést.

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Sept. 9 dikén.

„A' Fő Kormányozó Tanáts' Tagjai, nagy réſzént ki oſzlottak innen egy darabotska időre, réſz ſzerént hoſſzas benn-ülések után, magok Jóſzágaik' meg-tekintésére; réſz ſzerént pedig mivel az új Fő Ispány Uraknak Béiktatásokra Kir. Bíztosoknak rendeltettek. Mindenfelé ezekben a' napokban vagynak az Inſtallátziók. E' folyó hónak 26-dik napján iktattatik bé *Martonfalván*, *Felsö-Fejér-Vármegyei* Fő-Ispányságába Mélt. *Sarkadi Türi András* Úr is. Ezen derék Úr, kedves Hazáját a' Vármegyei leg alsó hivatalon kezdte ſzolgálni: moſt pedig már a' Főispányi Méltóságra emeltetett. Meg kapták ebben a' nemes érdemek, illendő jutalmokat. A' Béiktató Bíztos Urak: Fő Kormányſzéki Tanátsos

M.

M. *Szegedi Jósef*, 's Itélö-Mester M. *Türi Láfzló* Urak.

A' napokban két Udvari Végzés jöve a' Fö Kormányozó Tanátshoz, eggyik, mellyben ezután a' Kántzellistákat is Kándidátzió által tétetni; a' másik pedig, mellyben ezután a' Koncipistákat Notáriusokból válaſztatni parantsollya ö Felsége.

— — — — — — — — — — —

Az idei terméssel, mindenfelé ditsekedhetünk Hazánkban; illyen bövséget nem adott az Iſten moſtanság; van elég buzánk, török-buzánk, és ſzénánk: úgy hogy már a' melly véka buzának tavaly két német forint vólt az árra, moſt 15 garas; a' melly török-buzának tavaly három márjás, moſt egy húfzás; a' melly kalangya ſzénának tavaly ötven forint, moſt alig leſſz húſz forint az árra.

Ki most is panaſzol, hogy nints takarmánnya: Tsak telhetetlenség annak a' bálvánnya. "

Maros-Vásárhelyi Senátor *Bedö Jósef* Úr' Leánya, nagy ſzerentsére tett ſzert, ſzépségével, 's jó maga viseletével. Úgy ſzemébe tünt t. i. ezen kellemetes Szüz, M. Gróf *Toldalagi Pál* Úr' Fiának, Iffjú Gróf *Toldalagi Jósef* Úrnak, hogy már moſt Gróf *Toldalagi Jósefné;* a' M. Atyaſiaknak ugyan nagy kedvetlenségekre; de magának a' Grófnak tellyes meg-elégedésére.

Statuum Presidens Gróf *Kemény Farkas* ö Kegyelmessége' *Kis-Lekentzei* tsüre meg gyúlada a' napokban egy veſzedelmes pipáról; 's tiz ſzép aſztagja, és tizenkét kalongya ſzénája hamuvá leve.

Sept. 22-dikén érkezett viſſza *Szebenbe* Hadi Tármester Gróf *Mitrovſzky* Úr *Oláh Orſzágból.* A' Polgárság, réſz ſzerént gyalog, réſz ſzerént lovon, egéſſz innepi pompával fogadta. 28-dikra várták oda *Oláh Orſzágból*, ezen említett Orſzág-

ſzágban vólt Seregeinknek utólsó tsapatját is.

Portugallia.

Még a' *Frantzia* Nemzet-Gyülése is tsak alig győzedelmeskedhete, a' sok meg-feneklett hibás vélekedéseken: nem tsuda hát, hogy a' ſzegény *Pombál* Márki nem birhatott a' maga ellenségeivel *Portugalliában.* Ezen nagy emlékezetü Miniſter birta reá a' *Portugalliai* Udvart, a' *Jeſuiták'* el-töröltetését tárgyazó voks-adásra; ez akarta más jobb formába venni mind a' Papi, mind a' Nemesi Rendet is: de már ebbe bele tört a' kése, söt meg is bukott jó igyekezetéért; a' melly ugyan másutt is gyakorta meg esett már, 's meg esik még moſtan is. — Ha *Pombál* feltámadhatna: tsak ugyan örömmel ſzemlélhetné moſt, hogy a' mire ő reá nem mehetett a' Szerzetesek' dolgában, abban maga munkálódik már moſt darab időtől fogva az Udvar, 's ſzintén közel vagyon munkálkodása' tzéllyához. Egy Bullát nyert ugyan is közelébb az Udvar *Romából*, mellyben Pápa ő Szentsége által az *Algarviai* Püspök van ki-nevezve Szerzetesek' Reformátorának, a' ki tartott is már azólta tanátskozásokat, a' Papi Rendnek főbb Tagjaival.

Nagy ſzükségnek kell lenni (a' mint irják *Lisonából*) a' Szerzetes Renden való igazításra, mert minden eſztendőben nevekedik a' Barátok' ſzáma, 's fogy az Orſzág' ereje. — Hogy' ne fogyna az Iſten' Fiáért, midőn már nehány eſztendőkkel ez előtt meg jegyzették azt, hogy minden tizen-eggyedik Ember *nem-világi Portugalliában.* Meg jegyzették azt is, hogy kilentz ſzázra megy a' Klaſtromok' ſzáma, 's a' Barátok olly feslett életü Emberek, hogy nem lehetett párjokat találni a' két Eg' sarka alatt.

Hogy

Hogy *Portugalliának* is kezd már néminémüképpen nyilni a' ſzeme ezen meg-világosodott Században, az is nyilván való bizonysága ennek, hogy nem régiben egy munkát adott ott ki Páter *Figuredo*, mellyben azt mutogatja, *mennyit tudnak már Luther' idejétől fogva a' Németek* *); *hogy a' Pápa nem tsalhatatlan; hogy az ő Szentsége' ſzavainak tsak annyiban lehet győző erejek, a' mennyiben azok a' Bibliával meg-eggyeznek, és hogy a' Pápai Hatalom fokkal meſſzebb terjedt, kelleténél.*

Spanyol Orſzág.

Az Idegenek ellen ki-adott kemény parantsolatját meg-lágyította a' *Spanyol* Udvar, (mint jelentettük) mert kéntelen vólt vele; hanem a' lágyítás után is tsak ugyan olly keménynek találták azt sok idegenek, hogy kéſzebbek vóltak *Spanyol Orſzágot* oda hagyni, mint annak kedvé-

*) *Sokan olly meſſze is mentek már a' Németek közzül a' világosodásban, hogy a' nagy böltselkedés miá bolondoskodnak. Egy, még pedig Katholika Vallásban ſzületett, 's neveltetett, olly munkát adott ki közelébb, mellyben rettenetesen ki kél a' Kriſztus, a' B. Szüz, az Apoſtolok, és a' Szentek ellen; 's így végzi a' maga könyvét: „Minden jó Hazafi tartozik óhajtani, hogy bártsak ſoha ſe hallotta vólna hiret Német Orſzág Bonifaciusnak, és Nagy Károlynak. A' maga eredeti Fejedelmeinek engedelmes Királyi Páltzája alatt állandóúl hív maradt vólna (ha tudniillik Bonifacius Püspök, és Nagy Károly Tsáſzár nem lettek vólna) Német Orſzág, a' Pogány Valláshoz, a' ſzerentsés Barbarusságban.“*

véért tulajdon Hazájokat meg-tagadni. Mivel pedig a' *Spanyol* Nemzet, maga emberségéből nem képes bé-tölteni az Orſzágot, mind azért, mivel a' *Spanyol* Házasságok rend ſzerént késök ſzoktak lenni, azért is nem igen termékenyek; azonban az *Indiai Spanyol* Birtokok (Koloniák) igen sok Fiait el vonnyák a' Nemzetnek; hát a' temérdek Klaſtromok mennyit bé-nyelnek azok közzül? tehát az Idegenek' ki-költözésével nagy hijánosságot látott vólna *Spanyol Orſzág* annyival is inkább, mivel a' mesterségeket, és kereskedést ott is ſzint' úgy az Idegenek virágoztatják (a' mint virágoztatják), mint *Magyar Orſzágban.* Hogy a' veſzedelmes következéseknek eleit vehesſe az Udvar, következendö magaki-nyilatkoztatását botsátotta az Orſzágnak minden réſzeibe:

„Nem az a' tzéllya ö Katholika Felségének, hogy átallyában kénſzerítteſſenek minden Idegenek, a' ki-adott esküvés' formájának el-mondására; hanem tsupán az olly gyanús ſzeméllyekre nézve van az ki-adva, a' kik az Orſzágba jönek, vagy talám még a' fö Városba is; 's kivált, ha a' magok útazásoknak tárgyáról nem tudnak elegedendöképpen ſzámot adni. Ezen esetben az az ö Felsége' akaratja, hogy vagy ki-igazíttassanak az efféle ſzeméllyek az Orſzágból, vagy el kell velek mondatni az említett esküvés' formáját, hanemha talám igen terhes gyanúság vólna ellenek. Egyébaránt jelenti ö Felsége, hogy ez által az esküvésnek formája által, eggy Idegen se köteleztetik *Spanyol* Alattvalói Hívségre; hanem tsupán a' Fejedelem, és Tartománybéli Politzáj-Törvények eránt való engedelmességre, 's az olly levelezésnek el-távoztatására, melly a' köz-tsendességet, 's jó rendet meg-háborithatná."

A'

A' *Marokkóiak* nagyon tüzeſſen hozzá kezdtek *Ceuta* Várának ostromához, úgy hogy kevés idö alatt sok helyeken kárt tettek a' Vár' erösségeiben. De a' *Spanyolok* is hamar meg mutatták, hogy koránt sem hamvába hóltt Legényekre talált a' *Mahomet'* kontyos perepúttya: mert kirontottak ellene a' Várból, diadalmaſſan viſſzaverték azt, 's az ágyúiba ſzegeket vertek. — *Don Morales Spanyol* Vezér pedig, két fregátokkal, 's 14 apróbb hajókkal rajta ment Aug. 25-dikén *Tanger* nevezetü Erösségén a' *Marokkói* Szultánnak, 's reggeli öt órától fogva, egéſz délutánni három óráig lövöldözte azt; akkor *Spartel* Promontóriuma alá viſſza vonta magát olly tzéllal, hogy mihelyest jó ſzelet küld néki *Eolus*, újra látogatására indúl *Tanger* Várának, a' mellynek bástyái 171 ágyúkkal vagynak meg-spékelve.

Frantzia Országh.

A' *Párisi* Újság, melly Septembernek 19-dik napján költ, következendö nyomos ki fejezésekkel adja elö a' Frantzia Népnek 16-dik *Lajoshoz* meg jött indúlatját, melly kiváltképpen való módon ki mutatta magát a' Conſtitutzió ki hirdetésének napján:

„Úgy láttzik, hogy a' *Frantzia* Nép viſſza nyerte nehány napoktól fogva a' maga régi természeti tulajdonságát, melly ötet más *Európai* Nemzetek között meg külömböztette, t. i. a' *maga Királlyai eránt való ſzeretetét.* Soha sem adta ennek ſzembe tünöbb, és hathatósabb bizonyságait a' Frantzia Nép, mint a' Constitutio ki hirdetésének napján. Ez a' nevezetes nap, Sept. 18-dika vala. Olly tzeremónia ment végbe ezen a' napon, mellyet úgy lehet nézni valóban, mint a' Királynak; 's egyſzersmind a' Királyt áldó népnek is leg ſzebb gyözedelmi pompáját.“

Há-

Három helyeken hirdettetett ki a' Conſtitutió benn a' Városban; negyedikſzer pedig kivül a' *Márs mezején*, melly már moſt *Szövettség mezejének* neveztetik, a' Haza óltáránál. Ágyú ropogások, Katonai musika, 's *Éllyen a' Nemzet, Éllyen a' Törvény, Éllyen a' Király* kiáltások között ment végbe a' tzeremónia. A' ki hirdetés ezen ſzókkal lett:

„*A' Nemzet, a' Törvény, a' Király*,

„Polgárok! Az 1789, 1790, és 1791-dik eſztendökbéli Konſtituens Nemzet-Gyülése, 1789-dik eſztendöben Jun. 17-dikén fogott hozzá a' Konſtitutzió' Munkájához, 's 1791-dikben Sept. 3-dikán ſzerentséſſen végre hajtotta azt. A' Király, Sept. 14-dikén közönségeſſen el fogadta a' Konſtitutzió' Summáját, 's alája irta annak magát. A' Konſtituens Nemzet-Gyülése bizza ezen zálogot a' törvénytévö Test', a' Király', és a' Birák' hívségére, a' házi Gazdák', Feleségek', és Anyák' vigyázására; az iffjú Polgárok' ſzeretetére, és minden *Frantziák'* bátorságára."

Dél utánni öt órakor két levegö égi hajókázók útaztak fel a' levegöbe, eggy, *Kakas* formájú tsónakban. A' melly golyóbis fel emelte ezen tsónakot, a' környül állásokhoz alkalmaztatott Emblemákkal vólt fel ékesitve. — Estvére kelve gyönyörüen ki vólt világositva a' Város; 's mindenfelé zengett a' musika ſzó és az örvendees *Éllyen* kiáltás.

Nem olvastunk még semmi *Párisi* tudósitást a' felöl, mint itélnek ottan, a' Királyhoz intézett Levelekröl a' Király' két Öttseinek, mellyben rettenetesen ki-kelnek ezen két Hertzegek a' Nemzet-Gyülése, 's a' Konſtitutzió ellen; és minden indító okokat fel-hordanak, valamellyeket tsak hordhatnak a' végre, hogy el-

ide-

idegeníttsék a' Királyt, a' Konſtitutzió' helybehagyásától. Azonban, következendõ tzikkelyt olvasunk a' *Brüſſzeli* Újságban az említett Levélröl, 's annak két tóldalékjairól:

„Nehány napoktól fogva bizonyos Irások jelentek meg itten, úgymint a' *Frantzia* Király' két testvér Öttseinek õ *Leg-Kereſztényebb (Chriſtianiſſima)* Felségéhez intézett Levelek, a' *Bourbon-Conde* Hertzegeknek ugyan tsak az említett Felséghez intézett Levelekkel, és következendõ tzimü Irással eggyütt: *Õ Felségeknek a' Tsáſzárnak, és a' Pruſſziai Királynak Jelentése.* Ezen Irások' közönségessé-tételének módja itten nagy ſzörnyüködést okozott, és sokan azt hiſzik, hogy a' moſtani környül-állásokat eggyüve vévén, úgy lehet gondolni az említett Irásokat, mintha azok nem lettek vólna. Fundamentomául ſzolgál ezen vélekedésnek, a' Seregeknek tsendességben való léte, mellyek, Tsáſzár õ Felsége' Jelentéséhez képest, tartoznának már magokat elõre kéſziteni a' viadalhoz; 's meg is lehet, hogy a' minémü útat vett magának, kevés idõtõl fogva a' *Frantzia Orſzági* dolgok' sora, nagy változást okozott ennek ſzemlélése azon gondolatoknak 's intézeteknek sorában is, mellyek kivülröl lettek *Frantzia Orſzágra* nézve: egyébaránt, hogy', 's mint leſſz a' dolog ezen tekintetben, tsak az idõ fogja azt meg mutatni. A' mi ezen Tartományokban leg inkább illeti a' Közönséget, azt bizonyoſſan lehet állítani, hogy t. i. a' mi Tartományunkban lévõ Sereg még két Regementekkel ſzaporíttatik, mellyeknek jövetele már ki is hirdettetett; 's nem fog moſtani helyéböl ki mozdúlni, mivelhogy a' köz-tsendességnek fenntartására rendeltetett, melly fõ gondja a' Tsáſzárnak."

Elegyes

Elegyes Történetek.

A' könyörületességnek gyakorlására, tsak annak meg-gondolása is örökös indító okúl ſzolgálhat, hogy a' melly Ember moſt jól teſzen a' ſzükölködővel, ő maga is rá ſzorúlhat még más Ember-Társai' segíttségekre; 's többnyire úgy ſzokott történni, hogy még e' földön megjutalmaztatik a' jó ſzivüség, hasonló jó ſzivüséggel. Ennek igazságát tapaſztalta nagy örömmel egy *Bangalore*i Méſzáros, a' múlt Mártziusnak 22-dikén. Ez a' Méſzáros, különös kegyességgel viseltetett az *Anglus* Rabokhoz, kiket *Tippoo-Saib* Fejedelem olly kemény fogságban tartatott *Bangalore* Városában, hogy tsak nem mezítelenek vóltak ſzegények, 's alig kaphattak elegendő riskását is élelmekre. Ugyan is valahányſzor júh-fökét vitt a' Méſzáros el adni a' Rabokhoz, mindenkor pénzt találtak azokban a' Rabok. Ezen felül, gyakorta el ment a' Méſzáros a' tömlötz előtt, 's hogy valami módon gyanúságba ne eſſen az Őrizőknél, tsúfolta az *Anglus* Foglyokat, 's öſzve-gömbölygetett sár-darabokat hajigált feléjek; de a' mellyekben hasonlóképpen pénzt találtak a' Foglyok mindenkor, valamint a' júh-fökben. Midőn a' fenn említett napon *Anglus* Generál *Meadows*, erővel meg vette vólna *Bangalore* Várát: leg elsö gondja is a' vólt Májot *Govdin*nak, a' ki egy vólt a' Rabok közzül, hogy nehány Katonákkal a' jóltévő Méſzáros' házához sietett, 's azt háza-népével eggyütt bátorságos helyre vitte. Hirekkel esvén ezen dolog az *Anglus* Katonáknak, kegyelmesebben kezdtek bánni átallyában a' Lakosokkal.

Bangalore Várában ſzáz ágyúkat, 's e' felett sok hadi kéſzületeket találtak az *Anglusok*. Ezen veſztesége után, leg ottan irt *Tippoo-Saib* az *Anglus* Fő Kormányozóhoz Lord *Cornvallis*hoz, hogy

hogy lépnének békességre; de ez azt irta vissza, hogy ő külön-békességet nem köthet *Tippoo-Saib*bal, mivelhogy az, ellene vólna azon szövettségnek, melly vagyon az *Anglusok*, 's *Nizam-Aly-Khán*, és *Pesva* között; mindazáltal megküldheti *Tippoo-Saib* irásban, a' maga feltételeit.

Indiából olly tsudálatos plánta került mostanság *Angliába*, hogy ha meg szárasztják, 's valamelly gyújtó eszközt értetnek hozzája, éppen olly pattanás történik, mintha puskaporhoz értették vólna a' gyújtó eszközt. Nagyon visgáljak már most, mitsoda egyenlőség vagyon az említett plántának ereje, és a' puska-poré között.

Ha a' találós éſſzel együve kerül a' kegyetlen szív: ugyan miknek ki-gondolására nem veszi reá az Embert? *Frantzia Országnak Bordeaux (Burdegala)* nevü Városában, olly irtóztató lárvákra akadtak mostanában egy Kovátsnál, mellyeknek nem tsak látására, hanem még hallására is borzad az érzékeny emberi természet. Ki vagynak t. i. vasból tsinálva emberi föknek formái, a' mellyeket ki lehet kúltsal nyitni, 's ismét bé lehet zárni. Belől ezen vas fejekben egy ujnyi szélességü, 's két ujnyi hoſſzúságú kés úgy vagyon alkalmaztatva, hogy az éppen a' nyelvére szolgál azon szerentsétlennek, a' kinek a' feje bé vagyon a' vas lárvába burkolva. Ezen ördögi találmánnyal, a' magok pénzen vett Jobbágyaikat szokták meg-némítani az *Indiai* Kerefztény Birtokosok, hogy valami módon meg ne lágyúlhaſſon szivek, az említett szegény Jobbágyok' keserves panaſſzára.

Nem tsak a' Vallásbéli Hiten veſznek már öſzve az Emberek ezentúl egymással; hanem a' Polgári Hit' külömbsége is Ellenségeivé teſzi egymásnak ugyan azon Nemzet' Fiait is. Elegedendő

példáját adták ennek a' *Frantziák*, a' közelebb múlt eſztendökben 's hónapokban, 's adják még moſt is imitt amott belöl az Orſzágban. Adták közelébb Orſzágokon kivül is, a' *Moenus* vize mellett fekvö *Frankfurt* Városában. Eggyüvé érkezvén t. i. oda a' vásáros Pátriota-*Frantziák*, az Orſzágot oda hagyott Ariſtokrata-*Frantzia* Tiſztekkel alig múlt el egy nap, hogy a' Vendégfogadókban, Kávéházakban, 's más közönséges helyeken ſzembe ne keltek vólna egymással; söt úgy neki is tüzesedtek közzülök sokan, hogy már eddig nem egy két ember-halál lett vólna: ha réſzre-hajlás nélkül való ſzeméllyek is nem lettek vólna ott, a' kik külön válaſztották egymástól a' marakodó feleket. Az efféle botránkoztató, 's veſzedelmes következésü történetek-nek el-hárítása végett, parantsolatot adott ki a' *Frankfurti* Tanáts, mellyben, tömlötz, 's más kemény büntetések alatt meg tilt az ott tartózkodó *Frantziáknak* minden afféle beſzédeket, énekeket, 's különböztetö jegyek' viselését, a' mellyek egymás' fel-berzentésére* eſzközül ſzolgálnának; a' Városi Polgárokat is intette, hogy a' *Frantziák*' veſzekedéseikbe egyébképpen ne elegyedjenek, hanem ha erö̈ſzakoskodni akarnának azok egymás ellen, igyekezzenek eleit venni az erö̈ſzakoskodásoknak.

Tudományi Dolgok.

Hogy *Angliában* igen ſzabadon lehet ſzóllani, és irni, már az ſzintén közönségeſſen tudva lévö dolog; de hogy *Berlinben* is nagy ſzabadsága légyen a' könyv-nyomtatásnak, azt nem mindenek gondolták vólna. Könnyü vólna minékünk a' *Berlini* nyomtatás' ſzabadságát igen sok példákkal meg mutogatni: de moſt tsupán tsak kettöt kivánunk említeni. Történt, hogy a' Fö Konſiſtóriumnak Elölülöje, 's egyſzersmind Státus-Mi-

Minister *Völlner* Úr, egy közönséges Tartományi Katechismust akart mindenüve bé vinni a' *Pruſſ.* Tartományokba. Ezen ſzándéka ellen *Völlner* Minister Úrnak, irt *Gebhard* nevezetü Predikátor Úr, 's minekutánna ki-került vólna az Irás a' visgáló Szék elöl, *Unger* Könyvnyomtató kinyomtattatta. Hirével esvén a' dolog *Völlner* Úrnak, meg tiltotta leg ottan a' nyomtatványoknak el-adását. A' Könyvnyomtató nem akart senki baráttságáért kárt vallani, azért is pert indított a' Könyvvisgáló Szék ellen. El veſztette ugyan, a' minthogy ez nem is lehetett különben, a' pert; de fülibe sugta a' Biró, hogy a' Minister-töl kivánnya törvényeſſen kárának meg-térítését, mellyet tselekedett is, maga jobb-vóltáért a' Könyvnyomtató. — Még nem hozott a' Törvényſzék ſzententziát a' Minister ellen. Az egéſz dolognak eddig való folyamatja, környülállásostól elö vagyon egy Könyvetskében adva, melly következendö tzim alatt árúltatik közönségeſſen: *Proceſs des Buchdruckers Unger, gegen den Ober-Conſiſtorialrath Zöllner, in Zenſurangelegenheiten. Berlin* 1791. 8. — Ez az elsö példa; a' második pedig ez: *Tieftrunk* nevezetü Tudós, ezt a' nyomos Kérdést vette fel közelébb a' meg-fejtésre: „*Hogy' lehet az erőſzakos Revolutziókat leg jobb móddal meg-elözni, vagy ha már el-kezdödtek egyſzer azok, meg-orvoſolni?* A' mit irt ezen nagy tárgyról, már ki adatta *Berlinben*, melly munkájában azt mutogatja *Tieftrunk* Úr a' többek között az új Történetekből, hogy *a' Polgári Társaságokbéli nyughatatlanságokat, gyakorta az Igazgatások' hibái okozzák.*

Kolosváratt, következendö munkák jöttek közelébb világ eleibe:

Supplex Libellus Valachorum, Transilvaniae Jura, tribus receptis Nationibus communia ſibi adſo-

ſeri poſtulantium. Cum notis hiſtorico-criticis. I. C. E. Civis Transilvani. Claudiopoli, typis Mart. Hochmeiſter 1791.

Conſpectus, ſeu Rubricae Articulorum Diaetalium, in Generalibus Comitiis M. Principatus Transilvaniae &c. Claud. typ. Mart. Hochmeiſter. 1791. Magokat az Artikulusokat (mellyeknek ſzáma 162) nem engedi a' Fő Igazgató Tanáts ki-nyomtattatni.

Dr *Kiſs* Úrnak az *Érvágásról* irott Könyvét *Bétsben*, *Hummel* Könyvnyomtatónál; *Poſonban*, és *Komáromban Véber* Úrnál; *Györben Miller* Úrnál; *Peſten* pedig *Veingand* Úrnal lehet találni. De lehet találni *Köſzegen*, *Sopronban*, *Szombathelyen*, és *Debretzenben* is. — *Erdélyben* pedig *Kolosváratt.*

* * * * * *

Sept. 15-dikén, egy *Párisi* Tsizmadia két égő gyertyát tett az ablakába, mellyeknek világánál ez olvastatott: *Éllyen a' Király, ha a' ſzavát meg tartja!*

Küldjük T. *Verſegi* Úrnak V-dik és VI-dik Énekjeit.

A' múlt Poſtán, nem az' Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktáknak *b b* árkusa ment meg; hanem az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájának utólsó (H h h) árkusa.

Költ *Bétsben*, Októbernek 9-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Béts.

Ezen hónapnak 13-dikára várják ide viſſza ő Tsáſz. 's Kir. Felségét, *Ferentz* Fő Hertzeggel eggyütt.

Ha a' tsupa *terméſzeti* tökélletességekért is kedveljük 's betsüljük az azokkal biró ſzeméllyeket: ugyan hogy' ne betsülnénk hát a' *ſzerzett* tökélletességekkel birókat. A' ki nem betsüli másban az ollyan tökélletességeket, mellyeket nem az Anya' méhiből hoz az Ember, igen annak ſzokott az, meg-esmertető jele lenni: hogy üres ő maga azoktól a' tökélletességektől. Ellenben igaz az is, mentől nagyobb mértékben találtatnak valakiben a' *ſzerzett* tökélletességek: annál inkább betsüli ez azokat másban is, akarmelly nemüek legyenek bár a' tökélletességek. Sok példáját adta már ennek, ama' nagy hirü *Oroſz* Fő Hadi Vezér *Potemkin* Hertzeg; adta közelébb is az ide való feſtő Akademia' eggyik érdemes Profeſſzora *Lampi* Úr eránt meg-bizonyított indúlatja által. Ezen meg nevezett Profeſſzor Úr, némelly képeket kéſzített a' Hertzeg' ſzámára, mellyek mivel igen meg tettzettek ő Hertzegségének, különöſſen meg kérte a' *formáló mesterségek*' (*feſtés*, *rajzolás*, *kép-faragás* 's a' t.) Akademiájának Protektorát Hertzeg *Kaunitzot*, hogy Prof. *Lampit* botsátaná el ő hozzája *Gyáſz-Vásárba* (*Jaſſy*); magának pedig *Lampi* Úrnak gazdag igéreteket tett, tsak menjen el hozzája, 's önnön képét is tsinálja le, 's vigye el magával. Már útnak is indúlt *Lampi* Úr, *Moldva Országi* felé.

Nagyon beſzéllik itten, hogy a' Tsáſzár Magyar Lovas Regementje, ide ſogna jöni őrizetre.

Magyar Országh.

Az Országh-Gyülési *Litteraria Deputátio* kéſzen vagyon már, a' mint értjük a' maga nagy következésü Munkájával.

A' *Budai* és *Peſti* Zsinatok, azt végezték Sept. 29-dikén tartott ülésekben, hogy az öt elegyes Deputátzióknak munkáik, eggy, újjonnan kiállítándó elegyes Deputátzió által rendbe ſzedetteſſenek. Az ekkor ki állított Elegyes Deputátzio Octobernek 2-dikán végezte a' maga munkáját, melly napon közlötte is azt, a' Zsinatokkal. Azoltától fogva (igy irták *Peſtről* Oct. 7-dikén) ſzakadatlanúl tartják az üléseket mind a' két Zsinatok, közlik eggymáſſal a' meg állitott végzéseket, 's boldog elömenetellel haladnak munkájokban.

M. *Dormándházi Sághy Mihály* Urnak, Sz. *Iſtván'* Rendjebéli kiſſebb Kereſztes Vitéznek, 's a' Septemvirális Tábla' eggyik nagy érdemü Tagjának, tulajdon ſzemélyére nézve Bárói méltóságra lett emeltetése, közelébb tétetett közönségessé.

B. *Knezevich Márton* Úr, csak maga ſzemélyére nézve nyerte volt 1763-ban a' Bárságot; hanem moſt már ezen Báró Urnak négy érdemes Fiait is, úgymint: *György*, *János*, *Péter*, és *Vintzentz* Urakat, az édes Attyok' rangjára (Bárságra) méltóztatta ö Felsége.

Poſon-Vármegyéből, Okt. 4-dikén hozzánk útasított Levelében igy ir egy jó Barátunk:

„Kántzellárius Gróf *Pálffy* ö Excellentziája még a' *Malatzkai* Kaſtéllyában múlat, 's e' folyó hónapnak csak 13-dika táján ſzándékozik *Bétsben* lenni. A' múlt Pénteken, úgymint Septembernek utólsó napján ſzületése' napja volt ö Exc. jának, melly egy vig öröm-innep' tartásra ſzolgáltatott alkalmatosságot. Estve Komédiát jádzottak a' Dá-

Dámák, és Gavallérok. A' Jádzók' ſzáma közzül váló vólt az ö Exc. ja' iffjabbik Fia is Oberſtlt. Gr. *Pálffy Miklós* ö Nagysága, ki is igen természetesen jádzott egy vén Sufztert. Már moſt 56-dikſzor került elöl ö Excell. ja' ſzületése napja. Az 57-dikſzer elö-kerülendöt nem akarja többé ö Excell. iája, a' mint hallyuk, Kántzelláriusi fövel ülni. Kit eránnyoznak jövendöbéli Kántzelláriusnak közönségeſſen a' Méltóságok: arról még moſt halgatok.

Kaſſáról azt irják, hogy közel a' Városhoz savanyú vizre találtak.

Minden nagyobb, és kiſſebb Magyar Oskolákbéli Tanúlóknak meg van ſzoroſſan tiltva ö Fels. nevében a' kard-viselés.

Az *Egri* Püspöki *Lycaeum*, melly eddig nem vólt a' Tudományi Kerületnek igazgatása alatt, most mindenekben alája vettetett, Kir. hatalommal a' *Kaſſai* Tudományi Kerület' Kir. Igazgatásának.

A' *Kaſſai* Kerületbéli Nemzeti Oskolák' Inſpektorságát, Ns *Abaúj-Vármegyei* néhai Fö Notárius *Jábrodi Jabrotzky Gábor* Ur nyerte el 1500 forint eſztendei fizetéssel.

Erdély Orſzág.

A' *Bétsbe* való fel-jövetelre ki-rendeltt Orſzág-Gyülési Deputátzió, engedelmet nyert ö Felségétöl a' fel-jövetelre; de olly fel-tétellel, hogy ö Felsége maga fogja ki ſzabni az idöt, a' mikorra jelenheſſen meg *Bétsben* az említett Deputátzió.

Tseh Orſzág.

A' Tseh Nemzet eránt viseltetö Atyai kegyességének, sok bizonyságait adta ö Felsége tsak azon kevés idö alatt is, mellyet annak kebelé-

ben kivánt közelébb el tölteni. Eggy, ezen bizonyságok közzül, a' Tseh Királyi Városoknak azon büntetési taksa alól való fel-fzabadítása, melly az el múlt fzázadban el követett háborgásokért vólt vetve azokra mind ekkoráig. Böltsen ítélte t. i. *II. Leopold*, hogy a' Státusnak moftani hív Polgári, tellyességgel nem tartoznak lakolni az ö Eleiknek hibájokért; mivel azonban fzükségesképpen úgy hozzák magokkal a' Státusnak környül-állásai, hogy még három eftendökig fizetödjön az említett taksa: tehát moft mindjárt el nem engedheti azt ö Felsége eggyátallyában, hanem a' nevét tsak ugyan meg változtatta.

Auftriai Belgyiom.

Geldria Tartománnya' Hódolásának Innepe nagy vigassággal, és pompával ment végbe Sept. 22-dikén *Rüremonde* Városában. Meg tifztelték ezen jeles tzeremoniát, a' *Belgyiomi* Közönséges Kormányozókon kivül (úgymint a' kik vóltak itt is, mint más *Belgyiomi* Tartományok' Hódolásának Innepén, az ö Ts. 's Kir. Felsége' Képviselöi), a' *Tréviri* Válafztó Hertzeg, 's annak Testvérje, az *Effeni* és *Thorni* Apát-Allzony (Abbatiffa), és *Saxoniai* Hertzeg *Xavérius*.

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Török Birodalom.

Sept. 18-dikán botsátott Jelentése ſzerént B. *Herbert* Úrnak, következendő értelmű parantsolatot küldött a' Török Tsáſzár minden Jobbágyaihoz, hogy: mivel az *Auſtriai Házzal* kötött Békességnek 7-dik tzikkelyében arra kötelezte magát a' *Porta*, hogy az említett Háznak minden Alattvalóit, a' kik török rabságban vagynak, két hónapok alatt ingyen viſſza fogja ſzolgáltatni: ehez képest parantsolja ő Nagy-Uraſága minden jobbágyainak, hogy a' náłlok fogva lévő Tagjait az *Auſtriai Birodalomnak* haladék nélkül a' magok Elöljárójok eleibe vigyék. A' Foglyok' árra ki fog fizetődni minden Birtokosnak a' Nagy Úr' Kintstárjából. — Ha pedig valaki ezen parantsolat ellen méréſzelne tselekedni: ki világosodván a' tselekedete, nem tsak minden pénz nélkül ki kell néki adni a' nálla lévő Foglyot; hanem azon kivül ezer piaſtert is fog fizetni büntetésül.

A' *Boſznyákok*, alább hagytak a' fénnyen való beſzéllgetésből, a' miolta már parantsolatját vették a' Nagy-Úrnak, mellynek e' vólt a' foglalatja: hogy „mivel a' *Török Birodalomnak* köz bóldogsága kivánta, hogy a' *Német* Tsáſzárnak által-engedteſſenek némelly *Unnamellyéki* Kerületek: erre nézve jelentsék magokat a' földes Urak két hónap alatt, *Konſtantzinápolyban* a' *Tefterdárnál*, 's adják fel káraikat, mellyeket az említett Kerületeknek által-engedtetése által fognak vallani, 's illendőképpen ki fognak elégíttetni.“

Pruſſzia

Prussia.

Sept. 25-dikén, az egész Kir. Ház meg jelent a' *Berlini* nagy Templomban, mellyben T. *Sack* Úr tartott predikáttziót. Ez napon, mind a' Fő Városnak, mind a' *Prussiai* Tartományoknak minden Templomaiban ki-hirdettetett a' két K. Hertzeg-Asszonyoknak, az *Yorki*, és az *Orániai* Hertzegekkel lejendő házassági egybe-kelések. Mivel az említett nap, egyszersmind a' Király' születése napja volt: nagy ebédet adott a' Királyné *Monbijouban*, melly minekelőtte el kezdődött vólna, gyürüt váltottak a' meg-mátkásodott Hertzegek, és Hertzegnék. Jelen vóltak az asztalnál, az egész Kir. Házon kivül, a' *Braunschweigi* örökös Hertzeg Feleségestől; a' *Sachsen-Veimari* uralkodó Hertzeg; a' *Darmstadti* Hertzeg *Krisztián*; 's az uralkodó *Kurlándiai* Hertzegné, a' Generálisággal, a' Miniſterekkel, 's az *Anglus*, és *Hollándus* Követekkel eggyütt. Estvére kelve, nagy köszöntés vólt a' Királynál, mellyet gazdag vatsora, 's bál követett. A' következő napokon egymást fel-váltva tartatott pompás ebéd, és vatsora az *Orániai* ör. Helytartónénál (a' kivel jelen vólt az iffjabbik Hertzegje is), és az Udvarnál. Sept. 27-dikén estve, az *Anglus* Követ adott bált. Az *Yorki* Hertzegnek *Friderika* Kir. Hertzeg Asszonnyal való házassági egybe-kelése Sept. 27-dikén ment véghez nagy pompával.

Lengyel Országh.

A' múlt Sept. 15-dikén újra öszve gyültek a' Rendek, 's hozzá kezdtek az Ország-Gyülési Üléseknek tartásához. — Mindeneknek előtte az Öszve-szövetkezés' Marsallja *Malachovszky* Úr szóllalt meg, 's következendő értelmü szép és fontos Beszédet tartott:

„*Nagy*

„*Nagy Kegyelmeſſégü Király!*
Felſéges Rendek!

Ki pihentük magunkat a' munka után, újj erövel vagyunk fel-ruházva: mellyhez képest kötelesek vagyunk ott kezdeni a' Haza' dolgainak sorát, a' hol félbe-ſzakaſztottuk azt, a' pihenésre nyertt idö elött. — Vegyük elö, Fels. Rendek! a' Május' 3-dikai nagy munkát, 's lássuk meg, mit kell ſzükségesképpen el követnünk az új Konſtitutziónak meg-erössítésére, 's az egéſz *Lengyel* Nemzet' bóldogságának ingadozatlan talpra való állítására. Hajtsuk végre már azt a' munkát, melly nem csak a' mi magunk' javára ſzolgál; hanem a' mellyet még az idegen Népek is méltóztatnak helybe hagyni, 's ditsérni, a' Fels. Közönséges Társasághoz útasított Irásaikban.

Te jó Király! hintsed közöttünk továbbra is a' te böltsességednek, 's a' ſzeretetnek, és egygyességnek magvát, hogy a' mi munkálkodásaink jó, és köz haſznú gyümöltsöket hozhaſſanak. Légy továbbra is Vezérünk! Követni fogják Királlyokat a' dolgos méhek, valahová vezetni fogja az öket; mert tudják, hogy egyedül virágokhoz, 's méz-harmathoz vezeti öket. — Iſten erössíttsen bennünket, 's áldja meg munkálkodásainkat.

Egyébaránt mivel az Orſzág' ſzabad Városainak Küldöttjei meg jelentek, az új Törvénynek értelméhez képest: ſzükségesnek itélem, hogy rangjok, 's méltóságok ſzerént helyet mutaſſunk nékiek a' mi Ülésünkben.“

A' Rendek' Szálája mellett lévö nagy Tanáts-Szála mutattatott ki ülö helyül, a' Városi Küldötteknek.

Ekkor meg ſzóllalt *Poſen* Városa' Küldöttje *Vibitzky* Úr, 's ékes hathatósságú kifejezésekkel köſzönte a' Királynak, 's a' Rendeknek, hogy

újra

újra viſſza ajándékozták nékiek azon ſzabadságokat, mellytől már két ſzáz eſztendöktől fogva vóltak meg foſztva; és hogy ö nékiek, kik ſzint' úgy réſzt veſznek a' Haza' bóldogságában, mint a' Rendek, ſzabad út engedtetett a' Közjóért való eggyütt-munkálkodásra. Olly ki-nyilatkoztatást tett végre minden Városok' nevekben, hogy nints olly Polgár, a' ki kéſz ne vólna, ha úgy fog kivántatni, vagyonját, és életét a' Hazáért, az új Konſtitutziónak fenn-tartásáért 's meg-erösſítéséért, és a' Közjóért fel áldozni. Hogy azonban néminémü próbáját adhassák a' Városok, Hazájok eránt viseltetö háládatosságoknak, és ſzeretetteknek, tizenkét értz ágyúkkal kivántak annak kedveskedni; melly ajándékotskának elfogadására kérte *Vibitzky* Úr a' Rendeket. — Kért egyſzersmind a' *Poſeni* Diſtriktus' Polgárjainak különös engedelmet arra, hadd emelheſſenek azok Oſzlopot a' Királynak *Varsó* Városában. — Minekutánna végezte vólna Beſzédét *Vibitzky* Úr, fel kelt a' Korona' Al-Kántzellárriusa *Kolontay* Úr, 's a' Trónushoz járúlt, és következendöképpen felelt a' Király' nevében: „Ö Felsége, tsupán azon fel-tétellel fogadja el a' *Varsóban* emelletendö Oſzlop eránt tett ajánlást, ha az, egyſzersmind az Orſzág-Gyülésének is leſſz ſzentelve, úgymint a' melly olly híven segítette tzéllyára, az ö Felsége' ſzándékát." Meg köſzönte annakutánna a' Király', és Rendek' nevében, a' Hazának ajándékozott 12 ágyúkat. E' meg lévén, kéz-tsókolásra botsátotta magához a' Király, a' Városok' Küldötteit, az Orſzág' Senátorait, Miniſtereket, és a' Vajdaságok' Deputátusait.

Az Orſzág' Primássa *Poniatovſzky* Hertzeg-Érsek, a' ki, sok ideig tartott távolléte után, tsak kevéssel ez elött tért vala viſſza *Angliából*, így ſzóllott a' Rendekhez: „Én — a' ki

azon

azon okból mentem ki a' Hazából, hogy az Orvosoknak javaslások ſzerént segíthetnék az én beteg testemen: belsö meg-elégedéssel értettem a' mi Konſtitutziónkat a' jó ſzivü Külföldiektöl. Nem tsak ſzin mutatás nélkül való ditséretét hallottam én az idegen Tartományokban, a' Fels. Rendek' bölts rendeléseiknek, 's munkálódásaiknak; hanem mindenütt ditsöítették, 's magaſztalták fülem hallottára a' mi Konſtitutziónkat, melly Májusnak 3-dikán ment tökélletességre. — Moſt már, Fels. Rendek! betsület, *Lengyelnek* lenni; melly betsület hogy annál inkább terjedjen a' nagy tselekedetek által: kérem a' F. Rendeket, meg ne únatkozzanak azon munkáknak folytatásában, mellyek a' Tartománynak, 's annak Lakosainak bóldogságokra meg kivántatnak."

Ezen Beſzédnek végzödésével, fel állott a' *Braslavi* Vajdaság' Deputátusa *Manuzzi* Úr, 's kivánta tudni, mi formán nyilatkoztatta légyen ki magát a' Közönséges Társaság erántt a' *Saxoniai* Válaſztó Hertzeg, a' ki az örökös uralkodás formájának meg-állításakor Királlyává neveztetett *Lengyel Orſzágnak*. De a' vólt ezen kivánságra a' felelet, hogy még moſt nem lehetne annak eleget tenni. Azt terjeſztette tehát *Manuzzi* Úr a' Gyülés eleibe, hogy egy rend-kivül-való Követtség által meg kellene jelentetni a' *Saxoniai* Vál. Hertzegnek, hogy az egéſz Nemzet hivta ötet a' *Lengyel* Trónusba.

A' Király, a' Trónushoz ſzóllította a' Miniſtériumot, 's így ſzóllott:

„*Csak rövideden fogom fel-fedezni a' F. Rendek elött, a' mit közlött velem a' külsö dolgokra ügyelö Miniſter. Ditséretet, betsületet, 's helybe hagyást érdemel t. i. a' külsö Tartományokban mind az, a' mit mi, a' mi kedves Hazánkért dícsö mélkodásra méltó erövel tselekedtünk, reſzketve kezdettünk, 's mindnyájunknak igen nagy veſze-*

del-

delmünkkel ſzerentséſſen végre-hajtottunk. Magaſztalják a' Május' 3-dikai Konſtitutziót. Embereknek tartanak bennünket bátorságunkért a' külsö Tartományokban. Azt mondják: „Ha úgy mennek a' Lengyelek, a' mint el-kezdették, úgy magokat ſzerentsés Nemzetté formálják.“ — Országh-Rendjei! Esküſzöm, olly öſztön ez reám nézve, hogy én véremet ontani, életemet le tenni, 's még a' Koronától is kéſz vagyok meg válni a' Konſtitutzióért. Tulajdon kezemmel rántok kardot az ellen, akarki légyen az, a' ki méréſzelné bántani a' Konſtitutziót.“

Egy kukkanás sem vólt az egéſz Gyülésben, míg a' Király' Beſzédje tartott. Annak végzödésével, egyſzerre fel-kiáltottak ſzázan: „*Mi, mindnyájan örömest fel-áldozzuk értékünket, vérünket, 's életünket a' Hazáért, a' Királyért, és a' Törvényért*“ — 's mindnyájan kardot rántottak. — Ezentúl egy fel-tétel (projectum) olvastatott el, az *Appellationalis* Törvényſzékekről, mellyet is tanátskozása' tárgyává tett a Gyülés.

Frantzia Orſzág.

A' *Páriſi* Újságnak, Sept. 23-kán költ Darabjában ezeket olvaſſuk:

„A' Király, és a' *Frantzia* Nép között ſzerentséſſen viſſza állott eggyesség naponként erösödik. Reá mehettek ugyan némelly háborúságſzerzök, hogy kevés napokig néminémü zavarba hozatott a' köz-tsendesség; mivel azt kezdték el hitetni a' Néppel, hogy koránt sem az a' Király belöl, mint külsöképpen mutatja magát. De ezen vádakat el oſzlatta a' Királynak egyenes ſzivü maga viselete, 's viſſza ſzerzett néki minden *Frantzia* ſziveket. — A' Királynét is áldják már moſt mindenfelé. Ezen a' héten ingyen botsáttatott egymás után, minden játék-né-

nézö helyekbe a' Nép, 's nagy gyönyörüségét találta kiváltképpen *Caſtor és Pollux* nevü Operában. Ennek látására tehát ö Felségek is elmentek Sept. 20-dikán. Annál repesöbb örömmel fogadta ö Felségeket a' teátromi Gyülekezet, mivel már rég' idötöl fogva nem vólt ſzokások a' Királyoknak magok jelenlétekkel meg tiſztelni a' Fö Város' Teátromait. A' Királyt, Királynét, és a' Kir. Hertzeget tárgyazó *Éllyen* kiáltások gyakran meg újjíttattak a' játék alatt. Úgy hallik, hogy mind meg akarja látogatni a' Király *Páris* Városának fö Teátromait, 's kéttség kivül annál buzgóbb indúlattal, 's ſzivesebb ſzeretettel fog mindenütt fogadtatni: mivel bizonyosnak tartják, hogy a' Király értésekre adatta az *Európai* Fö Udvaroknak, 's mindenek felett a' *Német Orſzágiaknak*, hogy ö Felsége a' Konſtitutziót ſzabadon el fogadta, 's állhatatoſſan meghatározta magát annak fenn-tartására.

A' Konſtitutzió' Ellenségei nagyon igyekeztek rajta, hogy *Párisnak* minden réſzeiben elſzéleſzthessék a' Tsáſzár', 's *Pruſſziai* Király' *Pillnitzi* Jelentésének, és a' *(Frantzia)* Hertzegek' Levelének nyomtatványait; de ezen el-ſzélleſztés által tsak azt nyerték a' Konſt. Ellenségei, hogy még nyilvánvalóbbá lett azon segíttségeknek bizonytalan vólta, mellyekbe láttatnak bizodalmokat vetni a' ki-költözött Hertzegek. — Neveli a' Népben, a' Király eránt való bizodalmat, és ſzeretetet annak értése, hogy a' Király Sept. 13-dikán reggel vette már a' maga Öttsei' Levelét, 's kéttség kivül ezen Levélnek foglalatja ſzolgáltatott alkalmatosságot a' Királynak arra, hogy következendö ki-fejezésekkel élt, a' Nemzet-Gyüléséhez az nap botsátott Irásában:

„*Minekutánna értésemre esett, hogy a' Népnek leg nagyobb réſze ragaſzkodik a' Konſtitutztóhoz; jelentem, hogy én nem kivánom többé haſznál-*

nálni azt a' ſegíttséget, a' mellyet kértem; 's mivel ſenkinek ſem vagyok én másnak köteles ſzámadáſſal, hanem tsupán tsak a' Nemzetnek: tehát nints is jussa ſenkinek a' panaſzolkodásra, a' midőn magam mondottam én le a' ſegíttségről."

Ennek édes meg-gondolása reménységet nyújt az eránt, hogy a' Hertzegek le teſznek a' magok haſzontalan feltételeikről, 's úgy hallik, hogy a' *Monſieur* gondolkozik is már a' *Fr. Orſzágba* való viſſza-jövetelről. "

Meg vallya azonban a' *Párisi* Újság, hogy nagyon akadályoztatják a' Hertzegeknek az Orſzágba való viſſza-menéseket, a' körülöttök lévő hajdani Fr. Katona 's Polgár Tiſzteknek, és Egyházi Személlyeknek tanátsadásaik, kiknek ſzámok, három 's négy hetektől fogva ismét nagyobbra nevekedett; mert a' *Lillei*, 's *Sedani* Poſtamestereknek jelentések ſzerént, úgymond, Sept. elein teméntelen Katonák, 's kivált a' néh. Testörzők közzül igen sokan hagyták oda Fr. Orſzágot. — Az *Auſtriai Belgyiomban* lévő Seregekre nézve, azt jegyzi meg a' *Párisi* Újság, hogy azoknak helyben való maradásokat ſzükségessé teſzi a' viſſza-vonás' lelke, melly újra mutogatja magát *Belgyiomban*.

Sept. 25-dikén, háláadó Iſteni Tiſzteletet tartatott *Páris* Városa, a' Konſtitutziónak ſzerentséſſen lett végzödéséért. Maga a' *Párisi* Püspök *Gobel* Úr vólt az Iſteni Tiſzteletnek Kiſzolgáltatója. Meg jelentek a' Szentegyházban a' Nemzet Gyülésének is 24 Tagjai. Ez nap estve meg vólt a' Kir. Palota, 's annak környéke igen pompásan világosítva a' Király' költségén.

A' *Conſtituens* Nemzet Gyülése, Sept. utólsó napjára határozta vólt, azon hónapnak 19-dikén a' maga Üléseinek bé-fejezését. Még akkor tsak 246-an vóltak jelen, a' következendő Nem. Gyülése' Tagjai közzül; 's erre nézve azt is el-

vé-

végezték akkor magok között a' Nemzet-Gyülése' Tagjai, hogy irjanak mindnyájan a' magok Oſztállyaikhoz (*Departements*), 's kérjék azokat, az új Deputátusoknak haladék nélkül való elküldésére.

Rouſſeau erántt azt végezte a' N. Gyülése, hogy ha ezen nagy érdemü Filosofusnak tetemeit nem tétetheti is bé a' Sz. *Genovéva*' Templomába *) miként bé tétette oda a' *Voltér*' testét; ugyan csak emlékeztetö Oſzlopot fog emelni néki a' Nemzet, maga költségén.

Az úgy neveztetet *Dominikánus* Klub hat ſzáz Livrát tett fel jutalmul egy Nemzeti Kalendáriomnak kéſzétésére: melly eránt az a' Klub kivánsága, hogy abban rövideden gyönyörködtetö módon 's olly világosan legyen elö adva a' Konſtitutio ſummája, hogy azt a' leg eggyügyübb Ember is meg értheſſe.

A' múlt hónapban meg halálozott *Párisban* egy gazdag Dáma, 's a' Konſtitutzióhoz viseltetö buzgóságából, mindenét a' Nemzetnek hagyta; jóllehet igen ſzegény Attyafiai vóltak. Midön ezen hagyás eránt jelentés tétetett vólna a' Nem. Gyülésében, igy ſzóllott *Goupil* Úr: „*Mi, ezt a' hagyást el nem fogadhatjuk; betstelenségére ſzolgálna az egy nagy Nemzetnek, ha egy Familiát meg foſztana a' magáétól, 's ennél fogva örökre ſzerentsétlenné tenné azt. Vagynak ugyan Klaſtromok' példái elöttünk, hogy azok nem gondoltak az illyen esetekben, a' ſzegény Familiák' sorsával. De mi ne köveſſük ezeket, köveſſük inkább XV. Lajosnak, 's más Királlyainknak példá-*

jai-

) Nem örömest engedné t. i. azokat el vitetni Ermenonville nevü jószágából Girardin Úr, ki a' meg-hólttnak Barátja, Jólévöje 's el-temettetöje vólt.

jaikat, kikröl tudjuk, hogy az effélé hagyásokat el nem vették." Köz akarattal reá állott a' Nem. Gyülése, *Goupil* Úr' tanátslására. — Valamint ezen nemes tselekedetéért közönséges ditséretet érdemel a' Nemzet-Gyülése: úgy ellenben sokan vádollyák azért, hogy *Avenio* Városát, 's a' *Venaiſſini* Grófságot el-itélte Pápa ö Szentségétöl. — Ezekre a' vádakra, ki telik talám a' megigazító felelet azon végzéséből a' Nemzet-Gyülésének, mellyet Sept. 14-dikén hozott az, a' megnevezett Város, és Grófság eránt. Ez t. i. a' Gyülés' végzésének értelme: „*Hogy mivel eleitöl fogva jussa volt Frantzia Országnak* Avenio *Városához, 's a'* Venaiſſini *Grófsághoz; és mivel ezen két Tartományok' Gyülekezetének, 's Polgárjainak nagyobb része szabadon, 's annak módja szerént ki-nyilatkoztatta a' maga kivánságát, Fr. Országgal lejendö eggyesittetése eránt: tehát ez órától fogva mind a' két Tartományok Frantzia Ország' részévé fognak lenni, 's a' ki-szolgáltató Hatalomra reá leszz bizva, hogy végezzen a' Római Udvarral azon károknak meg-fordítása eránt, mellyeket* Avenio *'s* Venaiſſin *Tartománnyainak el-veſztés által fog az említett Udvar szenvedni.*"

Elegyes Történetek.

Ebben az esztendöben, nem igen derék tzethaláſzat vólt. — Mi ebböl a' tudomány? Az, hogy ne tsináltaſſanak az idén sok halhéjjas vállat *Magyar* Dámátskáink.

A' közelébb tartott *Silésiai* katonai gyakorlás' alkalmatosságával, szemébe tünik a' *Prusſziai* Királynak egy pár szép Leány, melly az ö Felsége' látására ment vólt ki a' Helységböl, 's illy baráttságos ki-fejezésekkel szóllott hozzájok: „*Mi jóban fáradoztok szép Leánykák? Talám Legényeket vigyáztok? Miért nem mentek férjhez,*

hez, hogy annál több katona-fitzkót kaphatnánk? — *Úgy van ám, Fels. Uram!* felele az eggyik nagy szemérmetesen. *Mi, szegény Leányok vagyunk, 's az illyeneken pedig jenki se kap.*" — „*Már a' bizony bajos állapot*, mondá a' Király, *gyertek hozzám hónap reggel, majd adok én néktek olly szerelem-port, a' mellynek jó foganatja lessz.*" A' Leányok le sütötték mind ketten mosolygva a' fejeket, hanem midőn el-távozott vólna tölök a' Király, még egyszer viszza szóllott hozzájok: „*No*, úgymond, *én nem tréfállok; hanem ti is el jöjjetek ám hozzám.*" A' Leányok se vették már ekkor tréfára a' dolgot, fogták tehát más nap reggel magokat, el-mentek a' Király' szállására, 's bé-jelentetik magokat. — Segítő szerül, száz száz aranyokból álló summát küldött ki mind a' két Pátziensnek a' Király, illy felülirású boritékban: *Egy Dósis.* — Héj ha ilylyen Dósisokkal értethetnék a' Szülék Leányaikat, nem soká maradnának úgy azok a' pártában; bár különben nem egésszen kivánatos képüekké formálta vólna is őket a' természet.

Tudományi Dolgok.

Ezen hónapnak 3-dikán, következendő tzimű Könyv jött *Pesten* világ eleibe:

De natura & indole veri Protestantismi. Scripsit Christianus Freymann: Pestini, Budae, Cassoviae, & Lipsiae apud Ignat. Anton. de Strohmayer 1792. 8. rét. 99 lap.

Ezen munkában, azt szándékozik meg mutogatni a' Szerző, hogy a' *Protestantismusnak* természete, nem ez, vagy amaz tudományi tzikkelyeknek követésében áll, akármi módon legyenek is bé vétetve a' tzikkelyek; hanem áll a' szabadságnak, tökélletességnek, és békességnek lelkében. Ez a' lélek, annyira tulajdona, úgymond,

mond, a' *Proteſtantismusnak*, hogy ha a' nem lett vólna: úgy a' *Proteſtantismus* se ſzármazott vólna, 's a' nélkül fel sem is állhat.

Hogy a' *Peſti* Evan. Zsinat is a' *Proteſtantismusnak* ezen lelkétöl vezéreltetik, meg mutatta az által is a' többek között, hogy az úgy neveztetett *Formula Concordiae* mellöl elállott.

*** *** ***

Nádor-Ispány ö Királyi Fö Hertzegségének múlattatására, mindent el-követnek Primas ö Eminentziája, 's Orſzág-Birája ö Kegyelmessége, a' *Budai* 's *Peſti* Magnásokkal eggyütt.

Magyar Leányok is ſzokták a' ſzájokba venni a' gombos-töket, mikor le-vetkeznek. Egy *Toloſai Frantzia* Leánynak ſzomorú példája, el-idegenítheti öket ezen roſſz ſzokástól. Az említett ſzerentsétlen Leány t. i. hasonlóképpen tselekedett a' tökkel, 's le találta azokat nyelni, mellyek néki kinos halálát okozták.

Küldjük a' második *Székely* gyalog Regementnek ábrázolását.

Költ *Bátsban*, Októbernek 12-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Béts.

Ő Tsáſz. 's Kir. Felsége, és *Ferentz* Fő-Hertzeg, ezen hónapnak 12-dikén reggeli négy óra után érkeztek viſſza friss egésségben *Béts* Városába. Az nap estve, dugva tele vólt az Udvari Teátrom Nézőkkel, mind azért, mivel reménylették, hogy talám ő Felsége is meg fog jelenni a' Teátromban, és íly módjok leſſz, a' jó Fejedelem' ſzerentsés viſſza-érkezéséből ſzármazott köz-örömöket mindjárt hevenyiben nyilvánvalóvá tenni; mind azért is, mivel eggy új *Olaſz* Operát jádzottak — *Le aſtuzie in amore (a' ſzerelem' tsalárdsága)* nevezetűt — a' mellyben *Néttélét* nevü Énekes-Aſſzony leg-előſſzör remekelt, 's úgy remekelt, hogy alig győzte köſzöngetni a' gyakor izbéli *Brava* kiáltozást, és tapsolást.

Néhai Gróf *Károlyi Antal* ő Kegyelmessége' meg-halálozásával árván maradott Ns Gyalog Magyar Regement' Tulajdonossává, *János* Fő H. neveztetett ő Felségétől.

Magyar Orſzág.

Pestről, ezen hónapnak 7-dikén útasíttotta hozzánk betses Levelét eggy érdemes Hazafi; de a' melly tsupán ma, az az Okt. 14-dikén érkezett kezünkhöz; minekokáért tsupán ezt közölhetjük moſt belőle:

Sept. 29-dik napján tartatott az ötödik Zsinati Ülés, mellyben az öt elegyes Deputátzió' munkája eránt az a' kérdés tétetett: Ha vallyon közönséges Gyülésben kellyen e' az említett munkát mindjárt visgálás végett fel-venni, vagy jobb lenne előbb, mind az öt Deputátziókból ki ſzemeltt húſz húſz Személlyek által rendbe ſzedetni az egéſz munkát. Hoſſzas vetekedés után, a' kérdés' második ágának értelméhez képest lett a' határozás: hogy t. i. mind a' két Zsinat' ré-

ſzéröl az öt Deputátziókból ki-nevezendö húſz húſz Személlyek ſzedjék öſzve az egéſz munkát, 's úgy terjeſztödjék az annakutánna a' Zsinatok eleibe. — A' *Budai* Zsinat is hasonlót végzett, melly eránt Követtséget küldött *Pestre*, valamint a' *Pesti* Zsinat is a' maga határozása eránt *Budára*. Végzödött az Ülés, renden kivül 11 óra után egy ſertállyal.

Októbernek 3-dikán (nem 2-dikán) vólt a' hatodik Zsinati Ülés; 4 diken a' hetedik; 5-diken a' nyóltzadik; 7-diken a' tizedik Ülés. A' Deputátziók' munkái vóltak mind ezen üléseknek tárgyai. Már 7-diken, az utólsó Szakaſz' visgálásához fogtunk, 's reményljük, hogy hólnap végzünk. De talám az egéſz Munka fel-olvastatik még egyſzer, 's a' jövö hét' kezdetén fog meg erössíttetni a' ſzokott kéz-irásokkal. A' közönséges Gyülésekben könnyen mentek a' visgálások, mivel különös Ülésekben el-háríttattak a' nehézségek. Meg hányódott vetödött ugyan is a' Zsinati Ülések elött is minden Szakaſz a' Zsinatok' Elöljöinél, egyſzer t. i. *Budán*, Gr. *Teleki Józef* ö N. gánál; máſſzor ismét *Pesten*, B. *Prónai Láſzló* ö Nagyságánál. "

Peströl, Okt. 9-dikén. A' Zsinatok el oſzolnak a' jövö héten; hanem eggy elegyes Deputátzió fog elöbb ki rendeltetni a' végre, hogy a' Végzéseket ö Felségének bé mutaſſa, 's azoknak helybe hagyásokért 's meg-erössítésekért esedezzen. — A' Hiſtoriája is mind a' két Zsinatnak, az ahoz tartozandó Aktákkal eggyütt, ki fog elö-fizetés' fejében nyomtattatni.

Az Orſzág-Gyülése' Litterária Deputátziójával az esmeretes *Ratio Educationist (Nevelés' módját)*, és az apróbb Oskolákra nézve ki-adott *Budai Plánumot (Planum Budense, relate ad minores Scholas)* kivánta vólna egy Fö Méltóság (így ir eggy érdemes Hazafi) fundamentomúl fel vétetni; de igen kevesen találtattak a' Deputátzió' Tagjai köz-

közzül, a' kiknek kedvek lett vólna, az említett Méltóság' fel-tételéhez. Leg inkább tehát a' *Betsi* Tanítás' módját követte a' Deputátzió. — Sokan akarták, az oskolai rendtartásra nézve a' *Jéſuitai* intézeteket viſſza hozni; de ennek értésére, azt a' nyilatkoztatást tették magok felől a' Protestánsok, hogy ha azon ſzándék végrehajtatik: úgy tellyességgel nem lehetnek *elegyesek* a' nagyobb Oskolák is.

Poſon-Vármegyéből irja egy jó Barátunk: „Októb. 7-dik és 8-dik napjain, derék vadáſzat tartatott *Malatzkán*, mellyre egynehány Gavalléro-kat 's Dámákat hitt *Bétsből* Kántzellárius ő Excellentziája. 7-diken vólt a' kis-vadáſzat, melly tartott délelőtti 10 órától fogva, estvéli 5 óra tájig. Ezer fátzánt, 's ſzáznál felesebb ſzámú fogoly-madarakat, és nyúlakat vettek le ſzárnyaikról 's lábaikról ez nap a' Méltóságok. Minden Gavallérnak, és Dámának három, 's több vadáſz Legénnyei is vóltak, a' kik ſzünetlen töltötték a' menés közben a' puskákat, 's adogatták azokat meg-töltve a' lövöldözö Méltóságoknak. Igen sokat lött maga a' Kántzellárius; de lött bezzeg Gen. Gróf *Kollonits Jóſef* Ur, mert öt ſzázſzornál többſzör sütötte ki puskáit, 's ritkán hibázott. Fel is dagadt eggyik ortzája, a' sok lövés miá, minthogy erőssek vóltak a' töltések is. — Más nap tiz óra tájban, egy borzat veſzekedtettek a' kutyákkal a' Kaſtély' udvarában két kutyát jól meg viselt a' borz; a' 3-diknak is, melly egy nagy ſzelindek (méſzáros) kutya vólt, jó méllyen belé találta botsátani a' pofájába éles fogait, de ezen meg mérgelődvén a' ſzelindek, nem nyugodt addig, míg végire nem járt a' borznak. — 11 óra tájban, a' bé-kerített vadakra mentek az Uraságok *). H h 2

*) *A' rekeſzték éppen azon a' helyen vólt nem meſſze a' Kaſtélyhoz, a' hol tavály vadáſzott vólt a' Nápolyi Király, a' Fő Hertzegekkel.*

Leg elsöben is egy lovagló róka jelent meg a' *Diánna*' Hívei elött. Fel vólt t. i. kötözve a' róka egy vad diſznónak a' hátára olly formán, hogy két elsö lábait fel tartotta; melly annál nagyobb nevettségre ſzolgáltatott alkalmatosságot, mivel veres mondért húztak reája a' vadáſz Legények. Életében ekkor lovaglott legelöſſzör a' róka, de ez úttal is tsak pünkösti Királyság vólt a' legénysége; mert *Dietrichſtein* Grófné rá lövén a' paripájára, úgy találta, hogy az leg ottan fel fordúlt, 's vele eggyütt a' róka is. Ezen meg boſſzankodott a' róka, kezdte marni haldokló paripáját, 's addig ürgött forgott, míg le nem ſzabadította magát a' vad diſznó' hátáról; a' midön neki iramodott, 's fel 's alá futkosott veres dókájában a' rekeſzben, míg ötet is kevés idö múlva agyon nem kollantották. Száz harmintzötre telt, a' le lött vad diſznóknak, ſzarvasoknak, özeknek, és rókáknak ſzáma. Az Uraság félre tétetvén maga ſzámára nehány darab ennivaló vadakat, a' többit most árúltatja. Itt helyben egy fátzánnak 15 garas, egy fogoly madárnak 7 garas, egy nyúlnak 8 garas az árra; a' vad diſznó hus' fontja 4 garason megy; a' ſzarvas husét bizonyosan nem tudom, de nem leſſz több négy, vagy öt krajtzárnál. — Úgy hallyuk, hogy a' Kir. Familiának *Nyitra - Vármegyében* fekvö Jóſzágába *Holitsra* fogna jöni ezekben a' napokban ö Felsége, *Ferentz* Fö Hertzeggel eggyütt. Nehány Tsáſzári Vadáſzok el is mentek már oda elöre még ezen hónap' elein."

Az *Egri Lyceum*nak jövendöbéli függéséröl tettünk már közelébbi Levelünkben emlékezetet; moſt ſzerentsénk vagyon, azon felsö Rendelést maga egéſz valóságában közleni, melly az említett *Lyceum*nak ezutánni állapotját tökélleteſſen meghatározza:

"Ssmæ Cæſareæ & Regio Apoſtolicæ Majeſtatis Conſilii Regii Locumtenentialis Hungarici Nomine Aca-

Academico Regiæ Univerſitatis *Peſtienſis* Magiſtratui ex officio intimandum: Mediante Decreto Aulico dd. 8. Aug. an. cur. Nro 16221 expedito: dignabatur Sua Majeſtas Ssma ad demiſſam Conſilii hujus Regii Lmtlis, quoad Lyceum *Agrienſe* ſibi ſubſtratam Repræſentationem horſum clementer reſcribere. Inſtitutum iſthoc a Benignitate R. porro etiam relinqui, at ſub diverſis hiſce conditionibus:

1.) Ut illud, Aerario Litterario, e quo Academiæ Publicæ in uſus Regni numero alioquin ſufficiente intertenentur, oneri non ſit.

2.) Ut Studia Juridica, præſenti Studiorum Normæ, cum anni proximi principio plene conformentur, ac proinde totidem, quot in Academiis Regiis Profeſſoribus provideantur, qui eadem prorſus prælectionum objecta, nec plura, nec pauciora, eademque norma & ordine pertractent. Quantum vero ad Collegium *Foglarianum* attinet, a Sua Matte procuratum iri, legis in eam rem latæ effectum.

3.) Ut ab Epiſcopo conſtitutus Lycei Pro-Director *Dobronyai*, ſemeſtres de Juventutis progreſſu relationes *Caſſoviensi* Studiorum Regio Directori ſubmittere, eidemque in ſtudiorum negotio ſubeſſe teneatur; memoratus autem Regius Director Inſtituti quoque hujus viſitationem peragat, ac ſuas de eodem relationes more conſveto præſtet.

4.) Ut Juvenes bona fide ad Lyceum iſtud confluentes, in usu Stipendiorum permaneant quidem, cum initio tamen anni proximi ſcholaſtici, ad alia Inſtituta Litteraria Directioni publice jam ſubjecta transeant, ante nihilominus, quam ad altius ſtudiorum genus admittantur, ex omnibus anni nunc præteriti ſtudiis rite examinentur, ac tum primum ad Claſſem altiorem admittantur, cum ex objectis ſtudiorum, quæ in aliis Inſtitutis publicis anno præſente audiendis

iis-

iisdem fuiſſent, primam profectus claſſem obtinuerint: caſu autem in contrario ſtudia anno hocce decurrente pertractata, futuro quoque (ſtipendio tamen retento) repetere debeant. Demum

Poſteaquam altiſſimo loco certo conſtiterit Lyceum iſtud, generali ſtudiorum ſyſtemati plene conformatum eſſe, Sua Majeſtas terminum quoque illum benigne defixura eſt, quo ſtipendiis publicis provisa Juventus Inſtitutum iſthoc libere ac citra ulteriores difficultates frequentare poſſit.

Quam proinde clementiſſimam ordinationem & Reſolutionem Regiam Academico Regiæ Univerſitatis Magiſtratui, eo addito pro congrua ſui notitia & directione, ſolitaque per gremium ſui publicatione hisce communicandam habet, idem Conſilium hoc Ltlle, quod in hic adjecto ſyllabo denotatis ſtipendiatis Juvenibus pro 2-do ſemeſtri Anni hujus ſcholaſtici 1790/1 hucusque ſuspensa ſtipendia apud hujatem Generalem Caſſæ Præfecturam ſub hodierno abhinc aſſignata ſint.

Ceterum Academico Magiſtratui huic id una committi, ut anni ſequentis ſcholaſtici principio de Juvenibus in præadnexo ſyllabo ſpecificatis, ac ad varia Inſtituta publica transituris, exactam horsum præſtet relationem, an ſcilicet ad claſſem altiorem admiſſi, aut priorem repetere juſſi ſint?

Budae die 16. Sept. 1791.

Comes *Carolus Zichy* m. p.
Joſephus Fodor m. p.

Peſtről úgy irják, hogy ott most igen drága az apró marha. Egy pár tsirkének az árra t. i. 12 garas; egy pár kátsáé (rutzáé) pedig 14. Az élet ellenben ott is oltsó, valamint majd mindenütt az egéſſz Orſzágban.

Erdély

Erdély Orſzág.

Az *Exaktorátus* jobb' ſzeretett vólna *Szebenben* maradni, mint *Kolosvárra* által-költözni a' Fő Kormányſzék mellé; hanem a' mint értjük, tsak ugyan által-ſzállíttatott már eddig *Szebenből Kolosvárra.*

Gallitzia.

Az ezen eſztendőbéli katonai fel-ſzámlálás ſzerént, 2676-ra ment mindenestől fogva *Lemberg* Városában a' Házak' ſzáma; 23954-re a' Kereſztény; és 12128-ra a' Zsidó Lakosok' ſzáma: mind öſzve tehát 36082-re. — Sept. 12-dikén, 219 Tanúlóknak vólt *Exámenjek* (közönséges visgáltatások) a' *Lembergi* fő Zsidó Oskolában. Annyira gyarapodik *Gallitziában* a' Zsidó Oskolák' ſzáma, hogy már 53 Zsidó Gyülekezeteknek vagynak tulajdon közöns. Oskoláik.

Sept. 28-dikán érkeztek viſſza *Lembergbe*, *Móldva* és *Oláh Orſzágokból*, a' *Koburg* Hertzeg' kormányozása alatt vólt Seregnek tartalék-ágyúi, és minden tábori ſzekerei, mellyeknek egy réſze *Morva Orſzágba* fog küldődni, *Ollmütz* Városába.

Auſtriai Belgyiom.

Sept. 14-dikén, olly Rendelését tétette ő Ts. 's Kir. Felsége közönségessé, a' mellynek ereje ſzerént, magát kivánja azon Jóſzágok' örökös Urának esmértetni, mellyeket a' *Frantzia Orſzágban* el-törlött Klaſtromok, Apáturságok 's a' t. birtak vólt *Auſtriai Belgyiomban.*

Sept. 30-dikán érkezett bé *Brüſſzelbe Károly* Fő Hertzeg. Vajha ezen ſzelid lelkü Fő Hertzegnek jelenléte, meg-ſzelidíthetné a' *Brábántziai* Rendeket!

Frantzia

Frantzia Orſzág.

Már egyſzer fel tettük vólt mi, más ſzókkal ezt a' kérdést: „*Ha vallyon a' külsö Hatalmaſſágok el-nézik e' tsendesen, Frantzia Orſzágnak újjonnan való ſzületését; vagy pedig fegyvert rántanak eggy olly Nép ellen, melly, Vieland' kifejezése ſzerént, a' kéttségbe-esésnek Gigási erejével neki esett a' maga bilintseinek, 's izre porrá törte azokat?*

Akkor *Nem*mel feleltünk, a' *Párisi* Újságból. Moſt már nem tsak a' *Párisi*, hanem a' *Brüſſeli*, *Kliviai*, 's *Bétsi* Újságokból is úgy felelhetünk.

A' *Brüſſzeli* Udvari Újság, olly Jelentést tett (a' mint tudni való) *Pillnitzi* ki-nyilatkoztatások eránt ö Tsáſzári, és *Pruſſziai* Felségeknek, hogy azokat úgy kell nézni, mintha nem is lettek vólna *(comme non-avenuës)*.

A' *Cliviai Frantzia* Újságnak (az úgy nevezteteti *Courier du Bas-Rhin*nek) Szerzöje, azt tanátsollya minden ki-költözött *Frantziáknak*, hogy menjenek viſſza a' magok Hazájokba; mert ö — — — — — hiteles tudósítások után állíthatja, hogy: sem a' *Tsáſzár*, sem a' *Német-Birodalom*, sem más Hatalmasság soha is azért meg nem indítják a' magok' Seregeiket, hogy a' *Frantzia* Polgári Társaságnak mostani állapotját helyéből erőſzakoſſan ki-fordíttsák. A' leg jobb Politikusok (úgymond) olly értelemben vagynak, hogy a' Király böltsen tselekedett, midön a' Konſtitutziót, bár melly tökéletlen légyen is még az, el-fogadta *), 's meg-békellett eggy olly

*) *Az Anglusok' Demoſthenese* Fox, *fokſzor az Égig magaſztalta, közönségeſſen a' Parlamentumban a' Frantzia Konſtitutziót, 's azt, az*

olly Néppel, mellynek még inkább Bálvánnya leſſz ö ezután, mint vólt ekkoráig.

A'

---

az emberi elmétöl ſzármazhatott remekek között leg elsönek állította. — Klopſtok, *a' ki Német Orſzágnak nem csak Poetái, hanem Politikusai között is egy fö helyet érdemel, állandóságát reménylette a' Frantzia Konſtitutziónak, még minekelötte el fogadta vólna azt a' Király.* — Vieland, *a' kinek poetai, filoſofusi, 's politikusi érdemeit eléggé esméri a' tudós Világ, egy Munkát adott ki közelébb illy tzim alatt:* Neue Göttergeſpräche (Iſtenek' új beſzéllgetései). *Ezen Munkában hatalmaſſan forgatja a' Frantzia Nemzet', és a' Konſtitutzió' ügyét.* — *Igy ſzóll a' többek között* : „Elébb rá merném vetni fejemet, hogy próbállyam Herkules' kezéböl ki tekerni a' buzogánnyát; mint meg foſztani egy Népet a' leg hatalmasabb fegyvertöl, t. i. a' maga józan okosságával való éléstöl, mellyet elkezdett már az egyſzer gyakorlani. A' tapaſztalásnak, tudománynak, és mesterségnek egéſz kintsét, mellyet a' mostani Század örökségül nyert minden el-múltt Századoktól, 's a' maga tulajdon ſzorgalmatossága által olly nagyra nevelt, úgy nézi ez a' Nép, mint az Emberi Nemzetnek ſzintén olly közönséges tulajdonát, valamillyen a' levegö ég, 's a' Nap' világa; és az ezen közönséges kútfökböl való ſzabad merítésnek ellenzését ollyba tartja ö, mint az okos Valóságnak el-veſzthetetlen teremſzeti jussa ellen való erötzakos ki-kelést. Egy ſzóval, vagy igen nagyon hibázok én; vagy igaz az, hogy a' mostani környül-állások ſzerént, éppen az

Ural-

A' *Bétsi* Udvari Újság nem mondja ugyan, hogy ö Ts. 's Kir. Felsége nem fog fegyvert fogni *Frantzia Orfzág* ellen; de mond ollyat, a' miből nyilván ki lehet hozni, hogy *Pillnitzi* ajánlását korán sem úgy tette ö Felsége, mint a' *Frantzia* Konftitutziónak Ellensége; hanem tsupán az alatt, a' közönségesen ki nem fejezett fel-tétel alatt: ha a' magok Királlyával illetlenül akarnának bánni a' *Frantziák*. A' vagyon t. i. a' közelébb költ *Bétsi* Udvari Újságban, hogy Auguft. 26.

Uralkodóknak a' *világosodás* ellen való öfzve fzövetkezések fogná siettetni tsalhatatlanúl a' Trónusoknak öfzve-omlását, 's végetlen vefzéllybe borítani a' Nemzeteket. Meg vagyok tehát felöle győzettetve, hogy semmit jobbat nem tehetnek az Uralkodók a' magok hatalmoknak meg-erössítésére; mint ha az Alattvalóknak, lelki erejekkel való tökélletes fzabadságú élést engednek. Annak efzközlésére, hogy az emberi Léleknek félelmes, és bizonyos értelemben végetlen ereje ártalmas ne legyen: leg-bátorságosabb efzköz az, ha fzabad jádzó-térség engedtetik a' Léleknek. — Atallyában semmi sints helytelenebb azon képzelödésnél, mintha a' Léleknek világosodása, és fzabadsága az ellen az erö ellen való hánykódásra öfztönözne valamelly Népet, a' melly erö fzorít ugyan; de éppen az által efzközli a' Státusnak öfzvefzerkeztetését. Mindenkor ellenkezöt mutatott még a' tapafztalás. Mentöl világosabban látják az Emberek, minden dolognak helyes, vagy helytelen vóltát: annál nehezebben tserélik ök fel mostani állapotjokat, ha tsak nem éppen el-türhetetlen az, eggy esmeretlennel, és bizonytalannal."

26-dikán, és így egy nappal, a' *Pillnitzi* Jelentésnek ki-adatása előtt, újjabb útasítást vettek az *Auſtriához* tartozó *Suáb Orſzági* Birtokoknak Magiſtrátusai az eránt, hogy különös figyelmetességgel legyenek az ott tartózkodó *Frantziákra*, 's ne csak a' verbuálást (katona-ſzedést) meg ne engedjék; hanem ſzorgalmatoſſan vigyázzanak arra is, hogy az *Auſtriai* Alattvalók semmit affélét ne adjanak, vagy kéſzíttsenek a' *Frantziáknak*, a' mi azoknak hadi kéſzület-tételeiket eſzközölhetné. — Ha valamelly Frantziák, leg-kiſſebb gyanúságba fognának is esni a' verbuálás eránt: vagy mindjárt ki kell őket igazítani a' Tartományból; vagy a' környül-állásokhoz képest, el is kell fogatni, 's törvényſzéki visgálás alá vetni. — Meg hagyta e' felett az úgy nevezetett *Vorder-Oeſterreichi* Kormányſzék minden alatta való Magiſtrátusoknak, hogy tellyes erövel igyekezzenek mind annak el-hárítására, valami alkalmatosságot ſzolgáltathatna, az *Alsátziai Frantzia* Köz-Népnek fel-boſſzantására; ellenben mind annak eſzközlésére, a' mi által, valamint más ſzomſzédokkal, úgy az *Alsátziával* való ſzép eggyesség továbbra is fenn-tartathatik.

Az *Oroſz* Tsáſzárné ugyan hathatós ſegíttséget igért a' *Frantzia* Hertzegeknek, és Nemeseknek, kik moſt Hazájokon kivül bujdosnak, 's tsak úgy ſzeretnének abba viſſza térni, ha az újj Konſtitutio meg változna. — De mikor igérte az *Oroſz* Tsáſzárné a' ſegíttséget? akkor, midőn a' *Frantzia* Király úgy ült vólt még a' maga palotájában, mint egy fogoly: de már most kéttség kivül másképpen ítél, midőn a' *Frantzia* dolgoknak egéſzen meg változott folyamatját tekinti, 's mind más, mind kivált a' *Párisi* Tudósításokat is olvaſſa, mellyek tellyesek azon egyenes ſzivüségnek tsalhatatlan probáival, mellyel el fogadta a' Király a' Konſtitutio Summáját.

Im'

Im e' következendök is arra mutatnak:

A' Király, és a' Királyné is jelen vóltak, a' Királyi Familiával eggyütt, azon hálaadó Iſteni Tiſzteleten, melly a' Konſtitutzió' munkájának ſzerentséſſen lett végzödéséért, 's a' Konſtitutzió' Summájának a' Király által lett el-fogadtatáſáért, és ki-hirdettetéséért tartatott Sept. 25-kén *Páris* Városában. A' Nagy Mise elött, *Hervier* nevezetü *Ex-Auguſtinianus* predikállott ſzívre-ható ékesen-ſzóllással, mellynek sava vólt a' *Hazai Szeretet.* — A' Királyi Palotán, 's annak környékén kivül, meg vólt a' Városnak nagy réſze is világosítva, 's késö éjjelig tartott az *Éllyen a' Király*, *Éllyen a' Királyné* kiáltozás.

A' Városi Tanáts, abban mutatta ki kiváltképpen ez napon, a' maga ſzívbéli örömét, hogy a' ſzegény Lakosoknak fel-segéllésekre fordította azon summát, melly kivántatott vólna a' múlatságoknak adására. Hasonló Lélektöl vezéreltettek a' Király, és a' Királyné is, mint megtettzik ezen következö Irásból, mellyet a' Polgár Mesterhez botsátott Septembernek 25-dikén a' Király:

„ *Uram!*

A' Konſtitutzió' végzödésének idö-pontját, egy közönſéges múlattság által akartam én jelesíteni; de a' Királynénak, 's énnékem is a' ſzegények jutottak eſzünkbe, kiknek forsokról ſoha sem fogunk mi el-felejtkezni. Ötven ezer Livrát rendeltünk mi azoknak fel-ſegéllésére, 's úgy itéltem, hogy az Úrra kelletik nékem bíznom, azon ſummának a' Város' külömbkülömbféle ſzakaſſzaiban találtató ſzükölködök között való helyes el-oſztását. Meg vagyok felöle gyözettetve, hogy az Úr, az én ſzándékommal egéſſzen meg-eggyezö módon fogja a' reá bízott dolgot tellyesíteni."

Lajos.

Sept.

Sept. 28 dikán, egy ſzép Atyai intést tétetett közönségessé a' Király *Páris* Városában, melly intésben, eggyességre, 's a' Törvényekhez való engedelmességre serkent minden Lakosokat; a' ki-költözött *Frantziákat* pedig hivja édesdeden, hogy térjenek viſſza a' magok Polgár Társaikhoz. — Ezen Atyai Intésnek elö-ſzavai ezek: „*Lajos, Iſten' kegyelméből, és a' Konſtitutzionális Státus Törvénnye által, Frantziák' Királlya, minden Lakosoknak a' mi köſzöntésünket.*“

Sept. 30 dikán végezett a' Konſtitutionalis Nemzet Gyülése. Utólsó Üléseiben hozott nevezetesebb végzései közzül ezeket említjük: — „A' Lajos kereſztje el-nyerésére nem kivántatik ezentúl a' KatholikaVallás követésére való meg esküvés. — A' Zsidók is ſzert tehetnek *Frantzia* Orſzágban a' Polgárságra. — 12 millió Livra mutatódott ki az Orſzág belsö állapotjára ügyelö Miniſternek a' végett, hogy oſztatná ki költsön az említett Summát azon oſztállyai között az Orſzágnak, mellyeknek roſſz aratások vólt. — A' Király könyvtárjára ſzáz ezer; a' *Sz. Genoveva* Temploma' újj épitésére pedig ötven ezer Livra rendeltetett. — Azon ſzemélyeknek, kik a' Nemzet Gyülése dolgozó ſzobáiban tettek ſzolgálatokat ajándék pénzül 53 ezer Livrát rendelt a' Gyülés.

Elegyes Történetek.

Minémü virágjában legyen a' könyv-olvasás *Angliában*, meg tetzik onnan, hogy még a' valamire való magános házak sintsenek kiſſebb 's nagyobb Könyvtárak nélkül; és ezeket közönségeſſen olly házi ékességeknek tartják, mint sok helyeken a' tzifra Pipa-Kollektziókat. Ugyan ezért, ha valaki nem kap is maga az olvasáson, még is ſzerez Könyvtárt tsak azért, hogy olly karba helyhezteſſe ö is a' házát, a' minémüben ſzokott lenni más Polgár-Társainak a' házok.

Kö-

Közelébb is történt eggy illy história *Londonban.* El kéſzülvén t. i. eggy oda való gazdag *Banquier*-nak (pénzzel Kereskedőnek) az új háza, ir eggy Könyvároshoz, hogy az ő háza már minden módon kéſzen van; hanem még egy házi ékesség t. i. Könyvtár hijjával van: minekokáért jelenti a' Könyvárosnak, hogy küldjön néki annyira való különböző nagyságú könyveket, a' mennyi kivántatik, az Építő-Mester által ſzabott helynek bé-töltésére. A' mi illeti magokat a' könyveket, mind egy nékem (úgymond a' Banquier) akarmi legyen bennek, tsak hogy ſzépen bé legyenek kötve.

Móldvából ezeket irják: „Az *Oroſzok*, és *Törökök* közt helyre-állítandó Békességet eſzközlő tanátskozásoknak helyéül *Galatz* Városa válaſztatott. A' *Szultán*, ugyan azon Miniſtereit rendelte maga réſzéről, az említett tanátskozásoknak tartására, 's végre hajtására, a' kik már *Sziſztóvban* is dolgoztak vólt, az *Auſtriai Házzal* meg kéſzültt Békességen. Az *Oroſz* Tsáſzárné által ki nevezett Kongreſſz-Miniſtereknek ſzáma közzül mondják lenni *Bulgakov* Urat, az *Oroſz* Udvarnak néhai *Konſtántzinápolyi* Követjét, és Generálmájor *Tamarát*. Még nem hallik, ha a' közbenjáró Hatalmasságok' Miniſterei meg fognak e' a' *Gálátzi* Kongreſſzen jelenni.

Móldva Orſzági Hospodárrá, H. *Maurokordáto Konſtantinus* neveztetett a' Török Tsáſzár által, az *Oroſz* Udvarnak kivánságára, mellynek óltalmában vólt már eggy időtől fogva a' megnevezett Hertzeg.“

Némelly közönséges Levelek ſzerént, 192000 Livrát kapott az *Artéſiai Gróf* ajándékban ő Ts. 's Kir. Felségétől; 120900-et a' *Pruſſziai* Királytól; 's 48000-et a' *Saxoniai* Válaſztó Hertzegtől *Pillnitzben.*

Kö-

Közönséges nyomtatott Levelekből olvassuk, hogy a' *Svéd* Király' tányérja alatt eggy Irás találtatott nem régiben, mellyben nyomos kifejezésekkel adatik értésére a' Királynak, hogy a' *Svéd* Nemzet nem akar fegyvert fogni a' *Frantzia* Nemzet ellen.

A' Török Tsáfzár, egy köfzönő Irást adatott által közelébb, *Berlinben* mulató Követje által a' *Pruſſziai* Királynak, mellyben igéri, hogy soha se felejtkezik el, ő *Pruſſziai* Felségének azon hathatós segíttségéről, mellyel vólt a' *Portához*, fzorúltt állapotjában. — Hivatalos vólt a' Török Követ is, azon két rendbéli Kir. Lakadalmakra, mellyek Sept. végén, 's Okt. elein tartattak *Berlinben*.

Tudományi Dolgok.

Pestről, ez a' Munkátska került kezünkhöz a' napokban:

J. Amos Comenii Oratio de Cultura Ingeniorum An. 1650. *d.* 24. *Nov. in Auditorio majori Sáros-Patakini dicta; nunc vero ob inſigne ejus argumentum ex tenebris protracta per Samuelem Theſchedik; acceſſerunt nonnulla fragmenta ex rariſſimo opere Comenii de pellenda e Scholis ignavia. Pesthini, typis Matthiae Trattner.* 1791. 8-ad rétben, 47 óldal.

Nevének fel-fedezése nélkül botsátotta hozzánk közelébb Levelét egy jó Hazafi, mellyben jelenti, hogy ő a' *Poëtika Hiſtoriának* Magyar Nyelven való ki-adasában dolgozik. Követte, a' mint irja, *Vaubreriust.* Meg küldötte remekül *Jupiter'* és *Minerva'* életét. Mi ezt el-olvasuk egéſz örömmel. Arra kérjük az érdemes Szerzőt, úgy igyekezzen alkalmaztatni munkáját általán fogva, hogy azt az Ifjúság, és ſzép Nem minden kára nélkül olvashaſſa. Nagy haſznát vehe-

veheti e' végre, ím' a' következendö két munkáknak:

Chriſt. Tobias Damm, ehemaligen Rektors des Cöllniſchen Gymnasiums zu Berlin, Einleitung in die Götter-lehre und Fabel-geſchichte der alten Griechiſchen und Römiſchen Welt. Nebſt einem Anhange, und ganz neuen Kupfern. Berlin. 1786.

David Chriſt. Seybolds Prof. des Heſſen-Hanau-Lichtenbergiſchen Gymnaſ. zu Buchsweiler Einleitung in die Griechiſche und Römiſche Mythologie der alten Schriftſteller für Jünglinge. Mit antiken Kupfern. Zweyte verbeſſerte Auflage. Leipzig 1783.

Komáromban, következendö tzimü két kis Magyar Munkák ſzabadúltak ki közelébb a' sajtó alól:

A' Kisdedeknek első tanúságok a' Kereſztény Tudományból, Ur Jéſus életének rövid Hiſtoriájával eggyütt. A' ſzegényebb osk. Tanítóknak, és Gyermekeknek ingyen. 67 levél.

A' Magyar Kereſzténységhez, eggy alkalmatos időben mondott Szó. 3 árkus.

*** *** ***

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Historiájának Tzimjét, a' Gyülés' Tagjainak Laistromjokkal eggyütt.

Költ *Bétsben*, Októbernek 14-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Bétsben.

Szörnyü dolog történt itten, a' múlt Péntek, és Szombat között való éjtszakán tizeneggyedfél óra tájban. A' mint t. i. haza felé ment vólna egy jeles Iffjú, *Kurrentgaſſel* nevezetü úttzátskában, olly ſzúrást kapott hátúlról, hogy tsupán eggyet jajdúlhatott, 's azzal vége lett ſzerentsétlen életének. A' jaj hallásra, ki néztek mindjárt egy ablakból; de mivel a' jaj ſzót nevetés váltotta fel, ez, olly vélekedést okozott a' kinézökben, hogy talám tsak tréfálkoztak egymáſſal valamelly Iffjak. A' gyilkosok tehát időt nyertek magoknak, az el-ſzaladásra: a' megöletett Iffjú pedig ott feküdt kevés ideig a' maga vérében. Ki vette légyen leg elöſſzör éſzre a' hóltt testet, sokan sokféleképpen beſzéllik, úgy hogy bizonyost nem lehet irni. Hiteleſſen tudjuk azonban, hogy a' ſzúrás a' hatodik, és hetedik óldal-borda között esett, 's a' ſzúró eſzköz egéſſzen kereſztül rontott a' ſzivnek mind a' két kámaráján, annak alsó réſzétöl fogva egéſſzen a' hegyeig. A' gyilkosság' okáról is külömbkülömbféle ítéletek vagynak. Sokan azzal tartják, hogy koránt sem prédára való ásítozás lett légyen indító oka, ezen Ember-ölésnek. A' két zseb-órát ugyan, 's a' pénzt el-vitték a' gyilkosok, a' meg-öletettnek zsebjeiböl; de ezt tsak a' gonoſz ſzándék' palástolása végett tselekedhették. De már akarmelly okból vetemedtek is a' gyilkosok, a' magok vérengezö ſzándékjoknak el-követésére: nem lehet eléggé bámúlni rajta, hogy olly ſzörnyü vakmeröségre vetemedtek. Mert két, egymástól nem meſſze lévö Strása között esett a' dolog, úgymint a' *Tseh*, és a' *Hadi Kántzellária*' Strásái között. E' felett igen világos estve vólt, 's mindenfelé sürüen járták az Emberek; mivelhogy *Therésia* nap lett más nap, *Bétsben* pedig meg van még az a'

ſzokás, hogy a' nevezetes név-napokat megelőző estvéken egymást érik, ſzinte késő éjjelig a' köſzöngetők. A' *Kurrentgaſſel* se valanelly ſzoros köz, hanem alkalmas ſzéleſſégü úttzátska, 's kávé- és ser-ház is vagyon benne, nelly házak még 11-edfél órakor nem ſzoktak üresek lenni.— A' meg-ölettetnek neve *Haſchka*. Egy nevezetes Poetának vólt az Öttse. Titoknokságot vſelt az ide való Magiſtrátusnál.

Prágából lett ſzerentsés viſſza-érkezések után, ezen hónapnak 16-dikán estve jelentek meg elöſſzör ő Ts. 's Kir. Felségek, és *Ferentz* Fő-Hertzeg az Udvari Teátromban. Elsöben *Ferentz* Fő Hertzeg jött bé a' játék nézö helybe Felségestöl, kinek látásából ſzármazott repesö örömét, nehány rendbéli vig tapsolásokkal 's ſzives vivát kiáltásokkal bizonyította az egéſz teátromi Gyülekezet. Ő Tsáſz. 's Kir. Felségeknek későbben lett bé-érkezések, új tapsolásokra, 's vivát kiáltásokra ſzolgáltatott alkalmatosságot.

A' *Frantzia* Követ újra meg jelent már a' múlt Vaſárnap, más Követekkel 's Fő Méltóságokkal eggyütt az Udvarnál, 's bé mutatta a' Fr. Király által meg erösitett Konſtitutzió' elö-adását ő Ts. 's Kir. Felségének.

Okt. 16-dikán tartatott az Udvarnál, a' *M. Therésia*' Rendjén lévö Kereſztes Vitézek' Innepe. Az Iſteni Tiſzteletnek végzödésével, meg vendégelte ő Tsáſz. 's Kir. Felsége a' Rendnek jelenlévö Vitézeit. Maga a' Felség, és *Ferentz* Fő Hertzeg, különös aſztalnál ültek Baldagin alatt a' Nemesek' Szálájában. Ugyan ezen Szálában ebédeltek Gr. *Lacy*, *Pellegrini*, *Kinsky*, és Báró *Devins* nagy Kereſztes Vitézek; söt ez úttal még a' közép rendü, 's kis Kereſztes Vitézek is: mivelhogy a' kis Kereſztesek között egy Hertzeg vólt, a' ki egyſzersmind arany gyapjas Vitéz.

Még

Még a' múlt Auguſt. 29-dikén kapott vólt *Eſzterházi Antal* ő Hertzegsége eggy Udvari Bilétet, mellyben az eránt való kegyes indúlatját nyilatkoztatta ki ő Felsége, hogy a' Nemes Testőrző Sereg' Kapitánnyává, ő Hertzegségét válaſztotta. Az erről ſzóló Kir. Rendelést azonban tsak mollanában közlötte az Udv. Fő-Mesteri Hivatal, a' F. Magyar Kántzelláriával. Ezen hónapnak 14-dikén, tiſzteletére vóltak ő Hertzegségének, a' Ns Testőrző Sereg' főbb Elöljárói, úgymint: Gen. *Splényi*, Oberſt. *Bartsai*, Oberſtl. *Soki*, 's Májot *Dótzi*, és *Bárótzi* Urak, és 12 Testőrző Tiſzt Urak, kiket Kapitány *Majtényi* Úr vezetett ló háton. A' meg nevezett főbb Elöljáró Urak hintókon vóltak. — Nov. 14-dikén, egéſz tzeremoniával fog bé iktattatni ő Hertzegsége a' maga fényes hivatalába. — A' Testőrző Kapitányi Méltóságra lett emeltetése, újj alkalmatoſſágot nyújt ezen jó Hertzegnek, a' maga sok ſzép tökélleteſſégeinek, azok között az emberſzeretetnek, és Magyar Hazaſiúi buzgóságnak példás igyekezettel való gyakorlására.

E' folyó hónapnak 13-dikától fogva, itt vagyon *Erdélyi* Gubernátor Gróf *Bánffy György* ő Kegyelmessége.

A' Török Tsáſzár, Követet küld ő Tsáſz. 's Kir. Felségéhez. Mentek is már le, mind az *Erdélyi*, mind a' *Magyar Orſzági* Kántzelláriákról rendelések, ezen Követnek illendő fogadása eránt. Eleibe küldettek Udvari Titoknok, és Tolmáts *Stürmer* Úr, — — — — *Schwind* Úrral eggyütt. Neve, 's tiſzti tzimje a' Török Követnek így hangzik: *Baſch Muhaſebetski*, *Ebu Beki Ratiff Effendi.*

Magyar Orſzág.

Ez árkusunknak 435, 436, 437, és 438-dik Lapjain közlöttük vala már egy réſzét azon Tzikkelyeknek, mellyeket az első elegyes

Deputátzió terjeſztett vólt a' Zzinatok eleibe. A' több réſze ezen Tzikkelyeknek így következik:

Az ollyas nagyobb Oskolákba pedig, melylyek különösen eggyik, vagy másik vallástételű Evangyélikusoknak tulajdonaik, vitettessék bé, a' költsönös ſzeretetnek bövebb mértékben való meg-mutatására, más vallástételen lévö Evan. közönséges Tanító is, kinek egyſzersmind kötelességében állyon, hogy a' maga vallástételén lévö Iffjúságnak a' Vallást taníttsa; hogy pedig az említett Iffjúságnak az Úr' vatsoráját is kiſzolgáltathaſſa, a' Predikátori Hivatalra felſzenteltetettnek kellene lenni az illyen Profeſzſzornak.

10-dik Tzikkely. Mivel az Egyházi fenyíték semmi nem egyéb, hanem az Egyházi (Ekklésiai) Igazgatásnak fenn-tartása, 's annak foganatos gyakorlására eſzközöket ſzolgáltat; tehát valamint az Egyházi Igazgatás oda fellyebb elegyesnek ítéltetett: úgy az Egyházi fenyíték is elegyes lehet.

Meg-jegyzés. A' *Helvétziai* Vallástételt követö Ekklesiakban gyakorlott *Pap maraſztás*, vagy a' hivatalnak eſztendönként való ſzabad meg-újjítása tartatott eddig az egyformájú Egyházi fenyitéknek leg nagyobb akadállyául. Valamint ez, néminémü illetlenséggel egybe-köttetett dolognak állíttatott: úgy más réſzről igazságtalan, és az Ekklesiák' ſzabadságával ellenkezönek ítéltetett azon ſzokások az *Auguſtai* Vallástételen lévöknek, melly ſzerént a' Predikátor ha kelletlen is a' maga Ekklesiájában, vagy akármelly okból gyülölséges, következésképpen semmit sem épít, még is annak terhére 's ellenére a' nyakán maradjon: ezen ellenkezöségnek el-hárítására tehát, 's mind a' két Félnek ki-elégítésére jó eſzköznek ítéltetett, hogy a' helybéli Ekklesiának, mint Fel-peresnek ne legyen ſzabad, tulaj-

don

don hatalma által el-botsátani a' Predikátort, mellyre nézve meg kellene fzünni a' fenn említett marafztásnak; de ha el kellene botsátódni valamelly Predikátornak, azt a' Felsőség efzközöllye, meg visgálván előre, az a' végett fel-hozandó okokat; az el botsátott Miniftert pedig, a' Kánonok által meg határozandó esetekben más Ekklesiába kellene által tenni, melly annak hivásába meg fogna eggyezni: ellenben a' Predikátornak se fzabad legyen, a' Superintendens' tudása, és meg-eggyezése nélkül oda hagyni az Eklesiát.

11.) Mivel az Egyházi Igazgatásnak egyformájúsága, magával hozza az Egyházi Törvényfzékeknek is egyformájú el-intézését; a' házassági dolog pedig a' már egy formán el-intézett Törvényfzékek eleibe való; egyébaránt is közmeg-eggyezéssel úgy találtatott, hogy a' házasságot tárgyazó fundamentomos ágazatokra (vagy hit-kutfőkre, principiumokra) nézve, semmi külömbség nintsen: ezen okon semmi se láttatik ellenzeni a' házassági dolognak is egyformájúképpen, 's ugyan azon hit-kutfőkből való megítélését.

Metsér nevezetű Helységből, maga valóságában küldötte hozzánk a' következendő Véd-Levelet eggy érdemes Hazafi:

„ÉN SZÉKESI GRÓFF BERCSÉNY MIKLÓS, Nemes *Ungh-Vármegyének* Fő Ispánnya, Méltóságos FELSŐ-VADÁSZI RÁKÓCZY FERENCZ választott *Erdélyi* Fejedelem (Tit.) és az — — — — — — — — — — Nemes Magyar Országi, 's minden Hadainak Fő Generálissa.

Adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik ez Levelemnek rendiben. Hogy Nemes *Mofsony Vármegyében* lévő *Mecsér* nevü Falu Lakossai, említett Méltóságos Fejedelem, és az *Confœderált*

rált Nemes Magyar Haza Hüségére hajolván, ſzemélyekben, ingó, és ingatlan, belsö és külsö, 's akármely névei nevezendö Javokkal, és Jóſzágokkal ezen Levelemnek erejével *Specialis Protectio* alá vétetödtenek. Parancsoltatik azért nevezet Méltóságos Fejedelem, és azon *Conſœderált* Nemes Magyar Haza Hüségében lévö Lovas, és Gyalog Tiſzteknek, 's egyéb Vitézlö Rendeknek közönségeſſen, és mindeneknek, megh nevezet Helységh Lakóssinak, ſzeméllyekben, Jóſzágokban, marhájokban, akár mely névei nevezhetö Javokban, kárt tenni, és tételni, háborgatni, és háborgattatni, Templomokot, Parochiakot, Oskolákot, hatalmaſſan fel-verni, veretni ne méréſzellyenek, ne is engedgyék, Tiſztinek, fejének, 's életinek érdeme ſzerint való el veſztése alatt. *Præſentibus perlectis exhibenti reſtitutis.*

Költ *Samorjában*, Die 4. Jan. An. 1706.

G. *B. Miklós.*"

Erdély Orſzág.

Hogy *Erdélynek* nem tsak nagy lelkü Fiai, hanem Leányai között is uralkodik az *Esprit public*, *a' Közjó' gyarapítását erányzó ſzives törekedés*, meg van már ez példákkal mutatva. Uj példáját adta ennek Gróf *Palm Joſéfa* Aſſzony ö Kegy. sége, Gubernátor Gróf *Bánffy György* ö Excel. jának kedves Hitvese, azon kegyeſſége által, melly ſzerént a' viſſza-állított *Kolosvári* Konviktust (Nemes Iffjak' nevelö Házát) illendö aſztali kéſzü letekkel meg ajándékozta; valamint más egyéb házi kéſzületekkel ismét Özvegy Gr. *Gyulai Ferentzné* ö Nagysága, néhai nagy emlékezetü Gróf *Haller János* Gubernátornak méltó Leánya.

Frantzia

Frantzia Orfzág.

Meg érdemli azon Atyai Intése a' Királynak, mellyről közelébbi Levelünkben tevénk emlékezetet, hogy Magyar Nyelven is olvastaſſák maga egéſz valóságában. Imhol azért közöllyük:

„*Lajos, Iſten' kegyelméből, és az Orfzágnak fundamentomos Törvénnye által, Frantziák' Királlya, minden Polgároknak a' mi köfzöntésünket.*“

„En el-fogadtam a' Konſtitutziót, rajta leſzek minden erömmel annak fenn-tartásán, 's tellyesíttetésén. — Vége van a' Revolutziónak: ideje, hogy a' rendnek helyre-állása gyámola legyen a' Konſtitutziónak, mellynek olly nagy ſzüksége vagyon moſtan a' gyámolra; ideje megállítani, *Frantzia Orfzág*' sorsa eránt való vélekedését *Europának*, 's meg mutatni, hogy méltók a' *Frantziák* a' ſzabadságra. — De az én ſzemességemhez, és gondosságomhoz hozzája kell járúlni, a' Haza', és ſzabadság' minden Barátjai' segíttségeknek. Tsupán a' Törvényekhez való engedelmesség, a' réſzre-hajlás' lelkének, és az azt követö indúlatoknak le-vetkezése, 's az értelmeknek, kivánságoknak, és igyekezetnek ſzerentsés eggyesítése által helyheztettethetik jó karba a' Konſtitutzió, 's réſzesülhet a' Nemzet is azon haſznokban, mellyek eránt meg vagyon biztatva a' Konſtitutzió által.

Bártsak tehát az *Egymás' el nem türhetéséről* való minden gondolat örökre félre tétetnék; a' függetlenségnek maga gondolatlan kivánsága, a' ſzabadság' ſzeretetével többé öſzve ne zavartatnék; azon meg-bántó nevezetek, mellyeknek tzéllya a' Népnek fel-ingerlése, soha többé ne hallatnának; bártsak a' vallásbéli vélekedések ne lennének többé üldözéseknek, és gyülölségnek kútejei; hogy a' Törvényeknek meg-tartása mellett

tetz-

tettzése ſzerént gyakorolhatná ki ki azt az Iſten tiſztelet' módját, a' mellyhez vagyon néki kedve és sem egy, sem más réſzről ne háborgattatnék azért senki, ha azt hiſzi, hogy midőn ő külön-bözö értelemben vagyon másoktól, akkor a' maga lelke-esmérete' ſzava után halgat.

De nem elég, a' hibákat el-távoztatni, mellyeknek el-követésére vehetne benneteket a' rendeletlenségnek lelke; tellyesítenetek kell azon kötelességeket is, mellyeket a' Közjó kiván tőletek. Eggy ezen kötelességeknek első, 's leg-kiváltképpenvalóbb nemei közzül, a' ti Képvise-lőitek által ki-rendeltt adóknak meg-adása. A' Nemzet' betsületének sérthetetlenségét eſzközlő kötelességeknek tellyesítése; a' Státus' belső tsendességének, 's külső bátorságának fenn-tartása, és a' Konſtitutziónak állandósága kivánnyák tőlem, hogy ezen elmúlhatatlan kötelességre emlékeztesselek benneteket.

Ti, kik a' Törvényeknek fenn-tartásáért fegyverkeztettetek fel Nemzeti Orállók! *(National-Garden)* soha se felejtkezzetek el rólla, miért adatott kezetekbe a' fegyver, mellyet viseltek, hogy t. i. óltalmazói 's pártfogói legyetek, a' ſzeméllyeket, 's a' tulajdonosságot tárgyazó bátorságnak; a' közönséges adók' bé-ſzedésének, 's a' gabona', és az eleség' ſzabad közlésének (circulatiojának). Tudni kell azt néktek, hogy az igazság, 's a' költsönös haſzon hozzák magokkal, hogy ugyan azon eggy Orſzágnak Lakosai között segíttsen a' ſzükségen a' bövség; és hogy kötelessége a' Közönséges Hatalomnak gyarapítani a' kereskedést, mint eggy ollyan eſzközt, melly az idők' mostohaságát, 's a' terméseknek egyenetlenségét meg-orvosolja; öſzve köti az Orſzágnak minden réſzeit, 's közönségesekké teſzi közöttök az ő földjöknek, 's ſzorgalmatosságoknak gyümöltseit.

Ti

Ti is, kiket azért válaſztott a' Nép, hogy vigyáznátok az ö haſznára; ti is, kikre bizta azt a' rettenetes hatalmat, hogy a' Polgároknak javaikról, betsületekről, 's életekről ítéletet hozzatok; ti is végre, kiket a' maga pereinek eligazítására állított elöl: Külömbkülömbféle kiſzolgáltató Testeknek Tagjai! Törvényſzékek' Birái, Békesség-Birák! ſzivetekre kötöm, fontollyátok meg egéſſz erőben a' ti hivataltoknak nyomos vóltát, 's méltóságát. Tellyesíttsétek azt buzgósággal, bátorsággal, 's réſzre-hajlás nélkül. Munkálódjatok velem eggyütt a' Békességnek, és a' Törvények' uralkodásának viſſza-állításában; 's ekként jó karba helyheztetvén a' Nemzet' bóldogságát, kéſzíttsetek azoknak útat a' viſſza-jövetelre, kiket tsupán a' rendetlenségektől, 's erőſzaktól való félelem indított az eltávozásra.

Ti is mindnyájan, kik külömbkülömbféle indító okokból hagytátok ide Hazátokat; a' ti Királytok hiv titeket viſſza, a' ti Polgár Társaitok közzé. Hiv ö benneteket, hogy engedjetek a' közönséges kívánságnak, és a' Nemzet' javának. Térjetek viſſza bizodalommal, a' Törvény' óltalma alá; és ez a' tiſztességes viſſza-térés igen fogja könnyíteni, és siettetni eggy olly ſzempillantásban, mellyben tökélleteſſen meg-állíttatott a' Konſtitutzió, a' rendnek és tsendességnek helyre-állását.

Te is *Frantzia* Nép, olly sok ſzázadoktól fogva hires Nemzet, mutasd meg nagy-lelküségedet, 's nemes gondolkodásodat ezen ſzempillantásban, a' midőn erős fundamentomra helyhetett a' te ſzabadságod. Vedd elöl ismét a' te ſzerentsés tulajdonságodat (characteredet), hogy a' te magad-mérséklése 's böltsességed újra viſſza hozza közzéd a' bátorságot, mellyet elhajtottak a' Revolutzió' ſzélveſzei; és hogy a' te Királyod, nyughatatlanság 's háborgatás nélkül ta-

tapaſztalhaſſa a' ſzeretetnek, 's hívségnek bizonyságait, mellyek egyedül tehetik állandóvá az ö bóldogságát.

Párisban, Sept. 28-dikán 1791.

(P. H.) *Lajos.*

De Leſſart.

Úgy é bár, hogy méltó vólt ezen ſzép, és fontos Intés, az el-olvasásra? Méltó biz' ez, a' ſzorgalmatos meg-fontolásra is. El küldetett ez, az Országnak minden réſzeibe. Páris Városában pedig közönségeſſen ki hirdettetett a' Király' parantsolatjából, egy Királyképe által, a' kivel 4 Heroldok vóltak.

Az nap, délutánni három óra tájban véget vetett a' Nemzet Gyülése a' maga tanátskozásainak, 's eleibe küldött a' Királynak egy Deputátziót. Ö Felsége, negyedfél óra tájban érkezett bé, minden Miniſtereivel eggyütt a' Gyülésbe, 's következendö értelmü Beſzédet tartott:

Uraim!

A' Konſtitutziónak végre-hajtása után, mára határozták az Urak, a' magok munkálódásoknak bé-fejezését. Lehetett vólna talám kivánni, hogy ezen ülések még tartottak vólna egy darab ideig, hogy magok próbát tehettek vólna úgy ſzólván az Urak, a' magok tsinálmánnyokkal, 's hozzá adhatták vólna a' magok munkáikhoz azon tóldalékokat, mellyek kéſzen vagynak már egyébaránt, tsak hogy még utólsó tökélletesítés nélkül ſzükölködnek; 's mind azokat, a' mellyeknek ſzükséges vóltok ſzemekbe tünt vólna olly Törvénytévöknek, kik már három eſztendöktöl fogva tanúltak tapaſztalásból; de kéttség kivül azt gondolták még az Urak, hogy jó leſſz a' Konſtitutziónak végre-hajtása, és a' Konſtituens Test' lételének vége között való idö-ſzakaſzt

men-

mentöl inkább lehet meg rövidíteni, hogy így a' Konſtituens Testnek munkálódásai, 's a' törvénytévö Testeknek kötelességei között való külömbséget annál tökélletesſebben meg-határozhatnák.

Minekutánna el fogadtam én a' Konſtitutziót, mellyet az Urak adtak az Orſzágnak; arra fogok én fordítani minden eröt, 's eſzközöket, mellyeket ezen Konſtitutzió ád a' kezembe, hogy a' Törvények eránt tartozott illendö tiſztelet, és engedelmesség soha fogyatkozást ne ſzenvedjen. — Meg jelentettem a' külsö Hatalmasságoknak, hogy én a' Konſtitutziót el-fogadtam, 's moſt azon eſzközök eránt ſzorgalmatoskodom (valamint mindenkor is fogok ſzorgalmatoskodni) mellyek az Orſzágnak külsö bátorságát, és tsendességét eſzközölhetik. Nem kiſſebb ſzemességet, 's állhatatosságot fogok a' végre is fordítani, hogy a' Konſtitutzió belölröl tellyesíttessék; és annak meg-akadályoztatására, hogy a' Konſtitutzión semmi másítás ne essék. A' mi illeti az Urakat, kik fáradhatatlan buzgóságot mutattak munkáikban, míg ki nem futák a' magok hoſſzas, és nehéz pállyájokat, még egy kötelesség vagyon hátra, mellyet tartoznak tellyesíteni az Urak, midön el leſznek ismét ſzélledve az egéſz Orſzágban, melly kötelesség abból áll, hogy esmertessék meg a' magok Polgár-Társaikkal azon Törvényeknek valóságos Lelkét, mellyeket kéſzítettek ö érettek; nyerjék meg mind azokat, kik még kedvetlenségeket mutatják a' Törvényekhez; 's a' rendnek, és a' Törvényekhez való ſzeretetnek példája által, mellyet adni fognak az Urak, minden vélekedéseket tiſztíttsanak meg, és egyesíttsenek. Bízom az Urakhoz, hogy viſſzatérvén a' magok Polgár Társaik' kebelekbe, Tolmáttsai fognak ö nállak lenni az én gondolataimnak. Mondják meg az Urak nékiek mindnyájoknak,

nak, hogy a' Király elsö, és leg hívebb Barátjok leſſz ö nékiek, hogy ſzüksége vagyon ö néki, az ö tölök való ſzeretetésre; és hogy ö tsupán ö velek, 's ö érettek lehet ſzerentsés. Az ö bóldogságok' elö-mozdítása eránt való reménység fog engem éleſzteni, 's bátorítani; valaminthogy ezen tzélnak el-éréséből ſzármazó meg-elégedés fog lenni az én leg-édesebb meg-jutalmaztatásom."

Ezen Beſzédet, sokſzor félbe ſzakaſztatták a' Királlyal, a' közönséges örömnek igen eleven ki-nyilatkoztatásai, 's a' sürü *Éllyen* kiáltások. A' Király, olly meg-indúlásban vólt, hogy alig tudott már ſzóllani utólyljára.

A' Gyülés' Elölülöje, így válaſzolt a' Királynak:

Felséges Úr!

„Minekutánna végezte pállyáját a' Nemzet-Gyülése: ezen ſzempillantásban látja a' maga munkáinak elsö gyümöltsét. Meg lévén felöle gyözettetve, hogy az olly Igazgatás leg haſznosabb *Frantzia Orſzágnak*, melly a' Trónusnak felséges jullait eggyesíti a' Népnek el-idegeníthetetlen juſſaival: olly Konſtitutzíót adott az a' Státusnak, melly egy forma bátorságba helyhezteti a' Királyi méltóságot, és a' Nemzeti ſzabadságot. Ezen Konſtitutzíónak hamar idön való meg-erössítésétöl függ *Frantzia Orſzág*' sorsa, 's a' Konſtitutzió' bátorságos elö menetelét tárgyazó minden elzközök abban határozódnak, hogy siettetni kell a' Konſtitutzió' elö-menetelét.

Rövid idön bé fog telni azon hazafiúi kivánsága Felségednek, mellyet moſt nyilatkoztatott ki.

ki. Rövid időn viſſza fogunk mi térni házainkhoz, 's az általunk hozott Törvények eránt telyesitendö engedelmességnek példájával meg fogjuk mutatni, hogy semmi helye se lehet másként a' ſzabadságnak, hanem a' Conſtitutionális Hatalom eránt való tiſztelet által.

A' mi utánnunk következök, kikre vagyon bizva az Orſzág' köz-javának záloga, nem fogják el hibázni sem azt a' nagy tzélt, mellynek elſzközlésére küldettek ök; sem pedig a' Konſtitutzió által eleikbe ſzabott határokat, sem a' Konſtitutziónak jó móddal való tellyesítését tárgyazó elſzközöket. Méltó Fels., 's mindenkor is méltó fog lenni arra a' bizodalomra, mellynek tárgyává tétettek a' Nemzet által. — Felséged pedig, tsak nem mindent meg-tselekedett már. Végét ſzakaſztotta a' Revolutziónak, olly egyenes ſzivü, és ſzabad el-fogadása által a' Konſtitutziónak. Kivülröl tsüggedést okozott Felséged; belölröl, újra fel-élelztette a' bizodalmat; az Igazgatásnak fö erösségét viſzont helyre állitotta, 's haſznos munkálódásra kéſzített útat a' ki-ſzolgáltatásnak.

Felséged' ſzive meg vagyon már azért jutalmaztatva. Tapaſztalta Felséged, melly hathatóſſan mutatta ki magát a' közönséges öröm, 's érezte a' Nép' háláadatosságának és ſzeretetének bizonyságait.

A' jó Királyok' bóldogságára meg kivántató minden érzések közök Felségeddel; állandók is leſznek azok Felségednél, 's abban a' mértékben nevekedik azoknak hathatóssága, mellyben aratni fogja a' Nemzet Felséged' azon állhatatos törekedésének gyümöltseit, a' mellyel fogja munkálódni Felséged a' Közjót, a' Konſtitutziónak fenntartása által."

Ezen

Ezen Beſzédnek végzödésével, újra kiáltozta az örvendezö Gyülekezet: *Éllyen a' Király!*

Minekutánna el ment a' Király a' Gyülésböl, fel olvastatott azon Ülés' Jegyzö-Könyve, melly meg lévén, jelentette az Elölülö, hogy már tellyesítette a' Gyülés mind azt, a' miért elö állíttatott a' Nemzettöl, 's el végezte a' maga Üléseit.

Az új Nemzeti Gyülés' Tagjaivá válaſztattak közzül, négy ſzáz harmintznégyen vóltak már jelen *Párisban* Oktob. elsö napján, kik is öſzveseregelvén az nap, Gyülekezetjeket Nemzet Gyülésévé formálták.

Pruſſzia.

A' Király ſzületése napjának inneplése végett, közönséges Ülést tartott ſzokása ſzerint a' Tudományoknak Kir. Akadémiaja. A' *Pruſſziai* Korona' örököse; *Pruſſziai* Kir. Hertzeg *Lajos*; és az *Yorki* Hertzeg meg tiſztelték magok jelenlétekkel a' Társaság Ülését: valamint a' *Braunſchveigi* örökös Hertzeg is; és *Braunſchveigi* Hertzeg *Fridrik*, a' ki tiſztiſégböl való (honorarius) Tagja az Akadémianak; továbbá a' *Heſſen-Darmſtadti* Hertzeg, a' két *Oranien-Naſſaui* Hertzegek; és sok Udvari Fö Emberek 's külsö Miniſterek. Ezek között vólt a' Török Követ is, a' ki nagy kedvellöje a' Tudományoknak. — Mindeneknek elötte eggy rövid Beſzédet olvasott el az Akadémia Igazgatója *Merian* Ur melly Beſzédet az Akadémia' mindenkori Titoknokja Belsö Tanátsos *Formay* Ur kéſzitett: de a' ki ez úttal betegsége miatt meg nem jelenhetett az Ülésben. Követte *Merian* Urat az olvasásban az Akadémia' Kurátora, Status Miniſter Gr. *Hertz-*

berg

berg. Fel olvasott irásának tárgyai vóltak a' Státusoknak külsö; belsö; és Vallásbéli Revolutzióik. Meg mutatta ezen Munkában Gróf *Hertzberg*, hogy nem vóltak az említett Revolútziók olly ízámosok, a' mint közönségeſſen tartják; nem is lehet olly könnyen tartani másutt azoktól mint az igen *Despotikus és Ariſtokratikus Statusokban*, az az: az olly Polgári Társaságokban, mellyekben eggy, vagy több Személlyek a' magok ízabad tettzések ízerént uralkodnak. — Meg nevezte ennekutánna Gr. *Hertzberg* azon ízemélyeket kik a' Király helybe-hagyásával fel-vetettek Akadémia Tagjaivá. Az újjonnan fel vett rendkivül való, 's külföldi Tagok között leg elöl nevezte a' *Lengyel* Királyt.

Pápa ö Szentségének, újra meg jött az egésſége. Sept. 26dikán Konſiſtóriumot tartott, mellyben *Lomenie Károly*, *Sensi* Ersek ki-tétetett a' maga Kárdinálisságából. De már itt bé-telik: *Volenti non fit injuria*; mert az említett Ersek, maga le mondott már elöbb a' Kárdinálisságról. Jelentette ö Szentsége, hogy válaſztott is már más Kárdinálist *Lomenie* Érsek' helyébe; de a' kinek nevét, nem nyilatkoztatta vólt ki még akkor.

A' *Dániai* Korona-Örökösné, Sept. 22-dikén délután hozta világra a' maga elsö Szülöttyét, ki *Chriſtiánnak* kereſzteltetett még az nap estve; de éjjeli két órakor meg hólt.

Peſt. Még ezen Hónapnak 14. Ülést tartottak vólt a' Zinatok. Oct. 11. nagy múlatság, 's tántz vólt a' Nádor Ispánnal.

Tudo-

Tudományi Dolgok.

Poſonban, következendö tzimü munka jött közelébb világ eleibe:

Codex Legum Eccleſiaſticarum in rationem utrarumque Evangelicarum Confeſſionum in Polonia & Lithvania, ad diſertam petitionem Generalis Diſſidentium Synodi elaboratus, & in lingua germanica primum publicatus, nunc in linguam latinam translatus, & editus per Gabrielem Fülep de F. Ör. SS. Theol. Doct. & in Coll. H. C. addict. S. Patak Profeſſorem publicum, qui etiam Acta concluſa Synodorum Generalium nuper, & jam olim in Polonia celebratorum adjecit. Poſonii typis Simonis Petri Weber, 1791. *In* 8vo, 547 *pag.*

Tsak a' napokban került ki *Budán* a' sajtó alól a' következendö munka is, jóllehet a' tzimje alá a' múltt Eſztendö' ſzámja vagyon irva:

Hiſtoria Critica Regum Hungariae Stirpis mixtae ex fide domeſticorum, & exterorum Scriptorum concinnata a Stephano Katona AA. LL. & Philoſophiae Doctore Presbitero Strigonienſi, Tomulus V. ordine XII. ab anno 1410 *ad annum usque* 1439. *Budae typis R. Univ.* 1790. *p.* 940. *proſtat* 1 fl. 45 xr.

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Hiſt. Név-Laiſtromából a' második Darabot.

Költ *Bétsben*, Októbernek 18-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Béts.

Az eggyütt vólt Tsász. 's Kir. Familia' Fels. Tagjainak száma, három Fő Hertzegekkel, és egy Fő Hertzeg-Asszonnyal kevesedett már ebben az esztendőben. *Ferdinánd* Fő Hertzeg t. i. a' *Toskánai*, vagy a' *Hetruriai* Nagy-Hertzegséget vette igazgatása alá. Nádor-Ispány ő Királyi Fő-Hertzegségét, édes Hazánk fogadta kebelébe; *Károly* Fő Hertzeg, *Belga*-Szelidítőnek ment; *Mária Anna* Fő Hertzeg-Asszony, mint tudni való, *Prágai* Apátza-Fejedelem-Asszonnyá lett. Most, *Jósef* Fő Hertzegről azt irja a' *Koloniai Frantzia* Újság, hogy az úgy nevezteteti *Német-Rend'* Nagy-Mesterének Koadjutorává (segítő Társává) választatott *Mergentheim* Városában a' múlt Sept. 26-dikán. *Mergentheim* vagy *Ellingen* Városában fog lakni, melly mind kettő a' *Frankóniai* Kerületben vagyon, 's a' körülöttök fekvő Környékkel eggyütt a' *Német-Rend'* tulajdona.

Az ide való *Frantzia* Követet, Marki *Noailles*t, körül veszik a' minap nehány Dámák egy Társaságban, 's illy *Sireni* kifejezésekkel akarták *Frantzia* Polgári hitében meg-tántorítani: „*Mi, meg vallyuk, szintúgy átallyuk már meg szóllítani a' Követ Urat; mert tsak Monsieurnek kell nevezünk. Azt magának is meg kell esmérni a' Követ Úrnak, hogy a'* Monsieur *nevezetnél, szebben, 's méltóságosabban hangzott a'* Marki, *'s* Excellentzia *nevezet.*" „*En*, felele a' Követ, *betsülöm a' rangot tzimerező nevezeteket másokban; de azoknak magamra való ruházását, meg-bántás gyanánt tartom*" *).

Minek-

*) *A' Constituens Nemzet-Gyülése' Tagjai közzül némellyek, annyira buzogtak vólt azok*

Minekelőtte még el-fogadta vólna a' *Frantzia* Király a' Konſtitutziót, azt mondja beſzéd közben egy Gavallér *Ferentz* Fő Hertzegnek: „*Reményli a' Publikum, hogy fel-fogja Tsáſzár Ő Felsége, a' maga Hugának a' Frantzia Királynénak ügyét.*" Erre a' Fő Hertzeg rövideden, 's mint ſzokott, igen böltsen válaſzolt: „*A' Státusnak*, úgymond, *nints Húga.*"

Magyar Orſzág.

Peſtről Oct. 14-dikén. A' *Budai* Zsinat tegnap végződött estvéli öt óra tájban. — Az *Auguſtai* Vallástételen lévő Evengyélikusoknak pedig, ma vala XVII-dik 's egyſzersmind utólsó Ülések: mellyben, az előbbeni ülésekben meg állitott végzések (Kánonok) fel-olvastattak, 's a' Zsinat' tulajdonképpen való Tagjainak Al-irásaik által meg erösittettek. Ezután nyóltz rendbéli Deputátziók rendeltettek ki a' végre, hogy a' Zsinat' tiſzteletét 's köſzönetét vinnék meg: Ő

Ts.

---

ellen, kik még moſt is mereſzelnek a' Marki, Gróf, 's más efféle nevezeteket magokra ruházni, a' midőn már egéſſzen el-töröltetett az úgy neveztetett Nemesség *Frantzia Orſzágban, hogy pelengérbe akarták azokat állíttatni. De ez, tsak ugyan igen kemény büntetásnek találtatott. Elégnek tartotta a' Gyülés, ha az efféle nevezetekhez való kedvnek ki-veſztésére azt végezi, hogy valakik még továbbra ſem átallyák magokat ez vagy amaz Nemesi nevezetekkel több Polgár Társaiktól meg-különböztetni, hat annyi adót fizeſſenek ingó bingó jóſzágaiktól, mint más; nevek a' valóságos Polgárok' Laiſtromából kitörölteſſék; és ſemmi polgári, vagy katonai közönséges ſzolgálatokat ne teheſſenek 's a' t.*

Ts. 's Kir. Felségéhez; Nádorispány ő Kir. Főhertzegségéhez; H. *Koburghoz*; Primás ő Eminentziájához; *Almásy* ő Exc. jához; Gróf *Teleky* József ő Nagyságához; és *Pesti* Városa Magistrátusához. M. *Balog* Péter *Torontáli* Fő Ispány; Tek. *Jusith* Thúrótz Vármegyei Vitze Ispány; Tisz. Crudi Posoni Prédikátor; és T. Teschedik Szarvasi Prédikátor Urak fognak ő Felsége idvezlésére 's a' Kánonok bé nyújtása végett *Bétsbe* fel menni. — A' Deputátziók ki rendelése után, eggy szép Deák beszédet tartott a' Zsinat M. Elölülője, mellyben az Isteni Felség kegyelmét 's a' Király jóvoltát áldotta: meg köszönte egyszersmind a' Kir. Biztos Úr' békeséges türését. Kevés, de hathatós szókkal nyilatkoztatta ki G. Brunszvik ő Exc. ja, a' Kir. Biztosságból vett örömét. Végtére *Besztertze* Bányai Superintendens, Fő Tiszt. Szinovitz Úr mondott eggy Deák Beszédet és eggy rövid Imádságot, mellyel vége lett (így fejezi ki magát a' Levél Iró) régen ohajtott valóban mássa nélkül való, Magyar Eggyházi Közönséges Gyülésünknek.

Pestről Oct. 18-dikán „Öt esztendőktől fogva harmadik áldozatja leve itten a' múlt Vasárnap annak a' botrákoztató és szív rontó Játéknak, mellyet *Hettznek* neveznek. Történt t. i. hogy minekutánna darab ideigló háton ingerlett vólna a' *Hettz*-Mester eggy vad ökröt; le szállott annakutánna lováról, 's gyalog akart remeket adni az ökörnek agyon-szurásában. De az ökör adott ez úttal remeket a' szurásban. — Elébb kéttzer fel-vetette a' Hettz-Mestert: kit is már hólttnak gondoltak lenni a' Nézők: midőn ismét fel-tápászkodott az, 's térdére fel-állott. Ezt látván az ökör, néki szaladt, 's olly ökleléstt tett rajta, hogy mintegy 24 óra múlva nagy kínok között ki szakadt a' Lélek belőle.

Néhai nagy és kedves emlékezetű Gr. *Ká-*

rolyi Antal ő Kegyelmeſségének meg hidegedett tetemei, Sept. 26dikán vitettek által *Nagy-Károlyból Kaplonba* a' Familia temetö-helyébe. — A' következendö 3 napokon is tartott még a' halotti igen pompás; de ſzomorú tzeremónia. — Siratta a' meg bóldogúltt jó Méltóságnak halálát, 's meg tiſztelte: Pap, Nemes, és minden Vallású Lakos. — Meg tiſztelték a' ſzomſzéd környékekben kvártélyozó *Anſpach* Reg. béli katonák is.

Debretzenből, Okt. 8-kán útasította hozzánk eggy ott múlató érdemes Hazafi a' maga Levelét, mellyben ezeket irja:

„Már meg ſzüntek vagy négy hetektöl fogva az égések; de még is nagy rettegésben vagyon a' Város. — Katonák, újra vagynak itten; de nem a' régiek. Vagy két háznál létemben, emlékezet vólt azon tudósításról, melly az Urak' betses Irásoknak 405-dik lapján olvastatik; 's ollyast vettem éſzre, mintha néminémüképpen fel-akadtak vólna rajta." — Mi, azon: hogy *fel-akadtak*, igen örülünk; mert abból azt hozzuk mi, hogy talám vagy tellyességgel meg nem esett az általunk ki-hirdetett történet; vagy leg alább nem egéſzen úgy, a' mint a' tudósítás tartja: mellyet ugyan mi, nem tsak jó helyeken hallottunk, hanem tulajdon magunk is olvastunk olly Levélből, a' mellynek hitelességét kéttségbe nem hozhattuk, és ugyan azért köteleseknek itéltük magunkat annak közlésére azon okból, a' mellyet Munkánknak 441-dik lapján elö adtunk. Óhajtva el várjuk a' tudósitáson tejendö fundamentomos jobbítást, mellyet nagy kéſzséggel bé fogunk iktatni leg-ottan Irásunkba, mihelyest vejendjük azt. — Moſt tsak azt jelentjük, hogy ha közelről való fundamentoma nem vólt is arra a' Város' Népének, hogy a' kvártélyos Katonákra gyanakodjon; vólt meſſziről való alkalmatossága ugyan tsak a' gyanúságra. Mert ez elött mintegy hét eſztendökkel, valósággal reájok bi-

szonyosodott a' Kvártélyosokra a' gyújtogatás. — A' mi nézi a' Ns Város felöl való jó ítéletet, az, nem forog veſzedelemben, ha mindjárt mind meg estek is azok, a' mellyeket mi meg irtunk, és el halgattunk annak némelly Lakosairól: mert tudja azt minden okos Ember, hogy bizonnyal nem a' Város' ſzine tselekedte azt, a' mi történt; hanem a' neki keseredett Eggyügyüek, kiknek párjaik, vagy egy, vagy más tekintetekben, még a' leg-pallérozottabb Városokban is találtatnak. Az illyen történetek ugyan tsak serkentő okokúl ſzolgáltak mindenkor a' Világi, 's Egyházi Elöljáróknak, hogy meg-kettöztetett igyekezettel rajta vóltak annakutánna, a' hibáknak hathatós meg-orvoslásán.

Erdély Orſzág.

A' *Jeſuiták*' el-töröltetésekor, a' *Piáriſtákra* bizta vólt néhai nagy emlékezetü *Mária Therésia* a' *Kolosvári* Akademiát; moſt, bizonyos tekintetekből, ki akarták ezen Akademiát venni a' *Piáriſták*' kezekből. Ezek azért ő Felségéhez folyamodtak, 's kedvező Kir. Válaſzt nyertek.

Károly-Fejérvárról hozzánk útasított Levelében, így ir eggy érdemes Hazaſi:

„Minémü haſzna legyen a' *Nagy-Váradi* ferdőnek, sokan tapaſztalták már azt, a' mint hallom, eleitől fogva. Tapaſztalta az én tudásomra nem régiben egy nagy reménységü Nemes Iffjú *Nyirö Adám* Úr, ki a' *Leopold Toskána* Ns Magyar Lovas Regementjénél hat eſztendőkig kadétoskodott. Az a' ſzerentsétlenség érte t. i. ezen jeles Iffjat, hogy a' mint 1788-dik eſztendőben Okt. 7-dik napján, igaz magyar tüzzel forgatta vólna magát, a' *Tömösi* ſzoros járásnál az Ellenség ellen: egy piſztoly-lövés által veſzedelmes sebet kapott a' jobb lába' bokáján. Sok ideig nem állhatott, járhatott, 's lovagolhatott nagy

nagy fájdalom nélkül; de azért nem tsak megmaradt még a' következö két eſztendökben is a' Ns Regementnél, hanem elöbbeni vitéz tetteit, magának a' Regement' Kommendánsának Oberſter *Ott* Úrnak bizonyítása ſzerént, újjabbakkal tetézte *). Ugyan tsak, midön látta vólna oſztán, hogy nem reménylheti, lábának tökélletes helyre állását a' katonai ſzolgálatban: el-bútsúzott Káprál fövel a' Regementtöl, 's *Nagy-Váradra* ment, holott is gyakor ferdés után, rövid idö alatt egéſſzen meg épült."

Frantzia Orſzág.

A' külsö Udvaroknál lévö minden Miniſtereihez el küldötte a' Király, nyomtatásban, 's maga alól-irásával és petsétjével meg-erössítve a' Konſtitutzió' Formáját; 's meg parantsolta nékiek, hogy mutassák bé azt azon Udvaroknál, a' mellyeknél vagynak, 's mondják meg, hogy ö Felsege el-fogadta a' Nemzet-Gyülése által

vég-

*) *Nevezetes kivált ezek közzül az: Midön Splenyi Regementbéli Fö Hadnagy* Buchta *Úr el küldetett vólna* 1790-dikben 12 *Húſzárokkal, 's egy Káprállal (a' ki* Nyirö Adám *Úr volt) a' Bodoni (Vidin), Arcéri, és Lom-Palánkai környékeknek meg-kemlelésére 's le-rajzolására: történt Supertsenen alól, hogy egy török hajó, mellyben négy Törökök, és hét Oláhok vóltak, a' mi partunkhoz érkezett. Észre vévén ezt* Nyirö *Káprál Úr, villám módjára ott termett két Húſzarokkal a' partnál, 's a' hajót meg tartóztatta. — Midön néhány lépéssel bellyebb vonta vólna az magát a' partról, ſzintén lovastól belé ugratott* Nyirö *Káprál Úr, 's egy Törököt meg is sebesſitett.*

végzett Konſtitutziót, mivel azt, a' Nemzet' legnagyobb réſze' kivánságával meg-eggyezönek találta. Ezen parantsolathoz más útasítások is vóltak ragaſztva, mellyeket hoztak t. i. magokkal azon környül-állások, a' mellyekben vagyon *Frantzia Orſzág* különöſſen ez vagy amaz Udvari ral. — A' *Párisi* külsö Miniſterek is vettek hasonlóképpen útasításokat a' magok Udvaraiktól, 's már moſt újra bé járnak az Udvarba.

A' Konſtitutzióval való meg-elégedésének, naponként adja jeleit a' Király; mellynek édes jutalma a' Nép' állandó ſzeretete. Ennek bizonyságait tapaſztalja a' Király, valamerre fordúl. — Sept. 3-dikán, újra elö vette a' Király elöbbeni kedves múlattságát — a' vadáſzatot. A' Királyné pedig a' *S. Cloudi* Kir. Kaſtélyba *) ment, melly *Párishoz* két óránnyira fekſzik.

Egéſz *Frantzia Orſzág*, az új Nemzeti Gyülésre, vagy Törvénytevö Testre függeſztette moſt a' maga ſzemeit. — Háromféle értelmü Emberek vagynak tulajdonképpen *Frantzia Orſzágban*, a' Státus' polgári állapotjára nézve:

Egy reſzt teſznek az úgy neveztetett Ariſtokraták, kik az elsö Nemzeti Gyülésben a' jobb óldalon ültek. Ezek, gyomorból utállyák a' Konſtitutziót, 's némellyek közzülök próteſtálni is méreſzlettek vólt az ellen újjolag.

Más Lélek vezérli az úgy nevezett Mérsékllett vagy Monarchiához ſzító Réſzt, melly leg-hatalmasabbá lett utóllyára a' Nemzet-Gyülésében, 's a' mellynek tsinálmánnya a' Konſtitutzió is. — Monarchiához-ſzítónak azért neveztetik ez a' Réſz, mivel igyekezett, a' konſtituáltt (meg-állítotz) Kir.

*) *Ebben ölte meg III. Henrik Királyt* 1589-*ben egy Szerzetes.*

Kir. Hatalomnak méltóságát, a' Népnek juſſaival, és ſzabadságaival meg-eggyeztetni.

Harmadik Rendbéliek, az úgy nevezett Demagogusok, vagy Republikánusok, a' kik vezérlették sok ideig a' Nemzet-Gyülését. — Ha ezeknek tökélletesſégre ment vólna a' ſzándékjok: úgy ſoha vége nem lett vólna, a' rendeletlenségeket ſzülö függetlenségnek.

Ezen három Felekezetek közzül, leg-erötlenebbnek láttzik az elsö; leg-erösſebbnek, és uralkodóbbnak pedig a' második. A' harmadikhoz tartoznak nagy réſzént a' Klubok. Mind eggyik igyekezett ezek közzül, olly törvénytévö Testnek, vagy új Nemzet-Gyülésének fel-állását eſzközleni, melly pártfogója legyen az ö értelmének, 's elö-segítöje ſzándékának. Az Ariſtokraták olly reménységben láttattak lenni, a' mint hogy azt elöre ki is hirdettették a' magok fogadott Iróik által, hogy az új Nemzet-Gyülése is hasonlóképpen *Conſtituens* fogna lenni, valamint az vólt elsö; melly tehát tellyességgel nem fogja az elsö Gyülés által végzett Konſtitutziónak kötelezö erejét meg esmérni, hanem azt meg változtatja, 's az elsö Gyülésnek Tagjait ſzámadásra vonja az Orſzág' jövedelmei eránt 's a' t. De ezekkel éppen ellenkezöt mutattak már az új Gyülésnek elsö Ülései. — A' Konſtitutzió' Baráti ellenben attól tartanak, ne talám nagy bé-folyások lett legyen a' Kluboknak, az új Gyülés' Tagjainak válaſztatásába; és hogy az új Deputátusok, kik nagy réſzént tüzes iffjú Emberek, a' *Demagogicum Syſtemához* találnak ſzítani — a' Nép' hatalmát módján fellyül találllyák sürgetni — és hogy ezen félelmek a' Konſtitutzió' Barátinak nem is ok nélkül való: ezt lattatnak bizonyítani az új Gyülésnek elsö Ülései.

Meg-

Meg-állíttatott t. i. a' Konſtitutzióban, hogy az új Nemzet-Gyülésre érkezett Deputátusoknak 1.) öſzve kell gyülekezni, a' leg-öregebbnek elölülése alatt a' végre, hogy a' jelen lévő Képviselök' (Repreſentánsok) küldetések' helyes vólta megvisgáltassék. 2.) Mihelyt eggyütt lejendenek 373-an olly Deputátusok, a' kiknek küldetések helyesnek találtatott: tartoznak, *Törvénytévő Nemzet-Gyülése* nevezetet fel venni, 's e' meg lévén, eggy Elölülöt, Al-Elölülöt, és Titoknokokat válaſztani. Ezentúl 3.) A' *Frantzia* Nemzet' nevében meg-esküdni: hogy ſzabadon élnek, vagy meg halnak. Tartoznak 4.) eggyenként, és ſzeméllyeſſen meg esküdni, hogy a' *Conſtituens* Nemzet-Gyülése által 1789, 90, és 91-dik eſztendökben végzett Konſtitutzióját az Orſzágnak tellyes erejekből fenn fogják tartani. Semmit ollyast fel nem teſznek, vagy meg nem eggyeznek affélébe, a' mi a' Konſtitutziót meg sérthetné, és hogy mindenekben hívek leſznek a' Nemzethez, a' Királyhoz, és a' Törvényhez. Végre 5.) mihelyt a' Nemzet-Gyülése helyén vagyon, tartozik egy Deputátziót küldeni a' Királyhoz, 's meg jelenteni nékie, hogy a' Király el kezdetheſſe, a' mikor néki tettzik, az Üléseket.

Ezen öt Tzikkelyekben bé-foglaltt kötelességeknek tellyesítésével, öt napot töltött el az új Gyülés. — Okt. elsöjén sereglettek t. i. öſzve (mint már említettük) a' jelenlévő új Deputátusok, 's el végezték, a' leg éltesebb Tagnak elölülése alatt, hogy különös ſzobákba oſzollyanak, a' küldetés' helyes vóltának meg-visgálása végett. Okt. 2-dikán, meg tevődött ezen tárgyról a' jelentés. Nehány Deputátusok ellen valamelly ki-fogásokat találtak a' Visgálók; de minekutánna eleibe terjeſztettek vólna ezen ki-fogások a' Gyülésnek, mind el-igazíttattak, jóllehet hoſſzas, rendetlen, és igen tüzes vetekedések után. Legnehezebben tudtak meg-eggyezni, a' *Calvados*

ne-

nevezetű Orſzág-Oſztálynak újjonnan válaſztott Püspökjén *Fauchet* Uron, a' ki olly botránkoztató módon buzgott, 's predikált is nyilván a' Király 's Királyi Hatalom ellen, midőn oda hagyta vólna a' Király titkon *Páris* Városát, hogy a' *Párisi* Tanáts által, mint köz-békesség-háborító törvénybe idéztetett, 's éppen akkor is törvényſzéki visgálás alatt vólt, mikor Deputátussá válaſztatott. Ezen válaſztásnak helyes vólta tehát kettségbe hozatott; de ez is végtére, a' Konſtitutzió' valóságos Barátinak ſzomoruságokra, tsak ugyan helyesnek itéltetett.

E' meg lévén, fel olvastattak a' Deputátusok' neveik, kik, mivel nem tsak reá telt 373-ra a' ſzámjok, hanem még meg is haladta azt 21-el: leg ottan *Törvénytévő Nemzeti Gyülésſé* formálták a' magok Gyülekezetét.

Ezentúl fel-állottak minden Tagok, 's feltartván jobb kezeket, meg-esküdtek: hogy *ſzabadságban élnek, vagy meg halnak.*

Ezen utóbb említett két tselekedetein a' N. Gyülésének, nagy örömét mutatta a' Nézők' sokasága.

Okt. 3-dikán, Tiſztviselőket válaſztott a' Gyülés. Sok idő telt el, az Elölülő-válaſztásban. Végre, egy *Párisi* Deputátusra *Paſtoret* Urra ment a' voksok' többsége, a' kinek betses neve méltó tiſzteletben van mind azoknál, valakik esmérik, a' *Törvénytételről* ki-adott ſzép munkáit. Al-Elölülővé válaſztatott *Roueni* Deputátus *Ducaſtel* Ur. Titoknokokká pedig: *Neufchateau*, *Garan-Coulon*, *Cerutti*, *La-Cepede*, *Condorcet*, és *Guitton-Morveau* Urak, többnyire *Párisi* Deputátusok, és mind nevezetes Irók.

Okt. 4-dikén, egy hoſſzas, és rendetlen tanátskozás utan a' végeztetett, hogy a' Király' alólirásával meg-erőssíttetett Konſtitutzió-Summájáért küldessék 12 Tagokból álló Deputátzió;

's el

's el hozatván az, az Archivárius által tétessék az Orátori Székre, holott esküdjön meg arra minden Tag különöſſen.

Minekutánna meg jelent vólna az Archivárius (a' Deputátziótól, 's a' Nemzeti Örállóknak eggy Oſztállyától, közönséges örvendezések között kisértetvén) a' Konſtitutzió-Summájával, 's letette vólna azt az Orátori Székbe: fel-ment elöſſzör is ezen Székbe az Elölülö, 's meg esküdt a' Konſtitutzió-Summájára. Követték eggyenként az Elölülöt minden föbb Tagok is, kiknek ſzáma 492-re ſzaporodott vólt már ezen a' napon. Nagy tsendesség vólt a' Gyülés' Palotájában mind addig, míg tartott az esküvés' tzeremoniája. — Ennek végzödésével, egy gyönyörü 's nagy örömmel hallott Beſzédet tartott *Cerutti* Úr, mellyel arra birta a' Gyülést, hogy köſzönnye meg az elöbbeni Nemzet-Gyülése' Tagjainak hívségeket és buzgóságokat, mellyet bizonyítottak azok mind végig, a' magok küldetése' tzéllyának eſzközlésében.

(*Ezt, itt kéntelenittettünk moſt félbe ſzakaſztani).*

Elegyes Történetek.

Fel-akaſztatásra itéltetett közelébb eggy *Anglus* Tolvaj *Párisban.* A' *Frantzia* Király meg kegyelmezett a' Tolvaj' életének, 's a' Törvényſzék által végzett büntetést, tsupán a' *Frantzia* Státusokból való ki-tiltatássá változtatta. Midön ez, értésére adatott vólna a' Tolvajnak, el kiáltotta magát: „*Nékem*, úgymond, *mellettem vagyon a' Törvény; ſenki — még a' Király ſe akadályoztathatja meg az én fel-akaſztatásomat*"; 's ezeket mondván, fel-köttette magát. — A' kinek illy nagy vágyódása van a' más világra: leg jobb néki tsak jó útat kivánni.

Gaſ-

Gaſcogne (Vaſconia) nevezetű *Frantzia* Tartománynak *Condom* nevü Városában, egy régi Eggyesség-Levélre találtak az oda való Püspöki Templom' Leveles-Házában, melly a' Papság, 's a' Nép között lett igen különös kötést foglalt magában. Történt t. i. hogy a' Nép csak tized réſzzel akart dézmálni a' Papságnak; e' pedig 8-tzad réſzt kivánt. Utólyára abban állapodtak meg, hogy a' Nép ugyan meg igérte a' tized-dézmát; ellenben a' Papság arra kötelezte magát, hogy a' Nép' Attyafiainak, 's Barátinak Lelkeik közzül minden eſztendőben két ſzáz ötvenig valót útaztat által a' Purgatóriumból a' Mennyei Paraditsomba. — — Nem hijjába mondta azt *Marki Darzsán (Marquis d' Argens)*, hogy „*valamint a' pokol ſemmi haſznot ſe hajt: úgy ellenben ſemmiből sints a' Kereſzténység' némelly Papjainak annyi jövedelmek, mint a' Purgatóriumból.*“

Midőn parantsolatot vett vólna amaʼ diadalmas *Oroſz* Tengeri Vezér *Usakov* H. *Potemkintől*, hogy vetne véget, a' *Török* hajós Sereggel való ellenségeskedésnek, ezt irta viſſza a' Hertzegnek: „*Életemben most engedelmeskedem elöſſzör kedvem ellen, 's könyvezve a' Tsáſzárné' parantsolatinak; úgymint a' mellyek által kénſzeríttetem ez úttal félbe ſzakaſztani a' Tsáſzári győzedelmeknek ſzerentsés folyamatját.*“

Az *Erlangi* Ujságban azt olvaſſuk, hogy ő Tsáſz. 's Kir. Felsége, közelébbi *Saxoniában*-létekor ezer aranyat küldött a' *Dresdai Evan.* Fő Konſiſtórium' kezéhez olly véggel, hogy annak Intereſſéből segíttség-pénzt (ſtipendiumot) kaphaſſanak az olly ſzegény Predikátor-Fiak, kik a' Ts. 's Kir. Státusokból mennek tanúlás végett *Saxoniába*,

Tudományi Dolgok.

Halga! halga! Mit tsinálnak a' *Baváriai* Aſſzonyok? *Monachiumban (München)* eggy Aſz-

Aſſzony-Társaság állott öſzve, melly a' jövő Eſztendőnek kezdetével következendő tzimü Hónapos-Irást kezd ki-botsátani: *A' Haza' Leányainak ſzenteltt, tanító, és gyönyörködtető estvéli múlattságok.* Az emberi életben meg-történő valóságos eseteket, nemes tselekedeteket, folyó, és kötött Beſzédben való elő-adásokat, erköltsi tanításokat, 's a' gazdálkodásról való jegyzéseket fog az említett Irás magában foglalni. — Bártsak ezen példának az a' foganatja lehetne a' *Magyar* Nemzetben, hogy fel-serkennének Hazánk' Fiai 's Leányai is, az olly Irásoknak betsülésére, 's olvasására, mellyek haſzonnal gyönyörködtetnek; 's ennél fogva igyekeznének mind gondolkodások' módját, mind hajlandóságaikat, 's érzéseiket tökélletesíteni; hogy így a' magok nevendék Magzatjaikba is jó gondolatokat 's hajlandóságokat plántálhatnának által; és kezdene már igazán újjúlni Nemzetünk valahára: a' midőn annyira újjúlnak körülötte más Nemzetek, 's különöſſen a' *Lengyelek* is.

A' haſzonnal gyönyörködtető Magyar Munkáknak nem léte eránt, semmi panaſz se lehet már kedves Hazánkban. Újra nevelik azoknak ſzámát a' Magyar Museumnak esmeretes érdemü Kiadói, egy folyó Munkának fertály-eſztendőnként való kiadása, 's az Előfizetők' ſzámára poſtán való meg-küldése által. Az ez eránt kiadott Tudósításból, nem iktathattunk bé ez úttal Irásunkba többet ím e' következendőknél:

„Ebben a' *Gyüjteményben (Magyar Muſeumban)* eggy-átallyában mind azon jó Magyar Munkátskák helyet nyerendenek, mellyek a' ſzívnek jobbító gyönyörködtetésére, és az elménck világositására, következésképpen: a' Nemzeti Litterátúrának is gyarapítására ſzolgálhatnak. Illyenek:

1-ſzör *Mindenféle költeményes dolgok.* — A' Poézis vólt mindenütt, mind a' régi, mind a' ké-

később időkben, minden egyéb Mesterségek közzül leg-első, melly a' Népeket, vadságokból ki-vetkeztetvén, szelídségre, nemesebb erköltsökre szoktatta; 's elméjeket gyönyörködtetve világosítván, a' méllyebb Tudományoknak el-fogadására alkalmatosokká tette. — Jól tudjuk ugyan, mennyire elhatalmazott légyen a' bal ítélet ezen megbetsülhetetlen érdemü szép Mesterség ellen a' mi Hazánkban is. Annyi t. i. a' sok szerelen Vers-faragó mindenfelé, ki, akarmi hitványságról akarmikor szász meg' szász *kadentziát* irhatván, vagy néha Deák lábakon is el-billeghetvén, a' Poéta nevet nagy fenynyen hordozza; hogy éppen nem tsudálhatni, ha némellyek előtt (kivált ha idegen nyelveken jobb ízhez szoktak) a' Magyar Poétai név igen t s e k é l y betsületet talál. Azonban, nagy gyengeség volna akarkitől is, az illyetén Verselőknek idétlen szüleménnyeik miatt, általlyában minden költeményes munkát meg vetni. Mi bátran igérhetjük, hogy azok a' darabok, mellyek a' Magyar Museum ban, föképp' ennekutánna, helyet nyerendenek (már akár mi magunktól származtak, akar másoktól küldettek légyenek azok) ha szinte nem éppen a' leg-tökélletesebbek leszsznek is, leg alább amazok közzé nem fognak számláltathatni.

2-szor *A' Muzsika.* — Ez az egymáshoz igen szoros szövettséggel tartozó két szép Mesterség (a' Muzsika és Poézis) leg hasznosabb az emberi szívnek formálására, 's a' nemzeti erköltsöknek, mind fenn-tartására, mind kimivelésére. Annál bizonyosabb szolgálatot igérhetünk pedig e' részben, minthogy az eggyik Társunk, azon kivül hogy a' musikát érti, 's annak theoriáját jól tudja, egyszersmind Poéta is; következendőképpen, eggyi-

ket

ket a' másikhoz annál helyesebben alkalmaztathattya.

3-szor *Az Esztheticka*, vagy *Jó Izlésről való Tudomány.* — Ez, szorosabb értelemben, a' Poétikát (a' Poézisnak reguláit közönségessen), és Retorikát (a' folyó, vagy köttetlen Ékesenszóllásnak theoriáját) foglallya magában. Ennek hasznos, sőt el-kerülhetlenül szükséges vóltát, akarki is könnyen által-láthattya.

4-szer *A' Kritika*, különösen véve. — Ez, leginkább az előbbenieken épül; 's közönségesen a' Tudományoknak azon nemét jelenti, melly az embert az Esztketikának regulái által akarmelly tudománybéli munka' érdemének (tökélletességeinek vagy hiánosságainak) okos meg-visgálására, 's Filozofusi meg ítélésére taníttya, vezérli. — A' Kritikának (ha jól értjük, ha illendőül 's okosan tudunk élni vele) meg betsülhetetlen nagy hasznát vehetjük. Hasznos ez eggyátallyában minden Írónak; de különösen azokra nézve, kik, ehez vagy nem értvén, vagy munkáiknak fáradtságos jobbítgatását restelvén, avagy nem várhatván, minden hasztalanságot ki-nyomtattatnak, 's közönségessé tesznek, el-múlhatatlanúl szükséges. Ugyan azért, a' közrejövő könyveket próba-köre húzván, 's a' Kritikának szövétneke által, minden részrehajlás nélkül, meg visgálván, a' mit azokban követésre méltónak, vagy távoztatni valónak találandunk, nyilván 's világosan (de mindenkor mértékletesen) ki fogjuk jegyezni; és ekképpen, Iróinkat nagyobb vigyázásra, 's figyelmetességre szoktatni.

5-ször *A' józan Filozofia.* — Ez által (mivelhogy bővebb értelemben, 's általlyában véve, az előbbi számok alatt ki tett Mesterségek, és Tudományok is Filozofusi éjzt, 's el-mélkedést

dést kivánnak *) azt a' tulajdonképpen úgy neveztetett Böltselkedöi Tudományt értjük, melly nem tsak a' hivalkodó elmének haſzontalan dolgokon való futtatásában foglalatoskodik, hanem, lelkeinket méltó tárgyaknak visgálásában gyakorolván, életünknek külömbkülömbféle eseteiben hathatós segedelmet adhat; és néha, a' mostohálkodó Sorsnak tsapásai alatt el-tsüggedtt, 's a' Religyiónak meg-nyugtató vigaſztalása nélkül ſzüköllködö ſzivnek enyhítésére nem meg-vetendö okokat nyújthat.

6 ſzor *Tudománybéli nevezetes történetek.* Úgymint: emlékezetre méltó régiségek, tudós újságok, 's találmányok, királyi rendelések, nyelv-tanító Profeſſorok, Magyar Teátrom 's a' t. — Egy ſzóval: mind annak, a' mi fellyebb meg-irtt ſzándékunkat valamiként elö-mozdíthattya; és a' minek közlése által Olvasóink elött kedvet találni reménylhetünk: mind annak helyet adandunk Gyüjteményünkben; úgy intézvén darabjainknak ki-válaſztását, hogy mennél több-'s jobb-félével ſzolgálhaſſunk. Azt azonban senki sem fogja talán kivánni, 's kivánhatni, hogy mind ezeket, a' miket moſt elö-ſzámlálánk, Museumunknak minden Negyedeiben feltalálhaſſa."

Küldjük az Orſzág-Gyülése' Historiájához tartozó Név Laistromnak utólsó Darabját.

Költ *Bétsben*, Októbernek 21-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

*) *Lásd Plátót, Timéusban, holott a' Filozofiát a' Múzsák' Mesterségeinek kalauzzává teſzi.*

Béts.

Az Udvar gyakran meg jelen, ő Felségén a' Tsáſzáron kivül, az Udvari Teátromban. Igen ſokat nevettek tegnap etsve; Tsáſzárné ő Felsége; *Ferentz* Főhertzeg Feleségestül, és a' két kiſſebb Főhertzegek *János* és *Antal;* a' *garabontzás Deák (Bettlerſtudent)* nevezetü Játékon. Vigan 's nagy figyelmetelſséggel halgatták mind a' Felségek mind az egéſſz Teátromi Gyülekezet a' *Bettlerſtudent* után jádzatott *Adelſucht (Nemeſſég után való esdeklés)* nevü Darabot is, mellyben azt adta elő hathatóſſan a' túdós és elmés ſzerző *(Schröder)* hogy a' Nemeſſéget nem a' külső maga mutogatás, és veſztegetés által kell ki mutatni; hanem a' nemes gondolkozás és munkás jó ſziviüség által. — Sept. 22 dikén *Bürgerglük (Polgárſzerentse)* nevet viselő Játékon vóltak jelen a' Tsáſzárné, *Ferentz* Főhertzeg Feleségestül, és a' két kiſſebb Főhertzegek. Nagy kedvet talált az említett jeles Darab ez úttal is, mellyben igen elevenen meg mutatja, egyéb nemes tárgyak között, Monachiumi Profeſſor *Babó* Ur, hogy nem ſzégyen kézi meſterséget tanúlni 's gyakorolni azoknak is, kiknek Attyaik fő Tiſztségeket viseltek; és hogy a' Meſter-Ember ſzint' olly ſzükséges Tagja a' Polgári Társaságnak, mint a' Tanátsosok.

Primás ő Eminentziája, 's Orſzág-Biró ő K. sége ide érkeztek a' napokban.

Udvari Tanátsos Mélt. *Lováſz Zsigmond* Ur, Nemes *Békés* - Vármegyei Fő Ispányságra méltóztatott ő Felségétől.

Erőſſen rajta van a' Törvény ſzék, hogy kitapogathaſſa a' ſzegény *Haska* halálának okait. De még eddig nem akadhatott nyomokba. Sok dolgot okoznak a' Törvény ſzéknek a' Tolvajok is, kik ſzertelen rút zsiványságokat viſznek itt végbe mostanság.

Magyar Országg.

Örülhet a' Haza, midön nevezetes Oszlop-Embereinek Magzatjaik házasodnak eggyüvé. Mert az illyen párokból méltán jó Magyar Fiakat és Leányokat reménylhet magának. Illy párok fogtak kezet a' napokban, midön *Grassalkovits* ő Hertzegségének egy Fia, 's *Eszterházi Antal* ő Hertzegségének egy Leánya között ese meg, nagy vigassággal a' kéz-fogás. Az Iffjú Hertzeg *Grassalkovits* előbb el-járja *Europát*, 's visszaérkezésével fogja tartani a' lakodalmat. — Kívánjuk: olly hasznosan 's szerentsésen végezhesse útazását, hogy jövendőben egész Nemzetünk' díszére 's javára virágoztathassa a' maga Hertzegi Házát.

Okt. 11-dikén olly Kir. Rendelést adott ki a' F. Helytartó Tanács, hogy ezentúl ne Postára, hanem az úgy neveztetett *Dilizsántzra (Diligence)* mellyet deákúl *Currus Diligentialis*nak szoktak nevezni) kell adni a' küldeni való pénzt, vagy Banko-tzédulát.

A' *Belgrádi* volt Görög Püspök, *Popovits Dienes* Úr, *Budára* jött által Püspöknek, ezen hónapnak közepe táján.

Székes-Fejérvárról, Okt. 20-dikán.

„Az itt következő Lantos Verset, T. *Baróti Szabó Dávid* Úrnak azon örvendező Versére irtam, mellyet ő T. N. *Szabólts Vármegye*' Örömünnepére énekelt a' tsendes *Tisza*' partjain. Könnyen el-hiszem, hogy a' Haza' szeretetétől — attól a' bóldog tüztől — fel-gyúladtt szive többet érzett, mint sem nyelve ki-mondott. — Mások is, a' kik nem magoknak születtek, érzik azt, a' mit ő érzett.

Hallám, Barátom! Tárogatód' szavát,
's szent harsogását, mellyet áma' vitéz

Sza-

Szabólts' ditsösséggel virágzó
Vérei' tiſzteletére fújtál:
'S melly tüzbe hoztad ſzívemet, oh Magyar
Hazánk' ſzerentsés *Bárdusa!* Nemzetünk'
Javára termett *Oſſziánunk!*
Mennyei hangra tanúlt Poétánk!
Meg-érlt korodnak napjaiban, mikor
Lankadni ſzoktunk, ollyan az éneked,
Mint egy dagadtt felhö' nyögése,
Melly dörög, és azután magából
Széllyel halálos mennyköveket lövell,
'S így a' puhúlttság' karjai közlt magok
Veſztekre nyúgvóknak ſzeméből
El-veri a' veſzedelmes álmot. —
Haj! sok Vitézek', 's tzimeres érdemü
Nagy Embereknek gyáſzt okozó gonoſz
Alom! repülly el meſſze tölünk,
's viſſza se jöjj soha Nemzetemhez! —
Most is pirúlunk sebhelyeink miatt,
Mellyekre nézvén, könyvbe borúl ſzemünk. —
Mi haſzna! — — Térj Múzsám magadba,
's köss köſzorút ſzeretett *Szabómnak!*"

Virág Benedek.

Erdély Orſzág.

Nemes *Felsö-Fejérvármegye'* Fö Iſpánja M: *Sárkadi Türi András* Ur, Sept. 27-dikén iktattatott bé nagy örömmel, érdemlett új tiſztségébe. Dél elötti 9 óra tájban vezettetett 's kisértetett bé, ezen érdemekkel tellyes Méltóság a' bé-iktató helyre *Martonfalvára.* Elöl tiſztelkedett a' Ns Vármegye' Lovas Serege, lobogó záſzlókkal, kivont kardokkal, fényes forma-ruhákban, és ſzép paripákon, Al-Iſpány T. *Csongrádi Farkas* Urnak vezérlése alatt. Ezek után lovagoltak, mintegy 30 lépésnyire, Itélö-Mester Mélt. *Türi László* Ur' nyóltz N. Kántzelliſtái díſzes nemzeti öltözetekben, 's hasonlóképpen ki-vont kardokkal. Követte a' N. Lovasságot, a' két Kir. Biz-

tosoknak: Fő Kormányszéki Tanátsos M. *Szegedi Jósef*, 's Ítélő Mester M. *Túri László* Urak' hintaja; ezt pedig a' M. Fő Ispány Úré; mellyet végre azon Uraságok' hintajaik váltottak fel, a' kik tiſztelet végett mentek vólt ki *Martonfalváról* a' meg nevezett Méltóságok eleibe. — A' Béiktatás' alkalmatosságával mondott hathatós, és ékes Magyar Beſzédeket mind közlötte velünk eggy érdemes Hazafi. Ide iktatjuk ez úttal, magának a' Fő Ispány Úrnak Beſzédét, melly is így következik:

Méltóságos Béiktató Urak!
Nemes Vármegye' Tek. Rendjei!

A' Ns Vármegye' Tek. Rendjei' ſzámos, és törvényes Gyülekezetének, immár hét eſztendőktől fogva való el-tünése után mai napon megújjúlt díſzes tekintete, öröm', de egyſzersmind keserüség' könyvével is tölti el ſzemeimet. — Keserüséget t. i. méltán gerjeſzthet bennem, amaz egéſz Hazánkal ugyan köz, de leg gyáſzosabban ezen Ns Vármegyére ki-hatott ſzomorú változásnak emlékezete, mellyben láttuk ezen Ns Vármegyét, mint egy ſzélvéſztől el ragadtatott hajót, ſzegény Hazánk' Polgári Igazgatásának tengerében el merülni, Hajós-Mesterétől meg foſztatni, árbotz-fáját le esni, és ſzéllyel ſzakadozott darabjait esmeretlen partokra hányattatni; midőn láttuk magunkat, a' kiket a' törvény, vér, ſzokás, terméſzet, és baráttság egybe-kötöttenek vólt, egymás' társaságából ki-ragattatni, idegenekkel egybe-elegyíttetni, N. Vármegyénknek még emlékezetét is el-töröltetni.

Így valék én is, ezen N. Vármegyének egy réſzével olly partra vettetve, a' hol, noha baráttsággal fogadtattam, mindazonáltal idegen nyelv, és ſzokások által terhesített Hivatalom sok öſzt hintett fejemre, és a' honnan a' ſzélvéſztől megmaradott egynehány Társaimmal, a' többektől lett

lett el-ſzakadásomat a' viſſza-nyerhetésnek majd minden reménysége nélkül ſohajtoztam.

De már moſt annál édesebb örömnek könyhúllatásai mossák el ſzemeimről azt a' keserüséget, midőn hét eſztendőknek ſzomorú el-folyások után, Vármegyénket a' hajó-törésből újra látom fel-épülni, és annak el-ſzéledett Tagjait Hazánk' ősi ſzabadsága, és rend-tartása ſzerént, e' mai napon viſzont velem tökélletesen eggyesülni.

Tek. Rendek! Az Egek' kegyelme, és jó Fejedelmünk' atyai kegyelmessége egymásnak minket mai napon ád viſſza minden hijánosság nélkül; a' mai nap ád engemet is viſſza a' T. N. Vármegye' ölébe; még pedig annak talám nem érdemlett jutalmául, hogy az el-ſzaggatott Testnek egy réſzét, ha talám lankadozó erőmhöz, 's az idők' mivoltához képpest nem minden fogyatkozás nélkül is a' moſtoha időkben igazgattam; úgy ád a' T. N. Vármegye' kormánnyára viſſza, hogy lennék a' törvényes az egéſz Testben, a' minek az előbbeni eſztendőkben, tsak törvénytelen Képviselője vóltam egy réſzében.

Méltó háládatosságot gyúlaſzt azért ſzivemben, Fels. Urunknak atyai kegyelmessége, mellyet nem tsak Hazánk', 's Vármegyénk' közönségesen ſzenvedett sérelmeinek meg-orvoslásában, és előbbeni törvényes alkotvánnyaiban lett viſſza állíttatásában bizonyítani, hanem azt tsekélly ſzeméllyemre is ki terjeſzteni méltóztatott; mellyért én is örökös hívséggel áldozván ſzentül igérem, hogy a' midőn az ő Felsége' ſzolgálatját, tsak Hazám', 's közelebbről Vármegyém' bóldogításában képzelem, annak tsekély tehettségemhez képest úgy igyekezem meg-felelni, hogy e' kettőt tökélletesen meg-eggyeztethesſem.

Fels. Fejedelmünk' Atyai kegyelmességének tiſztelete után, leg közelebb való háládatos tiſztelettel tartozom Mgs Fő Kormányozó Urunk ő

Exc.

Exc. jához, és a' F. Fő Kormányozó Tanátshoz, kik érdemetlen személlyemet ezen Vármegye' kormányozására ő Felségének kegyesen ajánlani méltóztattanak; igyekezem én is minden erömet arra fordítani, hogy ezen reám bizott Vármegye' igazgatásában, mellettem tett ajánlásának tehettségemig meg felelhessek.

Különös szerentsém közzé számlálom azt is, M. Béiktató Urak, hogy Hivatalomba való mostani béiktatásom, ollyan Úri Férjfiak által mehet véghez, a' kikben mind a' Fejedelemnek, mind a' Hazának bizodalmát eggyesülve fel-találom, és a' kiknek igaz baráttsági, és változhatatlan atyafiúi szeretetekkel régebben ditsekedhetem, mellyet ez alkalmatossággal is béiktatásom körül tett szives fáradozásokkal meg-tetézvén, azért tartozó háládatos voltommal, és örökös hív indúlatomnak tiszteletjekre lejendő fel-áldozásával baráttságokat, és atyafiságokat költsönözni meg nem szünöm.

T. N. Vármegye' Rendjei! Ezen Nemes Vármegye' Fő Ispányi Székinek, ha érdemetlen személlyemmel is, mai napon törvényesen lett bétöltésén, közös örömömet különösen neveli az, hogy eggy ollyan Ns Vármegyében vagyon szerentsém a' Kormányt el-fogadni, mellynek a' leg-alsóbb léptsőjén kezdett szolgálatjában töltöttem el, ifjúságomtól fogva eddig egéssz életemet: melly idő alatt valamin' a' T. Rendek eddig is a' terhesebb dologban tanáts-adásokkal, és atyafiságos eggyet-értésekkel fel-segélleni, és néha történhetett fogyatkozásaimnak megengedni készek voltanak: továbbra is azon jóságokat, és segittségeket bizodalmasan ki-kérem, e' lévén tsak egyedül az az út, melly által Kormányozásomat a' T. Vármegyének tettzővé, és hasznossá; magamat pedig Fels. Urunk' kegyelmére érdemessé tehessem."

Frantzia

Frantzia Orſzág.

A' Király, Okt. 7-dikén eggy órakor jelent meg, nagy Ellyen kiáltások között, az új Nemzet Gyülésében, 's következendő értelmü Beſzédet tartott:

„Uraim!

A' Konſtitutzió' ereje által gyültek öſzve az Urak, az attól vett hatalmoknak gyakorlására; kéttség kivül tehát főbb kötelességeiknek fogják tartani az Igazgatás' folyamatjának könnyebbítését, a' közönséges Kreditnek (Hitelességnek) erössítését, a' Nemzet' kötelességeinek (adósságainak) a' tellyes lehettségig való bátorságosítását, a' ſzabadságnak, és békességnek eggyütt való meg-fundálását végre, a' Népnek, a' maga ſzerentsséjének érzése által, az új Törvényekhez való kaptsolását. Minthogy magok látták az Urak, az Orſzág' újjonnan lett el-intézésének első foganatját, a' magok Diſtriktusaikban: megítélhették, mi kivántathatik annak tökélletesebbítésére, 's könnyü leſſz ennél fogva az Uraknak alkalmatos eſzközöket találni, a' ki-ſzolgáltatás' ſzükséges erejének és foganatosságának eſzközlésére. — En, kit a' Konſtitutzió állított elö a' végre, hogy, mint Képviselője a' Népnek, 's az ö javára meg-visgállyam azon Törvényeket, mellyek, erössítés végett elömbe fognak terjeſztetni; a' kire vagyon bizva, hogy a' Törvényeknek tellyesedését eſzközöllyem: tartozom azon tárgyakat is fel-tenni, mellyekre kell ſigyelmezni az Uraknak a' magok Üléseikben.

Úgy fogják találni az Urak, hogy ſzükség léſzen mindjárt elöſſzör is, a' köz-jövedelmek' állapotjára fordítani a' magok ſigyelmetességeket; azoknak mind átallyában, mind réſzenként való miben-létét ki-tanúlni. Által fogják az Urak látni, melly ſzükséges légyen, a' bé-vétel, és ki-

ki-adás között való mindenkori eggyarányúságot meg-állítani; az adóknak fel-oſztását, és bé-ſzedését ſiettetni; eggy ingadozatlan rendet állítani fel, ezen roppantt Kiſzolgáltatásnak minden réſzeiben: és ennél fogva, az adósságból való ki-feslését a'Státusnak; 's a' Népnek könnyebbülését eſzközleni. A' Polgári Törvények is különös gondoskodást kivánnak az Uraktól. Tartoznak azokat meg-eggyeztetni az Urak, a' Konſtitutzió fundamentomos ágazatival; tartoznak a' törvénykezés' útját egyenesíteni; 's ekként az igazsághoz való jutást könnyebbíteni, 's hamarább el-érhetővé tenni. Szükségesnek esmerjék az Urak, eggy olly Nemzeti nevelésnek eſzközlését, melly által derekaſſan meg-vettessék a' fundamentoma a' Közjót erányzó törekedésnek *(l' Eſprit public)*. Kötelesek leſznek az Urak, a' kereskedést, és ſzorgalmatosságot virágoztatni, a' mellyek' elő-menetelének olly nagy bé-folyása vagyon a' földmivelésbe, és az Orſzág' gazdagságába; kötelesek leſznek olly állandó rendeléseket tenni, mellyek által a' ſzükölködőknek munkát, és segedelmet eſzközöllyenek.

Értésére fogom én adni a' Seregnek az eránt való állhatatos akaratomat, hogy a' rend, és katonai fenyiték újjolag helyre-állíttaſſanak; elő veſzek minden eſzközöket, valamellyek által újra fel-éleſzthetem a' költsönös bizodalmat a' Seregnek minden Tagjai között, 's alkalmatosokká tehetem őket az Orſzág' óltalmazására. Ha nem leſznek ezen tekintetben elégségesek a' Törvények, közlöm az Urakkal, a' mit haſznosnak itélendek; 's az Urakon fog állani a' meg-határozás. Kiváltképpenvaló gondom léſzen a' közönséges tengeri erőre is, melly a' mi kereskedésünknek, 's Koloniáinknak óltalmául rendeltetett. Reménységem vagyon, hogy mi kivülről semmi Ellenség által meg nem háboríttatunk. — A'

A' mioltától fogva el-fogadtam én a' Konſtitutziót, mindent el-követtem, a' mit tsak legjobbnak itéltem a' végre, hogy a' külsö Hatalmasságoknak, reánk nézve való vélekedéseket meg-állíttsam; és hogy a' velek való baráttságot, 's ſzép tsendességben való élést fenn-tartsam: mellyek ſzükségesképpen bátorságosokká teſznek bennünket a' Békesség eránt. — Igen jó foganatját reménylem én, eddig el-követett gondoskodásomnak; de ezen reménység mindazáltal nem múlattatja el velem továbbra is azt az elörenézö ſzorgalmatoskodást, mellyet az okosság fog javallani.

Uraim! Hogy az Urak' nyomos munkálódása, 's buzgósága mind azon jót eſzközölheſſe, mellyet lehet attól várni: ſzükséges, hogy a' törvénytévö Test, és a' Király között állandó eggyesség, 's ingadozatlan bizodalom uralkodjon. A' mi tsendességünknek ellenségei ugyan minden módon rajta fognak lenni, hogy minket egymástól el-idegeníttsenek; de a' Hazához való ſzeretet kaptsollyon öſzve bennünket, 's tegyen a' Közjó el-válhatatlanokká. Ennél fogva, akadály nélkül lábra kap a' közönséges Hatalom; nem fog haſzontalan ijjeſzgetések által háborgattatni a' Kiſzolgáltatás; egy-forma óltalom alatt leſſz kinek kinek vagyonja, és hite; 's nem lehet oka reá senkinek, miért ne kivánnyon élni eggy olly Tartományban, mellyben meg-tartatnak a' Törvények, 's tiſzteletben vagynak minden jusok. Az illyen jó rend eſzközli a' Konſtitutziónak állandóságát, az Orſzágnak bátorságos állapotját, 's mindennémü bóldogságnak viſſza-térését. Ezen tzélt tartozunk mi moſt, minden gondolatinknak tárgyává tenni; 's éppen ez az, a' mit én kiváltképpen való módon ajánlok az Urak' buzgóságába, 's hazai ſzeretetekbe."

Sok

Sok izben félbe-szakaszták ezen Beszédet a' Királlyal, az öröm-kiáltások, és tapsolások.

A' Gyülés' Elölülője, következendőképpen válaszolt a' Király' Beszédére:

„Felséges Úr!

Közöttünk lett meg-jelenésével, új bíztató okot nyújt Felséged az iránt a' Hazának, hogy a' Konstitutziót fenn kivánnya tartani. Minden jusok sérelmet szenvedtek, 's a' közönséges hatalom minden határ nélkül való vólt — azonban született a' Konstitutzió, 's vele eggyütt egy olly rend, melly által kinek kinek bóldogsága, 's egyenlősége bátorságos állapotba helyheztettetik. Felséged tartozik ezt a' Konstitutziót szeretni, mint Polgár; mint Király pedig annak tellyesedését eszközleni. Barátaivá teszi Felségednek a' Konstitutzió mind azokat, kik másszor Alattvalóknak neveztettek. Nehány napokkal ez előtt, azt mondta Felséged a' Törvénynek ezen Templomában, hogy Felségednek szüksége van a' *Frantziák*' szeretetére; nékünk pedig szükségünk vagyon a' Felséged' szeretetére. A' Konstitutzió első Uralkodóvá teszi Felségedet *Európában*. — Erőssek lévén az eggyesség által, munkálódjuk köz erővel a' törvénytételnek tiszteségét, a' rendnek helyre-állását, 's az Országnak bóldogságát. Ez a' mi kötelességünk, és a' Felségedé. A' *Frantziák*' áldása fog azért a' mi jutalmunk lenni.“

Minekutánna végezte vólna Beszédét az Elölülö, ki ment a' Király a' Gyülésből, szakadatlan *Élljen* kiáltások között.

A' Frantzia, és Lengyel új Konstitutzióknak állandósága.

Nem igen gyakran esik a' meg, a' kissebb Gyülésekben, 's Társaságokban is, hogy minden Ta-

Tagokat egyenlö értelmüekké változtaſſanak által a' kényes tárgyak körül, még a' hoſſzas tanátskozások is. Ugyan azért, a' terméſzeti okosság javallotta, hogy a' Gyülésekben, 's Társaságokban fenn-forgó tárgyaknak el-intézésére, ne legyen ſzükség azt várni, míg átallyában eggy értelme, 's eggy akaratja lejénd a' Gyülések' 's Társaságok' Tagjainak: mert így, kivált a' nagyobb Gyülésekben, és Társaságokban sok eſztendök alatt se ſzülethetnék egy Végzés. — Gyülés', és Társaság' Végzésének tartatik tehát méltán, a' miben a' Gyülésnek 's Társaságnak nagyobb réſze meg-eggyez. — A' *Frantzia* Konſtitutzió áll már, 's kéttség kivül fog is állani; ámbár, minekutánna el fogadta is azt a' Király, még azután is ellene mondottak annak, a' Konſtituens Nemzet-Gyülése' Tagjai közzül 148 an. *Koblentzből* pedig azt irják, hogy Okt. 4-dikén, a' *Frantzia* Király' testvér Öttsei' Kántzellériájának Jegyzö-Könyveibe 42,687 *Frantzia* Nemesek irattak vólt már akkor bé, kik az új Konſtitutzió miá hagyták oda Hazájokat, 's réſz ſzerént *Pedemontiumban (Piemont)*, réſz ſzerént *Helvétziában*, *Belgyiomban*, *Vormátziában (Worms)*, 's a' *Rajna mellyékén* tartózkodnak. — De, hogy' állhat meg tehát a' *Frantzia* Konſtitutzió, ha a' Nemzetnek Képviselöi, 's Tagjai közzül olly sok ellenzöi vagynak annak? Ugy: mert a' Nemzet' Képviselöinek, és Tagjainak sok ſzázſzor és ezerſzer több réſze, nagyon meg-elégſzik a' Konſtitutzióval.

Hasonló ſorsa vagyon a' *Lengyel* Konſtitutziónak. Még moſt sem ſzüntek meg ez ellen is patvarkodni némellyek az igaz; de azért még is méltó reménység vagyon a' meg-maradása eránt: mert kiváltképpen való módon örül annak a' Nemzet' leg nagyobb réſze. — Bizonysági ennek,

nek, két közelébbi nevezetes Ülései a' Gyülésnek, mellyek Septembernek 22-dikén, és 28-dikán tartattak.

Sept. 22-dikén, a' *Saxoniai* Választó Hertzegnek két Irásait olvasta fel, a' Gyülés előtt *Chreptovitz* Úr, a' külső dolgokra ügyelő Minister. — Első Irása a' Vál. Hertzegnek költ Aug. 29-dikén; a' másik pedig Sept. 10-dikén. Mind két Leveleiben, különös hajlandóságát tette nyilvánvalóvá a' Vál. Hertzeg, a' *Lengyel* Nemzet eránt; de azt még sem irta meg, egész meg határozással: ha vallyon el-fogadja é' a' *Lengyel* Korona eránt tett ajánlását a' Nemzetnek, vagy nem? hanem azt jelentette, hogy a' dolgot meg fogja fontolni, egybe-vetvén azt a' *Saxok*', és a' *Lengyelek*' bóldogságával, és különöllen a' *Lengyel* Király' Kapitulátziója-tzikkelyeivel.

Ezeknek értésére, meg-határoztatott, hogy irni kell a' *Saxoniai* Miniſteriumnak, 's meg kell kérni a' Vál. Hertzeget, hogy rend ſzerént való alkuba botsátkozzon a' *Lengyel* Nemzettel. — A' *Sendomiri*, és *Volhyniai* Deputátusok azt az ellen-vetést tsinálták itten, hogy nem egy, sem két, hanem több Vajdaságok vagynak, a' mellyek olly kivánságokat nyilatkoztatták ki, a' magok Deputátusaiknak adott útasító Levelekben, hogy a' régi Király-válaſztás' módja megtartassék *Lengyel Orſzágban*. — Erre meg-ſzóllalt a' Király, 's bizonyította, hogy mind *Lengyel Orſzágban*, mind *Lithvániában* mindenütt nagy örömmel fogadták el a' Konſtitutziót. — — A' *Sendomiri* Deputátus ugyan tsak proteſtátziót adott bé azért a' Konſtitutzió ellen a' Kántzelláriába.

A' Sept. 28-dikai Ülésben, így ſzóllott *Voyginsky* Úr: „*Meg nem állhatom*, úgymond, *hogy egy dolgot ne terjeſſzek a' Gyülés eleibe, mellynek tovább való el-halgatása nehéz vólna a' ſzívemnek.*

Meg-

Meg-illetödve, 's nagy álmélkodással kellett hallanom sok helyeken, miképp' panaſzkodtak némelly Tagjai a' mi nagy tekintetü Gyülésünknek, hogy korán sem közönséges meg-eggyezésből ſzármazott azon Irás, mellyben értésére adatott a' Saxoniai Válaſztó Hertzegnek, hogy ö reá, 's a' Saxoniai Vál. Hertzegi Házra ment légyen a' voks az örökös Uralkodás eránt; kénſzerítéssel eſzközlötte az Öſzve-ſzövetkezés' Marsallja annak el-küldetését; 's egy ſzóval, nem az Orſzág-Gyülésében határoztatott, 's állíttatott meg annak foglalatja. Mivel olly közönségesen beſzélnek már erröl mind a' mi fö Városunkban, mind ſzéllyel az Orſzágban, hogy a' Rendek, kik ſzámolni tartoznak az egéſz Nemzetnek a' magok tselekedeteikröl, nem tarthatják többé méltatlannak ezen nyomos dolgot a' magok figyelmetességére: kérem arra nézve a' Rendeket, hogy az egéſſz Orſzág-Gyülése', föképpen pedig az Öſzve-ſzövetkezés-Marsallja' betsületéért, haladék nélkül vegyék eleit az efféle illetlen, és sértegetö gyanakodásoknak."

Ezeknek hallására, fel ſzóllal *Menginsky* Úr 's azt mondja: „*En magam is úgy nézem, a' Saxoniai Vál. Hertzeghez botsátott Irás eránt való Végzést, mint kénſzerítés által eſzközlöttet; mert én ſzint' úgy nem eggyeztem meg abba, valamint a' Máj. 3-dikai Konſtitutzióba; 's éppen azért nem nyilatkoztattam vólt ki akkor magamat az eránt. Bizonyságim nékem itten mindnyájan azok az Urak, kik velem eggy értelemben vagynak. Mi, azt kivánnyuk, a' mit már akkor kivántunk vólt a' Haza' javára.*"

Ezen ſzavai *Menginsky* Úrnak nagy lármát okoztak, mellynek a' Király ſzakaſztotta végét egy fontos Beſzéddel, mellyben újra olly nyilatkoztatást tett a' többek között maga felöl, hogy kéſz fel-áldozni a' Konſtitutzióért a' maga életét; 's ugyán ezt kiáltotta a' Gyülésnek is nagy réſze.

Tudo-

Tudományi Dolgok.

Következendö tzímü munkátska került ki közelébb *Peſten* a' sajtó alól:

Principia, adornando Syſtemati Rationis Rei Litterariae deſervitura. Concepit F. I. F. (talám *Fucker Jakab Fridrik*) *Med. Dr. Peſtini typ. Mat. Trattner.* 1791. 8ad rét. 24 lap.

Javallya a' tudós Szerzö, az elegyes (mixta) Oskolákat, mellyekben valliás-külömbség nélkül taníttaſſanak az Iffjak; a' mi illeti a' *Theologiát*, azt is lehetne, úgymond, taníttatni alkalmatos Profeſſzorok által külön külön, minden Vallásbélieknek ugyan azon Universitásban; mellyel azt nyerné a' Státus, hogy annyi pénz nem hordódnék ki belöle.

A' *Kaſſai Magyar Museumból*, (mellyröl a' múlltt alkalmatossággal emlékeztünk) minden 3-dik hónap' végével egy, nyóltz árkusból álló Negyed fog, kék papirosba bé-kötve, poſtán meg-küldetni az Elore-fizetöknek. — A' négy Negyednek eſztendei árra mindenestöl két Rfor. és negyven krajtzár. A' jövö Decembernek végével, vagy az újj Eſztendö' kezdetével ſzándékoznak küldeni a' Kiadók, Gyüjteménnyeknek elsö Negyedjét; arra kérik tehát az Elöre-fizetöket, hogy a' pénzt, úgymint a' két for. és 40 krt. Novembernek végéig ne terhelteſſenek le-tenni *Budán*, a' F. Kir. Helyt. Tanátsnál Titoknok T. *Lányi* Urnál; *Peſten*, Prof. T. *Koppi Károly*, és *Stahel* Könyváros Uraknál; *Komaromban* T. *Pétzeli Józef* Predikátor Urnál; *Székes-Fejérváratt* T. *Virág Benedek* Profeſſzor Urnál; *Pétsett* T. *Lethenyei János* Plebánus Urnál; *Szegeden*, T. *Vedres Iſtván* Urnál; *Szathmáron* Dr *Földi János* Urnál; *Nagy-Kállón*, a' Ns Vármegyénél második Tábla-Iró T. *Osváth Lajos* Urnál; *S. Patakon* T.

T. *Öri Filep Gábor* Prof. Úrnál; *Miskoltzon*, T. *Komjáthy Ábrahám* Prof. Úrnál; *Lötsén*, T. *Bárdosy János* Aſſeſſor és Direktor Úrnál. *Kolosvárratt*, a' Kir. Kormányſzéknél Regiſtrátor T. *Tserey* Úrnál; *Szebenben*, *Hochmeiſter Márton* Könyvnyomtató és Könyvárros Úrnál. — Kérnek azonban a' *Magyar Muſeum*' Kiadói, más meg nem nevezett jó Hazafiakat is, a' kik talán meg-kéréttethetnek az elö-pénz' fel-vétel eránt, minémüek: a' Ns Vármegyéknél a' T. Tábla-Irö Urak; a' nagyobb Városokban a' Notárius Urak; a' kiſſebb Helységekben a' TT. Plebánus, és Predikátor Urak, ne sajnállyák fáradtságokat, illendö meg-jutalmaztatásnak reménysége alatt, 's mentöl elöbb a' nállok le-tejendö summát, 's az Elöre-fizetöknek, vagy talám Subſcribenseknek is betses neveiket a' Fö Poſta-Tiſztséghez illy tzim alatt meg-küldeni: *I. Regio Poſtae Praefecturatus Officio Caſſoviae. Pro Muſeo Hungarico.* — A' kik egyeneſſen magokhoz a' Kiadókhoz akarnak irni, vagy a' *Muſeum*' meg-küldése eránt; vagy kivánnak vélek valamelly Munkát közleni: ezt méltóztaſſanak, frankózott Leveleik' boritékjára irni: *A' Magyar Muſeum*' *Ki-adóinak Kaſſán.*

Itt *Bétsben*, örömest ajánljuk mi magunkat, a' *Magyar Muſeumra* fizetendö elö-pénznek felvételére.

*** *** ***

Peſtröl, Okt. 9-dikén. A' Hetz-Mester meg nem hólt, mint elöbbeni Levelemben jelentettem vólt; hanem az ágyat nyomja, 's igen roſſzúl érzi magát. Ezen eset, alkalmatosságot ſzolgáltathat, reménylem, a' jövö Orſzág-Gyülésének, hogy kivántt végre hajtsa azt, a' mit már a' mult Gyülés is rebesgetett vólt, t. i. a' Hettzet örökre el töröllye. Mert ha ſzintén ember-halált nem okozna is ez a' durva játék; elég az, hogy a'

ſzi-

ſzivet érzéketleníti, keményíti és vadítja. A' ki érzéketlen az oktalan állatok eránt, nem igen fogja annak ſzivét érdekleni a' maga tulajdon Nemének sorsa is; üres az, az ember-ſzeretettől — eggy olly virtustól, mellynek ſzükséges voltát magától is látja minden okos Kereſztény.

Elegyes Történetek.

A' *Spanyol* Király, új parantsolatot adott ki Sept. 10 dikén, a' *Frantzia Orſzági* változást tárgyazó Irások ellen.

A' *Frantzia* Király, nyomtatásban felelt az Öttsei' Levelére, mellyet azok hasonlóképpen nyomtatásban adtak ki Sept. 10-dikén *Koblentz* mellett, a' *Trieri* Vál. Hertzegnek *Schönbornsluſti* Kaſtéllyában. Édesdeden, de hathatós okokkal inti Testvérjeit, hogy a' Hazájok ellen való hadindításról ne is gondolkozzanak; hanem minél előbb térjenek viſſza békességesen.

Az új Nemzeti-Gyülésnek, derekas letzke ván adva a' *Párisi* Újságban, hogy a' haſzontalan tárgyakról való lármás, és illetlen vetekedésekkel az időt ne töltse; a' Király, és a' Nemzet között való eggyességet igyekezzen naponként meg-erössíteni 's a' t.

Költ *Bétsben*, Októbernek 25-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Küldjük a' *b b* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Béts.

Nagyon fenn-forgó kérdéssé lett itten nehány napoktól fogva: „Ki leſſz a' *Magyar Országi* Fö Kántzellárius, Gróf *Pálffy Károly* ö Excellentziája' helyébe? — Némellyek, Orſzág-Birája Gróf *Zichy Károly* ö Kegyelmességét ſzánták, 's reménylik is Kántzelláriusnak; mások ismét *Erdélyi* Fö Kormányozó *Bánffy György* ö Excellentziáját; — — — — — — — — Talám ezen jelentéssel, kedveket találályuk azon érdemes Olvasóknak, kik ſzinte kezdtek már haragudni reánk, hogy mi, mindég tsak valósággal meg-történtt dolgokat, és igazságokat igyekezünk irni; 's nem követjük az úgy nevezetett tsupádon tsupa *Novelliſtákat*, kik, hogy meg-felelhelſenek hivataljoknak, mindent megirnak, a' mit hallanak.

A' ſzegény *Haska*' meg-ölettetését követett éjtſzakán, újra egy hóltt testre akadtak az *Aukert*, és *Práter* erdeje között, az úgy neveztetett *Tábornál*. A' gégéje vólt el-mettzve a' meg-hólttnak. A' véres kést a' kaputja' zsebjében találták, 's onnan némellyek, kiknek olly röviden ért az eſzek, mint az eſzevefzett gyilkosnak, azt hozták ki, hogy maga ölte meg magát a' hóltt. — Okt. 24-dikén estve, Gen. *Khevenhüller*' Titoknokja, egy vig terméſzetü, 's ſzép tehettségü iffjú Ember lötte magát hátban. 25-diken estve végezte nagy kinok között életét.

Egymást érik itt a' ſzerentsétlen történetek.

Okt. 28-dikát, nevezetes nappá tevé *Bétsben* az idei elsö havazás.

Magyar Orſzágon az a' hir találtt terjedni némelly helyeken, hogy nem ád ö Felsége eggy ideig audientziát, a' Kabinétbéli temérdek foglalatosságok miatt. Kötelességünknek tartottuk azért meg-

irni, hogy az audientzia-nem-adásról ſzármazott hir, tsupa költemény.

Magyar Orſzág.

Követésre méltó példáját adták, az *Auguſtai* Vallástételen lévök' réſzéről közelébb tartatott Zsinat' Tagjai, hogy nagy mértékben birnak a' Közjó-munkálódása' leikével: mert midön ſzó lett vólna a' közönséges Egyházi ſzükségek' fundusáról, huſzonöt ezer forintig ajánlott ezen fundusra az említett érdemes Tagoknak tehetös réſze. Némelly Diſtriktusoknak Deputátusai azt az igéretet tették, hogy ök oda haza fognak tanátskozni a' fundusra tejendö ajánlásról.

Erdély Orſzág.

Mélt. *Sarkadi Türi András* Úrnak, *Felsö-Fejér-Vármegyei* Fö Ispányságába lett Béiktatásának alkalmatoſſágával, Mélt. Fö Kormányſzéki Tanátsos *Szegedi Jóſef* Úr tartott legelsöben, mint elsö Béiktató Kir. Bíztos, következendö Beſzédet:

Tek. Nemes Vármegye' Rendjei!

Vólt hajdan édes Hazánknak eggy Alkotmánnya, mellyet bomolhatatlannak állítottunk lenni; a' Törvénynek ſzentsége lévén annak mind fundamentoma, mind örállója. Ebben helyheztettük az Orſzágnak mind eggyátallyában, mind pedig az Orſzág' Rendjeinek külön külön aranynál betsesebb minden kintsét, és ennek menedék lak-helyei gazdálkodtak a' Ns Orſzág-Rendjeinek tsendes, és békességes lakozással, az elnyomó eröſzak ellen.

De ennek is az a' sorsa történt, a' mi alá vettettek mind azok, a' mik tsak az Eg alatt vagynak. — — — — — —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

laſſan-

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

A' reménységet értem, melly ezen Alkotmánynak romlásaiból valaha lehető fel-épülhetése eránt fenn-maradhatott vólna. Ezen megbetsülhetetlen Alkotmány' töredezett darabjai között, ha eleven emlékezetünkben nem vólna is, képzelődésünk' vezérlésénél el-juthatnánk azon — — környül-állásoknak meg-fogásokra, mellyekben édes Hazánk' Rendjei, 's Lakosai az el múlt — — eſztendők alatt sohajtoztak. De ezen kedvetlen idö-ſzakaſznak is vége lett már az Egek' kegyelméből. Fels. Fejedelmünk, ki is Királyi Székének erösségét a' Törvények' kentségében, kintseit pedig Népének ſzeretetében helyhezteti, nem csak ſzabadságot hirdete ezen Alkotmány' helyre-állítására, söt igéretével is meg-örvendeztete, a' régi épületből el-ragadozott kintseknek, magok tulajdonoſſainak viſſzaadások eránt.

Minémü nagy, 's valóságos örömmel töltött el ezen kegyelmes ki-hirdetés kit kit, a' ki igaz hazafiúi indúlattal lelkesíttetett, könnyebb egy-átallyában képzelni, mint maga valóságában elö adni. Illy nagy, 's valóságos öröm' eleven érzésétöl birattatván édes Hazánk' T. N. Rendjei is arra, hogy ezen meg-bomlott Alkotmány' helyre-állítására, kéſzségek', igyekezetek', 's tehetségek' fel-áldozásában, egymással tartott nemes vetélkedések között, mint annyi okos, és jártas építö Pallérok, Fels. Fejedelmünk eleibe eggy olly remek próbát terjeſztettek, — — — — — — — — — — —. Mind a' dolognak terméſzeti folyása, mind pedig az egéſz Testnek épség állapottyába tételére meg kivántató hibátlansága a' Tagoknak azt hozzák már magokkal, hogy valamint a' Nemes Haza' T. N.

Rendjei, az egéſz Orſzág' Alkotmánnyára nézve nagyban tselekedtek: a' ſzoroſſabb határok közzé ſzoríttatott Közönségek is, és ezek közzt nevezetesen a' Vármegyék' T. N. Rendjei, a' N. Haza' T. N. Rendjei' ditséretes tselekedeteknek sinórmértékéhez alkalmaztatván magokat, Megyéjek' meg bomlott alkotmánnyának helyre-állíttatásához hasonló hathatós munkássággal nyúljanak.

E' lévén azért az a' nevezetes nap, melly önként kezébe adja a' N. Vármegye' T. N. Rendjeinek azt a' ſzives, és régi sohajtások közzt óhajtott alkalmatosságot, mellyben meg romladozott régi alkotmányoknak helyre-állíttatásokhoz nem tsak ſzabadosan hozzá nyúlhatnak; sőt arra unſzoltatnak is. Ez a' nap lévén az, melly ezen N. Vármegye' törvényes régi alkotmánnyának helyre állitására, Fels. Fejedelmünk' kegyelmeſſégéből ki nevezett kormányozó Fő Pallér M. *Sarkadi Türi András* Úr, régen meg-érdemlett hivataljába lejendő bé-iktatásának is idő-pontjául határoztatott, nem egy névvel hivom én a' N. Vármegye' T. N. Rendjeit, hogy ezen örvendetes napot közös örömmel meg innepeljük; és noha nékem ſzerentsém nintsen, ezen N. Vármegyének M. és T. Birtokoſſai közzé ſzámláltatnom, az igaz Hazafiúság' Jussán még is nem tsak hogy eggyesítem tulajdon örömömet, a' N. Vármegye' T. N. Rendjeinek örömével; sőt valamelly titkos, de ártatlan vetélkedéstől vezéreltetve valamint nem engedhetem, hogy senki is a' N. Vármegye' érdemes Tagjai közzül ezen örömből bővebb részt vegyen, mint én: úgy azon kivánságokban is senkinek elsőséget nem adhatok, mellyek ezen N. Vármegyének azon törvényes régi lábán mozdúlhatatlan meg-állását tárgyazzák, a' mellyre ő' mai napon viſſza állapodik.

De

De engedjék meg, a' N. Vármegye' itten egybe-gyülekezett T. N. Rendjei, hogy ezen a' N. Vármegyével köz örömemen kivül, tulajdon örömemet is ki-nyilatkoztathaſſam, melly ezen N. Vármegye' Fö Igazgatója', érdemlett hivataljába bé-iktatásának méltatlan ſzemélyemre való bizásából ſzármazik. Hármas folyamatokon árad ki reám az öröm, midön én ezen reám bizott bé iktatás' tellyesítésében foglalatoskodom; mert nem lehet nékem leg elsöbbſzör is nem örvendenem, ezen N. Vármegye' T. N. Rendjeinek, midön a' Kormányt olly Igazgatóra látom bizatni, ki az elöbbeni idökben ſzámos eſztendökig okosan, 's törvény' útján viseltt tiſzti hivataljainak folytatások' ideje alatt, a' fö ſzolgálat' kivántt elö-mozditásával ezen N. Vármegye' haſznát, 's gyarapodását mindenkor öſzve-kötötte, és az elsövel Fels. Fejedelmünknek kegyelmét érdemlette; a' másodikkal pedig a' N. Vármegye' T. N. Rendjeinek ſzereteteket, baráttságokat, és atyaſiságokat meg nyervén magának meg erössítette. Nem lehet mondom, hogy a' N. Vármegyének valósággal ne örvendjek, midön ezen Vármegye' Fö Hivataljába eggy ollyan Igazgatót látok bé-lépni, a' ki, hogy egyebeket, az ö ſzemérmetességének meg-kiméllésére el-halgaſſak, ezen N. Vármegyét, a' közönséges ſzeretetnek meg-nyerésével, más név alatt már az elött hoſſzasan igazgatván a' Fö Tiſztségnek fényesebb nevét, méltóságát moſt tsak annak meg-esmerésével veſzi, hogy elöbbi hivataljait Fö Tiſztekhez illö fedhetetlenséggel, 's haſzonnal folytatta.

Nem lehet tovább nem örvendenem nékem, a' M. Fö Ispány Urnak is, midön én a' M. Urban ezen N. Vármegye' Fö Igazgatói Hivataljára esett bé menetelével, követésre méltó eggy ollyan érdemes Uri Férjfiat találok, kiröl nem tudhatom, hogy moſtani Fö Hivatalját jutalommal érdemlette

te é, vagy inkább aztat, mint előbbi hív szolgálatjáért tartozó elégtételt úgy vette.

Végtére örvendek már magamnak is, nem csak azért pedig, hogy ezen Vármegye' Igazgatói Fő Hivataljára szerentsém van, olly Mélt. Úri Férjfiat bé-iktatnom, ki a' N. Vármegye' T. N. Rendjeit esmértt atyafi szeretettel fogadja, és a' ki a' T. N. Rendektől viszont indúlattal fogadtatik; hanem hogy ezen bé-iktatás körül folytatott, 's folytatandó foglalatosságommal olly M. Úri érdemes Férjfiúnak szolgálok, kit az Égek' ajándékából próbáltt Barátomnak méltán nevezhetek.

Ez, Nemes Vármegye' T. N. Rendjei, ez az az érdemekkel tellyes Úri Férjfiú, a' kiben Fels. Fejedelmünk is meg-nyúgodott, 's a' kit azért ezen N. Vármegye' Fő Igazgatására méltóztatott elő állítani; eztet fogadják el azért, a' N. Vármegye' T. N. Rendjei atyafi ki-nyújtott karokkal, és vele eggyesített atyafi eggyet-értéssel 's igyekezettel munkálódják fáradhatatlanúl ezen N. Vármegye' bóldogságának azt az állandóságát, mellyben semmi viszontagság változást soha ne tehessen. "

Örvend Ns *Torda-Vármegye*, hogy Báró *Kemény Sámuel* Urat nyerhette Fő-Ispánnyának, kinek személlyében örvendetes meg-elégedéssel tisztelte vólt már a' múlt esztendőben Fő-Ispánsága' Administrátorát. Sept. 28-dikán lett a' meg nevezett Méltóságnak Fő-Ispányi Béiktatása, MM. Gr. *Kemény Farkas*, és Gr. *Teleki Lajos* Kir. Biztos Urak által.

Austriai Belgyiom.

Ő Hertzegségek a' Közönséges Kormányozók, mindenüvé meg irták az *Austriai Belgyiomi* kikötő helyekbe, azon maga meg-határozását ő Tsász. 's Kir. Felségének, melly szerént a' *Frantzia* Király' kívánságára, valóságos *Frantzia* hajó-

hajó-tzimerül fogja ezentúl esmérni ö Felsége a' Nemzeti Záfzlót; 's a' melly meg-határozáshoz tartoznak tehát magokat alkalmaztatni a' Ts. 's Kir. Tifztviselök is.

Értésére esvén a' *Hennegaui* (Hannoniai) 3-dik Rendnek, hogy már a' két elsö Rend meg eggyezett azon pénzbéli fegittségnek (Subfidiumnak) adásába, mellyet fzokott fizetni eíztendönként törvényes Fejedelmének *Hennegau* Tartománya: ö nem is tanátskozott az erántt, mint fzokásban vólt ez elött; hanem meg nyúgodott a' két elsö Rend akarattyán tellyes örömmel.

A' *Brábántziai* Rendek még Oct. 4-dikén fe állottak el a' tudva lévö kivánságok mellöl: 's annak tellyesítésétöl függefztették fel, a' Subfidium adást is. — Ezért meg ütik ök a' lábokat.

Okt. 7-dikén két Gránátéros halál lett *Brüffzelben.* A' dolgot igy adja elö a' *Bétsi* udv. újság. Egy tsapfzékben nagy lármával vóltak nehány Gránátérosok. Rajtok mentek tehát a' Város kerülö katonák, 's tsitították öket: de a' Gránátérosok nem hogy el-tsendesedtek vóna; hanem ittasok lévén még beléjek kaptak a' kerülökbe; úgy hogy ezek kéntelenéttettek tüzet adni 's ketiöt el is ejtettek a' Gránátérosok közzül. Hirül esvén e' dolog az oda közel lévö Gránátéros Kafzárnyában fegéttségekre sietett onnan a' Gránátérofság a' maga tzimboráfainak. — A' lármának, *Bender* Fö Vezér fzeméllyes meg jelenése fzakafztotta végét.

Lengyel Orfzág.

Közelébbi Levelünkben, tsak egy fzóval emlékezhettünk azon Befzédéröl a' Királynak, melyel véget vetett Sept. 28-dikán, az Orfzág-Gyülésében támadott lármás vefzekedésnek. Ide megy ki summásan, egéfz értelme az említett Befzédnek:

„*Uraim!*

„*Uraim!*

Kérem, tsendesedjenek el. Engemet illet legelsöben, hogy az Öfzve-fzövetkezés' Marsalljának minden tárgyak körül gyakorlani fzokott egyenességét, 's fzemességét ditsérjem. Meg érdemli ö ezen bizonyság-tételt, mert sokat munkálódott közöttünk a' Haza' javára. — Vagynak, Uraim! olly állatok, mellyek a' tifzta Hóldat meg ugatják a' maga tsendes világáért: közttünk se tsuda, hogy vagynak olly Emberek, kik meg támadnak bennünket azért, mert nem esmérnek. A' Hóld tsak fénylik azért, 's még annak az állatnak is haszná, a' melly le akarja ötet ugatni az Egről. — Így tselekedjünk, Uraim! mi is. Hadd beszéllyenek, a' mit akarnak, a' Haza' Ellenségei; mert van fzava, a' leg keskenyebb határok közzé rekefztetett Embernek is. A' Nemzeti Konftitutziónak eggyátallyában azon állapotban kell maradni, a' mellyben most vagyon. Nem lehet ennek többé tsak egy pontját is, vagy jótáját változtatni, el-venni, vagy hozzá tenni. — Én, Uraim! elsö lefzek, a' velem eggy értelemben lévö jó gondolatúakkal, ki a' Hazának békefségéért, javáért, 's bóldogságáért mészárlásnak tárgyául ajánlom fel a' mellyemet a' Haza' Ellenségeinek, ha gyönyörüségeket találhatják az ö kegyetlen lelkeik a' vérben."

Ekkor nagy kiáltás lön: „*Király! Király! mi is azt tselekefszük, mi is azt tselekefszük. — Éllyen a' Király! Éllyen a' Konftitutzió! Éllyen a' Lengyel Nemzet! Gaz Ember, a' ki másképpen gondolkodik.*"

Ezentúl azt végezte az Ország-Gyülése, *Garginsky* Úrnak fel-tételére, hogy az Öfzvefzövetkezés' Marsallja' ártatlanságának bizonyságáúl, irják magokat alája mind a' Király, mind a' Rendek ezen dolog' elö-adásának, melly történt az említett Marsall' ügyében Sept. 28-dikán. A' Marsall, meg köfzönte ezen végzést a' Királynak, és a' Rendeknek, 's meg tsókolta a' kezét

a'

a' Királynak; mellyet minden Miniſterek, 's Tartományi, és Városi Deputátusok is tselekedtek, minekutánna el-végezték vólna az Alólirást.

Frantzia Orſzág.

A' külsö dolgokra ügyelö Miniſter, megküldötte minden *Frantzia* Miniſtereknek, kik a' külsö Udvaroknál vagynak, azon Irást, melly által el-fogadta a' Király a' Konſtitutziót; 's következendö értelmü Levelet is ragaſztott mellé je:

Uram!

„*Kivántam az Úrnak mentöl elöbb értésére adni, hogy a' Király a' Konſtitutziót el-fogadta. Minémü indító okokra nézve tselekedte légyen ezt ö Felsége, által fogja-látni az Úr, a' Nemzet-Gyüléséhez botsátott Kir. Irásból. Meg vagyon győzettetve a' Király, mint maga mondja, hogy az új Rend, kivánsága ſzerént vagyon a' Nemzet' leg nagyobb réſzének; és ezen kivánsághoz alkalmaztatta ö magát. Tsupán úgy akar ö igazgatni, a' mint Frantzia Orſzág' bóldogsága kivánja, mellytöl az ö ſzemélyes bóldogsága el-válhatatlan; 's gyönyörüséggel telik el, valahányſzor meg gondollya, hogy ö is eſzközlötte néminémüképpen az Orſzág' bóldogságát, a' maga méltósága' egy réſzének fel-áldozása, 's a' Törvények' uralkodása által. Nem a' ſzélesebb, vagy keskenyebb kiterjedésü hatalomnak gyakorlásában tartotta a' Király, eleitöl fogva a' maga bóldogságát. Minden kivánsága bé telik ö Felségének, ha az ö eddig gyakorlott hatalmának keskenyebb határok közzé lett ſzoríttatása által el-érödik az a' tzél, mellyet erányzott a' Nemzet-Gyülése. Egyébaránt elöre meg vagynak már határozva az eſzközök, mellyek által orvosolni lehet azon hibákat, mellyeket a' tapaſztalás fog fel fedezni a' Konſtitutzióban,*

's nem

's nem ok nélkül reménylhetni, hogy az Orszag' alkotvánnyának romlása nélkül lehet haſználni az említett eſzközöket. Van egy Tzikkely, Uram! a' Konſtitutzióban, melly kiváltképpenvaló figyelmetességet érdemel minden Európai Hatalmaſſágoktól, tudni - illik, hogy a' Frantzia Nemzet mindennémü Birodalom - nagyobbításról le mond. Olly ſzembe - tünök az ezen meg - határozáshól ſzármazó következések, hogy azokat nem ſzükség magyaráznom; érezni fogják azokat minden Baráti a' köz - tsendességnek, mellyſö tárgya leſſz ezentúl a' mi Politikum Syſtemánknak 's a' t."

Okt. 8-dikán meg jelent az újjonnan válaſztott Tengeri Miniſter, *Bertrand* Úr, a' Nemzet-Gyülésében; 's bé - jelentette a' Gyülésnek, hogy ötet a' Király, *Thevenard* Úr' helyébe, Miniſterévé tette: vallást tett egyſzersmind, hogy ö Barátja a' Konſtitutziónak.

Ugyan azon Ülésben, meg jelentek minden több Miniſterek is ſzeméllyeſſen a' Gyülés' hivatalára, mellyet vettek az elött való nap. — Hogy jó móddal munkálódhaſſon a' Gyülés, tudósítást kivánt a' Miniſterektöl, az Orſzág' állapottya eránt. Az Igazságra ügyelö Miniſter *Duport* Úr azt válaſzolta ezen kivánságára a' Gyülésnek, hogy kiki kéſz ö közzülök feleletet adni, az elibe tejendö kérdésekre; 's ha mi nehézség adja elö magát, azt meg fejteni: de arra, hogy ök az Orſzág' állapottyáról tökélletes tudósítást adhassanak bé a' Nemzet - Gyülésének, egynehány heti idö - ſzakaſzt kérnek magoknak. Mivel ezen késedelmeskedés, kedvetlenséget láttatott okozni a' Gyülésnek: igérte a' Had - Miniſter, hogy ö más nap meg fogja tenni maga réſzéröl a' tudósítást. El fogadta ajánlását a' Gyülés; a' több Miniſtereknek pedig napot rendelt, mellyen tartozzanak bé adni tudósításaikat, t. i. Novembernek elsö napját.

Kér-

Kivánták ugyan tsak a' külsö dolgokra ügyelö Miniſtertöl, *Montmorin* Úrtól, hogy a' mit tud, fedezze fel mindjárt a' Gyülés elött. *Montmorin* Úrnak oda ment ki rövideden a' felelete: „hogy meg mondotta már az elött való nap maga a' Király, hányadán legyenek a' külsö Hatalmasságokkal való dolgai *Fran. Orſzágnak*. Tsupán az idötöl fogva állottak viſſza elöbbeni helyekre a' külsö Hatalmasságok, és Frantzia Orſzág között folyó rendes értekezések, a' miólta el-fogadta a' Király a' Konſtitutziót. Mihelyt meglett a' Konſtitutzió' el-fogadása: mindjárt mentek a' Kurirok mindenfelé; de még viſſza nem jöttek; el kell várni a' külsö Hatalmasságok' feleletjeiket; azokból lehet bizonyosan meg itélni, az ö reájok nézve való állapotunknak mibenlétét. Ebben a' ſzempillantásban még, tsupán tsak reménység lehet, hogy a' Békesség nem fog fel-bomlani" *).

Ezzel a' felelettel azonban nem elégedett meg, a' Gyülésnek *La Croix* nevezetü Tagja: „*Montmorin* Úr, úgymond, nem ſzakaſzkaſzthata félbe a' mi Miniſtereinkkel való levelezést, a' maga kötelességének meg-sértése nélkül; különben hijában lettek vólna említett Miniſtereink a' külsö

*) *Hollándia', 's Nagy-Británnia' réſzéröl, nem tsak reménység; hanem bizonyság vólt már Okt. 12-dikén Párisban, hogy azok nem ellenzik a' Konſtitutziót. — Óhajtott válaſzt adott t. i. mind a' két Hatalmaſſág, a' Konſtitutzió' el-fogadása eránt tett jelentésére a' Királynak. A' Nagy-Británniai Udvar nevezteſſen, örömét jelentette azon, hogy XVI. Lajos véget vetett a' Konſtitutzió' el-fogadása által, az Orſzág' ide 's tova való hányattatásának.*

külsö Udvaroknál; tudni való, hogy az *Oroſz*, és *Svéd* Hatalmasságok kéſzülnek" 's a' t. — *(Ezentúl mi történt az Ülésben: következö Levelünkben fogjuk közleni.)*

Elegyes Történetek.

Nagy rettegés fogta el az *Oláh*, és *Móldva-Orſzágiakat*, midön értésekre esett, hogy újra Török járom alá kell kerülni ſzegény fejeknek: 's vagyonjaiknak, sőt talán még életeknek veſztességével is kell lakolniok, a' győzedelmes Félhez mutatott hajlandóságokért, és a' kárért, mellyet vallott a' múltt háborúban a' *Porta*. A' gazdagabb Bojárok közzül, sokan oda hagyták félelmekben Hazájokat; a' meg-maradtaknak nagy réſze pedig, egy ſzívre-ható Irást botsátott H. *Potemkinhez*, a' mellyben elevenen eleibe terjeſztik ö Hertzegségének a' magok siralmas sorsokat, 's reménykednek néki nagy epekedéssel, hogy nyerje meg nékiek, Nagy Tsáſzárnéja' kegyes védelmét, 's ö érettek való foganatos maga közbe-vetését. „*Felséges Hertzeg!* — illy kifejezésekkel élnek, az említett esdeklö Irás' végén — *Le borúlva, 's könyvezö ſzemekkel kérünk Tégedet, fordítsd el tölünk a' veſzedelmet, mellynek képzelése halálos ſzorongattatásokat okoz minékünk. Szánd meg a' Kereſzténységet, melly, úgy láttzik, hiában könyörgött eddig, azon nehéz rabságból való ki-ſzabadúlásáért, mellyben tartanak minket a' könyörületeſſég nélkül való Emberek. Ha úgy akarja a' kegyetlen Fátum, hogy tsak ugyan továbbra is Uraink maradjanak nékünk a' Törökök: hadd legyen az még is ki-tsinálva a' Békeſſég-kötésben, hogy a' Porta, 's az ö Basái — ezek az Igazgatók' tsúſſjai — ki ne ontsák mindjárt a' mi vérünket, tsupán valamelly alá-való boſſzú-állás' kivánásából. — Ez a' mi kérésünk, Uram! terjeſzd ezt, ama' nagy hatalmaſſágú Áſz-*

ſzon-

ſzonynak, a' te Tzárnédnak eleibe, 's add értésére az egéſz Kereſztényſéginek, miket kell mínékünk ſzenvednünk."

Vigaſztalásokra ſzolgált a' *Bukureſti* Bojároknak, hogy az új Fejedelmekkel *Szutso Drako Mihállyal* egy Török sem vólt, midőn bé ment vólna az Sept. 9-dikén, Fejedelmi fövel *Bukureſt* Városába; de megént neki ſzomorodtak nehány napok után, midőn értésekre esett, hogy *Haſſan Basa*, négy ſzáz Törökökkel fog közikbe jöni. El is érkezett a' Basa Septemb. 15-dikén; 's előbb ugyan *Vakareſtben* hagyta vólt embereit, de annakutánna laſſan laſſan mind bé-ſzállingóztatta maga után a' Városba; 's egéſſzen el-rémítette a' ſzegény Lakosokat. — Parantsolatot adott ki a' Fejedelem, „hogy eggy elő-kelő Aſſzony-ſzemély se menjen ki az úttzára, drágaságokkal ékeskedve, 's le-ereſztett hajjal; hogy a' borházak bé zárattaſſanak, 's estve minden otthonn tartsa magát" — Sept. 17-dike' estvéjén, jaj ſzó, és siralom töltötte el minden Bojár-házakat; mivel olly parantsolatot adott ki a' Fejedelem, hogy más nap dél-előtti tiz órakor mindnyájan jelen legyenek a' Bojárok, elsőtől fogva az utólsóig, a' Fejedelmi Palotában. Reſzketve tellyesítették e' parantsolatot a' ſzegény Bojárok; de neki bátorította őket, az előttök el-olvastatott következendő értelmü kegyelmes Rendelése a' Török Tsáſzárnak:

„Minekutánna újjolag birtokába jutott a' Török Tsáſzár ezen Tartománynak, meg-enged ő Nagy-Urasága mindeneknek, valakik vétettek ellene ebben a' hadban, 's kéſz mindenről elfelejtkezni; mentt fog lenni az egéſz Tartomány két eſztendeig minden adó-fizetéstől; 's tsupán gabonát tartozik kéſz pénzért bé-ſzolgáltatni a' Török Élés-Házakba; 's hébe-korba Divánt, vagy nagy Tanátsot kelletik tartani a' Basa' házában."

Sept.

Sept. 19-dikén, a' Fejedelem' palotája előtt is el olvastatott ez a' Tsáfzári Rendelés, még pedig ekkor ezzel a' tóldalékkal: „Vigyázzon reá a' *Rája* (Diſtriktus), hogy semminémű bántódások ne legyen a' Tsáfz. 's Kir. Alattvalóknak. A' ki bünösnek találtatik ebben a' tekintetben tsak leg kiſſebb réfzből is, fejével fog adózni." — Ugyan ezen tzélnak még annál bizonyosabban lehető el-érése végett, meg-parantsolta a' Basa is, hogy egy Lélek se méréfzellyen az úttzákon fegyverrel járni.

Ezen rendelésekből hathatós bátorságot, 's vigaſztalást vettek az *Oláhok*, mellyet minden módon igyekezik nevelni a' Basa, a' maga ſzép alkalmaztatása által. Mivel azonban vette éſzre, hogy még is tsak tartanak tőle: meg hirdettette Sept. 19-dikén közönségeſſen, hogy „ötet ne nézzék más ſzemmel a' Lakosok; hanem mint Vendéget: a' minthogy valósággal az is; örvendjenek, 's vigan legyenek; mert hiſzem már nintsen had többé, hanem békeſſég."

A' *Reis-Effendi*, avagy a' külső dolgokra ügyelő Miniſter, Sept. 14-dikén érkezett által a' *Dunán*, több Török Miniſter Társaival eggyütt, kik az *Oroſzokkal* való Békeſſég-kötésnek kitsinálására rendeltettek, 's ment *Husba*, a' hol kezdődtek az említett Békeſſég-kötésről való tanátskozások.

B. *Herbert*, Sept. 19-dikén indúlt el *Sziſztóvból Konſtántzinápolyba*.

Ujj-Orsovában Törökök kuruttyolnak már Okt. 6-dikától fogva. — *Belgrád* Várából is el akartak költözni a' miéink Okt. 8-dikán; de a' *Niſſai* Basa, a' ki *Belgrádi* Komendánsá rendeltetett, nem hagyhatta oda akkorra *Niſſa* Városát, az ott támadott zenebona miatt.

A' *Sziſztóvi* Békesség-kötésnek ereje ſzerént, ki-ſzabadúlt H. *Ypsilándi* a' *Brünni* Várból, 's

ezen

ezen hónapnak 18-dikán indúlt el *Konſtántzinápolyba* négy kotsival.

Nem a' fegyveres Nép' ſzáma, 's az ágyúk' sokasága, hanem a' hadi tudomány, 's a' gyakorlott vitézi bátorság elſzközlik a' győzedelmet. Nem kevés ſzompolyodással tapaſztalta ennek igazságát újjolag, a' *Marokkói* Tsáſzár. Azt álmodta t. i. ő ſzakállas Felsége, hogy ha ezer lelkek leſſz is a' *Ceuta* Vára' Őrzőinek, még sem állhatják ki az ő roppantt Serege' tüzes oſtromát. De meg tsalta a' képzelődés. Mert ámbár tsak eggy egy lelkek vólt is a' Vár' Oltalmazóinak, mint ſzintén más emberséges Embernek: még is kevés kárt tehetett nékiek, sok napok alatt is a' *Marokkóiak*' temérdek Serege. A' *Spanyolok* ellenben, az oſtrom' 7-dik napján, melly Auguſtus hónapnak 25-dike, 's a' *Spanyol* Királynénak neve napja vala, ki-rontottak a' Várból; lekapták lábaikról az Ellenség' elől-vigyázóit; egéſſz' a' batteriákig hatottak, 's nagy hirtelenséggel ſzámos ágyúkat, és mosarakat halgatásra juttattak — bé-ſzegezvén azokat. Ezen gyalázat ugyan még inkább neki tüzesítette ő fekete Felségét; de a' mint Sept. 26-dikán irták *Madritból*, tanátsosabbnak itélte, a' *Span. okkal* való ujj-vonást félbeſzakaſztani: mivel látta, hogy nagyon sok hijja még *Ceuta* Vára' meg-vételének; 's azonban hirül hozták néki, hogy a' pártos Őttse viſzont nagy sereget gyüjtött ellene. Mindjárt fegyver-nyugvást kötött tehát a' *Spanyol* Kommendánsal, 's ajánlotta a' békeſſég-kötést is. Ezen ajánlást, annál örömestebb el-fogadta a' *Spanyol* Udvar, mivel vele is köz az, a' mi sok nagyobb, és kiſſebb Uraknak a' baja, t. i. hogy nem tsak nem igen domború az erſzénnye; hanem még költsön-pénzre is ſzorúlt *). De

*) *Ugyan ezért irják Madritból, hogy ha más Ha-*

De ugyan hogy' lehet az, hogy *Spanyol Orſzágnak* annyi ne vólna a' pénze, mint a' polyva; hiſzem hajókkal hordták oda *Amerikából* az aranyat 's ezüstöt? — Igaz az: de éppen azért lát moſt ſzükséget — — — , mert igen tsak a' kéſzhez ſzokott; hogy t. i. ſzinte olly könnyen meríttse az aranyat 's ezüstöt a' gazdag hegyekből, mint a' vizet a' forrásból. A' hoſſzas ſzokást bajos el-hagyni; úgy, de már moſt igen ki-kotródtak az előbbeni termékeny hegyek: újj arany- és ezüst-hegyek pedig nem minden eſztendőben emelkednek. *Új-Amerikára* sem egy könnyü dolog találni.

Hogy a' *Maskarai Bejt* is el-vetheſſe nyakáról a' *Spanyol* Udvar, reá vette magát, az *Algiri Dejnek* közbenjárása által, hogy *Orán* Várát által-engedje a' *Bejnek* olly feltétel alatt, hogy előbb le-rontódjanak a' Vár', újjabb eröſſégei. — *Orán* helyett, a' *Masalquiviri* ki-kötő helynek a' ſzáraz felöl való réſzét fogja meg-erössíttetni a' *Spanyol* Udvar.

Küldjük a' *c c* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Októbernek 28-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Hatalmasságok ki-kelnének is Frantzia Orſzág ellen: Spanyol Orſzág nem igen tarthatna velek.

Béts.

Minémü betsben legyenek ö Felsége elött a' ſzép tudományok, és mesterségek: serkentö két példáit adta ennek közelébb ö Felsége, *Ziegler*, és *Platzer* Uraknak meg-jutalmaztatása által. *Platzer* Úr t. i. az Udvari Teátrom' Dekorátzióinak kellemetesen való kéſzítéséért harmintz arany ajándékot kapott; *Ziegler* Úr pedig ſzáz aranyat, eggy új Játék-Darabért, mellyet *Die Pilger* (*A' Szarándokok*) név alatt kéſzített. Ez a' Darab igen tettzik a' Publikumnak; az itélnitudó réſznek ugyan nem annyira a' foglalatjáért, melly, sok tökélletességei mellett is, tsak ugyan hijános; hanem a' benne elö-fordúló külsöségekért, mellyek kiváltképpenvaló módon legeltetik a' ſzemeket. Nagyon elevenen adja t. i. elö, a' közép ſzázadokban ſzokásban vólt viaskodásoknak egéſz formáját.

Olly Resolutziót vett ö Felségétöl az idevaló Fö-Poſta-Hivatal, a' pénzek' ſzállítása eránt: hogy t. i. a' Hivatal- és Staféta-pénzeket (*Amtsgelder*, *Stafetengelder*), úgy nem különben az Ujságokért valókat, ſzintén úgy ſzabad léſzen ezentúl is fel-küldeni poſtán, valamint eddig; minthogy az említett pénzeknek egy réſze a' Közöns. Kintstáré (Aerariumé). Ö Felsége' akaratja ſzerént tehát, tsak az ollyan pénzt kelletik *Dili'sántzra* (*Diligence*) tenni, mellyet egy különös (privatus) ſzemélly küld más különös ſzeméllynek.

Néhai ditsö emlékezetü *Oroſz* Fö Hadi Vezér Hertzeg *Potemkin'* halálának környül-állásait, következendöképpen adja-elö a' *Bétsi* Udvari Ujság:

„*Galátzba* lett menetelétöl fogva, mindég betegeskedett a' bóldogúltt Hertzeg: a' honnan tehát *Husba*; onnan ismét *Czerdakba*; végre *Jaſſyba* vitette magát. Mivel nem hogy múlt vólna itt is

a' hideglelése, hanem még inkább nevekedett, 's naponként mind inkább inkább erötelenedett: levegö-ég-változtatás végett, a' *Bog* vize mellé szándékozott magát vitetni *Nikolaefkába*. Már akkor is igen erötelen vólt, mikor útnak indúlt; mindazáltal még is 25 Orosz mértföldet el-ment elsö nap; de midön más nap tiz mértföldet haladt vólna; olly rosszúl lett, hogy ki kellett venni a' hintóból, és mivel semmi-némü alkotvány nem vólt ott körül-belöl, le-tétetett a' pásitra; a' hol, kevés idö múlva, ki-ment a' Lélek belölle."

Ugy hallyuk, hogy Cancel. Gr. *Pálffy* Károly ö Exc. Conferentzialis Minister léfzen.

Udvari Titoknok Gr. *Pálffy* József ö Nagysága — a' Kantzellárius Ur öregebbik Fia — most járja *Europát*.

Az ide való *Frantzia* Követ olly gazdag vendégséget adott a' múlt héten, a' millyeneket fzokott vólt adni a' Revolutzió elött. — A' jövö Farsangon által nagy bálok is fognak nálla tartatni.

Néhai Gr. *Károlyi Antal* ö Kegyelmessége Testamentoma ezekben a' napokban nyittatott fel, Tárnok Mester *Végh* Péter ö Exc. ja által. Ezen Testamentomnak azon Tzikkelyét, melly Gr. *Károlyi* József ö Nagyságát tárgyazza, közlöttük már ez elött: most közöllyük, a' bóldogúlt jó Méltóságnak következendö Hagyásait:

Bétsi Érsek Gr. *Migazzi* Kárdinális ö Eminentziájának hagyott egy drága smaragdos gyürüt, mellyet a' Kir. Ns Magyar Testörzö Sereg' gála napjain fzokott vólt ujjában hordozni. — *Egri* Püspök *Efzterházi Károly* ö Kegyelmességének, egy drága arany pixist. — A' Nemes Testörzö Sereg' Al-Kapitánnya Gen. B. *Splényi* ö Nagyságának, eggy ezüst kardot. — A' Fels. Magyar Kántzelláriánál Referendáriusságot viselö Udvari Taná-

Tanátsos *Nagy József* ő Nagys. nak eggy arany pixist.

(Ezen négy nagy Neveknek említését, következendő óhajtásával fejezte bé: „hogy, úgymond, valamelly külső jegy által is fenn-maradhassa ezeknél, hólta után a' maga emlékezetét".)

Kedves Feleségének, a' Házasság-kötő Irásban meg-határozott özvegyi pénzen kivül, esztendönként tiz ezer forintot; testvér Húgának, Özvegy Gr. *Starhembergnének*, 's született *Károlyi Évának* húsz ezer forintot; Menyének Gr. *Károlyi Józsefné* ő Nagyságának kétsz pénzül tizenkét ezer forintot. — Gr. *Starhembergné*' Kis-Asszonyának hóltig annyit, a' mennyivel esztendönként, születéséhez illendőképpen ki-jöhet. — Ifjú Gr. *Stokhammernének*, született *Hardeg* Gróf-Asszonynak öt száz aranyat; ugyan annyit B. *Boltzánénak* is született *Stokhammer* Gróf-Asszonynak. — Két B. *Leel* Kisasszonyoknak, esztendönként száz forintokat.

A' meg-hóltt Méltóságnál hajdan Titoknokságot viseltt, most pedig a' Fels. Kir. Helytartó Tanátsnál Titoknok *Nyitray* Urnak négy száz aranyat. — Præfektus *Perlaki Somogyi Ferentz* Urnak öt ezer forintot. — Titoknok *Schné László* Urnak 5250 forintot. — A' Titoknoki Hivatal' Kántzellistájának, *Lukinits György* Urnak, száz aranyat. — Az Özvegy Grófné' Komornyikjának öt száz forintot. — Az első Szakátsnak, ezer forintot.

Hóltig-való esztendei fizetést rendelt a' bóldogúltt Méltóság, következendő Uraknak is; úgymint:

Józsai János Urnak nyóltz száz forintot; Oekonom. Consulens *Janits György* Urnak ugyan annyit.

Udvari Kapitány *Mesterházi Imre* Urnak négy száz forintot. Komornyik (hajdani nevezet szerént *Tsuhodár*) *Nagy János* Urnak, a' meg-maradt

öltözeteken kivül, négy száz forintot. — Geometra *Bitthayser* Urnak ezentúl is annyit, a' menynyit az előtt kapott volt esztendőnként. — Lovász-Mester *Szathmári Mihály* Urnak 300 forintot. — Szekér-Mester *Ökrös József* Urnak 300 forintot. — *Kovátsits* Urnak száz forintot. — Az Ifjú Gróf Ur' hajdani Nevelője, Ajtatos Oskolabéli Pap nagy érdemű T. *Henyei* Urnak hólta' napjáig ki fog járni akkori fizetése, míg az Ifjú Gróf Ur mellett fáradozott. — Szent *Ferentz*' Szerzetebéli Pap P. *Farkas*, mint meg-hitt Lelki Attya erántt azt végezte a' bóldogúltt Méltóság, hogy ha a' Jószágban marad, illendő tartása legyen hóltig; ha pedig Klastromba kiván bé-menni: két száz forint adódjék esztendőnként a' Klastromnak.

Magyar Országh.

Gróf *Károlyi József* Tsász. 's Kir. Kamarás Ur ő Nagysága lett, bóldogúltt nagy emlékezetű Attya' helyébe, Nemes *Szathmár-Vármegye*' Fő-Ispánnyává.

A' *Tisza* mellől, Október' elején.

„A' Nevelés az egész Polgári Társaságnak talp-köve. Sőt az tészi, 's teheti tsak, az Embert valóságos Emberré. Az Ifjúság, a' Hazának leg-főbb kintse. Erre kell tehát az Országló Hatalomnak fő-képpen figyelmezni. Ha ez elhagyattatik, helytelen *principiumokra* szoktattatik, vagy mellyékes tárgyakra, 's nem a' Köz-Jónak haszná ra, igaz szeretetére intéztetik: oda lesz vele eggyütt az egész Haza. — Jeles példáját adá ebbéli vigyázó gondoskodásának mostani bölts Fejedelmünk a' múltt napokban. Az *Egri* Püspöki *Lyceumot* olly fel-tételek alatt hagyta meg, hogy az, mind a' tanúttásra, mind a' Tanítókra nézve, a' Királyi Oskolákkal mindenben meg-eggyezzen, és a' *Kassai* Kerületnek Igazgatójától függjön. — Vajha a' közönséges Papnevelő Házakat is újra fel-állíttatná! Nem ke-

ve-

veset nyerne az által mind Ö, mind a' Haza, mind pedig (noha ezt a' mi Püspökeink nem mindnyájan hihetik) önnön maga is a' Religyió. —

Religyióbéli dolgokról emlékezvén: imhol van a' Keresztényi szeretetnek, 's két ellenkezö hiti-vallású Lelki Pásztorok között való ritka eggyességnek követésre méltó példája.

Augustus' végének taján meg-halván *Szepsi* Mezö-városnak Plébánossa, V. Esperest, és *Egri* Kánonok, Fö-Tisztel. 's nagy-érdemü *Büdöskúti János* Ur, életének 70dik esztendejében, nagy pompával, 's különbözö-vallású számtalan sokaságnak jelen-létében temettetékel. A' halotti beszédet *Somogy* nevezetü Helységbéli Plébános Tisztt. Ns *Spátzai Spátzay Lépzló* Ur mondotta. Ez a' hív Keresztény, 's a' felebaráti igaz szeretetnek méltó hirdetöje, el-bútsúztatván az említett Halottat Püspökétöl, a' Káptalantól, 's Kerülete-béli Pap-Társaitól, imígy szóllíttá-meg az ott-való Református Prédikátor Urat: „Ugyan-ide rekesztlek tégedet is, ezen *Szepsi* Városa' Reformáta Ns Ekklésiájának nagy tudományú érdemes Lelki Pásztora, Tisztelteles Nemes *Tasnády István* Ur! Tizen-eggy esztendökig legeltettük eggyütt nyájainkat; különbözö mezökönn ugyan, mind-azon-által olly példás eggyesség' és békességgel, mint-ha eggy akolhoz tartoztunk, 's egy-féle Pásztorok lettünk vólna. Ezt a' 11. esztendöt minden visszavonás, harag, gyülölség, és egyenetlenség nélkül töltöttük-el. Ezen eggyes szeretetböl kivánom továbbra is, *Ezekiel* Próféta szerént: Legeltesd nyájidat (*in pascuis uberrimis, in montibus excelsis. Ezech.* 34.) igen böséges mezökön, magas hegyeken, hogy jövendöben is (*requiescant in herbis virentibus, in pascuis pinguibus super montes Izraël*), zöldellö füveken, kövér legeltetéseken, a' menynyei Izraelnek magas hegyein nyúgodgyanak-

meg,

meg, veled eggyütt.“ — Valóban, nem kevés ditséret mind a' Halottnak, mind a' Prédikátor Úrnak, mind a' Bútsúztatónak. Vajha foganatos példa lenne ez sok Lelki Páſztorinknak! Gondolnánk-meg, hogy az az Iſten, a' kinek ők ſzolgálni akarnak, *Békeſségnek Iſtene;* ki az ő heveskedésekben, 's ember-társaiknak üldözésében, nem gyönyörködhetik! Dolgoznának egyegyesített erövel azon kárhozatos ſzeretetlenségnek ſzíveinkből-való ki-irtásán, melly már több ſzázadoktól fogva annyi kárt, annyi veſzedelmet áraſztott Hazánkra, hogy még ma is nyög alatta! és ſzerentsétlen következéseit soha elegendő-képpen meg nem sirathattya! “

Eggy okos jó Barátnak, veſztegető Barátjához botsátott intő Levele:

„Hozzám érkezett Leveleit az Úrnak, közlöttem az édes Annyával, kiben, azoknak elolvasása után, több-féle indúlatok, úgymint: harag, anyai fájdalom, és félelem egy-forma mértékben gerjedtek fel. Én ugyan, noha az Úrnak igéreteiben, jövendőre se sokat bizok, mert az Úrnak ſzokásba vett mézes mázos igéreteinek foganatját még eggyütt-laktunkban vettettem próbára, 's tapaſztaltam semmiséget; még is az édes Annyát leg jobb reménységgel tápláltam, és az el-múlttaknak el-felejtésére birtam; de ezt koránt sem az Úrért tselekedtem, mert tselekedetei előttem olly utálatosak, 's olly meg-rögzötteknek láttzanak, hogy azok miatt egy közbevető ſzóra sem tartom az Urat érdemesnek, nem lévén meg-téréséről leg kiſſebb reménységem is. Adja azonban a' Mennyei Felség, hogy most hazudjak. Óhajtom inkább, hogy én az Urat valaha goromba ítéletemről meg-kövessem, mint sem az Úr annak igaz voltát jövendőben megsirassa. Így irok én az Úrnak, és így ſzóllanék ízemébe is, nem irtózván se haragjától, se megveté-

vetésétöl; mert a' ki magát meg-vetette, hogy' vethet az mást meg? Igaz jussal ugyan nem, ha ellenben irásomnak módja nem tettzik, két képen változtathatja meg az Úr: eggyik, a' mellyet óhajtok, a' jobbítás; másik, a' mellyel nem gondolok, ha meg irja, hogy tanátsom és intésem szükségtelen.

Mind ezek mellett, sajnállom én az Urat szivemböl, hogy veszteségetése mellett se tud maga meg-elégedésére élni. Ha tölt is kedvére egy két órát; hányat tölt ellenben olly szomorú gondolatokkal: adós vagyok, honnan fizetem, az Anyámat meg-keserítem, hát ha más is megtudja, betsületemet el-veszítem, elö-menetelemnek, szerentsémnek kapuját magam bé-zárom! Sokszor mardossák az Úrnak szivét az illyetén gyötrödések, jól tudom; miért nem kell hát már egyszer az észnek haszнát venni, óltalmazván magát a' veszteségetéstöl? Egy fiatal gondolat áll ellent, tudniillik: most kell nékem világomat élnem; minek nékem akkor, ha meg-öregszem, vagy meg házasodom? Ezen gondolkodásnak éretlenségét már több izben is meg-tzáfoltam az Úr előtt; most tsak azt mondom: házasságunkban, 's öregségünkben úgy lessz örömünk, ha az iffjúságbéli tselekedetünket szégyenleni, vagy siratni nem kell; azután, a' ki fiatal korában fetséllö: ritkán válik abból öregségére is takarékos gazda. Többel most nem terhelem az Urat, mert ha a' borsót falra találom hányni, mindeggy, akar egy szemet, akar egy vékát szórjak: egy formán ragad meg."

Erdély Országból.

Frantzia Iró *Richer* Úr, számos példákat öszve-szedett (mint tudni való), a' mellyek elevenen mutatják, hogy gyakran nagy történetek származtak kitsin okokból. En is kivántam egy történetet közleni az Urakkal, melly szegröl-vég-

végről el-mehet talám az említett példák után. Igaz, hogy az általam említendő történetben nem lett valamelly igen nagy következése a' kitsin oknak; de könnyen lehetett vólna más környül-állások között. Igy is elég nagy vólt különben az okhoz képest a' következés:

Történt t. i. a' múlt *N. Enyedi* sokadalom' (vásár) alkalmatosságával, hogy bizonyos Városi Ember, jól tele évén magát egy Barátjánál, a' bóltok felé vette viſſza útját tulajdon házához. A' mint eggy Örmény előtt ballagott vólna: el találta magát ütni. Fel-indúlván ezen a' Kereskedő, ezt kiáltja utánna az Embernek: *Idd meg!* — — — — — — — Ez sem akarván el-nyelni a' boſſzúságot, hasonló hangon felelt viſſza az Örménynek. Addig veſzekedtek az italon, hogy végre ütlékek fejezték bé a' pert. Törvényſzék eleibe kerülvén a' dolog, két aranyat tartozott fizetni az Örmény, az általa meg-támadott Polgárnak; kinek nagyon jó ízün esvén a' könnyü kereset, azt mondja, hogy ő máſſzor is örömest meg-teſzi azt hasonló jutalomért, a' mi moſt két aranyat hajtott-bé néki."

Erdélyi Fő Komendérozó Generális, Hadi Tármester *Mitrovſzki* Úr, a' múlt héten érkezett meg *Szebenben.* Nagy kéſzülettel várták mind a' Polgárok, mind pedig a' Katonaság; mellyet meg értvén a' Generális Úr, ki tellyességgel nem Barátja a' pompának, ki-ſzállott hintajából a' Város'-ſzélén, 's gyalog bé-lopta magát. A' nagy tiſzteleteket tehát tsak az üres hintaja fogadta.

Frantzia Orſzág.

Tulajdon kezével irta a' Király, azon Atyai Levélnek Originállyát, mellyben kéri, és inti az Orſzágból ki-ſzándékoskodó Frantziákat, a' magok feltételek' változtatására, 's nógatja a' ki-

ki-költözötteket igen hathatós okokkal a' viſſzamenetelre. Azt mondja, említett Levelében a' többek között: hogy „csak azokat tartja ő, valóságos, és egyedül-való Barátinak, a' kik eggyütt fogják vele eſzközleni a' Törvények' foganatosságát; a' rendnek, és csendességnek helyre-állását; 's ennél fogva, mind azon bóldogságban való réſzesülését az Orſzágnak, mellyet a' terméſzet maga ſzánt annak."

A' hajós Sereghez botsátott, hasonló értelmű Irásában a' Királynak, nagyon ſzívre-ható kifejezés ez: „Ha véteknek tartották vólna, úgymond, a' hajós Sereget oda hagyó Tiſztek, a' kir. parantsolatnak által hágását: reményli a' Király, hogy moſt nem fogják meg-vetni az ő kérését."

A' ſzárazon lévő Seregekhez is *) irt a' Király, 's a' többek között ezeket irta: „Mivel ez időtől (t. i. a' Konſtitutzió' el-fogadásától) fogva, *eggy* a' Törvény, és a' Király: tehát a' ki ellensége a' Törvénynek; ellensége a' Királynak is. Akarmelly ſzínnel ſzépíttse is bár valaki a' katonai rendeléseknek által-hágását: íme én jelentem, hogy én a' Törvénynek minden meg-rontását úgy nézem, mint a' Nemzet, és magam ellen való vétket. Vólt talám ollyan idő, hogy a' Tiſztek, az

*) *Októb.* 11-dikén, *olly jelentést tett a' Had-Miniſter a' N. Gyülése előtt, hogy a' tulajdonképpen való Fran. Katonai Sereg* 146000 *emberből áll; a' Nem. Őrállók' ſzáma pedig* 107000 *re megy. Jelentette egyſzersmind a' Miniſter, hogy leg több réſze a' fegyveres Népnek, a' ſzéleken fekſzik; továbbá, hogy az Erősségek jó karban vagynak: a' Magazinomok is olly rakottak, hogy az azokban lévő eleséggel betsülettel bé-éri eſztendeig a' Katonaság.*

az én ſzeméllyem eránt való ſzeretetből; 's nem tudván az én valóságos gondolatimat, kéttségeskedhettek azon kötelességek eránt, mellyek ő előttök ellenkezni láttattak az ő első esküvésekkel; de mind azok után már, mellyeket én tselekedtem, nem lehet többé helye ezen tévelygésnek. "

Sok ki költözött Frantziákra nézve volt foganatja a' Király tselekedeteiuek 's intéseinek *); mert

*) *A' Kliviai Frantzia Újság is, melly által nem egyſzer ſzóllott már a' Pruſſziai Miniſterium, valamint hajdan* Apollo Pythia *által, közelébb is meg-újíttotta a' ki-költözött Frantziákhoz már eggy izben intézett tanáts-adását. Kénſzeríti őket Hazájok' ſzeretetére, melly úgymond, ki-terjeſztett karokkal várja az ő viſſzatéréseket; 's a' magok tulajdon haſznára, ne veſztegeſſék idejeket, 's vagyonjokat idegen földön, eggy olly történetnek (t. i. a' Kontra-revolutziónak — Frantzia Orſzág' moſtani rendje' fel-bomlásának) reménylése alatt; mellyről lehetetlen egyebet ítélni, a' probabilitásnak minden reguláji ſzerént (azaz a'mint minden környül-állásoknak egybe-vetéséből ítélhet az emberi éſz), hanem hogy tellyeſſéggel nem lehet annak helye többé. Jó ſzívből ſzármazott tanáts-adásának fundamentomául felhoz a' Kliviai Újság két igen nevezetes Irásokat, mellyeket botsátott közelébb a' Brüſſzeli Kormányſzék, az Auſtriai Belgyiomban tartózkodó Frantziák' Szóſzóllóihoz, Marki* de la Queuille, *és Hertzeg* D'Uzes *Urakhoz. Ide megy ki rövideden az említett két rendbéli Irásoknak értelme: „ A' Rekrutázást, vagy Katona-ſzedést tellyeſſéggel meg nem engedheti ő Tsáſz. 's Kir. Felsége Belgyiomban a'*

mert menegetnek viſſza laſſan laſſan az Orſzágba: de meg kell vallani mind a' Frantzia, mind a' Né-
met

---

a' ki-költözött Frantziáknak; mivelhogy az ő Felsége' ſzolgálatjában lévő Nemzeti Belga Regementek meg-hijánosodtak a' zenebona' alkalmatoſſágával, 's még moſt ſintsenek tellyes ſzámmal. — Szabad, Belgyiomon kereſztül menni minden Frantziának oda, a' hová akar, ha paſſzusa vagyon; de bizonyos ſzámú (p. o. 15.) fegyveres ſzeméllyekből álló tsomóknak, Transport *nevezet alatt olly Regementekhez való ſzállíttása semmiképpen meg nem engedődhetik, melly Regementeknek valósága nints törvényesen meg-esmérve Frantzia Orſzágon kivül. — Minden Frantzia Tiſzt el mehet bátran Luxenburgba, 's múlathat is ott, mint magános ſzemély, tsak hogy illendő Bizonyság-Leveleket mutaſſon, 's azt ne hánytorgaſſa, hogy ő ezért, vagy amazért vagyon küldve, ez vagy amaz dolog vagyon bízva reája. — Gyülés-tartások sehol se ugyan, annyival inkább pedig a' ſzéleken tellyeſſéggel meg nem engedődnek az Auſtriai Belgyiomban tartózkodó Frantziáknak; kik kérettetnek is, hogy ſzorgalmatoſſan el távoztaſſanak mindent, a' miből könnyen azt hozhatnák ki mások: hogy a' magok Hazájokból ki-bújdosott Frantziák nem tsupa ember-ſzeretetből fogadtattak Belgyiomba, mint valamelly menedék-helybe; különben lévén a' dolog, jelenti a' Kormány-ſzék, hogy ő kénteleníttetni fog közönségeſſen ki-nyilatkoztatni, hogy midön bé-botsátotta ő Tsáſz. 's Kir. Felsége Belgyiomba a' Haza nélkül lévő Frantziákat: tsupán menedék-helyet kivánt nékiek engedni maga birtokában. —*

Azt

met Orfzági tudósitások fzerént, hogy ingyen nem is hasonlitandó a' ki költözöknek teméntelen fzáma a' vifza menökéhez. — Ez, nagy fzomoruságot okoz, mind a' Királynak, mind a' Nemzet' azon réfzének, melly él hal a' Konftitutzióért. De fzomoritja a' Konftitutzió' Barátit, a' magok Papjaikon való meg-hasonlása is a' Népnek. Még ekkoráig is uralkodik a' türhetetlenség, melly az új Polgári Alkotványnak egy kiváltképpenvaló fundamentom-kövét, t. i. a' lelkiesméret' tellyes fzabadságát érdekli igen vefzedelmesen.

Minthogy az új Konstitutziónak egy tzikkelyénél fogva fzabadságokban áll a' R. K. Papoknak a' Feleség vétel: fokan fel is tserélték már a' Fr. Lelki Atyák közzül páros élettel, a' magános életet.

Portugallia.

Mafra *) nevezetü Városotskában múlatván közelébb a' Királyné, a' Korona-Örökösével egy-

---

Azt se fzenvedheti meg ö Tsáfz.'s Kir. Felsége, hogy a' Frantzia Seregektöl el-fzökött Katonák még tsak fegyver nélkül is teheffenek valamelly katonai gyakorlásokat Belgyiomban. Meg leffz e' végett parantsolva az ö Felsége' Seregei Kormányozóinak, hogy mindenkor fzemmel tartsák a' Frantzia Tifzt Urakat; ne hogy általok valami történheffen, az ö Felsége' kinyilatkoztatott akaratja ellen" 's a' t.

*) *Mintegy hat mértföldnyire fekfzik Lisbonától, Eftremadura Tartományában, nem meffze a' tengerhez. Ötödik János Király,*

eggy

eggyütt, magok tették le, eggy újjonnan épí-tendö Franciskánus-Klaſtromnak a' fundamentomát.

Az *Anſpachi* Markgráf, *Portugalliába* útazott *Londonból* a' tengeren, eggy *Angliai* Dáma Szeretöjével. A' Királyné, igen baráttságosan fogadta, 's nagy vadáſzatot is adott kedvéért *Maſrában*.

A' melly Frantziák, az új Fr. Konſtitutziót tárgyazó beſzédjek, és irások miá el-fogattattak vólt *Portugalliában*: viſſza-nyerték ſzabadságokat, 's egy Frantzia hajón viſſza-küldettek Hazájokba.

Léjjebb ſzállíttatja a' Királyné, a' maga Seregeinek ſzámát, 's nagy változást tétet azon katonai rend-tartáson is, mellyet Gr. *Lippe* vitt vólt bé 1762-ben az Orſzágba.

Elegyes Történetek.

Egy *Svéd Orſzági* Orvos és Patikárius, olly port talált mostanában, mellyröl azt igéri, hogy vizbe vetvén azt, a' leg-nagyobb és sebesebb tüzet is meg-óltja vele nagy hirtelenséggel. Már tett is nehány ſzerentsés próbákat, a' mint irták *Stokholmból* Okt. 11-dikén. Hogy maga a' Király is láthaſſa tulajdon ſzemeivel, az említett por' foganatját, külömbkülömbféle meg-gyújtani-való alkotványok kéſzíttettek *Drottingholmban*.

A'

---

eggy igen pompás Palotát kéſzíttetett itten, egy Templommal eggyütt. Felét a' Palotának a' Templom teſzi, a' Kir. Lakó Hellyel eggyütt; felét pedig egy Kaputzinus-Klaſtrom, mellyben mind öſzve négy ſzáz ötvenig való Kaputzinusok áſtatoskodnak.

A' *Prussziai* új Törvény-Könyvben, mellyről közelébbi Levelünkben emlékeztünk, meg van engedve a' Nemeseknek, az Udvari Tanátsosoknak, és az ezekkel egy rangban lévő Személyeknek az úgy neveztetett *bal óldalról való* házasság: ha meg-mutatják, hogy nintsen elegendő jövedelmek, *jobb óldalról való* Feleségtartásra. A' *bal óldalról való* Házas-társ nem viseli a' Férjfi-nevet, 's nem is hivattatik Feleségnek; hanem tsak Gazdaſſzonynak. Az illyen Aſſzonytól ſzületett Gyermekek úgy fognak tartatni, mint tiſztességes ágyból ſzármazott Magzatok; de nem leſznek egy rangban az Attyokkal, 's nem is fog egéſſzen reájok ſzállani az atyai jóſzág egyébaránt, hanemha semmi ollyas Gyermekei nintsenek az Atyának, kik jobb óldalú házasságból ſzülettek vólna. — Ha valamelly Leány teréhbe esik — olly Leány, a' ki nem a' *Vénus*' közönséges Nimfáinak ſzáma közzül való: Feleségül fog ajánltatni a' maga El-tsábítójának, ha azzal egyenlő rangú; bal óldalról való házas Társúl ellenben, ha alább való sorsú. Ha nem akar mindazáltal házassági életre lépni vele a' Férjfi: egyéb nem kivántatik, az ez eránt való maga ki-nyilatkoztatásánál: mindjárt meg-leſſz az el-válás. Ennél fogva, épségben marad a' meg-esett Személly' betsülete is; mert úgy fog tartatni, mint a' maga Férjétől el-váltt Feleség. — Ezen rendelés, leg jobb eſzköznek találtatott a' Gyermek-ölés ellen. — Eddig nem lehetett Nemes Férjfinak paraſzt Személlyel öſzve-házasodni: moſt, az új Törvény-Könyv által, az efféle házasság is fel-ſzabadíttatik, olly fel-tétel alatt, ha a' Férjfi' familiájából hárman meg-eggyezéndenek benne. Ezen említett meg-eggyezéssel, eggyet fog érni a' Király' meg-eggyezése is. — A' nötelenségben meg-hóltt Férjfi' jövedelmének egy réſze, negyven eſztendőkig a' Szegények' kaſſzájába fog menni.

A'

A' *Burgaui Markgráfságban*, (melly *Sváb Országban* fekszik, 's *Auſtriához* tartozik) újra kezdték szentelni, *Jósef* Tsászár' halálától fogva sok Plébánosok a' már régen el-törlött Innepeket. Nehány helyeken arról is gondolkodtak már, hogy a' Templomok' fel-szenteltetésének Innepét különös napokon üllyék, hogy az Inneplés annál nagyobb pompával meheſſen véghez. E' végett, parantsolat ment ő Tsász. 's Kir. Felségétől Sept. 6-dikán a' *Burgaui* Kormányszékhez, hogy azon rendet nem lehet meg-bontani, melly szerént az egész Tartományban, Október Hónapnak 3-dik Vasárnapjára van téve a' Templom-szentelés' Innepe. — Meg van hagyva az *Augsburgi (Auguſta Vindelicorum)* Püspöknek is, hogy az ájtatosságok' tartásában, azon rendelést követtesse mindenütt a' Plébánosokkal, melly a' *Konſtántziai* Püspökség' sinór-mértékéül adatott ki, Fejedelmi helybe-hagyás mellett.

Tudományi Dolgok.

Véber Úrnak *Posonyi* 's *Komáromi* könyves Boltjaiban, következendő Magyar's Deák Munkák találtatnak a' többek között:

Magyarok' Eredete, a' régi, és mostani Magyaroknak nevezeteſſebb tselekedeteivel eggyütt. Irta Szekér Joakim. Két Könyvek. nagy 8-ad rétben. Az első Könyv áll 317; a' második 374 lapból. 2 R. forint.

Csenkeſzfai Poóts András' Iffjúi Versei. Két Darabokban. Kis 8-ad rétben. 238 óldal. Az árra 36 krajtzár.

Emlékeztető Versek, mellyek a' Szent Irásban lévő nevezeteſſebb Hiſtóriákat, és a' Szent Irásban lévő Könyveknek Summáit magokba foglalják. Irattak

tak Siklósi István által. Nagy 8-ad rétben 63 óldal. 6 kr.

Kereſzténység Ábrázattya, az az: olly ſzáz és egynehány Magyar Versek, mellyek igen rövid Summában azt adják elöl, mitsodás állapotban vólt az Új Teſtamentomi Anyaſzentegyház eleitöl fogva minden Századik Eſztendöben, a' mint azt az Ekklésiai Hiſtóriák bizonyíttyák. Írta Siklósi Iſtván. Nagy 8. rét. 6 kr.

Helikoni Virágok, 1791-dik Eſztendöre. Szedte *Kazinczy Ferentz.* 8. rét. 20 kr.

Czimmermann J. G. Angliai Kir. Orvos Hannoverában: A' magános Életröl. Fordíttatott Németböl Magyarra Sz. M. T. *által.* 8-ad rétb. 15 kr.

Erköltsi és elegyes Versek, mellyek némelly jelesbb Német Vers-költökböl: Gellertböl, Hágedornból, Kleiſztból, Cronegkböl, és Höltyböl *fordítódtak* Sz. I. *által.* 8. rét. 30 kr.

Töldalék a' Piktét Benedek' *Kereſztény Erköltsi Tudománnyához.*

Nullitas Diſcriminis in Articulo Fidei de Sacra Domini Cœna inter Aug. & Helv. Confeſſ. Fratres pro arctiori Politico-Synodali coalitione expoſita. Auctore A. P. D. E. S. T. P. S. A. C. 8-ad rétben. 6 kr.

Küldjük az *e e* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Novembernek 4-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Bétsből.

A' múlt Vasárnap tartatott itt az Udvarnál a' Szent *Iſtván*-Rendje' Ünnepe. Iſteni tiſztelet után, ebéd vólt az úgy neveztetett Tükör-Szálában. — Ő Felségével eggy aſztalnál ült Nádor-Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége. Más aſztaloknál, de ugyan azon Szálában ebédeltek a' nagy, közép, 's kis Kereſztes Vitézek is. — El-halaſztatott az új Vitézek' tétele.

Coloniai Válaſztó Hertzeg *Maximilián* ő Fő-Hertzegségének *Bétsbe* lejendő jövetelét jelentettük vólt a' napokban. — Már itt vagyon Okt. 5-dikétől fogva. Ezen említett nap' estvéjén meg jelent az Udvari Teátromban, holott is nagy tapsolással fogadtatott. Más nap dél tájban, udvarlására mentek a' külső Orſzági Miniſterek, és az ide való Méltóságok.

Frantzia Huſzár Generális Gróf *Bertsényi* el ment már *Bétsből Koblentzbe*. Vólt ſzerentsénk néhányſzor látni ezen derék Urat. Mintegy 50 eſztendős, magas deli termetű, valóságos magyar tekintetű; csak az a' kár, hogy piros kerek ábrázatját bajuſz nem ékesíti. Mentéje 's nadrágja meg eggyez a' Tsáſzár' Magyar Lovas Regementjéével, hanem a' dolmánnya veres. Fejét, ſzép kótsag tollas kalpag díſzesítette. Magyarúl úgy beſzél, hogy sok ſzületett Magyar Hazaſiakon ſzégyent tehetne. — Hiteles, és *Frantzia Orſzágban* vólt Tiſzt Uraktól hallottuk, hogy mind a' *Bertsényi*, mind *Eſzterházi* Gróf Urak' nevekről neveztetett, mind pedig más *Frantzia* Huſzár Regementeket *magyarúl* ſzoktak vólt komandirozni. — Ennek említése eſzünkbe juttatta, hogy a' múlt eſztendőben Hazánkban is Magyar nyelven ment végbe, a' Korona-őrzésére *Budán*

meg jelentt Nemes Seregeknek gyakorlása. A' Nemes *Szathmár Vármegyei* Nemességnek nevezeteſſen, ſzép ditséretét hallottuk a' többek között arról is, hogy a' kommandó-ſzókat (p. o. *Vigyázz! Lóra!* 's a' t.) igen helyesen el-találta. Sziveſſen vennénk, ha valaki mind anyai, mind német nyelven közölné velünk azon ſzókat. Minjárt moſt munkánkba bé iktatnánk, hogy haſznokat lehetne majdan venni, a' Magyar Szó-Tárnak kéſzítésekor.

Már által ment Gr. *Majláth* ő Kegyelmessége a' F. Magyar Kántzellériától, a' Tsáſz. 's Kir. Udvari Kamarához; melly ezen hónapnak 3-kán tartotta a' maga elsö Gyülését, Gr. *Chotek*, 's *Majláth* ő Excell. ájok' elölülése alatt, az úgy neveztetett Banko-Házban. Jelen vóltak ezen Gyülésben Udvari Tanátsos MM. *Kempel* és *Veſcher* Urak is, kiket hasonlóképpen a' Magyar Kántzelláriáról rendelt oda ő Felsége. — Mélt. *Semsey*, és *Rhedl* Urak is által rendeltettek ugyan oda; hanem még moſt az *Erdély Orſzági* Kántzelláriánál vagynak, 's ott is maradnak: míg az Orſzág-Gyülési Referádáknak vége nem leſz.

Ő Felsége kegyesen meg engedte, hogy valamint a' *Német* és *Tseh* örökös Tartományokból, 's *Gallitziából*, *Magyar*, és *Erdély* Orſzágokba: úgy ezekből is amazokba, harmintzad nélkül által lehetſſen hordani a' ſzabad (tulajdonképpen való Nemesi) jóſzágot.

Itt nagyon hamar bé-fogott a' tél. — Minekutánna October 25-dik és 26-dik napjai' éjtſzakáin, igen nagy villámlások ſzemléltettek vólna: 28-dikra virradóra hó lepte a' földet. Nov. 2-dikáig eggy nap se' múlt el, hogy kiſſebb vagy nagyobb mértékben ne esett vólna a' hó. Nov. 2-dikán, a' hideg elſö kezdte rá, 's vékonyan ugyan; de ſzinté egéſz nap, 's éjtſzaka mindég esett.

esett. Azután megént hazavott, 's vólt bezzeg lots pots: de már vagy három nap ólta kopogva lehet járni a' tetején. — Alsó *Auſtriában* másodfél, Felsö *Auſtriában* pedig harmadfél lábnyi magaſſágra nevekedett ſok helyeken a' hó, 's nemelly ſzüreteket félbe ſzakaſztatott.

A' *Szebeni* Újság azt irta, hogy a' Fö Kormányſzék ezentúl is *Szebenben* fog maradni. — Ezzel a' hirrel ha éppen nem ellenkezöt, legalább semmi meg-eggyezöt nem tudnak ott, a' hol kellene tudni: ha vólna valami a' dologban.

Magyar Orſzág.

Valamiképpen *Indiákról* is el hozzák a' haſznos füveket *Europába*: úgy kötelességünknek tartjuk mi is, a' követésre méltó példákat még más Nemzetek' Irásaikban is fel keresni, 's azokat ſzülött nyelvünkön közleni, hogy ekképpen más Tartományokból is által-plántálhassuk kedves Hazánkba a' jó Embert, 's virágzó Társaságot formáló virtusokat. Ugyan hogy' ne közlenénk hát nagy örömmel, 's kéſzséggel a' Hazai jeles példákat! mellyek rend ſzerént foganatosabbak ſzoktak lenni a' külsö példáknál. Tselekedtük is mi már ezt gyakor izben: tselekeſſzük most is:

Illyriai Kántzellárius Gr. *Balaſſa* ö Kegy. gének meg irja nem régiben a' Jólzág' Fö Gondviselöje, hogy *Nógrád Vármegyében* fekvö *Tiſzavnik* nevezetü Faluja ö Excel. jának el-égett. El küldötte Levele mellett, a' *Tiſzavnikiak*' könyörgö Irását is, mellyben azok, a' még hátra lévö Uraſági adónak el-engedését kérték. Bizonyos idötöl fogva, sok efféle könyörgö Irások érkeztek már a' Gróf Úrhoz a' maga kárvallott alattvalói-

tól, mellyek közzül egyre se adott üres válaſzt; moſt is nem csak kegyeſſen el engedte a' ſzegény *Tiſzavnikiaknak* a' hátra lévö adót, hanem azt is meg parantsolta a' Præfektusának, hogy haladék nélkül való segíttséggel légyen ſzerentsétlen Alattvalóihoz, 's építéshez meg-kivántató minden ſzereket is ſzolgáltaſſon nékiek. — Ezen atyai rendelésnek hallására, háládatosságnak könyvei görgöttek ki, a' hathatósan meg-vigaſztaltatott *Tiſzavnikiak*' ſzemeikből.

Magaſztaltuk vólt Munkánknak ezen Szakaſzában a' *Temesvári* Ó-Hitü Püspöknek példás Ember-ſzeretetét, mellyet egy meg-hóltt Evan. Cameralis Tiſztnek igen tiſztességessen való eltemettetése által ſzembe-tünöképpen meg-bizonyított. Ezen példás tselekedetét a' Püspök Urnak, következendö sorokban hálálta meg a' körzelébb tartatott *Pesti* Zsinatnak egy nagy érdemü Tagja:

Illuſtriſſime Domine Epiſcope

Domine mihi peculiariter Colendiſſime!

Synodi Nationalis Evangelicorum Aug. Confeſſionis benignitate Auguſti convocatæ membris innotuit, Illuſtr. Dominationem Veſtram cum ſolitis eccleſiaſticis cæremoniis ſepeliviſſe Evangelicum quemdam *Temesvarini* demortuum, cujus cadaveri ultimum hoc omnibus comune beneficium Parochus R. Catholicus denegaverat. Si eximiæ Illſtr. D. Vtræ animi dotes, ſi cor obligationum gnarum, et illarum effectuationi ſtudens non fuiſſet hactenus in omnium ore, unus hic actus ipræviſus, virtutes homine, cive, ſacerdote dignas detexiſſet, et omnes illos, qui bene ſentiunt, admirationem Illuſtr. Dominat. Veſtræ rapuiſſet. Svaſiſſet exiſtimationem facto verbisque teſtandam. Accipiat Illuſt. D. Veſtra pro præſtito homini ultimo honore a nobis vivis omnem, quam gratitudo gignere poteſt, amoris, et exiſtimationis affectum, et

et dignetur eſſe perſvaſa factum hoc celebratum iri per viventes transferendum ad poſteros paribusque ſtudiis compensandum. Me autem, cui Synodus, hanc ſui animi ſignificationem ad Illſt. Dnem Veſtram deferendam juſſit, dignetur, licet ignotum, benevolentia ſua complecti, et gratia fovere, cui devotus peculiari cum cultu ſum

Illuſtr. Dtionis Veſtræ

Peſtini, die 17. Oct. 1791.

Servus obſequentiſſimus.

A' *Munkátsi*, 's *Nagy-Váradi* Görög-Kathol. Püspöki Megyéből való Nevendék-Papság, melly, bóldogúltt *II. Jósef* Tsáſzár' rendeléséből, a' *Lembergi Oroſz* Szeminárіumban taníttatott vólt 1786-diktól fogva, parantsolatot vett Okt. 8-kán, hogy *Lemberget* oda hagyja, 's tulajdon Megyéibe viſſza térjen; melly már meg is esett.

A' *Hegyallyán* kevés aſſzú-ſzölö-bort ſzûrhettek; közönséges bort sem ollyat mint reménylettek, az essös idö miá. — Nem igen óhajtott ſzüretjek vólt, mint irják, a' *Soproniaknak*, *Ruſztiaknak*, és *Posoniaknak* is.

Báts-Vármegyei tudósításokból olvassuk, hogy a' múlt hónapban sok hajók süllyedtenek el azon a' réſzen.

Magyar Orſzágból, Októbernek elsö napjaiban.

„Régen nem irtam már, Uraim, hozzátok. Régen nem tóldottam holmi újságokkal munkátokat. De meg engedgyetek! Számtalan a' dolog, kevés az érkezés. A' mi kis ürességem van pedig, inkább akarom azt olvasva 's elmélkedve, mintsem *írva* tölteni. Olly gazdag, olly termékeny úgy is ez a' moſt folyó nagy idö-sark minden féle tselekedetek' 's nevezetes történetekkel, hogy a' gondolkodni-ſzokott elme bajjal válaſzthat a' tárgyaknak sokasága miatt, 's alig gyözi azoknak meg-fontolását. A' mit pedig én e' környé-

nyé-

nyékről írhatnék, azokhoz képest alig érdemelne figyelmetességet. — —

Örömmel olvasom gyakorta *Történeteitekben*, melly ditséretesen igyekeztek a' jó erköltsnek 's tudományoknak kedvellését, az igaz érdemnek betsülését, 's a' Hazának munkás szeretetét terjeszteni. Rajta, drága Hazafiak, ezutánn is! Okos figyelmetesség légyen vezéretek; állhatatosság követő-társatok. Serkentgessétek szüntelenül Olvasóitokat.

Ewald Úrnak, *a' Köz-Nép' meg-világosodásáról, ennek határai', és hasznairól* irott, 's magyarra fordíttatott könyvetskéjét el-olvastam. Meg-betsülhetetlen jó könyvetske. Meg-érdemlik az abban-foglaltatott, 's olly értelmesen előadott igazságok, hogy az egész Hazában hovahamarább el-terjedgyenek, 's meg-esmértessenek; kivált ezen időben, mellyben az elme' világosodásának ellenzői olly serényen rajta vagynak, hogy annak ártalmasságát meg-mutathassák, 's Hazánk' Fiait (leg-alább azoknak gyengébb részét) el-hitethessék, hogy jobb, hasznosabb, 's üdvösségesebb — a' *vakoskodás!* — — Még ollyanoktól is hallottam én már ezt a' jeles munkátskát ditsértetni, kik különben a' világosságnak nem nagy barátttyai; 's nem örömmel tapasztallyák, ha mások, kivált az alsóbb-rendűek, nyílt szemekkel birnak, 's belső tehetségeikhez-képest néha talán ő-nállaknál jobban is látnak. (Vagynak, tudni illik, ollyan szempillantások, mellyekben a' meg-ismértt igazsághoz vonszó természeti hajlandóság akaratlya ellen is ki-üt az emberből.) Köszönet annak az érdemes Hazafinak, a' ki ezt a' hasznos könyvetskét nyelvünkre fordította! Köszönet Ti-néktek is, Uraim, kik annak költségteken-való ki-nyomtattatásával érdemiteknek számát nagyobbíttottátok! Ellyetek tselekedetiteknek mélto jutalmával, annak a' vigasztaló gondolatnak édességével t. i., hogy

ked-

kedves Hazátoknak tehetségtek ſzerént ſzolgáltatok; 's ha tőlletek úgy ki-telnék, mint sok másoktól, még haſznosabban is ſzolgálnátok.

Az idők mindenre ſzomorú gyáſzt hoznak;
Nyelvek, Nemzetségek, Orſzágok változnak:
De a' Hazáért-tett érdem' ditsőssége
Fenn-marad, 's nem ſzenved homályt fényessége! —

A' *Frantzia Orſzági* változásnak ſzerentsés folyamattyáról ſzólló tudósíttásokat víg örömmel, 's nagy meg-elégedéssel olvassák itt az Újságokban minden jól- 's okosan-gondolkodó Emberek. Különös nagy vígságot okozott nevezetesen ama' régen-vártt jó hirnek hallása, hogy a' Király önként, és minden ki-vétel nélkül, helyben hagyta, 's el-fogadta légyen az új *Conſtitutziót.* — Elegen vagynak ugyan még moſt is ollyan — ſzületésekben — büſzkélkedő, 's religyiójokat-félytő kitsiny-hitű jámborok, kik, a' *Neuwiedi*, 's több olly ſzemtelen Újság-irókkal, váltig azt vítattyák, hogy ezt a' Frantzia Király erőltetve, 's tsak tettetésből tselekedte légyen; és hogy majd, midőn meg sem gondolnák, akkor fogna el-tünni Orſzágából. — De az illy-féle tsevegésekre a' józanabbúl-gondolkodók keveset hajtanak. Mert vallyon! ha ez a' Király olly nem-királyi módon gondolkodnék, hogy egyenességének annyi önként-tett bizonyságai utánn is, némelly hitegetők' tanáttsát követvén megmásolná esküvéssel erősített igéretét; mit nyerne *már moſt* el-ſzökésével? — azt, hogy egy 24. 's talán még több millió emberből álló hatalmas Népet magára hagyván, 's Orſzága ellen Idegenekhez folyamodván, Hazáját vérbe keverné, 's magát, minden Övéjivel eggyütt, a' leg-veſzedelmesebb kotzkára vetné! — Illy ſzörnyűséget valóban nagy balgatagság vólna moſt rólla fel-tenni. Annál hihetetlenebb dolog az, hogy a' Római Tsáſzár (mint sokan hirlelik) hadat fogna a' Fran-

Frantzia Nemzet ellen indíttani. Az okos Világ, ki *Leopoldnak* böltsességét, igazságát, ismèri; meg van arról győzettetve, hogy

A' sietö Hírnek hazug trombitája
El-tsábíttatva fúj illy motskot reája!"

Német Birodalom.

Mitsoda gondolatokkal vagynak a' Regensburgi Gyülés' Tagjai, a' Frantzia Konstitutzióra nézve?

Egy hiteles Levél szerént, melly Okt. 10-kén költ *Regensburgból*, úgy vélekedik az említett Tagoknak nagyobb része, hogy minekutánna elfogadta a' *Frantziák'* Királlya a' maga Országának Konstitutzióját, 's kezéhez vette a' végre-hajtó hatalmat: nem lehet fel-tenni, hogy ezen dologba belé fognák magokat elegyíteni a' külsö Hatalmasságok; és hogy a' *Német Birodalom* is, bár melly igen érdekellye azt a' maga Státusainak sorsa, mellyek sérelmet szenvedtek a' *Frantzia* Konstitutzió által: még sem nyúl fegyverhez mind addig, míg tsak utólsó szükség nem fogja ötet arra kénszeríteni. — Azon Seregek, mellyekröl rebesgették, hogy ki-rendeltettek légyen ezen nagy pernek el-igazítására, tsendességben vagynak még ekkoráig. — Vallyon ugyan hihetö is vólna é az külömben, hogy *Frantzia Országnak* meg-támadása által, viszont való meg-támadtatásnak igen szomorú következéseit akarna vonni *Német Ország* a' maga nyakára? Kerülni szokás a' pestist: nem keresni. —

Frantzia Ország.

A' ki-költözö *Frantziáknak* maga-gondolatlanságokat, 's hevességeket, hasonlítja a' *Kliniai Frantzia* Újság, azon Jámboroknak vak tüzökhöz, kik *Szent Föld'* foglalni vándorlottak vólt *Asiába* a' közép századokban. — Következö okait hord-

hordja fel az egymást érő ki-költözéseknek: „A' Konſtitutzióval meg nem elégedő *Frantzia* Nemesek úgymond, igen nagyot épitettek a' *Pillnitzi* Igéreten, 's nem is álmodták, hogy a' Király reá fogna állani a' Konſtitutzióra, még pedig a' Királyné' indításából. — Sok Nemeseket tsupán az is indíthatott Hazájok' el-hagyására, hogy előbbeni képzelődéseiket ki nem vethették egyſzeriben a' fejekből; 's még tsak gondolkodni se tudtak a' konſtitutzionális egyenlőségről, a' melly őket más közönséges Frantzia Polgár Társaikhoz le-alatsonította. — Némelly Nemesek ki nem mentek vólna talám az Orſzágból, ha azzal nem fenyegették vólna ſzegény fejeket a' már ki-költözttek, hogy mennyenek tsak ők viſſza diadalmasan *Frantzia Orſzágba*: mind parafztokká teſzik, valakik benn maradtak az Orſzágban, 's eggyütt nem fogták ő velek a' Nemesség' dolgát. Ezen kivül tsúfolkodtak is azokkal, nagy tsomó papirosokat küldvén postán nékiek, mellyekre tele rokkák (gusalyok) vóltak festve, orsókkal eggyütt. Igy akarták t. i. *magok képzelődések ſzerént* meg-pirítani, a' Hazában maradott Fr. Nemeseknek puha gyávaságokat. — A' nemtelen de tehetős Polgárokat, nemességnek igérete által tsalogatják ki tsendes honnyaikból."

A' teméntelen ki-költözések okozták, hogy Okt. 20-dikán kérdésbe jött a' Nemzet-Gyülésében: *ha vallyon továbbra is tsak el kellene e' még nézni azokat, vagy pedig ſzükség vólna törvény által meg-gátolni?* Sok Tagok ſzóllottak ezen tárgyról, 's mindnyájan azt ítélték, hogy ellenkezni fogna a' Konſtitutzióval minden afféle tilalmazó Törvény; és hogy nem is lehetne félni a' ki-költözéseknek következéseitől, minthogy nem sokára által fogják látni a' ki-költözttek az ő reménységeknek helytelen vóltát, 's magoktól viſſza térnek Hazájokba.

Pári-

Párisi Deputátus *Briſſot* Úr más értelemben vólt, mellyet egy hoſſzas, 's derekaſſan ki dolgozott Beſzédben fedezett fel. Három Klaſſzisokra oſztotta fel a' ki költözött 's költözö Frantziákat. Elsö Klaſſzisba tette azon ſzándéknak fö eſzközeit, melly *Frantzia Orſzág'* Polgári Alkotványának le-rontására tzéloz; kik között, (nehezen esik, úgymond, néki), hogy a' Király' két Öttseit is kéntelenítsétek említeni, kik olly méltatlanokká teſzik magokat ö Felségéhez az által, hogy a' Konſtitutzió erántt ellenséges indúlattal viseltetnek, mellyet a' Nemzet' értelme 's kivánsága ſzült, 's a' Király el fogadott, és hite le-tételével is meg-erössített. — A' második Klaſſzisba, úgymond, azok a' közönséges Tiſztviselök tartoznak, kik ſzolgálatjokat, 's Hazájokat el hagyják, 's még az Orſzágban benn maradott Polgár Társaikat is igyekeznek el-tsábítani. — Harmadik rendbélieknek azokat mondotta, kik aggódásból, félelemből, a' revolutziótól való iſzonyodásból, 's más valóságos, avagy képzeltt okokból hagyták oda Hazájokat; de fegyvert nem fogtak az ellen. Ezek, ſzánakodásra méltók, 's botsánatot érdemlenek; a' két elsö rendbéliek ellenben gyülölést, és büntetést: leg nagyobb büntetésre méltók nevezeteſſen az ellenséges ſzándéknak fejei. Ezt igyekezett az Orátor, hiſtoriabéli példák, 's *Európa'* moſtani állapotja erántt közönséges jegyzései által meg mutatni, mellyhez képest kivánta a' Nemzet-Gyülésétöl, hogy a' ki-költözések ellen hozott Törvénnyei az elöbbeni Nemzeti Gyülésnek újjíttaſſanak meg, a' Kir. Hértzegek hivattaſſanak viſſza; és ha meg vetik a' Nemzet' hivását: el kell fogni minden fizetéseket, 's pert kell ellenek indítani a' Nemzeti Fö Törvényſzék elött. — *Briſſot* Úr' Beſzédét ki-nyomtattatta a' Nemzet-Gyülése.

Okt.

Okt. 22-dikén, ismét elö kerültek a' ki-költözések eránt való tanátskozások. Ekkor is tsak azt mondották sokan, hogy nem kellene semmi törvényt hozni a' ki-költözések ellen; találtattak azonban némellyek, kik *Briſſot* Úr' értelmére hajlottak valamelly réſzben, 's ezt terjeſztették a' Gyülés eleibe: „*Kérni kell a' Királyt, hogy iraſſon a' Hertzegeknek, 's intse meg öket, hogy térjenek viſſza haladék nélkül; 's kivánja a' külsö Hatalmaſſágoktól, hogy magokat a' fennálló Kötésekhez tartsák, 's meg ne engedjék, hogy nállok hadi kéſzületek tétessenek Frantzia Orſzág ellen.*“ — A' mint egy *Párisi* Levélböl olvaſſuk, még Okt. 22-dike elött irt vólt már a' Király a' maga Öttseihez, nagyon hathatósan a' viſſza-térés eránt. Ez a' Levél' értelme: Eleibe terjeſztetett a' Királynak, hogy a' sok ki-költözések a' Konſtitutzió' Ellenségeiben reménységet, annak Barátiban ellenben boſſzankodást gerjeſztenek *). Ezek, aggódva, amazok pedig vidúlva kép-

*) *A' Párisi Újságból, melly Okt. 21-dikén költ, ezt olvaſſuk:* „*Boſſzankodik a' Nép, a' sok ki-költözökre, látván, hogy a' mi kevés kéſz pénz vólt is még eddig az Orſzágban, azt is mind ki hordják azok magokkal. Nevelik boſzſzankodását, a' Konſtitutzió' Ellenséginek tudva lévö ſzándékaik 's kéſzületeik. A' Tartományokbéli Lakosok nem tsak mérgelödnek, hanem kiáltják is tele torokkal, hogy mihelyt meg megy a' hire hozzájok, hogy a' Konſtitutzió' Ellenségei itt, vagy amott bé-ütöttek az Orſzágba: leg ottan el kezdik gyüjtogatni a' hajdani Nemeseknek 's földes Uraknak birtokaikat. — A' bizonyos* (így ir továbbá az említett Újság), *hogy ha nékünk moſt polgári ha-*

képzelik, hogy a' Király tsak két-színüsködik, a' Konſtitutzióra nézve *). — Semmi se ſzakaſztha-tja foganatosabban végit a' ki-költözésnek, mint az, ha tellyességgel meg nem engedödik tovább a' Kir. Hertzegeknek, az Országon kivülvaló létel. Ujjonnan kötelezi a' Király, maga ſzeretetére a' Nemzetet, ha meg elözi azon határozásokat, mellyeket a' törvénytévö Test találna hozni a' ki-költözök ellen. Ezeknek meg gondolása arra birta a' Királyt, hogy mintegy két héttel ez elött (az az Okt. 24-dike elött — a' mi-

hadunk leſſz (úgy láttzik pedig, hogy egy-átallyában ahoz kéſzülik magokat a' ki-költöztek), olly véres hadat nem tudnak még eddig elö mutatni a' Hiſtoriák, mint a' milyen ez fog lenni. Azzal a' meg-határozással vagyon leg-nagyobb réſze az Országh' Lakoſinak, hogy kéſzebb a' maga romladékiban eltemettetni, mint-sem meg-engedni, hogy a' Konſtitutzió sérelmet ſzenvedjen; mert ha ſzinte lehetnek is annak hibái, mellyeket idövel meg-orvosolhat a' tapaſztalás: de moſt, a' midön eleven emlékezetben vagynak még az elöbbeni viſſza-élések; tudva való a' Nemzet' leg nagyobb réſzének is a' Konſtitutzióhoz való ragaſzkodása: úgyan bizon kegyetlen vakmeröség volna, le akarni dönteni az új Polgári Alkotványt.“

*) *Némelly veſzedelmes Ujságok azt hirdetgették (a' Párisi Ujságnak bizonyítása ſzerént), hogy a' Király* Compiegne *Városába ſzándékozik, 's utánna vetették ezen jelentéseknek: hogy a' Kir. Ház' erdejei, öſzve mennek az* Ardennes *nevezetü erdövel — melly meſſze bé-nyúl Auſt. Belgyiumba.*

mikor iratott t. i. a' fenn-említett Levél) egy igen nyomos Levelet tett fel a' maga Ottseihez, melly minekutánna el olvastatott volna a' Státus-Tanáttsában: el küldetett a' Kir. Hertzegekhez *Koblentzbe*.

A' ki-költözött Tiſztekről azt irja a' *Párisi* Ujság, melly költ Okt. 17-dikén, hogy ámbár jól fel megy is azoknak a' ſzáma, annyira ugyan tsak még sem megy, mint sok közönséges Levelek hirlelik, mind benn *Frantzia Orſzágban*, mind a' külsö Tartományokban. Teſzik t. i. azoknak ſzámát egynehány ezerekre. A' Frantzia Seregnek Tiſztjei öſzveséggel tiz tizeneggy ezer ſzemellyekből állanak. Öſzve-summálta a' Had-Miniſter, mennyin mentek ki ezekből a' múlt Októbernek 16-dikáig, 's nem haladta meg azoknak ſzámok a' két ezeret; azonban 764 ki-költözött Tiſzteknek helyébe, újjak vóltak már akkor téve.

A' Király' és Kir. Hertzegek' hajdani Test-örzöit, kik moſt a' Kir. Hertzegeknél vagynak *Német Orſzágban*, 14—1500-ra lehet tenni; némelly más régi Korpusokbéli ki-költözötteket pedig 8—9 ſzázra. — Eggyüve vévén ezeket, a' ki költözött Regementbéli Tiſztekkel, leg fellyebb se teſznek többet négy — öt ezer embernél; igen nagy hát a' külömbség ezen helyes elö-adás, és némelly közönséges Leveleknek hirlelések között, mellyek négy 's öt ezerből, harmintz és negyven ezeret tsinálnak. — A' mi az Al-Katonákat illeti, kik vagy *Frantzia Orſzágból* menetenek ki, vagy más útakon módokon kerültek a' Frantzia Kir. Hertzegek' záſzlójaik alá, azt irja a' *Párisi* Ujság, hogy azoknak ſzáma még kevesebb a' Tiſztekénél; kevés reménységek lehet pedig eránttа a' Hertzegeknek, hogy rekrutázás által öregbíthessék Al-Katonáiknak ſzámát, minekutánna t. i. gátot vetettek annak a' Tsáſzár,

's más

's más Rendjei *Német Orſzágnak;* minek-okáért ha tsak a' külsö Hatalmasságok nem adják oda a' magok Seregeiket *) a' Frantzia Hertzegeknek: ke-

*) *A' Tsáſzár nem adja, mint tudni való: tehát az Oroſz, Dánus, és Svéd Udvarok sem, úgymint a' mellyek mind úgy nyilatkoztatták ki magokat, hogy ök a' Tsáſzár' lépéseihez fogják a' magokéit alkalmaztatni.*

Ezt bizonyítja közelébb a' *Bétsi* Fran. Követ *Noailles* Úr is, a' *Strasburgi* Polgár-Mesterhez Okt. 17-dikén botsátott Levelében, mellynek ide megy ki az értelme:

„Uram! Tegnap vóltam audientzián a' Tsáſzárnál, és azólta újra gyakorolhatom Követi tiſztségemet. Akartam ezt minél elöbb hirül adni az Úrnak azon Kurir által, kit *Párisba* küldök. Meg vagyok felöle győzettetve, hogy nagy örömmel fogja érteni az Úr, a' kivülről való ellenséges ſzándékoknak semmivé való lételét. A' *Bétsi* Udvar által adatott bölts példának, ſzükségesképpen nagy foganatja leſz Német Orſzágban; 's áldott bé-folyása más Udvarokra is 's a' t.“

A' *Pruſſziai* Királyról, azt irja egy *Strasburgi* Újság, hogy midön el olvasta vólna a' Fr. Király' Levelét, mellyben jelentette az, hogy elfogadta a' Konſtitutziót, így ſzóllott a' Levél' megadójához, *Berlini* Frantzia Követ *Mouſtier* Úrhoz: „Tsak el fogadja tehát a' Király a' Konſtitutziót! Nem jól tselekedett — hiſzem az én egéſz Seregem kéſzen lett vólna ſzolgálatjára; de már az, az egéſz dolgon fordítást tett, hogy el fogadta a' Konſtitutziót.“ Ez ha igaz is, tsak az belölle a' következés, a' mi ebböl: Ha Apánk meg nem hólt vólna, most is élne. — Már a' bezzeg más forma tudósítás, a' mit *Párisból* irnak: hogy

t. i.

keveset tehetnek ök magok emberségekből Fran. Orſzág ellen.

*** *** ***

Ha a' kéttséges futó hirek közzül is kiván valaki tudni valamit, ollyanok ezek: hogy a' Svéd Király, nem vette el a' Stokholmi Frantzia Követtöl, a' Konſtitutzió' el-fogadása eránt tett Jelentését a' Frantziák' Királlyának. — Hogy a' Saxoniai Válaſztó Hertzeg, haſzontalan mis másnak *nevezte a' Konſtitutziót. — Hogy az Oroſz Tsáſzárné ezt mondotta vólna a' Konſtitutziót bé mutató Frantzia Követnek: „Nem lehetett vala el fogadni XVI. Lajosnak a' Konſtitutziót, 's én el nem állok a' Frantzia Kir. Hertzegeknek tett igéretemtöl. — Hogy végre a' Spanyol Király illy nyilatkoztatást tett, az ö Udvaránál lévö Frantzia Miniſter elött: „Nem hihetem, hogy ſzabad lett vólna akkor XVI. Lajos, midön el-fogadta Konſtitutziót.“*

Elegyes Történetek.

Nandor-Fejérvára — mellynek meg-vétele olly nagy Öröm-innepet eſzközlött vala *Béts* Városában — Okt. 24-dikén jutott viſzont Török kézre.

Nevet-

---

t. i. említett *Mouſtier* Úr (kit viſſza hitt a' Frantzia Király *Berlinből Párisba)* igen baráttságos válaſzt vitt a' *Pruſſziai* Királytól, azon Levelére a' maga Királlyának, mellyben ez jelentést tett vólt a' Konſtitutzió' el-fogadása eránt a' *Berlini* Udvarnak.

Nevetni való. Egy Frantzia Ariſtokrátika-Újságból: Eggy Aſſzony, könyörgö Irást adott bé Okt. 22-dikén a' Nemzet-Gyülésének, mellyben azt panaſzlotta, hogy ötet díſztelen ábrázatja miá ki-vetették a' Gyülekezetből. — Az Aſſzony' ügyét által adta visgálás végett a' Gyülés a' *Szepítö* Deputátziónak.

A' Ns Magyar Testörzö Sereg' érdemes Szabójának *Ragáts* Urnak hólt hirét, 's háza' puſztúlását költötte oda le Magyar Orſzágban valamelly roſſz-akarója: pedig él, 's virágzik ez a' jó féle betsületes Ember, 's ajánlja is minden Hazaſiaknak hív ſzolgálatját.

Livóniában, és *Sibériában*, plánták' leveleiből kezdtek jó-féle papirosokat kéſziteni.

A' *Brabántziai* Rendek, még se ſzünnek meg ujjat-vonni a' Kormányſzékkel; pedig véghezment már rajtok Okt. 22-dikén egy gyalázatos exekútzió.

Avenióban el hitették a' Néppel, hogy véres könyvek görgenek ki a' Franciskánusoknál lévö B. Szüz' ſzemeiből, az Ekkléſiai dolgoknak Frantzia módra lejendö el-változása miá. Szörnyü zenebona lett tehát. A' Tanáts' Titoknokját *Lescuyer* Urat, ki egy fö eſzköze vólt annak, hogy *Avenió* meg-ſzünt *Romához* tartozni, 's Fr. Orſzággal eggyesíttetett; mellyre nézve kevéssel ez előtt tsak nem tényereken hordozták a' Lakosok: most meg-ragadta a' neki buzdúltt Nép, a' Franciskánusok' Templomába hurtzolta, 's ott öſzve-vagdalta és ſzurdosta; úgy hogy kevés idö alatt ki-ſzakadt a' lélek belöle.

Küldjük az *ff* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Novembernek 8-dik napján, 1-dik eſztendöben.

Béts.

A' múltt Vasárnap, két Német Orſzági uralkodó Püspökök, úgymint a' *Hildesheimi*, és *Paderborni* vettek Feudumot, Bíztosaik által ő Ts. Felségétől. Az elsö, tiz, a' második pedig tizenkét órakor; mellyre nézve kéttzer kellett ő Tsáſz. Felségének *Spanyol* köntösre vetkezni: mivelhogy pontban meg akarja tartani az úgy neveztetett *Inveſtiturával* eggyütt járó külsöségeket. Bóldogúltt *Józef* Tsáſzár, nem igen alkalmatlankodott vólt magának a' Spanyol öltözetnek fel-vételével; hanem bé-ült a' maga katonai forma-ruhájában a' Trónusba, 's úgy adta a' Feudumot.

A' *Páderborni* Püspök' Feudum-vétele után, audientziát adott ő Felsége némelly Uraságoknak, kik közzül való vólt Primás *Battyáni* ő Eminentziája is.

Nagy ſzámmal jelent meg tegnap az Udvar, a' játék-nézö helyben. Benn vóltak ugyan is mind ketten ő Tsáſz. 's Kir. Felségek; úgy nem különben *Ferentz* Fö Hertzeg is Feleségestöl; továbbá, a' *Coloniai* Válaſztó Hertzeg *Maximilián* Fö Hertzeg; 's Nádor-Ispány, *Józef*, *János*, és *Antal* Fö Hertzegek. A' jádzott Olaſz Operának neve: *Il Trionfo d' Amore (A' ſzerelem' gyözedelme)*. Foglalatja nem valamelly zürzavar vólt, mint tsak nem közönségeſſen ſzokott lenni az Olaſz *Opera buffáké;* hanem ſzép, és jó egéſzſzet formált. A' hozzá-való musikát, *Piedro Dutilieu*, a' ſzép *Tomeoni*' Férje kéſzítette.

Ma, úgymint Tsáſzár ő Felségének örvendetes Neve' napján, *Fürſtengröſſe (Fejedelmek' nagyſága)* nevü Darab fog jádzódni az Udvari Teátromban, nagy tántzal (Ballét) eggyütt, mellyet már tiz eſztendöktöl fogva nem adott az Udvar. — A' Tsáſzárné' ſzületése' napján (Nov. 24-dikén) fog elsö *Opera Seria (Énekes ſzomorú Játék)* jádzódni.

Minden órán le fog betegedni Gróf *Károlyi Józefné* ő Nagysága; ki is ha fel-kél a' gyermek-ágyból: le-megy *Bétsből* Gróf *Károlyi Józef* ő Nagysága lakni *Pestre*, hogy a' Fels. Kir. Helytartói Tanátsnál nyertt Titoknoki Hivatalát vólta-képpen folytathaſſa.

Kilentz hónapok alatt, mind édes Annyától, mind édes Attyától meg-foſztatott Gróf *Károlyi Józefné* ő Nagysága. Az édes Attya Gr. *Waldſtein* Úr, ezen hónapnak 6-dikán múlt ki a' Világból.

Stájer Orſzág' Kormányozója Gróf *Stürgk* ő Excellentziája is, a' napokban halálozott-meg.

Az Udvari Teátrom' Német Jádzóihoz, különös kegyeſſégét bizonyította meg ő Ts. 's Kir. Felsége: mert olly rendelést méltóztatott tenni felölök, hogy ők is az úgy nevezett *Pensio*-vételre alkalmatos Ts. 's Kir. Tiſztviselök' ſzáma közzül valók legyenek ezentúl, az az, bizonyos pénzbéli fizetések fog járni, ha nem jádzhatnak is többé; vagy ha magok meg-halnak: az Özvegyeiknek.

A' ſzép Mesterségek' Akademiájának Pártfogója Hertzeg *Kaunitz*, Státus-Vitze-Kántzelláriusa Gr. *Kobentzel* ő Excell. ájának ajánlotta az említett Akadémia' Présességét; Státus-Kántzelláriájabéli vólt Tanátsos B. *Sperges'* halála után; kiben, a' múlt Okt. 26-dikán, nagy Barátjoktól foſztattak-meg a' Tudományok, és Mesterségek.

Magyar

Magyar Országg.

Azt a' kárt, mellyet vallunk a' Nagy Emberéknek halálából, ki pótollyák némünémüképpen azoknak 's meg maradott irásaik: ugymint a' mellyekből hathatósan ki tündöklenek halálok után is az ő virtusaik 's követésekre serkenthetik meg a' késő Maradékot is. Illy Irását van szerentsénk közleni amaz Istent féltt, Hazáját és Királlyát szivessen szeretett 's a' maga Nemzeti nyelvét betsültt, tökélletesen értett és gyakorlott nagy Magyarnak Gróf *Károlyi* Antal ő Exc. jának: mellyet önnön maga készitett a' boldogúlt Méltóság, 's el mondott 1784-dik esz. ben, Aug. 16-dikán tartatott szék-újittó Gyülésében N. *Szathmár* Vármegyének;

Tek. Státusok és Rendek!

„Melly nagy, melly valóságos, melly érzékeny légyen örömöm mai napon, a' midőn ezen Ns Vármegyének Státusait 's Rendjeit, illy ditső munkálkodásra, törvényes Szék-épitésre, illy nagy számmal, illy vidám erőben, illy egyenes szivvel öszve-gyülni látom; köszönteni 's tisztelni adatik szerentsém: ki ki, a' ki bátor tsak nevemet esméri is, ei-hiheti. Mert ugyan is minden alkalmatosságban vidám szemmel néztem édes Nemzetemet, betsültem, tiszteltem, és szerettem.

Én úgy vélem, Tekin. Státusok! hogy főbb boldogságink közzé számlálhattyuk azt, hogy még Isten' jó-voltából, hajdani törvényes szoká-

sunk ſzerént magunk, a' kik egymást közelebbr
esmérjük, válaſzthatunk, köz-dolgainknak
rendelésére, el-intézésére Elöljárókat, 's Korm
nyozókat, ügyeinknek tökélletes és serény
el-végzésére alkalmatos Birákat, az el-rende
dolgok' végbe-vitelére gyorsan tellyesítö Tiſz
viselöket.

Edes Hazánknak arany ſzabadsággal virág
Törvénnyei, arra a' végre kéſzíttettek mint tudju
hogy, a' Nagy Isten' ditsössége nevekedjé
Nemesi ſzabadságunk fenn-tartassék; az eg
Nép, Királlyához engedelmes hívséggel kaptso
tassék; az erövel,- 's hatalommal viſſza-élök
agyarkodása 's dúlása ellen a' gyengébbek véde
mezteſſenek; az árvák, özvegyek gyámolittaſſanak
a' tökélletlenség záboláztassék, ki-irtassék: inne
látni való, melly egyenes ſzívvel, melly jól meg
gondoltt itélettel kelletik a' válaſztásban olly
nokra voksolnunk, kiknek életek, 's buzgóság
által a' Nagy Isten' ditsössége gyarapodjék, ele
ven hívségek által az egéſz Népnek ſzivében,
tsösségeſſen orſzágló Felséges Urunkhoz tartozó
hív engedelmes ſzeretet gyökereztessék; bölts,
és egyenes itéletjek által az Igazság ki-ſzolgál
tassék; serény, és elöre-látó munkálkodások
által, a' köz dolgok, 's rendelések tökélletteſſen
végbe-viteſſenek. Méltó tehát mai napi örömöm,
ha én mind ezen elö-ſzámláltt ditsösséges vé
gekre vezethetem, segíthetem ezen Nemes Vár
megyét.

Már huſzonhat eſztendös Fö Ispányságom
ban meg-öſzülvén, bátran igérhetem a' T. Státu
soknak, hogy kötelességem ſzerént ollyan Sze
'néllyeket adok eleikbe a' válaſztásra ('s a' mint
ſzoktuk mondani, kándidálok) a' millyeneket a'
Törvény rendel, és minden dolgokat körül-nézvén
alkalmatosoknak itélhetek.

Ezt

Ezt is rettegve tselekeſzem, mert tudom, helly nagy, Iſten elõtt ſzámadásom, ha igazán ivatalomban el nem járok, azért a' válaſztás- an is hasonló figyelmetességet, egyenes ſzivet tárek magamnak a' T. Státusoktól, mert tudja ki, hogy eggy léſzen ezen dologban mind a' ndidálónak, mind a' Válaſztónak ſzám- isa.

Szóllok már azokhoz, a' kik a' Tiſztségeket vállalják, és Hivatalomból ſzóllok, intem is ndnyájokat, hogy mivel magát ki ki jobban mérheti, mint én, azért ſzámot veſſen ki ki agával, minekelõtte Tiſztségét fel-vállalja: yon é elég erõs ſzive, hogy minden ſzemélly- ogatás nélkül az igazságot ki meri mondani? den alkalmatosságban elég arra-valósága és ssége, hogy Tiſztjében híven és serényen el- jon? mert én, hivatalom ſzerént mind a' rendes gést, mind a' hív és serény Tiſztviselést pontra om kivánni.

Talán több, és rendesebben öſzve-ſzedett kkal kellett vólna mind ezeket a' N. Vármenek eleibe tennem, ha a' puſzta ſzó a' tökélséggre indíthatna bennünket; de úgy tettzik, emberséges, egyenes ſzivü Hazafi ſzeretõ gyaroknak eleget mondottam."

A' Magyar Udvari Kamara, ezen hónapnak detétõl fogva külön Üléseket tart, a' Királyi tartó Tanátstól, *Széchén Sándor* õ Exc. nak üllése alatt. Az Al-Elölülõ Báró *Orczy László* Exc. ja, hat ezer forint fizetéssel. A' Királyi yeknek Folytatójával (*Cauſſarum Regalium* gzor) eggyütt tizeneggyen vagynak a' Kamarai látsosok; tizen a' Titoknokok, 's ugyan annyin Koncipisták.

A' *Munkátsi* Püspök' Megyéjebéli *Oroſzok* ett is, Nemzeti Oskolákat ſzándékozik fel-

állí-

Ezt

állíttatni ő Felsége. E' végett, eggy ollyan
nítót parantsol bé-vitetni az *Ungvári* közönsé
Nemzeti Oskolába, a' ki mind a' *Magyar*, m
az *Oroſz* nyelveket értse, 's a' helybéli Iffjú
nak tanítása mellett, Tanítókat is kéſzíttsen
említett fel-állítandó Oskolákba.

Frantzia Orſzág.

A' kik minden módon azon vagynak, mi
üzheſſenek tsúfot az új Polgári Alkotványból,
festik *Frantzia-i Orſzágot*: hogy annak egy
keserű bánatoknak gyáſz helye; más réſze
még mind ez ideig *Fúriák'* barlangja, me
a' lármás veſzekedéseknek, üldözésnek,
lésnek gonoſz lelke uralkodik. — Nem leh
gadni, hogy a' drágaság; a' polgári hitet le
's le nem tett Papok'követéséből ſzármazó fel-n
dása a' Népnek; 's az Orſzág' előbbi Kon
tziója' pártfogóinak egy felől; más felől
a' Közönséges-Társasági-Igazgatás
víttatóinak alattomban való ezer meg
terségeik nem kevés békételenségeket,
dásokat, és még véres tsatákat is eſzkö
itt amott mind ez ideig *Frantzia Orſzágban*
lyek méltán keserítik mind a' Királynak,
rálynénak, mind a' velek eggy értelemben
's az új Konſtitutzióhoz ſzivesen ragaſzkodó
jó Hazafiaknak is ſziveiket. — Ezeket ol
mekkel nézik a' Konſtitutzió' Ellenségi,
sokkal nagyobbat mutatnak a' valóságnál;
gyítva terjeſztik oſztán a' ki-költözött
bított bóldogtalan Frantziáknak is elejekbe,
annál nagyobb reménységet gerjeſſzenek
a' benn maradott Frantziákon való diad
kodás, és a' régi Konſtitutziónak viſſza-
eránt. De valóban, nehezen lehet abból
zeltt győzedelemből valami: mert ha ſzín
ſziv, 's egy lélek lakozna is azon Frant

kik a' magok Hazájok ellen kéſzülnek, ugyan hogy' reménylhetnének ök magok ereje által győzedelmet, holott hány ezered ſzerét teſzik ök a' Konſtitutzió' Barátinak, kik meg-esküdtek, hogy kéſzebbek meg-halni, mint *ſzabadon*, az az, a' Konſtitutzió ſzerént nem élni? Azonban nem ditsekedhetnek ök is (mint egy hiteles *Koblentzi* Levélből olvaſſuk) az arany eggyességgel: ſzakadás van az elsö és másod rangú, 's a' régi és újjabb Nemesség között; de a' tzél, 's annak elérése' módja eránt sintsenek eggy értelemben. Némellyek t. i. olly tulajdonképpen való hatalmat kivánnak bé vinni *Frantzia Orſzágba*, melly semmi más hatalommal meg nintsen elegyítve; mások pedig az *Angliai* Konſtitutziót. Egy réſz, ſzép ſzerént akar meg-alkudni, 's eggyességre lépni több Hazafi-társaikkal, kik benn maradtak az Orſzágban, és az új Konſtitutzióhoz ragaſzkodnak; más réſz ellenben, erőſzakkal ſzándékozik mindent fel-forgatni: 's ezek a' különböző értelmü Felek olly halálos gyülölséggel viseltetnek egymáshoz, mint ſzintén a' *Párisban* lévők. A' tiſztség után való ásitozás is, egy meg-oſztója a' ſziveknek. Ugy vadáſzák t. i. a' Frantzia Nemesek moſtan *Koblentzben* a' leg kiſſebb tiſztségeket is, mint vadáſzták néha napján *Verſáliában*. Illy kútfőből eredhetett az a' viaskodás is, melly nem régiben történt két *Koblentzi Frantzia* Nemesek között, eggyik vetélkedő Félnek halálával.

Az egyenetlenséghez járúl továbbá, a' pénznek ſzük volta. Volt ugyan az *Oroſz* Tsáſzárné, négy ſzáz ezer forint segittséggel a' *Frantzia* Hertzegekhez; de hogy tsak felénnyi summákat küldöttek vólna is más Udvarok, nem olvaſſuk: melly ha meg-történt vólna, vajmi régen ki-trombitálta vólna már azt a' *Neuwiedi* Ujság; — négy ſzáz ezer forint pedig nem soká ma-

maradhat meg eggy ollyan kaſſzában, mellyből annyit kell, vagy kellene ki-adni, mint a' *Frantzia* Hertzegek' kaſſzájából. — A' magok jövedelméből ugyan csak tehettek még eddig valamit a' *Frantzia* Hertzegek a' közönséges kaſſzába is; de ha nem érkezik pénzek az Orſzágból: mit teſznek azután mind a' magános, mind a' közönséges kaſſzába? Nem érkezik pedig ma hónap, a' mint vagynak a' környülállások. Már az öregebbik Testvérjére nézve a' Királynak, azt végezte Okt. 30-dikán a' Nemzet-Gyülése, hogy ha viſſza nem megy, a' Végzés' vétele után telendö két hónapoknak elötte az Orſzágba: elveſzti a' *Regensséghez* (Igazgatósághoz) való jussát, melly t. i. fogná ötet illetni a' Konſtitutzió ſzerént azon esetre, ha árván találna maradni a' Korona-Örököse olly idejében, mellyben nem vólna még alkalmatos a' Királyi Hatalomnak kiſzolgáltatására.

Az emlitett Végzést akarta kéttség kivül eltávoztatni a' Király azon Irása által, mellyet Okt. közepe táján útasított (mint már jelentettük) *Koblentzbe* a' maga Öttseihez. Olly kemény kifejezésekkel vólt ez a' Levél irva, hogy maga a' Státus-Tanáttsa kérte a' Királyt azoknak lágyitására; de a' Király semmit se változtatott rajtok. — Ellenkezö válaſzt kaptak, mint gondolták, tizen-négy hajdani Testörzök is, a' kik kiſzándékozván több Tiſzti Társaik után az Orſzágból, meg-kérdezték az Udvart, ha kedves dolgot fognának e tselekedni a' magok ki-költözése által? mert igen vastag *Nem*mel felelödött a' kérdésekre. — Hogy a' Királyné, ugyan azon egy Lélektöl vezéreltetik a' Királlyal eggyütt a' Konſtitutzióra nézve; vagy is inkább a' Királyné lelkesíti a' Királyt is, tudják már azt nem csak a' Konſtitutzió' Barátjai, hanem a' Konſtitutzió' Ellenségei is. Új bizonyságát adta ennek

a'

a' Királyné, *Lamballe* Aſſzonysághoz küldött Irása által, mellynek a' vólt az értelme: hogy ha oda nem haggya *Lamballe* Aſſzonyság *Koblentzet*, 's viſſza nem megy *Párisba*: más Dámát fog helyébe válaſztani a' Királyné, maga elsö udvari Dámájának.

Az adóra ügyelö Miniſter, olly jelentést tett Okt. 27-dikén a' Nemzet-Gyülésében, hogy 71 Oſztállyaiban az Orſzágnak (*Departement*) mind a' fekvö, mind pedig az ingó bingó jóſzágoktól fizetendö adó fel-oſztatott immár a' Lakosokra; 's megy a' fel-oſztott adó' summája két ſzáz hetven millió, három ſzáz negyven-három ezer nyóltz ſzáz Livrára; 's reményli, a' mint mondotta, hogy az el-késett tizenkét Oſztályok is kéſzen leſznek nehány hetek alatt az adó' fel-oſztásával, melly megy huſzonkét millió 656200 Livrára.

Török Birodalom.

Hogy egy nagy Birodalomban, mellyben tsupán a' félelem ſzüli az engedelmességet, ritkán lehet általán-fogva tökélletes tsendesség, könnyen lehetne azt képzelni, ha mindenkori példánk nem vólna is erre a' Török Birodalomban. Alig ültetheté le a' Nagy Úr *Asiában* azon Pártosokat, kik, *Mahomet'* minden hív követöinek boſſzújára, a' Török ſzent Várost *Mekkát* ſzándékoztak vala fel-prédálni: hát újra azt a' kedvetlen hirt veſzi onnan, hogy *Aleppo'* Lakosai fel-támadtak az új Kormányozó ellen, 's harmad napig tartott véres ütközet utánn, elverték azt minden Seregeivel eggyütt. — Szinte eggy idöben érkezett ö Nagy Uraságához *Afrikából* az a' ſzomorító tudósítás, hogy a' mi megmaradt *Egyiptomban* a' puſztító döghaláltól, elfoglalták *Ibrahim* és *Muráth* pártos Bégek, kik régoltától fogva vonnak már ujjat a' *Portával*; 's ám-

's ámbár nehány izben orrokra buktatta is őket a' *Porta*, de ők fel-vántzorogván (tápáſzkodván) újra ſzem-igyet vettek, 's megént belé-kötöttek a' *Portába*. Kivált midőn értésekre esett vólna a' múltt September tájján, hogy tsak magában *Kairóban* (*Egyiptom*' fő Városában) nehány hónapok alatt két ſzáz ezer Emberek hóltanak el, a' kik között tizenkét *Begek*, és huſz ezer *Mamelukok* (testőrző Katonák) vóltak; minden ellent-állás nélkül bé mentek *Kairó* Városába, 's magokhoz vették az egéſz Tartománynak igazgatását.

Elegyes Történetek.

Brandenburgia. A' *Berlini* vólt Török Követ' Követtségének ideje, el-tölt ezen hónapnak kezdetével. — A' lovas Pattantyúsoknak egy réſze, melly *Landsbergben* vagyon, egéſz hadi kéſzületében marad a' télen által; a' *Pruſſzia*' Tartománnyából viſſza érkezett ágyú-hordó lovakat se adják el. Miért? — *az okával nem ſzolgálhatunk.*

Nem ditsekedés az, midőn egy jó ſzivü Hazafi ſzóval is ki-jelenti kedves Hazája iránt viseltető buzgó indúlatját; vágy ha ditsekedés — nemes ditsekedés. — Nem félünk tehát mi is, (kiknek ſzives igyekezetünket különben is sokan esmérik már, Hazánknak jól gondolkodó Fiai közzül) valamelly alatsonsággal való vádoltatástól, ha meg-újjítjuk ezt a' vallástételt magunk felől, hogy minékünk semmi költség nem tettzik soknak, és semmi fáradtság terhesnek, valamivel tsak Hazánknak ſzenteltt munkánkat tökélletesíthetjük. — Ezen tzélnak el-érését tárgyazó eſzközeink közzé ſzámláljuk méltán a' leg-jobb *Frantzia* és *Német* folyó Irásoknak, 's Újságoknak költséges bé-ſzerzését; 's ezekből az ollyatén elő-adásoknak, és tárgyaknak munkás ki-

ſze-

ſzemelését, mellyekkel Nemzetünknek esméretét haſznosan gyönyörködtetve nevelhetjük. — Tsak most ese értésünkre, hogy a' *Gothai* Német Újságnak Szerzője, Tanátsos *Becker* Úr, — ez a' tanúltt, 's jó ſzivü Barátja az Emberi Nemzetnek, ki a' *Szükségben segítö Könyvet* ſzerzette, 's a' ki kezdte vólt 1782-ben ki-adni, *a' Nevelök', és az Iffjúság' ſzámára kéſzültt Deſſaui* haſznos Újságot. — Leg ottan igyekeztünk ezen nagy érdemü Tudósnak mostani betses folyó munkáját is, az említett *Gothai Újságot* meg-esmérni. Sok ſzép dolgokat találtunk benne. Szemünkbe tünt kiváltképpen egy darab, mellynek többet felénél a' Szép Nemből való Olvasóihoz intézett a' Szerzö. Elö-adásának ezt tette eleibe *Jéſus Sirák'* ſzavaiból: „*Jól járt, a' kinek jó Feleſége vagyon; meg-hoſſzabbítja ez az ö életét. Örömére van a' maga Férjének, a' ſzemesen gazdaſſzonykodó Feleség, 's ſzép tsendeſſé teſzi annak életét. Nemes ajándék a' jó Feleség, melly annak adatik, ki az Iſtent féli. Akár gazdag, akár ſzegény legyen ö: vigaſztalására vagyon ez néki, 's mindenkor jó kedvüvé teſzi ötet. A' millyen ékeſſége az Úr' magas Egének a' fel-jött Nap: olly díſzére vagyon a' maga Házának a' jó Feleség.*" Eddig vagynak a' *Sirák'* ſzavai. Következnek *Becker* Úr' ſzavai: „Régen nem tétetett már fel Aſſzonyi érdem' példája ezen Levelekben, mivel a' Szép Nemnek virtusai rend ſzerént alattomban, és tsendesen munkálódnak, mint a' *terméſzet;* söt nem is érdemlenek azok leg-ottan ditséretet, mihelyest ennek vadáſzásából láttatják magokat a' Világ elött. Annyira is meg-romlott már, oh fájdalom! a' pallérozott Világnak ízlése, hogy az Aſſzonyi Nemnek tulajdonképpen-való virtusai, minémüek a' nagyra-héjjazás-nélkül-való kedves maga-alkalmaztatás, az alázatosság, ſzemérmetesség, gazdaſſzonykodás, gondosság,

gyer-

gyermek-ſzeretet, tsendes víg-kedvüség 's a' t. a' melly virtusokat értett *Sirák* is, a' fenn megditsértt jó Feleség' tulajdonságai alatt, az alatsonyabb rendü Aſſzonyokat illetö minémüségeknek itéltetnek; a' nagyobb ſzületésü Dámáktól ellenben férjfiúi tudományokat és talentomokat kivánnak, 's tsudállyák bennek, ha bár melly tsekély réſzt vettek légyen is ezek az említett tudományokból, és talentomokból, azokat mindazáltal még a' leg-nagyobb Társaságokban is nemes ſzemérmetlenséggel mutogatják minden tartózkodás nélkül. A' valóságos tökélletességei azonban a' ſzép Nemnek nagyon sokſzor mennek feledékenységbe, még akkor is, ha az Isteni Gond-viselés bövebb alkalmatosságot nyújtott azoknak, tehettségek' haſználására, 's azon áldásnak, mellyet egy jó Feleség, és Anya elſzközöl a' maga Házának, a' Városokra is, 's Helységekre, és Falukra való ki-áraſztására. Nagy gyönyörüségemre vagyon tehát, hogy eggy illyen példát terjeſzthetek elejekbe Olvasó Aſſzonyaimnak; jóllehet nem a' mi *Német* Hazánkból, hanem *Magyar Orſzágból* való a' példa.

Szarvasi Evang. Predikátor I. *Theſchedik* Úr' néhai kedves Felesége *Markovitz Therésia* Aſſzont hozza fel példáúl *Becker* Úr, a' kinek ritka, és igen példás tökélletességeit hogy annál jobb móddal elö-adhatná, le-rajzolta eleven ſzinekkel T. *Theſchedik* Úrnak hazafiúi ſzives törekedéseit *), 's meg-

*) *Ezekröl nem tsak egyſzer emlékeztünk már mi, Munkánknak most folyó ötödik Réſzében; el nem múlattuk vólna mindazáltal közleni a'* Becker *Úr' elö-adását is, mivelhogy sok vagyon abban ollyan, a' mit még mi meg nem irtunk, hanemha reménységünk vólna, hogy min-*

's meg-mutatta, hogy mind azokhoz tellyes ereje ſzerént való Társ vólt a' meg-nevezett néhai jó Aſſzonyság; kiről így ir továbbá: „Örömmel mondhatom, hogy ſzerentsém vólt nékem 1790-ben, tulajdon házamnál látni ezen meg-bóldogúlt Aſſzonyságot, a' maga derék Férjével eggyütt. Szinte különböző nemű Válóságnak láttzott ő, mint a' mi Aſſzonyaink. — Az a' Pátriárchai Eggyügyüség, mellyet le-ir *Gesner* a' maga *Idylliumaiban*, a' haſznos foglalatosságokban való maga-gyakorlás által meg-világosodott értelem; a' jónak mindúntalan nagyobb mértékben-való ki-tanulására 's tselekedésére vágyodó ſzives törekedés; a' jó Anyai érzékeny ſziv, 's a' valóságos tiſzteleten fundáltatott Férj-ſzeretet vóltak az ötet tzimerező tulajdonságok.

Még tsak ezt iktatjuk ide, *Becker* Úr' Irásából:

„Olly reménységgel útaztak, úgymond, T. *Theſchedik* Úr 's a' Felesége 1790-ben *Német Országba*, hogy azon gyönyörű dolgokat, mellyeket olvastak a' mi *Oekonomiko-Politiko-Paedagogika* Irásainkban, 's réſz ſzerént magok is megpróbálták már otthonn, és úgy találták, majd itt nálunk leg-nagyobb virágjokban fogják látni azo-

---

minden órán közölhetjük vólta-képpen-való Hiſtoriáját a' Szarvasi Oekonómika Otkolának, mellyet már tizen-eggy eſztendöktöl fogva tart fenn T. Theſchedik *Úr. Ez az áldott Hazaſi fel-küldötte ſzámunkra az említett Hiſtoriát illy reá-irással:* A' Hadi és más nevezetes Történetek' Iróinak; *de mi mind a' mái napig se vehettük, mert a'* Magyar Kurir *vólt meg-kérve az által-adása eránt.*

azokat; 's ugyan abból a' hiedelemből Német Orſzágban ſzándékoztak hagyni eggyik Fijokat, hogy többre meheſſen az itt, mint ök magok mehettek. A' míg én hozzám jöttek, nem találták, a' mit kerestek; 's a' midön én igazán meg-vallottam vólna, hogy bizony ha tovább menek is, még se fogják annyi láttatját és vóltaképpen-való sikerét tapaſztalni sehol is a' mi hires Oskoláinkban, a' ſzóval való oktatásnak: mint a' mennyit ök magok vittek már ótthonn véghez; így ſzóllott erre a' meg-bóldogúlt Aſſzony: „*Nem meg-mondtam é én azt még otthonn az Uramnak* (így nevezte a' Magyar Orſzági ſzokás ſzerént a' maga Férjét) *hogy nem is mind úgy fog a' még talán lenni, a' mint a' tanúltt Emberek irták.*"

Tudományi Dolgok.

Közelébbi Levelünkben említett *Neues Ungriſches Magazin (Uj Magyar Tár)* nevezetü folyó Munkájából Ns *Vindiſch* Urnak, ki-jött immár az elsö Szakaſz *Betsben*, *Alberti Ignátz'* betüivel, kis nyoltzad rétben, ſzép fejér papiroson. Az árra 17 kr. Ugyan ennyi leſſz ezentúl is az árra minden Szakaſznak; hanem a' Rajzolatokért, mellyek ez vagy amaz Szakaſzhoz járúlnak, különöſſen fog fizetödni. Négy Szakaſzok teſznek egy Kötetet, a' hozzájok kéſzítendö laistrommal eggyütt.

Az Erdélyi Kéz-Irásban lévö Történet-Iróknak Eſztendö Szám-ſzerént való Laiſtroma.

1490-dik Eſztendöben circiter, *Káſzon-Szék' erdete.*

1505-dik Eſztendeig, *Maros-Szék' Tiſztei, Nemek, és Ágok ſzerént,*

1500-

1500-dik Eſztendöben, *Anonymi Chronologia Rerum Hungaricarum, et Transylvanicarum.*

1505-dik Eſztendöben, *Mathias Nagy, de Origine Siculorum. Verantii Epiſcopi Epiſtolae de rebus ſui temporis. Cardinalis Martinusii Proceſſus.*

1556-dik Eſztendöben, *Bánffy Gergely Iffjabb János Király' Uttya Sulimánhoz.*

1520—1561. *Oſtermeyeri Chronicon.*

1576. *Balog Ferentz' napló Könyve.*

997—1585. *Simonis Maſſa Coronenſis Chronicon Transylvaniae.*

1599. *Circiter, Veidenfelſeri Hiſtoria, Sigismundi Báthori.*

1600. *Auszug aus dem Meſchner Marcht - Buch zur Vaterlaendiſchen Geſchichte des 17-ten Jahrhunderts.*

1602. *Andreae Guneſch Geſchichte der Valachiſchen Fürſten.*

1602. *Andreae Guneſch Expeditio Schwimmeriana.*

1602. *Hiſtoria Obſidionis Biſtricienſis per Baſiam.*

1593—1602. *Petri Bánffy Coronenſis Diarium cum continuatione usque ad Annum 1661.*

1598—1605. *Nevetlen Kronika.*

1599—1605. *Georgii Krauſs Superintendentis ausführliches Verzeichniſs des Elendes vom Jahr 1599—1602.*

1490—1606. *Ambroſius Simmigianus.*

1520—1607. *Davidis Hermann Paſtoris Varlakenſis Annales Politici.*
Ruina Transylvaniae.

1607.

1607. *Botskai István' Testamentoma.*

1526—1608. *Szamosközi Pentades.*

1610. *Anonymi Chronologia Rerum Hungaricarum a Nato Chriſto ad Annum* 1610.

1599—1611. *Michaël Seibiger aus Chronſtadt Anmerkungen.*

1570—1611. *Simonis Nösner Diarium.*

1594—1612. *Hídvégi Mikó Ferentz, Erdély Orſzágának siralmas Változása.*

1569—1612. *Michaëlis Weiſs Diarium rerum ſua aetate in Transylvania geſtarum.*

1610—1613. *Brevis Conſignatio tumultuum bellicorum.*

1613—1617. *Andreae Hegyes Diarium.*

1600—1618. *Dominici Benkner Chronicon, ſeu Diarium ſub titulo Annotationes Hiſtoricae.*

1586—1619. *Marci Fuchs Paſtoris Coronenſis Chronicon, ſeu Annales Rerum Hungaricarum, ſeu Tranſilvanicarum.*

1619. *Benkö Máté Napló Könyve, a' Fényes Portához való Követtségről.*

1588—1620. *Laskai János Diáriuma.*
Szalárdi siralmas Kronikája.
Stephani Böjtenis de rebus geſtis Magni Gabrielis Bethlen.

Küldjük a' *h h* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Novembernek 15-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Bétsi.

II. Leopold jó Fejedelmünknek ditsö Neve' Napját, olly ſzámmal kivánta vólna innepleni a' *Bétsi* Publikum a' játék-nézö helyben, hogy ha három vagy négy annyi nagyságú lett vólna is az Udvari Teátrom, még is meg telt vólna örvendezö sokasággal. Már dél-utánni 3 óra után mindjárt kezdett seregleni a' Nép a' Teátromhoz; de ennek minden ajtajaihoz jó eleve fegyveres Granatérosok állíttattak: tsak késöbben kezdett bé-botsátgattatni a' Nép bizonyos ſzakaſzokban. Olly rakva vólt a' Teátrom, hogy alig tudott az ember még tsak mottzanni is. Hét óra elött meg jelent a' Tsáſzárné, a' Fö-Hertzegekkel 's Hertzegnékkel a' Lozséban. Azt vélvén a' Nép, hogy Tsáſzár ö Felsége is bé érkezett: noſſza reá kezdi a' tapsolást, és *vivát* kiáltozást; de meg-tsalattatott. Mert maga ö Felsége késöbben jött bé: a' midön tehát új tapsolások, 's *éllyen* kiáltások töltötték bé a' játék-nézö helyet. Mind a' játék, mind a' tántz igen pompás vólt. A' játékot *Ziegler* nevezetü Jádzó kéſzítette, egyeneſſen ezen jeles alkalmatosságra. A' tántznak neve: *Il Capitaneo Cook alli Ottaiti (Kook Kapitány az Otahitáknál).* Szinte tizeneggy óráig tartott a' két rendbéli múlattság. A' Dámák, és Gavallérok mind innepi köntösökben jöttek ez nap a' Teátromba. A' sok drága kövek tündöklöttek minden-felé, a' Dámák' fejeiken, és nyakaikon.

A' *Budán* tartatott *Reformáta Synodusnak* Küldöttjei, úgymint: Gróf *Teleky Jósef*, 's Gróf *Ráday Gedeon* ö Nagyságok; és TT. *Kármán*, 's *Szöke*, *Losontzi*, és *Rimaſzombati* Predikátor Urak tegnap délutánni 3 órakor vóltak audientzián ö Felségénél. Fontos rövidségü Beſzédet tartott Gr. *Teleky Jósef* ö Nagysága a' Felséghez; ki is igen nagy kegyességét tapaſztaltatta a' Küldött

Urakkal, mintegy másfél fertályig tartott beſzélgetése közben.

Az Evangélikus Deputátus Urak is kiknek Fejek M. *Balogh* Péter Ur, egéſſz ſzámmal itt leſznek minden órán.

Kivánván ö Felsége, fa dolgából segíteni a' ſzegénységen, olly kegyelmes rendelést adott ki ezen hónapnak 12-dikén, hogy a' ki meg tudja bizonyítani a' Plébános, Biró, vagy a' ſzegényekre vigyázó Személynek irásával, hogy ö ſzegény, harmintz krajtzárral oltsóbban kap eggy öl fát, mint közönségeſſen ki van ſzabva eggy ölnek az árra; és ha egéſſz ölet nem ſzerezhetne: fél, sőt egy negyed-réſz ölet is kaphat ezentúl.

Ferentz Fő Hertzeg' kedves Hitvesének bóldog ſzüléséért, minden Szentegyházakban tartatnak immár a' ſzokott könyörgések.

A' millyen ſzerentsétlen vólt, két elöbbeni terhével Gróf *Károlyi Józsefné* ö Nagysága: ſzintén olly ſzerentsés vala a' harmadikkal. Mert a' múlt Kedden délután eggy ép, és virgontz Kisaſſzonykát ſzült a' világra.

A' múlt Hétfön, estvéli hét és nyoltz óra között, egy meg-öletett Férjfi találtatott a' Városnak *Stubenthor* nevü kapujánál. Tegnap ismét azt kénteleníttettünk hallani, hogy a' *Mariahilf* nevü külsö Városban egy meg-öletett Aſſzony-ſzemélyre akadtak.

Talám majd jobb karban fog lenni a' közbátorság: ha az a' végett fel-állíttatott új Tiſztviselök hozzá fognak ezen hónapnak 20-dikán hivataljoknak, az elejekbe adott bölts sinórmérték ſzerént való folytatásához.

Az *Eſzterházy* fényes Hertzegi Házból, új ditsösség háromlik a' Magyar Királyi Testőrző Nemes Seregre: mert már nem csak Fő Kapitányát tiſztelheti az *Eſzterházy Antal* ö Hertzegségében; hanem Al-Hadnaggyát is Illjú *Eſzterházy Mik-*

Miklós Hertzeg' ſzeméllyében, úgymint a' ki F. Urunk' engedelméből, meg-vette Oberſtl. *Soki* Urtól húſz ezer forinton a' tiſztségét, 's már folytatja is.

Következendö fontos mondást olvasunk a' többek között *Esópus'* mesés Könyvében, mellyet *Fedrus* deák versekbe foglalt: *Humiles laborant, ubi Potentes diſſident. A' Nagyok' tzivakodásából, a' Kiſſebbekre háromlik a' veſzélly.* Ennek igazságát, sok régi 's újjabb példák bizonyitják. — Artalmokra vagyon az a' Tanúlóknak is, ha veſzekednek a' Tanitók egymással, kivált az ollyan nagyobb, és kiſſebb Oskolákban, mellyekben néminémü *Despotismus* uralkodik. Haſznokra vagyon ellenben a' Tanúlóknak, ha a' Tanitók vetélkedni tartoznak egymással. Bizonyság ennek, a' *Bétsi* Universitásban *Fizikát* tanúló Iffjúság. Történt t. i., hogy a' *Fizika'* rendes Tanitója, Tiſztelendö *Ambſchel* Úr eránt vád ment nehány izben a' Tudományi Dolgokra ügyelö Kommiſſzióhoz. Kiváltképpen azzal vádoltatott, hogy nem ſzépen bán Tanítvánnyaival, 's nem idejében teſzi az *experimentumokat.* Ö Felsége, az által akart a' hibán orvosolni, hogy említett T. *Ambſchel* Úr mellé, Tiſztelendö *Döttler* Urat állította mellesleg-való *(extraordinarius)* Tanítónak a' *Fizikában.* Már moſt mind Tiſz. *Ambſchel*, mind Tiſz. *Döttler* Urak tanítják a' *Természetről való Tudományt (Fizikát);* és mivel a' Tanúlók kedvek ſzerént járhatják vagy eggyiknek, vagy másiknak a' Letzkéjét: igen nagy a' nemes vetélkedés a' két Tanítók között — igyekezvén nevelni mindenik, Tanítvánnyainak ſzámát.

Az *Erdélyi* Kántzelláriáról eggy Udvari Tanátsos, Titoknok, és Kontzipiſta Urak rendeltettek az itt lévö Udvari Kamarához.

Magyar Orſzág.

Néhai Gróf *Károlyi Antal* ö Kegyelmessége' követésre méltó tökélletességeinek, mellyeket közelébbi Levelünkben magaſztaltunk, nyilvánvaló bizonysága, 's ſzóló tanúja az itt következö rövid summája is azon Beſzédnek, mellyet maga kéſzített az említett Méltóság, 's el-mondott 1790-dik eſztendöben, Sz. György Hnvának 12-dikén, Ns *Szathmár-Vármegye'* Szék-újjító Gyülésében:

Tek. Státusok és Rendek!

„Hogy a' T. Státusokat és Rendeket, hoſzſzasbb mintegy ſzámkivetésem után, mai napon illy ſzámosan, illy vidám eröben, 's igaz Hazafi ſzeretettöl lelkesítletve, adatik ſzerentsém tiſztelni 's köſzönteni, újjúl azon érzékeny örömöm, mellyel mind fejenként, mint közönséges öſzve gyülésekben ſzoktam fogadni, 's tiſztelni; újjúl tartozó hálaadatosságom azon jó-voltokért, hogy engemet betses Levelek által, törvényes Fö-Iſpányi Tiſztviselésemre viſſza hivni, most pedig illy Hazafi-ſzeretettel újra bé-fogadni méltóztattak. Ezer hat ſzáz negyven kilentzedik Eſztendötöl fogva, úgy birták nevemet viseltt boldogúltt Eleim ezen Nemes Vármegyének Fö-Iſpányi Kormánnyát, hogy birták egyſzersmind a' ſzivét is. El múlt már harmintzkét eſztendeje, hogy én Iffjúságomnak zsengéjében, ezen ſzékembe törvényes módon ültettettem. Eleven emlékezetemben vagyon, miként támogattattam mind úntalan a' Tek. Státusoknak és Rendeknek bölts tanáttsokkal, a' törvényes Igazságnak ki-ſzolgáltatásában: a' köz jónak serény elö-mozdításában, a' nagy Isten ditsössége' elö-mozdításában, a' jó erkölts' gyarapításában, 's a' ſzegény adófizetö Népnek bóldogításában.

Nagy

Nagy gyönyörüségemet találtam mindenkor, nyájas baráttságokban, míglen az időnek mostoha volta, előbbeni bóldog sorsomat el nem enyéſztette. Nem nézhettem tehát belső fájdalom nélkül a' régiek' el-múlását, 's Törvényeinknek bomlását, mellyeknek árnyéka alatt ſzinte 900 eſztendeje már, hogy Hazánkat nyugodva birtuk, vagy ha Ellenségeinktől meg támadtatott, vitézül óltalmaztuk. Jó vólt a'mi Orſzágunknak Konſtitutziója: mert fenn maraſztotta arany ſzabadságunkat; fényességben tartotta nevünket, 's bátorságban tulajdoninkat; meg kell tehát ezt be. tsülnünk, 's azon legyünk, hogy Konſtitutziónkat okos, és mértékletes móddal állandóvá tehessük.

Nyomos reménységünk lehet ezen ditső végnek el-éréséhez, midőn az Úr Isten' irgalma olly jó, egyenes ſzivű, a' ki-ſzolgáltatásnak módját értő, és a' Népeknek bóldogítását ſzomjúhozó Fejedelmet láttzatik igérni, a' ki Hazánk' dolgainak törvényes lábra való állításokban gyönyörüségét találja; 's ezen nagy tzélnak eſzközlésére ölzve kaptsollya királyi erejét, a' mi igyekezetünkkel.

Törekedem én is, a' T. Státusoknak bölts, és egyenes tanáts-adásaik által támogattatván, egy haſznos eſzköze lenni bóldogíttatásunknak: mert ſzeretni tartozom, ſzerettem mindenkor, ſzeretem is édes Nemzetemet."

Királyi Tanátsos Mélt. *Balogh Péter* Úr ő Nagysága, ezen hónapnak 9-dikén iktattatott bé Ns *Torontál Vármegyei* Fő-Ispányságába. Más nap úgymint 10-ken ſzékújjító Gyülést tartott.

A' *Peſti* Zsinat' Nemes gondolkozása módjának, eggy tsalhatatlan jele a' többek között azon végzése is, melly által, néhai *Droſzdik* Agens Urnak az Evangelika Ekklésiák körül, harmintz egéſz eſztendőkig el követett ſzives fárado-

dozásait, még özvegy Feleségében is meg akarta jutalmaztatni. Az emlitett végzés ſzerént t. i. *Droſzdikné* Aſſzonyságnak adódik ezen eſztendöben nyóltz ſzáz forint az Agensi rendes fizetés böl: négy ſzáz pedig az Evangélika Ekklésiák *Bétsi* új Agensének T. *Zitkovſzky* Urnak. Ezentúl minden eſztendöben két ſzáz forintot fog kapni hóltig az Özvegy: melly summának fele, úgymint ſzáz forint, az Agensi rendes fizetésböl fog kitelni. E' ſzerént, T. *Zitkovſzky* Urnak tizen-egy ſzáz forintja fog járni eſztendönként.

Somogy Vármegyében, az *Eötvöskónyi* határon következendö rend-kivül-való ſzomorú eset történt a' múlt hónapban: Egy Juhász-bojtár gubatsot hordott rakásba egy fa-oduhoz, az erdö' ſzélére. Midön már elegendönek találta egyſzeri el-vitelre a' gubattsát, tariſznyára akarta rakni; de a' mint egykor le-kajlott vólna kéttség kivül tátott ſzájjal, bé-repült egy darás a' ſzájába, 's nyelve' tövébe ereſztette a' fúlánkot. Siettett vitſza tanyájához a' ſzerentsétlen Iffjú; de mire oda ért, annyira meg-dagadt a' nyelve, hogy alig érthetö keserves hanggal tsak ezt nyöghette ki: *a' darázs — darázs* — 's minek-utánna földre vetett ſzürén még nehány pertzentésekig fetrengett vólna ezentúl: torka egéſzen bé-dagadott, 's nagy kinok között megfúlt.

Svéd Orſzág. A' melly Kötés Okt. 17-dikén kéſzült meg a' *Svéd*, és *Oroſz* Udvarok között *Stokholmban*, 19-diken pedig a' Király' alól-irásával is meg-erössittetett, hufzadikon küldettetett el *Pétersburgba* a' Tsáſzárné' helybe-hagyása végett. Ezen Kötésnek foglalatját nem lehet még moſt bizonyosan tudni.

A' Hazájokon kivül lévö *Frantzia* Hertzegek' Küldöttjét B. *d' Eſcartot* olly tekintetben tartja a' *Svéd* Király, mint ſzintén valóságos Frantzia Mini-

Miniſtert; ellenben a' *Párisi* Udvar' Bíztosát *Gauſſin* Urat nem esméri Frantzia Bíztosnak: mellyre nézve nem is vihette ez bé ſzemélyeſſen ö *Svéd* Felségéhez azon Irását a' maga Királyának, mellyben jelentette *XVI. Lajos* az új Konſtitutziónak általa lett el-fogadtatását; hanem tsak a' Státus-Titoknokjához *Frank* Úrhoz küldötte, a' kitöl, ismét viſſza kapta *Gauſſin* Úr, Királlya' jelentését következendö irással: „Státus Titolnokja Ns *Frank*, Frantzia Bíztos Ns *Gauſſin* Urtól egy pakétot vett mai napon, mellynek petsétjén ez a' reá-irás olvastatott: *Miſſion de France en Suede (Frantzia Orſzágnak küldése Svéd Orſzágba.)* De mivel a' Királynak rabságára nézve sem *Svéd*, sem *Oroſz Orſzág* meg nem esméri a' *Frantzia* Küldést (*Miſſion*); erre nézve világos parantsolatja vagyon néki a' Királytól a' maga Urától, hogy a' pakétot küldje viſſza fel-bontatlan *Gauſſin* Úrhoz, 's egyſzersmind jelentse meg, hogy ezen tárgy eránt való minden további levelezés eggyátallyában ſzükségtelen." *Drottingholmban*, Okt. 8-dikán 1791.

(Tudósíttatván erröl a' *Frantziák*' Királlya, meg iratta *Stokholmba* a' maga Biztosának *Gauſſin* Urnak, hogy még egyſzer kérjen audientziát a' *Svéd* Királytól; és ha ekkor sem fogna a' Király eleibe botsáttani: haggya ott leg ottan *Stokholm* Városát.)

Nehány eſztendökkel ez elött, arra fotdította *Guſtáv* minden eſzét 's erejét, hogy a' maga Orſzágának Nagyobbjait le-billenthelſe igen magas poltzokról; a' nemességgel nem biró köz Népet ellenben fel-emelhelſe a' porból, mellyben fetrengett: moſt ellenkezö gondolatokkal láttatik lenni *Frantzia Orſzágra* nézve.

Frantzia Orſzág.

A' Frantzia tengeri erönek moſtani állapotjáról következendö jelentést tett a' tengeri dol-

gok-

gokra ügyelö Miniſter *Bertrand* Úr, Októbernek 31-dikén:

„Soha se vólt, úgymond, olly derekas állapotban a' Frantzia hajós Sereg, mint moſt. A' haſzna-vehetö hadi hajóknak ſzáma rá-megy 146-ra, mellyek között nyoltzvan hat elsö nagyságúak vagynak. Nyoltzvan ezerböl állanak a' kéſzen lévö tengeri Tiſztek, Katonák, és Hajós-Legények. Negyven millió, öt ſzáz ezer Livrák rendeltettek a' hajós Sereg' ſzámára; rend kivül pedig tiz millió: és még mind öſzve nem mentfel több az említett summából huſzonöt milliónál. — — Jelentette ezentúl, az *Algiri Dejnek* ellenséges ſzándékát (erröl bövebben fogunk oda alább ſzóllani), mellyre nézve haſznos rendeléseket küldött a' Király a' ki-kötö helyekbe. — Végre, kérte *Bertrand* Úr a' Nemzet-Gyülését, hogy a' mi hijjával vólna még a' tengeri dolgoknak el-intézése, hajtaná tökélletességre; melly kérelem által adatott a' tengeri dolgokra ügyelö Deputátziónak.

Bertrand Úr után, ſzóllott a' külsö dolgokra ügyeltt Miniſter *Montmorin* Úr, 's elö-adta, miben légyen *Frantzia Orſzág*' állapotja a' külsö Hatalmasságokra nézve: melly elö-adásnak ide ment ki summásan az értelme: „*Romából*, úgy mond, semmi válaſz nem érkezett még, a' Konſtitutziónak el fogadása eránt tett Királyi Jelentésre. A' Tsáſzár, az *Angliai*, és *Pruſſziai* Királyok, *Hollandia*, a' *Saxoniai*, 's *Bipontumi (Zweybrücken)* Házak; a' *Brüſſzeli* Kormányſzék; továbbá a' *Tigurumi (Zürich)*, és *Genevai (Genf)* Közönséges Társaságok, baráttságos indúlatjokat tették nyilván-valóvá a' *Frantzia* Király, és a' Nemzet eránt.

(A' Svéd Udvarral való állapotról tett jelentése Montmorin Úrnak azt foglalta magában, a' mi böven ki van oda alább téve Svéd Orſzág' rubrikája alatt).

A'

A' *Spanyol* Minister, *Florida Blanca*, olly nyilatkoztatást tett Királlya felöl, hogy a' melly Irásokat úgy küld mostanában *Madritba* a' *Frantzia* Király, mint Fejedelem: nem tarthatja azokat ö Katholika Felsége szabad származásúaknak; nints azonban szándéka, magát a' Fr. dolgokba elegyíteni.

A' *Trieri* Választó Hertzeg azt válaszolta, hogy ötet nagyon érdekli a' *Frantzia* Király', 's Kir. Ház' sorsa; hanem még most nem szakaszthatja félbe halgatását.

A' *Moguntziai*, *Pétersburgi*, *Koppenhágai*, *Nápolyi*, *Turini*, és *Bonni (Kolóniai)* Udvaroktól nem érkezett még felelet.

Ezek után, eleibe terjesztette a' Nemzet-Gyülésének *Montmorin* Úr, a' békességnek fenntartását, 's meg-erössítését tárgyazó tulajdon gondolatit. Utólly ára jelentette, hogy ö már véget vetett a' maga Minisztérségének, a' Király' meg-eggyezéséből.

Elegyes Történetek.

Ö Ts. 's K. Fels. *Konstántz.* Követjét B. *Herbert;* és az elötte el-ment Ts. 's K. Tolmáts *Tesia* Urat nagy indúlattal fogadta a' *Porta.*

Jól esett a' *Portának* a' Békesség; mert vajmi nem jó renden vólt a' szénája *Európában:* de melly rosz karban lettek légyen dolgai kevéssel a' had elött *Asiában* is, meg tettzik az itt következö Levélböl, melly Jul. 22-kén útasittatott *Aleppóból:*

„Rút világ van a' mi környékeinken. Az itt lévö *Jantsárokra*, és *Seriffekre* nyomos parantsolatokat küldött a' *Porta*, hogy mennének az *Európai* Sereghez; de mivel a' *Seriffek* közzül (kik mintegy hatvan ezeren vóltak) egy se vette reá magát a' *Porta*' akaratjának tellyesítésére: végre a' múlt hónapnak 20-dikán el indúltak magokban 1700 Jantsárok. De ezeknek is tsak annyi kedvek vólt az *Európába* való menetelre,

mint

mint a' melly ebet bottal hajtanak a' nyúl után. Ezen el-indúlást meg-előzött két hónapoktól fogva, fél millió piaſtert tsikartak ki a' Jantsárok és Seriffek, a' Kereſztényektől, és Zsidóktól: úgy-mint a' kiken tellyességgel nem segíthetett a' magával is jól-tehetetlen Kormányſzék. Alig távoztak el a' Jantsárok: leg-ottan bé-jött a' Városba *Muſtafa Kuffa Basa*, 's el-foglalta a' Helytartói Széket. De tsak Pünkösti Királyság vala a' Helytartósága: mert ámbár jónak mutatta is magát, még is fel támadtak ellene az itthonn maradott Jantsárok, és Seriffek, 's kénſzerítették ki menni a' Városból; ki is *Antak (Antiochia)* Városához vonta magát, ide három napi járó földre; ezt a' népes Várost pedig *(Aleppót)* a' pártos Katonaság' dühösségének tárgyául hagyta.

Az *Akrai*, és *Damaski* Helytartó *Gezár* azonközben, dühös ellenség' módjára kegyetlenkedett a' maga kormányozása alatt lévő Tartományon. Kevéssel ez előtt, meg 'sinegeltetett egy *Gandur* nevezetű Kereſztényt, kit nagy tekintetben tartottak a' *Drususok*, és a' *Frantzia* Udvar is maga Konsulának rendelt vólt; 's tsak hamar azután *Gandur*' fő Pátronusát is *Emir Juſefot*. Ezentúl maga mellé vévén tiz ezer embert, *Seich Juſef Giarar* nevezetű Ellensége ellen indúlt, a' ki *Paleſtinának Naplusa* nevű Városa előtt lévő Kastélyba bé sántzolta magát. De annyiſzor viſſzavetetett a' sántztól, hogy végre kénteleníttetett ſzándékától el-állani, 's a' *Mekkába* indúló *Karavantól* meg-kéretvén, annak el-kisérésére ajánlotta magát. Minekelőtte útnak indúlt vólna, Helytartókat tett *Damaskban*, *Akrában*, 's más Erősségekben; de mihelyt el távozott, leg-ottan ſzem-igyet vettek ellenségi: a' *Drususok* mind ölzveséggel ki vetették a' jármot nyakokból; elverték *Biſcir Emirt*, kit Főnek hagyott közttök

Ge-

Gezár; 's magok mellé vévén a' meg-ölettett *Jusef Emirnek* Öttsét, és Fiát, *Baruth* Városa' ostromához kezdettek. Ugyan ezen időben *Seich Jusef Giarar* nagy sereggel meg-szállotta *Akrát*; *Damaskban* pedig fel-támadt maga a' Nép, Helytartója ellen, úgy hogy a' mint mutatják a' környülállások, *Mekkából* lejendö vissza-térésével hadakozni kell *Gezárnak* a' Helytartóságért.

Mivel a' pártos *Tamir* is mindég elöbb vitte a' maga dolgát *Diarbekir* Tartományában, 's az *Eufrates*' mellyékein: erre nézve parantsolatot küldött a' Nagy Úr *Bagdádi* Helytartójához *Sulejmán* Basához, hogy minden erejével indúllyon *Tamir* ellen, és ha úgy fogja a' dolog kívánni, vegye maga mellé a' szomszéd Basákat is; és mihelyt el foghatja az említett Pártost: leg-ottan ölesse meg. Szerentsét próbált *Tamir* ellen *Sulejmán*, ötven ezer emberböl álló Seregével; 's minekutánna haszontalan lett vólna néhány izbéli próbája: segíttségül hívta az *Urfai*, *Diarbekiri*, *Baseai* Helytartókat, úgy nem különben *Mustafa Kussa Basát* is. De még így is kéttséges a' gyözedelem: mivel *Tamir*, mihelyt szorúl a' kaptzája, leg-ottan vissza-vonhatja magát *Köszziklás Arábiába*; a' Törökök ellenben nem jártak *Arábia*' kö-szálai között, 's nem hóldogúlnának ök ott. Annyival bajosabbak ezen környülállások a' *Portára* nézve, hogy ezéknél fogva szint találnának az itthonn való maradásra a' Seregek, mellyekre nagy szükség vólna *Európában*.

Talán úgy fog még a' *Porta* végtére is bánni *Tamirral*, mint bánt *Pajozoi Kozluk Alyval*, kit hogy meg nem alázhatott, két ló-farkas Basai rangra emelt.

Baváriának fö Városában, *Monachiumban*, igen kemény rendelés adatott ki ezen hónapnak az elein, a' szegény kutyák ellen. Meg-hirdettetett t. i., hogy tizenkét óra múlva minden ebek

agyon

agyon fognak lövetni, avagy üttetni, valamelyek magokban találtatnak az úttzákon; a' ki tehát kutyája' életének örül: vagy ölében, vagy pedig porázon hordozza azt. — E' fzerént, vége *Monachiumban* a' kutyák' *fzabadságának;* ki-vévén talán a' Dámák' kis kutyátskáikat, mellyeknek kéttség kivül ott is meg leſſz egyéb fzabadságokon kivül az a' privilégyiomok, melly vagyon *Béts* Városában, hogy t. i. a' vendégekkel körül ültt rakott aſztalokon is kedvekre spatzirozhatnak; jóllehet az illyen spatzirozás közben gyakran meg-történhet, a' mi nem régiben történt *Bétsben* egy Dáma' kutyátskájával, melly is el-indúlván az aſztalon, megy a' nagy tornyos sütemény felé; 's épületnek vélvén azt, fel-emelte a' lábát, 's betsülettel ódalba kutyákodta. — Az ízlés sok-féle.

Azt irják a' moſtani Frantzia Királynak Nevelőjéről, *de la Vauguyon* Urról, hogy az mindég igy bútsúzott el estve a' Hertzegtől: „*Jó éjtſzakát Bourboni Lajos Auguſtus, a' Világ' elsö Trónusának reménylett Örököſe, 's a' Világon lévö minden Királyi Házak között leg-felségesebb Familiának fzármazványa!*“ — Hogy igen gyakran emlegették *Nagy Sándor* előtt az ő isteni fzármazását, utóllyára maga is hitte.

Algir. Októbernek közepe tájján, hadat izent a' *Dej* (Fejedelem) véletlen a' *Svéd* Udvarnak. Úgy gondolkodnak sokan, hogy a' *Porta* lett légyen eſzközlője ezen ellenségeskedésnek: illy módon akarván boſſzút állani a' *Svéd* Királyon, az *Oroſzokkal* lett meg-békelléséért.

Frantzia Orſzág eránt barátſságos indúlatot mutatott vólt elsöben a' *Dej;* de hirtelen más gondolatja érkezett, 's azt izente a' *Frantziák'* Királlyának, hogy mind azon *Algir*-bélieknek fzabadságot eſzközöllyön, valakiket el-fogtak a' *Genuaiak*: különben hadat fog ellene indítani.

Tudo-

Tudományi Dolgok.

A' következendö tzimü Könyv, nyomtatása' helyének fel-tétele nélkül jött közelébb világ eleibe:

Eleutherii Pannonii mirabilia Fata, dum in Metropoli Auſtriae famosi duo Libelli Babel et Ninive *in lucem veniſſent. Cum notis Joannis Pantophelii AA. LL. et SS. Theologiae Baccalaurei ad Calcem Libri adnexis MDCCXCI.* 8-ad rétben, 290 lap.

Nagy ditséretét irták *Kassáról* ezen Munkának:

Diſſertatio Inauguralis Theologica de Canoniſatione, et cultu Sanctorum, quam abſolutis quatuor rigoroſis examinibus, una cum Poſitionibus ex Universa Theologia pro obtinenda Doctoris Laurea in Univerſitate Leopolienſi defendendis, publicae eruditorum disquiſitioni ſubjicit Baſilius Filipan ſtudiorum Praefectus in Seminario Ritus Graeci. Leopoli typis Pillerianis. Nyóltzad rétben, 56 lap.

A' Szerzö *Erdélyből*, a' *Fogarasi* Megyéből való.

Az Erdélyi Kéz-Irásban lévö Történet-Irók' Eſztendö-Szám-ſzerént való Laiſtromának folytatása:

1588 — 1620. *Michaël Brutus.*
Csíki Cserei Mihály Bethlen Gábor ideje.
1586 — 1626. *Martini Bámfi Coronenſis Diarium, ſeu Annotationes Hiſtoricae.*
1627 — 1628. *Kamuti Istvánnak két Napló-Könyvei.*
Michaëlis Forgáts Coronenſis Diarium Rerum Tranſylvanicarum.

1644.

1644. *Bánffi György Diáriuma.*
1629 — 1644. *Haller Gábor Diáriuma.*
1645. *Kálnoki István Diáriuma.*
1650. Circiter, *Laurentii Kiis Coronenſis Diarium.*
1657. *Kemény János Élete.*
Apologia, ſeu ruina exercitus Tranſylvanici.
Rhédei László Diáriuma.
1657. *Enyedi Veſzedelem.*
1657 — 1658. *Enyedi István Diáriuma.*
Erdély' Artatlansága.
1658 — 59. *Petri Meder Narratio Hiſtorica.*
1648 — 1660. *Danielis Nekeſch alias Schulen Fragmenta Hiſtorica.*
1660. *Frank Diariuma Szeben meg ſzállásáról Bartsai Ákos alatt.*
1660 — 61. *Petri Meder Continuatio.*
1644 — 1663. *Lintzig János Napló Könyve.*
1663. *Egri Fodor Sámuel Diariuma.*
1526 — 1663. *Samuelis Grundi de Guntzi excerpta ex Hiſtoria Wolffgangi Bethlen.*
1608 — 1665. *Codex Kranſio Kelpianus, oder merkwürdige Geſchichte von Siebenbürgen.*
1663 — 1674. *Bethlen János Históriájának folytatása.*
1544 — 1678. *Martini Ziegler Excerpta ex Albo Scholae Coronenſis.*
Idem per Joſephum Benkö.
1678 — 1679. *Ziegler Continuatio Chronici Coronenſis.*
1549 — 1687. detto *Virorum Coronae illuſtrium vita, honores, et mors.*
detto *Catalogus Familiarum Gentis Hungaricæ illuſtrium Seculo XV. et XVI.*
1688 — 1689. *Aſarella Mederi Fragmenta.*
1690. *Balog László Tökölyi Járása.*
1691. *Elsö Apaſi Mihály maga Élete le-írása.*

997 — 1699. *Annales Hungarici, et Tranſylvanici, opera et ſtudio Marci Fuſchsii Chriſtiani Lupini, et Joannis Ottardi.*
Guláts Albert Elsö Apafi Fejedelem Élete.
Cserei Mihály Históriája.
Dálnoki Veress Ger'son a' Kurutz Világról.
1642 — 1710. *Bethlen Miklós Élete.*
Gemebunda Tranſylvania ad pedes, Auguſti Caeſaris projecta.
Nóé Galambja.
Sudores, et cruces Nicolai Bethlen.
Danielis Wolff Hydra Transylvanica.
1703 — 1715. *Vizaknai Briceius Diariuma.*
1704 — 1715. *Danielis Reinii Diarium.*
1687 — 1716. *Joannis Alzner Diarium cum Continuatione Anonymi.*
1700 — 1720. *Kollinovits.*
Rakoziſche Manifeſte mit einer Geſchichte der Rakoziſchen Unruhen.
Anonymi Geſchichte des Kuruziſchen Krieges.
Görgénynek Kurutz Világi állapotja.
Petri Apor Chronicon ſui temporis.
Apór Péter Kronkája Magyarra fordítva.
detto *Metamorphoſes Transylvaniae.*
1743. *Joſephi Teutsch kurzgefaſte Jahrgeſchichte von Ungarn, und Siebenbürgen.*
1716 — 1750. detto *beſondere Nachrichten von Burgerlande.*
Thomae Tartler Diarium Rerum memorabilium Barcenſium.
1760 — 1768. *Halmágyi István Diáriuma.*
1764. *Litterae C. Joannis Lázár ad Cladem Madefalvensem.*
Joannis Lakatos Siculia.
Petri Bod Siculia.
Michaelis Miháltz Philippica Siculica, ſeu res geſtae Siculorum.

Beth-

Bethlen Farkas magyarra fordítva.

Huſzti András Ó, és Új Dácia.

Andreae Huſzti Dacia Mediterranea.

detto *Vajvodae Transylvaniae.*

Ladislai Mo'sa Hiſtoria Transylvaniae Civilis.

Joannis Hutter Civis Medienſis Annales.

Schmeizel Antiquitates Transylvaniae ex Lapidibus.

detto *Anecdota ad Statum Interiorem Transylvaniae.*

Teutsch Jahrgeſchichte von Ungarn, und Siebenbürgen.

Kolosvár' le-írása NB. *e' deákúl van írva.*

Georgii Soterii Deſcriptio Transylvaniae.

— — *Cibinium, et Sabaeſium.*

— — *Nomenclator, ſeu Lexicon reale Familiarum in Hungaria, et Transylvania illuſtrium.*

— — *Duces Valachiae.*

— — *Körösi György Historiája.*

Mólnár Albert Élete.

Küldjük az *i i* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Novembernek 18-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Bétsből.

A' Reformátusok' Egyházi-Gyülekezetének Küldöttjei, 17-diken délután vóltak (mint már közelébb jelentettük) audientzián az Udvarban, 's bé-nyújtották, meg erössítés végett jó Királyunknak a' Zsinat' végzéseit. Ő Felségétől kijövén, mentek Nádor-Ispány ő Királyi Fő-Hertzegségéhez. Husadikon reggel, *Ferentz* Fő-Hertzegnél vóltak audientzián, 's tőle is nagy kegyességgel fogadtattak.

Auersperg Adám ő Hertzegsége, három szép Magyar köntöst készíttetett mostanában. Novembernek 19-dikén *Nápolyba* indúlt, a' hol tulajdon bizonyítása szerént, Nemzeti öltözetünkben akar az Udvarnál meg jelenni — A' példák rend szerént hathatósabban indítanak, mint a' tsupa szóval való serkentések. Bártsak ezen jeles példának is óhajtott foganatja lenne az olly törsökös Magyar Hazafiakra és Leányokra nézve, kik már is kezdenek reá únni kellemetes Nemzeti ruháikra? — Jaj be hamar! — Félő, hogy az öltözködésből is alkalmatosságot ne vegyenek a' külső Nemzetek annak meg-mutatására: hogy a' *Magyarnak*, *charactere az állhatatlanság.*

Nov. 20-dikára, — — — — — — — — virradóra, fel-vertek a' szomszédunkban egy deszka-sátort, 's jó tsomó pénzt, és portékát el-tzepeltek belőle. — Ezen, annyival inkább lehet tsudálkozni, hogy különös őrzőik is vagynak a' vásárosoknak, a' kik tartoznak fel 's alá járkálni a' sátorok között; e' felett lámpások is világosíttyák a' sátorok' úttzáit.

Oldian Konstántinus ki a' *Branovátzky* néhai szabad seregében, sok rendbéli hív szolgálatokat tett vólt Harambasa fővel a' Törökök ellen tízenöt forint hónapos fizetést nyert ő Felségétől.

Pórúl járt itt, négy napokkal ez elõtt egy Tolvaj-banda. Oda mennek t. i. egy házhoz éjfél után hat zsiványok lajtorjával. — Kik máſſzanak fel közzülök a' házba; 's kik maradjanak oda le õrizeten? nem végezték el elõre magok között az eſztelen tolvajok; hanem egy hegedû-tsináló bólt elõtt kezdtek ez eránt tanakodni. Fel-serkenvén erre a' bóltban feküvõ Inas, hirt ád a' házban, a' váratlan vendégek' ſzándéka felõl. Õſzve-gyülnek tehát tsendesen a' házbéliek, fel-nyitják az ajtót a' zsiványokra (kik már éppen hozzá fogtak vólt munkájokhoz) 's négyet betsülettel el-kaptak belõllök. — Más rendbéli zsiványok is kerítették magokat hinárba két napokkal ez elõtt; még pedig minekutánna már kezeknél lett vólna a' préda. Mert egy kertbe ültek, õſztás végett: mellyen rajta kapatván, nagy réſzént el-fogdostattak.

Ha már bele kezdtünk a' ſzerentsétlen Tolvajok' hiſtoriájába; imhol még a' harmadik példa is: Nem régiben, a' mint haza felé menne egy Tiſzt Úr estve a' Városból, az úgy nevezetetett *Alſiet* Kaſzárnyába: el-állya az útját egy zsiványi, 's pénzt kér tõle. A' Tiſzt Úr igéri néki, hogy mindjárt fogja tellyesíteni kivánságát. Õrült a' zsiványi, képzelvén, mintha már markában vólna a' préda; azonban ki-repül a' Tiſzt Úr' köpönyegje alól egy mezítelen kard, melly is olly béllyeget vágott a' zsiványon, hogy eſze nélkül ſzaladtõ el azzal. Nem ment vagy három nap Ispotályba, hanem tsak egy kontár Seborvossal gyógyíttatta magát; de midõn látná, hogy mind inkább inkább mérgesedik a' sebje: bé-hajtotta az élet' ſzeretete a' Betegek-Házába, holott mindjárt el-árúlta õtet a' béllyege, úgymint a' melly eránt meg tétetett vólt már oda ſzokás ſzerént a' jelentés.

Magyar

Magyar Orſzág.

Tökélletességre menvén a' Békesség ö Tsáſz. 's Kir. Felsége, és a' *Konſtantzinápolyi* Nagy-Úr között, nagy réſzént bé-ſzállottak már Seregeink ki-rendeltt kvártélyaikba. *Magyar*, *Horváth*, és *Tóth Orſzágokba* ſzáz hatvannégy Kompánia Gyalogság, és ſzáz Svadron Lovasság-oſztatott fel; a' *Horváth*, és *Tóth Orſzági*, 's *Bánáti* ſzéleket örzö (*Gränitzer*) Regementeken, és a' Tsajkásokon kivül, mellyek leg-alább is teſznek ſzáz ötven hat Kompániát. Ezen ſzámos Népnek közönséges Feje: az úgy neveztetett *Magyar Orſzági* Kommendáns (Fö Vezér), a' ki *Budán* ſzokott lakni. Ez most, mint tudni való, Fö Hadi Vezér Hertzeg *Coburg*. — Követik ö Hertzegségét, Kommendánsi Rangjára nézve, az úgy neveztetett *Oſztály-Vezérek* (*Divisions-Kommendanten*), kik alatt rend ſzerént két Brigadéros Generálisok vagynak. Egy Brigadéros Generális két Regementre ügyel.

A' *Posonban* lakó Oſztály-Vezér, F. M. L. B. *Wenkheim*. *Draskötzy*, és Gróf *Auersperg* Brigadéros Generálisok vagynak alatta. *Draskötzy* ö Nagysága gyalog Generális lévén, két gyalog Regementeknek a' Brigadérosa, úgymint: *Ferdinánd* Fö Hertzeg', és H. *Eſzterházy Antal'* Regementjeinek. Az elsöböl két Batalion, az az tizenkét Kompánia *Posonban*; a' negyedik Batalionnak eggyik fele, *Nyitra*, más fele pedig *Poson Vármegyében* fekſzik a' kiſſebb helységekben. — H. *Eſzterházy Antal'* Regementjének négy Kompániája, *Györben*; kettö pedig ſzéllyel a' Vár-

*) *Egy gyalog Kompánia, rend ſzerént két ſzáz emberböl áll: olly forma ſzámú egy Svadron Lovasság is.*

megyében kvártélyozik: ismét más négy Kompánia, *Fejér*; kettő pedig *Veszprém Vármegyében*. — Gróf *Auersperg* lovas Generális' Brigadája, a' *Tsászár*' Dragonyos, és *Nassau*' Vasas-Regementjeiből áll. Az elsöből, négy Svadron, *Poson*; kettő pedig *Nyitra Vármegyében* fekszik. A' másodikból, négy Svadron, *Nyitra*; kettő pedig *Trentsén Vármegyében*. — *Ferdinánd* Fő-Hertzeg' három elsö Batalionjainak Stabja *) *Posonban* vagyon; a' negyedik Batalionjáé pedig *Bazingban*. — H. *Eszterházy Antalé*, *Györben*; a' *Tsászár*' Dragonyossaié *Szent Györgyön*; a' *Nassau*' Vasas Regementje pedig *Nyitrán*.

Folytatása következik.

A' *Pesti* és *Budai* Zsinatok, *Eggyességet* kivántak fel-állítani a' *Helvétziai* és *Augustai* Vallástételen lévö Evangyélikusok, az az, a' *Reformátusok* és *Lutheránusok* között. — Ha már most valaki azt kérdené mi tölünk: Ugyan tettzik e' ez az Eggyesség mindenütt, a' hol fzük-

*) *A' Stabot teszik: az Oberszter, Obesztlieutenant, és Májorok; továbbá: a' Regement' Papja, az Auditor (így nevezik az ollyan személyt, kinek tulajdonképpenvaló kötelessége abban áll, hogy a' Regement' mindennémű törvényes dolgait folytassa), a' Regement' Seborvosa, az alatta lévö több Seborvosokkal eggyütt; a' Regement' Adjutántja, a' Tömlötztartó (Profos), a' Regement' Dobossa (Tambour) a' több Musikusokkal, és a' Számtartó.*

Vétetik azonban keskenyebb értelemben is a' Stab nevezet, mint pél. ok. midön azt mondjuk: itt 's itt fekszik a' Stab. Mert igen sokszor külön feküsznek az Oberszlieutenant és Májorok az Oberstertöl; úgy az alsóbb Seborvosok is rend szerént, a' Regement' Seborvosától.

szüksége vólna néki a' tettzésre? Mi erre a' kérdésre *Nem*mel felelnénk.

Pestről azt irják, hogy a' mint széllyel kezdték vólna szedni Nov. 12-dikén a' Duna' hidját: el kapta annak egy nagy részét a' jég, 's a' *Pesti* óldalon lévő malmoknak hajtván, azokból is sokakat el-vitt.

Tornallyán olly rend-kivül való magzat született ezen hónapnak 2-dikán, a' melly két gyermekekből fórrott öszve. Még Nov. 6-dikán életben vólt.

Dorogról (eggy a' hat Hajdú-Városok közzül) Nov. első napján. „Okt. 26-dikán nálunk napolt Gróf *Nádasdy* Regementjének első Batalionja. Jött *Oláh Országból*, 's ment *Eperjes* felé, a' hol a' Stab fog lenni. — Érdemes Plébánosunk, Fő Tisz. *Munkátsi* Kánonok *Koptsaj János* Úr, azzal tiszteltte meg az említett napon Városunkat, hogy Oberster *Ternyei* Ő Nagyságát, a' több Tiszt Urakkal, 's a' Regement-Páterrel eggyütt, gazdag ebéddel meg-vendégelte. A' második Batalion, nyoltz nap múlva fog ide érkezni; a' negyedik Batalion *Mehádiában* maradt a' *Bánátban*.

Frantzia Ország.

Elő-adtuk közelébbi Levelünkben rövideden azon Jelentésnek Summáját, mellyet, *Frantzia Ország*' állapotjának a' külső Hatalmasságokkal való miben-létéről tett néhai Minister *Montmorin* Úr, Okt. 31-dikén a' Nemzet-Gyülése előtt. — Már most ki-jött ez az egész Jelentés nyomtatásban is, mellyből következendő tördelékeket kivántunk közleni:

„Mivel minékünk semmi Ministerünk nintsen *Romában*, tehát az ott lévő, de semmi közönséges karakterrel nem biró Agensnek tsupán a' Konstitutzió, 's a' Királynak a' Nemzet-Gyülésé-

Ez

hez botsátott Irása küldetett meg olly véggel, hogy azokat tenné közönségessé. — *Bétsben*, Okt. 16dikán adta által a' Tsáfzárnak, egy magános audientzián a' mi Követünk *Noailles* Úr a' Király' Levelét. Ô Tsáfz. 's Kir. Felsége azt felelte, hogy a' Király' és Királyné' meg-elégedések az ô Felsége' kivánsága. Mind azon kötelek, a' mellyek eggyesítik ô Felségét a' Királlyal, ugyan annyi indító okok arra, hogy ô Felsége kivánnya fenn-tartani a' baráttságot *Frantzia Orfzággal*. Reményli ô Felsége, hogy más Udvarok is hasonlóképpen fognak gondolkodni, mihelyest törvényesen értésekre fog nékiek adatni a' Király' akaratja. — Irott válafz ugyan nem érkezett még a' Tsáfzártól; de kéttség kivûl minden órán itt leſſz, 's reményleni lehet, hogy éppen a' leſſz annak is a' foglalatja, mint a' mit ſzóval mondott ô Tsáfz. 's Kir. Felsége *Noailles* Urnak. — *Spanyol Orfzágban* parantsolatot vett Gróf *Florida Blanca* (*Spanyol* Miniſter), hogy a' Frantzia Bíztosnak *Urtubize* Úrnak ezeket adja értésére. „ô Katholika Felsége, meg nem gyözettethetik felöle, hogy olly környûlállásokban kéſzült légyen a' Király' jelentö Irása, mellyekben tökélletes testi és lelki ſzabadsága lett vólna a' gondolkodásra, és tselekedésre: míg ô Kath. Felsége meg-gyözödhetne az eránt, mellyet ſziveſſen óhajt, hogy a' Király az ô Rokona valósággal bir ollyatén ſzabadsággal: addig nem felelhet sem az említett, sem pedig más *Királyi* nevet viselö Irásra." Ezen ki-nyilatkoztatás mellett, sok izben tétetett az a' Jelentés ô Kath. Felsége' réſzéröl, hogy tsak akkor lehetne teljes meg-gyözödéssel a' Király' ſzabadsága felöl, ha az *Párison* kivûl, 's az ollyan ſzemélyektöl külön fogna lenni, kikröl gyanúság vagyon, hogy eröſzakkal bánnak ô Felségével. Hozzá tette azonban Gr. *Florida Blanca* a' maga jelentéséhez, hogy ô Katholika Felsége, éppen nem

nem akarja *Frantzia Orſzág*' tsendeſségét meg-háborítani. — A' Király (így ſzóllott továbbá *Montmorin* Úr) minden eſzközöket elő-vett, a' *Spanyol* Királlyal való eggyeſségnek helyre-állítására. Személlyesen foglalatoskodik ő Felsége ezen tárgy körül, 's bizodalommal várja ebbéli munkálódásának ſzerentsés végét. — Az *Angliai* Király, ſzives indólatját bizonyította, a' Királynak, 's az ő Házának, és Alattvalóinak bóldogságok eránt. — A' *Hollandiai* Rendek, jót kívánnak válaſzokban az Orſzágnak, és ſzemélyeſſen a' Királynak. — A' *Pruſſziai* Király azt mondotta, hogy az ő gondolatai, és tselekedetei meg fognak felelni azon indúlatoknak, mellyek eránt újra meg-biztatta ötet a'Fr.Király. — A' *Saxoniai* Válaſztó Hertzeg, állandó bóldogságot kívánt a' Királynak, és az Orſzágnak; a' *Bipontumi* Hertzeg, ſzerentsét a' Királynak, és a' Királyi Familiának; az *Auſtriai Belgyiom*' Közöns. Kormányozói pedig tsendeſséget *Frantzia Orſzágnak*, 's ő Felségének a' Királynak. — A' *Tigurumi (Zürich)* Köz. Társaság, örömmel vette a' jelentést; valamint a' *Braunſchweigi* Hertzeg is. — A' *Genevai* Köz. Társaság azt igérte, hogy ő mindenkor úgy fogja tartani a' Nemzet', és a' Király' bóldogságát, mint a' tulajdon magáét. — A' *Moguntziai* Vál. Hertzeg, el-vette a' Király' jelentését; de az eránt való gondolatit ki nem nyilatkoztatta. — A' *Trieri* Válaſztó Hertzeg meg-köſzönte ő Felségének a' jelentést, és igérte, hogy ötet belsőképpen fogja mindenkor érdekleni az ő Felsége', 's a' Kir. Familia' sorsa; de az ő Felsége' moſtani állapotja halgatást kíván ő tőle. — A' *Trieri*, *Pármai*, *Koppenhágai*, és *Varsói* Udvarok, úgy *Helvétzia* is, barátságosan el-fogadták a' Király' Irását, 's azt igérték, hogy rövid időn fognak válaſzolni. — A' mi *Soéd Orſzágról* vagyon ezen Jelentésben, már az elő van adva előbbeni Levelünkben.

Rég.

Régólta töri már a' ſejét rajta a' Nemzet Gyüléſe: mi tévő légyen a' temérdek ki-költözéſekre; és a' Polgári hitet le nem tett Papokra nézve: mert tartott töle, hogy hirtelen való végzéſe által meg találllya sérteni a' *ſzabadságot*, és a' *Vallásbéli Türelmet*. A' ki költözetteknek viſſza ſzerzésére eggy igen alkalmatos végzés az, melly hozatott a' Király öregebbik Teſtvérjének viſſza hiváſa eránt. A' meg nem esküdtt Papokról való végzés-hozásra alkalmatoſságot ſzolgáltatott a' *Mayenne* és *Loirei* Orſzág oſztály ki ſzolgáltatóinak az Orſzág Gyülésén lévő Deputátuſaikhoz küldott ſzemorú iráſok, melly Nov. 7kén olvaſtatott fel a' Nemzet Gyülésben 's így következik:

„Az Oſztállynak (Departement) ki ſzolgáltatói, eggy rendkivül való Kurirt küldenek az ő nállok uralkodó Zenebonák felöl való tudósítáſſal, melly zenebonákból le irhatatlan veſzélly fog ſzükségesképpen következni, ha késedelem nélkül való kemény eſzközöket nem veſz elö a' Nemzet Gyülése. Három 's négy ezerig való fegyveres Emberek tsoportoznak a' mi Oſztállyunknak külömbkülömbféle réſzeiben 's tartózkodás nélkül tselekeſzik mind azt, valamire tsak az agyafúrttság, és a' vak buzgóság viheti öket. A' pártos Papok vezérlése alatt való ſzarándokoskodások, 's éjjeli protzeſſziók vóltak az elsö kezdeteik ezen tsoportozásoknak. Könnyü lett vólna mind addig ſzéllyel hajtani a' ſzarándokokat, mig nem vólt egyéb a' kezekben *Olvasónál*: de moſt a' midön beléjek öntötték már azokba a' Papok a' magok ſzent dühöſſégeket; a' midön el hitethették már vélek, hogy a' ki ſzolgáltatók ellenségei a' Vallásnak: 's fel is

fegy-

fegyverkeztették öket puskákkal kaſzákkal és dárdákkal; a' midőn végre vóltak is ezeknek némelly tsatáik a' Nemzeti ör állókkal: valóban nem lehet már most többé azt mondogatni: hogy, mind ezek, tsak meg nevetni való Vallásbeli tzivakodások. A' Konſtitutzio ſzerint való Papok mindenütt háborgattatnak, 's még az óltárnál is fegyverrel kergettetnek. A' melly Templomok bé zárattattak ſzéllyel az Oſztályban a' Konſtituens Nemzet Gyülésének végzése ſzerint: most azok erövel fel nyittatnak, 's a' meg nem esküt Papok ſzolgátatnak bennek Iſteni tiſzteletet. Az adó nem ſzedettethetik bé: mivel a' Magisſtratusok ſzéllyel ſzaladtak. "

„Az oſztálynak három leg-főbb Városai oſtrom alatt vagynak, úgy ſzollván, 's félö, hogy minden órán hamuvá ne legyenek: 's még utóllyára új Revolútziót okozhatnának a' polgári had által a' Papok: kik mind ezen gonoſzoknak ſzerzö okaik. " Ezeu írásnak, fel olvasása után fel ſzollottak néhány Deputátuſok, hogy ök is haſonló tudósítáſokat vettek a' magok hellyeikböl: nevezetesen *Vendée* nevü oſztályból. Azt végezte tehát a' Nemzet Gyüléſe, hogy a' törvény tételre ügyelö Deputátzió, adja vélekedését a' következö tsötörtökön: mit kellene tselekedni a' meg nem esküdt Papokkal, — úgymint a' köztsendeſség meg-háborítóival, 's magára nézve meg határozta, hogy addig ſemmi más dologhoz ne fogjon míg kéſzen nem leſz a' meg nem esküdtt Papok dolgával.

Azon viſſza-hivó Irás, mellyet az öregebbik Királyi Hertzeghez útasított *Koblentzbe* a' Nemzet-Gyülése, következendö ki-fejezésekböl áll:

„ *Lajos Józef Stanislaus Xavérius Frantzia Hertzeg!* Jelenti a' Nemzet-Gyülése Hertzegségedd-

gednek, a' Konſtitutzió-Summája-béli III. Tit. II Réſz. III. Szak. II. Tzikkelyének erejével, hogy két hónapok alatt viſſza-térjen az Orſzágba; máskép' olly ſzemmel fog Hertzegséged az említett idö-ſzakaſznak el-töltével nézettetni, mintha le-mondott vólna a' meg-történhetö Igazgatósághoz (Regensséghez) való maga Jussáról."

Portugallia.

Ezen Orſzágban is sok méltó panaſzokra ſzolgáltatott alkalmatosságot, az Idegenekre nézve ki-adott Kir. Rendelésnek végre-hajtása, mint ſzintén *Spanyol Orſzágban*; mellyre nézve ugyan azt kénteleníttetett tselekedni a' *Portugalliai* Királyné is, a' mit tselekedett a' *Spanyol* Király, t. i. mérsékelte említett Rendelésének keménységét. Ezt annál könnyebben tselekedhette, mivel tsak ugyan jó formán el érte vólt már a' maga fö tzéllyát, t. i. a' *Frantziáknak* ki-irtását. Majd mind viſſza takarodtak ugyan is *Portugalliából* a' *Frantziák*.

Hollandia.

Az örökös Helytartó-Hertzeg' feltételére, 's azon ki-nyilatkoztatásoknál fogva, mellyeket az *Auſtriai Belgyiom*' Közöns. Kormányſzéke közlött a' *Brüſſzelben* lévö *Hollandus* Követtel *Hop* Úrral, arra határozták magokat a' *Hollandiai* Rendek, hogy következendö értelmü jelentést terjeſzteſſenek ö Ts. 's Kir. Felsége eleibe, a' magok *Bétsi* Követjek B. *Haeften* által:

„A' *Hollandiai* Rendek, ſzives indúlattal kivánják eſzközleni voltaképpen azon baráttságnak ſzorosabbodását, melly olly ſzerentséſſen áll fenn ö Tsáſz. Felsége, 's *Hollandia* között, 's a' rendnek, és köz-tsendességnek, az ö Felsége' uralkodása, 's a' *Brüſſzeli* Kormányſzék alatt lévö ſzomſzéd *Belgyiomban* való fenn-maradását.

És

És ha jónak ítéli ő Tsáfz. Felsége, az említett végekre tzélozó költsönös eſzközökről való egygyütt-értekezést: kéſzek ők e' végett meg-jelenni azon a' helyen, mellyet fog válaſztani ő Felsége; minthogy tudják, hogy a' ſzomſzédság, 's a' hasonló környülállások, mellyekben lehetnének mind a' két Státusok, költsönös eſzközöket kívánnak." — Egyſzersmind azt is meg-határozták a' Rendek, hogy küldődjék meg fellyebb elő-adott Végzések párban, a' Közönséges-Társaság' *Brüſſzeli*, *Berlini*, és *Londoni* Miniſtereinek olly parantsolattal, hogy közöllyék azok a' Végzés' értelmét a' meg-nevezett Udvarok' Miniſtereikkel. Adassék e' felett tudtokra ezen Végzés: a' *Nagy Británnia*' tellyes hatalommal fel-ruháztatott Miniſtere Lord *Spencer*nek; Tsáfz. 's Kir. Bíztos B. *Buol*nak; úgy nem külömben *Pruſſziai* Bíztos *Bilsinger* Úrnak is; *Hollandia*' Státus-Titoknokja *Fagel* Úr által.

Elegyes Történetek.

A' ki-költözött *Frantzia* Hertzegek' eſzelője, néhai *Frantzia* Miniſter *Calonne*, ezzel az indító okkal élt a' többek között *Pillnitzben* ő Tsáfzári, és *Pruſſziai* Felségekhez, hogy annál könnyebben reá vehetné őket, a' *Konſtitutzionális Frantziák* ellen való had-indításra: „Tsak egy sétálásba fog, úgymond, kerülni, *Frantzia Országg* ellen-való had-indítások Felségteknek." Erre, Fő-Hadi-Vezér *Lascy* azt felelte: „Igen, de meg-történhetne, hogy a' sétálás tartósotska fogna lenni."

Különösnek tettzett sokak előtt, a' mit a' *Brüſſzeli* Újság irt vólt mindjárt azután, hogy el-fogadta a' *Frantzia* Király a' Konſtitutziót, hogy t. i. a' *Pillnitzi* igéretét ő Ts. 's Kir. Felségének, mellyet tett *Gróf Artois*nak (a' Frantzia Király' iffjabbik testvér Öttsének), ollyá kellene nézni

a'

a' jelenlévö környülállásokban, mintha soha se tétetett vólna az. Most ismét a' *Mechelni* (*Mechliniai* Újságnak Novem. 3-dikán költ Darabjában olvasunk egy különös észre-vételt, a' *Pillnitzi* öszve-jövetel eránt. Azt irja t. i., hogy a' miólta el-fogadta a' Frantziák' Királlya a' Konstitutziót, különös változás esett a' *Bétsi* és *Berlini* Kabinétokban. A' *Prussziai* Királynak soha sem vólt, úgymond, el-tökéllett akaratja, hogy *Frantzia Országg* ellen küldje a' maga Seregeit; mivel semmit sem akarhat ö *Anglia* ellenére, melly ha nem eszközlötte is, leg-alább el-látta elöre, hogy a' *Frantzia* Király reá fog állani a' Konstitutzióra. — A' vólt *Angliának* és *Prussziának* a' begyiben, hogy egy költséges, és veszedelmes hadba keríttse az *Austriai Házat*. Ezt meg-sejtette *Lascy* Fö Hadi Vezér, 's még *Pillnitzben* fel-fedezte a' Tsászárnak. Onnan származott Gróf *Lascy*, és Báró *Spielmann* Úr között az ellenkezés.

Vormátzia (Worms) Városában olly drágaságot okoztak a' ki-költözött *Frantziák*, hogy egy tojás három krajtzáron megy.

Verlem nevezetü *Amsterdámi* Könyvárosnak nagyon torkára forrott eggy olly Irásnak elterjesztése, melly által a' Helytartó-Fejedelem kiméletlenül sértegettetett. Arra büntettetett úgyan is bóldogtalan, hogy hóhér által megbéllyegeztessék, sepröztessék, 's husznöt esztendökig tömlötzöztessék.

Slésiának Gelvitz nevü Városában, *Liehr* nevezetü Gazdának 19550 kender-magva termett egy kender-magról. 17580 mag olly tökélletességre ment, hogy bátran el lehet vetni; 1970 aprós vólt. Ez a' temérdek mag, öt ölnyi magasságú, 's 57 részekre ágazott kender-szálon nevekedett.

Néhai

Néhai Kaputzinus Generális P. *Edvard*, kiván-ván lelki Atyaságát testivel eggyesíteni, *Donenville* nevü tizenhét eſztendös ſzép Kisaſſzonyra tett ſzert *Párisban*. Pompás lakása vagyon a' *Lajos-piattzán*.

A' *Római* Nyomozó Szent Szék, eggy igen nevezetes Papi Embert kerített horogra a' múltt Oktobernek elein, t. i. *Ragusából* való *Altizza* nevü nagy tudományú 's tekintetü Tiſz. Atyát, ki a' Benediktinusoknak Prókátora vólt *Romában*, 's a' kinek eſztendönként-való fizetése járt a' *Spanyol* Udvartól; és testi lelki baráttsága vólt az úgy neveztetett Sz. Kollégyiom' Dekánjával Kardinál *Albáni Ferentz Jánossal*. Éjtſzakának idején lett az el-fogatása. Külömb-külömb-féle kéz-irásait, és sok könyveit vitték el magokkal a' Nyomozó-Szék' Küldöttjei, kik két kotsival mentek vólt véletlen a' házára. Az a' közönséges hir ezen ſzerentsétlen Nagy Ember felöl *Romában*, hogy Mestere lett légyen egy Szabad-Kömives-Társaságnak. Azt bizonyosnak irják, hogy midön bé-toppantak hozzá a' Szagúldók, egy férjfi-gyermeket és leánykát találtak elötte térden állva, kikkel *Cagliostro*' módjára babonáskodott. Mihelyest köröm között vólt P. *Altizza*, mindjárt olly jelentést tétetett Pápa ö Szentségéhez a' Nyomozó-Szék, hogy nem hijába vetette légyen a' keleptzét P. *Altizza* után.

Hogy a' *Szerviai* Kereſztényeknek ſziveiket annál inkább magához hajthaſſa a' Nagy-Úr: ſzabadságot adott nékiek, hogy ennekutánna, minden elöre való engedelem-nyerés nélkül épithetnek magoknak Templomokat. Ezen kivül, ſzintén úgy nem fognak két eſztendökig semmi Tsáſzári adót fizetni a' *Szerviaiak* is, valamint az *Oláh Orſzágiak*. — Hogy a' *Belgrádi* Kereſztényeknek tökélletes bátorságok lehetſen, ugyan

azt

azt a' parantsolatot adta ki a' Törököknek a' *Belgrádi* Basa is, a' mit adott a' *Bukureſtben* lévő Basa (mint már jelentettük) az alatta lévő Törököknek, hogy t. i. fegyveresen egy se merjen kimenni közzülök az úttzára.

A' *Neuvidi* Újság, 45000-re teſzi a' ki-költözött, 's fegyver-fogható *Frantziákat.* Azt irja felölök, hogy télen által is ſzándékoznak magokat gyakorlani a' *Rajna-mellyékein;* és hogy semmi ſzükségek nintsen se eleség, se lövéshez való kéſzületek, se pénz dolgából. A' *Holſteini* Hertzegségben 3000 lovakat vásároltak a' Frantzia Hertzegek, igen drága pénzen, a' Lovasság' ſzámára.

Ama' hires *Fayette* Úr után (ki mostanában *Auvergne* Tartományban fekvő jóſzágaiban mulatott vólt, Kurirt futtatott ezen hónapnak 3-dikán a' Frantzia Király. Azt adják hivattatásának okául, hogy *Londonba* fogna küldetni eggyért azért, hogy a' Frantzia Királyi Hertzeg-Aſſzonynak, az *Angliai* Korona-Örökösével való házassági egybe-kelését munkálódja; másért pedig azért, hogy a' *Frantzia* és *Anglus* Nemzet között Frigyet eſzközöllyön. Az első okra azt jegyzi meg a' *Neuvidi* Újság, a' mit ugyan mások is irnak, hogy az *Angliai* Korona-Örökőse nagyon beteg; a' másikra pedig azt mondja, hogy ő akkor hiſzi az *Anglusok'* és *Frantziák'* Frigyének meg-kéſzülhetését, midőn látja, hogy a' macskák, és egerek is ſzövettségre léptek egymással.

Száz ötven millió livrából állónak irják az *Aureliánumi* Hertzeg' adósságát.

A' *Nagy-Británniai* Parlamentom, újra elhalaſztatott Nov. 3-dikáról, Dec. 20-dikára. A' Miniſtérium ellen agyarkodó Réſz, *Pitt* Urat tartja okául ezen halogatásnak. Fél t. i. az ő vé-

vélekedése ſzerént, Miniſter *Pitt* Úr, eleibe kerülni a' Parlamentomnak, a' hadi kéſzületekre tett költségekről való ſzám-adással.

Hollandiának némelly Tartományai, nem akarnak többé pénzt adni azon *Német* Seregeknek tartására, mellyek *Hollándiai* zsoldon vóltak ekkoráig. — De hát hiſzen tsak nem ſzolgálhatják a' *Német* Seregek magok pénzeken a' *Hollándusokat?* — Nem is kivánnyák az említett Tartományok, tovább-való ſzolgálatjokat a' Német Seregeknek; sőt éppen az az akaratjok, hogy mind a' *Braunſchweigi*, mind az *Anſpach-Bayreuthi*, mind a' *Meklenburgi* Seregek menjenek haza Isten' hirével.

Clair nevezetű *Angliai* Nemes, egy Regementet állít fel, a' ki-költözött *Frantziák*' ügyének óltalmazására.

Aquisgránumból (Aachen) azt irják, hogy a' *Svéd* Király ott hagyta vólt el-menetelkor minden bagázsiáját, 's még ezen hónapnak 5-dikén is azt irta erántta, hogy tsak hadd maradjon ott.

S. Domingo nevezetű Napnyúgoti Indiai Koloniájokban a' Frantziáknak igen nagy kurutz világot inditottak a' fekete emberek.

Két *Frantzia* Tiſztek el fogattattak *Auſtriai Német* al-földnek *Offenda* nevű Városában: mivelhogy, vebuálni kezdették a' ki költözött Frantzia Hertzegek ſzolgálatjára az ő Ts. 's K. Felsége alatt-valóit.

Úgy értettük, hogy *Eſzterházy* Ferentz Úr nem fogna már Nagy Követnek menni *Nápolyba*. Az okát még meſt meg nem írhatjuk.

Tudo-

Tudományi Dolgok.

Ns *Füskúti Landerer Mihály* Úrnál következ. munkák jöttek ki közelébb:

Continuatio Hiſtoriae approbatae de ortu, progreſſu, ſatis, mutationibus, Ictis, et Legislatoribus Iurisprudentiae Hungariae. Authore Antonio Décsy Iſto Miskoltziensi. Pars 2da. Poſonii et Peſtini typis Joannis Michaelis Landerer Nobilis de Füskut. 1791. 8ad rét. 107 lap.

Orvosló Könyvetske, melly betegeskedő ſzegény sorsú ember' ſzámára, és haſznára kéſzült Csapó Jósef orvos Doktor, és Debretzeni Fizikus által. Posonyban és Pesten Füskuti Landerer Mihály' költségével, és betüivel. Nyóltzad rétben, 382 óldal.

Küldjük az első árkusát Tiſzt. *Versegi Ferentz* Úr' következendő tzimü munkájának:

Rövid Értekezések a' Musikáról. VI. Énekekkel.

Toldítás.

Közelébbi Levelünknek 649-dik lap. ki maradt ezen két ſzó közzül: *had előtt* ez a' ſzó: *végződése.*

Költ *Bétsben*, Novembernek 22-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Bétsi.

Tegnap vólt 46-dik születése napja a' F. Tsászárnénak. *) Ezen jeles napnak meg tisztelésére öröm lövéseket tett dél utánni 3 és 4 óra között a' *Bétsi* Polgárság, a' maga lövöldözö helyén: estvére pedig mesterséges tántzokkel elegytíeni szokott szomorú énekes Játék adatott az Udvari Teátromban. Mivel boldogúlt M. Theresia' idejétöl fogva nem vólt szerentséje a' *Bétsi* Publikumnak illyes Játék látásához: el lehet gondolni melly temérdek Nép gyülekezett bé a' Teátromba. Vólt is valóban módja mind látás, mind hallás által való maga gyönyörködtetésében. A' Játék neve: *Tefeo a Stige (Téseus a' Pokolnál)* A' Pokol bémenetele; belöl a' Plútó lakása; 's ennek Udvari Emberei, olly szörnyü módra ábrázoltatnak, hogy ezeknek vóltaképpen való le irása sok helyet kivánna. — Már a' *Bétsi* népnek azon Része, melly tegnap jelen vólt az Udvari Teátromban el mondhatja bátran maga felöl, hogy ö látta a' Poklot. Nem csak az ábrázolások voltak újjak; hanam a' Jádzó helyet el fedö firhangok is. — Mind a' Jádzók, mind a' tántzolók derekasan ki tettek magokért. Az éneklö Férjfiak között kiváltképpen való módon ki mutatta magát eggy *Maffoli* nevezetü újj *Tenorista*: úgy hogy még ama hires *Babínit* is (ki *Pygmalionf* jádzotta vólt itten) láttatott felül haladni. Ditséretet érdemel a' Játék foglalatja is, és a' Musika. Egy szóval, mind ezen szép Tudományok és Mesterségek. — a' *Poésis*; a' musika, *az ének*; *tántz*; *rajzolás*; és épités mesterségе — egyesitették magokat, hogy illendö Opera Seriával tiszteljék Felséges Tsászárnénk születése nap-

napját. — Háromſzori tapsoláſſal fogadtatott Tsáſzárné ö Felsége a' Teátromban.

Még Nádorispány ö Kir. Föhertzegsége itt múlatt. — Minthogy ki vagynak már nehánynapoktól fogva ſzegezve a' Várbástyáira az ágyúk: mellyek hirré adándják dörgéseik által *Ferentz* Föhertzegné ſzerentsés ſzülését: már moſtanában ha valami ágyú lövés forma esik, mindjárt azt gondollyák hogy ſzült a' Föhertzegné, Tegnap elött Társaság van bizonyos Uraságnál. A' múlattság közben durranást hall eggy Úr, 's mindjárt el kiáltja magát: no bizony ſzült ugymond a' Föhertzegné. El küldenek eggy Inast, hogy járna végére a' dolognak; hát hirtelen viſſza-tér az Inas, 's beſzélli, hogy valamelly üres ſzekrény esett le egy ſzekérröl, 's a' durrant.

Tegnapra virradóra, halva találtatott fekvö ágyában B. *Hágen*, a' Német Birodalom' Kántzelláriájának Vice-Kántzelláriussa. Nyóltzvanöt eſztendös vólt.

Követik a' *Bétsi* Tolvajok, a' magok ſzép Apjoknak, a' Paraditsomi Ördögnek példáját. Azt tartják t. i. e' felel némelly Szent Trás-Magyarázók, hogy ſzép Legény' ábrázattyát vett magára, 's úgy késértette meg *Éva* Anyánkat. A' *Bétsi* Zsiványok is el-változtatják a' magok tulajdon nemekhez illö ruházatjokat, hogy annál jobb elö-menetellel üzhessék mesterségeket. — Eggy illyen maskarás Zsivány ólálkodott a' minap éjtſzaka, a' Vár és a' külsö Városok között álló rakás tüzi-fák között. A' mint eggy Uraság' Kotsiſſa ballagna haza éjfél tájban a' külsö Városba: éppen a' Zsivány' les-helye felé találta útját venni. Oda ſzinli tehát hozzá magát az aſſzonyi ruha alatt lappangó zsivány, 's vátig kinálkozott magával, hogy vinné ötet félre a'

Ko-

Kotsis. De ez meg sejtette a' setétben is, hogy bizony torzsás ſzőr lepi az ő Kerítője' orra allyát; azért, mind addig 's addig mentegette magát az éjtſzakai barátkozáshoz való kedvetlenségével, hogy ſzerentsére ki-menekedett a' Zsivány' keleptzéjéből.

A' Fels. Magyar Kántzelláriánál Koncipiſtai ſzolgálatot tévő Gr. *Rédey János* Úr, tsak negyed napja vette azt a' gyáſzos tudósítást, hogy kedves jó Attyától, nagy emlékezetű Gr. *Rédey Mihály* ő Nagyságától, még Nov. 4-dikén meg-foſztotta a' halál.

Ezen hónapnak 21-dikén, délutánni négy és öt óra között, kilentz ezer, nyóltz ſzáz, harmintz-öt forintot érő tiz darab banko-tzédulát (papiros-pénzt) veſztett el itt az úttzán egy ſzegény tseléd. Öt ſzáz forint igértetett jutalmúl a' kézhez-ſzolgáltatónak; de bizon még eddig tsak nem hallik, hogy meg-kerültek volna a' drága papiros-darabok.

Magyar Orſzág.

A' következendő Levél, jóllehet még a' múltt hónapban útasíttatott hozzánk, mint a' *Dátumából* meg-tettzik, tsak most érkezett kezünkhöz. Vólt hozzá zárva két rendbéli Magyar Versezet is, eggy Éſzre-vétellel eggyütt, melly réſz ſzerént folyó Beſzédből, réſz ſzerént Versekből áll. — Eggyik Versezetnek ez a' felül-irása: *Hálá Istennek*; a' másiknak pedig ez: *Magok okozzák a' Magyar Urak, 's Aſſzonyságok, hogy sokan roſſz vélekedéssel vagynak a' kurta magyar öltözetről.* Ezen két Versezetet, az Éſzre-vétellel eggyütt, *Tóldalék* formában fogjuk közleni; hanem magát a' Levelet haladék nélkül kivántuk ide iktatni. Ez az:

Buda, Okt. 18-dikán.

„Fel-olvastatván a' *Budai* Zsinat, a' ki-dolgozott Eklésiai Végzéseket, és azokat a' *Bétsbevitel* 's a' Felségnél lejendö bé-mutatás végett, M. R. Sz. B. Gr. *Teleky Jósef*, és M. Gr. Iffjabb *Rádai Gedeon* Uraknak, 's TT. *Kármán Jósef*, és *Szöke Ferentz* Uraknak által adván: ezen hónapnak 13-dikán el-ofzlott. — Valamint a' munkálkodást eggyütt tette, elegyes Deputátziókban a' két Zsinat: úgy az öt rend-béli Deputátziók' munkáit hasonló közös, de már felesebb fzámból álló Deputátzió által fzedette rendbe mind a' két Gyülekezet, és egymással meg-lehetösen meg-eggyezett; 's még jobban meg-eggyezhetett vólna, ha a' *Formula Concordiæröl Peften* kérdés nem támadott vólna.

Az elsö rendbéli Deputátzió' munkájában, leg-nevezetesebb az *Elegyes Közönséges (Mixtum Generale) Confiftórium*; az *Ekklésiai* fenyíték' dolgában a' *ki-tiltásnak* bizonyos határok közzé fzorítása. A' *Házasság*' dolgában valami van, mind újság nálunk. Az Oskolák' igazgatásában nevezetes a' közös oskolákról tett atyafiságos eggyezés; az ötödik vagy *Fundationális* Deputátzió' munkájában pedig az el rendelt Egyházi Személlyekre, 's Özvegyekre való gondviselés, melly végre ollyan Fundus találtatott, hogy minden Predikátornak jövedelméböl az elsö fzáz forint érött el hagyván, a' többi fzázból harmadfél forintot el-fzakafzt a' Superintendentzia, és azt, ugyan annyival tóldja meg minden eflztendöben az Ekklésia, a' mennyi jön a' Predikátor' erfzénnyéböl.

Az utólsó *Seffzióban*, a' többek közzött az rendeltetett, hogy az *Énekes-Könyv* meg-igazíttaffon, és e' munkában fognak dolgozni a' Világiak közzül: Mélt. Gr. *Teleky Jósef*, és *Horváth Ádám* Urak; az Egyházi Rendböl pedig Fötiz. *Hu-*

Hunyadi Ferentz, és TT. *Kármán Jósef*, *Szönyi Benjamin*, *Szikfzai*, és *Pétzeli* Urak, 's más többek — nyóltzan."

A' melly történetet E e árkusunkba iktattunk vala bé, a' *Bitskei* Reform. Predikátorról T. *G.. S.*. Úrról, annyira bizott annak igazságához a' mi érdemes Tudósítónk, hogy midön nem olvashatta azt mindjárt, a' felküldést követett második poſtán munkánkban, újra emlékeztetett bennünket annak közlésére. A' mint azonban már moſt értjük a' dolgot, meg kellett tsalattatni a' mi Tudósítónknak. Hogy ezt Érd. Olvasóinknak is értésekre adjuk, meg-kivánnya az igazság' ſzeretetén kivül, T. *Bitskei* Predikátor Urnak betsülete is. Imhol e' végett egy fontos Levél, mellyet Ns *Fejér-Vármegye*' Tábla-Birája, *N. Alásonyi* N. *Bartza Mihály* Úr botsátott hozzánk illy formálag:

„Októbernek 4-dikén költt Darabjában a' *Hadi és más nevezetes Tudósításokban*, nagy megilletödéssel olvastam azon hamis tudósítást, melly a' *Bitskei* Reform. Prédikátorról T. *G. S.* Úrról küldetett fel az Urakhoz. Kötelességemnek tartottam annakokáért ezen rágalmazást meg tzáfolni, 's a' dolgot maga tiſzta valóságában elö adni. — Az említett tudósításban következendö igazságtalanságok vagynak:

1.) Nem igaz, hogy hivatlan jött vólna által T. *G. S.* Ur *Bitskéről Tsabdira* temetni. Mert meg-halálozván Aug. 3 dikán Ns *Bartza Dániel* Evangyél. Compoſſeſſor Úr, én velem irattak a' ſzomorú Felek, mint Atyafival és Igazgatóval Levelet említett *Bitskei* Prédikátor Úrhoz, hogy jöne által a' *Bitskei* Rektorral eggyütt temetni, és a' Rektot Bútsúztatót is mondjon. Más nap Éneklöket is kértem; mert nagy dolog-idö lévén nem lehetett vólna találni *Csabdin*.

2.)

2.) Az sem igaz, hogy T. G. S. Urnak semmi keresete nem lett vólna *Csabdin*: mert eleitől fogva meg szokták vólt magok jelenlétekkel adni az utólsó tiszteſséget a' *Bitskei* Prédikátorok a' *Csabdi* Evangyél. Uraknak; az Oskola-mesterek pedig el-bútsúztatták azokat.

Hazugság 3.), hogy a' *Csabdi* Evan. Ekklésia adfiliálva lett vólna valaha a' *Tordasi* Evan. Ekklesiához. — Ez, sem Király, sem Vármegye által soha is meg nem történt. —

Valamint 4.) az is, hogy *Tordasi* Éneklők lettek vólna az oda való Evan. Predikátor T. *Sz...* Úrral, mert tsupán maga vólt.

5.) Artatlan vádoltatik T. *G.. S..* Úr, hogy midőn T. *Sz...* Úr hozzá akart vólna fogni a' temetési tzeremoniához, akkor kezdette vólna reá az éneket T. *G..* Úr, magával hozott éneklőivel: mert T. *G..* Úr nem is tudta T. *Sz...* Úr' szándékát; tudta ellenben, hogy Emberemlékezetétől fogva mindenkor a' *Bitskei* Refor. Oskola' Rektora [illegible] bútsúztatta el a' megbóltt *Csabdi* Evang. Urakat. Én magam ugyan észre vettem, hogy T. *Sz...* Úr éneket akar kezdeni; de tartván attól, hogy *tótos* éneklése által eggyütt ki találja magát nevettetni, megintettem, hogy meg ne próbállya a' Kántorkodást. Nem is éneklés, hanem prédikállás végett hivattatott: a' minthogy meg is kérettetett a' temetés előtt való nap, midőn még lett vólna 24 órája a' kéſzületre, hogy prédikálná el a' Halottat; de azt felelte, hogy lehetetlen vólna néki olly hirtelen el-kéſzülni, mert tud ugyan egy magyar predikáttziót, de az, Aſſzony felibe-való; és ismét, hogy nem talált reá Textust a' Bibliában. "

Poson

Posonyból, Nyilas-Havának (Novembernek) 21-dikén.

„A' napokban eggy új Magyar Munkátska került kezembe illy tzim alatt: *Sok-féle Irás. Egybe-ſzedé Sándor János.* Szép kis Munka. Nyomtatódott *Győrött.* Két Szakaſzból áll. 8-ad rét ſzabású. Az árra 45 kr. — Ezen Könyvetske eggy azon Munkák közzül, mellyek a' Magyar Nyelv' ſzeretetére mind inkább inkább fel-gerjeſztik *Tótjainkat* is. Mert sok nevezetes dolgok vagynak benne. Többre is igéri magát a' Sverzö, ha említett Munkája kellemetességet talál a' Közönségnél.

Ezentúl már a' Magyar Nyelvből is fognak tartatni nálunk az úgy nevezett *circulusok (gyakorlások)*, 's mondhatom, hogy a' kik ez előtt nem igen kedvelték is nyelvünket, moſt mindenképp' rajta vagynak tanúlásán; tsak hogy a' *Szó-tár*', 's *Grammatika*' nem-léte eránt panaſzolkodnak.

Leopold' napja, öröm-napja vala *Posony* Városának, úgymint a' mellyen kegyes Fejedelmének neve' napját inneplette. Annak-okáért, már reggel meg-ſzóllaltak a' mozsarak, elöl-ált a' Katonaság, 's bé-takarodott a' *Szent Márton*' Templomába; le ment az egéſz Nevendék-Papság is oda palástoſſan. A' *Szentek-Szentjében (Sanctuarium)* lévö Kart, az elö-kelöbb Személlyek foglalták el. Minden jó Kereſzténynek rebegett a' ſzája, 's mintegy ſzivét ajakin láttatta; mert *Leopoldnak* — ennek a' maga Tartománnyai' jó Attyának hoſſzas, és ſzerentsés életéért, az egéſz Tsáſz. 's Kir. Ház' virágzásáért, 's különöſſen Orſzágunk' kegyes Közbenjárójáért, Fö-Herczeg *Leopold* Nádor-Ispányunkért könyörgött. — De ugyan azt se halgathatom el, hogy a' Sz. Áldozat közben, némelly maga-gondolatlan Kato-

Katona Tiſzt Urak, kik mellett állottam, az egéſſz időt suttogásban, nevetkezésben töltötték el, meg elégedvén azzal, ha az Úr-mutatáskor egy módi fö-hajtással (compliment) tiſztelték azt, ki érettek moſt sem ſzünik meg magát az Atyánál bémutatni. E' bizony háládatlanság. Lehet ám az Ember, úgy mondatott *politikus*, tettzeteskedö; de a' Szentegyházba tsak annyit kellene az afféle *politikából* bé vinni, melly a' Mindenhatónak tiſzteletével egybe-fér. En ugyan nem hiſzem, hogy a' *Gyakorlás (Exercitium)* között így meréſzelnének tselekedni. Láttam azonban egy betsületes más Tiſzt Urat is, ki az egéſſz Áldozat alatt építö ájtatossággal imádta azt, a' kinek létét köſzöni. Betsülöm — ki is ne betsülné — az érdemes Tiſzt Urakat; de a' mi hiba bennek, helybe nem hagyhatom. "

Folytatása a' Magyar, Tót és Horváth Orſzágokra fel-oſztott Seregeknek.

Pesten kvártélyozó Oſztály-Vezér F. M. L. Báró *Alvintzy* alatt, három Brigadéros Generálisok vagynak. Ezek. *Vátzon* [illegible] kvártélyban, de a' nevét nem tudjuk; a' másik *Pesten*. Ez, Generál-Májot *Davidovits* Úr; a' harmadik *Felegyházán*. Ez, Generál-Májot *Mikoviny* Úr.

A' *Vátzi* Brigadéros alatt vagynak: *Waldegg* Dragonyossai, és *Mediolánumi Ferentz* Föhertzeg (hajdan *Carméli*) Vasassai. *Waldegg* Regementjének a' Stabja fekſzik *Báthon*. Két Svadron, *Hont*: más kettö *Bars*; ismét kettö *Nógrád Vármegyében*. — *Mediolánumi Ferentz* Fö H. Stabja fekſzik *Gyöngyösön*: két Svadronja, *Heves*; egy, *Peſt Vármegyében*; eggy ismét a' *Jáſzságban*; kettö *Borsod Vármegyében*.

G. M.

G. M. *Davidovits* Úr' Brigádája áll a' *Gyulai* Magyar gyalog Regementjéből, és a' Granatérosságból. Gróf *Gulai*' Stabja fekszik *Pesten*. Két Svadron a' Regementből hasonlóképpen *Pesten*, négy, szállyel *Pest Vármegyében*; négy, *Heves Vármegye*' kissebb helységeiben szállyel; kettő, *Eger* Városában, 's annak környékén. A' Granatérosság' Stabja, és 18 Batalionja, a' *Pesti* nagy Kaszárnyában.

Gen. *Mikoviny*' Brigádája áll: a' *János* Fő-Hertzeg (ez előtt *Károlyi*) Magyar gyalog Regementjéből; és *Vallisch* Vasassaiból. A' *János* Fő-Hertzeg Regementje' Stabja fekszik *Szegeden*; 4 Batalionja hasonlóképpen *Szegeden*; 4 *Csongrád Vármegyében*; 4 ismét a' *Kis-Kúnságban*. — A' *Vallisch* Stabja fekszik *Csabán*. — Két Svadron a' Regementből *Békes*; egy, *Csongrád*; egy, *Csanád*; eggy, *Arad*; egy pedig *Temes Vármegyében*.

Folytatása következik.

Erdély Országg.

Kolosvárról, Nov. 8-dikán.

„Nagyon uralkodik Hazánkban a' himlő. Kivált a' Szép Nemnek nem tsak sok kitsinnyeit, hanem még naggyait is meg-lepte. Szomorú példái ennek nevezetesen: Gróf *Teleki Lajosné*, egész Háza-népével; Gróf *Bethlen Lajosné*, Kis-Asszonykájával; és B. *Nalátzi Katalin* Kis-Asszony.

A' múlt hónap' elein kötelezte magát esküvéssel *Szebenben* a' *Szász* Nemzet, Fels. Urunkhoz. Nagy vigasságok, tántzok, és a' Város' fényes meg-világosítása követték a' Hitlés' tzeremoniáját.

Már egésszen által-költözött *Szebenből Kolosvárra* az Exaktorátus.

A'

A' múlt hónapnak 12-dikén lépett-bé legelsö Gyülésére Ns *Alsó-Fejérvármegyének*, Fö-Ispány Mélt. B. *Kemény Simon* Úr ö Excell. ája, kit is a' Tekin. Vármegye' Nemes Vitézei, 's *N. Enyed* Városa' Polgári, ló-háton, nemzeti formaruháikban, ki-vontt kardokkal, és zászlókkal fogadtak 's kisértek bé, ágyúk' dörgései között a' Városba.

Ezen Nemes Vármegyében, *M. Újvár*, és *M. Cseſzne* között sóra találtak, 's már a' nyártól fogva mindúntalan dolgoznak körülötte; vágtak is 150 mázsát belölle. Azt mondják, hogy a' tavaſzal tulajdonképpen-való só-pajtákat is fognak oda kéſziteni.

Generális *Kálnoki Sándor* Úr, hoſzas katonai ſzolgálattya, 's a' közelébb múlt háborúnak vitéz ki-állása után meg-halálozék.

Az *Oláh Orſzágból* ki-jött Hadi Tiſztek többnyire vagy mind betegek, vagy moſt vagynak gyógyuló félben. Alig láthat az ember közöttök egy tökélletes állapotút. A' *Toskána* Huſzár Regementjében Oberſter *Ott*, Oberſtl. *Jesonovſzky*, 's Májot *Baranyai* Urak is [illegible] kon kivül.

Októbernek 23-dikán tette le életét *N. Enyeden* egy kegyes Aſſzonyság Mélt. Báró *Radák Istvánné*, *Torotzkai Katalin* Gróf-Aſſzony; még meg nem esett temetési pompája.

Kegyes! ha kivántál élni tsendességben,
Örvendj, meg-találtad már eztet az Égben."

Auſtriai Belgyiom.

A' *Brábantziai* Rendekhez (kik Nov. 7-dikén tartottak vólt újra Gyülést) következendö értelmü Irást botsátottak ezen hónapnak 3-dikán a' *Belgyiomi* Köz. Kormányozók, *Kriſtina* és *Albert* ö Hertzegségek:

„Minek-

„Minekutánna el nem fogadták a' Rendek azokat a' Feltételeket, mellyek olly véggel terjeſztettek elejekbe a' Tsáſzár' nevében, hogy elháríttathatnának azon nehézségek, mellyeket a' *Brabantziai* Tanátsnak tellyes ſzámúvá való tételére nézve formáltak a' Rendek, azon Tanátsnak t. i., melly a' lármás idökbéli Tanátsot tartozott vala fel-váltani: jelentik a' Közöns. Kormányozók a' Rendeknek, hogy a' melly idö-ſzakaſz engedtetett vala ö Hertzegségek által nékiek e' dologban, már az el-múlt. Ehez képest tudják meg a' Rendek 1.) Hogy a' Tsáſzár, semmi másításnak, avagy eggyezést tárgyazó feltételnek többé helyt nem ád e' dologban. 2.) Hogy ö Felsége nem kivánja többé azokat bé-iktatni a' Tanátsba, kik már 1789-ben Tagjai vóltak azon Tanátsnak. Hogy ellenben 3.) meg nem enged ö Felsége is senkit azon öt Tanátsosok közzül fel vétetni, kik a' lármás Világban ezen Tanátsban ſzolgáltak, 's olly hitet tettek le, melly az ö elöbbeni esküvésekkel meg nem állhatott; hanemha a' Törvény' rendes [illegible] ſzabaddá hágy nékiek ö Felsége a' Konſtitutzió ſzerént, a' mellytöl soha sem fog el-távozni) végeztetik el, hogy köteles ö Felsége annak meg-engedésére."

Frantzia Orſzág.

A' két Királyi, és a' *Bourbon* Házbéli több Hertzegeknek alól-irásokkal, egy tüzes *Próteſtátzió* jött ki, a' Konſtitutziónak Királyi el-fogadása ellen; melly *Próteſtátziónak* ide megy ki summásan az értelme:

„A' Király, nem birt ſzabad válaſztó tehetséggel, midön reá-állott a' Konſtitutzióra. El kellett azt néki fogadni, vagy akarta, vagy nem; különben meg-foſztatott vólna a' Koronától, 's talám még élete is veſzedelemben forgott vólna. Az ö helybe-hagyása tehát már tsak azért sem

ér

ér semmit is, mivelhogy kéntelenségből származott. — De ha meg lett vólna is egész szabadsága: jussa mindazáltal arra nem lett vólna, hogy a' Trónus' eredeti Jussainak el-idegenítése által, mellyeknek tsak haszon-vevö Birtokossa vólt, fel forgassa azt fundamentomostól; 's eggy olly irtóztató Konstitutziót erössíttsen meg, melly az Ország' fundamentomos Törvénnyeivel ellenkezik; a' Vallás' romlására tzéloz; minden Rendeket meg-foszt a' magok jussaiktól; 's az egész Nemzetet bóldogtalanná teszi: mivel az efféle Konstitutziónak helybe-hagyása, a' királyi kötelességeknek meg-sértödésével vagyon egybe-köttetve. Azért sem ér hát semmit a' Konstitutziónak Kir. meg-erössítése, mivelhogy arra nem vólt jussa a' Királynak. — Magában gondoltatván is helytelen a' Konstitutzió, mivel annak alkotására nem hogy hatalma lett vólna a' Nemzet-Gyülésének; söt ennél fogva által-hágta a' Nemzetnek világos parantsolatit. — Próteštálnak tehát a' Hertzegek: a' *Királyért*, kinek Tolmáttsai, 's Képviselöi tartoznak lenni azért: — mivelhogy az nem nyilatkoztathatja ki a' maga értelmét, 's nem tellyesítheti királyi kötelességét az erőszak miá; a' *szerentsétlen Nemzetért*, mellyet ki kell szabadítani a' maga vakoskodásából; az ö *Attyaiknak Vallásokért*; a' *Birodalomnak fundamentomos Törvénnyeiért*; minden *Rendekért* végre, és *Frantziákért*."

Látni-való ezen Proteštátzióból, hogy tellyességgel nem akarnak a' ki-költözött *Frantzia* Hertzegek reá állani, a' magok Követöikkel egygyütt, az új Konstitutzióra; de hogy a' tulajdonképpen úgy neveztethetö *Frantzia Nemzet* (az az a' Konstitutzióhoz ragaszkodó nagyobb Rész) se akar el-állani, a' Ki-költözttek' kedvekért a' Konstitutziótól: új bizonyság erre, a' ki-költözés eránt Novembernek 8-dikán hozott Végzése a'

Nem-

Nemzet-Gyülésének, melly is következendö 16 Tzikkelyekből áll:

1.) *A' határokon kivül öſzve-gyültt Ki-költözttek gyanúsoknak itéltetnek Frantzia Orſzág ellenvaló öſzve-esküvésről, a' mostani környül-állásokban.*

2.) *Mind azok, valakik öſzve-gyülés (raſſamblement) állapotjában leſznek még Januáriusnak elsöjén: úgy fognak tartatni, mint Hazájok ellen öſzve-esküdttek. Törvénybe fognak itéltetni, 's halálra büntettetni.*

3.) *Haſonló ſzemmel fognak nézetni azon Frantzia Hertzegek, és minden Polgári, 's Katonai Tiſztviselök, kik az említett idö-pontban benn nem leſznek az Orſzágban, 's haſonlóképpen fognak meg büntettetni.*

4.) *A' Nemzeti Fö Törvényſzéket öſzve kell hivni Januárius hónap' elsö napjaiban, ha ſzükség leſſz reá.*

5.) *A' ki-ſententziáztattak' jövedelmeik* Sequeſtrum *alá fognak vettetni: mindazáltal feleségeiknek, gyermekeiknek, és ollyatén Kreditoraiknak rövidségek nélkül, kiknek juſſok meg vagyon már* [illegible]

6.) *Moſtantól fogva, ſequeſtrum alá leſznek vétve az Orſzágból távol lévö Frantzia Hertzegeknek minden jövedelmeik, és semmi penziót, vagy zsóldot nem lehet azoknak fizetni a' közönséges Kintstárból. A' ki oka leſſz ezen tilalom' megrontásának, kérdöre fog tselekedeteért vonattatni.*

7.) *Az említett jövedelmek ſequeſtrum alá fognak vettetni, a' Ki-ſzolgáltatás' Syndikus-Prókátora' kérésére, 's a' Diſtriktus' Kaſſzájába tétetni.*

8.)

8.) *Az ollyan Tiſztviselök, kik az Amneſtia elött törvényes ok nélkül mentek ki az Orſzágból, el-veſztik hivatallyokat, és fizetéseket. Azok pedig,*

9.) *Kik az Amneſtia után távoztak el: hivatallyokon, 's fizetéseken kivül, még a' magok polgári jujſokat is.*

10.) *Valamelly Tiſztviselö ezentúl megy ki az Orſzágból, az említett büntetésre teſzi magát méltóvá, hanemha a' maga Departementjének (Oſztályának) Miniſterétöl lejénd engedelme a' ki-menetelre.*

11.) *Ha valamelly Katona Tiſzt, engedelem nélkül haggya el a' maga helyét: úgy fog nézetni és büntettetni, mint ſzökött.*

12.) *E' végre, minden katonai Kerületben fel kell állítani haladék nélkül az oda rendeltt Martiális Törvényſzéket.*

13.) *Halál a' fején minden ollyatén Frantziának, ki az Orſzágon kivül lévén, a' fenn-említett öſzve-gyülésekbe tsábít, 's verbuál eggyes ſzemélyeket.*

14.) *Parantsollya a' Nemzet-Gyülése a' Diplomátika Deputátzió[illegible] gondollya ki azokat az eſzközöket, mellyeknek az ollyatén határos külsö Hatalmaſſágok eránt a' Nemzet' nevében való elö-vételére kell kerni a' Királyt, kik meg-ſzenvedik a' magok földjökön a' ſzökevény Frantziáknak öſzve-gyüléseket.*

15.) *Semmikké teſz a' Nemzet-Gyülése mindeu Törvényeket, valamellyek ezen Végzéssel ellenkeznek; mellyet* 16.) *még ma által kell adatni a' Királynak, meg-erössítés végett.*

Elegyes

Elegyes Történetek.

Koblentzbe, *Spanyol*, és *Svéd* Követeket várnak magokhoz, a' *Frantzia* Királyi Hertzegek.

Azt igérte vólt a' *Spanyol* Király' nevében Gróf *Florida Blanca*, a' *Madriti* Udvarnál lévö *Frantzia* Bíztosnak, hogy nem fogná ö Kath. Felsége meg-háborítani *Frantzia Orſzág*' tsendességét; de nem ok nélkül lehet azt gondolni, hogy alkalmasint ért a' *Spanyol* Udvar a' *Reſtrictio mentalis*hoz (elme-béli fenn-tartáshoz), melly ſzerént hiſzi, hogy nem ſzegi meg, említett igéretét az által, ha mást fel lázzaſzt a' Frantziák ellen. — Kéttség kivül, az ö munkája is az, hogy az *Algiri Dej* következendö ki-fejezésekkel élt nem régiben a' Frantzia Konsulhoz: „*Frantzia Orſzágnak*, úgymond, nints többé Királlya. Ö pedig (a' Dej) meg nem esméri a' Fran. Nemzet' Felségét; azért nem is kiván értekezni a' Fran. Miniſterekkel." — A' tengeri dolgokra ügyelö Frantzia Miniſter, Nov. 4-dikén tett erröl jelentést a' Nemzet-Gyülésében. — A' Fran. Király egy nyomos Levelet botsátott a' *Dejhez*, mellyben jelenti néki, hogy ö Felsége kivánja fenn- [illegible] ersmind azt is értésére adja a' *Dejnek*, hogy a' meg-bántást nem haggya magán, 's a' Nemzeten rajta ſzáradni.

Sziſztóvból viſſza-érkezett Miniſterét Marki *Lucchesini*t, Fekete Sas Rend-tzimerrel tiſztelte meg a' *Pruſſziai* Király. — Eggy ollyan fö Rendtzimer, mint a' fekete Sas, magában is méltán kedves lehet: hát mikor egynehány ſzáz ezer forinttal lett meg-tiſzteltetésnek tóldalékja az? A' pedig M. *Lucchesini*re nézve, úgymint a' ki el-tzepelt vagy fél milliót *Sziſztóvból*.

A'

A' *Dániai* Király, egy Kommiſſziót állított fel, a' maga Orſzága-béli Paraſztok' állapottyának meg-visgálása végett; melly meg-visgálásnak tzéllya, a' Jobbágyokon való könnyítés. — Nagy eſzközlője vólt a' Király' ezen tselekedetének a' Korona-Örököse; valamint ez vólt oka azon Kommiſſzió' fel-állításának is, melly a' *Dániai* Birodalomban lévö Szeretsenek' ügyében dolgozik.

Poſeni Lengyel Püspök *Viodziejovſzky András* Úr, egy meg-betsülhetetlen Fundátziót állított-fel, mellyel a' ſzegény sorsú jó Leányoknak férjhez-mehetések hathatóſſan elö-segíttetik. — Minden eſztendöben ugyan is 12 Nemes, 12 Polgár, 's 12 Paraſzt Leányoknak ki-házasításokra adódik bizonyos summa pénz az említett Fundátzióból. Egy Nemes Leánynak 112 for. 30 kr.; egy Polgár Leánynak 62 for. 30 kr.; egy Paraſzt Leánynak pedig 30 for. 30 kr. vagyon ki-ſzabva. Meg kivántatik a' Leányokban, hogy ſzegények, jó erköltsüek, Katholika Vallásúak, és a' *Poſeni* Megyéből valók legyenek.

Varsónak mind belsö, mind külsö Városaiban el-fogattattak a' kóldusok. Sok tekergökre akadtak közöttök, kik már most törvényſzéki visgálás alatt vagynak. A' valóságos ſzegények fel-oſztatnak ispotályokba, [illegible] zakba.

A' *S. Domingói* Kurutz-Világról, magából *S. Domingóból Párisba* érkezett ſzomorú jelentést, ott érte a' *Jamaikai* vigaſztaló tudósítás, melly az említett *S. Domingói* háborúnak le-tsendesedését jelenti.

Költ *Bétsben*, Novembernek 25-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Béts.

Ugyan van divattya Vasárnaponként a' pompás Feudum-vételeknek. Novembernek 20-dikán a' *Schwartzburgi* Hertzegi Ház; 27-diken pedig az az a' múltt Vasárnap a' *S. Galleni* Hertzeg Apátur; és a' *Fuldai* Hertzeg Püspök vevének Küldöttjeik által feudumot ö Ts. 's Kir. Felségétöl. — Ezen utóbb említett nap estvéjén *a' la bella Pesçatrice (Szép halász Leány) Olasz* vig énekes Játékot jádzották az Udvari Teátromban. Jóllehet igen sokszor szemléltette már magát a' szép *Tomeoni* ezen játékban a' *Bétsi* Publikumnál: még is dugva vólt ekkor is a' Teátrom. Ezt okozta részszerént *Tomeóni* kedves maga viselésében, 's éneklésében való telhetetlen gyönyörködés: részszerént pedig a' Ballét, (tántz) melly fel váltotta az Operát. Jelen vólt a' Teátromban *Ferentz* fö Hertzegné is: de már most alatson kis fökötöben, mellyben t. i. mingyárt ágyba fekhellen, mihelyest nap fényre fog ki-kiváncsozni a' kis Hertzeg, (vagy Hertzegné) kit még most méhében hordoz.

Tomeóni Olasz Énekes Asszonynak érdemlett ditsérete.

Természet 's Mesterség szültek egy Remeket,
Énekes Játéknak adtak egy Gyermeket
Az Asszonyi Nemböl a' te személlyedben,
De Párodat keresni kell énekiésedben.
testednek kedves maga-viselése
A' Még sokkal hódolóbb, mint szád' éneklése,
tréfás Játékban szolgálhat mustránnak
Akármelly Teátrom' elsö Leányjának.
Láttuk, 's tsudáltuk is már itt *Morikellit*,
Az ö Férje után nevet nyertt *Mombellit*,
Sztoratsét, a' kit *Béts* annyira szeretett,
'S *Ferrarézét*, ki tsak nem régen bútsút vett.

De a' Publikumnak még eddig kedvére
Egy sem vólt annyira 's tellyes tettzésére,
Mint te, ki azt ſzintúgy gyakran ſzép ſzavaddal
Bájolod, valamint ékes ajakaddal.
Szeretném, ha tudnád, hány ſzív érez érted,
Mi rajtunk tárgyadat már hányſzor el-érted,
Öröm-könyvet hánynak fatsartál ſzeméből,
's hánynak egy más ſzemélyt toltál ki ſzívéből.
Ezután is múlass minket ſzép ſzavaddal,
's gyönyörködtess addig ékes ajakaddal,
Míglen a' Terméſzet meg fogja engedni,
's te-néked is nem hágy változást ſzenvedni.

Szerzette *Bétsben S—r.*

Primás ő Eminentziája le mene innen a' napokban: de az Orſzág Birája Gróf *Zichi* Károly ő Kegyelmeſſége még itt maradt.

Sulimán nevezetű Török, ki a' múlt háború alkalmatoſságával sokat ſzolgált nékünk; a' miért már most méltán féltette a' gégéjét a nagy Úr' zsinegjétől: ő Ts. 's Kir. Felségéhez folyamodott, 's eſztendőnként való fizetést kapott — eggy eggy eſztendőre ezer két ſzáz forintot.

Az *Erdély Orſzági* Rendek' hathatós ajánlására, Nemességgel tiſztelteltettek meg ő Felségétől: *Biró Jóſef* Úr, az *Erdélyi* Udv. Kántzelláriánál Regiſtráns; *Brentsán* Úr, *Székely* Regementbéli 's Hadnagy; T. *Nemegyei* Úr, *Enyedi* Profeſſor; 's orvos Doktor *Szöts* Úr.

Amaz esmeretes érdemű Vitéz, *Erdödy* Magyar Lovas Regement-béli Fő-Strása-Mester *Szarvasy* Úr egy falut nyert a' *Bánátban*, hív, és igen haſznos ſzolgálatjainak jutalmáúl. Mivel mindazáltal ő Felsége' végzése az, hogy a' jövő Orſzág-Gyüléséig moſtani állapotjokban maradjanak a' Kamarai Jóſzágok: ehez képest nem léphetett a' meg-nevezett Úr, meg-igértt Jóſzágának birtokába. Hogy mindazáltal annál könnyebben, 's bizonyosabban várhaſſa a' valóságos bir-

birtokhoz való jutást: kegyelmes rendelést méltóztatott tenni ő Felsége a' Kamaránál, hogy addig is, míg kezéhez vehetné az említett Úr a' Jószágot, öt száz forintok adaſſanak nékie a' Kamarától eſztendőre. — Örül a' lélek a' jó Hazafiban, midőn eggy érdemes Hazafi Társának illy ſzép meg-jutalmaztatását hallhatja, 's olvashatja.

Jó helyről tudjuk, hogy az 1790-dik katonai eſztendőben, az az, a' múlt eſztendőbéli Nov. elsö napjától fogva, e' moſt folyó eſztendőnek elsö Novembereig 428728 négy ſzáz huſzonnyóltz ezer hét ſzáz huſzonnyóltz, és így 71272 forint héjján fél millió forint árrá gyapjat hoztak ki *Magyar Orſzágból Auſtriába.* — Ezen temérdek gyapjúnak nagy részét *Béts* Városában kéſzítették el poſztónak, 's más materiáknak, az az, itt gerebelték ki, 's fonták és ſzötték meg. — Egy, más Orſzágból nem régiben ide jött Úrnak vagyon itten eggy ollyas eſzköze, mellyen egy két ember igen sok gyapjat meg-fonhat. Ezen eſzközt kívánta vólna meg látni a' napokban egy jó igyekezetü Hazánkfia. De hogy az előre való beſzélgetés közben ki találta ereſzteni a' ſzáján, hogy ő *Magyar Orſzági*: azt mondja néki a' Kereskedő: *Meg engedjen az Úr, én meg nem mutathatom az Úrnak a' fonó eſzközömet.*

A' *Magyar Utazó.* Miért nem? Hiſzem én úgy tudom, hogy emberséges Embereknek meg ſzokta az Úr azt mutatni.

A' *Kereskedő.* Hogy igazán meg mondjam az okát, azért nem: mert az Úr *Magyar Orſzági.*

A' *Magyar Utazó.* De hogy' eshetik az, hogy éppen *Magyar Orſzági* Embertől akarja az Úr meg-vonni azt a' ſzeretetet, mellyet mások iránt ſzokott gyakorolni. Hiſzem én úgy tartom, 's talám meg se tsalattatom, hogy a' *Magyarok* után veſzi az Úr leg több haſznát a' maga fonó-eſzközének.

A' *Kereskedö.* Jaj Uram, a' mint én hallom, Orſzág-Gyülést vagy mit ſzoktak oda le tartani az Urak, mellyben külömbkülömbféle fábrikák, 's máchinák eránt teſznek spekulátziókat. Még egy Bárójok az Uraknak *Anglia Orſzágban* is járt, 's tudja a' patvar, mi-féle hires fonó-eſzközöket hozott ki magával *). No bizony illik is az egy *Magyar* Báróhoz. — Ki tudja, mi Ember lehet az Úr is? En bizon ki nem hagyom ám kezemből vetetni a' kontzot a' *Magyarok* által.

A' *Magyar Útazó.* Birja békével az Úr a' kontzát. Már ha maga kérne is az Úr, hogy nézzem meg, még se tselekedném; hanem tudja meg az Úr is, hogy ezentúl ugyan sem tölem, sem más velem értö Hazafi-társaimtól gyapjat nem kap. — — Van ám eſze, Uram, a' *Magyarnak* is; tudja már ö azt mind, melly irgalmatlanúl adóztatták ötet az Urak magoknak. Könnyü vólt fel-gazdagodni az Uraknak az ö véres verejtékéből, midön nagy óltsón bé-ſzedték tőle a' gyapjat, 's kevés idö múlva nyóltz vagy még több árron is adták néki viſſza az abból kéſzült poſztót és materiát. — Ezen keményetske, de igaz letzkének hallására, el állott ſzeme ſzája a' Kereskedönek; a' neki-buzdúltt *Magyar* Útazó pedig el-ballagott.

Magyar Orſzág.

Azt irja *Schlötzer* a' maga *Staatsanzeige* nevü folyó Munkájának leg újjabb Darabjában, hogy mind-

*) *Ki légyen ez a' meg-betsülhetetlen Báró Úr, meg-mondottuk Munkánk' elsö Szakaſzának 43-dik óldalán; valamint az általa Angliából ki hozott fonó-eſzköznek is betses vóltát: úgy-mint a' mellyen annyi gyapjat fonhat húſz ſzemélly, mint a' nélkül húſz ezer ember.*

mindúntalan tartanak még *Magyar Országban* az uralkodó Ház ellen való háborgások! — Ha egyebet nem említünk is, ezen vakmerő állításnak meg-tzáfolására: elegendő próbák ez ellen tsupán azok a' sürü tudósítások is, mellyekből örvendezve olvaſſuk, minémű repeső indúlattal inneplették Hazánknak nagyobb és kiſſebb réſzei, jó Királyunk' *II. Leopoldnak* ditső neve - napját. Ugyan hogy' is férkezhetne azon ſzivekbe *Leopold* ellen való indúlat, mellyeket tulajdonaivá tett ő magának, 's a' millyen indúlattal nyerte: ugyan azon atyai hajlandósággal ápolgatja is azokat. Ennek édes tapaſztalásából reménységet is veſz kedves Nemzetünk az eránt, hogy *II. Leopoldban* ſzerető Attyát tiſztelheti állandóúl; melly reménysége annál nyomosabb, mivelhogy elötte vagyon *Toskána*' bóldog példája. Ezt a' ſzerentsés Tartományt 25 eſztendőkig igazgatta *II. Leopold*, változhatatlan atyai indúlattal: melly indúlatot érezhettek ugyan *Toskána*' Lakosai, 's éreztek is valóban minden jól gondolkodók; hogy mindazáltal ezéket annyival inkább meg-erőssítheſſe hitekben; a' rágalmazó irigységnek ellenben (mellytől senki nem mentt) örökre bé-dughaſſa a' ſzáját: ſzámot adott egy különös Könyvben *) a' maga huſzonöt eſztendős igazgatásáról. Meg van az említett Könyvben mutatva ellene mondhatatlanúl, hogy úgy kormányozta *Leopold* eleitől fogva, mind végig *Toskána* Tartománnyát, a' mint leg jobbnak, 's leg haſznosabbnak ítélte. Mit ítélt pedig ő leg jobbnak, 's leg haſznosabbnak, könnyen lehet azt tsak e' következendőkből

*) *Ez a' Könyv' tzimje: Governo della Toſcana, ſotto il Regno di Sua Maeſtà il Re Leopoldo II. 1790. Rövid időn deák nyelvre is leſſz fordítva.*

ből is gyanítani: Eleitől fogva, azt tartotta *Leopold* egy Fejedelemről, hogy az tselekedhetik 's tartozik is annyi jót tselekedni, hogy semmi rágalmazások ne árthaſſanak nékie. Meg vólt ő győzettetve mindenkor ezen igazságokról: hogy egy jó Igazgatásnak kevés titkainak kell lenni; hogy a' Fejedelem, és Alattvalók között megkivántató bizodalom, semmi által úgy meg nem háboríttatik, mint a' beſzéd, 's irásbéli ſzabadságnak despotai tilalmazása, 's annak titkos és kegyetlen útakon 's módokon való akadályoztatása által; hogy a' melly Státusban jó nevelés, és ſzemes Politzáj vagyon, sokkal több foganatja van ott a' gyenge, és ritkán való büntetéseknek, mint másutt a' gyakor izbéjieknek, és keményeknek; hogy a' Státus' gazdagságát a' Lakosok' ſzorgalmatossága eſzközli 's a' t. — Meg nem állhatjuk, hogy ide ne ragaſſzuk még végről ezen arany ſzavait *Leopoldnak*: „*Eleit kell venni a' vétkeknek a' Státusban, hogy ne leheſſen mit meg-büntetni; 's arra hivattatott a' Fejedelem a' maga Népétől, hogy a' Státus' Lakosai közzül kinek kinek meg-tartsa a' maga ſzabadságát, és vagyonját, 's terjeſſze a' maga Népe között a' valóságos bóldogságot, mind* erköltsi, *mind* polgári *tekintetben.*“

A' *Pesti* Zsinat által ki-rendeltt *Litteraria Deputatio*, sok más jeles fel-tételei között, következendő vélekedését terjeſztette a' Zsinat eleibe, a' Magyar Nyelvnek elő-mozdítása eránt:

1.) Az apróbb Magyar Oskolákban, tsupán Magyar Nyelven taníttaſſanak a' Tanúlók.

2.) A' más Nemzettségeknek is mind ſzülött nyelvi (*vernaculis*), mind Deák Oskoláikban leg alább a' magyar olvasás és irás taníttassék, 's illy módon keſzíttessék elöre az Iffjúság, ezen Nyelv' bővebb esméretének meg-ſzerzésére.

3.)

3.) A' nagyobb Deák Oskolákban vagy Gymnáziumokban pedig egy Katedra ſzületett Magyarnak, vagy leg alább ollyannak adattassék, ki a' maga rendes tudománnyán kivül taníttsa a' Magyar Nyelvet is eggyesített Klaſſzisoknak. Leg-jobb léſzen erre a' végre Református Tanítókat tenni bé a' mi nagyobb Gymnáziumainkba, az Elegyes Deputátziónak projektuma (vélekedése) ſzerént.

4.) Sok Magyar Helyeken állíttaſſanak fel, 's virágzó állapotban tartaſſanak olly Oskolák, mellyekbe meheſſen Magyar Nyelv tanúlni, mint eddig is ſzokott vólt menni a' Német és Tót Iffjúság. Ezen Oskolák ugyan Deák Oskolák fognak lenni, mint ſzintén más Oskolák, mindazáltal úgy intézteſſenek a' tzélhoz képest, hogy fő tárgyok legyen a' Magyar Nyelv' tanúlása, vagy leg alább hasonló a' Deák Nyelvnek tanúlásához. Hogy ezen tzélnak meg-felelhelſſenek ezek az Oskolák: ſzükség, hogy azoknak Tanítóik valóságos Magyarok legyenek. Nagy haſzna lehet e' dologban az Elegyes Deputátzió' azon kivánsága telyesedésének, ha sok helyeken fognak elegyíttetni Reformátusokkal az Oskolák.

5.) A' Nemzeti, sőt Deák Oskolák' ſzámára is jó Magyarsággal irott Tudományi Könyvek kéſzítteſſenek, 's azokba bé-véteſſenek.

Nagy-Várad, Nov. 18-dikán. „Még nints vége a' ſzüretnek a' Vármegyénkben. Ennek oka, réſz ſzerént a' sok bor és ſzük hordó, réſz ſzerént és leg inkább a' roſſz idő.“

Frantzia Orſzág.

Deák példa-beſzéd: *Quod cito fit, cito perit.* A' *mi hamar ſzármazik, hamar is el-enyéſzik.* Ez ugyan sokſzor igaz: de nem mindenkor. Gyakran meg történt ugyan is már az, hogy a' mi hamar lett, tartós maradt; a' mi ellenben soká kéſzült, hirtelen oda lett. Ez a' sorsa azon

vég-

végzésnek is, mellyet hozott a' Nemzet-Gyülése, az Országból való ki-költözésre nézve. Sok tanátskozások után állította meg ezt a' Gyülés olly formában, a' mint utóbbi Levelünkben közlöttük; de alig állíttatott meg, ismét mindjárt el-dült, mivelhogy el nem fogadta azt a' Király. — Sokaknak tettzett ezen tselekedete a' Királynak azért is, mivel keménynek tartották az említett végzést; még többeknek pedig azért, mivel ezen tselekedete által, ellene-mondhatatlan próbáját adta a' Király a' maga szabadságának, mellyet kéttségbe hoztak a' *Spanyol* és *Svéd* Udvarok; 's tagadtak minden ki-költözött *Frantziák*, és ugyan abbéli vélekedésekből is vóltak ezek olly hiedelemmel, hogy kedves dolgot tselekeszsznek ök a' Királynak, *Frantzia Ország* ellen tett hadi készületeik által. Hathatósabb eszközzel annak okáért nem élhetett vólna a' Király, mind a' *Spanyol* és *Svéd* Udvaroknak, *Frantzia Ország* eránt való meg-nyerésére; mind a' ki-költözött *Frantziáknak* le-tsendesítésére, 's Hazájokba való vissza-szerzésére, mint az által: hogy *el nem fogadván a' Nemzet-Gyülése' kemény Végzését*, nyilván meg-mutatta maga tellyes szabadságában való létét.

Ezt, maga is nyilván értésekre adja, 's szivekre köti a' Király, mind közönségesszen a' ki-költözött Frantziáknak, mind különösszen a' maga két testvér Öttseinek, az itt következő három rendbéli Irásokban; mellyek közzül az 1. szám-mal jegyes, és mindjárt itt következő Irás közönségesszen a' ki-költözttekhez vagyon intézve. — A' 2. számmal jegyes, *Lajos Stanislaus Xavérius* Fr. Hertzeghez, a' Király' öregebbik Testvérjéhez. — A' 3. számmal jegyes végre, *Károly Filep* Fr. Hertzeghez, a' Király' iffjabb Testvérjéhez. Az első Irás, Nov. 12-dikén; a' 2. és 3. Irások pedig 11-diken vagynak dátálva:

1.

I.

„Nem ma nyilatkoztatja ki elöſſzör a' Király azon indító okokból ſzármazott kedvetlenségét, mellyek eſzközlik, hogy ſzámos *Frantziák* elhaggyák a' magok Hazájokat, 's annak kivülötte tartózkodnak; de minekutánna a' leg alkalmatosabb eſzközöket vette öFels. elö a' végre, hogy *Frantzia Orſzágot* békeségben, 's a' külsö Hatalmasságokkal való költsönös jó akaratnak állapotjában meg tartsa, és az Orſzágnak határait minden meg-támadás ellen bátorságos állapotba helyheſſe; olly hiedelemben vagyon, hogy a' belsöképpen való tsendes meg-győzés által leg-inkább viſſza lehet azokat hozni a' magok Hazájokba, kik föképpen a' politika vélekedésekben való meg nem eggyezhetés, és viſſzálkodás miá hagyták oda azt.

Jóllehet úgy láttzik, hogy a' ki-költözött *Frantziáknak* nagyobb réſzével meg nem változtathatták ſzándékját, a' Királynak *proclamatiói* (ki-hirdetései), 's más több intézetjei; vólt mindazáltal ezeknek tsak ugyan foganatjok: nem tsak alább hagyott a' ki-költözés, hanem viſſza is tértek már az Orſzágba némelly ki-költözött *Frantziák*, 's reményli a' Király, hogy naponként felesebb ſzámmal látándja azokat viſſzatérni.

A' Király, ki a' maga reménységét még mindenkor azon eſzközökön építi, nem erössített moſt meg eggy olly Végzését a' Nemzet-Gyülésének, mellynek nagyon kemények lévén sok tzikkelyei, láttattak igen el-hibázni a' tzélt, mellyet tartozott fel tenni magának a' Törvény, 's kivánt a' Nép' bóldogsága; láttattak továbbá a' Nemzetnek ſzelid erköltseivel, és egy ſzabad Konſtitutziónak fundamentomos ágazatival meg nem eggyezni.

De meg-kivánja ö Felségétöl, mind maga, mind pedig azok eránt való kötelessége, kikben

ezen

ezen tselekedete a' Királyi Hatalomnak hamis vélekedést szerezhetne ö Felsége' értelme felöl, hogy tulajdon értelmének vóltaképpen-való kinyilatkoztatását meg-újjittsa, és a' mennyiben ö Felségén áll, bé-töltse azon Törvénynek nyomos tárgyát, mellynek eszközeit el-fogadni nem találta tanátsosnak.

Jelenti annakokáért a' Király mind azoknak, kikkel az éllent-állásnak lelke el-hagyatja Hazájokat, 's ezen kivül seregelteti öszve öket, hogy ö Felsége nem tsak fájdalommal, hanem igen nagy nehezteléssel is nézi azoknak tselekedeteiket, kik háborgatják a' köz tsendességet, melly szüntelen-való tárgya a' Király' minden törekedéseinek; 's azon láttatnak igyekezni, hogy a' Törvényeket meg-támadják, mellyeket szentekké tett a' Király a' maga el fogadása által.

Különös módra hibáznak azok, kik más akaratot tulajdonítanak a' Királynak, mint a' mellyet ö közönségesen ki-nyilatkoztatott, 's a' kik eggy illyen hibát, akarminémü szinekkel palástollyák is ök azt tulajdon szemeik elött: tselekedeteiknek sinór-mértékévé, 's reménységeknek fundamentomává teszsnek. Ezen hibának mától fogva el kell enyészni. Midön a' Király éppen az ö ellenek fel tett kemény rendelésekre nézve láttatja a' maga Királyi hatalmát: bizonyságát adja a' maga szabadságának, melly bizonyságot nem szabad ö nékiek hamis szemmel nézni, vagy annak ellene mondani; minekutánna pedig meg vagynak egyszer győzettetve a' Király' szabadságáról: nagyon meg-bántanák ö Felségét, ha az ö maga-meg-határozásának egyenességét kétségbe hoznák.

El nem titkolta a' Király azon fájdalmát, mellyet okoztak nékie az Országban támadtt rendeletlenségek, és ö sok ideig vólt abbon a' hiedelemben, hogy az említett rendeletlenségekből származó félelem tsupán magában is elégséges,

olly

olly sok Polgároknak az Országon kivül való tartoztatására; de nints többé jussok azoknak, a' magok Hazájokbéli nyughatatlanságok ellen való panaszolkodásra, kik a' magok előre ki-tsinállt távol-létek, és gyanús öszve-sereglések által, magok munkálódják a' Haza' nyughatatlanságát, 's ingadozását. Nem sohajtozhatnak azok többé a' Törvénynek erőtelenségén, 's a' közönséges ki-szolgáltató Hatalomnak tehetetlenségén, a' kik magok adnak példát az engedetlenkedésre, 's a' Nemzetnek, és annak Királlyának eggyesített akaratját nem akarják úgy nézni, mint kötelező akaratot.

Nem állhat úgy fel eggy Igazgatás is, ha meg nem esméri ki ki azt a' kötelességét, melly szerént tartozik ő alája vetni a' maga különös akaratját, a' közönséges akaratnak. Ez a' feltétel a' fundamentoma minden polgári szövettségnek, 's minden jusok eránt való bátorságnak; és ugyan vallyon lehet e' annál nagyobb kötelességek, 's javok az ollyan Embereknek, kiknek Hazájok, 's abban Familiájok és jószágok vagyon, mint hogy Hazájok' tsendességére vigyázzanak; annak sorsában egyenlő részt vegyenek, 's pártfogói legyenek tőlök ki-telhetőképpen azon Törvényeknek, mellyek óltalmazzák az ő Hazájok' bátorságát?

El törölvén a' Konstitutzió az örökség szerént való külömbségeket, és titulusokat, nem rekesztette ki azoknak hajdani Birtokossait a' köz-jó' elő-mozdításának új nemeiből, 's az új Tisztségekből, mellyek a' Konstitutzió által fel-állíttatak; 's avagy nem lehetnének e' ők mind azon hasznoknak részesei, mellyek az ő Polgár Társaiknak közönséges betsülésekből, és bizodalmokból származnak, ha ők a' helyett, hogy most a' magok távollétek, 's tselekedeteik által nyughatatlanságba hozzák a' Népet — a' Haza' kebelében használnák, abból vett jövedelmeket, vagy

a'

a' Közjónak esméretére fordítanák azon tehettségeket, mellyet eſzközöl ö nékiek az ö ſzerentsés bövölködések?

Tegyetek le azon ſzándékról, mellyet a' józan okosság, kötelesség, köz jó, 's a' ti ſzeméllyes bóldogságtok egy formán kárhoztatnak. *Frantziák!* a' kik nem ſzüntetek meg a' Király eránt való ſzeretetéket hirdetni; ö maga az, a' ki titeket viſſza hiv a' ti Hazátokba. Nyugodalmat, és bátorságot igér ö néktek a' Törvény' nevében, mellynek fö végre-hajtása ötet illeti; meg-biztat ö titeket az erántt a' Nemzet' nevében, mellyel ö el-válhatatlanúl egybe vagyon köttetve, és a' melly hathatós bizonyságait adta ö eránttа a' maga ſzeretetének, 's bizodalmának. Térjetek viſſza: ez a' kivánsága minden Polgár-Társaitoknak, ez az akaratja a' ti Királyotoknak; de ez a' Király, a' ki úgy ſzóll moſtan veletek, mint Atya, és a' ki úgy fogja nézni a' ti viſſza-jöveteleteket, mint hajlandóságnak, 's hívségnek bizonyságát, jelenti egyſzersmind tinéktek, hogy ö meg határozott akarattal vagyon, mind azon eſzközök által, valamellyeket ſzükségesekké tehetnének a' környül-állások, óltalmazni az Orſzágnak ö reája bizott bátorságát, 's a' törvényeket, mellyeknek fenn-tartását változhatatlan kötelességévé tette ö magának.

Tudtokra adta a' Király, ezen maga értelmét a' Hertzegeknek a' maga Öttseinek; ki-nyilatkoztatta azt azon Hatalmasságoknak is, mellyeknek földjökön vagynak egybe-gyülve a' kiköltözött *Frantziák*. Reményli, hogy az a' foganatja léſzen ti-nálatok az ö nyomos beſzédeinek, mellyet méltán várhat; de ha hijába-való találna lenni ez a' reménység: tudjátok meg, hogy semmi ollyan kivánságot nem lehet gondolni, mellyet el ne küldene ö a' külsö Hatalmasságokhoz; nem lehet gondolni semmi olly igaz, és kemény Törvényt, mellyet kéſzebb ne

vólna ö Felsége meg-erössiteni, mint el-nézni, hogy Ti még továbbra is fel-áldozzátok, egy büntetésre méltó meg-átalkodott ellenkezésnek, a' ti magatok, 's Polgár Társaitok' bóldogságát és a' Haza' tsendességét." *Lajos. Deleſſart.*

2.

„ Irtam én Ötsém Uramhoz Okt. 16-dikán, 's többé nem lehete vala semmi kéttségeskedése az én valóságos értelmem felöl. Tsudálkozom rajta, hogy nem vólt az a' foganatja irásomnak, mellyet méltán reménylettem. Minden eſzközöket el követtem én, mellyek leg inkább fel indíthatták vala Ötsém Uramat a' viſſza-jövetelre. Palást (praetextus) gyanánt vagyon minden roſſzúl-gondolkodóknak, az Ötsém Uram' távolléte, 's mentségekre ſzolgál az néminémüképpen minden meg-tsalattatott *Frantziáknak*, kik olly hiedelemben vagynak, hogy nékem ſzolgálnak, midön egéſz *Frantzia Orſzágot* nyughatatlanságban, és ingadozásban tartják, melly az én életemnek gyötrelme. A' Revolutzió el-végeztetett, a' Konſtitutzió tökélletességre ment: *Frantzia Orſzág* akarja azt, és én fenn fogom tartani; annak jó lábra való állításától függ moſtan egyedül az Orſzág' bóldogsága. — Jusokat adott a' Konſtitutzió Ötsém Uramnak; de feltételt is ragaſztott ám azok mellé, mellyet mentöl elöbb ſzükség bé-tölteni. Hidjen nékem Ötsém Uram, ne adjon helyt az én ſzabadságom eránt való kételkedéseknek, mellyekre igyekeznek venni mások Ötsém Uramat. Ime' én, eggy igen nevezetes, és éppen magát Ötsém Uramat tárgyazó tselekedetem által mutatom meg, hogy én ſzabadon tselekedhetek. Mutaſſa meg Ötsém Uram is, hogy nékem Ötsém, és Frantzia; 's engedjen az én nyomos beſzédimnek. Az Ötsém Uram' valóságos helye én nállam vagyon. Tulajdon java, 's gondolkozása' módja is azt javallyák Ötsém Uramnak, hogy térjen viſſza említett helyére.

Én hivom Ötsém Uramat, és ha ſzükséges a' parantsolat, parantsolom is, hogy jöjjön.

2. *Lajos.*"

„Kéttség kivül, tudtára fog lenni már Ötsém Uramnak az a' végzés, mellyet a' magok Hazájokat ide hagyott *Frantziákra* nézve hozott a' Nemzet-Gyülése. En úgy hiſzem, hogy ezen végzést nem tartozom helyben-hagyni, mivel meg vagyok győzettetve, hogy mérséklett eſzközök által jobban el lehet érni a' fel tett tzélt, mellyet kiván a' Státus' bóldogsága. Azon külömbkülömbféle lépések után, mellyeket én Ötsém Uram körül tettem: nem lehet már semmi helye az én értelmem és kivánságim felöl való kéttségeskedésnek. Igen ſzükségessé teſzik az Ötsém Uram' viſſza-jövetelét mind a' köz-tsendesség, mind különöſſen az én ſzeméllyes tsendességem is. Maga fö kötelességeinek meg-sértése nélkül, nem maradhat tovább Ötsém Uram moſtani környülállásaiban, mellyek *Frantzia Orſzágot* nyughatatlankodtatják, 's engem' epeſztenek. Kéméllyenmeg engemet Ötsém Uram azon ſzomoruságtól, mellyet okozna nékem, az Ötsém Uram ellen elkövetendö kemény eſzközökben való réſz-vétel; vegye gondolóra Ötsém Uram a' maga valóságos javát; tartsa egyedül ſzemei előtt azt a' ſzeretetet, mellyel Hazájának tartozik; 's engedjen már valahára a' *Frantziák*', és a' *Frantziák* Királlya' kivánságának."

Elegyes Történetek.

A' *Lengyel* Király' és Rendek' réſzéröl, *Lublini* Deputátus H. *Czatorysky* Adám, és *Saxoniai* Lengyel Követ *Malachovſzky* Urak rendeltettek ki a' végre; hogy öſzve-ülvén a' *Saxoniai* Válaſztó Hertzeg' Biztosaival, világosítanák-meg azon Tzikkelyeit a' Konſtitutziónak, mellyek kéttségeseknek tettzenek a' Válaſztó Hertzeg előtt. Mig e' meg nem leſſz, addig nem botsátkozik a' Válaſztó Hertzeg, a' *Lengyel* Királyi Kapitulátzióról való értekezésbe.

Az

Az *Yorki* Hertzeg, *Brüſſzelen* kerefztül vette útját a' maga kedves Feleségével *London* felé. Két napot töltött örvendezve *Kriſtina* és *Albert* Közönséges Kormányozóknak, 's *Károly* Fö-Hertzegnek társaságában. — Nem lehete ſzép ſzerént, semmire menni a' *Brábántziai* Rendekkel.

Tudományi Dolgok.

Közelébbi Levelünkben eggy új Magyar Munkáról tettünk vala emlékezetet *), melly akkor nem fordúlt vólt még meg elöttünk; de már moſt kezünkben vagyon. Mihelyest kaptuk, mindjárt olvasgatásához kezdettünk. Haſznos, és gyönyörködtetö Könyvnek találtuk. Kóstolóúl következendö két múlattságos tzikkelyeket kivántunk közleni belöle:

Egy Diſznó-Páſztornak a' válaſza.

„A' meg-hóltt *V**gi* Püspök egykor a' vadáſzaton lévén, egy paraſzt Legénykére találá, ki a' diſznókat örzötte. Az ember-ſzeretö Püspök hozzá fordúla vadáſzó társaival, 's mindenféléröl tudakozódék töle, a' többi között arról is, mi légyen, úgymint diſznó-páſztornak a' fizetése. — Van, úgymond ez, eſztendö által ruhám 's egy pár botskorom. Nem több? mond a' Püspök, lásd, én is Páſztor vagyok, 's jobban vagyok még is, mint magad meg-ruházva, 's jobban is nézek-ki. El-hiſzem, felel eggyügyüen a' Gyerkötze, de Kendnek több diſznaja lehet. A' Püspök el-neveté magát, 's a' ſzegény Legényt meg-ajándékozá."

Káv.

---

*) *Ez a' valóságos tzimje a' munkának:* *Sokféle. Irá 's egybe-ſzedé* Sándor István. *Elsö Darab. Györött Streibig Józef betüivel.* 1791. 8ad rét. 163 lap.

Kávésházi Beſzélgetés.

Jósef, *János*, *Gáspár*, 's a' *Kávés*.

Gás. Egy tséſze feketét! mi újság jó Urak?

Ján. Szinte moſt olvastam itt a' levegö Golyóbisról.

Káv. A' *Frantzok* nagyon bé kezdenek az Iſten' kártyáiba tekinteni.

Gás. Tsak úgy ne járjanak végtére, mint azok, kik a' Babilon tornyát építették.

Káv. 'S valamint az Oriások, kik egynehány ſzáz eſztendö elött az eget ostromlották.

Ján. Utóljára még az égbe is fel fognak repülni.

Káv. Úgy, ha Sz. Péter az ajtónál nem állna.

Jós. Mink is majd eggy olly Golyóbist fogunk nyerni. 's a' t.

A' fenn-említett betses Munkának érdemes Szerzöje, tsak moſt adta ki következendö tzimü munkátskáját is:

JELKI ANDRASNAK, egy ſzületett Magyarnak Történetei. A' ki, minekutánna sok ſzerentsétlen eseteken, hajó-töréseken, rabosko-dáson, és a' vad emberek között, életének külömb-féle veſzedelmein által-ment volna, végtére Batá-viában nevezetes tiſztségekre hágott. Magyarba foglalta Sándor István. *Györött Streibig Jósef betüivel* 1791. 8ad rét. 29 lap.

*** *** ***

Jelentjük az érdemes Olvasóknak, hogy Munkánkat ezentúl is kívánnyuk folytatni; de már többé nem *Hadi és más nevezetes Történetek*, hanem *Magyar Hír-mondó* nevezet alatt. Az árra, féleſztendöre öt forint léſzen. A' jövö poſtán bövebb tudósításunkat fogjuk *Magyar Hír-mondónkról* küldeni.

Költ *Bétsben*, Novembernek 29-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Küldjük a' *k k* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Béts.

Országunk' Primássa H. *Battyáni* ő Emin. ja, ismét itt vagyon. Prémes hoſſzú magyar fekete mentében ſzokott látogatásokra járni a' Méltóságoknak, 's némelly Társaságokban megjelenni.

Eſzterházy Antal és *Miklós* ő Hertzegségeknek különös gyönyörüségekre vagyon azon új tiſztségek, mellyet viselnek a' Nemes Magyar Királyi Testörző Seregnél. Bizonyítják ezt minden illen adott nap az által is, hogy rend ſzerént a' Ns Sereg' fényes forma-ruhájában tiſztelkednek. Az Iffjú Hertzeg, majd minden nap ki lovagol, vagy kotsiz a' Gárda házhoz.

A' Nemes Sereg-béli Iffjúságnak mind tudományában, mind erköltsében való pallérozódására, nagy gondja van Kapitány ő Hertzegségének. Úgy értettük, hogy a' Magyar Törvényben is ſzándékozik annak letzkéket adatni, rend ſzerént való Tanító által.

A' *Reformáta Zsinat'* Küldöttjei közzül, leindúltak nehány nappal ez előtt a' két TT. Predikátor *Kármány*, és *Szöke* Urak; hanem Gróf *Teleky Jóſ.*, és Iffjabb Gróf *Ráday Gedeon* ő Nságok még itt fognak eggy ideig maradni. — Negyed naptól fogva, itt vagynak már az *Evangyélikus* Küldött Urak is, úgymint: *Csanád-Vármegyei* Fő-Ispány, 's Tsáſz. Királyi Kamarás, és belső Tanáts. *Prónai Láſzló* ő Exc.; *Torontál Vármegyei* Fő Ispány, Septemvirálista, Udvari Tanátsos, és a' *Magyar Orſzági* Evang. Ekklesiáknak Generális Inspektora Méltós. *Balogh Péter*; *Posonyi* Predikátor Tiſz. *Crudy Dániel*; és *Szarvasi* Predikátor T. *Theſchedik Sámuel* Urak, kik is mindjárt tegnap előtt estve, baráttságos beſzélgetést tartottak a' Refor. Küldött Urakkal. Igen óhajtották, hogy bár a' Felség előtt eggyütt nyújthatták vólna bé, a' Reform. Követ Urakkal, a' Zsinati Végzéseket; hadd láthatta

vólna tulajdon Fels. Személlyében is jó Királyunk, olly ſzép atyaſiságos eggyesülését a' két Félnek.

A' Német Tsáſzári Udvari Tanáts' néhai Fő Elölülőjének, Báró *Hágen*nek igen véletlen, 's hirtelen halála, eggy azon nevezetes példák közzül, mellyekből hathatós tanúságot vehetnek mind azok; kik halálos ágyokra halalztják a' bóldog halálra való kéſzületet. A' megnevezett Ur, múlattságban vólt még estve Hertz. *Colloredónál*, onnan haza menvén, le feküdt. — Reggeli hat órakor bé megy a' Komornyik, egy Kengyelfutóval a' háló-házba, hogy majd felköltí ſzokás ſzerént a' Báró Urat. Midőn látná a' Komornyik, hogy semmi foganatja nintsen a' költésének: ki-takarja a' Báró' lábát, 's fel akarja vonni néki a' harisnyáját, olly reménységgel, hogy arra tsak fel fog talán ébredni mélly álmából, mint ez gyakor izben meg történt vólt már az előtt is. Tapaſztalja azonban, hogy hidegek a' Báró' lábai, 's egéſzen meg-merevedtek egyéb tetemeivel eggyütt; oda ugrik tehát a' Kengyelfutó is, ki a' világot tartotta vólt; nézik mindketten a' Báró' ſzemeit: hát már bé is vóltak pókhálózva. — Ambár pedig illy véletlen, ſzinte tsak egyſzerre történt is (mint a' környülállásokból ki lehet hozni) Báró *Hágennek* kimúlása: még se ment ö kéſzületlen a' más világra. Kélzítgette ugyan is ö erre magát mindúntalan, a' maga hivatalának jó lélekkel való folytatása, az igazságnak hív követése, és mindennapi buzgó könyörgései által.

Jó helyről értettük fül-heggyel, de úgy, mint egéſz bizonyosságú dolgot még tsak ugyan nem irhatjuk, hogy *Erdély Orſzág*' réſzéről Kormányſzéki Tanátsos M. *Szegedi* Urat meltóztatott vólna ö Felsége Tanátsosnak rendelni a' *Bétsi* Fő Udvari Kamarához.

Ki-

Ki-tettük közelébbi Levelünkben, mennyi gyapjat hoztak által *Magyar Országból Auſtriába*, úgymint 428720 forint árrát; nyóltz millió ſzáz két ezer nyóltz ſzáz 64 forintra megy pedig az által-hozott böröknek, halaknak, gabonának, kendernek, méznek, dohánynak, marhának, és bornak az árra, ezen itt következendö Laistrom ſzerént:

	forint.
Száraz, és nyers börök - - - - -	263431.
Hal - - - - - - - - - - - - -	54015.
Apró marha - - - - - - - - -	64565.
Gabona (frumentum) - - - - - -	343141.
Kender - - - - - - - - - - -	57051.
Méz - - - - - - - - - - - -	61215.
Dohány - - - - - - - - - - -	265337.
Marha - - - - - - - - - - -	6704735.
Bor - - - - - - - - - - - -	288774.
Summa - - -	8102864.
A' gyapju' árrát hozzá ſzámlálva pedig	8531584.

Más apróbb summájú dolgok is kerültek *Magyar Országból Auſtriába*, mellyek hasonlóképpen fognak velünk közöltetni; valamint más réſzről azok is, a' mellyek *Auſtriából* vivödtek le *Magyar Országba*. Mihelyest kezünknél leſznek ezen elö-adások: fogjuk leg-ottan közleni.

Oroſz Generális Magyar gyalog Regementjebéli volt Záſzlótartóról, *Fenyvessy János* Úrról, jelentettük volt annak idejében, hogy a' *Bozzai* ſzoros járásnál Török rabságba esett 1788-dik eſztendöben Auguſt. 12-dikén; annakutánna pedig sok sanyargattatásai között Törökké lett *Konſtántzinápolyban*. Ez az Úr most itten vagyon *Bétsben* az édes Attyánál, ki az elsö rangú Német Testörzök között ſzolgál Fö Hadnagyi ranggal; 's el-beſzéllette nékünk, minémü viſzontagságokon ment légyen kereſztül, a' maga el-fogattatá-

sának első idejétől fogva, *Triestbe* lett érkezéséig, melly hiteles elő-adásnak, úgy itéllyük, méltán engedhettünk helyet Irásunkban. — El fogatván a' fenn meg nevezett Ur egy lovas Török által, hajtatott gyalog *Bukurestbe*, a' ki előtt igen szapora lépésekkel kellett néki menni, mert ha tsak olly messzeségre volt előtte, hogy érhette az az ostorával, mindjárt vágta. A' hol meg-szállottak, mindennémű szolgálatokat kellett néki tenni a' Török körül. — *Bukurestből*, kötözve vitetett szekéren *Orsovába*. Ott tartatott három napokig nehéz vasban. Onnan *Vidinbe*, 's *Vidinből Konstántzinápolyba* vitetett. Itt mindjárt lántzra tétetett a' *Bagno* nevezetü rab-házban, holott is olly keserves szenvedéseknek vala tárgyúl kitétetve, hogy azok alatt végre el-tsüggedt; és, mivel nem reménylhette más módját könnyebbülésének, annyival inkább pedig viszza-szabadúlásának: *Mahomet'* tudománnya követésére ajánlotta magát 1790-ben Májusnak 11-dikén. Ekkor mindjárt vége lett terhes fogságának. Egy tzifra Török Pap meg fogta eggyik ujját, 's el olvasott előtte egy rövid könyörgést, mellyet néki, mint a' szajkónak, utánna kellett mondani; 's mind öszve ebből állott a' Törökké való létel' tzeremoniája. — Elsőben a' *Kaimakán'* házában volt, ki a' Török Tsászár' testvérjét tartja Feleségül. Ez ötet úgy nézte, mint szintén tulajdon maga gyermekét. Uri módon tartotta, és semmi egyéb szolgálatot nem kivánt tőle; hanem hogy reggel rea adja a' ruháját, 's estve le-vetkeztesse. — Midőn már egy hónapot töltött vólna a' *Kajmakánnál*, körül-mettzetett, az az, előre vonatott egy harapó fogó formájú eszközzel a' szeméremtestének felső böre, 's borotvával el-mettzetett. Azon egész éjtszakán által, mellyet meg előzött a' környül-mettzés' tzeremoniája, nehány Törökök virrasztották, 's mindent el-követtek,

hogy

hogy ébren meg-tarthassák. Danoltak, musikáltak néki, 's kinálták kávéval, serbeſſzel, és külömbkülömbféle tsemegékkel. — Nagyon kivánta vólna meg-házasítani a' *Kajmakán*. Három izben kinálta ugyan is meg, hogy válaſztana feleséget magának az ö *Háremjéből* *), olly igérete mellett, hogy mindjárt házat, 's gazdaságot ád néki. Kivált harmadſzor, ſzemére is láttatott mintegy hányni: miért hogy már nem akarná el-fogadni a' *Kajmakán*' ajánlását. Azzal mentette magát, köſzönete mellett *Fényveſſy* Úr a' *Kajmakánnál*, hogy ö még Iffjú lévén, akarja magát tökélletesebbíteni. Ezen feleletnek a' lett a' következése, hogy nehány napok múlva oda kellett néki hagyni a' *Kajmakán*' házát, mellyben harmadfél hónapokig uraság vólt a' dolga. Vitetett onnan a' *Serailba*, hólott vallás, törvény, ſzokás, és nyelv-tanítók rendeltettek melléje. Itt is jól élt ugyan, de nem olly ſzabadon, és kedvére, mint a' *Kajmakánnál*. Meg biztatta azonközben egykor maga a' Tsáſzár, hogy tsak ſzorgalmatos legyen, 's jól viselye magát: tehát három eſztendö múlva Emberré fogja tenni *Asiában*. Ezen igéret, meg-fojthatta vólna talám másban Hazájához vonſzó ſzeretetét; de *Fényveſſy* Urban semmiképpen el nem óltotta, a' Kereſztény és Hazafiúi indúlatnak tüzét. Azon gondolkodott ö, a' Török böltseſség' tanulása mellett is mindúntalan, mi módon ſzabadúlhaſſon ki a' *Serailból*, mellyet valóságos tömlötzének tartott. Minthogy azt jól tudta maga tapaſztalás-

*) *Ezt, nem haſználhatta maga gyönyörüségére különben is a' Kajmakán, mivel, a' mint már oda fellyebb is vólt jelentve, a' Tsáſzár' testvérjét tartja, 's azzel magával kell néki megelégedni; a' minthogy meg is elégſzik.*

lásból is, hogy pénzzel mindenre reá lehet venni a' Törökök; meg-környékezett biz ő eggyet, ki a' belegekre vigyázott a' *Serailban*, 's kilentzven piáſtereknek ajánlása mellett kérte, hogy mutatna néki módot az el-ſzökésben. Rá állott a' Török e' kérésre, a' jó jutalomért; 's még köteleket is adott *Fenyvesi* Úrnak. Hozzá fogott tehát ez a' magát el-ſzántt Iffjú a' veſzedelmes próbához; 's által-hatván ſzerentséſſen nyóltz kö-falakon, sietett a' *Frantzia* Követ' udvarába. Ott, csak eggy éjtſzaka vólt, 's ment mindjárt következendő nap a' mi Követünk' házához, a' hol is négy egéſz hónapokig tartózkodott; míg t. i. egy *Velentzei* hajó nem találkozott, melly ötet három hónapok alatt *Trieſtbe* hozta.

Magyar Orſzág.

Pestről, Sz. András Hav. (Nov.) 28-dikán. „Az ide-való Kir. Universitásnál eſztendőnként tartatni ſzokott Rektor' 's Dekánusok' válaſztása következendőképpen esett meg az idén *Katalin'* napján: Magnifikus Rektornak *) választatott Fő Tiſz. *Rauſch Ferentz* Ur, a' *Kalotsai* Érseki Megyének eggy érd. Kánonokja, AA. LL. et Phil. Doctor, 's a' *Pract. Mathésisnak*, és a' három eſztendőbéli *Geometrikus Curſusnak* Kir. közöns. és rend ſzerént való Profeſſzora. — Dekánusoknak választattak a' *Juridika Fakultásnál*: Tek. és Tudós *Baritz Albert* Ur, a' *Statiſtikának* Kir. kö-

*) *A' Bétsi Universitás' Magnifikus Rektorává, orvos Doktor* Tobentz *Úr tétetett ez előtt négy napokkal. — A' Freiburgi Profeſſzorok mind Katholikusok, az egy* Jakobi *Uron kivül, 's ezt a' Proteſtáns Tanító Urat válaſztották ezen eſztendőre a' magok Universitássa' Magnifikus Rektorának.*

közönséges, és rend ſzerént való Profeſſzora; a' *Medikánál*: *Stáhly György* Úr, a' *Chirurgiának*, 's Bába-mesterségnek rend ſzerént való Profeſzſzora; a' *Philoſophikánál* pedig ama' máthésisi nagy tudománnyáról hires és nevezetes Tiſz. *Pasquich János* Úr, a' *Sublimior Mathésisnak* rend-ſzerént-való Tanítója. Ezen Ur, egy Munkát kéſzített a' *Differentialis* és *Integralis Calculusnak Tudománnyáról*, melly eránt meg kérte a' Felséget, hadd ajánlhaſſa azt nékie. Jó Királyunk, nem tsak meg engedte kegyelmeſſen a' kértt ajánlást, hanem e' felett arany lántzal is kivánta meg tiſztelni a' T. Szerzőt; melly atyai kegyessége jó Királyunknak, a' F. Helytartó Tanátshoz 21660 ſzám alatt, Nov. 18dikán érkezett királyi rendelésben jelentetett. Ezen rendelésnek következendő tzikkelyét akartam maga eredeti valóságában közleni: „ *Quo autem ultra factam Libello huic iſthanc honoris acceſſionem* (t. i. hogy ő Felségének lehetſen aztajánlani) *altefata S. Majeſtas teſtatum redderet, quam grati ſibi ſint Profeſſorum eorum conatus, qui praeter id, quod munere ſuo rite defungantur; ſubciſivas adhuc horas ſuas ſcribendis libris talibus, qualis praeſens eſt, ipſi etiam Univerſitati honorem adlaturis, conſecrant, eundem Profeſſorem* Joannem Pasquitz *torque praeterea aureo, qui hic adnexus conſpicitur, donandum benigne decreverat; quam etiam in ipſo Conſeſſu Academico, medio Rectoris Univerſitatis, nomine Suae Majeſtatis Ipſi tradere noverit.*“ — Az el-múltt két eſztendőkhöz képest, igen nagy az idén a' tanúló Iffjúság' ſzáma: de reményljük, hogy a' jövő eſztendőben még ſzámosabb fog lenni. Mert mind inkább inkább kezd meg győzettetni a' Publikum, a' *Pesti* Universitásnál lévő Tanító Uraknak a' tanításban való buzgóságokról, 's azoknak nagy tudománnyokról; vala mint arról is, hogy itten az Iffjúság éppen nem rom-

romlik az erköltsében, mint némelly irigyek állíttyák, hanem inkább tökélletesebbedik. A' negyedik esztendőbéli Törvény-tanúlók, többen vagynak száz husznál; Filozofusok száz ötvenen felül; Orvosi Tudomány-tanúlók pedig 40-en. Sok Fő Uraknak kedves magzattyaik is tündöklenek Tanúlóink' díszes Seregében, úgymint: a' Törvény-tanúlók között Gróf *Nádasdy Mihály* és *Leopold*, 's Gróf *Cziráky László* Urfiak. A' Filozofusok között: Ország-Birája' Gróf *Zichy Károly* ő Excell. ája' *Ferentz* és *Károly* Urfiai; Personális *Örményi* ő Excell. jának *Maximilián* nevü Urfia; és Gr. *Györi Ferentz* Urfi. — A' Gymnásiumban, mellyet a' Piáristák' Szerzete tanít, B. *Schafrath* ő Nsága' kormányozása alatt, 250nél felesebb számmal vagynak a' tanúló Iffjatskák. Ékesítik ezeknek Seregét Personális ő Kegyelmességének két Urfiai, 's Gr. *Zichy Károly* ő Excell. jának *Ferdinánd* Urfia, a' ki is Principista. Jó nagy részét teszi a' Tanúlóknak, mind az Universitásnál, mind pedig a' Gymnásiumban, a' protestáns Iffjuság. — Az *Aesthetikai*, 's *Medica-praxisi Katedrának* el-nyerése eránt, vetélkedés (concursus) fog itt az Universitásban tartatni Decembernek huszonhatodikán."

A' *Magyar* és *Horvát* Országi öt Akademiákban is egyenlő ranguak 's fizetésüek fognak lenni a' Magyar Nyelvet, és Litteraturát tanító Professzorok, a' több közönséges Tanítókkal.

Ama' nagy tudományú, érdemü, és tiszteletü Hazafit T *Horváth* Urat, Tisz. *Domin* Úr fogja fel-váltani, ő Felsége' helyben-hagyásából, a' *Pesti* Universitásnak *Fizikai* Tanító-székében.

A' *Nandorfejérvári* volt tituláris Érsek *Popovits Dienes* Úr, Nov. 20dikán iktattatott bé *Sz. Endrőn* a' *Budai Görög* Püspökségbe. Ns *Pest-Vármegye*' első Al-Ispánnya Tek. *Szily János* Úr

Úr vólt a' Bé - Iktató, ki a' Gyülekezethez Magyar; a' Püspök Urhoz pedig Deák Beſzédet tartott.

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Nov. 19-dikén. „Nagy vigasságok között innepelték *Simon'* napját *Gáldon*, úgymint *Alsó-Fejérvármegyei* Fő Ispány Mélt. B. *Kemény Simon* Úr ő Excellentziájának úri Neve' napját. Jelen vóltak e' jeles Inneplés' tzeremoniáján, másokon kivül, a' Nemes Vármegye' Tiſztjei, mind egyenlő nemzeti forma-ruhában. Már reggel kezdődött az apró fegyverek' ropogása; aſztal felett pedig, minden nevezetes ivásokat, trombiták' harsogásai, 's más musikaſzerek' zengései, és ágyúk' durrogási váltották fel. Az egéſſz Aſztal ivott, ő Excellentziája' egésségéért. Ő Excell. jának több fel-kiáltásai közzül, e' hármat nints mód nem említeni: *Éllyen a' Magyar Nemes Ember Hazánkban. Ha el-múlt is a' Diéta, még is éllyen a' jó Hazaſi. Adjon Isten eggyességet, békességet Hazánkban, 's Vármegyénkben.*

Következendő ſzerentsétlenség története a' napokban Ns *Alsó Fejérvármegyében*, a' *Csombordi* réven. Eggy igen meg-terheltt hajó el-süllyedtt a' *Maros'* közepén, 's három ember, és 1 ökör örökösen belé veſzének a' vizbe.

Detreheni M. B. *Kemény Simon* Úr, ki-lovagol közelébb az udvarából. Midőn viſſza tért vólna, meg-ijjedtt a' lova valamitől, 's el-esett vele; melly esés közben ketté tört a' Báró Úr' lába.

Ezen ſzerentsétlenül járttt Méltóságnak Testvérjét, B. *Kemény Pál* Urat, réſz ſzerént katonai, réſz ſzerént polgári ſzámos érdemeire nézve, ezer forint eſztendei fizetés, és Udvari Tanátsosi rangal méltóztatott kegyes Fejedelmünk nyugodalomra botsátani.

Néhai

Néhai Mélt. Gróf *Kis-Rhédei Rhédey Mihály* Úr' testét, ki-vivék *Sámsondi* Jószágába; temetési pompája pedig itt *Kolosváratt* fog tartatni.

Buzgó tiſztelettel, 's repesö örömmel mene végbe nálunk, Fels. Urunk' *II. Leopold* ditsö Neve-napjának inneplése. A' Piáristáknál *Te Deum Laudamus* tartatott, az egéſz Kir. Kormányozó Tanáts' jelenlétében. Zengett a' Szentegyházban a' musika; kivül pedig a' Katonaság ſzálvékat lövöldözött. Az Isteni ſzolgálat után, a' Tanátsos Urak, Gubernátor' Képét viselö Mélt. B. *Bánfi Farkas* Úr; a' Titoknok, és Koncipista Urak pedig M. Titoknok Gr. *Teleki Láſzló* Úrnál ebédeltenek. Estve, rakva vólt a' jádzó-ſzín, mellyben *Liebe um Liebe, oder die treue Unterthanen. (Szeretet ſzeretetért, vagy is a' hív Jobbágyok)* nevü ſzép Darabot jádzották. — Guberniális Kántzellista *Boér Sándor* Úr, következendö pár verssel sohajtott az Égre, jó Fejedelméért:

Egek! éltessétek kegyes Fejedelmünk',
Hadd leheſſen benne tartós segedelmünk.
Név' napját mindenkor illy ſzép ſzinben lelje;
Felségét hív Népe vígadva tiſztelje.

Lengyel Orſzág,

lehetetlen, hogy virágzó állapotot ne érjen; mert olly virtusok mutogatják benne magokat, mellyek bóldogító eſzközei a' Polgári Társaságoknak. — Hoztuk már mi fel ezen virtusoknak nehány példáit más izben is; most pedig egyſzerre négyesével is közöllyük azoknak remekjeit, mellyeket valóban nem tsak elme-futtatás, hanem követés végett is örömmel lehet olvasni. Ezek azok:

A'

A' *Lithvániai* Fő Törvényszéknek Marsallyává (Elölülőjévé) *Stryriensky* nevezetű Protestáns Úr választatott *Vilna* Városában. Így akarták t. i. a' Választók bé tölteni az új Konstitutzió' Törvénnyét, mellynek ereje szerént, nem a' vallásra, hanem tsupán az elme, 's szivbéli nemes tulajdonságokra tartoztak nézni említett Fő Tisztviselőjöknek választásában.

Novembernek elsőjén, eggy igen nevezetes Polgár-Innep vólt *Varsó* Városában. Ezt okozta eggy Polgár Gyermeketskének keresztseltetése, kivel néhai *Dekert* Úr hagyta kevéssel ez előtt teréhben a' maga Özvegyét. A' *Varsói* Polgárság' Elöljárója vólt t. i. említett *Dekert* Úr, 's ő sürgette leg-elősször a' polgári jusokat, mellyeknek meg-nyerésében szerentséssen bóldogúlt is. — Hogy illy érdemes Polgár Társokat, hálála után is meg-tisztelhessék tsetsemő árvájában a' *Lengyel* Városok' Deputátusai, mind meg-jelentek a' Kisded' keresztsége tzeremoniáján. Ugyan ezt tselekedték azonban a' Fő Nemesek is, hogy új bizonyságát adnák ezzel is, a' Polgárokhoz viseltető atyafiságos indúlatjoknak; 's a' mi nagyobb, *Krakói* Deputátus Gróf *Soltyk*' Felesége, született *Sapieha* H. Asszony, 's az Ország' Marsallja Gr. *Malachovsky* tartották keresztvizre a' Polgár Fiútskát. — Több Fő Keresztatyák is vállalkoztak Gróf *Malachovsky*n kivül, kik mindnyájan, 's még mások is gazdag ajándékokat osztogattak a' Kisded' számára. A' Keresztanya pedig Gróf *Soltykné* azt igérte, hogy ő magára vállalja a' Gyermeknek 16 esztendős koráig való fel-nevelését. — Be jól járna sok jó igyekezetű szegény Legény, ha 16 esztendős korán felül találhatna is bár illyen Anyára!

Vilna Városában, egy nagy Ispotályt fundált maga költségén Gr. *Oginskáné*, 's ezzel most egy-

egyesítette azon száz árva gyermekekre való fundátziót, mellyet nehány esztendökkel állított vala fel ez elött.

A' *Mineralogiára*, *Chymiára*, *Mechanikára*, *Hydraulikára*, az az: *az értzekröl*, *a' testek' eredeti részeikröl*, *a' mesterséges*, *és hasznos eszközökröl*, *'s a' vizröl*, *és vizi eszközökröl való tudományokra*; úgy nem különben a' *bányászi tudományra* is nehány Iffjakat taníttat a' *Lengyel* Státus maga költségén. — *Vajmi sokat fognának nyerni*, *hasonló tselekedetek által Magyar és Erdély Országok is!*

Elegyes Történetek.

Egész mártziális pompával vitte bé az *Orániai* örökös Hertzeg, Nov. 2dikán *Hágába* a' maga Kedvesét, kit *Berlinböl* nyert. Leg elöl mentek elötte lóháton öt Svadron Testörzök; ezek után gyalogoltak két Dobosok, 's 12 Trombitások; követték ezeket két hat lovas hintókban ülö udv. Tiſztviselök. E' két hintókat lovas Vadászok, négy lovagló udvari Nemes Iffjak, 4 Kengyelfutók, 16 Lakájok, és az örökös Hertzeg' két Adjutántjai váltották fel. Itt érkezett az Iffjú F. Házasoknak, tizenkét dárdás Testörzöktöl körül vett hintajok, mellyet egy Svadron Testörzök, és két hintókban ülö udvari Tiſztviselök kisértek. Midön közelgetett vólna *Hágához* illy pompájában az örökös Hertzeg, huszoneggy ágyú-lövések lettek; az úttzákon állottak parádéban a' Stuttzosok, a' Katonasággal eggyütt. — Talán ugyan ezen mártziális tzeremoniának az az oka, mivel a' *Pruſſiai Márs*' Leányát vitte bé *Hágába* az *Orániai* örökös Fö Hertzeg — annak a' *Pruſſiai Mársnak* a' Leányát, ki nehány esztendökkel ez elött fegyverrel tsendesítette, vagy is inkább *tsillapította* le a' *Hollándiai* háborút. — Azért mond-

mondhatjuk inkább, hogy tsak *tsillapította*: mert bizon még most sem alutt ott el egéſzen a' háborúság' tüze. Hatalmasabb ugyan a' Pátriotáknál a' más réſz; de tsak jobb vólna még is, ha ennek a' hasonlításnak semmi helye nem vólna, és a' hatalmasabb réſz annyira nem hatalmaskodna. — Egy Barátunk most jött viſſza *Amſterdámból*, 's beſzélli, hogy roſſzúl járt vólna eggy alkalmatossággal, ha nem lett vólna az a' kokárdája, melly a' Helytartó Hertzeg' réſzén lévőknek az esmértető tzimere. — Az illyen eröltetésnek, és üldözésnek nem ſzokott soha jó vége lenni.

A' *Marokkói* ſzakállas Felség, tsak úgy rá jár már *Ceuta* Várára, mint a' matska a' ki-kezdett ſzalonnára. Mihelyt némiképp bátorságba tette magát pártos Öttse ellen, újra fel-bontá biz ő a' *Spanyolokkal* kötött fegyver-nyugvást; hanem ugyan azon időben ismét meg akarta más réſzről újjítani a' békességről-való tanátskozást, 's e' végett el is indította *Madrit* felé *Chiappe Ferentz* nevü Státus Titoknokját, a' ki eggy *Olaſz* Zsidó. Ez a' ſzakállas Titoknok *Cádixban* vólt már Okt. 26dikán; de a' *Spanyol* Udvar nem nyilatkoztatta vólt még akkor ki, ha bé fogadja é azt magához, és olly sok haſzontalan próbák után engedje é még tovább is jádzatatni magát eggy olly Ember által, kinek gondolati és indúlati hasonlók azon tenger' habjaihoz, mellyek az ő földét tsapdossák.

Amaz igen kitsinből igen naggyá lett Hg *Potemkinnek* *) utólsó ſzempillantásairól, 's halot-

*) *Azt beſzéllik t. i. jelölle, hogy közönséges Lengyel ſzületéktül ſzármozott 's négy eſztendő-*

lotti tzeremoniájáról ezt irják *Jaſſyból*, hogy mi-nekutánna ki-vétetvén hintajából, le-tétetett vólna a' gyepre: eggy égö gyertyát kivánt kezébe, 's mintegy egy fertály óránnyi idö múlva lenni meg-ſzünt. Teste viſſza-vitetett *Jaſſyba*, fel-bontatott, a' rothadás ellen balsammal elkéſzíttetett, 's kilenczed napra igen nagy pompával vitetett a' Templomba. Azon háztól fogva, mellyben lakott vólt a' meg-hóltt Hertzeg, meg-hintetett az út egéſſz' a' Templomig homokkal, 's két felöl sorokat formált rajta a' Gyalogság két óránnyi meſſzeségre. Ezen két sorok között lett a' pompás menetel, ágyúk' durrogásai, és minden harangok' zengései között Érk. 1.) fél Huſzár Regement; 2.) eggy Oſztálly a' Vadáſz-Kadét-Korpusnak, melly általán-fogva 14 eſztendös Iffjakból áll. 3.) A' meg-hóltt H. Vasas Regementje. 4.) A' Klaſtromok-béli Papság. 5.) Azok a' Stábális Tiſztek, kik a' meghólttnak tsillagjait, és kereſztjeit *), a' koronát, sce-

---

dökig Kalugyer vólt. — Mivé lett: tudja egéſſz Europa: vólt t. i. H. Potemkin 2-dik Katalin Nagyságának elsö oſzlopa.

*) *Következendö tiz tzimeres Rendeknek vólt t. i. ö Vitéze, ögymint: öt Oroſz; eggy Pruſſziai; két Lengyel; eggy Dánus; és eggy Svéd rendeknek. Az öt Oroſz Rendek ezek; Sz. András: Sz. Newski Sándor; Sz. György 's Sz. Volodimir elsö rangu; és a' Sz. Anna Rendjei. — A' Pruſſziai, a' fekete Sas Rendje. — A' két Lengyel Rendek: a' fejér Sas; és a' Sz. Stanislaus rendje. — A' Dániai az Elefánt. rendje. — A' Svéd Orſzági végre, a' Serafimok rendje.*

sceptrumot, és a' koporsó fedelét vitték. 6.) A' hintó, mellyben a' hóltt test vólt, 's a' mellyet 8 fekete boritékú fejér lovak vontak. 7.) A' Generálisok, és a' Tartomány' Naggyai. 8.) A' meg-hólttnak igen pompás kéfzületü paripái; és 9.) drága gála-hintaja, mellyet tiz lovak vontak. Végröl ment egy Dragonyos Regement, 's tizenhat Kozák. — A' halotti prédikáttzió után három izben adott egymás után tüzet a' Gyalogság.

Mennyire meg-hatotta légyen fzivét az *Orofz* Tsáfzárnénak, kedves *Potemkin*je' véletlen halálának értése, el lehet gondolni. Mert Mindenesse vólt ö a' Tsáfzárnénak. Meg-mutatta azonban ez a' Nagy Aſſzony, illy nehéz környülállásokban is, a' maga erös-lelkiségét. Mert eret is nehezen tudtak rajta vágatni, melly által eleit vehetnék az ijjedtiségböl fzármazható vefzedelmes következéseknek. Meg-izente a' titkos Tanátsnak is, melly hirtelen öfzve-gyült a' fzomorú hir' hallására, hogy ismét el-oſzolhat, mert ö olly állapotban érzi magát, mellyben nem fzükölködik a' titkos Tanáts' segíttsége nélkül, a' meg-kivántató rendelések' tételére. Bé zárkozott tehát a' Kábinétjába, 's tizenöt órákig ki sem jött; hanem mindúntalan dolgozott abban a' ruhájában, mellyet estve vett vólt fel olly tzéllal, hogy abban az udvari Bálban fog meg-jelenni. — Irt *Besborodky* titkos Tanátsos Úrnak *Jaſſyba*, hogy a' Békességröl-való tanátskozást folytaſſa a' Török Miniſterekkel; *Cachovsky* Generálnak pedig hogy vegye által a' Sereg' kormányozását.

Az Oroſz Tsáfzárnétól, igen sokat reménylenek a' ki-költözött Frantziák. Jele ennek az is, hogy egy *Suleau* nevezetü Fr. Tudós, ki a' ki-

ki-költözttek köztt vagyon, 's moſt egy folyó munkát kezdett ki adni a' Kontra-revolutzióról, e' mi idönk' Herkulessének nevezi az Oroſz Tsáſzárnét, ki eggyik kezével Nap-keletet lenyomta; Nap-nyúgotot pedig a' zürzavarból fel-emelte.

A' *Spanyol* Királyhoz is nagyon ragaſzkodnak a' ki költözött Frantzia Hertzegek. *Düc d'Havre* nevezetü Biztoſſok ott is vagyon eggy idötül fogva *Mádritban* a' ki már a' *Spanyol* Miniſterekkel külömbkülömféle tanátskozásokat tartott. — A' *Spanyol* Udvar is küldötte egy Miniſterét *Onis* Urat *Koblentzbe;* de nem Követi ranggal.

A' *Svéd* Király sem akarja hagyni a' Frantzia Hertzegeket. Követjét is küldötte hozzájok Báró *Oxenſtiern'* ſzeméllyében, a' ki néha napján *Regensburgi* Követje vólt a' *Svéd* Udvarnak.

A' *S. Domingói* ſzörnyü pártütés nem tsendesedett le, mint némelly Levelek után kezdették ezt hinni *Párisban.* A' Nemzet-Gyülése meg is eggyezett már Nov. 14-dikén, a' rend-kivül-való tengeri kéſzületeknek tételébe, mellyeket ſzükségeseknek itélt a' Király, a' fekete Emberek' le-tsendesítésére. 10379912 livra kivántatik ezen kéſzületekre.

Költ *Bétsben*, Decembernek 2-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Bétsi.

A' múltt Vasárnap, úgymint Decembernek 3-dikán tartatott az arany-gyapjas Vitézi Rend' Innepe. Isteni tiſztelet után, gazdagon meg vendégelte a' Rendet ő Tsáſz. 's Kir. Felsége, ki is maga, Trónus alatt ebédelt, *Ferentz*, *Sándor Leopold* jó Nádor-Ispányunk, és *Jósef* Fő Hertzegekkel eggyütt. A' Rend' több Vitézei, mintegy két három lépésnyire ültek az ő Felségek' aſztalához. Két Magyar Gavallérok, úgymint: Kántzellárius Gróf *Pálffy Károly* ő Excellentziája, 's *Eſzterházy Antal* ő Hertzegsége vóltak közöttök. — Ő Ts. 's Kir. Felségének, és a' Fő Hertzegeknek Kamarás Urak udvarlottak. A' Tsáſzárnak nevezeteſſen, *Kaunitz Domokos*, és *Pozdátzky* Grófok; Nádor-Ispány ő Fő Hgségének pedig Gróf *Eſzterházy Jósef* Úr. — Meg-jegyzésre méltó, hogy minek-előtte oda nyújtották vólna a' Kamarás Urak ő Felségeknek a' vizes, vagy boros poharat, le-vették arról az ezüst fedelet, ki-töltöttek belöle valamelly keveset egy tátzára, ezen ki-töltött vizet, vagy bort megitták, 's úgy adták a' poharat a' Tsáſzárnak, vagy a' Fő Hertzegeknek. — Ezen pompás Vendégség' sok Nézőinek ſzáma közzül valók vóltak a' F. H. Kis-Aſſzonyok, 's *Antal* és *János* Fő-Hertzegek.

A' *Kolóniai* Válaſztó Hertzeg, F. H. *Maximilián*, Vitéze ugyan az arany-gyapjas Rendnek; de azért nem inneplette eggyütt a' több Vitézekkel a' Rend' Innepét, mellynek bizonyos udvari tzeremonia az oka; valamint annak is, hogy miólta *Maximilián* ő Vál. Hertzegsége itt vagyon, azólta nem ſzokott meg-jelenni Pápa ő Szsége' Követe, Vasárnaponként az Udvarnál a' maga egéſz pompájában, t. i. három hat hat lovas hintaival.

Dec. 3-dik napján, délutánni négy órakor vóltak audientzián ő Felségénél, az Evangyélik. Deputátus Urak. B. *Prónay László* ő Excel. ája nyújtotta bé, egy fontos rövidségü Befzédje után a' Zsinat' munkáját ő Felségének, ki is azt kegyesen el-fogadta. E' meg-lévén, meg-fzóllalt M. *Balog Péter* Úr, 's négy rendbéli igen fontos dolgok eránt kérte meg ő Felségét. Az audientzia, egy jó fertály óráig tartott. *Ferentz* Fő-Hertzegnél, más nap délelőtti 9 órakor jelent meg a' Deputátzió, 's kegyes pártfogásába ajánlotta a' Zsinati Végzéseket. Ez alkalmatossággal T. *Theſchedik Szarvasi* Predikátor Úr is bé-nyújtott eggyet munkái közzül ő F. Hségének; mellyet olly fzívvel fogadott el a' Hertzeg, a' millyennel óhajtja Hazánk' virágzását.

A' Deputátziónak több Tagjai, érdemlett magafztalások mellett ajánlották ő Fő Hségének T. *Theſchedik* Úr' oekonomika (gazdaság-gyakorló) Oskoláját, melly már egynehány eſztendőktől fogva virágzik *Szarvason*, Ns *Békes Vármegyében*. Tegnap, délelőtti tizedfél órakor Nádor-Ispány ő Királyi Fő-Hertzegségének udvarlott a' Deputátzió.

Kántzellárius Gróf *Pálffy Károly* ő Excel. ja' öregebbik Fia, Gróf *Pálffy Jósef* ő Nsága *), tegnap előtt jegyzette el magának hitves Társúl, H. *Eſzterházy Antalné'* testvér Öttsét (Húgát) Gr. *Hohenfels* 16 eſztendős Kis-Aſſzonyt.

Mikorra fog ide érkezni a' Török Követ, még nem tudhatjuk. El van ugyan már kéſzítve fzámára *Ecker* Úr' nyári palotája, az *Aukerthez* nem meſſze; de olly tudósítást vettünk *Magyar Orſzágról*, hogy a' melly Kapitány Úr *Köptsén-*

hen

*) *Nem járta meg Europát, mint jelentettük; hanem tsak Német Orſzágban útazott.*

ben várta vólt ötven Lovasokkal a' Követet, viſſza ment rendes kvártéllyára *Nagy-Lévárdra;* 's ennek okául azt irják, hogy valamelly történet miá viſſza-tért vólna útjából a' Török Követ.

Magyar Orſzág.

A' múltt Orſzág-Gyülése' ſzabad meg-itélésének *) Szerzöje, teſzi *Magyar Orſzág'* Lakosinak ſzámát hét millió, 's mintegy két ſzáz ezer Emberre. — A' Reformátusságról azt irja, hogy az ſzaporább két milliónál; a' Lutheránusság közel egy millió; a' R. Katholikusoknak, 's eggyesültt Ó Hitüeknek ſzáma, eggyüvé véve két millió öt ſzáz ezer; a' nem eggyesültt Ó Hitüeké végre egy millió hat ſzáz ezer.

A' *Magyar* és *Horváth Orſzági* öt Akademiákban, következendö érdemes Hazafiak fogják a' Magyar Nyelvet, és Litteraturát tanítani, úgymint: a' *Posonyi* Akademiában *Gubernáth Antal* Úr, ez elött *Körmötz-Bányai* Profeſſor, közelébb pedig *Kárpona* ſz. Kir. Városa' Notáriussa; a' *Kaſſaiban*: *Boros Dániel* Úr, ki mostanság mellesleg-való Tanító vólt a' *Kaſſai* fö Gymnásiumban. A' *Nagy-Váradiban*: *Zombory Antal* Úr, Ns *Unghvármegye'* vólt Fiskálissa; a' *Petsiben*: *Molnár János* Úr, Jurátus; a' *Zágrábiban* pedig

*) *A' Könyv' tzimje ez: Freymüthige Beurtheilung des zurückgelegten Landtages vom Jahr* 1791. *Mit nützlichen Winken, die ſich auf einige ſtatiſtiſch-politiſche Gegenſtände Ungarns beziehen. Erſtes Heft.*

Qui monet ut facias, quod iam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta ſuo.
Di! quorum monitu ſumus haec ventura locuti
Verba, precor: celeri noſtra probate fide.
Ovidius.

Germanien 1791.

Sugh György Úr, Ns *Posega Vármegye'* rend-ſzerént való Geometrája.

A' *Magyar Orſzági* Universitásban, melly moſtan *Peſten* vagyon, 151 Orvos Doktorok, öt Chirurgiae Doktorok, 723 Chirurgiae Magiſterek, 239 Bába-tudománybéli Magiſterek, öt Szemgyógyítók, 184 Patikáriusok, 291 Bába-Aſſzonyok, 's 150 barom-gyógyító Doktorok kerültek ki 1770-dik eſztendőtől fogva, a' mellyben felállott az Universitás, ezen folyó 1790. eſztendő' Novemberének 30-dik napjáig.

Magyar Orſzágról, a' Körös mellől, Novembernek 19-dikén.

„Eggy érdemes Plebánus Úrhoz bé-ténfereg a' múltt Auguſtusban valamelly *P***** nevezetű igen rongyos Deák. Meg-könyörülvén rajta a' Plebánus Úr, bé-fogadja házához; ki-veſzi rongyából, 's különössen meg-kéri eránta az Oskolák' Igazgatóját is, hogy lenne reája gondja, ha a' Vákátzió után újra el-kezdődnének a' Letzkék. Eſzre veſzi azonban a' Plebánus Úr tsak hamar a' Legény' feslett erköltsét, 's ki-ád rajta. El-beſzélte az Oskolák' Igazgatójának is a' dolgot; mellyre nézve az Oskolába se fogadtatott bé oſztán *P*****, nem lévén különben is elégedendő hitelességű Bizonyság-levele. Mit tselekeſzik gyámoltalan állapotjában az Iffjú? Történt vólt az alatt, míg a' Plebánus Úrnál tartózkodott, hogy egy panaſzló Levelet irt vólt ő le, mellyet t. i. Püspök ő Nságára, 's némelly Kánonok Urakra nézve nyújtatott bé, a' Fels. Kántzellária által ő Felségének a' Plebánus Úr. Fogja biz ő most magát, 's el-megy az említett Uraságokhoz, kik érdekelve vóltak a' panaſzló Levélben. Jelenti nékik, hogy ő el nem viheti a' lelkén, hogy ő általa, e' 's ez Plebánus pasquilust iratott, a' Püspök és a' Káptalan ellen.

Nem

Nem lett jelentése haſzontalan: mert Püspök ő Nságától egy forintot, egy Káptalanbéli Úrtól pedig négy aranyat kapott ajándékban. —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

A' mi réſzünkön, nagy bövsége vagyon a' fának; még is a' Nagy Prépost Úr három forintról o re emelte eggy öl fának az árrát; 's azonban a' Jobbágyságot is olly környülállások közzé ſzorította, hogy a' városi Közönség' ſzámára fát nem hordhat: hogy így a' Káptalan' fáját kénteleníttetſſen venni a' Nép nagy drágán. Neki keseredvén ezen hat *Purger*, megy egyenessen a' Nagy Prépost Úr' házához, 's mondja hangos ſzóval az Inasnak, hogy jelentené bé öket. Az Inas azt feleli, hogy nints otthonn ő Nagysága. Ezen felelettel meg-elégedett ugyan a' hat Purger; hanem azt bizta az Inasra, hogy mondaná meg ő Nságának az ő kivánságokat, melly az: hogy ſzállíttsa ő Nga alább a' fa' árrát; különben a' Város' közepén fogják ki-húzni kotsijából ő Nságát a' Polgárok 's a' t.; a' fa-tartó zárját pedig fel-törik, 's a' fát, törvényes árrának le-tétele mellett mind el-hordják. "

Ketske-

Ketskemétről, Nov. 23-dikán. „*N. Kőrösi* Predikátor, és Esperest, T. *Szélesi Pál* Úr, ma éjtſzaka meg-hólt. A' temetése leſſz 25-diken, *Katalin'* napján. T. *Göböly Gáspár* Úr fog az első Aktor lenni felette. — Halála ennèk a' nagy tudományú Férjfinak azért kiváltképpen sajnálható, mivel mostanában fogott éppen hozzá, hogy már valaha a' Publikum' ſzámára is dolgozzon; de minthogy még eddig tsak a'maga museumában érlelgette; azt sem tudhatjuk, mi lett vólna.

Ketskeméten a' marha' ſzüki, két ſzép *produktumot* eſzközlött, t. i. két malmot, a' minémű még ezen a' földön nem vólt. Az eggyik ollyan, mellyen az emberek magok örölnek, nem nagy erővel. A másik, ollyan lábbal nyomható, mint a' millyenen a' vizet ſzokták az alatson helyről fel-felé venni. Egy pár marha délig, másik pár dél után el-hajthatja; mivel a' topogás közben ehetik, ihatik, ſzéna; és viz lévén elotte.

A' tolvajok, ezen a' réſzen felette sokak. Úgy tettzik, lehetne sok vakmerő lopásnak azzal a' *Kiskúnsági* találmánnyal elejét venni, melly nem régen kapott lábra. A' *Kiskúnságon* minden ember, a' maga tulajdon bélyegén kivül, rá süti kis arábiai ſzámmal a' marhájára a' falu' ſzámját is, a' mellyről akármelly Orſzág' ſzegletében meg lehet a' *kún* marhákat esmérni. Ez, igen jó rend-tartás.

A' buzának óltsóságával tsak kérkedünk; még is a' mollani *Ketskeméti* Vásárban a' tiſzta buzának vékája 18—19 garas; a' két-ſzeresnek 13—14: a' melly nem a' leg-nagyobb óltsóság.

Az idő, igen kellemetes: le-irni ſzépségét, vagy meg-itélni nagy haſznát alig lehet. Mindenütt ſzántanak, vetnek az emberek."

Peſt.

Peſt. Arra kéri az ide-való Kalmár-Társaság, a' Városi Magiſtrátust, hogy igyekezzen a' Fels. Helytartó Tanáts által meg-nyerni ő Felségétől, e' két dolgokat: 1.) Hogy a' pénzt ezentúl is leheſſen postán ſzállítani, valamint ez előtt. 2.) Hogy a' Posta-ház, ne a' Városon kivül; hanem benn a' Városban legyen. Ez, mindenik ollyatén kérés, a' mellynek meg-halgattatását nem tsak a' Kalmárok, hanem mások is kivánják, 's reménylik is.

Zimonból azt irják, hogy az oda való Lakosok olly ſzéltire járnak által moſt is, holmi el-adnivaló eleségekkel: mintha még moſt is miénk vólna *Belgrád.* A' Törökök is ſzabadon jövögettek vólt által, hanem a' minap történt, hogy jól fel talált egy tsalmás ſzomſzéd hörpenteni a' ſzőlő' leviből, 's fel fortyanván vére, lármát indított. Fogták tehát ökémét, 's fegyver köztt viſſza kisértették *Belgrádba.* Már azólta, a' melly Török által akar jöni, különös engedelmet kell néki arra kérni, és minekutánna által-érkezett, le kell rakni piſztolyait, 's pétér-kését a' mi Generálisunknál; 's midőn viſſza akar térni, tsak akkor veheti azokat ismét magához. — Nov. 2-dikán, által vólt a' *Kihaja*, a' mi Generálisunknak köſzöntésére.

Frantzia Orſzág.

A' hazug hir, meg-járatta közelébb *Mons*, *Brüſſzel*, és *Koblentz* Városait a' Frantzia Királlyal, és Kir. Házzal: pedig ezek moſt is *Párisban* vagynak. — Honnan reppent fel leg-előſſzör az említett hazug hir: nem tudhatni bizonyoſsan.

Úgy értjük, hogy a' Frantzia dolgokra nézve tsak ugyan tanátskozást fognának tartani más Hatalmasságok *Aquisgránumban (Aachen)*, melly tanátskozásra ő Fs. 's Kir. Felsége, Gr. *Revitzky* Urat rendelte vólna, ki ez előtt az *Anglus* Udvarnál vólt Követünk. Ezen hirt mitsoda fundamento-

tomon iktathattuk Irásunkba, meg-irjuk a' jövö postán. Most tsak azt mondjuk, hogy nem ellenkezik ez, azon felelettel is, mellyet adott ö Ts. Felsége a' Fr. Király' Levelére. — Említett felelete a' Tsászárnak, valamint a' *Sardin.* és *Lengy.* Királyoknak; a' *Toskán.* N. H. nek, a' *Gothai* H. nek, 's *Dántzig* Városának baráttságos Válasszai is Nov. 16kán olvastattak fel a' N. Gyülésében. Minekutánna el-olvasta vólna mind ezeket a' Minister *de Lessart* Url: jelentette, hogy a' *Mogunt*, V. Hg is felelt a' Fr. Királynak a' Konst. el-fogadásáról tett Jelentésére; de minthogy, úgymond, elöre meg-tudta már a' Király, hogy a' *Mog.* V. Hg próteſtál a' Konst. ellen: fel se bontotta a' Levelet; hanem maga épségében vissza küldötte.

Valamint más tárgyakat: úgy a' Frantzia dolgokat is részre hajlás nélkül akarjuk közleni. Ennek újjak bizonyságára ide iktatjuk a' ki költözött Frantziák gondolkozása módjának eggy nevezetes remekjét: úggymint; az *Austriai Belgyiumban* tartózkodó Frantziák Fejének Marquis de la *Queuillenek* következendö Levelét, mellyet ö Oct. 27-dikén botsátott a' Frantzia Királlyhoz:

„Felséges Úr!

Felséged' hív Alatt-valói, nem egyébért hagyták el a' magok Hazájokat, hanem hogy ne is lássák tulajdon szemeikkel egy meg-tébolyodott Nemzettségnek újjabb újjabb vétkeit. Látta, szakadatlan üldöztetései között, a' Felséged' uralkodása alatt lévö Nemesség a' maga vagyonjainak el-pusztíttatását, 's kastéllyainak tüz által lett meg-emésztetését; sokan megölettettek közzüle, 's mindnyájan tárgyaivá lettek nagyobb vagy kissebb mértékben eggy olly Nép' dühösségének, mellyet azon pártosok tsábítottak el, a' kik meg-fosztották Felségedet a' maga hatalmától. Mit akar Felséged, hogy tselekedjen

a'

a' Nemesség? Azt talám, hogy önnön magát óltalmazza? Nem: kéttség kivül. Ellenkező példát adott maga Felséged; a' *Frantzia* Nemesség pedig mindenkor ahoz szabta magát, a' mit látott a' maga Királlyaitól. Környül-vette az, Febr. 28-dikán a' Trónust; Apr. 18-dikán le-tette Felséged' parantsolatjára, Felséged' kezeibe a' maga fegyverét, mellyet tsupán Felséged' óltalmazására vett vólt fel. Kötelessége vólna néki, a' Trónus körül lenni illy gyáfzos fzempillantásokban, a' mellyek, Oktobernek 4-dikétől fogva tömlötzévé tették a' leg jobb Királynak, *Frantzia Orfzág*' Fő Városát. De láttatott annak távollétét kivánni Felséged, a' maga bátorságára nézve; nem akarván leg kiffebb alkalmatosságot fzolgáltatni azon Istenteleneknek, a' kik rabjokká tették Felségedet.

Nem lehet az, Felséges Úr! nem nézheti úgy azokat Felséged, mint valóságos Barátit, a' kik eggy olly ki-hirdetésnek (proklamátziónak) engedelmeskednének, mellynek alól-irására a' Tömlötz-tartói kénfzerítették Felségedet; valamiképpen kénfzerítették vólt arra is, hogy fogadná el az ő vétkeiket, és hibáikat, mellyeket ők *Konftitutziónak* neveztek. A' Felséged eránt viseltető nagy tifztelet téteti velünk azt a' bizonyságot, hogy Felséged fzint' úgy helytelennek találja, mint mi, ezt az úgy neveztetett *Konftitutziót*, melly Felségednek mind vallását, mind hatalmát ostromollya ugyan azon eggy időben.

Ugyan mi módon állhatott vólna arra a' mi Királyunk, hogy Ekklésiai Szakadás' Fejévé legyen, 's réfzesüllyön azoknak eftelenségében, kik jónak itélték el-törölni a' *Nemességet!* Nem felejtkezett ő meg, a' maga Királlyá lettekor tett esküvéséről, 's nyilván ki-tette ő a' maga kivánságát azon Jelentésében, melly költ Junius 28-dikán. Mitsoda Törvények azok, mellyeknek fenn-

fenn-tartására kivánnya Felséged a' mi segíttségünket? Nem érdemelheti meg ezt a' *Felséges* nevezetet, a' mi egy törvénytelen Gyüléstől ſzármazott. Adaſſanak tsak viſſza nékünk a' mi régi Törvénnyeink, 's azoknak előbbeni Gondviselői, a' mi Magiſtrátusaink, a' mi Királyunk, a' ki Fejek vólt azoknak: mindjárt viſſza fog menni a' Nemesség, Felséged' vezérlése alatt a' maga Hazájába, azon Törvények' hatalmának viſſzaállítására, mellyek 1400 eſztendőktől fogva vóltanak eſzközlői a' *Frantziák'* bóldogságának.

Nem találjuk mi azt a' bóldogságot moſtan sem a' mi ſzerentsétlen Hazánkban, sem azon Tartományokban, mellyekben lakunk. Tellyesek lévén ſziveink, Királyunkhoz, 's *Frantzia Orſzághoz* vonſzó indúlatokkal, fájdalommal ſzemlélljük, mint sovárognak a' *Bankrót*, és éhség között; hogy' üldözi azokat egy zenebonás tsoport, mellyet ſzámadásra akarnánk mi vonni, avagy ſzéllyel-verni. Ah! Felséges Úr, tudva vagynak mi előttünk a' Felséged' gyötrelmei, 's meg akarnánk mi azokat ſzüntetni; de bizonyosok vagyunk benne, hogy még nevelnénk mi azokat, ha engedelmeskednénk eggy olly hivásnak, melly nem ſzármazhatott Felségedtől. — Haggyán! ha el-foglaltatnak, 's raboltatnak jóſzágaink: a' mi erős, és gyámolított magunktartása által meg mentjük Felséged' betsületét, 's a' magunkét. Nem meſſze vagyon, kéttségkivül az az idő, mellyben viſſza fog menni a' Nemesség, Felséged' F. Öttseinek vezérlése alatt; minden viſſza fog a' maga előbbeni helyére állíttatni, és a' fog lenni az ő leg ſzebb ſzempillantása, mellyben meg-bizonyíthatja Felséged eránt a' maga engedelmeſségét, tiſzteletét, és ſzeretetét, minekutánna viſſza adta Felségednek a' maga Trónusát. Akkor el fogja felejteni Felséged' Ne-

mes-

messége, a' maga ſzerentsétlenségét; de soha sem fogja el felejteni a' Felségedét."

A' Frantzia Hertzegeknek fülökbe ment az, a' mivel vádolták öket, a' Báttyok a' Király elött, mintha t. i. valamelly atyafiságtalan ſzándékot forrálnának ök magokban a' Király ellen. — Ennek meg tzáfolására egy Jelentést tettek közönségeſſé, mellyben gavalléri parolájokra mondják, hogy az ö feltett tzéllyok nem egyéb, hanem a' Vallásnak, a' Királynak, a' Státus' különb. Rendjeinek, a' tulajdonosságnak (proprietás) a' törvényeknek, és tsendeſſégnek kivántt állapotbavaló helyheztetése; melly tzélnak el-éréséért kéſzek véreket is ontani. — Valóban tüzeſſen is hozzá látnak, a' hadi kéſzületekhez. — Egy *Frankfurti* Levélböl, melly költ Nov. 15-dikén, ezeket olvaſſuk:

A' *Frantzia* Hertzegek, hét ſzáz kék köpönyeget, sok tábori ſzekereket, kardokat, nyergeket 's a' t. kéſzíttetnek *Koblentzben;* fogadják a' seborvosokat; itt amott élés-házaik is vagynak kéſzen; úgy nem különben puskaporok, 's golyóbissok is. Ötven ezer livrára ſzámlállyák a' ki-költöztteknek naponként való költségeiket. Téli ſzállásra, *Koblentzbe* mentek bé a' Hertzegek, 's tsak a' Hadi és Státus-Kántzelláriájokat hagyták *Schönbornsluſt*ban. Pénz dolgából, semmi ſzükséget nem látnak; mivel azon két millió Rublán kivül, mellyet *Hópe* fizetett ki ſzámokra *Amſterdámban* (az *Oroſz* Tsáſzárné' rendelésére) újra kaptak két más Udvaroktól hat millió Livrát; *Spanyol Orſzágból* is nagy summákat várnak. Az Orſzágot oda hagyó *Frantziák* is sok pénzt hoznak ki magokkal mindúntalan. Egyröl azt mondják, hogy ki-fúratta a' maga útiſze-

ſzekerének a' rúdját, 's még azt is Luidórral töl-tötte meg.

Lengyel Orſzág.

Már jó idötöl fogva forog fenn az Orſzág-Gyülésében, a' Korona' Jóſzágainak *(Staroſtiák-nak)* el-adásáról, 's ennek módjáról való kérdés. Nov. 19-dikén, az eránt is nyilatkoztatták ki, a' Gyülésben két Deputátus Urak a' magok vélekedéseiket, hogy még a' Királyi fekvö Jóſzágokat is jó vólna eladatni, 's meg-kérni a' Királyt, hogy ezt ne ellenzené. Eggyik az említett Deputátusok közzül, különös indító okokat is terjeſztett e' végett, nagy tiſztelettel a' Király eleibe. — Erre meg-ſzóllalt a' Király, 's minekutánna elö adta vólna azon régibb, 's újjabb Törvényeket, mellyek által változhatatlanúl a' Koronához kaptsoltattak a' Királyi fekvö Jóſzágok, így folytatta Beſzédét:

„*Tellyes bizodalommal vagyok én*, úgymond, *ezen Törvényeknek tsalhatatlan vóltok eránt; mindazáltal nem akadályoztatnak meg azok engemet, hogy, a' mennyiben én rajtam áll, ne segíttsek a' Közönséges Társaság' ſzükségein. Nyilván kitettzik abból, a' mi ezen Szálában mondatott, hogy semmit nem kiván, a' Státus' javára buzgóban a' Gyülés, mint hogy az adó egy-formán vetteſſék a' Közönséges Társaság' földjére. Ennek meg-fontolása, új áldozat-tételre indít engemet. Tudja az egéſz Világ, hogy a' mi Orſzágunknak fel-oſztásakor meg-maradott Jóſzágai a' Koronának, nem hoznak bé egéſzen két millió lengyel forintot; de teſzem én azoknak jövedelmét két millióra, és azon idöben, midön saját ſzabad akaratjokból minden földes Urak fel-ajánlották a' Ha-*

Hazának a' magok jövedelmeiket ; nem lehet nékem fájdalom nélkül eggy illy ſzép alkalmatoſſágot el-múlatnom, hogy téſzt ne vegyek az ö nemes ſzívüségekben, 's más Polgároknak példája ſzerént, én is ne adózzak. Ajánlok tehát az említett summából, melly nem megy reá egéſſzen két millió forintra, két ſzáz ezer forint segíttséget a' közönséges Kintstárba. Könnyen meg-eggyezném én a' Korona' Jóſzágainak el-adásokba is, hanemha annak meg-gondolása tartóztatna ezen tselekedetemtöl, hogy azon Fejedelemnek, kit a' köz kivánság rendelt Succeſſorommá (Követömmé) énnékem, semmi jóſzágai nem lennének majd a' ſzerént, mellyeken a' föld', és ennek ſzüleménynyei' javítását arányzó kivánságának eleget tehetne. "

Nagy örömmel halgatta a' Gyülés mind végig a' Király' Beſzédét, 's hálaadatos ſzívvel vette azt.

Elegyes Történetek.

Ama' hires *Maury* Apátúr, ki a' *Conſtituens* Nemzeti Gyülésben éppen olly hatalmas Szóſzóllója vólt az ellenkezö kiſſebb Félnek, mint a' más nagyobb Félnek *Mirabó*, mindjárt ott hagyta a' Gyülés' el-oſzlása után *Frantzia Oſzágot*. — Mindenütt nagy tiſztelettel fogadtatott a' kiköltözött *Frantziáktól*, 's különöſſen *Koblentzben* és *Vormátziában* is a' *Frantzia* Hertzegektöl. Eddig már kéttség kivül *Romában* vagyon, 's közönségeſſen úgy hiſzik, hogy ö kapta el azon Kárdinálisi rangot, mellytöl meg-foſztatott a' *Sensi* Ersek *Lomenie* Úr. Mert még akkor megmondotta ö Szentsége, midön említett *Lomenie* Úrtól viſſza vette a' Kárdinálisságot, hogy kinézte immár azon jeles Férjfiat *(Virum egregium)*, a' kinek ſzándékozik azt adni; tsupán a' nevét

nem

nem nyilatkoztatta ki. Hogy pedig a' Kárdinálisnak való Személlyek közzül, nints most a' föld' hátán Ember olly nagy tekintetben ö Szentsége előtt, mint *Mauri* Apátúr: meg lehet onnan ítélni, hogy annak pompás képét az audientziás nagy Szálában függeſztette fel ö Szentsége, melly Száláról azt mondják, hogy abban még ez ideig Fejedelmek' képeik sem ſzemléltettek. Ezen kivül meg-iratta nékie ö Sz.ge, a' Kárdinális Miniſter által, hogy egyeneſſen hozzája ſzállyon.

Mentöl nagyobb, 's érdemesebb valaki: annál több irigyei, 's ellenségei ſzoktak lenni rend ſzerént. Példa erre közelébb Gr. *Hertzberg* is, a' ki sok ideig vala segítö Társa ama' Nagy *Fridriknek*, a' *Pruſſziai* Nagyság' Egének nem tsak tartásában; hanem fellyebb emelésében is. Ez a' nagy Ember, eggy igen nevezetes Beſzédet tartott vólt a' Tudományok' Kir. Akademiájában Okt. 6-dikán, a' Státusoknak külsö 's belsö, és Vallásbéli Revolutziójaikról, melly Beſzédében ſzóllott rövideden a' *Frantzia Revolutzióról* is; és minthogy egy *Hertzberg*' ítéletét igen ſzép tudni, eggy illyen különös tárgyról közlöttük vala is azt mi munkánkban. Meg mondta *Hertzberg* (mint tudni való) az említett Revolutziónak hibáit; de nem halgatta el, a' miket ditséretre valóknak talált is abban, hogy t. i. „*a' Frantzia Revolutzió eſzközül ſzolgálhat Európa' körönséges, és állandó tsendeſſégének jó talpra való állítására, 's a' Hatalmaſſágok közzt meg-kivántató eggyarányúságnak fenn-tartására; továbbá az előbbeni, inkább Demokrátika, mint Deſpotika Monárkhia' viſſza éléseinek meg-orvoslására; 's a' Frantzia Igazgatásnak, a' külsö Tartományokra nézve mérséklettebbé való tételére.*“ Ezen ſzavaiból Gróf *Hertzbergnek*, alkalmatosságot vettek némelly

-Ellen-

Ellenségi, hogy ötet a' *Frantzia új polgári Hit' Terjeſztőjének* kiáltsák. Még egy Levelet is irtak erről *Párisba*, *Ligny* név alatt, az úgy nevezett *Gazette des Cours de l' Europe*, vagy *Le Royaliſte Ami de l' Humanité* nevü Újság' Ki-adójához, *Helvétus* T. *Charlier* Úrhoz, ki is bé tette az említett Levelet a' maga munkájába. — Ezt olvasván Gr. *Hertzberg*, irt *Charlier* Úrhoz, 's meg küldötte nékie a' Státusok' Revolutzióiról mondott Értekezését nyomtatásban, jelentvén nékie, hogy meg kellett vólna olvasni előbb az említett Értekezést, hogy értelemmel itélhetett vólna a' dolog felöl. Következendő töredékeket kivántunk ide iktatni a' Gróf Úr' Leveléből:

„*Meg-mondottam én*, úgymond, *világosan, hogy én nem akarom előre meg-itélni sem betses vóltát, sem jövendőbéli sorsát ezen Revolutziónak. Ha említettem azon két haſznait az új Konſtitutziónak, mellyek tárgyazzák annak békeſſégesebb, 's takarékosabb Syſtemáját (mint vólt t. i. az előbbeni Konſtitutzióé): annál több terméſzeti hibáit fedeztem én annak fel, minémüek a' revolutziónak igen erőſzakos, és vérengező végre-hajtása, az Uralkodónak, és a' Nemeſſégnek igen nagy degradátziója (meg-alázása), 's az Ember' és Nemzet' juſſainak ſzabad képzelődés ſzerént olly meſſze való ki-terjeſztése, hogy annál fogva közelít az új Konſtitutzió a' Demokrátikus Deſpotismushoz, melly veſzedelmesebb a' Monarchiai Deſpotismusnál. — Egy nagy, és ſzerentsés Monarchia mellett negyvenhat eſztendőkig tett ſzolgálatjaim által meg-bizonyítottam én, hogy Barátja vagyok a' Királyoknak, és a' mérséklett Monarkhiának: mint haſznos, és kedves dolgot úgy terjeſztettem eleikbe az én Fejedelmeimnek, az örökös Nemeſſégnek, ennek, az Uralkodó, és a' Nép közt lévő közép Testnek, vagy*

Re-

Repreſentans (Képviselö) Státusoknak fenn-tartását, 's meg-erössítését. — Egy mérséklett, és nem Despotika Monarkhiában ſzülettetvén, mindenkori ſzíves hajlandósággal fogok viseltetni az Igazgatásnak ezen formájához."

Novembernek 16-dikán, egy Leány-Aſſzony akaſztotta fel magát *Párisban*, azért: mivel a' Szeretöje más Feleséget vett magának. Minekelötte hozzá fogott vólna a' maga ki-végzéséhez, illy értelmü tzédulát irt: *Minek annak az élet, a' ki nem tartatik arra méltónak, hogy ſzeretteſſen.* — Ezt az okoskodást, azzal tzáfolná meg eggy eſzén lévö Magyar Leány, hogy *még egy Legénnyel nem esik ki a' Világ' feneke.*

Mig ſzokás vólt bolondokat tartani az úri Udvarokban, történt, hogy egy nagy Úr eleibe talált menni az udvari Bolond. Az Úr, megſzóllítja a' bolondot kemény ſzókkal: *Eredj*, úgymond, *gaz ember hátrább. Azt tellyeſſéggel meg nem engedhetem, hogy egy bolond elöttem mennyen.* „*Nó, meg-engedem én*, így válaſzol tsalfa vigyorgással a' bolond, 's azonban háta megé ugrik az Úrnak.

Küldjük az *mm* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Decembernek 6-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Bétsből.

Azon emlékeztető pénzekből, mellyeket a' *Nápolyi* Felségek' tiſzteletére verettek *Magyar Orſzág*' T. Státusai és Rendjei, 10 nagy aranyat, húſz nagy ezüstöt, 50 kis aranyat, 's ſzáz kis ezüstöt, Dec. 4-dikén ajánlott bé ő Tsáſz. Kir. Felségének, 's az egéſz Tsáſz. és Kir. Háznak, Gróf *Szétsényi Ferentz* ő Excell. ája, a' Magyar Státusoknak és Rendeknek nevekben; melly ajándékot Atyai kegyességgel fogadott ő Felsége. — Ugyan az nap H. *Kaunitznak*, 's Kántzellárius Gróf *Pálffy*, és Státus-Referendárius *Spielmann* ő Excell. joknak is ajándékozott Gróf *Szétsényi* ő Exc. a' Státusok' és Rendek' nevében az említett pénzekből.

Ezen nevezetes pénzeknek képeit rézre metztzette Gr. *Szétsényi* ő Exc. ja. Minden órán kéſzen leſznek a' mettzések, 's mihelyest annyi nyomások fognak tétetni azok által, hogy minden Ns Vármegyének küldethet ő Excell. ja belőlök: leg-ottan mi nyerjük kezünkhöz, ő Exc. kegyességéből a' réz-táblákat; melly ſzerént még ebben a' hónapban leſſz ſzerentsénk nékünk is meg küldeni érdemes Elő-fizetőinknek az emlékeztető pénzek' képeit.

Tegnap, úgymint Decem. 8-dikán, reggeli 8 órakor indúlt ki *Bétsből*, a' sokſzor meg-nevezett Gróf Úr *Nápoly* felé három hintókkal. El-vitte t. i. magával kedves Hitvesét, ſzületett *Festetits* Gróf-Aſſzonyt, *Festetits* Gr. Kis-Aſſzonyt; nagy reménységű *Lajos* Fiát, 's annak érdemes Nevelőjét *Tibolth* Urat. — Meg-érdemli az illyen Hazaſi, a' ki mindenre kéſz édes Hazája' javáért 's ditsőségéért, hogy az egéſz Haza' áldása's jó kivánsága kisérje.

Szörnyü eset.

A' Fö-Törvényſzék' (*Oberſte Juſtitzſtelle*) utólsó Kántzellistái közzül vólt *Hofdeml* nevezetü 25 eſztendös iffjú Ember, meg akarta itt a' Városban ölni tegnap elött, délutánni két és három óra között a' maga terhes Feleségét, kitöl már egy második eſztendöben járó Gyermeketskéje is vólt; ejtett is már akkorra Feleségén veſzedelmes sebeket, a' midön rajta mentek: mellyet látván a' gyilkos, nagy hirtelenséggel bé-mettzette méllyen a' maga torkát, 's hanyatt esvén, nehány rugódozásai után lenni meg-ſzünt. — Mi okon akarta meg-ölni ezen ſzerentsétlen Ember a' maga Hitvesét: még eddig bizonyosan ki nem tanúlhattuk. Sokan úgy gondolkodnak, hogy egy tzédula' irásán kapta vólna rajta a' Feleségét, melly tzédula az iró-aſztalon találtatott azok által, kik rajta mentek vólt a' gyilkoson. Ezen tzédulában azt irta az Aſſzony egy jó Barát Aſſzonyának, hogy ö semmiképpen nem élhet már tovább eggyütt a' maga gonoſz Férjével; hanem el kell néki válni töle. — Az igaz, hogy nem éltek jól eggyütt; mellynek okáúl némellyek az Aſſzont teſzik; mások ismét a' Férjſit. Azt mondják, hogy mind a' kettö ki-kapó lett vólna; 's ezt mindeggyik hányta a' másik ſzemére. A' Férjſit olly igen különös terméſzetünek is beſzélik, hogy mivel a' Felesége igen derekaſſan ért a' musikához, éjtſzaka, egy 's két órakor is felverte azt édes álmából, 's a' meddig ö kivánta, kellett a' ſzegény Aſſzonynak verni elötte a' klávikordiumot; mert különben mindjárt fel lobbant a' fekete vérü, következésképpen igen hirtelen haragú, 's mérges indúlatú Férjfi. — A' véres tsata' napján 12 órakor kezdették el egymással a' veſzeſzkedést ezen bóldogtalan Házasok. —

Két

Két óra után el-küldi a' Férj, valamit vásárolni a' ſzolgálót; 's mihelyest ez el-ment: bé-zárja az ajtót, neki megy megy vérengezö indulattal Feleségének, hogy azt meg-öllye. Tett is vágást azon, a' bal ſzeme alatt. Ekkor az Aſſzony az ablaknak ſzalad, 's minthogy nem vólt annyi ideje, hogy fel nyithatta vólna: ki-ütötte azt a' fejével, 's kiáltott, hogy jöjjenek segíttségére. A' vágás is meg-vérezte vólt már az Aſſzony' ortzáját; az ablak' üvegének darabjai pedig még inkább öſzve-vagdalták. Azon-közben hozzá ſzalad dühödtt Férje, 's hat ujnyi sebet ſzúr 's mettz jobb felöl a' hasán. Ekkor hanyatt esett az Aſſzony, 's mindjárt ſzaladtak ugyan emberek az ajtóra; de míg azt bé-törték vólna, addig egy ſzéles mettzést tett a' bal kezén is Feleségének a' gyilkos. — A' Város' Katonái (Politzáj) nem mertek bé-búlni az ajtónak bé-tört felsö réſzén; hanem leg elöſzör egy Szabó Mesterember ugrott bé, 's utánna egy ser-kortsmáros. Ezeknek ſzemlélésére végezte ki magát a' gyilkos, a' fellyebb elö-adott mód ſzerént. A' verében fetrengö Aſſzony' jelentésére, meg kereste a' Szabó a' hóltt Férjſinak zsebjeit, 's 500 forint bankotzédulát talált nála. — Az Aſſzonyt, *Léber* Profeſſzor Úr gyógyitja, 's a' sebeket még moſt nem itéli halálosoknak: ha tsak a' ſzülés ellenkezöt nem fog mutatni.

Ezen hónapnak ötödik napjára viradóra végezte rövid, úgy mint tsak 35 eſztendökre terjedt életét amaz egéſſz Europában nevezetes *Mozárt* Farkas; a' Ts. 's K. Udvar Kompoſitora (Muſika-ſzerzöje) Tsudálták a' leg föbb Meſterek is ezen nagy Muſikusnak igen igen ritka tehetségeit. Mit hagyott ez a' gazdag tálentomú Ember maga után? örökös nevet: de azonban egy gyámoltalan özvegyet két árvákkal; és ſok adoſságot. Már az árvákat fel fogta a' nagy Lelkü B. *Swieten.*

Eggyik ezen árva Gyermeketskék közzül, ámbár igen kitsin: még is úgy veri már a' klavicordiumot, hogy mindenek tsudálkozáſſal hallgatják.

Fiuméi Gubernatorságát, Nádor Ispány ő Fő Hertzegsége mellett való Udvari Fő Meſterséggel váltja fel Gr. *Szapári*: melly méltósággal Gróf *Revítzky*, néhai *Angliai* Követünk vólt megkínálva a' mint értettük. - Fiuméba *Páſzthori* Sándor ő Nagysága rendeltetett Gubernátornak — ez a' jó Hazafi, kinek érdemeiről ſokat lehetne ſzóllanunk, ha attól nem tartanánk, hogy meg sértjük terméſzeti ns ſzemérmeteſségét (*modeſtiáját*). Több változáſok is leſznek a' F. Kantzellárián nem ſokára: de még moſt tsak vélekedéſeket lehetne azokról írnunk: azért inkább halgatunk.

Bétsi hires Könyv-nyomtató, és áros *Trattner* Ur, Magyar Nemeſséget nyert. — Tegnap inindúltak le innen a' két Evang. Deputátus Prédikátor Urak.

Magyar Orſzág.

A' Tudományokra ügyelő Kommiſſzió' réſzéről, *Budáról* 's *Nagyváradról* két ſzemélyek, Ns *Békes Vármegye*' réſzéről is úgyan annyin, és így mind öſzve négy Bíztosok rendeltettek ki, Tiſz. *Theſchedik Szarvasi* Prédikátor Ur' Oekonomika Oskolájának meg-visgálására. Kötelességekben fog állani a' Bíztos Uraknak, következendő fő tárgyaknak végére járni, 's azok eránt tudósításokat, 's vélekedéseket adni: 1.) Minémű állapotban vagyon moſt az említett Oskola; 's mitsoda útakon módokon jutott arra az állapotra. 2.) Hogy' lehetne virágzóbbá, 's közönségesebb haſznúvá tenni ezen Oskolát. — Kéttség kivül, tavaſzra fogják halaſztani visgálásokat a' Bíztos Urak, a' mikor t. i. nem tsak hallhatják, hanem láthatják is divatjokban az oskolai foglalatosságokat, 's azoknak sikerét.

Péts-

Péts-Váradról (Baranya-Vármegyéből) Novemberñek 26-dikán.

Ezen folyó hónapnak 8-dik 's 9-dik napjai valának azon örvendetes napok, mellyeken ſzerentséje vala Ns Vármegyénknek, kebelébe fogadni téli ſzállásra ama' Vitéz *Erdödy* Huſzárokat. Itt *Pétsváradon* két ſzázan (egy Svadron) telelnek belölök, M. Gr. *Szermagyiu* első, és M. Gr. *Pálffy* második Kapitányok' vigyázások alatt; több réſze a' Ns Regementnek, az itt körül belöl lévö nevezetesebb helységekben fekſzik. A' Stab *Eſzéken* vagyon. Örülnek a' *Magyar Márs-Fiak*, hogy már valahára édes Hazájokban is kvártélyozhatnak; 's közel lévén ſzületések' helyeihez: nagy ſzámmal kéredzettek haza, kedves hozzájok - tartozóikhoz , 's kéredzenek még most is.

Nálunk, valamint a' ſzomſzéd Vármegyékben is, igen korán, t. i. még Okt. 28-dikán befogott a' tél, 's egymás után ſzinte huſz napokig tartott az erös fagy, és nagy havazás. Már a' ſzánakat is elö kezdték vólt ſzedegetni. Örültek, a' kik jókor el-végezhették mezei munkájokat; de nagy vólt bezzeg bánatjok azoknak, kik a' ſzép öſzi időnek tartósságához bizván, el-halaſztották dolgaikat, 's mondván egy ſzemet se vetettek. Ugyan tsak meg-vigaſztaltattak már ezek is, az Isteni kegyes gondviselés által; mert Nov. 18-dikától fogva olly meleg napjaink, és éjtſzakáink járnak, hogy egéſſzen a' nyáriakkal vetekednek; annakokáért módjok van Embereinknek helyre-hozni a' ſzántás-vetés' dolgában, a' mit elöbb el-múlattak.

A' Fels. Kir. Kamara' Uradalmának *Vassas* nevezetü Helységében, Nov. 9-dikén temettünk el egy 72 eſztendös öreg Magyar Polgár Embert, *Gergely János* nevüt, a' ki 25 eſztendöktöl fogva ſzün-

ſzüntelen parókát (vendég-hajat) viselt — azért már nem is nevezték másképpen, hanem csak öreg *Barokásnak*. Két parókája vólt: az eggyik innep napi, és ez díſzesebb vala; a' másik pedig dolog tévő napi, mellynek nem igen kellemetes vólt a' tekintete; mind avúlttságára, mind pedig kompoziziójára nézve is; mivelhogy (tiſztességgel legyen mondva) ketske-ſzörből rakatott-öſzve. — Kivánsága ſzerént, az innep-napiban temettetett el a' meg-hóltt. A' mindennapi eránt sokat tanátskoztak az Atyafiak: mi tévők lennének vele. Végre, arra ment ki a' végzés, hogy tüz' prédája legyen az *utálatos portéka*. — *Diktum faktum*: nints többé a' ketske-ſzőrparóka."

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Novemb. 27-dikén.

„A' ſzüret már mindenütt véghez ment, de nem éppen a' reménység ſzerént, mert a' hóharmat (dér) sok helyeken, kivált az alatsonabb ſzőlőkben nagy károkat okozott.

Ezen hónapnak 4-dikén, nagy hó borította vólt földünket: de hat nap múlva oda lett, 's annyira meg-nevelte el-menttével a' vizeket, hogy ezek sokakat meg-károsítottak Hazánkfiai közzül. A' többek között Ns *Alsó-Fejérvármegyében Vajdaſzegen*, Báró *Kemény Simon* Úr ő Excell. jának ſzáz ſzekérnyi rakás törökbuzáját (kukoritzáját) seprette el a' ki-áradott *Maros*.

A' Királyi Tábla, el-kezdette már *Maros-Vásárhelyt* maga Üléseit. Az előtte forgó pereknek laistroma, itt *Kolosvártt* is ſzemléltetik, felfüggeſztve a' Kormányozó Tanáts' Épületteyén."

Az

Az újjonnan fel-állíttatott *Erdélyi Thesauriátus*, el-kezdette immár a' maga Üléseit. Még ugyan nintsenek ki-nevezve ő Felsége által, a' főbb tiſztségeket viseléndő Személlyek; de azért hijánosság nélkül megy a' dolog, azon érdemes Uraságoknak ſzorgalmatosságok által, kik réſz ſzerént már ez előtt is Tagjai vóltak a' hajdani *Thesauriariátusnak*, réſz ſzerént pedig közelébb a' *Cameralis Kommiſſziónál* dolgoztak. — Annyin vagynak, a' kik kívánkoznak bé-férkezni a' *Thesauriariátusba*, hogy minden hivatalra jutna tiz ſzemélly.

A' bé-következett hoſſzas estvéinket, gyakran rövidíti a' maga teátromi játékjaival, Komédiás *Divalt* Úr. Ha nem mindenkor érdemlene is sok tekintetet magában a' játék-darab: helyrehozza annak hijánosságát, kivált az Iffjak előtt *Torner* Leány-Aſſzony, egy ſzép jádzó Személy. — Közelébb igen tettzett a' Közönségnek *Hoheneichen Klára* nevezetű játék: úgy hogy a' sok tapsolások miatt alig lehetett gyakran érteni."

Frantzia Orſzág.

Hogy a' Tsáſzár nem ſzünt meg mind ez ideig *Frantzia* Orſzágra ügyelni; 's ez után is kivált-képpen való módon ſzemmel akarja azt tartani, nyilván való bizonyság erre az itt következő Ts 's Kir. Jelentés, melly költ *Bétsben* Novembernek 6-dikán:

Jelenti ő Tsáſzári Felsége mind azon Udvaroknak, kikhez a' maga első kerülő Levelét botsátotta vólt *Páduából (Olaſz Orſzágból)* Jul. 6-dikán (melly Udvarokhoz moſt *Svéd Orſzágot*, *Dá-*

Dániát, *Hollandiát*, és *Portugalliát* is hozzájok foglalja), hogy mivel a' *Frantzia* Király' állapotja, melly alkalmatosságot szolgáltatott vólt azon kerülő Levélre, meg változott: szükségesnek ítéli ő Felsége fel-fedezni az említett Hatalmasságok elött, a' maga mostani gondolkozása' módját. Úgy tartja ő Tsászári Felsége, hogy a' *Frantzia* Király' szabadságát lehetetlen meg nem esmérni, következésképpen a' Konstitutzió' Királyi el-fogadtatásának, és az azt követett tselekedeteknek is helyes vóltát. Reményli ő Ts. Felsége, hogy az említett el-fogadás viszont helyre fogja állítani a' rendet *Frantzia Országban*, és a' mérsékletteb értelemben lévő Részt győzedelmeskedteti, ő Leg.- keresztényebb Felségének (a *Frantzia* Királynak) kivánsága szerént. Mivel mindazáltal bár másképpen mutassák is magokat a' dolgok: meg-tsalattathatnék a' Király' reménysége; és a' zábolátlan erőszakoskodás újra kitörhetné magát a' Király ellen: tehát szükségesnek tartja ő Ts. Felsége, hogy mind azon Hatalmasságok, mellyekkel közlötte Felsége a' maga értelmét, még ezentúl is meg-maradjának a' mellett, a' mit egymás között el-végeztek, 's nyilatkoztassák ki *Párisban*, a' magok Követjeik által, hogy az ő eggyüvé lett szövetkezések még fenn-áll, és hogy ők készek minden esetre pártját fogni eggyes erövel a' Királynak, és a' *Frantzia Monarkhiának*.

A' Frantzia Hertzegeknek mozgolódásaik.

Éva Anyánk' idejétől fogva, vajmi sok messze látó 's derék Férjfiakat tántorított már meg, 's ejtett is le gyakran lábaikról a' Szép Nem. A' maga Nemének ezen próbáltt erejéhez bizván *Poltrot* Affzonyság, egy szép iffjú Dáma *Strasburgba* megy nem régiben *Koblentzből*, hivatja magához az oda való kormányozó Generá-

rálist *Luckner* Urat; és mivel nem vólt reménylett foganatja hivásának: maga ment látogatására a' Generális Urnak olly tzéllal, hogy azt a' *Frantzia* Hertzegek' réfzére hódíttsa. Elö-vette e' végett minden ékesen-fzóllását, a' Hertzegek' nagy kéfzületeiknek, 's erejeknek magafztalására; 's erölfen állította a' *Contra-revolutziónak* elmúlhatatlan vóltát. Azt mondja erre *Luckner* Úr mosolyogva a' Dámának: *Fogadjunk eggy éjtfzakába, hogy fenmi se leffz a' Contra-revolutzióból.* Örült *Luckner* Úr' feltételének a' Dáma, úgymint a' mellyböl éppen jó alkalmatosságot vehetett azon nagy igéreteknek ki nyilatkoztatására, mellyekhez tökélletesen bizott, hogy azok által meg nyerheti a' *Frantzia* Hertzegeknek *Luckner* Urat. Sok pénzzel, 's nagy tifztségekkel kínálgatta tehát, és mindég fellyebb fellyebb ment az igéretben, míg nem végre két millión, 's *Feldmarsali* páltzán állapodott meg. — Nem kitsin kisértet vólt, egy hatalmas fzép Affzony' fzájából hallani illy nagy igéretet. De *Luckner* Úr ingadozatlan maradt mind ezekre is, a' maga hazafiúi gondolataiban, és hajlandóságiban; mellyet látván a' Dáma, el-bútsuzott nagy kedvetlen. *Luckner* Ur hirt adatott mindjárt ezen történetröl *Dietrich* Urnak (a' ki közelébb újra Polgár-Mesterré válafztatott) ki is leg ottan kerestette a' fzép Tsábítót; de már ekkor tsak a' hültt helye vólt. — Ezen alkalmatossággal nyilván-valóvá tette Gen. *Lukner*, hogy ö néki hatalma vagyon a' Királytól, hogy a' ki költözött *Frantziáknak* leg-elsö ellenséges mozdúlásokra, mindjárt haddal indúllyon azon Tartományba, melly a' ki-költöztteknek *Frantzia Orfzágba*-való bé-ütéseket elösegítette, vagy meg-fzenvedte.

A'

A' *Felső-Rajnai Departementben* (Országos Osztályban) kormányozó Generális *Vimpfen* Úr, majd éppen azon időben vette a' *Frantzia* Hertzegek' Irását, mellyben kivánták tőle, hogy adná fel *Új-Breisach* Várát. Mind a' Hertzegek' Irásáról, mind az erre adott feleletéről *Vimpfen* Úrnak, tudósította a' Nemzet-Gyülését az Osztály Kormányszéke.

Elegyes Történetek.

A' *Palatinátusi*, és *Baváriai* uralkodó Ház tökélletes meg-határozással vagyon, hogy villza vegye azon Familia-Jószágokat *Norinberga* Városától, mellyeket ez, az úgy neveztetett *Georgiánum* hadban kuporított volt el magának. Újra elő vétetett most ez iránt a' per *Vetzlárban*, a' Birodalom' Kamarája előtt; 's mivel *Norinberga* Városa sem akar egy könnyen meg-válni a' maga mostani szép birtokaitól: igen haragszik ezért a' *Palatinátusi*, és *Baváriai* Választó Hertzeg. — A' nagy haragnak, bosszú-állás (mint tudnivaló) a' következése; 's hogy' akarja bosszúlni a' Vál. Hertzeg a' szegény *Norinbergaiakat?* — Meg-iratta nékiek, hogy három hét alatt eladják azon fekvő Jószágaikat, mellyeket *Felső-Palatinátusban* birtak; különben a' Kormányszék el fogja maga adatni; 's a' pénzt, melly bé fog jöni azokból, kezekhez szolgáltatja a' *Norinbergai* Lakosoknak.

A' *Lutheránus Kándidátusokra* (az az, a' Predikátori hivatalra fel-szentelendő személlyekre) nézve, olly rendelést adatott ki közelébb a' *Palatinátusi* 's *Baváriai* Vál. Hertzeg, hogy minekelőtte fel-szenteltetnének azok a' Predikátorságra, tartoznak meg-esküdni, hogy ők nem

Illu-

Illuminátusok *), és még azokat is fel fogják adni, a' kiket éfzre veſznek, hogy fzítanak az *Illuminatismushoz.*

A' tzúkor és kávé drágúl: de még drágább is fog lenni. Oka ennek *Domingó* fzigete romlása, melly is egy kiváltképpen való Hazája vala mind a' kettőnek: azért óltsóbban adhatták 15—20 procentó a' *Frantziák* a' kávét és a' tzúkort5 mint az Anglusok. 1774-dik eſztendöben 147, 508000 font tzukrot; és 29700000 font kávét fzállítottak ki a' Frantziák *S. Domingó*-ból: de el jö addig a' mint mondják, öt hat eſztendö is mig ismét helyre áll *S. Domingó*: úgy be fizettek annak azon fekete Emberek, kik elzközei vóltak a' kávé, 's tzúkor termeſztésnek; elöbb ugyan fzönyü puſztításſaik, azután pedig magok puſztulása által. 15000-re teſzik a' meg ölettett fekete Emberek' fzámát. mellyet nem eggy könnyü dolog ki pótolni a' Erantziáknak.

Ezer Meſter az *Anglus*. Bizony tsak ki praktizálá ö addig 's addig a' Portánál, hogy Társaságot állíthaſſon fel *Smirnában*. A' ;mennyit nyér ö ez által; ugyan annyit veſzt a fzegény *Frantzia*: mellyhez mutatja ugyan ö most baráttságát: de ártalmas baráttság az ollyan.

Azt irják Brandenburgiából, hogy a' Berlini *Oroſz* Követ következendö foglalatú Jelentését tette a' maga Tsáſzárnéja nevében a' *Pruſſziai* Király elött. Ö Tsáſzári Felsége, nem hitetheti el mágával, hogy ſzabad vólna a' Frantzia Király: mellyre nézve kéri a' *Pruſſziai* Udvart is,

*) *Illuminátusoknak neveztetik eggy ága a' Freymaurereknek (Szabad Kämiveseknek).*

is, hogy a' *Pillnitzi* eggyeſſégnek ereje ſzerint légyen ö is eſzköz a' Fran. Király ſzabadtságának, 's a' Frantzia Monárkhiának helyre állításában.

A' múlt hónap végén eggyütt vadáſztak egy fél nap a' Pruſſziai Király, 's Korona örököſe a' Saxon. Válaſztó Hertzeggel a' *Bélitzi* erdökben.

A' hires *Marki Lucchefini* viſſza ment már *Varsóba*, a' hol viselt vólt Követtséget a' *Pruſſziai* Udvar réſzéröl Sziſztovba lett menetele elött.

Dubitza, *Berbir*, *és Novi* Várainak birtokában meg fognak maradni már a' télen által a' mieink: mert a' mikorra el érkeztek a' Török Komiſſzáriuſok: igen nagy vólt márakkor a' hó és a' hideg.

TUDÓSITAS.

Decembernek 2-dikán költ Levelünkel, megküldöttük az Orſzág-Gyülése' Aktáiból a' *k k* árkust. Küldöttünk egy képet is, melly a' *sántz-kosarat*, *sántz-kosaras batteriát*, a' *sántz-* vagy *batteria-kolbáſzt*, 's az újjabb és régibb *spanyol-sorompókat* ábrázollya. A' sántz-kosár, hasonlít a' ſzegény Ember' kéménnyéhez. Az efféle kosarakat ſzekereken ſzokták hordani hadakozás' idején, 's a' hol ſzükség, mindjárt sántzokat, vagy batteriákat raknak belölök, melly is abból áll, hogy hirtelen le-állítgatják öket a' földre, meg-töltik belöl-az üregjeket földel, 's ágyúkat raknak a' hátok megé. Illy módon kéſzült Batteria az, a' mellyet mi rövid ſzóval *sántz-kosaras Batteriának* neveztünk. Az *e* betünél ki is van már ſzegezve az ágyú. — Mi formán ſzokás rend ſzerént kéſziteni, a' midön mód vagyon benne, a' sántzakat, 's batteriákat: elö-adtuk

Mun-

Munkánk' elsö Szakaſzában, a' mellyel megküldöttük a' rend ſzerént kéſzültt sántzaknak és batteriáknak képeit is. Moſt tehát tsak az ollyatén tekerts rekettye veſſzöket kivánjuk ſzemléltetni, az *f* betüvel jegyes rajzolatban, a' millyenekből kéſzülnek rend ſzerént a' sántzak' és batteriák' külsö falai. Hoſſzatska vóltára nézve *kolbáſznak* nevezik a' Katonák az efféle tekertsveſſzöt. — Az újjabb *ſpanyol-sorompókat* olly formájokban ábrázollya a' *b* betüvel jegyes rajzolat, a' mint már fel vagynak az ellenség ellen állítva. Lehetne ezen rajzolatot *ſpanyol sorompófalnak* nevezni. Hogy segíthessünk a' képzelödésen: jónak itéltünk különös rajzolatokban adni elö, a' már öſzve-rakott *ſpanyol-sorompó-fal'* réſzeit. — A' *c* rajzolatban lehet látni az említett falnak fö fáját; a' *d* betüjüben pedig azon rudatskákat, mellyek formállyák tulajdonképpen a' falat. A' fö fán lyukak vagynak hagyva, mellyekbe jönek a' rudatskák. Ezen rudatskáknak alsó végek hegyes, és meg van vasazva; felsö réſzeken pedig vas karikák vagynak, a' mellyeknél fogva ſzerkeztetnek öſzve a' rudatskák azon lántz által, melly a' *fö fán* ſzemléltetik. — A' régibb, és már nagyobb réſzént ſzokáson kivül lévö sorompókat, ábrázollya az *a* betüjü Rajzolat.

*** *** ***

REGIMEN ETRURIAE sub LEOPOLDO II.

Hoc opus *Regimen Etruriæ* jussu Majestatis Suæ italice conscriptum, firmisque documentis suf-

suffultum Florentiæ anno 1791. typis in vulgus editum fuit, estque tanquam Codex civilis considerandum. Hic dignoscitur et anterior Etruriæ status infelix, et quid deinceps decursu 25 annorum ab LEOPOLDO Augusto illi regioni præstitum fuerit. Etenim Leges sapientia, prudentia, rerum ac hominis cognitione plenas condidit, mores correxit, densam superstitionis caliginem dissipavit; Religionem ab omni fæce incredulitatis et hypocrisis abstraxit; Ministros Sanctuarii ad eorum munera reduxit; scholas etiam pro campestri juventute erudienda ubique locorum erexit; innumeros abusus, qui in leges civiles et criminales irrepserant, penitus proscripsit; jura Communitatibus civicis reddidit; privilegia cœtuum, jurisdictiones, monopolia, beneficia, exemptiones fini Civitatis directe adversantes abolevit. Censum, vectigalia, telonia cæterasque præstationes et tributa magnopere imminuit; canales, alveos, fossas excavari, palustria loca exsiccari, vias sterni, pontes exstrui jussit; leges agrarias et frumentarias tulit; agriculturam ad summam perfectionem perduxit; artes, opificia et commercia aut introduxit aut dilatavit; ærarium locupletavit; proprium patrimonium adhibuit ad publica debita exsolvenda; nosocomia et orphanotrophia hic ampliavit, ibi erexit et dotavit; publicanorum quæstus coercuit; Magistratus supervacaneos sustulit, et necessarios dumtaxat instituit; Præfecturas ordinavit; objecta politica præfinivit; jurisdictiones Magistratuum commixtas perturbatasque distinxit atque limitavit; Judicibus certos terminos juri dicundo præfixit, sumptus in lites et sportulas determinavit; ignaros inutiles inani solum repræsentatione clarescentes Præfectos, Judices, provinciarum, civitatum et commercii Rectores abegit, in-

que

que horum locum doctos prudentes peritos Viros suffecit, iisdemque congrua et fixa salaria constituit. Urbes et oppida monumentis, ædificiis, bibliothecis aliisque commodis vel novis vel refectis vel auctis splendide adornavit. Verum summum et nuspiam terrarum ullo tempore auditum illud est, quod causas et fines Legum atque Ordinationum et omnis civilis administrationis methodum et cursum sine mysteriis palam fieri voluit, ac demum Rationes *Accepti* et *Expensi* in singulos annos tanquam quidam administrator reddidit, *Residua* indicavit, atque ex Etruria discedens cuncta ibidem reliquit.

Quæ omnia imperata fuerunt atque peracta non solum nemine uspiam contradicente, verum cunctorum Civium, qui omnes in Etruria perfecta civili libertate fruuntur, unitis animis et viribus nova Reformatio optatum finem est assequuta, unde Etruria quaquaversus nobilis, dives, pacata, deliciis referta, populosa, felix mirum in modum evasit, itaut LEOPOLDUS Augustus famam et gloriam sibi æternam in Etruria condiderit.

Hoc igitur Opus immortale qua maxima potui diligentia in Latinum sermonem traduxi, tum ut ad exemplum et instructionem aliorum Populorum præsertim subjectorum extra Italiam magis magisque propagetur, ut nimirum intelligant quam magnum et sapientem habeant Principem; tum ut in Latina quoque lingua legatur, quæ mehercle ob vetustatem, dignitatem, extensionem, necessitatem, quum in hac una omnia antiquitatis monumenta et sacra et profana contineantur, ceteris omnibus antecellit; tum quod res Latino sermone expressæ altius extra vulgus assur-

surgere, majestatem quamdam et imperium præseferre mihi quodammodo videantur; tum ut ego pariter tanquam ulilis subditus in boni communis incrementum aliquid contulisse videar.

Quoniam nonnulli docti Viri atque in politicis rebus versati *Regimen Etruriæ* commentati sunt, eorumque Animadversiones publici juris fecerunt, idcirco ut hæc mea traductio absoluta prodeat, memoratas Animadversiones collegi, et distributas breviter in fine Operis adjiciam.

Editio fiet nitida et elegans. Denuo imprimetur una *Codex criminalis Etruriæ* a me anno superiore traductus, ab Litteratis laudatus, etsi miserrime a quodam Typographo editus fuerit. Totum Opus constabit ex 384. paginis circiter in 4to. Peracta editione sequenti januario rursum nunciabo exemplar quanti erit pretii, ubi et quo tempore haberi poterit. Viennæ totius editionis procuratio data est D. *Francisco Jacobo Kaiserer* bibliopolæ e regione *Matschackerhof*, ad quem, si quis aut plura exemplaria aut in optima papyro et jam compacta habere vellet, nuncium aut litteras in antecessum mittat.

Viennæ 9. decembris 1791.

Josephus Voltiggi.

Küldjük az *n n* árkust, az Orszag-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Decembernek 9-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

TUDÓSITÁS.

Mi, kik *Hadi és más nevezetes Történetek* tzimje alátt, jártattuk már harmadfél eſztendöktöl fogva, édes Hazánk javára intézett Munkánkat: ezentúl *Magyar Hirmondó* név alátt fogjuk botsátani Irásunkat.

Tzéllya leſſz *Magyar Hirmondónknak*: ſzülött nyelvünk fenn tartása, közönségesitése, virágoztatása, 's Nemzetünknél a' haſznos dolgok esméretének könnyü, és gyönyörködtetö módon való terjeſztése. Ezen nemes végnek el érhetését következendö eſzközöknek el követése által reménylyük, úgymint: — Meg fogjuk írni a' két Magyar Haza 's más Tartományok külsö és belsö; *hadi* és *békeſségi*; 's *Ekkléſiai*, és *Polgári* Történeteiket; közöljük a' követésre méltó nemes tselekedeteket; valamint más réſzröl a' röſſz következésüeket, és ugyan azért el kerülendöket is; továbbá, a' terméſzet, meſterség, és tudománybeli újj találmányokat 's ſzüleményeket (productumokat) a' jó nevelést, gazdaságot, kereskedéſt; és egéſzségünk fenn tartását tárgyazó dolgokat: holmi mulattságos; de nem botránkoztató; 's íz, és erkölts rontó történetetskékkel (Anekdótákkal) eggyütt: közöljük pedig mind ezeket, a' tárgyakhoz alkalmaztatott tiſzta és érthetö írás módjával, a' millyenböl tudniillik gyönyörüséget veſznek, kik már a' nyelvet jól értik; mások pedig, kik még most akarják tökélleteſſégre vinni, épületet.

Kedd, és *Péntek* napokon fogjuk minden héten kéttzer Poſtára adni Magyar Hir mondónk' kis nyoltzad rétü árkusait. Ha hoſſzatska verſezetek; újj könyv laistromok; tudóſitások 's értekezések küldödnek fel hozzánk: azokat tóldalékúl ragaſztjuk egéſſz, vagy fél árkusokban Munkánkhoz. A' Regementek képeinek küldözgeté-

sét

sét félbe nem ſzakaſztjuk. Mingyárt elöſſzör is a' *Horvát*; azután, a' még hátra lévö Magyar, 's végre a' *Német* Regementek' Képeit fogjuk meg küldeni. — A' jól kéſzültt Órátziókat, Viſſza Irásokat; Repræſentatziókat; Relátziókat 's a' t, különös árkusokra ſzándékozunk nyomtattatni, fel jegyezvén minden darab eleibe, kitöl, 's mitsoda alkalmatoſſágra kéſzittetett légyen. Minden húſz, vagy több árkusok elibe eggy különös Homlok irás, és Mutató tábla fog járúlni. Igen ſzükségesnek állítják az illyes Munkát velünk eggyütt más jó Hazafiak is, mind az ollyan Ns. Vármegyékre nézve, mellyekben nem lehetett még eddig egéſſz virágjában a' Magyar nyelv; mind azon oskolákra nézve is, mellyekben ö Felsége' kegyes rendelése ſzerént a' Magyar Tanátsházi, vagy Udvari Irás módja (*Stilus Curialis*) fog tanittatni. A' melly érdemes Hazafiak voltaképpen elö segithetik ebbéli igyekezetünket: tselekedjék ezt kérjük Hazánk javára, 's a' magok ditsöſſégére: fel küldvén hozzánk a' fellyebb elö ſzámlállt irásoknak, akármelly nemeit, az azokhoz meg kivántató ſzükséges jegyzésekkel eggyütt.—Van minékünk ſzives *akaratunk*, az elö-ſzámlálttaknak, hiv tellyesitése által haſználni kedves Hazánk-nak: mellyröl vóltaképpen meg-gyözhetnek kikit avagy tsak azon költséges áldozatok is, mellyeket már eddig tettünk mi a' Haza bóldogságáért. Ezekröl ſzámot fogunk adni, moſtani Irálunknak, t. i. a' *Hadi és más nevezetes Történetek' 5-dik Szakaſſzának* a' végén. Moſt tsak e' két dolgot említjük; 1) 63ra fog telni ezen 1791 dik eſztendö végével, azon haſznos, és gyönyörködtetö rajzolatoknak ſzáma, mellyek ingyen való tóldalékúl járúltak, 's járúlnak rendes Munkánkkoz: melly rajzolatok között van eggy, a' melly 400; kettö, mellyek 150 forintba kerültek, eggy ſe kéſzült pedig 30 forintnak alatta. 2) Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájából 's az ahoz tartozó aktákból le küldöztünk már 87 árkuſt, úgy hogy a' Hiſtóriának

tsu-

tsupán az Erráta (nyomtatási hibák fel-jegyzése) hija még: az aktákból sints több hátra húsz árkusoknál: azokat is eggynehány hetek alatt folyváſt le küldözgetjük. Meg küldjük ezen Munka mellé azon szálák (paloták) ábrázolását is, mellyben mind *Budán* mind *Posonban* tartatott az Ország Gyüléſe.

Ezeket 's ezekhez hasonló több áldozatainkat szívbéli örömmel nézték 's fogadták sok jó Hazánkfiai. Fájlallyuk, hogy némellyek meg nem győzettethettek egészen, és vóltaképpen nemes gondolkozásunk' módjáról. Ennek okait nem tudhatjuk: annyit ugyan tsak értettünk, hogy sokan úgy gondolkoztak mind *Magyar*, mind *Erdély* Országban, hogy mi szóról szóra ki írjuk a' *Magyar Kurirból* a' szép dolgokat. Ezen gondolatra a' vitte öket: hogy a' mi Munkánkban is látták azoknak nagy részét, mellyeket a' Magyar Kurirból olvastak. Mi, az illyen értelemben lévöket tsupán arra kérjük, nézzék meg mind a' mi munkánk árkusainak; mind a' Kuriréinak Dátumjait (ki adások napjait): mindenkor késöbben fogják azt fél héttel találni a' Kurirban, a' mit már az elött eggy Postával elébb olvastak szóról szóra a' *Hadi és más nevezetes Történetekben.* Bizonyossan tehát a' Kurir ki-adója írt ki a' miénkböl egészz lapokat, Leveleket, söt fél árkusokat is magok valóságában: nem mi az övéből. — Minthogy ez igen szembe tünö dolog: arrá nézve példákkal nem is szükség világosítanunk. Meg nem állhatjuk azonban hogy vagy három példáját ne emlittsük ollyatén ki-irásainak, mellyek egésszen illetlenek eggy nemes szivhez: p. o. Sok Fö Tiszt Urak botsátották hozzánk betses Leveleiket a' tsata helyeiröl: ezeket a' Leveleket úgy közlötte ö a' miénkböl, mint ha tulajdon ö maga vette vólna. — Midön a' Keresztes Dámák rendjéröl írtunk, jelentettük vólt, hogy eggy nagy Dáma nékünk méltóztatott meg-mutatni a' maga keresztyét. Ezen szavainkat is úgy tetö bé a' Kurirba, mintha az emlitett Dáma néki mutogatta vólna a' keresztet; a' melly Dáma pedig azt

sem

ſem tudja felöle, van e' a' Világon, vagy ſem. Az a' Méltóság ſem esméri ötet, a' ki hozzánk viſeltetö kegyeſsége ſzerént maga mutogatta meg minékünk azon emlékeztetö pénzeket, mellyeket a' *Nápolyi* Felségek tiſzteletekre veretett édes Hazánk: még is az azokról tett elö adáſunkat is úgy iktatta Kurirjába, mintha vele közlötte vólna azon kegyeſségét az említett Méltóság, a' mellyet velünk tapaſztaltatott.— — Az efféléketéppen azon ſzívböl tselekedte ö a' mi sérelmünkre: mint a' minémüvel fakaſztotta vólt a' *Komáromi* Tudóſokat arra a' panaſzra, mellyet lehet olvasni a' *Szomorú Játékok' Elö Beſzédjében*, t. i. hogy Hazánk, valóságos javára tzélozó ſzíves igyekezetünket akadályoztathaſſa, 's abból tsúfot üzheſſen. Kéntelenek vóltunk tehát végre a' F. Kantzellária eleibe terjeſzteni a' dolgot: melly is kérésünket méltó tekintetbe vévén, által küldötte már azt reménylett válaſza mellett az Alsó Auſtriai Kormány-Székhez.

A' kik meg akarják ſzerezni magoknak Magyar Hirmondónkat: ne terhelteſsenek öt forint elö pénzt illy tzim alatt fel küldeni. *A' Ts. és K. Fö Poſta Hivatalhoz*; vagy An die K. K. Zeitungs Expedition Pro *Magyar Hirmondó* à *Vienne*. — Az érdemes Poſta Meſter Uraknak, a' kik Munkánknak rendes meg küldésében, hazafiúi ſziveſséggel fáradoznak: ezentúl is ingyen fogjuk jártatni íráſunkat.

* * *

A' *Hadi és más nevezetes* Történeteknek öt Szakaſſzairól jelentjük, hogy azokat öſzveséggel meg lehet ſzerezni három aranyokért. A' Rajzolatoknak különöſen eggy arany az árrok.

Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájával, 's az ahoz tartózó Aktákkal is ſzolgálhatunk különöſen, nem ſokára. Az árrokat olly óltsóra ſzabjuk, valamillyenre tsak lehet.

A' kik még tartoznak Munkánk' árrával méltóztaſſanak köteleſségekröl vóltaképpen meg emlékezni.

Béts.

Öröm vagyon az Udvarban — *öröm* egész *Béts* Városában — *öröm* lesz, tudjuk bizonnyal, a' két Magyar Hazában is: mert annak örvend mind az Udvar, mind *Béts* Városa, hogy szerentsésen szült *Mária Theresia* H. Asszony, kedves *Ferentz* Főhertzegünknek szerelmetes Hitvese. Tegnap, estvéli tiz órakor kezdődtek a' szülés' fájdalmai: már 11 órakor világon volt egy H. Asszonyka, a' kinek meg kereszteltetése ma lészen délutánni öt órakor *Maximilián* Fő Hg által. Ugyan akkor az ágyúk is ki fognak sütögettetni a' bástyákról. A' keresztelést, udvari fényes mulattság *(apartement)*, 's szabad komédiák fogják fel-váltani.

Hogy a' Kántzelláriák, és Dikastériumok jó lábon állyanak, 's mennyenek; hogy az igazság mindenkor győzedelmeskedhessen az igazságtalanságon; hogy az érdem, jutalom; a' vétek pedig büntetés nélkül ne maradjon: két Visgálókat állított elö ő Ts. 's Kir. Felsége, az *Austriai* Kormány-Széknél Tanátsosi hivatalt viselö *Mehrenthal*, és *Leon* Uraknak személlyekben; kiknek kivánságokra tartoznak akarmikor elö-mutatni a' magok Jegyzö-Könyveiket 's Aktáikat a' Kántzelláriák, és Dikastériumok.

Udvari Tanátsos *Pásthory Sándor* ő Nságának nyomos érdemeit különös tekintetbe vévén a' Felség, nyóltz ezer forintot rendelt néki esztendöt által mint *Fiumei* Kormányozónak; úti költségére pedig két ezer forintot. Kit fog ő Felsége, ezen derék Méltóság' helyébe Referendáriusnak elö-állítani: még bizonyossan nem irhatjuk — mert azt tsak fül-heggyel hallottuk, hogy B. *Prónay Gábor* ő Nagyságára vólna téve a' tzél.

Néhai Nagy *Hadikunk*' halálával, üresen maradott vólt az Udvari Hadi Tanátsnak Elöl-ülöi Széke. Ezt most Dec. 10-dikén Fő Hadi-Vezér Gróf *Vallis Mihály* ő Excel. ja foglalta el,

minekutánna a' ſzokott esküvésnek formája ſze-
rént le-tette vólna elöbb az Udvarnál ö Felsége
elött a' hitet, úgy is, mint az Udv. Hadi Tanács-
nak jövendöbéli Prézese; úgy is, mint Ts. Kir.
Belsö Tanátsos, melly méltóságot t. i eggyütt
nyert a' Prézességgel. — Bé iktatója vólt Fö-
Udvari-Mester H. *Stárhemberg*, a' ki tulajdon
pompás hintajában vitte a' bé iktatándó Mélt-
ságot az Udvari Hadi Tanáts' (Hadi Kántzel-
lária) épületjéhez. Szép Befzédeket mondottak,
a' jeles alkalmatossághoz képest 1.) a' Béiktató
H *Stárhemberg*; 2.) a' béiktatott Elölülö Gróf
Vallis; 3.) az Elölülönek eddig való Helytartója
Lovassag' Generálja, 's Udvari Hadi Tanáts Gr.
Tige. Jelen vóltak ezen fényes tzeremonián a
Német és Magyar Testörzök is.

Az úgy neveztetett *Studienhofkommiſſion* (a'
Tudományokra ügyelö Udvari Biztosság) el-múlt
's a' tudományi dolgok' intézését egyenesſen a'
Tseh Orſzági Kántzelláriának adta által ö Felsége
Tsálz. Kir. Köny-Tárnok B. *Svieten* Ur is tehát
a' ki Elölülöje vólt az említett Kommiſſziónak
nyúgodalomra téretett Prézesi hivatalára nézve,
hanem elöbbeni fizetése meg-maradt, 's Belső
Titok-Tanátsi rangot is nyert minden taksa nél-
kül. — Úgy értettük, *Spanyol Orſzágba* fogna
küldödni Követnek. — Viselt már ez a' derék
egyſzer Követtséget, de nem sokáig; mert *Fridrik*
Király' idejében vólt Követ a' *Pruſſziai* Udvarnál
's félt töle a' ſzemes *Fridrik*, hogy ki találja
tanúlni minden mesterségeit: azért kérte a' Bé
Udvart, hogy hivná viſſza *Berlinből* a' Követjét,
mást küldjön helyébe.

A' *Pesti* Tsinatnak ſzekuláris (világi) Kö
döttjei is viſſza-tértek már *Bétsből*, *Magy*
Orſzágra.

Fájlaljuk, hogy inkább az Emberi Ne
díſzére 's javára ſzolgáló virtusoknak rend-kívü
való remekjeit nem közölhetjük olly bokros
Bé

Béts Városából, mint az ollyatén gyalázatos és veſzedelmes indúlatoknak irtóztató példáit, mellyek fene-vadakhoz hasonlóvá, vagy még azoknál is alább-valóvá változtatják az Embert. — Nem régiben iránk innen egy *ſzörnyü esetet;* már a' közelébb múltt postán *ſzörnyübbet* kéntelenítettünk irni: most pedig még annál is *ſzörnyübbet* némelly tekintetben. — Ugyan is, *Haska* orozva ölettetett vólt meg az úttzán, estvének idején; *Hofdeml* fényes nappal akarta meg-gyilkolni a' maga Feleségét, tulajdon lakó-ſzobájokban; 's végezte-ki önnön magát a' világból: a' múltt Tsötörtökön pedig, estvéli tiz óra után, közönséges vatsoráló ſzobában, harmintz 's több ſzemélly eknek jelenlétében sebesített ſzinte halálra egy Katona Tiſzt, *Neuhauser* nevezetü Embertársát. — Ezen gyáſzos történetet így beſzéllette el nékünk egy jó Barátunk, a' ki tulajdon maga hivott vólt Katonákat is a' Strázsa háztól, kik a' gyilkost el-kisérjék. Azon aſztalnál, mellynél a' Tiſzt ült, ült közel hozzája két eggyüvetartozó pár is, úgymint két Férjfiak, és két Aſſzony-ſzemélly ek. Az evés közben ki-megy a' két fejér nép az aſztaltól. Ezt látván a' Tiſzt, ö is utánnok osont hivatlan, 's eggyiket derekaſſan kezdi ostromlani; de nem győzedelmeskedhetett. Viſſza térvén a' két fejér nép, beſzélli nevetve a' Tiſztel történtt históriát. Azonközben a' Tiſzt is bé-megy a' ſzobába, mintha ugyan nem is ö lett vólna, a' ki kosarat kapott. Látja, hogy a' két Férjfi, 's két fejér nép nevetköznek eggyütt. Gyanakodván, 's talán nem is ok nélkül, hogy ö vólna tárgya a' nevettségnek: inti öket, hogy ne nevessenek. Erre *Neuhauser* egy kevéssé keményetske hangon felelt, hogy nékik azt nem tilalmazhatná a' Tiſzt, hogy közönséges helyen jó kedvek ne lehessen, a' magok pénzek' árra étel és ital mellett; 's továbbá is csak nevetgéltek. Ennek ſzemlélésére fel-ugrik kevés idö

vártatva a' neki mérgelödött Tiſzt, ki-rántja a' kardját, 's nagy hirtelenséggel egy kanyarítót vág ſzegény *Neuhausernek* a' feje' kaponyájából; más két vágásokkal pedig a' nyak-ſzirtján, 's bal vállán ejtett sebeket. Még tovább is dühösködött vólna, ha ki nem vették vólna kezéből a' kardot. El-érkezvén a' fenn-említett Katonák, közbe-fogták a' bünös Tiſztet, 's el-vitték magokkal; a' ſzegény *Neuhauser* is el vitetett: de még most is kinlódik, 's kevés reménység van az életéhez. — Szánni lehet ſzegény *Neuhausert*, hogy egy keményetske feleletének, 's helytelen nevetködzésének leve áldozatja; de valóban ſzánakozásra méltó a' bünö Tiſzt is, kit egy felfórrott indúlat tett ſzerentsétlenné. — Be nagy letzke telik ezen kettös ſzomorú példából mind azoknak, kik látják, hogy más Ember társok egéſz tüzben vagyon, még is nem hogy békét hagynának annak; hanem piſzkállyák a' tüzet, 's olajt öntenek reája: mind pedig más réſzről az ollyanoknak is, kik jóllehet esmérik a' magok könnyen fel-lobbanó természeteket, még is nem futnak a' boſſzantatás' alkalmatossága elöl. A' tudomány tehát ez: 1-ſzör, *Mást ne boſſzants, hogy meg ne tsapjon téged is az ö haragja' tüzének lángja.* 2-ſzor, *Kerüld az ollyan helyet, a' hol alkalmatosságot vehetnél a' boſſzankodásra; melly mind mást, mind téged magadat örökre ſzerentsétlenné tehetne.*

Az *Alsó-Auſtriai* Kormányſzék, egy tudósítást kerengtet mind a' Városban, mind a' külső Városokban, mellyben jelenti, hogy Dec. 9-dikén egy meg-öletett Férjfi' teste találtatott a' *Práter*-erdejében. Le irja a' meg-öletettnek teste állását, valamint a' ruháját is, melly a' kalap, nadrág, és tzipö hijjával vólt; 's kivánja, hogy a' ki valamit tudna a' meg-ölettetettről, légyen hir-adással.

Faëton, '

Faëtont, a' ſzerentsétlensége tette hiressé. Tudjuk, mit irt rólla *Ovidius*:

Vitaret Coelum Phaëton, si viveret, et quos
Optarat stulte tangere nollet equos.

Héj ha viſſza nyerhetné Faeton a' maga életét, nem kivánna ö bezzeg, a' világ' kintséért is többſzör olly fellengösen kotsikázni — 's nézze el tsak az ember, még is találkoznak ma követöi *Faetonnak*, sőt nöttön nő a' ſzámok; ámbár nem egy kettő már az közzülök, a' kiknek kevés héjján múlt el, hogy nyakok nem tört. — *Faeton-ſzekerének*, vagy rövideden *Faetonnak* neveznek, egy, két ſzemélynek, 's két lóra való olly magas kotsit, hogy az bé nem fér a' közönséges magasságú kapukon, hanem az úttzán meg-áll, 's ott kell gráditson fel-máſzni beléjek. Gráditsnak lehet neveznünk a' fel-hágót, mivel nehány léptsői vagynak. Hátúl a' *Faetonon* Inasok nem állanak, hanem ólommal meg töltött bőrös láda vagyon a' bakra fel-ſzegezve, azért, hogy el ne düllyön olly hamar a' magas alkotvány; de biz azért sokakat ki-tálalt már ez. Tudtunkra a' Város' leg-nevezetesebb úttzáján — az úgy nevezteteti *Grábenen* — is két ſzerentsétlenség esett már ollyan. Tavaly történt, hogy a' mint egy Gavallér, Gr. *T—n* igen ſzép Kis-Aſſzonyt repítene a' Faetonján, valamelly billenése esik a' kotsinak, 's úgy ki-veti a' gyönyörü alakot, hogy ha pihes ágy' közepére esett vólna, még is meg-feküdte vólna az esést. Hát mikor kemény kőre esett ortzával: tsak el lehet gondolni, minémü sérelmesnek kellett lenni az esésnek. A' mi pedig még inkább fájt a' ſzemérmes Kisaſſzonnak, a' vólt, hogy ſzégyent tett ſzegénykén a' ſzoknyája. — Közelébb, B. *Vetzlárnét* is éppen a' *Grábenen* ejtette ájulásba a' Fáeton. — Miért nem haggyák hát el az Uraságok, ezt a' veſzedelmes Fáetont? — Jaj nem lehet ám, mert *módi!*

Magyar

Magyar Orſzág.

Poson - Vármegyéből érkezett hozzánk egy Levél, melly kemény ki-fejezésekkel kél ki ellenünk, azon Elö-adásnak Munkánkba lett iktatásáért, melly Elö-adásban közel három millióra van téve a' Proteſtánság' ſzáma; holott (így ſzóll az említett Levél) a' Kir. Helytartó Tanátsnál lévö Laiſtrom ſzerént, nem mennek többre a' Reformátusok, és Lutheránusok (kik ſzámosabbak amazoknál) eggyüve véve, két milliónál. — Azt is hánnya ſzemünkre a' Levél, hogy mi a' Tiſz. Papi Rendet sértegetjük. — Ezen ellenvetésekre, a' míg bövebben felelhetnénk, tsak azt mondjuk moſt, hogy mi, a' *türhetetlenségnek* Lelkétöl bizonnyal nem vezéreltetünk, a' Vallást hiſzük és tartjuk mind a' jövendöbéli, mind a' földi boldogság' fö eſzközének, és a' Polgári Társaságok leg erösebb fundamentomának: mellyre nézve lehetetlen, a' Vallás' hiv ſzolgai a' T. Papi Rend eránt is mind belsö mind külsö nagy tiſztelettel nem viseltetnünk, annyival inkább lehetetlen azt sértegetnünk. De minthogy látjuk, hogy tsak ugyan alkalmatosság vétetödött némellykori irásainkból, a' felölünk való viſzás gondolkodásra: tellyes igyekezettel úgy törekedünk ezentúl folytatni Munkánkat, hogy még tsak alkalmatoſſágot se leheſſen abból venni olly vélekedésekre, mint ha mi, azon eſztelenek' ſzáma közzé elegyedtünk vólna józan fövel, kik a' Vallásból, 's annak Szolgaiból tsúfot akarnak üzni.

Amaz esmeretes nagy nevü, 's érdemü Hazafinak, M. *Balogh Péter* Úrnak, Ns *Torontál-Vármegyei* Fö Ispányságába lett bé-iktattatásáról:

„Szent András (November) Havának 8-dik napján tartatott *Nagy-Betskereken*, Mélt. *Ótsai Balogh Péter* Septemvirális és Udvari Tanátsos Úrnak a' Föispányi Székbe való bé-iktatása. Ö Tel-

Felsége, maga kegyelmes akarattyának magyarázását bizta N. M. B. *Tóth-Prónai Prónay László* Belső Tanáts és *Csanádi* Fő-Ispány Úrra. A' Gyülekezet, a' ſzer felett való roſſz útak miatt nem nagy, de még is mintegy ſzáz ember ſzámból álló lévén, minekutánna egybe-ült: küldetett a' T. Státusok' réſzéről mind a' Kir. Biztos, mind pedig a' Fő Ispány Úrhoz egy ſzámos Deputátzió, melly a' meg-irtt Méltóságokat az Ülésbe hivta. Ezen Deputátziónak Feje vólt T. *Márffy* második Al Ispány Úr. A' Deputátziót azonnal követték a' Méltóságok, és ki ki maga helyét el foglalván B. *Prónay* Úr ő Excel. ja eggy igen ékes Beſzédet tartott, mellyben a' Vármegyék' eredetét, mivoltát, a' Király' és a' Haza' ſzolgálatinak elő-mozdítására alkalmatos el oſztásokat, 's a' Fő Ispányi kötelességeket igen fontosan hoztaelő, és igen helyesen fejezte ki. A' Fő Ispány' ſzeméllyéről ſzóllván, igen érzékeny beſzéddel, 's könyves ſzemekkel emlékezett azon időre, mellyben ez, az ő Excel ja' patvariáján lakott; elő hozta haſznos és nyomos ſzolgálatit, azokban ſzerzett sok érdemeit, régi, úgymint már a' 13 dik ſzázban tündöklött, és sok jeles Férjfiakat ſzülött Familiából lett ſzármazását; utóllyára a' Ns Vármegyét öſztönözte, hogy az illyen Fő-Ispánnyal lett meg-ajándékoztatását, királyi kegyelemnek jeléül vegye; és ő Felsége eránt háládatos ſzívvel, Fő Ispánnya eránt pedig bizodalommal 's engedelmességgel viseltellen. Ezen Beſzédnek mintegy közepe táján hitelteték meg a' Fő Ispány, ágyú-dörgések, és öröm-kiáltások között.

Végezvén Beſzédjét Kir. Bíztos ő Excell. ája, hasonló hathatósságú Beſzéddel felelt erre a' Fő Ispány Úr. Midőn a' Bé iktató Úrnak maga eránti iffjúságában gyakorlott kegyességeiről kezdett beſzélleni, a' zokogás, 's a' sürü könyhúllatások által ſzava el-fogodott, úgy hogy néhány mi-

minutumot kellett közbe vetni, míg magán erőt vehetvén, folytathatta Beſzédét.

Ezen Beſzédnek kettős vala tzéllya: az elsö, hogy az igaz háládatosságot bizonyíttsa-bé, mellyet a' polgári kötelességeknek meg-tartásában helyheztetett; a' második, hogy a' Fö Ispánynak, mint elsö magiſtratuális Személynek, úgy nem különben a' több magiſtr. Személlyeknek is kötelességét le-irja.

Emlékezvén arról, hogy ö Felsége, tulajdon kedves Fia' a' Nádor-Ispány' maga közbevetésére ajándékozta légyen meg ötet ezen hivatallal, és hogy ezen adomány annál betsesebb, mennél nagyobb és kegyelmesebb kezekből jön, ekképpen ſzóllott:

„Ha halgatnék is: ki ki ſzivében nevezi a' F. Római Tsáſzárt *II. Leopoldot*, kegyelmeſſen uralkodó törvényes Királyunkat, örökös Urunkat, vagy inkább Atyánkat, azt a' valósággal nagy Fejedelmet, a' kit a' jövendö idö bámúlni fog; az én tsekély pennám pedig tsak néminémüképpen sem tud ábrázolni: azon nagy Fejedelem adta nékem, ma törvényeſſen által-vett hivatalomat; a' ki *Európának* minden réſzeibe béhozta, tulajdon haſzna' meg-vetésével a' békeséget, akkor, a' midön gyözedelmes Seregei már három ſzomſzédos tartományt foglaltak el; a' midön Frigyese' a' Nagy *Katalin*' Vitézei, általkelvén a' *Dunán*, a' *Török Birodalom*' Anya-Városát is félelembe ejtették; a' midön a' Magyar Nemzet, törvényes kötelességéhez képest, a' had' folytatására, és akármelly agyarkodók' meg-zabolázására elegendö erös karokat, barmot, életet ajánlott, 's az Isteni Gond-viselés Hazánkat olly bövterméssel áldotta meg, mellyből az igéret könnyü ſzerrel telt vólna ki: a' ki gyökeres Törvényeinknek kötelezö voltát megesmervén, azokat betsüli, 's meg-újjúlt erőbe helyheztette; az Emberiségnek jussait, Jobbágyai-

gyainak minden nemeire nézve védelmezi; az új testamentomi, eggyügyü, ſzent, és mindent megtürő Vallást, a' türhetetlenségnek motskától; minden Népeinek lelki-esméretét pedig, 's a' Hit eránt való vélekedését az erőſzaktól meg-menti; az Igazság' ki-ſzolgáltatását óltalmazza, 's eredeti tzéllyára vezeti; a' büntetések mellett a' vétekre haragſzik, de az Embert kiméli; a' ki meg-tanúlván az Orſzáglásnak nagy mesterségét, és annak világos próbáját a' maga *Olaſz* Tartománnyának a' lehető bóldogságra való emelése által meg-mutatván, magát a' maga Népei' tseléddes Attyává tette, és nem a' vérontásban, hanem *Titus*, és *Trájánus*-ként, mindenek' bóldogíttásában keresi azon igaz, egyedül bóldogító belső nyugodalmát, és valóságos ditsősségét, melly fel-marad akkor is, midőn *Macedóniai Sándornak* a' sok iſzonytató vérontás' ſzomorú emlékezetére emeltt oſzlopai az idő által megemészttetnek; a' kinek e' ſzerént minden tzéljai, a' köz bóldogság' el-érésére intéztetnek, melly hogy változást ne ſzenvedjen, maga Fels. Gyermekeit úgy neveli, hogy jó nyomdokát mindenekben kövessék; a' mint ezen nevelésnek áldott gyümöltsét háláadó ſzívvel látja az Orſzág nevezetteſſen a' Korona Örökösében, és a' Nádor-Ispányban, ezen két Felséges Fő Hertzegekben, kikhez hasonlókat Jegyző Könyveink nem mutathatnak, és a' kik fénylő Tsillagjai bóldogságra derültt Orſzágunk' Egének."

Folytatása következik.

A' *Debretzenben* történtt nehány rend-béli égéseknek okát ki nem tapogathaták semmi úton módon, az e' végre ki-rendeltetett Királyi Bíztos Urak, úgymint: Lovasság' Generálja 's *Magyar Orſzági* Vice-Kommendáns B. *Barkó*, és *Máramarosi* Fő Ispány Gr. *Háller Jósef* ő Excel. jok; 's már Dec. 2-dikán oda is hagyták *Debretzent*. Az alatt is támadt vólna tüz, míg a' visgálás tartott;

tott: ha jókor reá nem találtak vólna a' kanótzra.

Bodrog-Kereſztúrról, Nov. 29-dikén. „Hálá Istennek, hogy már a' két utólsó hetiben Novembernek, tsak ugyan mindenütt el-végezheténk a' *Hegy-allyán* ezt a' kinos sáros ſzüretet, a' millyet, eggy ötöbéli Ember' ideje is vagyon, hogy nem ért a' Hegy-allya.

Most már kellemetes idök járnak, és tsak egy hétig ne legyen még valami esés: olly derekaſſan lehet ſzántani vetni, hogy öſſzel se külömben. "

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Dec. 4-dikén. „ A' Fö Kormányozó Tanáts meg-parantsolta a' maga Kántzellistáinak, hogy az ö hire 's tudása nélkül, semminémü dologban ö Felségéhez irni ne méréſzeljenek. Ezen parantsolatra, az a' sok panaſz ſzolgáltatott alkalmatosságot, melly innen fel ment az Udvarhoz.

Szebenből úgy hallyuk, hogy a' miólta el jött onnan a' Fö Kormányozó Tanáts, sok lopások, foſztások, és ház fel-verések esnek. Gyilkosság ugyan tsak nem történt más azon kivül: hogy a' nyáron eggy oda közel lévö vendég-fogadóban halva találtatott reggel a' fogadós, negyed magával.

A' marha-dög, melly már hat eſztendöktöl fogva nem igen hágy alább Hazánkban, moſt Ns *Kolos-Vármegyének* alsó kerületében ütötte ki magát; de orvoslására minden rendelések megtétettenek.

Az Orſzág' Perceptorságára, 's Kontralórságára, mind a' Vallások', mind a' Nemzetek' külömbsége ſzerént kándidált érdemes Uri Személlyeket a' Fö Kormányozó Tanáts; kik közzül, következendök a' leg-több vokosok:

A'

A' *Perceptorságra.* A' Katholikusok közzül *Palkó István* Úr válaſztatott 12; a' Reformátusok közzül *Rosnyai István* Úr 11; az Evangyélikusok közzül: *Kleinkanf András* Úr 10 voksokkal.

A' *Kontralórságra.* A' Kathol. közzül *Szabó János* Úr 12; a' Reform. közzül *Borsos György* Úr 12; az Evang. közzül *Vágner János* Úr 11 voksokkal. "

Auſtriai Belgyiom.

Egy *Bétsi* Esmerösünkhöz, ezeket irta *Brüſſzelböl* egy jó Barátja, Dec. elsöjén:

„Igen el-drágították itt a' ſzállást, a' sok ki-költözött *Frantziák.* — A' *Brábantziai* Rendeknek egy harmad réſze, a' Tsáſzár mellé állott; de két harmad réſz még is patvarkodik. Ezen engedetlen két harmad réſz közzül négyen fogva is vagynak azért, hogy Deputátusaik lévén a' Rendeknek, meg nem engedték, azon Végzéseknek, a' Rendek' Jegyzö Könyveikböl való kitöröltetését, mellyek a' Tsáſzár' el-intézése ellen hozattak vólt két izben is a' Rendek által. — A' Revolutzió alatt veretett pátriota-pénzeknek nagy keletek vagyon itten. —

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Elegyes Történetek.

Ha ma élne Bölts *Salamon*, 's ma akarná elö ſzámlálni a' leg-bizonytalanabb, 's ki-tanúlhatatlanabb dolgokat: talám leg elöl tenné azok kö-

között a' *Politika*' útjait, mellynek ürgését forgását vallyon ki határozhatná meg? — Most egyszerre azt irják, hogy a' *Prussziai* Udvar meg frigyesedett a' *Pétersburgival*. — Hát a' *Londoni* Udvar mit tsinál? Erről azt mondogatják, hogy a' *Bétsi* Udvar körül forgolódik; mellyel már öszve-szövetkezettnek kiáltja a' hir *Hollándiát*. — Furtsa dolog vólna biz a', hogy az *Angliai* második Királyfi — az *Yorki Hertzeg* — 's a' *Hollándiai* örökös Helytartó' Fia, most viszik-el *Berlinböl* a' két Hertzeg-Asszonyokat; 's magok az Udvarok között éppen ekkor kezdene fogyatkozást szenvedni az értelmek', 's szivek' egysége? — Jaj, könnyebb ám kedvekre nyújtózni az *Angliai* 's *Hollándiai* Hertzegeknek, a' *Berlini* szép Hertzeg-Asszonyok mellett eggy ágyban; 's könnyebben lehet ezt örömmel hallani *Berlinben*, 's 's el-nézni *Londonban* és *Hágában*, mint a' változó környülállásokban is változhatatlanúl kezet fogni egymással az Udvaroknak!

II. Katalinról az a' szél fúj *Angliából*, hogy a' *Lengyel Országi* Közöns. Társaságot derekassan keríti Frigyesének.

A' *Szárdiniai* Király, *Markeze Perellát*, a' *Prussziai* Udvarnál lévő Követjét választotta maga Ministerjének az *Acheni Kongressusra* (*Aquisgránumi Gyülésre*).

De mit akarnak abban az *Aquisgránumban* a' külső Hatalmasságok?

Egy lessz, kéttség kivül, az ott fenn-forgó tárgyak közzül, a' *Frantzia Nemesség*' visszaállásának eszközlése; mellynek el törlésén nem nyugodhatnak meg más Hatalmasságok is. — Tanátskozni fog a' Gyülés minden bizonnyal, *Avenio*, 's *Venaissin* Tartománnyainak a' *Római* Szent Székhez való vissza-szerzéséről is; mellyeránt hathatóssan ébresztette Pápa ő Szentsége, az *Európai* Hatalmasságokat egy nyomos Irásában,

ban, melly költ a' múltt Októbernek 26-dikán; de csak most lett maga valóságában közönségessé.

Bizonyosnak irják *Stokholmból*, hogy a' jövő tavaſſzal fegyveres kézzel akar a' *Svéd* Király segíttségekre jöni a' ki-költözött *Frantziáknak*; de míg a' lenne, ölzve ſzándékozik hivni Orſzága' Rendjeit, az *Oroſzokkal* folytatott hadban tett adósságokra nézve: melly végre kezdik is már elöre kéſzítgetni az Orſzág' vélekedését a' Király' meg-hitt Emberei.

Nagy nyughatatlanságban vagynak a' miá *Angliában*, hogy nem tudhatják bizonyosan, mitsoda ſzerentsével folytathatja a' hadat *Cornvallis* Generálissok, *Tipo-Saib* ellen, *Bangalore* Városának meg-vételétöl fogva.

Azt irják *Algirból*, hogy a' *Dej* tsupán azért izent vólna hadat a' *Svéd* Királynak, mivel kevésnek találta az ajándékot, mellyet a' *Svéd* Király küldött néki. — A' *Velentzeiektöl* is azt kivánja a' *Dej*, hogy két annyi summát küldjenek néki ezentúl, eſztendei ajándék fejében, mind eddig, az az 8500 *Zechin* helyett 17000et.

Tsak rá vévé magát a' *Spanyol* Udvar megént, hogy meg-újjíttsa a' békességröl-való alkut a' *Marokkói* Tsáſzár' Miniſterével *Chiappe* Úrral. — Az *Algiri Dej*, nagy baráttságát bizonyította vólt eleinten mind ſzóval, mind tselekedettel *Spanyol Orſzág* eránt; hanem tsak hamar meg kezdett ismét hidegedni: mellyre nézve egy kis melegítöt küldött néki a' *Spanyol* Király, t. i. 44000 piaſter ajándékot ezüst pénzben.

Hogy a' *Spanyol* Udvar más értelemben kezd lenni, mint vólt, a' *Frantzia* dolgokra nézve: onnan gondollyák némellyek, mivel a' *Frantziæ* Tiſztt-tartó *Urtubiſe* Úr is (kit a' *Frantzia* Király' el-fogatasától fogva nem esmért többé a' *Spanyol*

nyol Udvar valóságos *Frantzia* Követnek) hivatalos vólt arra a' vendégségre, mellyet adott ſzokás ſzerént *Károly'* Innepén a' külsö dolgokra ügyelö Miniſter, 's a' mellyen jelen vóltak minden más külsö Országi Követek, 's Miniſterek is.

Portugalliából 65000 hordó bort viſznek ki eſztendönként *Angliába*, és *Hiberniába*; 's 30000-et az éſzaki Státusokba. Ezen bor ki hordás sok pénzt hajt nem tsak a' Kereskedök', és a' Státus' Kaſſzájába; hanem a' ſzölös Gazdák' erſzénnyébe is: mellyre nézve úgy fel is kezdtek hagyni a' Lakosok a' ſzántással vetéssel, hogy idegen Tartományokból kellett gabonát bé-ſzállítani *Portugalliába*. Kivánván ennek eleit venni néhai Miniſter *Pombál*, még ahoz a' kemény eſzközhöz is nyúlt, hogy a' ſzölöket ki-vágatta. De hogy nagyobb haſznát látták a' Lakosok a' ſzölö-mivelésnek: bizony tsak az után adták ök újra magokat, *Pombál'* halálától fogva. Ez eránt sok panaſz ment a' Királynéhoz; minekokáért tanátsot tartatott maga fels. jelenlétében a' Királyné, el-hivatván abba nehány nagy tapaſztalású, 's a' dolgokba való mélly bé-látással biró Kereskedöket is, és a' föld-mivelésre ügyelö Akademiának Tagjait. A' tanátskozásnak a' lett a' vége, hogy a' ſzölö termeſztést tellyességgel nem kell akadályoztatni, úgymint a' melly annyi kintset takarít bé az Országba, hogy annak egy kevés réſzén is elegedendö gabonát lehet *Barbariából*, 's az *Amerikai* ſzabad Tartományokból bé-ſzerezni.

Venaiſſin, és *Avignon* (*Avenio*) Tartományaiban, benn vagynak már Nov. 3-dik, 10-dik, és 11-dik napjaitól fogva három *Frantzia* Kommiſſzáriusok, három ezer *Frantzia* Katonasággal eggyütt; 's helyre-állították a' tsendeſséget, melly-

mellynek állandósága ſzint' ollyan ſzükséges vólna ezen bóldogúlni kivánó két Tartományoknak, mint *Frantzia Orſzágnak*, a' mellyhez ſzerkeztettek. Mert irtóztatók azok a' puſztítások, 's dühös vérontások, mellyeket tsak a' múltt Októb. 15-dikén, és 16-dikán is el-követtek ott némelly zenebonások, kiknek fejek vólt Gen. *Jourdan*. Ezt, sok társaival eggyütt el-fogatták már a' *Frantzia* Bíztosok.

Anekdota Potemkinröl.

Ezen nagy Embernek ,azdag és pompás múlattságai közzül, egy vóll az is (mint *Jaſſyból* irják), hogy ö néki mind *Galátzban*, mind már az elött *Jaſſyban* is külömbkülömbféle külsö orſzági materiákkal, módi portékákkal, 's ritkaságokkal rakott bóltjai vóltak; 's mikor Dámák mentek látogatására *Varsóból*, vagy *Lembergböl*, melly gyakran meg-esett: meg-hordozta azokat a' maga drága bóltjaiban, 's vásárt indított velek: melly abból állott, hogy mézes mázos beſzédü Kalmár' módjára kérdezgette öket, mivel ſzolgálhat nékiek. Minden Dáma, a' ki valamelly portékát válaſztott ki magának, tartozott bé-irni a' maga nevét eggy a' végre keſzültt könyvbe; 's a' melly Dámáknak neveik fel vóltak jegyezve ezen könyvbe, ö azokat mind a' maga adóssainak ſzokta hívni.

(*Ismail* Vára' meg-vételéröl való Anekdotát, a' jövö postán közöllyük).

Tudományi Dolgok.

A' múltt hónapnak 28-dikán, illy tzimü Munkátska jött ki Poſonban: *Páſztori Dal*, *Három Izben Forditotta Döme* Károly. *) Ez, olly ter-

---

*) *Eggy ez az érdemes Pap Úr a' Poſonyi Szemináriomban neveltettek közzül. Moſt Nagy-*

méſzetes Forditás (így ir felöle egy Barátunk), hogy abban leg kiſſebb eröltetést se talál az Ember, 's egéſſz erőben feiezte ki a' Fordító, az eredeti Irónak érzéseit. Magának a' Forditónak is van benne eggy Alagyája, 's eggy Páſztori Dalja. Mind a' kettö: kedveſſég, 's terméſzet. Vagyon ezeken kivül *Ovidius*' Keservei (Triſtium) elsö Alagyájának is forditása: melly, minémü remek forditás légyen: nyilván ki tettzik onnan, hogy a' *Kaſſai* Magyar Muſeumban méltó helyet talált.

*** *** ***

Decembernek elsö napján, *Schwechet* alatt (ez, egy postánnyira vagyon *Bétshez*, *Pozson* felé) egy párna-zsákot találtak az úton, mellyben magyar öltözetek, 's egyéb portékák találtattak. A' kié talált vólna lenni, jelentse magát *Eberſtorfban*, *Schwechet* mellett, ö Ts. 's K. Felsége' Uradalmi Kántzelláriájában.

Aaa árkusunkban 747 lapján a' 22-dik sorban ki-maradt ezen ſzó elöl: *Társaságot*: Kereskedö.

Küldjük az *o o* árkust, az Orſzág Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Decembernek 13-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Nagy-Szombatban vagyon Szabó Püspök ö Nagysága mellett, melly Méltóságnak a' Poſonyi Szemináriumban viselt Directorságáról háladatos ſzivvel fognak emlékezni mind azok, kik hiv kormányozása alatt neveltettek.

Bétsi.

Mihelyest kezdték jelentgetni magokat a' ſzülés' fájdalmai Hétfön estve *Ferentz* Fö Hertzegné körül: leg ottan Kurirt indított ezzel a' hirrel a' *Nápolyi* Követ *M. Gallo Nápoly* felé. Hogy meg ſzült a' Fö Hertzegné: utánna futtatta mindjárt eggy emberét *MGallo*a'Kurirnak azzal a'jelentéssel, hogy már a' ſzerentsés ſzülés' hirét is vinné meg eggy úttal. Olly sebességgel repült ez az utóbbi Küldöttje a' Követnek, tsak hogy utól érhelſe a' Kurirt, hogy vagy két ló ki is dült a' hámból, a' sebes hajtás miatt. Éjfél tájban, el-indult Gróf *Zichy István* ö Nsága is mint a' mi Udvarunk' Kurirja, az örvendetes hirrel. Minden erejét meg-vetette, hogy ne tsak el-érhelſe; hanem el is hagyhaſſa a' *Nápolyi* Követ' Kurirját; 's ö általa vehelſe leg-elöbb azt az örvendetes hirt a' *Nápolyi* Udvar, mellyet olly ſzív-ſzakadva óhajtott. — *Florentziába*, Gróf *Lamberti* vitte az öröm hirt, a' ki Kamarás Uri tiſztséget visel *Ferentz* Fö Hertzeg mellett. — Utánna indult Gróf *Zichy István* Úrnak, a' Hitvese is — ſzületett *Pálffy* Gróf Aſſzony — egy *Fáetoni* magas úti hintóban, Decemb. 13-dikán reggel. Ezen a' napon, délutánni öt órára fel-gyülekeztek az Udvarhoz minden külsö és belsö Miniſterek, sok más Fö Gavallérokkal, és Dámákkal eggyütt, igen gazdag öltözetekben. Az *Arany-Szálában* azon helyre, a' hol máſſzor a' Trónus ſzokott állani, egy drága kis Oltár állíttatott fel. Ez elött két aranyos ſzékekben ültek Tsáſzár, és Tsáſzárné ö Felségek; utánnok a' hét Fö Hertzegek, és három Fö Hertzeg-Aſſzonyok tiz ſzékekben. Midön Fö H. *Ferentz* bé lépett a' Szálába: meg ſzóllalt a' trombita 's dob, mint Öröm-Atyának tiſzteletére. Mindjárt a' Fö Hertzeg után hozta a' moſt ſzületett Fö H. Kis-Aſſzonykát Fö Udv. Meſter H. *Stárhemberg* eggy aranyos parnán,

melly párnát két felöl, a' két öregebb *Schwarzenberg* Iffjú Hertzegek fogtak. Ezeket követte *Ferentz* Fö Hertzegné' Fö Udv. Mester-Aſſzonya *Wratislav* Grófné, a' Fö Hertzeg' Udv. Tiſztjeitöl 's tselédeitöl kisértetve. A' kereſztelést *Maximilián* Fö, és *Kolóniai* Válaſztó Hertzeg Érsek vitte véghez, ki is fényes vetsernyés ruhába vólt felöltözve; 's körülötte tizenkettönél ſzámosabb Infulátus Apáturak, 's Püspökök ſzolgáltak. Nyóltz neveket adott a' Fö Hertzegi Kisdednek, úgymint: *Mária*, *Ludovika*, *Therésia*, *Leopoldina*, *Franciska*, *Carolina*, *Joſepha*, *Lucia*. A' Kereſztatya 's Anya, magok vóltak Tsáſzár és Tsáſzárné ö Felségek. A' Kereſztelés után Te Deumot éneklett *Maximilián* Fö Hg, melly alatt háromſzori ſzálvét adott, a' Polgár-Ispotály elött lévö piatzon, egy Gránát. Batalion. Három rendben dördültek meg, a' Vár' bástyáira ki-ſzegzett ágyúk is. A' fenn említett renddel, viſſza vitetett a' meg-kereſzteltetett F. H. Aſſzonyka az édes Annyához, kinek látogatására fel ment a' második kontignátzióra az egéſz Udvari Familia is. Le jövén onnan, ment ismét az Arany-Szálába, a' hol ismét Trónus állott már moſt az Oltár' helyén. A' Trónus elibe eggy aſztal vólt helyhetve, mellynél ö Felségek kártyázni kezdettek. A' Gavallérok és Dámák sétálással, 's beſzélgetéssel múlatták magokat. Vóltak mindenféle friſſitö ſzerek, mellyekkel, parantsolatjokra azonnal udvaroltak a' Házi Tiſztek.

Sok millióra betsülik, a' temérdek gyémántokat, mellyekkel rakva vóltak ezen jeles alkalmatoſſággal a' Dámák' fejeik, mellyeik, kezeik, és füleik. Ditséretekre válik a' Magyar Dámáknak, hogy ezek mindyájan Magyar köntösben jelentek meg erre a' nagy pompára. A' Magyar Gavallérok közzül némellyek, Vármegyei Formaruhákban díſzeskedtek.

Mind

Mind a' hét Teátromokba ingyen batsáttatott a' Nép, nem tsak ezen, hanem az ezt követett két napokon is: úgy nem külömben a' *Hetzbe* is; harmadik nap pedig, a' *Hyam*' Lovaglóinak nézésekre is. A' külsö Városi öt Teátromok közzül mindenik, kilentz kilentz ſzáz forintot kapott az Udvartól, a' mint hallyuk, háromſzori jádzáſáért.

A' *Magyar Nemzethez* vonſzó drága indúlatinak, új bizonyságát adta Hertzeg *Kaunitz*, azon jeles alkalmatossággal, a' midön Gróf *Szétsenyi Ferentz* ö Excellentziája, a' *Nápolyi* Felségek' tiſzteletére vertt emlékeztetö pénzzel kedveskedett vólna néki, a' *Magyar Orſzági* Státusok' és Rendek' nevében. Frantzia nyelven akart a' Gróf Úr ſzóllani a' Hertzeggel; de ez a' Státusunk' öſz *Mentora*, illy értelmü Német igékkel ſzóllította meg mindjárt a' Gróf Urat, midön bé lépett vólna hozzája: „*Mi jót hoz* úgymond *Gróf Uram?*" Alig mondhatta el a' Gróf Úr ezen elö-ſzavait: „*A' Magyar Nemzet, melly Hertzegségedet ſzereti, betsüli, és tiſzteli*: mindjárt közbe ſzóllott a' Hertzeg: „*Én is ſzeretem, betsülöm, 's tiſztelem*, úgymond, *azt a' derék Magyar Nemzetet.*" — Végezvén beſzédét a' Gróf Úr, arra kérte ötet ſzíves köſzönete mellett a' Hertzeg, hogy ha a' *Magyar Orſzági* Státusok' és Rendek' Gyülése elött majdan meg-jelenénd: tegye bizonyossá azokat, buzgó hajlandósága, tiſztelete, 's ſzolgálni való kéſzsége eránt ö Hertzegségének. — Éllyen H. *Kaunitz!* 's ſzaporodjanak mind más, mind a' Magyar Nemzetben, ezen Nagy *Indigenának* — fogadott Magyar Finak — hív Követöi!

Eſzterházy Antal ô Hertzegsége, Oskolát nyitott maga Udvarában a' Nemes Magyar Kir. Testörzö Seregnek. Nálla ebédelteti t.i. minden nap a' *Rapporttal* (Jelentéssel) hozzája menö Tiſzt Urat. Méltan oskolának nevezzük mi, eggy ilyljen nagy Méltóságnál való ebedlést. Mert ennél fogva, olly tárgyaknak tapaſztalásához van ſzerentséjek a' Tiſzt Uraknak, mellyek nékiek mindenkori tökélletesebbedésekre ſzolgálhatnak; 's öſztön gyanánt lehet ez, minden nemes gondolkozású Iffjaknak, olly nyelvekben 's tudományokban való magok útaſitására, mellyek által magokat mind ô Hertzegsége, mind más nagy Méltóságok elött közelebbről meg esmertethetik, 's jövendôbéli ſzerentséjeknek fundamentomát megvethetik.

Ezentúl, nem maradnak tovább öt eſztendönél, Gárdistaságban a' *Magyar*, és *Erdély Orſzági* Nemes Iffjak. Ha az öt eſztendök' el-töltével Regementhez akarnak menni: Fö Hadnagyi ránggal léphetnek ki; ha pedig katonaskodni nem akarnak: haza mehetnek, 's ott is különös gond leſſz, polgári promoveáltatásokra (elobb-vitetésekre).

Az *Erdély Orſzágt* Fö Kormányſzék, mind maga, mind a' törvényes Kir. Tábla' részéről, küldött fel ide az *Erdélyi* Kántzelláriához némelly Kándidátziókat; de ezek félre tétettek, 's megparantsoltatott, hogy a' még üresſen lévö több Hivatalokra is Kándidátzió küldödjék fel; hogy ſzép eggyütt lehesſen fel-adni meg-erössítés végett minden Kándidátziókat az Udvarhoz.

Magyar Orſzág.

Folytatás, Mél. *Balogh Péter* Úrról:

A' Fö-Ispányi kötelességekről emlékezvén, a' Magyar Konſtitutziónak jóvóltát, Hazánknak Vármegyéire, mint meg annyi kis Orſzagokra

lett

lett fel-oſztásában is kéreste; ekként folytatván az erán[illegible] Beſzédét:

„Mennél inkább iparkodtam, édes Hazánknak sarkallatos Törvényeit, és azok' ſzerezteteſeinek okait ki-tanúlni, 's a' Magyarok' első Társaságának öſzve-állása' alkalmatosságával fundálni kezdett Orſzágnak és Orſzáglásnak öſzveköttetését tőlem telhető figyelmetességgel visgálni; annál nagyobban kezdettem ſzeretni és betsülni Hazámat, nem tsak azért, hogy ez, a' Kereſztény Világban leg-jobb Haza; de főképpen azért, mert tökélletesen hiſzem, hogy ha a' mi fundamentomos Törvényeink a' magok valóságos értelmekben vétetődvén, mind az orſzágló Felség, mind pedig a' Hazabéliek által meg-tartatnak; a' Királynak leg bátorságosabb meg-maradást; törvényes rendeléseinek leg-sikeresebb foganatot; minden sorsban karban lévő Hazánkfiainak pedig tsendeſséget, és bóldogságot ſzülnek. Fel-ruháztatott ezek által a' Királyi Felség, elegendő hatalommal, minden roſſzaknak zabolázására, minden ellenségnek meg-ſzégyenítésére, mindeneknek a' Törvény' hatalma alá való hajtására; de más réſzről, van az Orſzág' Rendjeinek arany ſzabadsága, 's az adó-fizetőnek elegedendő óltalma. Ezen ſzent tzélra, vallyon lehetett e' alkalmatosabb eſzköz, az Orſzágnak Vármegyékre, mint meg annyi kis Orſzágokra való fel-oſztásánál. Valamikor én ezen fel-oſztást meg-gondolom, s más Orſzágokéval öſzve-vetem: mind annyiſzor bámúlva tiſztelem jámbor Eleinknek hamvait. Ezen fel-oſztás nem tsak a' régi, de a' mostani környül-állásokra is igen alkalmatos; az lévén áldott következése, hogy minden egy Vármegyében, az Orſzáglás' minden réſzeit, egy kevés ſzámú Magiſtrátus által-láthattya, minden hibát közelről tapogathat, és orvosolhat; — mivel emberekből áll, ezeknél pedig terméſzetes dolog a' hiba, olly fejének tette a' Törvény a' Tiſztviselők-

löknek a' Fő Ispányt, hogy ámbár ő is tsak Magiſtratuális Személy, de mivel különös rendes és ki-ſzabott kötelessége nintsen, a' mellynek elmúlaſztása végett másnak hibáit el-nézni kénteleníttetne; mindenekre vigyázhat, és ha kötelességét esméri, vigyáz is, hogy a' kormányozására bizattatott kitsiny tartományban mindenek a' magok rendén, és a' Törvény ſzerént follyanak.

Ezen törvényes ör-állásának leg főbb tárgya, a' köz-ſzabadság' ſzentül, és sérelem nélkülvaló fenn-tartása, melly abból áll, hogy a' Kir. Felség' jussait ſzintén úgy védelmezze a' Fő Ispány, mint a' Státusok' ſzabadságát, tudván, hogy mihelyt a' Királyi hatalom tsökken, oda van arany ſzabadságunk; ennek romlásával pedig fenékkel fordúl hám varrásra méltó Konſtitutziónk: Ezen kötelesség mutat a' másikra, melly áll az igazságnak ſzemély válogatás nélkül való helyes ki-ſzolgáltatásából, e' nélkül a' leg fényesebb Orſzáglásban is az embernek mindene tsak préda; élete pedig merő gyötrelem. Erre ritkán kell mélly tudomány, de a' ſzemély válogatást nem esmérő egyenes ſzív; annak, a' mit a' kis Biró jónak ítél, minden tartózkodás nélkülvaló ki-mondására elegendő erő, és el-tökéllett ſzándék, 's minden ajándéknak meg-vetése mindenkoron meg-kivántatik. Mezítelen az Igazság láthattya azt ki ki, a' ki látni akarja, és ha néha bé-hálózzák is a' gonoſzok, de ritka rajta a' háló el annyira, hogy ki ki láthattya, a' ki látni kiványa; a' ki pedig egyſzer barátſságot vetett ezen virtussal, azt ő soha sem hagygya el.

Igen nevezetes, igen kényes, és minden vigyázást kivánó réſze az Igazság' ki-ſzolgáltatásának az, melly a' gonoſz-tévők' bűntetése körül foglalatoskodik; ollyan réſze, a' mellyben még a' leg-pallérozottabb Nemzetek is tsak tapo-

pogatódznak; 's a' mellyen, amaz, ezen eſztendő ſzázadnak, és az emberi Nemzetnek díſzére éltt Nagy *Montesquieu* is tsak igen ſzáraz lábbal ment kereſztül. E' réſzben talám leg bátrabban lehet járni, ha a' ſzabott büntetés minden roſſzaknak félelmére, minden emberek' példájára, 's minden jámborok' örömére ſzolgál, és tsak azok büntetődnek, a' kik a' fenyitéket meg-érdemlik, ha a' bűnbe-esettek' ſzáma' kiſſebbítésére, a' henyélők, a' kóborlók, 's ezeknek pártfogói, és el-rejtői meg nem ſzenvedtetnek; ha a' büntetés az igen el-terjedett véteknek gátolására, a' Nemzeteknek különböző terméſzetihez intéztetik, és ha a' Magiſtrátus akkor is vigyáz, a' midőn a' köz Nép, Elől-járóiban helyheztetett bizodalmánál fogva aluſzik. "

Utóllyára, midőn a' Magiſtrátushoz ſzóllott, a' F. Isp., annak illy formán tette eleibe kötelességét

„ *Tekintetes Magiſtrátus!*
Kedves Tiſztviselő Társaim, 's Barátim!

Ha az én előttem itt Fő Ispányságot viseltt Mélt. Gróf *Battyáni Jánost* nem vólt vólna ſzerentsém ſzeméllyeſſen esmérnem, és ő Nagyságának fényes ſzületéséhez illő mértékletességét 's helyes itéletét nem esmértem vólna; meg-esmértette vólna velem a' titulállt Gróf Urat ezen jeles Férjfiakból öſzve ſzedett Magiſtrátus, mellynek válaſztatásában ő Nagyságáé vólt a' fő réſz. Örvendem, hogy az Iſteni Gondviselés ide rendelt engemet, holott minden, de főképpen ezen Tek. Magiſtrátus bíztat, hogy törekedésünk' áldott gyümöltsét fogjuk még mi is ſzedhetni. A' mi hivatalunk nemes, de munkával, és gyakorta kedvetlenséggel jár. Bennem, Felséges Urunk; a' Tek. Magiſtrátusban, ezen Vármegyének érdemes Rendjei vetették bizodalmokat; tőlünk vár a' nyögő megsértett Emberiség igazságot; a' mennyei boſſzúállás, a' gonoſz-tettek ellen itéletet; a' rebegő

gyer-

gyermek védelmet; az árva, vagyonjának, ſzeméllyének hüséges őrizetét; az adó-fizető, igaz el-oſztását terheinek; az útazó, kereskedő, bátorságot; a' föld a' maga miveltetését; az esméretlen ſzorgalmatosság, közinkbe való bé-hozatását: mind ezek pedig azt, a' mit tőlünk kivánnak, halaſztás nélkül kivánnyák. Sok a' munka, akar ſzámát nézzük, akar jutalmát; de sokat is tehet az ember, ha a' maga életét jóra alkalmaztattya; a' nemes Lélek pedig nem tsak nem kap a' jutalmon; de a' tiſztes ſzegénység' elviselésére is mindenkoron kéſz: kéſz tehát kitsin bérrel meg elégedni, főképpen akkor, mikor azt ſzegénység' kiméllésére tzélozó hazabéli ſzokás meg kivánnya. E' földön nem a' gazdagság, de tsupán a' jó erkölts teheti az embert bóldoggá: ezt, rajtunk kivül való dolgokban hijában keressük; 's tsak úgy leljük meg, ha a' belső Birónak bizonyság tétetik ſzerént fel vállaltt kötelességben el járunk. Iparkodjunk tehát őlzve vetett vállakkal a' köz jóra: erre, meg eggyező akarat, eggyet-értés, és egymás' meg-hivése kivántatik. É', a' Tek. Magiſtrátust hivom, az erántam való tökélletes bizodalomra; ennek tsalhatatlan jeléül kit kit eddig viseltt hivatalában meg-erőssítek, és másokban is hasonló mértékben fogok viſzontagolni. Tellyes örömömet abban lelem, ha akar általlyában mindnyájoknak, akar ſzemély ſzerént kinek kinek tőlem telhetőkben valaha ſzolgálatjára lehetek. A' Felséges Iſten pedig nyújtsa minden mi kivánságainkhoz, iparkodásunkhoz a' maga ſzent áldását; a' mit midőn ſzivemből kivánnék, magamat újjabban is a' Tekintetes Karoknak és Rendeknek, úgy a' Nemes Magiſtrátusnak kegyességébe, baráttságába, ſzeretetébe ajánlom."

A' Bé-iktatást fel-váltott nehány napokon köz-gyülést, 's itélő ſzéket tartott a' Főispány Úr, maga elölülése alatt. Meg-visgálta egyéb tar-

tárgyak között, a' Vármegye' Kints-házának állapotját is, mellyet *Urbánovits* Fő Adó-ſzedő Úrnak ſzorgalmatos vigyázása alatt a' leg-jobb rendben lelt.

Figyelmetességének fő tárgyává vette ő Nga mindjárt a' maga Fő Ispányságának kezdetével, ezen leg jobb, leg ſzebb, 's leg gazdagabb vidéknek, veſzedelmes nádallyaitól való meg ſzabadítását. A' tolvajok ezek, kik nem tsak ezen Vármegyének, hanem minden ſzomſzéd Megyéknek is igen sok károkat okoznak, és a' barom tartó Urakat 's Gazdákat már arra vitték, hogy a' ſzilaj ſzarvas marha és ló tartásról igen sokan le mondottak; többen pedig le mondani kéſzülnek: mellyből a' ſzármazik, hogy a' marha' árra ſzüntelen nevekedik; ezután pedig a' Közönség' nagy kárával nem is fog találtatni. Ezen roſſznak el távoztatására tehát azon rendeléseket, és projektumokat, mellyeket e' végett a' Ns Vármegye már ez előtt is tett, elő vétetvén maga elölülése alatt a' Fő Ispány Úr, azt igen jó jegyzésekkel meg bővítette, és rendbe ſzedte; 's ezen köz-jóra tzélozó munkáját mind ő Felségének, mind a' Fels. helytartó Tanátsnak fel-küldötte, kérvén, hogy az abba foglalt módokat helybehagyván ő Felsége, Ország-ſzertte meg-tartatni parantsollya.

* * *

Hazaſiái kötelesſségeket tellyesítenék valóban mind azok, a' kik már e' réſzben némelly jegyzéseket tettek, ha magok gondolatit, ezen köz-jóra törekedő Méltóságnak, vagy egyeneſſen magához, vagy mi általunk meg-küldenék. Mert bizonyos dolog az, hogy édes Magyar Hazánk, melly ez előtt nem tsak magát, hanem még a' ſzomſzéd Tartományokat is elgyözte jó marha hússal tartani: moſt e' réſzben nagy fogyatkozást ſzenved; és hanemha idejében eleje vétetik a' gonoſznak, méltán lehet nagyobb ſzükségtől félnünk.

Pest-

Pestről, Karátson-Havának (Decembernek) 11-dikén.

„A' napokban sárosok kezdtek lenni útztzáink, az essőzés miá; de mára virradóra keménnyen meg-fagyott. — Mivel ezen eſztendőben igen idején bé fogott a' tél, 's erre nézve korábban el kellett ſzedni a' Duna' álló hidját, mint máſſzor, melly az útazóknak, 's tereh-ſzállítóknak nagy hátra-maradásokra vagyon: ez okon meg parantsolta a' Fels. Helytartó Tanáts a' Hid-gondviselőjének, hogy addig is, míg a' környülállások meg fogják engedni, azon repülő hidnak, melly az itt reménylett Koronázásra kéſzült vólt, haſznа vételtődjék.

Nemes *Gömör Vármegye*, fel-küldötte ide azon öſzve-fórrott kettős Gyermek' testét, mellyet *Tornallyán* hozott világra (mint az Urak is jelentették vólt annak idejében) *Kováts István* nevezetű Lakos' Felesége, *Bortzi Borbála*. Ez eránt, parantsolatja érkezett a' Kir. Universitásnak, hogy azt ſzorgalmatoſſan meg-visgállya, 's egy tökélletes tudóſítást küldjön eránta a' F. K. Helytartó Tanátshoz. Ezen tudóſítást, közleni fogom az Urakkal. — A' meg-visgáltatás után, *Spiritusba* fog tétetni az említett Gyermek' teste, 's a' *Medika Fakultás*' gond-viselése alatt lévő Ritkaságok' kamarájában fog tartatni, 's mutogattatni.

Ama' ſzép igyekezetű néhai *Novák* Profeſſzor Úr' halálával üreſſen maradott tanító Széke a' *Terméſzet*', *Státus*', és *Nemzetek*' *Törvénnyének* (*Juris Naturae*, *Publici*, *et Gentium*) mind úgy állott vólt ez ideig — a' *Kaſſai* Kir. Akademiában; hanem moſt újra bé-ültettetett, ő Felsége kegyelmes rendeléséből, Ns *Vuchetich Mátyás* Úr által. Ezen érdemes Úr, egy Határnok (Szélbéli) *Horvát* Kapitány Urnak a' Fia. Igen ſzép tudományú, okosan gondolkodó, 's különös jó erköltsű ifjú Ember, a' ki a' Magyar nyelvet is tökélle-

te-

tesen tudja; az idegen és tudós nyelvekben is igen járatos.

Ama' nagy tudományú és érdemü igaz Hazafi Fötisz. *Horváth János* Profeſſzor Úr, még mái napig is itt tanítja, különös elö-menetellel a' *Terméſzetröl való tudományt (Physikát)*: és még az Urak' Irásán kivül, másunnan nem tudjuk, ha vallyon T. *Domin* Úr fogja e' fel-váltani ezen kegyes öreg Urat a' tanításban."

Budáról, Decembernek 6-dikán.

„Az ide-való Teátromi Társaságnak több jeles Tagjai között, különös betsületre 's ſzeretetre tette magát már eddig is méltóvá, mind a' jádzáshoz meg-kivántató ſzép tehetségei, mind jó erköltsü példás élete által *Schwartz György* Úr Feleségestöl eggyütt; moſt pedig még nagyobb mértékben tette magát érdemessé, egy derekas Játék-darabnak kéſzítése által, mellynek következendö nevet adott: *Ulrike, unglücklich durch Liebe und Konvenienz (A' ſzeretet, 's illendöség által ſzerentsétlenné lett Ulrika)*. Az aſſzonyi békességes türésnek, 's a' fiúi kötelességek' tellyesítésének nemes példái adatnak elö ezen Darabban. Nagy meg-elégedéssel, 's örömmel fogadta ezt Novem. utólsó, 's e' most folyó hónapnak elsö napjain, az egéſz Ns Publikum; 's még Metzénássa is találkozott. Azt kérdik az Urak: Kitsoda? Egy Gomb-kötö Mester ember; ki mivel el titkolta a' maga nevét: én sem akarom az ö nemes örömét, melly a' titkon munkálkodó erköltsi tökélletességböl ſzármazik, meg-háborítani. A' Levélnek, mellyben küldötte az ajándékot, ez az értelme:

Uram!

„*A' Teátromi Jádzókat sokan nem betsülik, mert azoknak érdemeket által nem látják, 's a' nézö helyre mellékes ſzándékból, vagy leg fellyebb tréfás mútlattság kedvéért járnak; holott a' jól-*

ké-

kéfzültt Játék-darabok a' jó intézetü emberi termeſzetnek igaz rajzolattyai leven, a' meg nem romlott Iffjúságot további tökéllet végre gerjeſztik; a' meg-romlottat pedig a' roſſz útról viſſza térítik; a' jó magzatokat neveltt Szülék' jz meikből örömkönyhúllatásokat ſajtolnak ki; a' viſſzás képzelödésü ſzüléket pedig jó gondolatokra bírják; hajznos és épületes letzkéket adnak végre minden-rendü, nemü, és idejü Embernek. Az Úrnak munkája, tekintetet érdemel. Ulrika, *egy jeles példázat, 's méltó a' Szerzője jutalomra. Ha nagyobb — — volnék — — — —. Vegye jó néven* ezt *az Úr, egy jól gondolkozó Polgártól.*"

Auſtriai Belgyiom.

Azzal az örvendetes hírrel vagynak tele a' külsö Orſzági Újságok, hogy a' *Brabantziai* Rendek tsak ugyan meg-adák magokat nagy sokára. Minekelötte még viſſza vitettek volna azon négy Deputátussaik (kikröl ſzóllottunk volt már ez elött) a' polgári tömlötzből, a' magok házi árestomokba: egy Jelentést botsátottak Novembernek vége felé Vasárnap nap a' Fö Tanáts' Fiskálisi-Hivataljához, mellyben a' Fö Tanátsnak törvényes vóltát meg esmérték. Még az nap öſzvegyült a' Fö Tanáts estvéli 7 órakor, 's azt végezte: hogy mivel a' Fö Tanáts ellen tett proteſtátziójokat tsak magok törlötték ki a' Rendek a' Jegyzö-Könyvekből; nem pedig a' Fiskus' Embere: tehát az említett proteſtátzió újjolag irattaſſon le maga valóságában, a' Jegyzö-Könyvbe iktattaſſon bé, 's úgy töröltessék ki a' Fiskus' Ki rendelttje által; a' négy Deputátusok, más nap estvéig maradjanak házi árestomban, a' Fö Tanáts' sententziája végre-hajtásának (exekutziójának) helyén. — Mind az el múlatott, mind a' folyó eſztendö-béli segíttség-pénznek (*subsi-*

dium-

diumnak) *) ki-fizetésébe meg-eggyezett a' két első Rend. A' T. Papság leg-többet fog fizetni, az el-múlatott adónak ki-pótolására.

Frantzia Országa.

Minthogy mód nélkül ki fogyott ezen Országból a' tsengő arany, ezüst, és réz pénz: tehát el múlhatatlanúl szükségesnek ítélte a' tsengő és papiros pénzekre ügyelő Deputátzió, hogy újra 300 millió, öt Livrás papiros pénzt készíttessen: melly summával, 1600 millióra fog oszlán a' papiros pénzek summája nevekedni. — Jó tsomó papiros!

Novembernek 25-dikén érkezett vissza *Párisba* azon Kirir, a' kit Nov. 12-dikén küldött volt el a' Király *Koblentzbe* a' maga Öttseihez. Nagyon rossz kedvét mutatta a' Király az Öttsei' válaszának vételével. Hibásnak 's törvénytelennek kiáltják ezen válaszokban a' *Frantzia* Hertzegek a' Konstitutiót; 's nagy tiszteletlel ugyan; de azonban nyilván meg mondják a' Királynak, hogy ő tsak *Birtokossa*, nem *Tulajdonossa* az Országnak: mellyre nézve tartozik abban az állapotban adni azt által, az utánna következendő Királlyoknak, a' minémüben vette volt azt által a' maga Eleitől: és ugyan ezért nem tagadhatják ők, hogy ők tellyes meg határozállal, vagynak mind azoknak el követésére, mellyek által erős fundamentomra állíthatják vissza a' Trónust.

Elegyes Történetek.

Az *Orosz* Tsászárnét kérte meg a' *Trevirt (Trieri)* Ersek, hogy lenne nékie segítségül *Frantzia*

*) *Így nevezteték az a' pénz, mellyet fizetnek az Austriai Belgyiomiak a' Fejedelemnek. — Alásutt az illyen pénzt portziónak hívják.*

Frantzia Orſzág ellen, melly meg-sértette az ő örökös jussait: 's hozzá ragaſztotta kéréséhez, hogy minden más Hertzegek is, kik hasonló hajóban eveznek ő vele, az ő példáját fognák követni, 's a' *Pétersburgi* Trónushoz folyamodnának segedelemért. — Ezen kérést, nyomban követte *Oroſz* Követ B. *Aſſeburgnak*, *Regensburgban* a' *Német Birodalmi* Gyülésnél lett meg-jelenése. — De mitsoda fundamentomon lehetne Pártfogója az *Oroſz* Tsáſzárné, a' *Treviri* Hertzegnek? — Azon: mert a' *Teſcheni* Békesség-kötést garantirozta (jót állott értte) az *Oroſz* Tsáſzárné; a' *Teſcheni* Békesség-kötésben pedig benne foglaltatik a' *Veſtfáliai* Békesség-kötés is. És így —

A' Vallás, leg-hathatósabb eſzköz vólt eleitől fogva mindenütt, melly által mindenre reá lehetett venni a' Népeket. — Midőn a' közelébb múltt Török háborúban, ſzintén semmire sem mehetett vólna már a' *Diván*, a' ſzükséges hadi kéſzületeknek bé-ſzerzésében, 's a' Seregnek meg kivántató ſzámra való nevelésében: Vallásért való hadnak hirdettetett ki, a' velünk (hitetlenekkel) való hadakozás. — Hasonlót irnak moſt *Brüſſzelből*, a' *Frantzia* Hertzegekről is. Azt kötötte t. i. az *Artéſiai Gróf*, *Marki Laqueuille'* ſzivére, hogy tétetné az *Auſtriai Belgyiomban* tartózkodó *Frantziák* által közönségessé mindenütt egéſz *Frantzia Orſzágban*, hogy a' *Frantzia* Nemesség már ezentúl nem a' maga jussaiért; hanem a' Vallásért leſſz kéſz hartzolni: erre való nézve, serkentse az ő Hertzegségek' Követőit, mind a' kik *Frantzia Orſzágon* kivül, mind pedig a' kik benn az Orſzágban vagynak, hogy a' Vallásbéli gyakorlások' ſzámát ſzaporíttsák, ſzorgalmatosan járják a' Szentegyházakat, gyakran gyónjanak, 's éllyenek az Úri ſzent Vatsorával, 's a' Nemesek menjenek kiváltképpen mind ezekben elől jó példával.

A'

A' *Svéd* Udvarnál vólt *Frantzia* Tiſztartó *Gauſſin* Úr, viſſza-hivó Levelet kapott *Párisból*, 's Novembernek 21-dikén oda is hagyta *Stokholm* Városát.

Az *Oroſzok* és *Svédek* között fel-állott új frigynek tartóssága, nyóltz eſztendőkre határoztatott meg még moſt előre; de sokan azt jövendölik, hogy ez, idő vártatva Házassági-kötél által fogna meg-erőssíttetni. A' frigy-kötésben jelen vólt négy tellyes hatalmú *Svéd* Miniſterek, gazdagon meg-ajándékoztattak az *Oroſz* Tsáſzárnétól. Mindenik kapott t. i. egy drága pixist, és 3 ezer aranyat. *Hakanſon* Úr pixist, és két ezer aranyat; a' Titoknok ezer aranyat, és pixist. — *Oroſz* Generál *Pahlen* ellenben, a' ki a' Tsáſzárné' réſzéről dolgozott a' frigy-kötésben, a' *Svéd* Királynak briliántokba foglalt képét kapta magától a' Királytól ajándékba; a' Királynétól pedig eggy igen drága gyürüt.

Tartván tőle a' *Pruſſziai* Király, hogy roſſz következésekre ne ſzolgáltaſſanak alkalmatosságot azon külömbkülömbféle öſzve gyülekezések, mellyek *Klub*, *Reſource*, *Krämchen*, 's más több efféle nevezetek alatt ſzoktak tartatni *Berlinben*; parantsolatot adott ki, hogy az említett öſzve-gyülekezések, sőt még, a' mennyire lehet, a' Tagok is laistromba veteſſenek; hadd láthaſſa ezen laistromot maga ő Felsége.

Párisból kerültt hir, hogy a' Király frigyet akar kötni az *Angliai* Királlyal, a' moſtani Konſtitutziónak fenn-tartására nézve.

A' *Berlini* Politikusok, hova-tovább megmaradnak azon állításokban, hogy a' *Pruſſziai* Király tellyességgel nem fogja magát elegyíteni a' *Frantzia* dolgokba.

Azt

Azt írja a' *Londoni* Udvari Újság, hogy az oda való tzúkros magazinomok mind teli vagynak; de a' tzúkor-kereskedők öfzve-esküdtek, hogy a' tzúkor' árrát 52 *procentóval* fellyebb-vigyék. — A' pamut, 20 procentó ment fellyebb. Így van ez a' selyemre, 's más portékákra nézve is.

Major Gróf *Pálffy Leopold* ő Nsága, ki-lépett a' Nemes Magyar Testőrző Seregnél viseltt fényes Tifztségéből.

Tudományi Dolgok.

Peſten következendő tzímü Magyar Munkák jöttek közelébb világ eleibe:

Virág Szó-tár, mellyet öfze-fzedett, és a' betük' rendi fzerént el-ofztott Eſztergomi Noſzko Aloysius 's a' t. Peſten nyomtattatott Trattner' betüivel. 8. rét. 324 lap.

A' Trenk' mérő Serpenyöjének öfzve-törése, az az: Felelet azokra a' hazug vádakra, mellyekkel Trenk a' Papságot az egéſz Világ előtt igen méltatlanúl terhelte. Peſten nyomtattatott 1791. *eſzt.* 8-ad rét. 61 lap.

*** *** ***

(*Ismail* Vára' meg-vételéről való Anekdotáti így nem különben a' Ts. 's K. Felség' fzoros Igazságának eggy igen fzembe-tünő, 's hathatósan tanító példáját; egy Politzájnak gyilkosságát; 's az Udv. Teátrom' Direktziójának környülállásos előadását; a' Magyar Ns Testőrző Sereget, 's *Fr. Orſzág*' állapotját tárgyazó némelly nevezetes jelentésekkel eggyütt, kénteleníttettünk, a' helynek fzük vólta miatt el-halaſztani).

Küldjük a' *p p* árkust, az Orfzág Gyülése' Hifloriájához tartozó Aktákból.

Költ *Rátsban*, Decembernek 16-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Bétsi.

Nagy fényességgel ment itt végbe tegnap, az Úr Napi Oltár-Járásnak (Proceſſio) ſzent tzeremoniája. *Ferentz* és *József* Főhertzegek is megditsőítették jelenlétekkel. *Antal*, és *János* kiſſebb Főhertzegek, a' lovagló oskolának eggy ablakából ſzemlélték. — Ma van emlitett *János* Főhertzegnek neve napja, mellyet mind ma, mind a' jövő héten-is ſokféle múlattságok között fognak innepleni Laxenburgban, ha tsak azon örvendezéseket ő Felségeknek, a' *Ferentz* Főhertzeg első házasságabéli kis Leánykájának halála meg nem találja gátolni, a' kinek moſt akar jöni a' foga, 's igen nagy kinokat ſzenved miá nehány napoktól fogva. *(Midőn ſzinte prés alá ment munkánk: akkor értettük, hogy ma reggel 4 ór. meg hólt.)*

A' *Bétsi* udvari Újság ſzerént, olly magok kinyilatkoztatása mellett hagyták oda Miniſſereink *Sziſztóvot*, hogy az ott lévő több Miniſterek el ne oſzollyanak azért; és hogy ők is viſſza fognak menni, mihelyest reménységek lehet, hogy viſſza tértekkel ſzerentséſſen végre hajthatják a' Békeſség kötés' munkáját.

Holnap fog innen le indúlni az *Erdélyi* Kántzellária' Elölülője Gr. *Teleky Sámuel* ő Kegy. ge Ns *Bihar* Vármegyébe, hogy ott a' Főiſpányi Méltóságba, ſzokott tzeremoniával bé-iktattaſſon.

B. *Devins* Haditármester Urat, ſiettséggel le küldötték ugyan némelly Újságok *Horvát Orſzágba*; de még azért *Bétsben* múlat.

Magyar Orſzág.

Kaſſáról, Juniusnak 16 dikán.

„Juniusnak 8-dika vala az a' Ts *Abaújvármegyére*, sőt anyai Nyelvünknek ſzerentsés gyarapodását tekintvén, egéſz Hazánkra nézve emlékezetes Nap, a' mellyen ezen nevezetes Vármegye' Rendjei, Méltóságos Fő Ispánnyoknak Báró

Orczy László ő Excel. jának elölülése alatt, végtére meg határozták, hogy a' jövő Januáriustól fogva, a' Jegyző-Könyv, és azok a' Levelezések, a' mellyek a' Fels. Helytartó Kir. Tanátshoz nem intéztetnek, ezentúl Magyar Nyelven folytattassanak.

Tiſztelendő *Dudási Antal* Úr, Minorita Szerzetbéli áldozó Pap, *Kaſſán* az el múltt hónapnak közepe tájján nyitotta meg azon Oskoláját, a' mellyben a' Magyar Nyelvet, rendes fizetés vagy tanítói bér' kivánása nélkül, mindennek fogja tanítani, a' ki letzkéin meg jelen. A' nemes ſzivü Tanító' példás hazafiúsága, hasonló iparkodásra gyúlaſztotta Tanítványait. Még egy letzkéjén sem jelentek meg kevesebben negyven Halgatóknál.

Egy *Kaſſai* Szabó Mesterembernek fiatal Felesége, egynehány izben nem érezvén semmi olylyas baját, a' millyennel a' házi Iſtenkéket ellopó *Rákhel* mentegette magát a' fel kelés elől-elöſſzör meg vakúlt; azután meg siketült; továbbá meg némúlt; és, meg vakúlása után két hónappal, Férjének ſzerentsejére, meg is hólt."

Gömör-Vármegyéből, Jun. 7-dikén.

„Igen ſzépek a' vetések egéſz Vármegyénkben. Három hét múlva aratni is fogunk. Nagyon le ſzállott a' gabonának az árra: mert látván az Uraságok is a' ſzép áldást mindenfelé, tsoportoſſan küldik bé a' *Rosnyói* piatzra gabonájokat, mellyet eddig mind tsak drágaság' idejére tartogattak, 's adják a' mint adhatják. — Bizonyos Uraságtól 9 márjáson kérték vólt egy hónappal ez előtt az árpája' kiláját, 's mind is el vitték vólna úgy tőle; de meg tartotta az alatt a' reménység alatt, hogy rövid időn többet fog érette kapni. Már most 5 márjáson is örömest

mest ſzolgálna, egy kilával akarkinek; de úgy sem akarják venni: pedig ha öt öt márjáson adhatná is moſtan átallyában a' nálla rakásban lévő árpa' kiláját: még is 16 ezer forintot veſztene rajta ahoz képest, hogy 4 hetekkel ez előtt oda nem adta 9 márjáson."

Erdély Orſzág.

Kolosvárról, Szent Iván Havának 9-dikén. „Új *Magyar Fenomennel (Tüneménnyel)* kedveskedek az Uraknak. Küldök t. i. eggy *Éneki Szerzeményt*, *melly musikához vagyon alkalmaztatva.* A' Verseknek T. *Bolla Márton* Úr a' Szerzőjök; musikára vevőjök pedig T. *Schreier János* Ur. Ezen meg nevezett két tudós Férjfiak, mind ketten a' *Szelíd Oskolák'* Szerzetének, (a' TT. *Piáriſták'* Rendjének) érdemes Tagjai. Származásokat Ns *Magyar Orſzágból* vették; az elsö ugyan *Somogy Vármegyéből;* a' másik pedig *Modor* Városából. Az elsö, a' *Történeteknek;* a' másik pedig a' *Böltselkedésnek* közönséges Tanítója itten az Akademiában. — Kéſzíttetett az emlitett Éneki Szerzemény, Fő Kormányozó ő Kegyelmessége' tiſztyeletére, 's el is énekeltetett az ő Kegyelmessége' Házánál, Pünk. Hav. elsöjén, midőn t. i. ezer örömök köztt inneplenénk ezen jó Méltóság' Neve napjának nyoltzadikát (oktáva). A' musika, minthogy feles ſzámmal vóltak a' Musikusok, örvendeztető módon ment véghez. — Hát mit ſzóllyak a' kellemetes Éneklőkről, úgymint: M. Gr. *Bánffi Anna Mária*, M. B. *Bornemiſza Joſepha Juliánna* Kisaſſzonyokról? Ha én olly ſzépen akarnám ezen kellemetes Alakoknak érdemét énekelni, mint a' millyen gyönyörüen el énekelték ők a' magok Dallyokat: bírnom kellene úgy egy kedves *Bolla Mártonnak* mélységes eſzével. De ezeken bámúlván, nem feſejtem el a' musikát ſzerzett, 's a' meg nevezett Kisaſſzonyokkal egy-

együtt énekeltt T. *Schreier János* Urat is *), kinek mind más, mind különöſſen a' musikabéli nagy tudományát, kéntelen maga az irigység is meg vallani. Bár ne ſzóllyak az Ének' Szerzőjének T. *Bolla Márton* Úrnak érdeméről — ha ki ezen Eneki Szerzeményt olvasándja: tudományi örömét a' bámúlásig fogja abban találni."

Kivántuk ezen gyönyörü Eneki Szerzeményt maga egéſz valóságában munkánkba bé iktatni úgy, a' mint ki adatott nyomtatásban *Kolosvárat.*

Eneki Szerzemény, melly musikához alkalmaztatva, Méltóságos Gróf Lofontzi Bánffy György Ő Kegyelmeſſégének, Erdélyi Nagy Fejedelemség Fő Igazgatójának tiſzteletére. Az Orſzág Gyülésének alkalmatoſſágával ki adatott. Kolosvárat 1791. eſztendőben.

I.

Kar. (Chorus.)

Ez Orſzágos Örvendést
Szülte a' köz-ſzeretet,
Melly nem ſzenved enyéſzést,
Mert ſzívekben vert helyet.
Az apró vígaſſágok,
És titkos kis örömök
Nem állandó zálagok,
El tünő ſzokevények.
Ma sok ezernyi ſzívek
Eggy örömben olvadnak;
Ma sok ezernyi ſzemek'
Öröm gyöngyei húllnak.

II.

*) *Ezen tudós Úr a' Szerzője, azon Magyar Ének' musikájának is, melly így kezdődik: „Meg ölelt a' nyugodalom, 's kebelében ápolgat" 's a' t. — Ezt, Munkánk' 2dik Szakaſſztra küldöttük volt.*

II.

A' Böltseſſég' Éneke.

Beſzéllő Dal. (Recitativo.)

Mi gyönyörü jelenés? mi vidám látás ez?
— A' mélységes tiſztelet, és az égő ſzeretet
Egy nagy Lélek előtt kezet fognak, és néki
meg hajolva áldoznak.

Ének. (Aria.)

Nemzeti nagy fényességgel,
Fő méltóságú nevekkel
A' tiſztelet együtt jár:
De az égő ſzeretetnek,
Szívben repeső örömnek
Gerjedelme többet vár.
Ez a' leg felségesb jókat,
Erkölts, és érdem halmokat
Tekinti, és követi.
Itt az igaz tiſztelettel
Szövetkezik, 's bő mértékkel
Indúlatit ki önti.

III.

A' Tiſztelet', és a' Szeretet' éneke.

Beſzéllő Dal. (Recitativo.)

Tiſztelet.

Távozz tsalárd Hizelkedés!

Szeretet.

Távozz! iſzonyodom tőled!

Tiſztelet.

Esmérem ſzínlett képedet, görbén pillántó ſzemedet.

Szeretet.

Nyájas ajakiddal tornyozod a' ditséretet: de elméd férges, beſzéded tekervényes.

Tiſztelet.

Távozz! — Nem látod, hogy itt a' tiſzta Igazság egyenes ſzemekkel reád nyilat ereget?

Ket-

Kettős Dal. (Duetto.)

Széles elme, és mélly ſzív
Köz jóra törekedik,
'S arra mint a' fel vontt ív,
Szüntelen erölködik.
Nem vágyik pompás hírre,
Melly ma hangzik, 's meg némúl,
Sem tulajdon nyertére,
Ez alatsony, 's meg tsonkúl.
A' Böltsnek a' Ditsösség
Úgy is sokkal tartozik,
'S mindenféle fényesség
Örök névvel adózik.
A' ſzédítö ditséret
Nép' ajakira fel ül,
'S mint a' tsalárd igéret
Üreſſen hágy, el repül.
Népek' bóldogságára,
Néz azért az okosság,
Mellynek le rontására,
Erötlen minden óság.

IV.

Klió' éneke.

Beſzéllö Dal. (Recitativo.)

Itt ennek a' kies hegynek tetején, ezen a' hallha-
tatlanságnak friss erdején
élö borostyánból
Annak — kit moſt tiſztelek, örökké
zöldellö koſzorút kélzítek.

Ének. (Aria.)

Ti tündöklö tsillagok' fénnyei,
Kék Egeknek ragyogó ſzemei
Jól esméritek,
Vígan nézitek,
Azt a' kegyes Böltset,
Nagy tanátsú Lelket,

A'

A' kihez vágynak
E' Koſzorúnak
Illő levelei.
A' Tanúlmányoknak,
'S Tudomány Karoknak
Minden Rendjei,
Tiſztes Díſzei
Néki udvarolnak:
Még is a' ſzelídség,
Édesded kegyesség'
Gyenge seregei,
Titkos vitézei
Artzáján ört állanak.
Onnan le repülvén,
Ezer elmét győzvén,
Néki ſzívet hordanak.

V.

A' Böltsesség', Hazai Hüség', és Udvari Hüség' Éneke.

Beſzéllő Dal. (Recitativo.)

Böltsesség.

Kik ezek? a' kik méltóságos lépésekkel felém
közelgetnek? — Felséges két Abrázat!
Mind kettő hatalmat, 's buzgóságot mutat.
Ez az az egy pár Hüség,
Kikhez támaſzkodik
A' Királyok' fényessége,
És Nemzetek' erössége.
Ezek egy testvérek;
Még is vetélkednek:
De az ő vetélkedések
Tiſzta ſzeretetbe mártott hív ki fejezések.
Akarom hallani, miről beſzélgetnek.

Hár-

Hármas Dal. (Terzetto.)

Hazai Hüség.

Bíboros vállaid',
És arany-lántzaid'
Szemre fzökö sugári,
Szikrázó gyémántok',
Villogó boglárok',
És gyöngyöknek fürtyei
Nagy méltóságodat,
Felséges vóltodat
Jelentik: ezt tifztelem;
Ám de mind ezeknek
Kitöl vagyon fénnyek
Méréfzlem e' kérdeni?

Udvari Hüség.

Számtalan sok kezek',
Villámló fegyverek'
Mozgó tehettségei,
Kintsel terhes hegyek',
Mivelt termö földek'
Láttatós értékei
Hatalmas vóltodat,
Tehetös karodat
Jelentik: ezt betsülöm.
Ám de mind ezeknek
Kitöl van erejek,
Tettzik e' meg vallani?

Böltsesség.

Gyönyörü Alakok! a' ti ígéitek
Mind annyi fzép arany lánz fzemek,
Mellyek a' bóldogság' kötelivé válnak,
De úgy, ha egybe foglaltatnak.

H. Hüség. Hazafiúságon épül a' Bóldogság.

Bölts. Ah nem!

Udv. Hüs. Udvari hüségen épül a' Bóldogság.

Bölts. Ah nem!

Haz. Hüs. Ki a' jó Hazafi?

Böl. A' ki jó Udvari.

Udv.

Udv. Hüs. Ki a' jó Udvari?
Böl. A' ki jó Hazafi.
E' kettö oſzthatatlan:
Mert a' Haza a' Királlyal,
És a' Király a' Hazával
Egy társasági Egéſz,
Ha meg oſztod, el enyéſz.
Hazai, és Udvari Hüség.
Oh Böltsességnek
Tiſzta itéletei!
Mi egy Hüségnek
Kettöztetett képei
Ime egybe forradunk.
Haz. Udv. Hüség, és Böltsesség.
Így a' jó Hazafi
Léſzen jó Udvari,
Így a' jó Udvari
Léſzen jó Hazafi:
Mindnyájan bóldogúlunk.

VI.

A' Tiſztelet' éneke.
Beſzéllö Dal. (Recitativo.)
A' Nagy-Lelküségnek mi a' tulajdona?
Oh drága tulajdonság!
Önnön maga nagyságára nem bámúl.
Másokhoz le botsátkozik,
Fénnyét meg oſztja,
Erejét abban fáraſztja,
Hogy sokakat bóldogíttson.
Ének. (Aria.)
Kit a' Király' kegyessége,
'S az Orſzágnak ſzívessége
Meg ölel, és magaſztal;
Öröm tsendes mezejére,
'S a' ditsösség tetejére
Ért keselyü ſzárnyakkal.

Még

Még is a' terh viselésnek,
'S a' köz jó' eſzközlésének
Ím' magát fel áldozza!
Nem de a' Felség' kegyelmét,
Nyertt örömét, ditsösségét
Hazájára halmozza?

VII.

Kar. (Chorus.)

A' kedvezö Égnek
Sürü áldásai,
Bóldog Eſztendökнek
Tenyéſzö javai
Felettünk lebegnek.
A' nap-enyéſzeti
Szellökkel érkezvén
Gállyánk' vitorlái
Öblét környül vévén,
Reánk ereſzkednek.
Oh itt maradjanak!
De itt is maradnak.
Az Ég akarja.
Mert Nemzetink' Fénnye,
És erös Reménnye
A' Kormányt tartja.

Nagy Mélt. Gr. *Bánffi György* Urnak Fö Kormányozói Hivatalába lett bé iktattatásáról tettünk vólt már a' minap egy ſzóval emlékezetet; következendö bövebb Tudósitást vettünk moſt arról, eggy igen érdemes Hazafitól:

„Szent György' Havának 16-dik napja vala az a' kettös örömnek napja, mellyen Hazánk a' jó Királyi Bíztos' Nevét tiſztelte, 's jó Igazgatójának Igazgatói Hivatalába való törvényes béiktatását ſzentelte; mellynél nagyobbat, sem pompásobbat nem látott még *Erdélyben* ez az emberi Nyom. A' mi magát leg elsöben is rendbe lát-

láttatott fzedni, 's az Innep' ditsö vóltához alkalmaztatni, a' borongó idö vólt, melly egéfz nap és éjjel magát az essötöl meg tartóztatta. A' piatz, az úttzák két felöl, és körös környül zöld ágakkal ékeskedtek; ezeknek sorjába állottak az itt lévö lovas és gyalog Katonaságnak Seregei fegyverben, és a' Ns Vármegyékböl, az idö rövidségéhez képest meg jelenhetett Nemesi Seregek. Hijjába jelentette jó Gubernátorunk elöre a' Ts Rendeknek, hogy ez, nem elsö bé-iktattatása lévén, semmi ollyas pompát nem kivánna tétetni. Lehetetlen vólt e' réfzben engedelmességet nyerni ö Kegyelmességének, a' Ts Rendektöl, a' ki mondhatatlan nagy fzeretet, és tifztelet, mellyel ki fogás nélkül viseltetik az egéfz Haza ezen Méltóságnak fzeméllyéhez, olly lángban vólt, mellyet nem tsak meg óltani, de tsillapitani sem lehetett. Az érdemlett tifzteletnek, és fiúi fzeretetnek ki jelentése vólt kérdésben; ennek kútfejei erölfebben buzogtak, mintsem bé lehetett vólna öket petsételni, vagy meg fojtani. Kéttség kivül ezen napnak leg nagyobb pompája, a' közönséges fzeretetnek ki jelentésében is állott. E' vezérlette bé *A. Fejér*, *Kükullö*, *Torda*, *Kolos*, 's *B. Szolnok Vármegyékböl*, és *Aranyos Székböl* a' fzebb fzebb Ifjúságot, mellynek fzáma leg alább is 250re rá ment. — Mind magok Vármegyéjek' formaruhájokban, jó lovakon, tsákósan, tollasan, fényes kéfzületekkel. Magok viseletek a' rendek tartásában, 's a' vezéri fzóra való mozdúlásban és fordúlásban, tsak nem mint a' rendes katona seregbélieké; a' rendeken kivül pedig mint fzületett, és jól neveltt Nemesseké. Midön jó Igazgatónknak az érdemlett, és tartozó tifzteletet tették: magoknak, és fzületéseknek, nem különben vitéz Vezérjeknek egéfz betsületet fzerzettek. Ez az érdemes Vezér, Báró *Vefelényi Miklós* Úr vólt; a' ki, nem kevesebb betsületére

fzol-

ſzolgált nemes Seregetskéjének; mint ez, ollyan ſzorgalmatos és jó tanúlt Vezérjének. Ezen Seregetskének tsoportjait ékesítették az itten helyben lévő iffjú és régi tanúlt Hérosok is, kik a' Nemesek' rendjeibe elegyedvén, annak díſzére is, segittségére is váltanak.

Kolosvár sem utólsó réſzét tette ezen nap' pompájának. Népei, réſz ſzerént lovon, réſz ſzerént gyalog fegyverben ki állván, tiſztteſſéget tettenek. Egy Lovas, tetétől fogva talpig, lovastól eggyütt fegyverbe öltöztetve, és két gyalog Vitéz hasonlóképpen egéſſzen vasban, paiosan, és fegyveresen, a' Lovasság előtt állott; melly látás mindeneknek ſzemeit magára vonta. Mind ezek a' Seregek, ſzép rendel a' piatzot, és az útat, a' Kir. Kommiſſzárius' ſzállásától fogva az Orſzág' Házáig soronként két felől bé töltötték. Menet és jövet, a' Királyi Biztost, és Gubernátort, a' Nemesi Sereg' válaſztott tsoportjai kiſérték.

Az Orſzág' Háza, tsak nem újj, és igen jól el rendeltt formát vett e' jeles alkalmaſſággal. A' közepén ſzép tágas úttza nyittatott; különös díſze pedig állott egy jó móddal kéſzült Gálleriában, mellyből a' fő fő Aſſzonyságok nézték a' pompát nagy örömmel. Az öltözetben való tsinosságot, és pompát, mellyel mind a' két Nem meg tiſztelte az Innepet, úgy ítélem, nem is ſzükség emlitenem.

A' Gyülésben leg előbb a' Felséges Helybenhagyás olvastatott fel; ezt követte a' Kir. Biztosnak fontos deák Beſzéde; ezután az Innep' Heroſſa tette le a' hitet, 's azt egy ſzép deák Beſzéddel zárta bé; melly alatt a' *vivát* és *éllyen* kiáltásoknak, az Orſzág-Háza' udvarán egybetsoportozott trombitáknak, és a' temető oldalába ſzegzett ágyúknak hangjai hallattak. Végre, Itélő Mester *Cserei* Úr, eggy igen ſzép és hatha-

tós

tós Beſzéddel jelentette az Orſzág' Rendjeinek örömöket, és tellyes meg nyugvásokat. Ezután a' Kir. Bíztos ő Kegyelmeſſége ki menvén, és haza kisértetvén, Méltós. Gubernátor Úr ő Kegyelmeſſége tartott egy ſzép Magyar Beſzédet a' Rendekhez; mellyre a' Státusok' Elölülője hasonlóval felelt *). — Igy végződött a' Gyülés. — Következett a' Kir. Bíztos Urnál a' nagy ebéd; estve a' ſzép világosítás, mellyben a' ſzép mondások, és *Bánffi* tzimerek láttzottanak; és azután a' népes ſzép Bál virradtig. — Ennek az egéſz napnak örömét, semmi kedvetlenség, 's illetlenség, meg nem zavarta; — ne is zavarja soha!!!"

Ezen nagy Napnak Hérossát, gyönyörü versekkel tiſztelték a' többek között Tek. *Aranka György*, Tiſz. *Gyöngyösi*, és T. *Kádár János* Urak. A' két utóbb emlitett Urak' munkájoknak tsak tzimjeket tehetjük bé munkánkba; hanem Tek. *Aranka* Urnak Verseit, minthogy azok kevés rendekből állanak, 's nem is jöttek kiülönöſſen nyomtatásban, ímé közöllyük:

Hazánk', és Nemzetünk' nagy Díſze! *Tégedet*
De nem — eredeti tzimeres képedet

Iffjú

---

*) *Az itt említett Magyar, és Deák Beſzédek következendö tzim alatt jöttek világ eleibe:*

Méltóságos Gróf Loſontzi Bánffy György *Úr Excellentziája, Nemes Erdély Orſzágban Kir. Fö Kormányozói Hivatalába lett bé-iktattatásának jeles Innepén, a' Nemes Orſzág' Rendjei előtt tartott hivatalbéli Beſzédek. 1791-dik eſztendöben, Pünkösd Hav. 16-dik napján. Kolosvárátt Hochmeiſter Márton betüivel 1791. eſztend.* 8 ad rétb. két árkus.

— Iffjú Unokánknak, mellynek látására
Irigy könyve follyon pejhés ajakára —
Akarám eleven ſzinekkel feſteni,
's gyenge vonásimat meg lelkesíteni.
De ſzándékom' látván a' Vers' bölts Istene,
Szent helyéből hamar tsak mellém reppene,
Mit akarſz, úgy monda, te vakmerö elme?
Ally meg! a' ſzép Képnek leſſz töled sérelme.
Nagy Sándort, tudod, tsak *Apelles* feſtette,
Egy más ſzegány etset mert kiſſebbíthette.
Te a' Versſzerzök közt millyen utólsó vagy,
A' Kormányozók közt *Bánffy György* ollyan Nagy.
Perikles, *Kátó*, *Pitt*, régi 's új Hérosok,
Szilágyi, és *Gétzi*, kik vélek párosok,
El kezdvén *Hunyadinn*, le *Haller Jánosig*,
's Hazájáért sebet vett *Kemény Lájzlóig*,
Kiknek ditsösséges Nevek esméretes,
's Hazájok' Fijai között tiſzteletes,
Nagy Emberek vóltak magok idejekben;
's Illyen *Bánffy György* is az ö ſzép Rendekben.
Eggy Úr, igaz Párjok. Nézd tsendes ortzáját,
's lásd benne régibb, 's újj Század' új példáját.

A' fellyebb emlitett munkák' tzimjeik:

Öröm Innepi Tiſztelet, midön Nagyméltóságú Gróf Lofontzi Bánfy György *Úr ö Excellentziája, a' Tsáſz. és Ap. Kir. Felség' Arany Kúltsos Hive, Belsö Titok Tanátsossa, a' Szent Iſtván' Ap. Kir. Jeles Rendének Kommendátora, az Erdélyi Nagy-Fejedelomségnek Fö Kormányozója 's a' t. Fö Kormányozói fényes Hivatalába, nemzeti törvényes ſzokás ſzerént Kolosváratt bé iktattatnék* 1791-*dik Eſztendöben, Pünköſt Hav.* 16-*dik napján. Kolosváratt Hochmeiſter Márton betüivel* 1791. 4-ed rét. másfél árkus.

Lofontzi Fö Méltóságú Gróf Bánfy György *Urhoz, ezen Nemes Nagy Erdélyi Fejedelemség' Nagy*

Nagy érdemü Méltóságos Fö Kormányozójához ö Excellentziájához, midön ezen méltóságos Hivatalába a' Nemes Hazánk által is lett meg-erössítetés mellett való bé-iktattatásának, 's egyfzersmind Mélt. Neve Napjának pompáját tartaná, botsátott alázatos Versek, Kézdi Poljáni Kádár János *által. K. Fejérváratt, a' Püspöki betükkel* 1791. 8ad rétb. eggy árkus.

Enyedről, Jun. 11-dikén. „Itt, tsak nem buja vala a' terméfzet eleinten a' termésben. Rend kivül nagy, és bövv takarmányhoz nyújtott reménységet; de a' sok essözés miatt meg tsökkent ez a' reménység, mivel a' gabona rothad a' lábán még a' fzemzés elött; a' török buza sárgúl; a' fzöllök pedig erössen hátráltatnak növésekben. — Ha tovább is így tart az essös idö, nagy károk következnek belöle."

Az Orfzág-Gyülése' Hiftoriájából.

Hufzonhatodik Ülés, Böjt-más Havának 2-dik napján.

Elsöben. Az öffze gyülekezett T. Rendek a' Magyar Orfzággal-való egyesülésnek 3-dik fel-tétele eránt tanátskozván tsak hamar ebben is meg eggyeztek a' Magyar és Székely nemzetek: a' Szász nemzet pedig, maga vélekedésének ki-nyilatkoztatását akkorra halafztotta midön a' T. Rendek között a' Fö Ig. Tanáts ezen 3-dik fel-tétel eránt köz tanátskozás végett jelen leffz. — Ezzelegy követtség által a' Fö Igazgató Tanáts atyaiságosan meg-találtatott hogy a' T. Rendek közibe le-jönne, mellynek-is le érkezéseig fel-olvastatott az Idösb' G. Bethlen Gergely és Báró Nalátzi Károly 's Iósef Uraknak ay iránt a' T. Rendekhez bé-nyújtott könyörgö levelek, hogy az ö, N. Hunyad Vármegyében lévö Folti 's Babolnai Birtokokban a' Maros vize, el-hagyván régi follyamattyát 's a' most ne-

nevezett faluknak egéſz erejével dúlvén, naprúl napra tetemessebben károsodnak, 's erre nézve a' két helységeknek végső veſzedelmektől való meg-menthetéséért esedeznek, vagy azért is, hogy azoknak el mosásából nem csak magokra a' birtokosokra hanem a' Királyi kintstárra is nem kevés kár származna. Azért is olly rendeléseknek mennél hamarábbi meg-tételéért atyaſiságossan kérik az Orſzág Rendeit, hogy ennél fogva a' Maros vize, elsőbbeni folyamattyába köz erővel vitſza vitetsék, vagy pediglen a' Birtokosoknak meg károsodásokban azon föld részе, melly a' régi ároktól fogva eddig, 's ezentúl is akár melly határhoz szakadna, a' könyörgők örökös birtokokhoz tsatoltassék, a dolognak jobban lehető el-intézésére nézve esedeznek, hogy a' T. Rendek Biztosokat nevezzenek ki, ezek pedig még a' mostani Gyűlésből, a' fel adott károsodásoknak valóságáról voltaképpen tudósíthatván is, reménylik egéſz bizodalommal, hogy a' T. Rendek ezen dolgot is az igazság ſzerént el igazítani kéſzek leſznek. De ámbár N. Hunyad Vármegyének Követtyei is a' fel adott panaſzt betűről betűre igaznak lenni ſzemélyében bizonyitották is még is a' T. Rendek azon úttyoktól mellyet az illyen féle ſzemélyes emberek ügyöknek el látásában önként magokra vettek, most is el nem álván: a' fenn említett könyörgő levél, az e' végett ki rendeltett Deputátiónak által adatott. *Máſodſzor.* A' Fő Igazgató Tanátstól meg érkezett követségtől értvén a' T. Rendek annak közikbe tsak akkor lejendő le jövetelét, midőn a' fel-említett tárgyban a' három Nemzeteknek lett eggyező értelmét meg-értené, erre nézve újjolag is tanátskozván a', Magyar Orſzággal való ſzoroſſabb egyesülésnek 3-dik fel tétele eránt, ebben is meg lett a' három Nemzetek eggyes értelme, mellyről azonnal a' Tekéntetes Rendek tudósították a' Fő Igazg. Tanátsot. *Harmad-*

Bétz.

Egy bölts, és kegyelmes Fejedelem, *igaz* is: mert hiſzem az igazság nem egyéb, hanem a' kegyelmességnek böltsességgel-való mérséklése. Sok példáit adta már *II. Leopold* a' maga böltsességének, 's kegyelmességének, miólta az *Auſtriai* Birodalom' kormánnyát vette is kezébe; de adta közelébb a' maga Fő Bírói igazságának is igen igen hathatós remekjét. — *Leiser Rüſſel* nevezetű *Gallitziai* kereskedő Zsidó, oda megy a' múltt Novem. ben ő Felségéhez egy könyörgő Levéllel, mellyet meg-jelelvén (signálván) a' Fejedelem, küldött Nov. 18-dikán a *Tsch Orſzági* Kántzelláriához. Ez, a' meg-jelelt Inſtántziára következendő értelmű Jelentést tett az Udvarhoz:

„*Leiser Rüſſel* azt állítja, hogy ő 1787-ben fel-adott némelly Ts. Kir. Tiſztviselőket, kik a' só, és a' Fejedelmi Jószágok' Adminiſtrátziójánál tetemesen meg tsalták a' Kamarát: ő ezen tsalást ellene-mondhatatlanúl bé-bizonyította; melly ki-tettzik az e' végett tartott visgálás' aktáiból, jegyző könyvéből, 's az ő általa fel-hozott próbákból, mellyeknek vele való közléséért sokáig és gyakran könyörgött ő. Példa-nélkülvalók azon praktikák, mellyekkel éltek az ő ellenségei, a' magok tzimborás társaikkal együtt, a' tiſzta valóságnak homályba való hozására, 's annyira vitték a' dolgot, hogy már 4 eſztendőktől fogva zárva tartatnak az ő két házai, 's ennél fogva el veſzett előbbeni kreditje; semmivé lett virágzó kereskedése; 's a' végső veſzély' ſzélén áll azért, hogy a' maga kötelességét tellyesítette: melly veſzedelemből hogy kiſzabadíthaſſa magát, 's üzheſſe tovább is kereskedését, kéntelen húſz ezer forintot kérni költsön interes nélkül; de olly feltétellel, hogy ő kezeseket állít a' Tartom. Törvényſzék előtt, 's min-

den eſztendönként két ezer forintot teſz le a' *Stanislovi* Kredit-kaſſzába."

Ezen Jelentésre, következendö nyomos Válaſzt irt, tulajdon kezével a' Ts. 's K. Felség:

„Ezen dolog új bizonysága annak, melly restesen, fél vállról, és roſſzúl viſzik a' dolgokat a' Tartományi-Székek közönségesen; 's különösen a' *Gallitziai* Gubernium (Kormányſzék), melly ellen különben is olly sok panaſz jött már, és hogy a' Kántzellária, 's külömbkülömbféle Tartományi *Referensek*, melly kevéssé ügyelnek arra, a' melly pedig kötelességek vólna ö nékiek, hogy késedelem nélkül mennyenek a' dolgok a' Tartományi Al-Székeknél, holott azoknak ſzokott Jegyzö-Könyveikből tartoznak által látni a' hátra maradott dolgokat.

Ha így mennének tovább a' dolgok: úgy a' Státus' Tiſztviselöi, 's különösen a' *Referensek*, nem lennének többé azok, a' *mik*, 's a' *mik* tartoznak lenni, t. i. a' Státus', és Publikum' Szolgai; hanem Urai; az ö magános tzéllyaik, 's indulatjaik ſzerént, imígy amúgy vinnék a' munkát; a' kiadott parantsolatokat le-tartóztatnák, meg-haſzontalanítanák, félre tennék, vagy még soha se is hajtanák végre azokat.

Illy módon, 's még annyival inkább, ha a' *Kontrolle* (ſzám-vétel) — a' melly pedig olly ſzükséges, és a' föbb Székek' réſzéröl soha nem lehet elegendöképpen ſzoros, és kemény, az ö alattok lévö Székekre nézve — tehetetlen, és restes lenne, vagy egéſzen meg is ſzünne; és ha talám a' Tartományi-Székek' Referensei eggyet-értenének az Udvari-Székeknél lévö Referensekkel: úgy a' Státus' Szolgai között *Státus in Statu* támadna, melly igen nagyon veſzedelmes, 's káros lenne; mivel ez, a' magános tzélok', egymás' kezére való jádzások' elö-mozdítására alkalmatosságot ſzolgáltatna; *Miniſteriális Despotismust* hozna bé, 's állítana fel, melly minden

Des-

Despotismusok között leg helytelenebb, és veſzedelmesebb; 's a' ſzolgálatnak és Státusnak javát meg-rontaná.

Leg-által-hághatatlanabb törvényemmé tettem én azt magamnak mindenkor, hogy hivatalom' kötelességeit egéſz tehettségem ſzerént tellyesíttsem; leg-főbbnek tartom pedig én ezek közzül azt, hogy ne tsak magam vigyem a' dolgokat; hanem viteſſem is; a' Státus' Tiſztviselőit, és Szolgait, a' magok kötelességekre felserkentsem, intsem, 's ſzoríttsam is; és a' ſzükséges esetekben akarom 's tartozom mind azon eſzközöket elő-venni, mellyek őket a' Státus, és Publikum eránt tartozott kötelességeknek minden réſzben való ſzoros tellyesítésére birják.

Tartozom ehez képest parantsolni a' Kántzelláriának, hogy hánnya keményen ſzemére az én nevemben a' *Gallitziai* Kormányſzéknek, közönségeſſen minden más dolgoknak, nevezeteſſen pedig a' jelenlévőnek folytatásában való restségét; úgymint a' mellyet olly maga-menthetetlenül tartóztatott hátra sok eſztendők alatt; 's ezen restes maga-viseléséért keménnyen dorgállya-meg.

Az ezen eset-béli Referens és Kormányſzéki Tanáts *Kolmanhubert* pedig, a' ki ellen már különben is sok panaſz jött, 's a' ki talám ſzemélyes, és magános tzélokból halogatta a' dolgot kötelessége ellen olly sokáig, most egyſzeribe suspendálom (meg-foſztom) hivatalától, 's fizetésétől; meg-tiltom néki, hogy további parantsolatig semmi dologhoz többé ne nyúllyon; a' maga *Bürójába* *) ne járjon; és hogy *Lemberg* Városából el ne távozzon.

*) *Bureaunak, a' ki-mondás ſzerént Bürónak nevezik a' Kántzelláriáknál, 's más Székeknél a' Referendáriusok' dolgozó ſzobájokat.*

A' *Kolmanhuber*' Referátját bízom eggy idéig Kormányszéki Tanátsos Báró *Lezzeni*re, a' mellett a' világos parantsolat mellett, hogy a' jelenlévő hátra maradott dolog, a' parantsolat' vétele napjától számlálva, három hétre, minden ahoz tartozandó Aktákkal eggyütt, azon állapotban, mellyben most vagyon, a' Kántzelláriához által küldessen.

Báró *Margelik*nek is meg lessz parantsolva, hogy *Gallitzi*ába lejendő érkezésével, ezen dolognak folyamatját szorgalmatosan meg-visgállya, 's fel jegyezze; valamint azt is, ha vóltak e' és mitsoda törvénytelenségek, 's *collusiók* (kézre jádzások) a' Referens' részéről; 's vagynak e' más, és mitsoda panaszok *Kolmanhuber* ellen; és mind ezekről vóltaképpen útasíttsa a' Kántzelláriát.

Többire reménylem, hogy a' Kántzellária ezentúl kiváltképpen-való módon rajta lessz, hogy mind maga, mind a' Tartományi-Székek' részéről buzgóbban, gyorsabban, 's nagyobb foganattal menjenek a' dolgok; a' midőn én a' különbkülömbféle Tartományi Referenseket, kik tartoznak a' reájok bizott dolgokról számolni, mindenkor számadásra fogom vonni; hogy ne kéntelenítteljem, a' Státus' és a' Publikum' szolgálatja javára — a' melly mindenkor első tárgya az én figyelmetességemnek, 's tartozik is lenni — kemény eszközöket elő-venni, a' mellyeket ugyan nem örömmel 's kedvvel haszálok; de tsak ugyan a' szükség úgy hozván magával, bizonnyal el nem fogok múlatni; hogy ekképpen ha szép szerént nem eszközölhetem a' szolgálat' javát, leg alább erövel is ki-sajtollyam.

Az Instánsnak meg kell mondani, hogy a' hús ezer forintok eránt való kérése, nem fog tellyesíttetni.

Bétsben, Decembernek elsőjén 1791.

Leopold."

Dec.

Dec. 17-dikén vadáſzatot tartottak *Ferentz*, és *Leopold* Fő Hertzegek a' *Práter* erdejében, 's 94 ſzarvast, és vad diſznót vettek le lábaikról. Más nap, úgymint 18-dikon, ebéd után bútsút vett *Maximilián* Fő Hertzeg az Udvartól, 's *Kolónia* felé vette útját. — Dec. 21-dikén reggeli 4 órakor, Nádor-Ispány ő Fő Hsége is le-indúlt innen *Budára*.

Mai napon (Kedden) ismét vadáſzatra ment *Ferentz* Fő Hertzeg, mellyben nem kevesé gyönyörködik, mivel jól is ért hozzá.

Jól érzi magát a' gyermekágyban fekvő fő Hertzegné: a' kis Leánykája is egéſzséges. — Ezen kedves unokátskájának ſzületéseből vett örömöt kivánta közleni ő Ts. 's Kir. Felsége, az igen nagy ſzükségben lévő ſzegényekkel is: mellyre nézve négy ezer forintokat oſztatott ki azoknak fára, 's más téli ſzükségeikre.

Melly különös gondja légyen ő Felségének az udvari Teátromokra: nyilván ki-tettzik ez onnan, hogy a' múltt Októberben különös Kormányſzéket állított fel azokra nézve, *K. K. Oberſte Hof-Theatral-Direktion* (*Ts. K. Fő-Teátromi Udvari Igazgatás*) nevezete alatt. Ezen Kormányſzéknek Elölülöje Gróf *Ugarte Ventzel* ő Exc. ja' az apróbb Fő Hertzegek' és Fő Hertzegnék' Fő Udvari Mestere; Referens Consiliáriusa *Gothárdi* Úr, ki hajdan Politzáj-Direktor vólt *Peſten*; Titoknokja *Almási Jósef* Úr; néhai *Peſti* Fő Politzáj-Kommiſſzárius; Koncipiſtája: *Caballini* Úr, *Dalmátziának Magyar Orſzághoz* tartozó réſzébölvaló ſzármazású. A' Kormányſzékhez tartoznak még, ezen elő ſzámláltt Uraságokon kivül: eggy Iró Deák; két Kaſſzatartó, 's a' Fő- és Al-Lózse-Mester. — Öſzve-ſzámlálván a' *Német* és *Olaſz* jádzó Férjſiakat és Aſſzonyokat, a' Tántzolókat, Musikásokat, Rajzolókat, Szabókat, 's más Mesterembereket, és ſzolgákat, reá megy hat ſzáz ſzemélyre a' *Teátromi Personále*. — A' Kormány-

ſzék'

ſzék' Tagjai ingyen mehetnek mind a' két Udvari Teátromokba, 's a' Redutokba is egéſz háznépestöl.

A' Nemes Magyar Testörzö Seregböl, oſzolnak egy felöl a' Tiſzt Urak; más felöl pedig újjak lépnek bé az el menttek' helyébe. — *Petők* Hadnagy Ur, eggyátallyában oda hagyta maga indításából a' Ns Testörzö Sereget, mellyhez nem régen jött vólt. A' régiek közzül Fö Hadnagy *Potyondy*, 's *Berzevitzy Imre*, és *Szabó Mózes* Al Hadnagy Urak, négy négy ſzáz forint penzióval, 's Kapitányi ranggal mentek nyúgodalomra; *Redl*, *Márffy*, *Zsigárdi*, és *Bogyó* Al Hadnagy Urak pedig három ſzáz forint penzióval, hanem ugyan azon ranggal, mint az elöbbeniek. Többen is fognak még ki-lépni. — Jobbára olly Vármegyékbéli Nemes Iffjak vétetnek-fel mostanság a' Testörzöi ſzolgálatra, a' melly Vármegyékből soha se vóltak még ekkoráig Gárdisták. Tizen-8 Vármegyék vóltak illyenek *Magyar Orſzágban*: és éppen ez okon nem lehetett közelébb az *Erdélyi* Kántzelláriá' kivánságát tellyesíteni, mellyet nehány *Erdélyi* Nemes Iffjaknak fel-vételét eránt küldött vólt az, Gárda-Kapitány *Eſzterházi Antal* ö Hertzegségéhez.

Úgy értettük, hogy hatvanról nyóltzvanra fogna ſzaporodni a' Nemes Testörzö Sereg' ſzáma; de úgy kéttség kivül a' fundust is kellene nevelni. Eddig *Magyar Orſzág* ſzáz ezer forintokat adott eſztendönként, a' Gárda' fenn-tartására; *Erdély* húſz ezeret; *Horvát Orſzág* négy ezeret.

A' leg-újjabb Testörzök: *Almási*, *Fráter Lajos*, *Sztuparits*, *Vizkeleti*, és *Vlasits* Urak.

A' *Bétsi* Udvarhoz indított Török Követ kénteleníttetett betegsége miatt *Sziſztóvban* fekünni eggy ideig; hanem mihelyt jobban érzette magát leg-ottan folytatta útját *Béts* felé, 's moſt minden órán itt leſz.

Gyi-

Gyilkos Politzáj.

A' *Sz. Márk'* Lineájánál lévő Strása-házba bé-megy nehány napokkal ez előtt késön estve egy ſzomſzéd helységbéli Lakos, 's kéri a' Pol. Káplárt, hogy bátorságnak okáért rendelne ö mellé kiſérőbe egy Legényt; mivelhogy pénz vólna nálla. A' Káplár, el-küld vele egy Politz. Közembert. Midön már jól el-haladtak vólna: meg-ſzállya a' pénz' kivánásnak gonoſz lelke a' Politzájt, 's gyilkosává leſz a' ſzegény Embernek, kinek örizője tartoza vala lenni. — Miképpen árúlta-el ezen Iſtentelen magát: sokféleképpen beſzéllik. — Igyekezünk a' dolog' mivoltának végére járni, hogy azt maga valóságában közölhessük.

Két *Artilleriſtákis* halálra sebesítettek itt közelébb egy Vigyázót a' *Práter* erdejében, azért, mert el-kapta tölök a' puskát, mellyel vadat akartak lőni. A' meg-sebesített Vigyázó' kiáltására oda fut egy Vadáſz-legény; mellyet látván a' gyilkosok, ſzaladásra vették a' dolgot, 's puskájokat a' meg-sebesítettnél hagyták. A' meg-sebesítetett, bé-vitetett a' Miserikordiánusokhoz, holott is kevés idö múlva meg-hólt. — A' puskát mihelyt meg-látta a' Vadáſz-Mester, mindjárt reá esmért, hogy ez az a' puska légyen, mellyet az előtt való nap árúltak néki két Artilleriſták. — Ennél fogva, könnyü vólt ki-tanúlni a' gyilkosokat.

Gen. Gr. *Kaunitz* Ventzel (az ôſz Hertzeg Fia) megy *Horváth* Orſzági Komendánsnak, Hadi Tármeſter B. *Devins* helyébe, kit a' Katonai Gránitz' (Szélek') Inspektorává tett ö Felsége.

A' Székely Huſzár Regement Oberſtere Sshultz Úr ide érkezett a' napokban,

Magyar

Magyar Országg.

Néhai nagy méltóságú Gróf Károlyi Antal Úr kegyes özvegye ő Exja negyven aranyakkal jutalmaztatta meg, T. P. *Vannulik* Urat azon szép Versekért, és Inscriptziókért, mellyeket készített a' meg bóldogúlt jó Méltóságnak örök emlékezetére 's tiszteletére.

Az itt következő tudósítás tsak a' napokban érkezett hozzánk, azzal a' kéréssel, hogy mivel az, a' kihez vólt fel-küldve az elztendő' elején, nem közlötte a' Hazával, mi, *die anniversario* adnánk-ki Munkánkban, a' Ns *Hajdú-Városoknak* jó Királyunkhoz viseltető szeretetek', 's tiszteletek' örök emlékezetére:

„Vévén a' parantsolatot a' Hajdú-Városok, hogy ők is *II. Leopold* Királyunk' szerentsés megkoronáztatásáért, 's bóldog országlásáért hálaadó és esedező Isteni szolgálatot tartanának: el végezték a' Diftriktus-Gyülésén, hogy minden Város különösen tegye-meg hívségének kötelességét. Ehez képest Ns *Hajdú Dorog* Városa, következő módon vitte véghez az Isteni tiszteletet 1790-dik elzt. Dec. 17-dik napján, melly nap *Szent Miklós* Innep-napja a' *Görög* Katholikusoknál. *Munkátsi* Kánonok, 's a' Város' érdemes Plébánosa Főtisz. *Koptsay János* Úr énekes Misét tartott. Az Evangyélium után, eggy igen szép prédikátziót mondott anyai nyelvünkön, Krisztus Urunknak ezen szavairól: *Adiátok meg a' Tsászárnak, a' mi a' Tsászáré, és az Istennek, a' mi az Istené.* A' fontos prédikátziót, egy hathatós imádság váltotta-fel, a' Fels. Király' szerentsés országlásáért, a' Királyi Ház' virágzásáért, 's a' Haza' bóldogúlásáért. Ez után is-nét folyt a' szent Mise, melly alatt négyszer lőttek apró puskákból, az a' végre ki-

ki-válogatott derék Legények, *Meleg Péter* Notárius Úr' vezérlése alatt. A' szent Misét, a' 20dik 'Sóltárnak Magyar nyelven lett el-éneklésével fejezték-bé. — Az Isteni tiszteletet után, gazdag ebéd vólt a' Város-Házánál; estvére pedig Magyar Bál. Hogy ezen köz-örömben a' Község is részesülhessen, a' Ns Tanáts' rendeléséből a' bornak itizeje, melly különben 6 krajtzár vólt, egész dél után 1 krajtzáron méretett. — *Nánás* Városa Deputátusokat küldött vólt a' *Dorogi* Isteni tiszteletre, valamint *Dorogról* is nagy számmal mentek által *Nánásra* Dec. 19-dik napján, a' mellyen két szép prédikátzió tartatott *Nánáson*. — Igen szép példája ez, nem csak a' Királyhoz való hüségnek; hanem a' *toleránztziának*, és a' jó szomszédságnak is: mert *Nánás* Városa' Lakosai Reformátusok; a' *Dorogiak* pedig Görög Katholikusok. — Ezen szép eggyességet méltán lehet mind a' Papi, mind a' Világi Elöljáróknak tulajdonítani."

Frantzia Ország.

Egész tüzzel dolgoznak egymás ellen a' kiköltözött, 's benn az Országban lévö Frantziák. Mindenik Fél azon a' pertzen van t. i. már most, hogy el-döntse maga kivánsága szerént a' dolgot. — Uj Végzést hozott a' ki-költöztek ellen a' Nemzet Gyülése, melly Végzést Nov. 29-dikén estve el is küldötte a' Királyhoz egy Deputátzió által, melly 24 Tagokból állott. Következendö Beszédet tartott ennek Szószóllója a' Királyhoz:

„*Felséges Úr!*

Alig tekintette meg a' Nemzet-Gyülése az Ország' állapotját: mindjárt észre-vette, hogy azon nyughatatlanságok, mellyek vésztegetik az Országot, nem másunnan, hanem a' ki-költözött Frantziáknak büntetésre méltó hadi készületeikből származnak. Ezeknek vakmerö szándékjokat a' Né-

Vigaſztalás az édes ſzájaknak.

Azt irta *S. Domingóból* egy Tzúkor-termeſztő *Courieoles* Úr, a' Nemzet-Gyüléséhez, hogy a' fel-gyújtott tzúkor-termő nád új jövést kezd hajtani, 's 50 milliónál többet érő tzúkrot bé lehet még kapni, ha az Igazgatás két millió livrát fel-ád olly tzúkor-malmoknak kéſzítésére, mellyeknek ő (t. i. *Courieoles* Úr) a' talalójok. Ezen Irás által-adatott, megvisgálás végett a' Koloniákra ügyelő Deputátziónak.

Elegyes Történetek.

A' Kereſztény Vallás, mind jobban jobban terjed a' *Spanyolok*' *Déli-Amerikai* Birtokaikban. Erre nézve, 68 Lelki Atyák küldettek oda közelébb — ötven Minoriták, 's tizennyóltz Kaputzinusok.

Nagyon hóbortos Ember, az a' *Marokkói* Tsáſzár. El-küldi t. i. egy felől *Madritba* a' maga Státus-Titoknokját, hogy az ott békességet eſzközöllyön; azonban más réſzről meg lepi ő maga, teméntelen seregével *Ceuta* Várát, 's döngetni kezdi annak beteges falait. A' Vár' Kormányozója, *Don Urbina*, fogta magát Okt. 30dikán reggel, 's ki-tsapott a' várbéli egéſz őrizettel a' *Maurusok*' táborára. A' tsata délutánni 3 óráig tartott, a' midőn meg-ſzaladtak a' *Maurusok*, 's a' *Spanyoloknak* hagyták egéſz táborjokat. Mind a' két réſzről nagy vólt a' veſzteség. A' *Spanyolok* 14 fő Tiſztet veſztettek. — A' *Spanyol* Udvar, neveli *Ceuta* Vára' őrzőinek ſzámát, 's vigyázó hajókat állíttatott ki a' partokra, mellyek meg ne engedjék, hogy segíttsége menjen valahonnan az ellenségnek.

De

De guſtibus non eſt disputandum.

Különböző az ízlés. Kinek tettzik Papja, kinek a' Papnéja.

Tavaly két nevezetes Társaság állott-fel, a' többek között *Londonban*. Eggyiknek, benne van a neviben a' tzéllya is. Nevezte t. i. magát *Ökör-hús-evő Britannusoknak. (The Beefeating Britons).* Minden héten leg-alább is egyſzer öſzve-gyülekezett ezen Társaság Tagjai, 's torkig eſzik magokat ökör-hússal. *Proficiat* — A' más Társaság olly véggel állott-öſzve, hogy maga elött a' leg hiresebb *Anglus* Iróknak, úgymint: *Shakespear*, *Milton*, *Pope*, *Young*, *Locke* 's a' t. munkáit nagy fel ſzóval olvastassa, 's azon nagy Lelkeknek felséges gondolataikkal táplallya és nemesíttse az éſzt, 's a' ſzivet, tudván, hogy a' nemes gondolkozások, 's érzékenységek az Emberi Nemnek fő tzimerei. — A' már a' kérdés: Mellyik Társaságban vagynak ſzámosabb Tagok e' kettő közzül? Meg kell jegyezni, mitsoda Városbéli Társaságokról van a' kérdés? *Londoniakról* tudni illik. Bizony még is 519 Tagjai vóltak már akkor az ökör-húson hizó Társaságnak, midőn a' másik nem állott több ſzemélyből 29 nél. — — A' *Spanyol* Méltóságokról azt azt irják, hogy e' folyó eſztendőben igen nagy ſzorgalmatossággal el jártak a' *Bikákkal való viaskodásoknak* nézésére. *Romero* nevezetű két testvérek, rend-kivül-való kedvességet nyertek magoknak, a' magok erejek, 's a' bikákkal való vakmerő ſzembe-ſzállások által még a' ſzép Nem előtt is. *D'Oſſuna*, és *Beneventi* Grófnénak nevezetesen, igen különös gráziájába estek a' két Hettzes Legények, úgy-hogy az utóbbi viaskodásra maga ekipírozta őket a' Grófné, még pedig olly pompáson és gazdagon, hogy három ezer

arany-

aranyba került az ekipírozás (paripákkal 's ruhákkal való fel-kéſzítés).

El-haggya az Ember Attyát Annyát, 's ragaſzkodik Feleségéhez. Ez, Sz. Irás' ſzava, mellynek igazságát a' mindennapi tapaſztalás mutatja. — De az *Anſpachi* Markgráf, el-hagyta még a' maga paraditsomi Tartománnyait is, ment *Londonba;* onnan *Európa'* napnyúgoti tsúttsára *Lisbonába*, 's ott leve a' ſzent Házasság által egy testté ſzületett *Berkeley* Gróf-Aſſzonnyal, néhai *Anglus Lord Craven'* igen ſzép Özvegyével. — A' *Portugalliai Anglus* Kereskedő Társaság' Papja *Hill* Úr vólt az öſzve-adójok (esketőjök). Jelen vóltak az esketésen mint tanúk, a' *Német* és *Oroſz* Tsáſzári, a' *Nápolyi* és *Hollándiai* Követek; úgy nem különben minden főbb *Anglusok*, a' kik *Lisbonában* tartózkodnak. *Anglus* Kapitány *Dorſet* Úr vólt, a' ki Atya-képet viselt, az *Angliai* ſzokás ſzerént. — Az esküvés után, nagy vendégség vólt a' *Pruſſziai* Követ' ſzállásán, a' hol lakik a' Márkgráf. — *Londonba* ſzándékozott a' Márkgráf a' maga Menyaſſzonyával.

Potemkinről.

Ismail Várának meg vételére, eggy *Lengyel* Hertzegnével való beſzélgetése, ſzolgáltatott alkalmatoſſágot ama nagy emlékezetű *Potemkinnek* A' mint t. i. ebédeltek vólna; azt állitja az emlitett Hertzegné, hogy *Ismailt* nem eggy könnyű lenne meg venni. Erre *Potemkin*: Fogadjunk úgymond, hogy kéttzer 24 óra alatt az én kegyelmes Aſſzonyomé (igy ſzokta nevezni mindenkor a' Tsáſzárnét) fog lenni *Ismail*. Meg találná Hertzegséged bánni a' fogadást, igy ſzólla a' Dáma; Sok Ember találna el veſzni. — Több is van még *Ruſſziában* felele a' Hertzeg. — 's rajta *Ismail* Várán, mellyhez tsak harmadfél napi meſzszeségre vólt ſzáz ezer Emberrel a' nagy Vezér —

's 24.

's 24 óra nem telt bele; oda lett 7 ezer Orosz, és 27000 Török: 's *Oroſz* Sas nézett ki *Ismail* tornyaiból.

Örülnek *Potemkin* halálának a' Lengyel Konſtitutió Baráti: ha igez az a' mit felőle irnak, hogy ő Fejek vólt azoknak kik az újj pólgári alkotványát Lengyel Országnak le akarták rontani.

Tudományi Dolgok.

A' mire sok nemes iparkodásai után se mehetett vala reá Profeſſzor korában, ama' nagy, és haſznos tudományú *Sonnenfels* Udvari Tanátsos Úr: most könnyen meg-nyerte azt *II. Leopoldtól* — ettől a' Tudományok' nagy Mecenássától — *Vatteroth* Úr, a' *Bétsi* Universitásban *Politikát*, és *Statiſtikát* tanító Profeſſzor; hogy t. i. mind azon Irásokat, 's Jegyzéseket meg-kaphaſſa az *Archivumokból*, és *Regiſtraturákból*, mellyeknek jó haſznokat veheti a' reája bizott tudományok' tökélletesítésére; és továbbá, hogy minden oskolai eſztendő' végén útazhaſſon közönséges költségen. Sokſzor panaſzlotta *Sonnenfels* Úr, melly igen hátráltatta az ötet sok haſznos dolgoknak eſzközlésében, hogy nem lehetett nékie hozzájok jutni az *Archivumokbun* és *Regiſtraturákban* heverő Irásokhoz, és Jegyzésekhez. A' Státus' költségén való útazásra nézve emlegette, hogy már azt egéſſzen meg-nyerte vólt egyſzer bóldogúltt *M. Theresiától;* hanem némelly Tanátsos Urak újra fordítást tettek a' dolgon, 's arra vették a' jóltevő Fejedelem-Aſſzonyt, hogy nem csak meg másolta kegyes igéretét, mellyet tett előbb *Sonnenfels* Úrnak, hanem még büntetést is kapott vólna jó szándékáért, hanemha H. *Lobkovitz* vetette vólna közbe magát, ki is hathatósan eleibe terjeſztette *M. Theresiának*, hogy nem

bün-

büntetést, hanem jutalmat érdemlene *Sonnenfels* Úr; de már ha a' jutalom el-marad is: bizonnyal az egyenesség, sőt a' ſzoros igazság kivánnya, hogy sokkal inkább el-maradjon a' büntetés. — Mi, réſzünkről annyival jobban örvendünk a' Prof. *Vateroth* Úrral közlött Fejedelmi kegyelemnek: mivel igen közelről való esmerettségünk vagyon vele, mellynél fogva újj alkalmatosságot reménylünk Munkánk' tökélletesítésére, melly nemes végért úgy is mindent kéſzek vagyunk elkövetni.

A' *Peſti* Universitásban Diplomátikát tanitó Profeſſor *Schwardtner* Urnak, *De Gente Croviaca* irott Munkáját, olly kedvesen vette ő Felsége, hogy két ſzáz forinttal méltóztatott Profeſſori fizetését nevelni.

Illy tzimü könyv forog moſt a' Bétsiek kezében:

Groſſe Warheiten, und Beweiſe in einem kleinen Auszuge aus der ungariſchen Geſchichte. Dem Adel und der Geiſtlichkeit dieſer Nation zur Beherzigung empfohlen von einem freimüthigen Deutſchen. Franckfurt und Leipzig 1792. *bei Waimar und Schladebach.* kis 8-ad rét. 232 old.

Küldjük a' *q q* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Decembernek 20-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

másfzor. A' T. Rendek közibe tsak hamar leérkezvén a' Fö Igazg. Tanáts, a' fenn emlitett tárgynak 4-dik fel tétele köz tanátskozás alá botsáttatott. — De minthogy ezen pontban a' külömbözö értelmek meg nem egyeztethettek, tanátsoffabbnak itéltetett annak vég-képpen való meg állitását a' közelebbi ülésre halafztani. — Ez által is idöt nyervén ki-ki a' dolognak gyökereffebb meg-fontolására. El-ofzlik a' Gyülés. Hufzonhetedik Ülés, Böjt-más Havának negyedik napján.

Elsöben. A' T. Rendeknek, magok elölülöjöktöl értésekre esvén, hogy a' Királyi tellyes hatalmú Biztos Úr ö kegyelmesége abbéli kivánságát újjolag ki-nyilatkoztatta, mellynél fogva a' Királyi fel tételeknek leg alább ezen folyó hónak közepén halafzthatatlanúl a' T. Rendek által lejendö elö vételét igen óhajtaná, ez eránt a' három Nemzetek illy ki nyilatkoztatást tettek Mélt. Elöl-ülöjöknek. A' N. Vármegyéknek követtyei magok Nemzeti Gyülésekben kéfzitett munkájokat a' fenn emlitett idö tájban okvetetlenül bé adják. A' N. Székelység, mivel már a' Királyi fel tételek ki dolgozásához kaptsolandó orfzágos sérelmeit bé-is adta — söt a' Nemzeti különös sérelmeit is — maga is fziveffen kivánnya, hogy mennél hamarább a' Gyülés maga fö tzéljához nyúljon, a' Száfz Memzetnek is ezen dologban tett ki-nyilatkoztatása kivánatos vala. *Másodfzor* az közelebbröl tartatott Gyülésben függöben hagyatott 4-dik fel tétele a' Magyar Orfzági fzoroffabb egyesülésnek tanátskozás alá vetetvén, 's tsak hamar az három Nemzetek ez eránt is egyes értelemmel lévén — minekutánna e' felöl a' Fö Igazg. Tanáts egy követség által tudósitáft vett, 's ezzel egyfzer'smind az Atyafiságos le hivatáft értette, azonnal meg-jelent a' T. Rendek közt. A' fenn emlitett Tárgynak még hátra lévö három fel

tételei köz tanátskozás alà vétettek , mellyek is hoſſzas tanátskozás után egyezett értelemmel meg határoztattak. És így minekutánna meglett vólna ezen nevezetes munkának, melly Erdélynek N. Magyar Orſzággal való Egyesülésének fél tételei eránt költ , tzikelyenként elé vett meg fontolása , az egéſz , fel olvastatott , és a' három Nemzetek egyenként meg kérdeztetvén ha ebben tökélleteſſen meg állapodnánaké? tellyes meg nyúgotságokat ki jelentették , 's ennél fogva hagyattatott az itélö mestereknek, hogy az e' végett Ö Felségéhez 's a' Magyar Orſzági Rendekhez küldendö tudósítáſt a' közelebbi ülésig el kéſziteni törekedjenek úgymint a' mikor az el küldésnek módjáról is tanátskozni fognak. *Harmadſzor.* A' Méltóságos kormányozó Úr Ö kegyelm. ge örvendezvén a' T. Rendeknek azon , hogy a' fenn emlitett — a' két Haza bóldogságára el intézett nevezetes munka ugyan tsak hoſſzas tanátskozás után végképpen meg állitatott, atyafiságoſſan jelenti, hogy már moſt a' T. Rendek majd harmadik hónapi eggyütt lételek után arra fordittsák az egéſz igyekezeteket. hogy mind a'Haza,mindpedig ÖFels, rólok vett reménységének minél hamarébb meg feleljenek 's a'köz bóldogságra tzélozó Királyi fel tételeket — minden egyébb mellékes dolgoktól moſt el-álván — okvetetlenül a' folyó hónak , leg feljebb közepettén tanátskozásoknak tárgyául elé vegyék , 's ezekre nézve jónak állítaná lénni, ha a' T. Rendek bizonyos napokat ki rendelnének, mellyeken ſemmi más a' Királyi fel tételek eránt való tanátskozáſon kivül elé ne vétetödne. Arra ez ésetre pedig, midón valami elé fordúló dolognak mivólta meg érdemlené, ennek el látása 's igazitása végett különös üléseket tarthatnának, ezt pedig len annál inkább is javasolja 's hathatóſſan ajánlja mivel az eddig költ jegyzö könyvekben ſemmi egyébbnek a' Királyi fel tételekre nézve

nyo-

nyoma nints, hanem hogy ezeknek ki dolgozásában a' Nemzeti Gyüléſek ſzakadatlanúl fáradoznak; melly jelentésre is feleltek a' T. Rendek, hogy nékik is valóban ſziveken vagyon: de mivel 30 eſztendöknek el folyáſa elött — Törvényeik 's öſi ſzokások ellen — közönséges — Gyülések nem tartattak, innen van, hogy az ö — kiváltkép' a minapi Orſzáglás alatt, igen megtsoportosodott sérelmek orvoslása, akaratlyok ellen is, tölök hoſſzaſabb idöt vett el, mind azonáltal a' már ez eránt más izben is vett emlékeztetésére tett ki jelentéseket, Ö Kegyelmességének nyilván örömeſt ki nyilatkoztattyák, jelentvén újjolag is, hogy ezen hónak derekában, a' Kir. fel tételek általok köz Gyülésben tanátskozás alá fognak vétetni, 's minekutánná a' T. Rendeknek ezen magok ſzándékok' ki nyilatkoztatásából vett tökélletes meg nyugottságát a' Fö Korm. Ö kegyelmesége nyilvánságosá tette — nagy öröm közt el oſzlott e' napi Gyülés.

Huſzonnyóltzadik Ülés Böjt-más Havának 7-dik napján..

Elsöben. Minekutánna fel olvastatván azon tudósítások, mellyek Ö Felségéhez és a' Magyar Orſzági Rendekhez az ezzel való egyesülésnek fel tételei mellett küldetnek, 's helybe is hagyták egy Követség által közöltettek azok a' Fö Igazg. tanátsal, melly is ettöl viſſza érkezvén jelenti, hogy a' vele közlött el küldendö tudósításokat igen kedveſſen vette légven, 's eránta való vélekedéseit annak lett által olvasása után attyaſiságoſſan tudtára fogja adni a' T. Rendeknek, azonban ez meg érkezne, azon tanátskozván a' Gyülés hogy az egéſz fenn emlitett munkát mi módon küldje fel, végeztetett. Iffiabb G. Gyulai Samuel Úr ſzemélyében — Kurir által a' közönséges tárháznak költségén. *Másodſzor* A' Fö Igazg. Tanáts maga küldötjei által közlötte a T. Rendekkel a' fenn emlitett két tudósításban vé-

vélekedése szerént tejendő igazitásokat — mellyek is a' mennyiben helyeseknek találtattak, tellyesítésbe vétettek, 's felöl újjolag egy követtség által tudositтatott e'a' Fő Igazg. Tanáts 's egyszer'smind értésére adatott az el küldésnek módja, — 's a' költség eránt tejendő rendelésért meg- is kéretett De ámbár két izben is jártak 's keltek innen oda a' követségek mindazon által a Fő Igazg. Tanáts annál maradott, hogy a' fokszor emlitett munkának, Kurir által való fel küldése, mellynek költsége ki rendelésére hatalma nem is terjed, szükségtelen, mindazon által az holnapi Gyülésre hagyatott a' kérdett dolognak meg határozása.

Huszonkilentzedik Ülés Böjd-más havázak 8-dik napján.

Elsöben. Együtt lévén a' T. Rendek a' tegnap félben maradt dolognak vágsö meg határoztatása végett köz tanátskozásra egy követség által a' Fő Igazg. Tanátsot atyafiságosſan meg kérették, melly is azonnal meg jelenvén a' Fő Kormányozó Ur Ő Kegyelmessége arra kivánta a' T. Rendeket birni elsöben is, hogy tsak Ő Felségének kellene egyeneſſen azon munkát mellyen Magyar Országgal való szoroſſabb egyesü lés eránt készitettek, 's ezzel a' mellé ragaszтandó tudósitáſt is, küldeni, egyszerszer'smind meg kérni, hogy azt maga Ő Felsége a' Magyar Országi Rendekkel közölni kegyelmeſſen méltóztatsék. Másodszor, hogy azon munkát 's tudósitáſt ne Kurir által hanem inkább vagy közönséges Poſtán, vagy pediglen gyorsalás (Eſtafetaliter) által. Ámbár ezen elö adott velekedéseit a' Fő kormányozó Ő Kegyelmessége fontos 's mindenben tekéntetö okokkal is támogatta, de a' T. Rendek gondolván, hogy maga a' dolognak terméſzete magával hozná hogy a' kivel a' szoroſſabb egyesülés kivántatik, az e' felöl egyeneſſen is tudósitatsék elöbbeni végezéseknél

meg

meg maradtak az első pontra nézve — valamint a' másodikra, meg esmérvén a' Kurir el küldésének szükségtelenségét, örömeſt reá állottak. Küldeſsék tehát az egész fenn emlitett kétſzer le irtt munka eſtafetaliter, még pediglen a' Magyar 's Erdélyi Fő Cancellarius G. Pálffi Károly Ő Kegyelmeſségének egyeneſſen, ezt a' T. Rendek egy különös hozája utaſitandó Levelek által atyaſiságoſſan meg kérjék, hogy az Ő Felségének ſzólló iráſt ſzemélyeſſen bé mutaſſa, N. Magyar Orſzág T. Rendeihez ſzóllót pedig, ha ezeket még együtt találja, magoknak által adja, ha már el oſzlottak vólna, a' Nádor-Ispány Ő Hertzegségének kezéhez ſzolgáltaſſa, 's mindenek felett hathatós közben járása által az itteni T. Rendeknek, 's ezzel ezen N. Haza buzgó kivánságának bé tellyeſedését eſzközölje. *Másodſzor* még ezen ülés alatt el-kéſzittetvén a' fenn tiſzteltt Fő Cancellárius hoz utaſitandó levél — fel olavastatott — helyben is hagyatatt és a' fenn emlitett módon való el küldéſe újjolag meg határoztatván a' Gyülés el-oſzlott. — (*Midőn e nagy Fejedelemségnek T. Rendei, köz végezésekből, valakihez irnak, azon Levél, a' három Nemzetek* (*Magyar, Székely, Száſz*) *petsétjével ſzokot meg-petsételtetni.*)

Frantzia Orſzág.

Raynál így irt a' Nemzet Gyüléséhez:

„ *Uraim!*

Hogy hoſſzas távol létem után viſſza érkeztem ezen fő Városba: ſzivemet, és figyelmetességemet az Urakra függeſztettem. Ezen felséges Gyülésnek lábainál láttak vólna engemet ekkoráig az Urak, ha meg engedték vólna azt nékem az én időm, 's erőtelenségeim, hogy ſzer felett való magam meg-erőltetése nélkül ſzóllhaſſak azon nagy dolgokról, mellyeket tselekedtek az Urak, 's mind arról is, mit kell tselekedni, hogy ezen a' sok változásokon kereſztül mentt földön

inga-

ingadozatlan lábra állíttassék a' békeſſég, ſzabadság, és bóldogság, mellynek eſzközlése, az Urak' tzéllya.

Ne kételkedjenek felöle az Urak, hogy háládatosságnak indúlatival ne vólnának tellyesedve mind azok, kik esmérik azon fáradhatatlan buzgóságot, talentomokat, böltsességet, és bátorságot, mellyeket nyilvánvalókká tettek az Urak, a' magok teméntelen munkáikban; de, elegen ſzóllottak már mások arról az Urak elött; elegen hirdetik, mennyire köteles légyen a' Nemzet az Urak' betsülésére. A' mi engemet illet, akár úgy nézzenek az Urak, mint *kérés'* jussával élö Polgárt, akár ollyat, a' ki ſzabad ſzájokra botsátom, háládatos érzékenységimet: meg fogják engedni az Urak, hogy a' ſzabadságnak egy régi Barátja tellyesíttse azt az Uraknak, a' mivel tartozik azon óltalomért, mellyel meg tiſzteltetett az Uraktól. Kérem az Urakat, ne fordíttsák el füleiket a' haſznos igazságoknak hallásától. Rég az ideje, hogy ſzólni merek én a' Királyoknak az ö kötelességeikröl; ſzenvedjék meg az Urak, hadd mondhaſſam ſzemébe mai napon a' Népnek a' maga hibáit; 's ſzóllhaſſak az ö képét viselökkel azon veſzedelmekröl, mellyektöl félhetünk mindnyájan. — Meg vallom az Uraknak, hogy méllyen meg vagyok azon vétkes tselekedeteken ſzomorodva, a' mellyek gyáſzba borítják ezen Orſzágot. "

Folytatása következik.

Némelly Jelentések.

Az Ó Teſtamentomi Ekkléſia' Hiſtóriájának III-dik Kötetjé János Fö vételére le küldetik Peſtre, a' IV-dik 's V-dik kötetek pedig eggyütt Leopoldi Peſti Vásárra. Ezen három kötetnek is noha a' két elsöknél nagyobbak egy egy forint leſſz az árok. A' melly érdemes Elöre jelentö Urak még a' II-dik kötetet vagy az elsöt

is

is nem vették, hogy ha nálam magokat Levelek által jelenteni méltóztatják, a' III-dik kötettel együtt számokra le küldetik, 's addig is, ha bizonyos alkalmatosság felöl tudósítanak. —

A' Mindenes Gyüjteménynek V-dik Negyedje is minden orán ki jö a' sajtó alól. Ez is a' jövö Pesti vásárra le fog küldetni. Magában foglal ez sok szép matériákat, úgy mint a' Görög, *Deák, Magyar, Frantzia 's a' t. nyelveknek természéteket, szépségeket 's a' három elsök. nek szükséges vóltakat.* — *Grammatikát, Régiségeket, sok szép Találmányokat, kereskedést annak Magyar Országra lehet ö alkalmaztatását* Törvénykönyvet. Ékesen szólláſt a' *Prokátorságra készülö Ifijak tanúlásoknak módját 's a' jó Prókátorokban meg-kivántató virtusokat Quintiliánus szerént.* A' Szomorú, 's vig Játékokban meg kivántató minémüségeket, és sok egyéb ollyan dolgokat mellyek a' jó izléſt közztünk terjeszthetik — Az ára egy Negyednek 45 kr. 's az elsöbb négy Negyedeket is ugyan annyin meg lehet nálam szerezni. — Nem álhatom meg hogy nagy ditsérettel ne emlitsem itt, ama már esmeretes buzgóságú 's nyelvünk gyarapotásában fáradhatatlan T. Hont Vármegyének nagy érdemü két Vicé Ispánjait, 's egyéb érdemes Tiſztyeit, a' kik olly munkásan kivánják a' Gyüjteménynek folytatását hogy noha én elöre való fizetéſt nem kivántam, még is 40 Exemplároknak az árokat elöre hozzám küldeni méltoztattak. — Ha tíz illyen Vármegyék találtatnak Magyar Országhan és Erdélyben, kész leszek a' munkát vagy húsz Kötetig folytatni, 's elöre merem igérni felöle hogy sok olly hasznos dolgokat fog az olvasó benne találni, mellyet nem könnyen olvashat másutt, bár akár melly rakott könyvtárja légyen is. A' kik meg szerezni kivánják

je-

jelentsék magokat azon érdemes Uraknál a' kik az Ó Teſtamentomi Ekkléſia' Hiſtoriájában Collectorok, a' kiknek is köſzöneten felyül fáradságokért minden tízre egy adattatik.

Ezen kivül jelentem azt is, hogy egy nagy érdemü Hazafitól kérettettem hogy Gellert erköltsi Letzkéit fordittsam le. — Úgy rémlik elöttem mintha hallottam vólna hogy már ez a' betses könyv, ſzületett nyelvünkre által vagyon téve; a' melly is ha úgy van, ne ſajnálja a' Fordító Úr magát az Újságok által jelenteni, vagy a' ki felöle bizonyoſt tud közönségessé tétetni, hogy hijjába ne fáradjam: Ha Sz. Mihály napig ſemmi jelentéſt nem fogok kéránta venni, abból azt fogom ki hozni, hogy még nints le fordítva, és így azután mindjárt hozzá fogok kezdeni. —

Komáromban 18. Junii 1791.

Pétzeli Jóſef.

Elegyes Tudósítások.

Az *Auſtriai Német Alföldnek* FF. Kormányozóit, Jun. 15-dikére várták *Brüſſzelbe;* 's mind ott, mind másutt tétettek a' pompás kéſzületek, ö Kir. Her. ségeknek illendö el fogadásokra. — *Prágában*, annyira ment a' Türelem, hogy még a' Katholikus Polgárok is segítették Evang. Polgár Társaikat, a' magok ifteni tiſzteleteknek jó móddal való fel állitásában, 's a' *Neuſtadt*ban vett Templomjoknak fel ékesítésében, a' melly Pünköſt elsö napján ſzenteltetett fel. — A' *Frantzia* Nemzet Gyülése, igen nevezetes esküvés formáját irt a' zsóldos Katona Tiſztek eleibe: közleni fogjuk a' jövö poſtán.

Költ *Bétsben*, Jun. 24-dik napján 1791.

Béts.

Az egéſſz Ts. Kir. Udvar friss egéſségben vagyon. Tsáſzár ö Felsége ſzüntelen munkálódik a' köz-jóért. A' Teátromban is ritkán ſzokott meg jelenni: hanem Tsáſzárné ö Felségét majd mindennap van ott ſzerentsénk látni. Ritka nap, hogy, a' *Saleſiai* Apátzákat is, meg ne látogatná kivül a' Városon, ez a' kegyes Fejedelem Aſſzony; de minden tsáſzári pompa nélkül. Tsak maga ül t. i. eggy, két ſzemélyre való hintóban, mellyen hátul tsupán eggy Inas áll, holott más Dámák annyit állitanak fel, hogy majd le taſzitja eggyik Inas a' másikat a' bakról. — *Ferentz* Föhertzeg gyakorta vadáſz. Három napokkal ez elött, Testörzö Kapitány H. *Eſzterházy*, 's Kántzellárius Gróf *Pálffy* Urakat is el-hitta Vadáſzó Társainak. A' Föhertzegné, felette drága ajándékokat kapott Tsáſzár, és Tsáſzárné ö Felségektöl.

Mára ſzámlálták itten ki, hogy Gr. *Zichy* István ö Nagysága *Nápolyba* fogna érni, a' Fö-Hertzegné ſzerentsés ſzüléséröl való hirrel. Ezt könnyen is el lehet hinni; mivel úgy ſzólván repülve ment éjjel nappal. Hogy az ide való *Nápolyi* Követ Kurirját annál hamarább el érheſſe: egéſſz *Stájer* Orſzág határáig mind a' maga lovain ment, mellyek Státziónként várták a' Grófot, 's mellyekkel ritka poſta lovak futhatnak verset.

A' *Kolóniai* Válaſztó Hertzeg, kiváltképpen két igen nemes tselekedetei által tette a' maga közelebbi el menetelének napját nevezetteſſé. Eggyik az, hogy hajdani Tanítójának B. *Rottenburg* Urnak 1335 forintokból alló rendes fizetését; eſztendönként való 1200 forint pótoláſſal kiváuta nevelni; úgy hogy ezentúl 2535 forintja léſzen már minden eſztendöre a' meg nevezett érdemes B. Urnak. — Melly követésre méltó példa ez minden

Tanitványoknak, a' magok Tanitóik eránt. — Más nemes tselekedete ö Vál. Hertzegségének az, hogy amaz el felejthetetlen *Mozártnak* szerentsétlen özvegyét 24 azanyakkal meg ajándékozta.

A' *Halli* Dáma-Fundátziót *(Damenstift) Tirolisban*, tizenkét új *Prebendákkal* szaporította ö Felsége, 's kegyelmesen méltóztatott rendelni, hogy ezentúl mindenkor *Tirolisi* származásúakból álljon fele, az említett Fundátzión lévö Dámáknak. — A' tizenkét új *Prebendákra* való válaszlás Tsászárné ö Felségére bizatott. Minthogy a' Fundátzió' töke-pénzének szabad interesséből, maradt vólt még annyi hátra, hogy egy négy száz forintos *Prebendát* állíthatott fel ö Felsége: azt önnön indításából adta, *Tirolisi* származású Státus-Tanátsos Báró *Eger*' Kisasszonyának. — Meg-jegyzésre méltó ki-fejezésekkel élt ö Felsége azon Irásában, mellyet e' végett botsátott a' *Tseh* és *Austriai* Kántzelláriának Fö-Elölülöjéhez: „*Mivel*, úgymond, *ez*, a' *Státusnak olly sokat szolgáltt Férjfiú*, *sem magáért*, *sem* a' *hozzájatartozókért*, *leg-kissebb kéréssel is soha nem terhelte az Udvart*: *akarta ezen tekintetből ö Felsége azt az örömöt tsinálni nékie*, *hadd láttya még életében* a' *maga Leánya*' *állapotjának jó karban való létét*. "

Magyar Országg.

A' *Kis-Kúnságból*, Dec. 13-dikán.

„Azt kérdi a' misap a' *Bajai* Mészáros' fiától egy pajtássa: *mennyi lehet most az árenda?* (mert ez elött ezer forint, 's ezer mázsa faggyú vólt). Felel az Iffjú; *most egy krajtzárt se fizetünk*, *még is meg-köszönte* a' *Város*, *hogy így is fel-vállaltuk* a' *mészárszéket*, *'s tartjuk hússal* a' *Népet*. — Mi lehet ennek az oka? Nagy részént a' marhának rettenetes drágasága. — Azt irja *Istvánffy Miklós*, Históriájának 336-dik óldalán:

„Mi-

Midőn *Maximilián* Tsáſzár, *Rudolf* Fiát *Ratisbonában* Római Királlyá koronáztatná: az ezen alkalmatossággal tartatott vendégségben *Gobi (Gobius)* nevű folyó vizi halat vittek fel a' többek között az aſztalra. Ezt látván a' Tsáſzár, azt kérdi az Aſztalnoktól: mennyin vette kemed ezt a' halat? húſz aranyon, felel az Aſztalnok. Igy ſzóll erre a' Tsáſzár, a' jelenlévő *Német Orſzági* Fő Rendeknek: „*Magyar Orſzágon, annyi pénzen három hízlaltt túlkot lehet venni.*“ Tsudálták, 's ditsérték a' Fő Rendek, ezt az óltsóságot *Magyar Orſzágban.*“ — Bezzeg most másképpen van a' dolog. A' búzának *Pesti* mérője, igaz, hogy le-ſzállott hat 's hét forintokról, kettőre, háromra; az árpáé 3—4 forintról, 16 's 17 garasra; a' zabé, 3 forintról 12 garasra: de nem ſzáll ám a' marha', és sertésnek árra; hanem nevekedik. A' marha-húsnak fontja 3 poltra, 's rövid nap 8 pénz leſz; a' sertés-húsnak, 6 kr.; a' ſzalonnának 20 kr. — Ez előtt 9, 10 eſztendőkkel, meg-vett a' ſzegény ember *Sz. Demeter*kor 2 forinton egy meddő magyar juhot; a' bőrét el-adta három márjáson; a' faggyából télre-való gyertyát mártott: és így a' húsa alig került néki 10, 12 krajtzárjába. Most, párját a' magyar meddő júhnak 12 forinton veſzük; a' harmad-fő kosnak pedig 70 's 80 forinton. A' melly paraſzt subát (juh-bőrből kéſzültt bundát) ez előtt 5 forinton fel-állitottak a' gazdák béreseik' ſzámára, most a' leg-alább való tizenegy forintba kerül. A' gazdáknak való betsületesebb suba pedig, leg-alább is 18 forintba telik. Sőt érdemes emberek beſzéllik, hogy látták a' múltt *Nagy-Körösi* Vásárban, mikor egy gulyás, három paraſzt subáért ſzáz forintot adott; mellyeket nem ſzűts kéſelett, hanem tsupa tortt bőrből vartak.“

Palotáról, Dec. 16-dikán. „Panaſzkodva beſzéllé a' minap *S.*. tiſzti Társom, hogy' ſzedé rá *V...* Pap Társa a' ſzölö-vételben. Maga ſzerzé néki a' ſzölöt, még is midön látja emez, hogy a' vidéki meg akarja valóban venni a' ſzölöt, 's olly kéſzülettel ment által *V...*, hogy majd le-teſzi a' ſzölö' árrát, tsak meg ſzólítá a' Helységbéli: „Meg-tartom magam is Komám Uram!“ — A' vidéki Pap nem tudta, nevetſſen é, vagy boſzonkodjék Komája' tselekedetén. Nékem leg alább meg-indúlással beſzéllé, melléje tévén aztis: „tsak igazán tartja ama' köz-beſzéd, hogy a' *Románnak kötve kell hinni.*“

Melly nagy betsületben legyenek nálunk a Uraknak betses Leveleik, magokkal eggyütt: élhetik leg-közelebb abból, hogy elöbb ugy négyen öten magunk olvassuk el azokat, azután magyaráztatjuk Tanúlóinknak; most kivált a télen, Vasárnap, dellyesti Iſleni-ſzolgálat után olvastatjuk, az Oskolában ſzámosan fel-gyülekező Mester-embereink' 's Legénnyeinknek. A gyakorlást magam kezdettem egy rövid Beſzédel, mellyet az Újság-olvasásnak haſznáiról mondottam. Midön halaſzthatatlan foglalatosságaimtsenek, fel ſzoktam menni mindenkor magam az Oskolába, hogy a' nevezetesebb Újságokat ne tsak olvaſſam; hanem magyarázzam is. Tapaſztalom ſzemlátomást újdonnan új ſzerzeményemnek óhajtott gyümöltseit. Sok Mester-legény azt az idöt, a' kortsmán ſzokta tölteni, pénz- egésség', betsület' veſztegetéssel; de így lassanként a' valósághoz kezd ſzokni, vigyázóbbá tétvén nem tsak az Újságokból; hanem a' *Segédségben segítö*, és más nevezetesebb Könyvnek némelly ſzakaſzaikból, jövendö élete nevezetesebb környül-állásaira. Kezünk ben vagyon, *Europának* Oskolánkban régen gö *közönséges Táblája*, mellyböl örömmel

gatnak, *Raff*' Geografiája ſzerént gyermekeink, 's midőn olvastatnak az Újságok, vátig tsudálják a' Jelenlévők Tanúlóinknak okos feleléseket. — Egyébaránt az Újságok ſzakaſzonként bé-köttetvén, Oskolánk' haſznára fordíttatnak akképp' is, hogy nevelni fogják azon tsekély oskolai könyves Tárunkat, mellynek fundamentomát kivántam vetni holmi gyermekeknek ſzükséges kézi könyveknek meg-ſzerzések által.

Fel-állott nálunk Mindſzent napján azon *Alumnium* is, mellynek fel-állását kivántam néminémüképpen eſzközleni, a' *Haza-ſzeretetéről* ki-adott, 's a' ſzegényeknek ſzámokra árúltatott Predikáttziómmal. Ki-adnám örömest azt is, mellyet tartottam az előbb említett napon, Kriſztus Urunknak ezen ſzavaiból: „*A' mit teſztek eggyel a' kitsinyek közzül, én velem tselekedtétek*" valamint azon egy pár Énekeket is, mellyeket ugyan azzal az alkalmatossággal mondottam, 's végre a' Szen e yházban ugyan akkor fel-olvastatott némelly Törvényeket, mellyeket négy ſzegény Tanúlóink elejekbe ſzabtam — ha olly jó lelkü Könyvnyomtatóra akadnék, a' minémüre talált *Pétervári* Evang. Predikátor T. *Lampe* Ur *Schnörr* Urban, ki az Ispotálynak javára ki-adandó minden munkáit ingyen kivánja nyomtatni."

Erdély Orſzág.

Dées, Dec. 11-dikén. „*Minden felette-való árt.* — Ha ſzegény az ember, roſſz; ha sok a' pénze, veſzedelmes. *Közép úton leg-jobb hát járni. Medium tenuere Beati.* — *Sombori* Posta-Mester *Potyó* Urról az a' hir futamodott, hogy nagyon pénzes Ember; 's mi leve a' következése? Az, hogy a' minap éjtſzaka halva találák. — Még a' gyilkos ki nem tudódott; de bizonyosan a' háza-népéből vólt valaki.

Magyar

Magyar Orſzági Báró *Koſztolányi* Úrnak, *Leopolis (Lemberg)* Városa felé menő útjában el-veſzvén a' postán 260 forintja, minthogy ez, az *Erdélyi* Posták között valamellyiken esett, úgy hallyuk, közlötte ezt az *Erdélyi* Udv. Tanáts a' *Kolosvári* Fő Kormányozó Tanáttsal, a' ſzükséges ki-nyomozás végett.

Nemes *Kolosvármegye'* Tiſztsége, azafiúi buzgóságától viseltetvén, meg-találta kérésével a' Fő Kormányozó Tanátsot az eránt, venné munkába a' Felsőbb Helyen, hogy az újjonnan felállandó *Thesaurariátusra* többnyire Hazafiak tételtessenek hivatalba.

F. M. L. Báró *Alvintzy Józef* Úr ő Excel. ja, most látogattya édes Hazáját, mellynek régtől fogva nem vólt kebelében. *Kolosvárrá* jött előbb, holott egynehány nap múlatott. Mindenfelé különös örömmel fogadták ezen Méltóságot. Véle vólt Gróf *Gyulai Ignátz* Úr is, Generális Gróf *Gyulai Sámuel* Úr ő Excell. ja' Fia, a' kinek ezen háborúban való maga-viselését méltán bizonyítja az: hogy ámbátor huſzonnyóltz eſztendősnél nem leſſz nagyobb, még is Oberſtlieut. ti méltóságot van ſzerentséje viselni.

Szép elő-menetellel esett Hazánkban sok helyeken, a' *Kaſſai Magyar Muſeumra* való előfizetés; nevezetesen úgy hallyuk, hogy csak *Kolosvárban* magában bizonyosan több leſſz harmintzig valónál: mert

Buzog a' magyar vér nemesi erünkben,
Hív ſzeretet peseg újjúltt kebelünkben:
Anyai nyelvünknek midőn virágzását
Tiſzteljük, ſzépsége' köz gyarapodását."

Frantzia Orſzág.

Mind a' Királyt, mind a' Királynét úgy nézi 's tiſzteli a' *Párisi* nép, mint a' Konſtitutziónak

Ba-

arátjait, 's gyámolait: hanem a' Miniſterekhez nints bizodalma a' Nemzetnek, azért is egymást érik a' Miniſtériumban a' változások. Azon nagyon örvend az egéſſz nép, hogy *Cahier* Urat választotta a' Király, az Orſzág belsö dolgaira ügyelö Miniſternek, ki Prókátora vólt a' *Párifi* Községnek. Tudja azt maga is *Cahier* Ur. mennyire kedvében légyen ö a' Népnek, mert midön meg-jelent vólna a' Királynál, hogy meg-köſzönje a' maga Miniſterré lett választatását, 's azt mondotta vólna néki a' Király: „*Az Ur, nehéz kötelefſéget veſz magára*", ö ezt felelte: „*Semmi se tettzhetik nehéznek, egy Nép-ſzerette Miniſternek, egy Pátriota Király mellett.*"

A' vólt Szerzeteseknek meg-házasodhatásokról, mint ítél a' Nemzet-Gyülése?

Minekelötte ezen kérdésre felelnénk, kivántunk két jegyzésetskéket elöre botsátani: 1). Mi, valamint az itt következendö feleletet, úgy minden más efféle tárgyakat eredeti hiteles kútfökböl ſzoktunk venni; a' mellyekböl veſzi t. i., hogy moſt egyebet ne említtsüunk, a' *Bétsi* Udvari Újság is. Hogy pedig 2.) illyen dolgokat is béiktatunk Munkánkba: ennél fogva mi, méltán kedvességet várhatunk, 's reménylünk; mivelhogy egy jó *Hiſtoriographusnak* (Történet-Irónak) kötelességét tellyeſítjük: igyekezvén mindent maga valóságában meg-irni, a' mi meg-kivántatik a' tökélletes hiſtóriai esméretre. — Betsüljük mindnyájan a' Szent Atyákat (az Új-Teſtamentomi elsö ſzázadokban élt Ekklésiai Tanítókat), hogy meg-irták, nem tsak a' mi örvendetes vólt a' Kereſztény Vallásra nézve; hanem még az üldöztetéseket, 's mind azon tsúfságokat is, mellyeket Sz. Vallásunk, 's ennek Fundálója a' Jésus Kriſztus ellen teli torokkal okádtak a' Pogányok. — Több illyen példákat

is

is hordhatnánk elö, ha a' helynek ſzük vólta meg-engedné; de talám elegedendö azon egy nyomos példa is, mellyet említettünk a' mi tzélunkra.

A' fenn tett Kérdésre ſzolgáló környülállásos (*circumſtantialis*) felelet ez:

„Nov. 27-dikén, könyörgö Levelet adott bé a' Nemzet-Gyülésébe egy *Kaputzinus Fráter*, mellyben azt kérte, hogy hagyná meg néki a' Gyülés a' penzióját (fizetését, melly t. i. ki vagyon néki rendelve eſztendönként, a' Klaſtromból lett ki-jövetele után) azon esetre is, ha' megházasodna. Ezen kérésre, minden tanátskozás nélkül az iratott bé a' Jegyzö-Könyvbe: *Am legyen a' Kéröné, az ö kérése ſzerént* — 's más dolgához látott a' Gyülés. Midön más nap, az az 28-dikon, fel-olvastatnék a' 27-dik napi Jegyzö Könyv, 's a' Kaputzinus' kérésére való felelet is olvastatott vólna: jónak ítéltetett, az okait is bé írni ezen feleletnek a' Jegyzö-Könyvbe, mellyeket így adott elö *Neufchateau* nevü Tagja a' Gyülésnek: „A' Gyülés, nem esmér semmi Szerzeteseket (*Monachos*), semmi *Derviseket*, és *Bontzokat* (*Derviseknek* nevezletnek a' Törökök' Szerzetesseik, *Bontzoknak* pedig a' *Chinai*, *Japáni*, 's más napkeleti Barátok). Nem visgálja a' Gyülés, ha vallyon ezen Emberek, magános haſznok' kereséséböl, vagy politikából, eggyügyüségböl, vagy bolondságból akartak e' a' magok nötelenségekkel áldozni az Iſtennek? — A' Gyülés tsak azt tudja, hogy semmi Törvény se tilalmazza a' Szerzetesek' házasságát; és kiváltképpen hogy semmi ollyas Törvény nintsen, melly meg-foſztaná törvényes penziójoktól azokat, a' kik meg-házasodnak. Szent adósságok ezen penziók, mellyeknek tiſzteletre méltó vóltokat ha nevelheti még valami: ez az, ha egy ház-nép' tartására ſzolgálnak."

Kiben

Kiben vetik fö bizodalmokat a' ki-költözött *Frantziák?* Az *Oroſz* Tsáſzárnéban, a' ki következendö igen nevezetes Levelét útasította a' múlt Okt. 29-dikén H. *Brogliehez*, ki eggy, a' *Frantzia* Királyi Hertzegek' föbb Követöi közzül:

„ Marsall Ur, *Brogliei* Hertzeg!

Hertzegséged által kivántam tudtára adni, a' maga Hazáján kivül, 's üldözés alatt lévö, de a' maga Királlya eránt való hívségében, 's hajlandóságában változhatatlan (tántorodhatatlan) *Frantzia* Nemességnek, melly belsöképpen meg-indúltam én, az ö gondolatain 's érzésein, mellyeket Sept. 20 dikán költt Irásában eránttam ki nyilatkoztatott. Ditsösségeket találták a' legfelségesebb *Frantzia* Királyok abban, hogy ök magokat, a' magok Orſzága' elsö Nemesseinek nevezték. Nagy tiſzteletnek tartotta kivált *IV. Henrik* ezen nevezetet. Nem válamelly haſzontalan betsület vólt az, mellyel meg-tiſztelte ö a' mai *Frantzia* Nemesség' Eleit; hanem arra tanította öket ennél fogva, hogy *Nemesség* nélkül nem lehet *Monarkhia*, és hogy a' Nemesség' haſzna, melly a' *Monarkhiának* óltalmazásából, és fenn-tartásából ſzármazik, el-válhatatlan a' Király' haſznától. Értették ök ezt a' letzkét (tanúságot), 's nem kiméllették véreket, 's erejeket, tsak hogy a' magok Uraik', 's önnön juſſaikat viſzont helyre-állíthassák. — Méltó Maradékai vagytok ti ezeknek, 's hasonlóvá tették az ö sorsokhoz a' tiéteket is Hazátoknak ſzerentsétlen környül-állásai; meg ne ſzünnyetek tovább is elö-menni azon az úton, mellyen indúltatok; 's azon lelket tündököltessétek ki a' ti tselekedeteitekböl, melly lelkesítette öket, és a' mellyet ti örökség ſzerént láttattok birni. *Ersébet* (*Angliai* Király-Aſszony) segíttségére ment *IV. Henriknek*, ki, a' ti Eleitekkel, gyözedelmet vett

az

az öfzve-fzövetkezett Félen *). Meg-érdemli ez a' Királyné, hogy az ö példája, mustráúl fzolgállyon a' maradéknak, és én méltóvá fogom tenni magamat, a' vele-való egybe-hasonlíttatásra, azon indúlatimnak változhatatlansága által, mellyekkel viseltetem az említett Hérosnak (*IV. Henrik Frantzia* Királynak) Unokái eránt, kiknek még eddig tsak jó akarátomat bizonyítottam. A' midön én, a' ti *Monarkhátok*' ügyében, a' Királyok' ügyét fogom-fel, tsupán azzal a' méltósággal járó kötelességet tellyesítem, mellyel fel vagyok ruházva e' földön. Ezen tekintetbéli tselekedeteimnek egyedúl-való vezére léfzen, a' ti Királyi Hertzegeitek — a' Király' Öttsei — eránt vonfzó baráttságos tiszta indúlatom; 's az a' kivánság, melly fzerént óhajtok erös gyámola lenni a' ti Királyotok' minden hív fzolgájának. — Ezen gondolatimat nyilatkoztattam én ki, Gróf *Romanzov* által a' Kir. Hertzegeknek. Minthogy semmi nyomosabb, igazább, és nemesebb dolog nem lehetett vólna, melly inkább meg-érdemlené, hogy buzogjanak érette mind azok, kik ennek fegyverrel való óltalmazására el-fzánták magokat: lehetetlen, hogy én fzerentsés, 's az én óhajtásimmal meg-eggyező ki-menetelét ne reményljem e' dolognak. Kérem az Iſtent, hogy Hertzegségedet, Marsall Úr, *Brogliei* Hertzeg, és az egész *Frantzia* Nemességet, melly ugyan azon értelemben van Hségeddel, maga fzent és méltó óltalmába vegye." Egy

*) *Értetnek ezen öfzve-fzövetkezett Fél alatt, (a' melly frantziáúl* Ligue*nek, a' deák el-bérmálás fzerént pedig* Ligá*nak neveztetik) azon Frantziák, kik olly fzin alatt esküdtek öfzve a' Korona' valóságos Örököse ellen: hogy ök a' Katholika Vallást óltalmazzák.*

Egy *Koblentzi* Levél ſzerént, c y reménységgel vagynak ott a' *Frantziák*, hogy még ezen hónap. vége előtt közönségessé fogna tétetni egy *Manifeſtum* (Jelentés) *Fr. Orſzágnak* zürzavaros állapotjára nézve, minden Európai Hatalmasságoknak nevekben; 's a' ſzerént *Anglia* se fogná oſztán ki-vonni magát az öſzve-ſzövetkezésből.

Elegyes Történetek.

Világ' vége.

El-múlt már nem tsak 12-dik, hanem 22-dik napja is Decembernek: még sem múlt el a' Világ; mint ezt, egy gaz Tsábító kezdte jövendölgetni *Erdélyben.* Bé-ment vólt ez a' vakmerő eſztelen Nov. 2-dikán estve a' *Nagyagi* Plebánoshoz is, 's el-mondta hoſſzasan a' maga *rythmusát*, mellynek oda ment ki az értelme: hogy ő Iſten-Küldöttje az Emberi Nemzethez; 's azt bízta reája a' Mennyei Felség, hogy jelentené meg az Ítélet' napjának, negyven napok 's éjtſzakák múlva lejendő el-következését. Mennyei *Credentionálist* (Hit-Levelet) ugyan nem mutathatott, mellyel bé-bizonyíthatta vólna a' maga Iſteni Küldöttségét; tsuda-tevő erővel se birt még tsak annyival is, hogy egy sültt galambot repíttethetett vólna le, a' maga ſzájába a' levegő-égből. — Mivel akarta tehát meg-győzni a' Plebános Urat arról, hogy ő valóságos *Próféta?* — Egy márvány táblát mutatott elő, mellyre régi Zsidó betűkkel a' tiz parantsolat vólt reá irva. Erről a' Tábláról azt állította nagy fennyen, hogy az a' *Móses* Kő-táblájinak eggyike. Mutatott egy kövé váltt Mannát is. — Az okos Plebános nem hányta ugyan mindjárt ſzemére, ezen hamis Prófétának az ő bolondoskodását; hanem tsak ugyan értésére adta néki mellesleg, mi forma Embernek tartaná ötet: mert az Egyház-fijához küldötte vatsorára, 's hálásra; 's az Ítélet' napjáról való

to-

további beſzéllgetést más napi fölöstökömre halaſztotta. Élvén a' bóldogtalan Próféta a' gyanú perrel, hogy bizony az ő *ítélet napja* még előbb el találjön jöni negyven napnál, ha meg-várná a' reggelt *Nagyagon*: fogta magát éjtſzakának idején, 's meg-ſzelelt biz ő a' kő-táblával 's mannával. — Azólta se hire, se hamva!"

Hogy' vagynak már a' Törökök, az Oroſzokkal?

Azt olvaſſuk egy *Konſtántzinápolyi* Levélből, melly költ Novembernek 17-dikén, hogy *Vaſzif Effendinek*, ki a' Békeség' előljáró tzikkelyeinek alá irta vólt magát *Gálátsban*, *Oroſz* Generál *Repnin* Hertzeggel eggyütt, fejét akarta vetetni a' Török Tsáſzár azon okon, mivelhogy többet igért említett *Vaſzif Effendi* az *Oroſzoknak*, mint a' mennyire hatalma lett vólna. A' Nagyvezér' kérésére ugyan tsak meg maradt még is az élete; hanem örökös ſzámkivetésbe küldetett.

Más, ugyan azon időbéli *Konſtántzinápolyi* Tudósítások azt bizonyítják, hogy a' *Porta* olly rend-kivül-való hadi kéſzületeket tetet, mintha folytatni akarná a' hadat az *Oroſzokkal*. A' hajós Sereg újra fel-kéſzíttetik, 's parantsolat ment *Asiába*, hogy katonákat ſzedjenek, igen kedvező fel-tételek alatt; 's a' pártos Basáknak nem tsak grátzia van ajánlva, hanem még az is, hogy Vezérei fognak lenni a' magok tartománnyokbéli seregeknek.

Hát a' Lengyelek, 's a' Saxóniai Válaſztó Hertzeg között, hogy' fog már el-dűlni a' dolog?

Bizony még ezt nem tudhatni: mert hogy az *Oroſz* Tsáſzárnénak tellyességgel nintsen innye ſzerént az új *Lengyel* Konſtitutzió, következésképpen a' *Saxóniai* Vál. Hertzegnek jövendőbéli örökös Királlyá való válaſztása is, a' bizonyos;

az

az is bizonyos pedig, hogy sok *Lengyelek* hallgatnak még az *Oroſz* Tsárzárné' ſzava után. — Magok a' *Saxok* mitsoda értelemben legyenek átallyában az eránt, hogy fel-vállalja é' az ő Válaſztó Hertzegjek a' *Lengyel* Királyságot, vagy ne? nem lehet egéſz meg-határozással állítani; hanem annyit irhatunk, hogy *Dresdában* egy könyv jött ki közelébb, következendő értelmű tzim alatt: *A' Lengyel Korona' el-fogadása eránt ő Válaſztó Hertzegségéhez, III. Fridrik Auguſtushoz intézett gondolati egy Pátriotának.* Ezen Munka azt mutogatja mind a' Hiſtoriákból, mind az okoskodásból: mitsoda kárára vólt, 's lehetne még ezentúl a' *Lengyel* Korona' birtoka, a' *Saxóniai Háznak.*

Utánna vetjük ezeknek, a' mit egy *Stokholmi* Levélben olvastunk: hogy t. i. ha el-fogadja a' *Saxoniai* Vál. Hertzeg a' *Lengyel* Koronát: úgy mindjárt meg-kéri a' *Saxoniai Lengyel* Követ H. *Csátorisky*, egynek, a' *Lengyel* Király' Unokái közzül, a' Vál. Hertzeg' Kis-Aſſzonyát. Ha el nem találná venni a' Válaſztó Hertzeg a' *Lengyel* Koronát: tudtára fog nékie adódni, hogy a' *Svéd* Király, nem igen fog idegenkedni annak felvállalásától.

A' ki-költözött *Frantziákra* nézve, megparantsolta, *Frankfurt* Városa' Magiſtrátusa az oda való Mester-embereknek, hogy semmi olylyas munkát ne tegyenek többé, a' mi tárgyazná az említett ki-költözteknek hadi kéſzületeiket. — Egy *Moguntziai* Levél ſzerént pedig értésekre adatta a' *Palatinátusi* Hertzeg, a' maga Tartományaiban tartózkodó ki-költözött *Frantziáknak*, hogy minél előbb takarodjanak el az ő birtokaiból. A' *Lüttichi* Hertzeg Püspök ellenben, a' *Coloniai* Válaſztó Hertzeg' közbenjárására, általengedte *Lüttich* Várát, gyakorló-helyül a' *Frantzia* Ki-költözteknek; 's ugyan az említett köz-

közben-járásra, hasonlót tselekedett a' *Stablói* Hertzeg is.

Konſtántzinápolynak Pera nevezetü külsö Városába, Okt. 17-dikén érkezett el a' Ts. 's Kir. Követ Báró *Herbert*. Minden pompa nélkül vólt a' bé-menetele, melly ſzokatlan dolog. Más nap el küldötte a' Követtség-Tolmáttsát Ns *Teſta* Urat, egy drága kéſzületü paripán, nyóltz gazdag öltözetü kisérö tselédekkel eggyütt a' *Kajmakánhoz*, 's meg-izente nékie a' maga ſzerentsés elérkezését.

Szíria' igen népes Fö Városának *Aleppónak* Lakosai, ki találták ugratni magok közzül a' kormányozó Basát: gondolóra vévén azonban a' dolgot, Deputátusokat küldöttek a' Basához, botsánat kérni; mellyet örömest adott a' nagy hasú Basa. — Ezen esethez valamelly réſzben hasonlóval, *Bétsböl* is ſzolgálhatunk. Van egy bizonyos Ember, a' ki nagyon ſzabadon motskolódik mind irással, mind ſzóval nem tsak magános ſzeméllyek, avagy különösen egy vagy más Rend ellen; hanem még egéſz Nemzetek ellen is. Soká üzte ö fenyítetlen a' maga kutya mesterségét; hanem nehány napokkal ez elött jó egy letzkét kapott. Történt t. i., hogy egy derék Nemzet ellen tsúfolkodik. Nem ſzívelhette ezt egy, különben jó esmerösse; hanem neki megy egéſz tüzzel, 's úgy tsapja a' kanapé elibe, hogy ſzint' ollyat nyekkent belé. Ha ebbe maradt vólna a' dolog: úgy bizonnyal nagyon meg-adta vólna az árrát a' vastag *refutátziónak* a' *refutáló* (meg-tzáfoló). De hirtelen fel-találta magát, mert még fel se tápáſzkodhatott a' földröl a' gyenge Ember, midön meg kapja azt, 's magassan fel emelvén, egy nagy tsókot adott néki, 's illy baráttságos ki-fejezésekkel ſzóllott hozzája: „*Meg-engedj pajtás, biz én tsak tréfálék — az erömet akartam rajtad próbálni.*" — Ezt ugyan ta-

talám még most se hiszi a' gyenge Ember; de tsak el halgatott vele még eddig; reményljük ezután se fog szóllani: 's mi is azért nem akartuk meg-nevezni.

Magyar Országi Anekdoták, mellyek Szabólts, és Békes Vármegyékből közöltettek velünk a' napokban:

Szabólts Vármegyében, bizonyos Helységbe bé szokott vólt egy szemtelen farkas, 's igen sok tyúkot, lúdat, malatzot 's a' t. el-hordott. A' Lakosok addig 's addig ólálkodtak utánna, hogy egyszer tsak ugyan keleptzébe kerítették. Minekutánna t. i. ki-tanúlták vólna a' szokott útját, egy vermet ástak annak mentében; azt fellyül náddal bé-fedték; ezen fedelet ismét földdel béterítették, 's vigyázókat állítottak ki, a' kik lessék a' farkast. Megy a' farkas sietve a' prédára: 's hát mikor a' veremhez ért vólna, lezuhan a' mélységbe. Rajta mennek a' fogolyfarkason a' lesben lévö emberek, 's ki-húzzák a' veremből elevenen. — Törvény tartatván reá, a' lett a' sententziája, hogy eggy öreg ürü kolomp (harang) kötetlen vas lánttal a' nyakára, 's azzal szélnek botsáttassék. El-indúl a' szegény farkas a' kolomppal, szalad fel 's alá, hegyen, völgyön nagy lármával: míg nem végre ki-harangozá magát a' világból, 's életével adózott szemtelen kártékonyságáért. — Héj! ha a' nagy Városokbéli dolog-kerülöknek is mind kolompot szorítanának a' nyakokra, 's úti füvet kötnének a' talpok alá: úgy valóban sáska-járás' idején egész Tartományokban se kivántatnának más sáskakergetök, ezeken kivül.

Békes-Vármegyében, el-szakaszt az árviz egy töltést. Ennek meg-orvoslásán, sok kezek dolgoztanak leg ottan. Hordták t. i. mindenfelöl a' földet, és gallyat (fa-ágakat) a' Lakosok. — Ezek között vólt egy Tzigány is, a' kin, mivel kéttség kivül sak andalgott, jót va-

vakarít a' nád-páltzával a' Szolgabiró. „*Miért ereſzted*, úgymond, *által*, *magad előtt a' vizet*, *illyen amollyan?*“ „*Jaj 's Uram*, *hiſzem lehetetlenséget tsak nem kívánhat tőlem a' Tek. Úr.*“ Erre a' Szolgabiró: *Nints* úgymond *lehetetlenség*, *azért tsak rajta.* — Nem hagyhatá ſzó nélkül a' viſzketeges eſzü Tzigány, ezen ſzavait a' Szolga-Birónak: *Ah Uram*, így ſzólla, *dehogy nints lehetetlenség.* A' Szolgabiró: *Mondj hát te gaz ember eggyet?* Tzigány: *Dehogy mondok Uram*, *hogy még jobban rám üſſön a' Tek. Úr.* A' Szol. Biró: *No nem bántalak*, *tsak mond ha mit tudſz.* Tzig. *Ha én a' vas gereblyébe f—s—k*, *hogy nyalná ki a' Tek. Úr?*

A' melly Német Könyvről azt említettük vólt utóbbi D d d árkusunkban, hogy az, a' *Bétsiek*' kezében forog, ezeket kívántuk jelenteni: Hat hónappal ez előtt ki-nyomtatódott vólt már *Bétsben* az a' könyv. De mivel nem vólt reá engedelem a' *Cenſurától*: meg-tiltatott az el-adása; 's el-petsételtettek a' nyomtatványok; a' Nyomtató pedig ſzáz arányra büntetteteti. — Tsak két hetektől fogva kezd árúltatni a' könyv, különös engedelem mellett. Szerzője, egy *Z**r* nevezetű iffjú Ember. 1784-dik eſztendő táján, amaz esmeretes *Wucherer* *) Könyvnyomtatóval ölzve-ſzürte vólt a' levet, 's egy tsúfos kis könyvet adott vólt ki; mellyért 48 órák alatt el kellett néki magát *Bétsből* hordani. Úgy hallyuk, hogy azután a' *Budai Német Újságot* irta vólna. *) Ez, az által tette magát a' többek között nevezetessé, hogy törvénytelen útakon, módokon terjeſztette a' motskolódó könyveket: a' miért is bóldogúltt *II. Józef* Tsáſzár által ki-tiltatott az egéſz *Auſtriai Birodalomból.*

Küldjük az *r r* árkust, az Orſzág-Gyülése' Hiſtoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Decembernek 23-dik napján, 1791-dik eſztendőben.

Bétsi.

Karátson' második napján, úgymint Szent István Mártir Innepén dél előtt 11 órakor a' Szent István Templomába ment Tsáſzár ö Felsége, következendö fényes pompával: Elöl indúlt 3 Strázsa-Mester, az itt lévö *Sakmén (Jaquemin)* Vasas Regementjéből. Vas fedte mindenikének a' mellyét. Követték öket igen ſzép paripákon hat Kamarás Urak, kik között négyen ſzép Magyar köntösben, 's kótsag tollas kalpagban díſzeskedtek *). Ezek után gyalogolták 40 Lakájok, kardosan, és hajadon fövel. Mindjárt érkezett utánnok egy hat lovas üveges hintó, a' mellyben *Ferentz*, és *Józef* Fö Hertzegek ültek. A' hintó után lovaglott Gr. *Colloredo* Fer., *Ferentz* Föhertzeg' udvari Mestere. Ezt követték a' Nemes Iffjak (Edelknaben) gazdag ruhában, hajadon fövel, és gyalog. Moſt jött már ö Tsáſz. Kir. Felsége, az Udvar' leg-pompásabb hintaján, a' maga Dragonyos Regementje' forma-ruhájában. Kisérték a' Ts. Kir. Hintót: Magyar Testörzö Kapitány H. *Eſzterházi Antal* kalpagosan, a' gyalog Német Gárda' Kapitánnyával Gr. *Noſtitz*al; H. *Dietrichſtein*nal, és *de Ligne* Hertzeggel eggyütt, a' ki talám Fö Kamarás H. *Roſenberg*' képét viselte. Továbbá 24 Magyar Testörzök, kiket Oberſtlieut. Hg *Eſzterházi Miklós* igen ſzép paripán vezetett. — Egy Kompánia fegyveres Gránátérosság fejeztebé a' pompás menetelt. Mind *Ferentz* Föhertzeg, mind Tsáſzár ö Felsége hintajaik mellett tizennyóltz tizennyóltz Német Testörzök gyaloglottak fel-tartott lándsákkal (Hellebard). Nem lehetett egy nézéssel hagyni, az ö Felsége' hintaját vontt

*) *Úgymint: Gróf Althán, Szala-Vármegye' Fö Ispánnya; Gróf Károlyi Józef; Gróf Erdödy Károly; 's Huſzár Kapitány Gróf Waldſtein Urak.*

vontt hat fejér lovakat, mellyeknél nagyobbakat és ſzebbeket talám egéſſz Europában sem lehet látni; de a' mellyekre van is gond! — nagyobb, mint sok Úri magzatokra. — A' nyerges lovon ült a' Tsáſzári Fő Kotsis, bársony spanyol ruhában, kinek tekintete egéſſzen Konsiliáriust mutat. Nem is sokat jár ez a' Kotsis a' lovak körül *). Minekutánna fel ült a' nyeregbe, olly nagy maga meg hajtással adta eggy Al-Kotsis az ostort a' kezébe, mint a' minémüvel ſzokták a' Kir. páltzát adni a' Fejedelem' kezébe. A' Fullajtár, 's a' lovak mellett gyalogló két nagy Hajdúk is bárson ruhákban vóltak. — A' Sz. Mise után, hasonló pompával ment viſſza ő Felsége az Udvarba.

Valamint minden más Dikaſtériomokhoz, úgy a' Fels. Magyar Kántzelláriához is az a' kegyes rendelés érkezett a' napokban az Udvartól, hogy ezentúl minden Inſtántziára fel legyen téve az ok is, a' mellyre nézve nem nyeri meg késését az Inſtáns.

A' Nemes Magyar K. Testőrző Seregből, Fő-Hadnagyi ranggal lépett ki, rendes katonai ſzolgálatba *Gunda* Úr; *Stermenſzky*, *Bernáth*, *Vas*, *Revitzky*, *Bátsmegyei*, *Török Mihály*, *Török István*, *Juhász*, és *Koller* Urak pedig nyúgodalomra tétettek olly móddal, hogy míg valamelly polgári tiſztséget kaphatnak: 150 forint fizetések légyen. Ezen el-botsáttatással nem elégedtek-meg a' meg-nevezett kilentz Tiſzt Urak; hanem ő Felsége eleibe terjeſztették sok eſztendei ſzolgálatjokat. Vagynak ugyan is közöttök, a' kik már 18 eſztendőktől fogva ſzolgálnak.

Elegyes Történetek.

Ő Szentsége a' Pápa, olly roſſzúl vólt ismét ezen hónapnak 5-dikén, hogy kétſzer kellett raj-

*) *Az Oroſz Tsáſzárné' Fő Kotsissa, Oberſtleri; a' Fullajtárja pedig Oberſtlieutenánti ranggal vagyon.*

ta eret vágni, 's ſzívó ſlastromokat is raktak reája; de minthogy még sem lett könnyebben; söt 6-dikon ájúlásba is esett eggynehánſzor; tehát harmadikſzor is eret nyitottak rajta. Erre jobbatskán is lett; úgy hogy 8-dikon délelött fel kelhetett kevés időre az ágyból, 's kihirdette *Seraſina de Thomas beatificatioját* (Bóldoggá-tételét.)

A' *Spanyol* Király, tiſzta aranyból kéſzíttet *Párisban*, egy hozzá hasonlíthatatlan óltárt *Bouille* nevezetü arany-mives által. Tsupán a' munkáért 30 ezer Livrát kap a' Meſter Ember.

A' melly végzéſt, az ollyan Katholikus Papok ellen hozott a' Frantzia Nemzet Gyülése, kik, le nem akarják tenni a' Polgári Hitet; még ezen Hónapnak 4-dikén meg nem erösitette a' Király; mivel az ellen nem tsak magok a' meg nem esküdtt Papok nyujtottak bé nyomos Jelentést a' Királynak; hanem a' *Párisi* Diſtriktus Kormány Székjének nehány nevezetes Tagjai is, kik Tagjai vóltak a' Konſtituens Nemzet-Gyülésének.

A' ki-költözött *Frantzia* Hertzegek, mind jobban jobban hozzá látnak a' hadi kéſzületek' tételéhez. Naponként nevekedik ſzámok, az ö Követöiknek is. Mindent kéſz pénzel fizetnek. — De hol veſzik ök azt a' temérdek pénzt? — Már erre a' kérdésre feleltünk máſſzor is; most tsak azt jegyezzük-meg, hogy az *Orofz* Tsáſzárné, újra két millió rublát tétet le nékiek, eggy *Amſterdámi* pénzel-kereskedö *Hope* Úr által. — *Berlinből* is egy millió forintjok érkezett. — Hát hiſzem e' ſzerént, nem kárhoztatja tehát a' *Berlini* Udvar, a' ki-költözött Frantziák' ſzándékát? Nem biz ám; söt állhatatosan hiſzik a' Frantzia Hertzegek, hogy az a' ſzövetség, melly lett az *Auſtriai*'s *Pruſſziai* Ház között, 's a' melly mostanság mind a' *Koblentzi*, mind más Udvaroknak is értésekre adatott közönséges Miniſterek által: az ö javokra is kéſzült.

A'

A' *Treviri* Válaſztó Hertzeg-Érsek, azt kívánta ezen hónapnak 8-dikán, a' nálla lévő Frantzia Hertzegektől atyaſiságos baráttsággal, hogy semmi fegyveres Sereget az ő Birtokaiban ezentúl ne tartsanak; se semminémű katonai gyakorlásokat a' magok embereikkel ne tétessenek; és, hogy ezen kívánságát tellyesíteni fogják ő Vál. Hertzegségének: adják kezek-irásokat.

A' *Brabantziai* Rendekről, az a' hir kezdett támadni, hogy már ők is meg-juhádztak. De biz abból semmi sints. Következése 's egyſzersmind bizonysága ennek az, hogy Dec. 13-dikán értésekre adták a' F. Köz. Kormányozók (*Kriſtina* és *Albert*) a' Rendeknek, hogy mivel a' Ts. Kir. Felség olly sok kegyelmét veſztegette reájok hijjába: tehát már most a' pártütés alatt tett adósságoknak leg-kiſſebb részét se fogja a' maga helybe-hagyásával meg-erőssíteni (ſanctionálni) ő Felsége; az *Amneſtia* (mindeneknek el-felejtése) eránt tett igéretét is kéntelen változtatni *Brabantzia* Tartománnyára nézve; 's mind azokat, valakik a' köz tsendességet háborgatják, a' közbolſzúállásnak tárgyaivá tenni: *Brabantzia*' Lakosait azonban, átallyában gondolva, úgy nézi ő Felsége, mint hív Alattvalóit: mellyre nézve bizonyosokká is teſzi őket a' maga fejedelmi óltalmáról. — Decemb. 30-dikán el-indúlt a' *Koburg* Dragonyos Regementje *Tseh Orſzágból*, *Auſtriai Belgyiomba*. A' mint némellyek fel-vetették, már ma *Frankofurtum* táján fog lenni. Decemb. 5 dikén, a' *Hohenzollern* Vasas Regementje is felkerekedett *Tseh Orſzágból*, *Freyburg* felé. (*Freyburg*, a' *Svább Orſzágban* lévő *Auſtriai* Birtokoknak egy fő Városa). — Tegnap érkezett egy Kurir *Brüſſzelből*, 's ismét fontos hireket hozott. — Nem kevés materiát fog még ſzolgáltatni *Brüſſzel*, úgy itéllyük, ezentúl is az irásra.

Van-

Vandernoot és *Vancupen*, meg-érzették *Hollandiában* a' büzét, az *Auſtriai* Ház, és a' *Hollandiai* Közöns. Társaság között kéfzültt ſzövetſtségnek; azért is meg-ſzeleltek *Hollandiából*, 's *Frantzia Orſzágba* vették magokat. — Ott vagyon *Fábry* Ur is, a' ki hajdan *Lüttich* Városa' elsö Polgár-Mestere, 's a' *Lüttichi* Revolutziónak is fö Kováttsa vólt. Irt közelébb a' *Lüttichiekhez*, melly irása alattomban ki-nyomtattatott, 's a' Nép köztt közönségessé tétetett. Igéri ezen irásában a' *Lüttichieknek*, hogy tsak békességes türéssel legyenek, rövid idön ki fognak ſzabadíttatni a' járom alól.

Nevezetes Ember' halála.

A' *Moenus* vize' mentében, *Offenbach* nevezetü Német Mezö-városban lakott eggy igen különös Ur — Báró *Frank* *). — Ez, Hertzegi módra

*) *Ez elött mintegy tizenkét tizenhárom eſztendökkel, Bétsben vólt a' lakozása ezen gazdag, és felette pompás Urnak. Koronás Fejedelmek se járnak rend ſzerént azzal a' pompával, mint a' mellyel ö ſzokott vólt járni. Ha ki-kotsizott: elötte hat, utánna is hat lovas Testörzök nyargaltak, kiknek ruháik rakva vóltak ſzéles arany paſzomántokkal. El-gyözhette ö a' nagy pompát, mert gyakorta érkezett ſzámára egy 's több ſzekér pénz is. Némelyek azt meséllik feléle, hogy a' Kárpát (Carpathus) hegyeiben talált vólna valamelly nagy rakás pénzre. — A' Leánya, ki már moſt mintegy 30 eſztendös, még akkor igen ſzép virágjában vólt. Örömest férjhez ment vólna valamelly Kamarás (arany kúltsos) Urhoz, 's el is vették vólna biz azt jó ſzívvel, mind ſzépségéért, mind kivált sok kintséért; de az idegenítette töle a' Gavallérokat, hogy nem tudhatták, mi Ember az Attya.* — Némellyek

Zsi-

módra élt; de honnan vette a' temérdek pénzt: nem lehet egyenesen tudni. Azt beſzéllik, hogy valamelly *Napkeleti*, 's már ſzáz eſztendőktől fogva fenn-álló Társaságnak lett légyen a' Feje, melly Társaságnak Tagjai hogy *Lengyelekből*, *Örményekből*, és *Görögökből* állyanak, onnan lehet gondolni, mivel sok *Lengyelek*, *Örmények*, és *Görögök* laktak mellette; úgy hogy a' Báró' udvari Embereivel eggyütt, reá ment ſzintén hat ſzáz ſzeméllyre ezeknek ſzámok. Ötven pompás öltözetű Testőrzőket tartott. — A' tiſzteletet, mellyel viseltettek eránta minden hozzá-tartozói, ſzintén imádásnak lehet mondani. Ezen hónapnak 16-dikán múlt ki a' világból. Két napokig vólt ki-téve, közönséges látás végett a' teste, *her-*

Zsidónak gondolták. De hogy Zsidó tsak ugyan nem vólt: onnan meg-tettzett, hogy ſzorgalmatosan el járt a' ſzent Misére. *(El-járt, a' mint közelébb irják Regensburgból, Offenbachban is; de még ſzorgalmatosabban tartotta a' magános Üléseket) és valahány-ſzor fel-mutatták a' Szentséget, ki-kelt ſzé-kéből, 's fel-emeltt kezekkel borúlt a' földre. — Bétsből, Brünnbe ment lakni. — Történt egykor ott laktában, hogy nem érkezett el a' pénze a' ki-rendeltt időre, azért mindent tsak hitelben hozatott. A' Méſzárosoknak főképp' sok mázsa húsért maradt vólt adós, mert na-ponként négy's öt mázsára is vólt ſzüksége. — Panaſz jött ez eránt ellene, a' moſtani Tsáſzár-hoz: mellyet ő meg értvén, igen meg-nehez-telt a' Brünniekre, hogy olly hálátadatlanok vóltak; holott az ő Brünnben-való létéből nem kevés haſznot vett bé a' Város. Mihelyt tehát pénze érkezett, leg-ottan ki-fizette adósságait, 's Offenbachba ment lakni, a' hol meg is hólt.*

hermelinnel prémzett veres *lengyel* ruhában. A' lábai, veres karmasin ſzin pántlikával vóltak öſzve kötve. Tizenkettödiken temettetett el, következendö emlékezetes pompával: Minekelötte el-indúlt vólna a' halottas Sereg, oda járúltak a' testhez eggyenként a' meg-hólttnak tiſztelöi; meg-illették kezekkel (Zsidó ſzokás ſzerént) annak lábait, 's engedelmet kértek töle. Még kis gyermekeiket is oda vitték hozzája az Anyák, 's azokért is engedelmet kértek a' meg-hólttól; hanem a' láb-illetést magok tették meg a' gyermekek. Végbe menvén ezen tzeremonia, kezdödött a' temetö felé való menetel. Elöl indúltak az Aſſzonyok, mindnyájan fejér ruhákban díſzeskedve, 's kezekben égö viaſz gyertyákat tartva; utánnak a' Gyermekek, nyilakat vivén kezekben; azután a' Férjfiak, *lengyel*, *örmény*, és *török* gazdag köntösökben. Ezeket követték a' Házi-Tiſztek. Itt hozták 18 ſzeméllyek a' hólt testet éppen azon az ágyon, mellyen ſzemléltetett vólt az a' háznál, 's a' mellyre olly formán vólt helyhetve, hogy bal artzúlatjával a' párnára hajlott, mintha ugyan tsak aludna. Elötte 's utánna a' testnek, két Öregek mentek hajadon fövel. Jobb felöl a' test mellett, a' meg-hóltt Bárónak egy Leánya, 's két Fiai; bal felöl H. *Lubomirſzky Márton*, kinek mellyén tündöklött a' *Sz. Anna*-Rendje' tzimere, más fö Emberekkel eggyütt. — A' külsöbb rendet formálták, jobb és bal óldalról a' Testörzök, kiknek ſzomorú musikájok egygyesült a' harangok' zengésével. A' sirnál várta már a' hóltt testet egy, fejér atlaſzal bé-vontt, belöl arany fonalakból kéſzültt lengeteg materiával; kivül pedig arany paſzománttal ékesített koporsó, mellybe midön bé-tétetett vólna a' hóltt test azon ágy-bélin, a' mellyen feküdt vólt: keserves sirás, és jajgatás lett; de a' melly egy jelre ismét félbe ſzakadt; és ekkor a' fennemlített két Öregek egy röyid imádság formát mond-

mondtak. E' meg-lévén, ismét rá kezdette a' sirást és jajgatást a' meg-hóltthoz tartozott felekezet; le-botsáttatván pedig a' sirba a' koporsó, mindnyájan eggy egy marok földet vetettek reá a' siralmasok. Temérdek Nép tsodúlt öfzve mindenfelöl, még *Frankfurtból* is ezen ritka pompának fzemlélésére.

Tudományi Dolgok.

A' *Berlini* Királyi Akademiának azt parantsolta a' *Prufsziai* Király, hogy a' Német nyelvnek tökélletesebbítésére egy Szótárt (Dictionarium) kéfzítene; melly végre ki is válafztattak már egynehány Tagok az Akademiából. — Hát nékünk *Magyaroknak*, mikor leffz már eggy alkalmatos Szótárunk? — Várjuk el, mit fzúl a' jövö Diéta? — mellytöl minden jókat lehet reményleni.

A' *Conftituens Frantzia* Nemzet-Gyülésnek tudós Tagjai közzül egy vólt *Volney* Úr is, ki, 1788-ban kiváltképpenvaló módon tette magát nevezetessé a' tudós világ elött, a' maga *Syriai* útazásának ki-adása által. Ezen betses munkából egy nyomtatványt kéretett vólt magának az *Orofz* Tsáfzárné *II. Katalin* — ez a' Tudományok' és Mesterségek' mai Iften-Affzonya — 's egy fzép arany emlékeztetö pénzt küldött érette *Volney* Úrnak. Mint különös tifzteletnek jelét, úgy tartotta 's viselte *Volney* Úr, a' Nagy *Katalin*' ajándékát mind addig, míg a' ki-költözött *Frantziák*' Pártfogójának nem nyilatkoztatta ki magát az *Orofz* Tsáfzárné. De hogy ez történt: viffza-küldötte *Volney* Úr az emlékeztetö pénzt *Pétersburgba*, olly jelentéssel: hogy ö nem akarja magánál tartani eggy olly Felség' ajándékát, a' ki *igazságtalan ügynek fogja pártját.*

Küldjük az *ss* és *tt* árkusokat, az Orfzág-Gyülése' Hiftoriájához tartozó Aktákból.

Költ *Bétsben*, Decembernek 27-dik napján, 1791-dik efztendöben.

Bétsi.

Meg-tiſzteltetett Magyarok.

Tsak ugyan a' tellyesedé bé, Gróf *Eſzterházy Ferentz* Urra nézve, a' mit elöſſzör jelentettünk vólt felöle: hogy t. i. a' *Nápolyi* Udvarhoz fog menni Követtségben. Már kezénél is vagyon az erröl ſzólló Tsáſz. Királyi Dekrétum (Végzés), mellyet, Státus-Referer 'árius Báró *Spielmann* Úr vitt hozzája az el-múltt Tsötörtökön estve. A' jövö Februáriusban fog meg-indúlni *Nápoly* felé. Az Attya ezen derék Gróf Urnak, Néhai Gróf *Eſzterházy Miklós* Úr, az *Oroſz* Udvarnál viselt Követtséget.

Nádor-Ispány ö Kir. Fö Hertzegsége' újjonnan válaſztatott Udvari Fö Mesterét Gr. *Szapáry János* Urat, Tsáſzári, és egyſzersmind Ts. Kir. belsö titok Tanátsosságra méltóztatta ö Felsége; a' melly méltóságos Hivataloknak fel-vételével mondani ſzokott Hit-formáját, Karátson második napján tiz órakor tette le a' Felség elött ö Excellentziája.

Azon fényes *Appartement*ban (Udvari Társaságban), melly Dec. 13dikán, ugyanaz [illegible] Fö H. Kis-Aſſzonykája' meg-kereſztelletése napján tartatott vólt az Udvarban, jelen vólt, a' több Magyar Dámák között, Mél. Gr. Iffjabb *Ráday Gedeon* Urnak kedves Hitvese M. *Fáy Susánna* Aſſzony ö Nsága is; és e' vólt ö Nságára nézve elsö zsengéje azon Ts. Kir. kegyelemnek, melly ſzerént *Apartementsmäſſig* (Udv. Társaságokba bé járható Dámává) tétetett. M. Gr. *Zichy Ferentzné*, ſzületett *Kollovráth* Gr. Aſſzony ö Exc.ja által mutattatott bé ö Nsága mind a' F. Tsáſzárnénak, mind az egéſz F. Udvarnak, 's az Udvari Társaságnak. — Az Udv. Társaságokba való bé-járhatóság, olly tiſztelet, mellyre ſzületett Gróf-

Aſſzonyokat se méltóztat az Udvar; hanemha régi Familiákból valók.

Az *Uhlánus* Oſztályoknak ſzámát, hatról négyre ſzállította le ö Felsége; 's mind a' négy Oſztálynak egy ſzinü forma-ruhát adott, úgymint: zöld lengyel dolmányt, vagy réklit; király ſzin veres mellyre-valót; 's magyar nadrágot, és lengyel süveget. Moſt tehát az *Uhlánusok* egéſz egy különös Regementet formálnak, mellynek tulajdonos (Proprietarius) Generálissává tette ö Fels. G. *Méſzáros* Urat, hogy ez által is meg jutalmaztathaſſa néminémüképpen azon vitézi érdemeit a' Generális Urnak, mellyeket közelébb gyüjtött vólt ez, *Móldva* és *Oláh Orſzágokban* a' Török ellen folytatott ſzerentsés hadakozásban.

A' Ns *Beregh Vármegyei* Fö-Ispányságnak moſtani Ki-ſzolgáltatóját (Adminiſtrátorát) M. *Pogány Lajos* Urat rendelte a' Felség, *Fiuméi* Gubernátor *Páſzthory Sándor* ö Nagysága' helyébe Referendáriussá, a' Fels. Magyar Kántzelláriához.

Amaz esmeretes Vitézt Májor *Szarvasy* Urat, elöbb földes Urasággal tiſztelte meg jó Királyunk, két Falukat ajándékozván nékie a' *Bánátban*; moſt ismét nékie adta a' [illegible] között azt a' Fö Strázsa-Mesteri Méltóságot, a' mellyet Gróf *Pálffy Leopold* ö Nsága viselt vala, és a' mellyre, nem egy, sem két fö ſzármazású, 's jeles érdemü Tiſzt Urak, és Gavallérok vágyakoztak.

A' F. Magyar Kántzelláriánál már 53 eſztendöktöl fogva híven ſzolgáló Udvari Koncipiſta, Ns *Markovitzky Pál* Urnak érdemeit méltó tekintetbe vévén ö Felsége, eggy, arany lántzról függö arany emlékeztetö pénzt küldött ſzámara, Kántzellárius Gróf *Pálffy* ö Excell. jához, ki is magához hivatván a' meg élemedett Tiſztviselöt, elö adta rövideden a' Felségnek hozzája mutatott kegyességét, 's azzal nyakába függeſztette az

arany

arany lántzot, némelly Úri Vendégeinek jelenlétekben. Negyvenkilentz aranyra betsültetik az arany lántz, a' pénzzel eggyütt.

Nem hijában folyamodtak ő Felségéhez azon kilentz érdemes Tiſzt Urak, kikről említettük közelébbi Levelünkben, hogy 150 forint fizetésetskével küldettek vala el a' Ns Magyar Testorzói Seregtől, a' mellynél sok eſztendőktől fogva ſzolgáltanak. A' kik közzülök Kurirságot viseltenek, mind négy négy ſzáz forint fizetést nyertek; a' többek pedig három három ſzázat. — Különösen *Bernáth* Urat, Kapitányi tiſztességgel botsátotta a' Felség nyúgodalomra.

Török István Urról éppen most értjük, hogy meg fog maradni a' Gárdánál, mint Kapitány ő Hgsége' Adjutántja.

Tsáſz. Kir. Rendelések.

Ezen hónapnak 12 dikén, következendő értelmű igen nevezetes parantsolatját küldötte ő Felsége a' *Tseh* és *Auſtriai* Udvari Kántzelláriához: hogy t. i. minden örökös *Német* Tartományoknak Kormányozói tartozzanak ezentúl mind azt ſzorgalmatosan, és ſzép renddel fel-jegyezni, 's hónaponként egyenesen ő Felségéhez magához meg-küldeni, valaminek csak tudása meg kivántatik a' végre, hogy ő Felsége a' maga Tartománnyainak mind közönséges, mind különös esméretére juthaſſon.

Ugyan 12 diken, más parantsolatot is adottki ő Felsége, mellynek ez az értelme: hogy ha az Udvari Székek' Fejei, valamelly rendetlenséget, vagy késedelmességet veſznek észre, az ő alattok lévő Tartományi Székek körül: leg ottan eggy Udvari Tanátsost küldjenek oda, a' ki haladék nélkül orvosollya a' hibát, 's a' dolgoknak további jobb folyamattyok eránt terjeſſze a' maga vélekedését ő Felsége eleibe. Tartozik továbbá az Udvari Szék, az alatta lévő Tartományi Székek

és Hivatalok által, a' Kerületekbéli minden Hivatáloknak nyomos és foganatos visgálásokat megtétetni, a' nagyobb Tartományokban ugyan három, a' kiſſebbekben pedig két eſztendők alatt.

Bétsi Anekdota.

A' madár is kivánkozik ki a' kalitzkából — hát a' gondolkodni tudó Ember hogy' ne vágyakozna ki a' maga fog-házából! — Ki is mutatta valóban az Ember, a' maga terméſzeti ſzabadságának viſſza-ſzerzésében eleitől fogva, hogy ő ezer Mester. Alig lehet azonban eggyet eggyet hasonló elmés fortélyt olvasni, mint a' minémüvel közelébb ſzabadította ki magát egy Fogoly, de a' ki nem vólt vasban, az ide való fenyitékházból (*Zuchthaus*). Történik t. i., hogy meghalnak ketten az ő rab-társai közzül. A' két hóltt testet bé-teſzik estvélig, az a' végre rendeltetett kamarába. Mit tsinál a' ravaſz Fogoly? Fogja biz ő magát, 's bé-lopódik a' halottas kamarába; fel-öleli az eggyik hóltt testet, 's bé helyheti azt a' maga ágyába; maga pedig a' másik hóltt test mellé el nyúl, mint valamelly hóltt. Estve, el-jönek a' halott-hordozók; felteſzik a' két testet a' fedeles, és börrel egéſzen bé-vontt ſzekérre, 's meg indúlnak a' temetö felé. Minthogy a' temetö jó tova van a' Városon kivül, meg ſzomjúhoztak kéttség kivül a' halottvivök, 's ſzokás ſzerént bé mentek kortsmára. Elvén ezen jó alkalmatossággal a' hóltt eleven, le lopakodik a' ſzekérről, 's meg-ſzelel. — Minekutánna meg-békéltek vólna a' torkokkal a' halott-vivök, fel ülnek a' ſzekérre, 's mendegélnek a' temetö felé. Oda érvén a' sírhoz, bé-nyúlnak a' ſzekérbe, 's hát tsak egy testet találnak. Hirt adnak tehát más nap reggel a' fenyiték házba. A' fö Gondviselö, egybe gyüjteti mindjárt a' foglyokat: hát látja, hogy három héjjával vagynak. Az el illantott foglyot jól esmerte

vólt

vólt már álmosságáról a' fö Gondviselö, most is tsak azt gondolta tehát felöle, hogy még alusszik. Erre nézve, el küld érette egy Politzáj Káplárt, ki is ütlekkel akarván fel-költeni az aluvót, jót von vagy kettöt a' hóltt testre. — Midön látná, hogy az még tsak meg se mottzan: tapasztja, 's hát az alvó helyett, egy meg-merevedett hideg testet talál. Hirré adja a' dolgot a' fö Gondviselönek: 's ekkor tudóda ki, a' meg-szökött Fogolynak még tsak nem is képzeltt praktikája.

Már jó ideje, hogy *Morva* Ország Deputátziója itt napol. Van itt eggy más *Német* Tartomá: nyi Deputátzió is; melly igen különös, és renden kivül való dolgokat kér ö Felségétöl. Igen figyelmeznek ezeknek kérésére *Bétsben* minden felé; minthogy ollyan az, hogy akármerre düllyön el, nagy következéseket eszközölhet. Reményljük, hogy erröl világosabban szóllhatunk az újj esztendöben.

Az *Erdélyi* Ország Gyülés Deputátusait, Februárius' közepe tájjára várják ide.

A' [illegible] Török Követ ma érkezik *Szebenbe*. Úgy irják, hogy minden Státzióra négy száz lovat kiván. Eledelére, a' többek között 150 marha lábat, és 25 nyelvet.

Ma dél után, nagy siettséggel küldött ö Felsége egy Kurirt — Gr. *Schaffgots*' személlyében — *Brüsszelbe*. — Minden itt, vagy másutt lévö Tiszt Urak, kik a' *Belgyiomban* lévö Regementekhez tartoznak, parantsolatot vettek, hogy késedelem nélkül indúllyanak a' magok Regementjeikhez. — Vévén ezen parantsolatot Gróf *Nádasdy* Magyar Gránátéros Kapitány Úr is, nyakra före el-laká a' lakodalmát Gróf *Hoyos* Kis-Asszonnyal, 's kedves Menyasszonyát szándekozik magával elvinni *Belgyiomba*.

Frantzia

Frantzia Orfzág.

Az új Konſtitutzió ellen való főbb ellenvetések közzül eggy az, hogy moſtan még több adót fizet a' Nép, mint ennekelőtte. Ezen ellenvetést meg-tzáfolta már, jó ideje, a' *Grenoblei* Kerület; moſt közelébb pedig a' *Le Gard* nevezetű *Departement* (Orfzág Oſztállya), melly egy réſzé azon Tartománynak, a' melly ez előtt *Languedociának* neveztetett. Ki-tettzik t. i. világosan ezen *Departement*' elő-adásából, hogy 1789-ben, 's a' fellyebb való Orfzáglás alatt, 5327963 livrára ment, a' mit pénzül fizettek a' *Gardi Departement*' Lakosai; moſt nem fizetnek többet 4362075 livránál; melly summát ha ki-veſzünk az előbbeniből: 965888 livra leſſz a' maradék. Hozzá-adván ehez azt az 1200000 livrát, mellyet dézmába fizetett eſztendőnként a' *Gardi Departement*, látni-való, hogy annak rendes adóját 2165888 livrával ſzállította alább az új Konſtitutzió; következésképpen minthogy 320000-re ſzámlálják a' *Gardi Departement*' Lakosait: egy főre, hét livrával esik kevesebb rendes adó, mint vólt az előbbeni. E' felett, nem fizeti a' Nép azokat a' rendkivülvaló adókat, mellyek a' sóra, dohányra, vasra, bőrre 's a' t. vóltak vetve: nem fizeti a' külömbkülömbféle vámokat is, mellyeket vettek ez előtt, a' Városokba bé-vitt, 's egy Tartományból, más Tartományba ſzállított portékáktól.

Ezen elő-adásból, következendő nevezetes jegyzéseket kivántunk még közleni: 1.) Azt mondja a' Departement' Kormányſzéke, hogy az adónak közönséges fel oſztása után, tiz napra mindjárt bé-ment annak két harmad réſze. 2.) Hajdan, a' Kapitálisták semmit se fizettek egyenesen (directe) a' magok kapitálissaiktól; de moſt már, az új Konſtitutzió ſzerént, ők is a' magok erejekhez képest viselik a' köz-terhet.

3.)

3.) Az előbbeni Igazgatás alatt, 113 millió livrába került a' Státusnak az adó' bé-szedése; most pedig, nem kerül többe 33 milliónál: mellyhez képest többet vesz bé most a' Státus, mint ennek előtte; ámbár kevesebb tereh fekszik a' Népen. Még inkább fog pedig kevesedni ezen tereh, ha el-halnak a' penzionált Papi 's Világi Személyek. 4.) Magának különösen a' *Gardi Departementnak* 90 ezer livrával könnyebbül a' terhe: ha a' maga Diftriktusainak számát nyóltzról négyre fogja le-szállitani.

Dec. 14-dikén meg jelent maga a' Király a' Nemzet Gyülésében 's több nyomos elő adásai között hathatós ki fejezésekkel bizonyitotta, hogy ő mindenkor változhatatlan indúlattal fog viseltetni az új Konstitutzióhoz. Jelentette azt is, hogy irt azon *Német* Országi Fejedelmeknek, kik meg szenvedik a' magok Státusaikban, a' ki költözött *Frantziáknak* hadi kézzület-tételeiket, hogy ha a' jövő Januáriusnak 15-dikéig szállyal nem oszlattyák a' nálok tartózkodó fegyveres Frantziákat; úgy fogja őket nézni *Frantzia* Országi mint Ellenségeit. — A' Király után szóllott a' hadi dolgokra ügyelő Minister, 's elő adta, hogy ha a' szükség úgy fogja kivánni, ki állhat 150 ezer Ember, *Fayette*, *Luckner*, és *Rochambeau* Generálisoknak vezérlések alatt.

Svéd Országról, és *Koblentz*.

Azt irják *Stokholmból*, hogy a' Király megváltoztatta légyen a' maga szándékát, az Ország' Rendjeinek öszve-hivása eránt; 's más eszközöket talált fel, mellyek által segithessen a' közönséges Kintstárnak beteges állapotján. — Irják azt is, hogy újra *Aquisgránumba* kézzül. — Kétségkivül a' ki-költözött *Frantziák* dolgában, kikhez változhatatlan indúlattal viseltetik. Hathatósan meg-biztatta ő, ez eránt a' *Frantzia* Királyi Hertzegeket, B. *Oxenstierna* által is, kit követségben

ben küldött a' *Frantzia* Hertzegekhez. Így szóllott t. i. a' többek között B. *Oxenstierna* azon beszédében, mellyel felelt H. *Broglie*nek, az ősz-vesereglett *Koblentzi Frantzia* Nemesség' Szószóllójának: „Azon nagy szivü Királyi Hertzegeknél kereste a' *(Svéd)* Király, a' *Bourbonok (Frantzia* Királyok') Trónusát, kik, ennek meg-alázása ellen protestáltanak azon ditsö Vitézeknél, kik a' Királyi Széknek óltalmazásáért készek magokat fel-áldozni. Az a' szembe-tünö bizonyság, mellyet adnak a' *Türennéknek*, és sok más Hérosoknak (Nagy-Vitézeknek) Maradékaik, zálog gyanánt lehet ö nékiek az eránt, hogy a' *Gustáv Adolf* Unokája' (a' *Svéd* Király) szive soha sem fog változást szenvedni, az ö erántok viseltetö érzékenységben. — Midön látta a' *(Svéd)* Király, hogy egy Fejedelem-Asszony, a' ki nagyon ért minden maga tselekedeteinek tzimerezéséhez (karakterizálásához), meg-elözte ötet ezen nemes pállya-futásban: nem annyira vetélkedésböl, mint a' ditsösségnek nemes kivánásából, követse annak (t. i. az *Orosz* Tsászárénak) nyomdokait." Ezek vóltak B. *Oxenstierna*' szavai. A' H. *Broglie*' Beszédéből, tsupán ezen ki-fejezéseket említjük: „Eggy olly Király' tulajdona kéttség kivül az a' jus, hogy ö minden Hatalmasságok' *(Potentátok'*, vagy *Potentziák')* ügyét óltalmazza *), a' kinek fejét gyözedelmi korona ékesíti, és a' kinek bölts Törvényei, mellyeket ö okosan tud végre-hajtani (exsequálni), az ö Alatt-valóinak tsendességet, és bóldogságot eszközölnek." — Minthogy az *Algiri Dej* (Fejedelem) hadat indított *Svéd Ország* ellen: erre nézve három *Fregátokat* küldött a' Király a' közép-tengerre, mellyek óltalmúl lehessenek a' *Svéd*

*) *A' Frantzia Király' ügyében.*

Svéd kereskedő-hajóknak, az *Algir*-béliek ellen.

Elegyes Történetek.

A' *Spanyol* Udvar még most sem hiſzi, hogy ſzabad vólna a' *Frantzia* Király. — Nem hiſzik a' *Koblentzben* lévő *Frantzia* Hertzegek is; 's ugyan erre nézve azt felelték közelébb a' *Frantzia* Király viſſza hivó Irására, hogy ők nem engedelmeskedhetnek ollyan Királyi parantsolatnak, mellyet tudnak, hogy nem ſzabad akarattól ſzármazott.

Az *Oroſz* Tsáſzárné fel akarja forgatni a' *Frantzia* Konſtitutziót; a' *Lengyel* Konſtitutió Ellenségi is az ő óltalma alatt dolgoznak *Jaſſy* Városában, kik között fők; *Potocki*, *és Rzewuſki* Urak.

Az *Artéſiai Grófnak* (a' *Frantzia* Király' iffjabbik testvér Öttsének) a' Fiából is ki-tör már az Attya' terméſzete. Még tsak 16 eſztendős t. i. az iffjú Hertzeg, 's már is tele van vitézi tüzzel. Azt mondja a' minap *Turinban* (a' hol neveltetik) a' Komornyikjának, hogy a *Koblentzbe* ſzeretne menni — annyi pénzt tett félre a' zseb béli pénzéből, a' mennyi elegedendő fog lenni az útra. — *Koblentzbe* érvén, nem nyilatkoztatja-ki magát mindjárt az Attyának; hanem majd tsak akkor, midőn ő is ki fog annak vezérlése alatt, több *Frantzia* Vitézekkel eggyütt állani a' *Márs*' mezejére. A' Komornyik meg-jelentette e' dolgot az iffjú Hertzeg' Nagy Attyának, a' *Szárdiniai* Királynak. Ez, egér-útat adott a' Hertzegnek; de rendeléseket tett, hogy minekutánna néhány mértföldet el-menénd a' Hertzeg: tartóztassák-le, 's küldjék viſſza *Turinba*. Úgy is lett. Az iffjú Hertzeg el-illantott; 's midőn már tizenkét mértföldre lett vólna *Turintól*, rá esmertek, 's nagy kéntelen viſſza kellett néki indúlni *Turin* felé. A' *Szárdiniai* Király, ki jött eleibe a' Városból, ezen nagy reménységű Unokájának, 's mi-

minekutánna atyai karjai közzé szorította vólna, vissza vitte azt nagy örömmel a' maga palotájába.

Bizonyos nagy Fejedelemhez, oda megy rem régiben eggy Ember, 's kéri, hogy adna ö nekie valamelly tisztséget a' helyett, a' mellyből ki-esett. — Reménysége vólt az Embernek meghallgattatása eránt; de melly igen el-hült bele, midön a' Fejedelemtöl illy kedvetlen választ kapott: „*Kemed, közönséges helyen beszéllette, hogy én, mindenre* Igennel *(Ja) felelek. Tehát már ezentúl* Nemmel *fogok felelni, 's ezt eppen Kemeden kezdem-el.*“ — Letzke telik ezen példából, az olly szabad-szájúaknak, kiknek egészszen természetekké változtatta a' rosz szokás azt a' fertelmes, és veszedelmes vétket, az Emberszólást; és a' kik egyre rágalmazzák a' Fejedelmeket is, a' midön ezek találnak a' nyelvökre kerülni.

Temesvárrá, még két hónapokkal ez előtt érkezett már egy *Camerális* Kommissió; 's a' mint e' folyó hónapnak 13 kán irták, más Kommissiók is várták még oda.

Közönségesen szóllván, a' *Kántorság*, nem a' leg-zsirosabb hivatalok közzül való; de a' bezzeg a' Teátromi fö *Olasz* Éneklöség. — *Marra* nevezetü Olasz Éneklö Asszony, két esztendö alatt 30 ezer font *sterling*nél, az az, a' mi pénzünk szerént 200, 70 ezer, és 750 forintoknál többet keresett *Londonban*. Ez most *Velentzébe* jött *Angliából*, 's a' *Sz. Sámuel*' Teátromában lészen elsö Éneklö. — *Massoli* Tenorista, kinek felséges zengedezéseit még most a' *Bétsi* Publikum tsudállya, ha ki-telik itt az esztendeje, *Madritba* fog menni két ezer arany esztendei fizetésre. Ennyit a' Tsászár is meg-igért nékie, tsak maradjon; de minthogy elöbb kötelezte magát a' *Spanyol* Udvárhoz, nem akarta szavát meg-másolni. — *Giuliáni Cecíliának*, ki a' szomorú énekes Játékokban énekel, ezer két

száz;

ſzáz; *Tomeóni* Aſſzonyságnak pedig, ki a' vigénekes Játékokban a' fő éneklő Aſſzony (*Prima Donna*), ezer aranyat fizet ő Császári 's Királyi Felsége.

*** *** ***

Meg-igértük vólt, hogy a' *Laxenburgban* tartatott *Karruſſzelnek* rajzolatját, 's bővebb leirását fogjuk közleni Érd. Olvasóinkal. Igéretünket — a' Mettzö' késedelmezése miá — tsak moſt tellyesíthetjük. — Ezen pompás múlattságot *Ferentz* Fő Hertzeg adta Juliusnak 3-dikán (Vasárnap nap) a' *Laxenburgi* Kertben, a' hová temérdek Nép takarodott ki, már jó eleve *Béts* Városából. Kezdődött a' múlattság, estvéli hatodfél órakor. Ekkor t. i. meg indúltak a' tizenkét Vitézek, egy sátorból a' gyakorlás' helyére. Előttök lovaglottak két Heroldok; azután a' két Hartz-Birák: Gróf *Schafgots*, és Gróf *Kaunitz Erneſt*; továbbá a' trombitások, és dobosok. — Tizenketten vóltak a' Vitézek, 's három különbözö ſzakaſzokra oſztották fel magokat. Mindenik ſzakaſznak más más zaſzlót vittek előtte, olly ſzínut t. i., a' millyen különböző ſzínü régi vitézi öltözetekben díſzeskedtek a' három ſzakaſzok. Az első ſzakaſznak: fejér, és láng ſzin; a' másodiknak: kék, és fejér; a' harmadiknak végre: veres, és fekete ſzin vólt az öltözete. Minden Vitéz után egy Pais (Schild) vivö, és két lovaſz lovaglott. Az első négy Vitézeknek, fejér; a' másod rendbélieknek, holló ſzinü; a' harmadik rendbélieknek pedig pej paripáik vóltak. — Trombitások, és dobosok végezték a' pompás menetelt. Mind öſzve több lovasok vóltak hatvannál. Felette pompás, és ſzemet gyönyörködtető sort formáltak. A' menetel, egy győzedelmi kapun kereſztül lett. — Midőn T s á ſz á r n é ő Felsége' nézö helye elibe érkeztek vólna a' Vitézek: leſzállottak paripáikról, 's úgy várták a' magok Dámáiknak, a' nézö helyről való le-jöveteleket.

Min-

Mindenik Vitéznek vólt ugyan is eggy egy Dámája, a' ki hasonló módra vólt maga neméhez képest fel-öltözve, mint a' Vitéze. Minden Dámát két Gavallér hozott le, karjánál fogva; 's két Szoba-leány kisért. Le érkezvén a' Dámák, mindenik egy pantallért függeſztett a' maga Vitéze' nyakába. E' meg-lévén, ismét lóra ültek a' Vitézek, 's elöſzör is a' fejér és láng ſzinüek kezdették el a' vitézi gyakorlást, melly abból állott: hogy a' gyakorló helyet körös körül nyargalták, 's a' nyargalás közben, elöbb ugyan lándsával ſzurdosták le a' karókról a' Török vagy Szeretsen fejeket; azután el-vetett rövid dárdákkal hajigálták le; továbbá fejſzével; végre pedig karddal vágták le azokat. *Ferentz* Fö Hertzeg, igen vitézül forgatta magát. Az elsö rendbéli 4 Vitézeket, fel-váltották a' másod rendbéliek; ezeket ismét a' harmadik ſzakaſz. Kétſzer tette minden Vitéz, az elö-ſzámláltt gyakorlásokat. Utólyára ki állottak mind a' 12 Vitézek a' gyakorló hely' közepére, 's paripássan egy kontratántzot jártak: melly valóban igen méltó vólt a' látásra. Ennek végzödésével, viſzont a' Császárné' nézö helyéhez mentek; ott paripáikról leſzállottak, 's mindeniknek eggy eggy arany pénzt függeſztett a' nyakába, vitézségének jutalmául a' Dámája. El vévén a' jutalmat, fel ültek lovaikra, 's hasonló renddel, mint a' mínémüvel jöttek, viſza tértek sátoraikba. Tovább tartott eggy óránál ezen jeles, és méltán emlékezetet érdemlö mulatſság. —

Magyar és Német nyelven mettzettettük-ki a' Rajzolat alá a' magyarázatokat, azért: hogy mivel idegen nagy Gavallérok' 's Dámák' kezében is forog már ezen Rajzolat; 's ezután még inkább fog forogni: ennél fogva akaratjok ellen is meg-tanúllyanak némelly Magyar ſzókat az idegen Méltóságok, 's Anyai Nyelvünket laſſanként betsülni kezdjék.

*** *** ***

Kép-ráma-mustrákkal, már jó ideje, hogy kedveskedtünk érdemes Olvasóinknak; némellyeknek közzülök, minthogy kivánták, valóságos rámákat is küldöttünk le, mellyek a' le-rajzoltt mustrák ſzerént kéſzültek. Hogy az említett mustráknak annál közönségesebb haſznok leheſſen: ſzükségesnek itéltük, ha mind rövideden is, tsak ugyan ſzóllani itt felölök valamit. Az A *betüvel jegyes muſtra, közönséges; a'* B *betü alatt lévö pedig mesterségesebb rámát ábrázol. Az* A *betüjü rámán az* 1 *és* 2 *ſzámokkal meg-jeleltt réſz, gömbölyüen; az* 5 *és* 6 *ſzámokkal jegyes pedig laposan hagyatik. Erre enyvezik a'* 3 *és* 4 *ſzámos réſzt.*

A' mesterségesebb rámákban, a' g h, *és* i k *(ez, az* l m *betük alatt nagyobb formában vagyon elö-adva) réſzek közzé az* n o *üres helyre jöhetnek külömbkülömbféle tzifraságok. Illyenek a'* p q, r s, t u, v w, x y *betükkel meg-jegyzettek. A'* 7 *és* z *betükkel jegyes figurák, már kéſz ráma-ágakat ábrázolnak. — A' tzifraságokon kivül való réſzeiket a' rámáknak, lehet kéſzittetni tsereſznye, ſzilva, ſzil, avagy rósa, brasiliai, és mahoni drágább fákból; a' tzifraságokat pedig jávor, és ketskerágó fából. A' tsillagok' végét meg lehet barnítani, tsak fél órág meleg (meg-melegített) homokban kell tartani. A' ráma-ágaknak veres ſzint lehet adni, pátzolás által. A' mesterségesebb rámák' ſzegeleteire ollyan tsillagok jöhetnek, mint a' millyeneket az* a, b, c, d, e, f, *figurák ábrázolnak.*

Ha a' kép nyóltzad rétü: úgy a' ráma-ág ne legyen ſzélesebb egy kis ujnyinál; két ujnyinál ſzélesebb, 's egynél vastagabb pedig soha se legyen: ha mindjárt eggy árkus nagyságú is a' kép.

Ide

*** *** ***

Ide zárjuk azon emlékeztető pénzeknek rézre mettzett képeit is, mellyeket édes Hazánk veretett a' *Nápolyi* Felségek' tiszteletekre. Ezen rézre mettzett képeket már le küldötte Gróf *Széchényi Ferentz* ő Excell. ja a' Nemes Vármegyéknek, anyai nyelvünkön irtt Levele mellett, mellyben a' többek között érzékeny szívvel emlékezik H. *Battyáni* Primás ő Eminentziája', H. *Eszterházy Antal* Ns Testőrző Kapitány, és Gr. *Pálffy Károly* Kántzellárius ő Kegyelmességek' áldozatjaikról, mellyeket t. i. ezen pénzek' veretteté sére tettek a' meg nevezett Méltóságok; kik között az első ezer tallérra vitte, elősször tett igéretét. Meg nevezi azon Udvarokat, 's Méltóságokat is, a' mellyeknek adott, és fog adni a' Nemzet' nevében, és mennyit az emlékeztető pénzek közzül:

A' Felséges Tsászári Királyi Udvarnak 12 nagy arany, 24 nagy ezüst, 50 kis arany, és 300 kis ezüst pénzeket.

A' Felséges *Nápolyi* Királyi Udvarnak, ugyan ennyit.

A' Fels. *Majlandi (Mediolánumi)* Udvarnak, 3 nagy arany, 6 nagy ezüst, 20 kis ar. 100 kis ezüst pénzeket.

A' Felséges *Florentziai* Udvarnak, ugyan ennyit.

A' Felséges *Turini* (vagy *Szárdiniai*) Udvarnak, ugyan ennyit.

A' Felséges *Pármai* Udvarnak, két nagy arany, 6 nagy ezüst, 20 kis arany, 100 kis ezüst pénzeket.

A'

A' Szentséges *Római* Udvarnak, két nagy arany, 4 nagy ezüst, 10 kis arany, 100 kis ezüst penzeket.

Királyi Fö-Hertzeg Nádor-Ispánynak, 1 nagy arany, 2 nagy ezüst, 4 kis arany, 10 kis ezüst pénzeket.

Hertzeg *Kaunitz* ö Kegyelmességének, 1 nagy arany, 1 nagy ezüst, 1 kis arany, 1 kis ezüst pénzeket.

Báró *Spielmann* Titkos Tanátsos Urnak, 1 nagy ezüst, 2 kis arany, 4 kis ezüst pénzeket.

„*Ezen utól említett két Méltóságok, különös*
„ *kéfzséggel, 's Hazánk' ditsösségét tárgyazó fára-*
„ *dozással jártak el, a' fenn említett Udvarokhoz*
„ *fzólló, 's kegyelmes Felségünknek önnön maga*
„ *keze-vonásával meg-erössített ajánló Leveleknek*
„ *meg-fzerzésében.*“

Ezen ajánló Levelekben, igen fzép ki-fejezésekkel fzóll Tsáfzár ö Felsége a' Magyar Nemzetről, 's hathatósan ajánlja azt a' fenn megnevezett Udvarokhoz, Gróf *Széchényi* ö Exc. val eggyütt. A' *Nápolyi* Felségeknek, különösen irtak mind ö Felsége, mind jó Nádor Ispányunk; és még a' boriték-irások is, tulajdon kezek-irásai. Ö Felsége, frantziául irta a' Levél' tzimjét: *à Sa Majeſté &c.* Jó Nádor-Ispányunk pedig Deák nyelven: *Sereniſſimo Ferdinando IV. Regi utriusque Sieiliae, Avunculo meo &c.* Meg-bizonyította ezen Irásában is a' mi kegyes Nádor-Ispányunk, melly buzgó indúlattal viseltessék Nemzetünkhöz.

Egy

	for.	kr.
Egy nagy arany pénz, 20 arany nehézségü. Aranyát 4 forint 40 krajtzárra számlálván, téfzen — — —	93.	20.
Egy nagy ezüst pénz, 3-adfél lat nehézségü. Latját 2 forintra számlálván, téfzen — — — — — — —	5.	—
Egy kis arany pénz, 2 arany nehézségü. Aranyát 4 for. 40 krajtzárra számlálván, téfzen — — — —	9.	20.
Egy kis ezüst pénz, 1ſ4 lat nehézségü. Latját 2 forintra számlálván, téfzen — — — — — — —	—.	30.

Tudományi Dolgok.

Peſti Profeſſzor *Schwardtner* Úr' fizetésének két ſzáz forintokkal lett meg ſzaporíttatásáról, annakutánna vettünk éppen egy tudósítást: minek utánna emlékeztünk vólna arról D d d árkusunkban. — Az említett tudósításban semmi emlékezet sintsen azon munkájáról T. *Schwardtner* Úrnak, mellyet irt: *De Gente Croviaca;* hanem így van a' dolog elö-adva: hogy még a' bóldogúltt *Kornides* Profeſſzor Úrnak meg vólt már igérve fizetése' nagyobbítása. — Ezt moſt kérte *Schwardtner* Úr, a' ki helyébe következett néhai *Kornides* Úrnak, 's meg is nyerte ö Felségétöl.

Botilde Hornemann Aſſzony, és a' mostoha Leánya — mind ketten *Koppenhágaiak* — annyira vitték a' him-varrás' mesterségét, hogy a' *Berlini* Kir. Akademia fel-vette öket *honorária* (névvel, vagy betsületből való) Tagjainak.

Küldjük T. *Versegi* Úr' Énekjeit, mellyek a' Musikáról irtt árkushoz tartoznak.

Költ *Bétsben*, Decembernek 30-dik napján, 1791-dik eſztendöben.

Vége az ötödik, és utólsó Szakaſznak.

Ezen utólſó Szakaſznak Mutató Tábláját nem ſokára meg küldjük némelly meg igértt Jegyzéſekkel eggyütt.

TUDÓSITÁS.

Mi, kik *Hadi és más nevezetes Történetek* tzimje alatt, jártattuk már harmadfél eſztendőktől fogva, édes Hazánk javára intézett Munkánkat: ezentúl *Magyar Hirmondó* név alatt fogjuk botsátani Irásunkat.

Tzéllya leſſz *Magyar Hirmondónknak*: ſzülött nyelvünk fenn tartása, közönségesitése, virágoztatása, 's Nemzetünknél a' haſznos dolgok esméretének könnyü, és gyönyörködtető módon való terjeſztése. Ezen nemes végnek el érhetését következendő eſzközöknek el követése által reménylyük, úgymint: — Meg fogjuk írni a' két Magyar Haza 's más Tartományok külső és belső; *hadi* és *békeſségi*; 's *Ekkléſiai*, és *Polgári* Történeteiket; közöljük a' követésre méltó nemes tselekedeteket; valamint más réſzről a' roſſz következéseket, és ugyan azért el kerülendőket is; továbbá, a' terméſzet, meſterség, és tudománybeli újj találmányokat 's ſzüleményeket (productumokat) a' jó nevelést, gazdaságot, kereskedéſt; és egéſzségünk fenn tartását tárgyazó dolgokat: holmi mulattságos; de nem botránkoztató; 's íz, és erkölts romló történetetskékkel (Anekdótákkal) eggyütt: közöljük pedig mind ezeket, a' tárgyakhoz alkalmaztatott tiſzta és érthető írás módjával, a' millyenből tudniillik gyönyörüséget veſznek, kik már a' nyelvet jól értik; mások pedig, kik még most akarják tökélleteſſégre vinni, épületet.

Kedd, és *Péntek* napokon fogjuk minden héten kéttzer Poſtára adni Magyar Hir mondónk' kis nyoltzad rétü árkusait. Ha hoſſzatska verſezetek; újj könyv laistromok; tudóſitások 's értekezések küldődnek fel hozzánk: azokat tóldalékúl ragaſztjuk egéſſz, vagy fél árkusokban Munkánkhoz. A' Regementek képeinek küldözgetését

sét félbe nem ſzakaſztjuk. Mingyárt elöſſzör is a' *Horvát*; azután, a' még hátra lévö Magyar, 's végre a' *Német* Regementek' Képeit fogjuk meg küldeni. — A' jól kéſzültt Orátziókat, Viſſza Irásokat; Repræſentatziókat; Relátziókat 's a' t. különös árkusokra ſzándékozunk nyomtattatni, fel jegyezvén minden darab eleibe, kitöl, 's mitsoda alkalmatoſſágra kéſzittetett légyen. Minden húſz, vagy több árkusok elibe eggy különös Homlok irás, és Mutató tábla fog járúlni. Igen ſzükségesnek állítják az illyes Munkát velünk eggyütt más jó Hazafiak is, mind az ollyan Ns. Vármegyékre nézve, mellyekben nem lehetett még eddig egéſſz virágjában a' Magyar nyelv; mind azon oskolákra nézve is, mellyekben ö Felsége' kegyes rendelése ſzerént a' Magyar Tanátsházi, vagy Udvari Irás módja (*Stilus Curialis*) fog tanittatni. A' melly érdemes Hazafiak voltaképpen elö segithetik ebbéli igyekezetünket: tselekedjék ezt kérjük Hazánk javára, 's a' magok ditsöſſégére: fel küldvén hozzánk a' fellyebb elö ſzámláltt irásoknak, akármelly nemeit, az azokhoz meg kivántató ſzükséges jegyzésekkel eggyütt.—Van minékünk ſzives *akaratunk*, az elö-ſzámlálttaknak, hiv tellyesitése által haſználni kedves Hazánk-nak: mellyröl vóltaképpen meg-gyözhetnek kikit avagy tsak azon költséges áldozatok is, mellyeket már eddig tettünk mi a' Haza bóldogságáért. Ezekröl ſzámot fogunk adni, moſtani Iráſunknak, t. i. a' *Hadi és más nevezetes Történetek' 5-dik Szakaſſzának* a' végén. Moſt tsak e'két dolgot említjük; 1) 63ra fog telni ezen 1791 dik eſztendö végével, azon haſznos, és gyönyörködtetö rajzolatoknak ſzáma, mellyek ingyen való tóldalékúl járúltak, 's járúlnak rendes Munkánkkoz: melly rajzolatok között van eggy, a' melly 400; kettö, mellyek 150 forintba kerültek, eggy ſe kéſzült pedig 30 forintnak alatta. 2) Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájából 's az ahoz tartozó aktákból le küldöztünk már 87 árkuſt, úgy hogy a' Hiſtóriának

tsu-

tsupán az Erráta (nyomtatáſi hibák fel-jegyzése) hi ja még: az aktákból ſints több hátra húſz árkuſoknál: azokat is eggynehány hetek alatt folyváſt le küldözgetjük. Meg küldjük ezen Munka mellé azon ſzálák (paloták) ábrázolását is, mellyben mind *Budán* mind *Poſonban* tartatott az Orſzág Gyüléſe.

Ezeket 's ezekhez haſonló több áldozatainkat ſzívbéli örömmel nézték 's fogadták ſok jó Hazánkfiai. Fájlallyuk, hogy némellyek meg nem győzettethettek egéſzen, és vóltaképpen nemes gondolkozáſunk' módjáról. Ennek okait nem tudhatjuk: annyit ugyan tsak értettünk, hogy ſokan úgy gondolkoztak mind *Magyar*, mind *Erdély* Orſzágban, hogy mi ſzóról ſzóra ki írjuk a' *Magyar Kurirból* a' ſzép dolgokat. Ezen gondolatra a' vitte öket: hogy a' mi Munkánkban is látták azoknak nagy réſzét, mellyeket a' Magyar Kurirból olvaſtak. Mi, az illyen értelemben lévöket tsupán arra kérjük, nézzék meg mind a' mi munkánk árkuſainak; mind a' Kuriréinak Dátumjait (ki adáſok napjait): mindenkor későbben fogják azt fél héttel találni a' Kurirban, a' mit már az elött eggy Poſtával elébb olvaſtak ſzóról ſzóra a' *Hadi és más nevezetes Történetekben.* Bizonyoſſan tehát a' Kurir ki-adója írt ki a' miénkből egéſz lapokat, Leveleket, söt fél árkuſokat is magok valóságában: nem mi az övéből. — Minthogy ez igen ſzembe tünö dolog: arra nézve példákkal nem is ſzükség világoſitanunk. Meg nem állhatjuk azonban hogy vagy három példáját ne emlittsük ollyatén ki-iráſainak, mellyek egéſzen illetlenek eggy nemes ſzivhez: p. o. Sok Fö Tiſzt Urak botsátották hozzánk betses Leveleiket a' tsata helyeirol: ezeket a' Leveleket úgy közlötte ö a' miénkből, mint ha tulajdon ö maga vette vólna. — Midön a' Kereſztes Dámák rendjéről írtunk, jelentettük vólt, hogy eggy nagy Dáma nékünk méltóztatott meg-mutatni a' maga kereſztyét. Ezen ſzavainkat is úgy tette bé a' Kurirba, mintha az emlitett Dáma néki mutogatta vólna a' kereſztet; a' melly Dáma pedig azt

ſem

sem tudja felöle, van e' a' Világon, vagy sem. Az a' Méltóság sem esméri ötet, a' ki hozzánk viseltetö kegyessége szerént maga mutogatta meg minékünk azon emlékeztetö pénzeket, mellyeket a' *Nápolyi* Felségek tiszteletekre veretett édes Hazánk: még is az azokról tett elö adásunkat is úgy iktatta Kurirjába, mintha vele közlötte volna azon kegyességét az említett Méltóság, a' mellyet velünk tapasztaltatott. — — Az efféléketéppen azon szívböl tselekedte ö a' mi sérelmünkre: mint a' minémüvel fakasztotta volt a' *Komáromi* Tudósokat arra a' panaszra, mellyet lehet olvasni a' *Szomorú Játékok' Elö Beszédjében*, t. i. hogy Hazánk, valóságos javára tzélozó szíves igyekezetünket akadályoztathassa, 's abból tsúfot üzhessen. Kénteleuek voltunk tehát végre a' F. Kantzellária eleibe terjeszteni a' dolgot: melly is kérésünket méltó tekintetbe vévén, által küldötte már azt reménylett válasza mellett az Alsó Austriai Kormány-Székhez.

A' kik meg akarják szerezni magoknak Magyar Hirmondónkat: ne terheltessenek öt forint elö pénzt illy tzim alatt fel küldeni. *A' Ts. és K. Fö Posta Hivatalhoz*; vagy An die K. K. Zeitungs Expedition Pro *Magyar Hirmondó* à *Vienne*. — Az érdemes Posta Mester Uraknak, a' kik Munkánknak rendes meg küldésében, hazafiúi szivességgel fáradoznak: ezentúl is ingyen fogjuk jártatni irásunkat.

* * *

A' *Hadi és más nevezetes* Történeteknek öt Szakaszairól jelentjük, hogy azokat öszveséggel meg lehet szerezni három aranyokért. A' Rajzolatoknak különösen egy arany az árrok.

Az Ország Gyüléle Hiltóriájával, 's az ahoz tartózó Aktákkal is szolgálhatunk különösen, nem sokára. Az árrokat olly óltsóra szabjuk, valamillyenre tsak lehet.

A' kik még tartoznak Munkánk' árrával méltóztassanak köteleségekröl vóltaképpen meg emlékezni.

A' HADI

É S

MÁS NEVEZETES TÖRTÉNETEK'

NEGYEDIK SZAKASSZANAK

MUTATÓ TÁBLÁJA.

A.

Anecdot. Gállitziai nevezetes Történet. 21. Véletlen házasságra - való kapás 69. Alá - való Fösvénység' példái. 116. A' Frantziai Haza' ſzeretet 146. Bátor, és érzékeny ſzív' példája. 166. Frantzia Kaputzinus' Teſtámentoma 215. Aſſzonyi Curiositas' ſzomorú gyümöltsei 244. Egy Frantzia Papnak példás tselekedete 276. Egy vén Fukar' Testámentoma 407. Egy Gallitziai Pap' valóságos Hazafiúi tselekedete 625. *Angliának* lakoſi, jövedelme, 's hadi ereje 17. Angliai környül állások. 65. 163. 177. 214. 296. 366. 383. 414. 435. 467. 594. 619. 668. 679. 779. 842. Angliai különös ember - baráti Társaság 167. Anglus Pretendens' esmértetése 386. *Aranka* György Tanátsos' Munkái 278 Versei. 797. *Aretino* Péter' esmértetése 503. *Austriai Belgyiombeli* környül állások. 239. 255. 269. 342. 360. 376. 382. 399. 587. A' viſſza állott tsendességnek tzikkelyei alá irattattnak 6. A' hellyre álló békességnek jelei, 414. 419. 499. 525. 549. *Austriai Birodalomnak* Lakosi, jövedelme, 's hadi ereje 17. Austriai Birodalomban-való hadi mozgások a' Törökök

rökök ellen 769. 813. *Az Aſſzonyi* Nem, Alomi látás. Ebből némelly töredékek 477. 492. 596. Az Aſſzonyi Nem' imádsága 597.

B.

Ballassa Gróf az Illyriai Kantzellárius' 380. M. *Bánfi* György (Gróf) Erdélyi Fő Kormányozónak hathatós Beſzéde 80. Bé-iktatásának pompája. 751. 794. Magyar énekes Szerzeménnyel meg tiſzteltetik 787. M. Bánfi György Grófné a' Magyar Litterátura' Pártfogója 540. Versekkel meg-tiſzteltetik 649. 737. *Bárány* Péter' munkája érdem pénzel sok érzékenységek közt meg-jutalmaztatik 89. Ennek beſzéde 92. Fordítása 550. *Battyáni* Aloysius G. magaſztaltt Beſzédje 205. *Bavariának* Lakosi, jövedelme, 's hadi ereje 17. *Bárotzi* Sándor Fő Strázsa Mester' Beſzédje 90. *Beke* Mártony példás fárodozása a' Magyar nyelv' mivelésében. 658. 757. Ennek fordítási 661. *Benkő*, és *Benke* Profeſſor Urak Magyar nyelven tanítanak 544. *Benyóvſzky* G. élete hazai nyelven ki adattatik 15. Bethlehem Láſzló öſzveggye a' Magyar Litteratura' Pártfogója 540. Versekkel meg-tiſzteltetik 649. 737. Bétsi Udvari múlatságok. 5. 18. 27. 57. 73. 95. 105. 137. 153. 169. 185. 201. 217. 233. 249. 265. 281. 297. 633. 637 673. 705. 753. *Bill* mi? 384. *Blankenstein* Hadik' Huſzár Regementjének vagyonoſsává rendeltetik 217. *Bogyai Ignátz* Györi Prépost' halála, 's érdemei 29. *Bolla* Mártony' ſzerzeménnye 787.

C.

Cagliostro' sorsa 32. Sententiája 506. Vétke 545. Élete ki-adatik 628. 716. *Calefati* Verekedés' historiájához-való két emlékezetes tö-

re-

redékek, de ezekről egy Fő Tiſzt, ki maga is
elen vólt, semmit se hallott 22- *Casanova* hí-
es Betsi képiró' ábrázolási 603. *Cicero* munkái-
nak leg-jobb ki-adásai 230. 246. *Coburg'*
H. el-fogadtatása utazásában 271. Familiá'a' Fő-
váróſsában 270. T. *Cserei* Jósef' haſznos mun-
kái meg-jutalmaztatnak 278. T. *Cseresnyés* An-
drás betses Levele Olaſz Orſzágból 769. *Cser-*
nátonyi Ferentz Itélő Mester felelete 110.

D.

Dánia' Lakosi, jövedelme, 's hadi ereje
17. Ezen orſzágnak történetei 168. 189. 210.
254. 296. 469. Dániai jelentések a' békes-
ség eſzközlése eránt 508. *Diætalis* ülések Po-
sonban újra kezdődnek 17. Ezeknek történe-
li 104. 107. 120. 122. 139. 154. 186. 189.
210. 254. 284. 296. 314. 318. 330. 352. El-oſz-
lanak 330. 352. 357. Diaeta folytáról tett je-
lentő tudósítás Szala Vármegyéből 692. 708. 721.
Dugonits András betses magyar versekkel meg-
tiſzteltetik 410. *Dudási* érd. Hazafi a' Magyar
nyelvet ingyen tanítya 774. 786.

E.

Egyházi Birodalom' ereje 574. *Eliseum-*
költ Levelek 36. 52. 100. 141. 438. 480.
501. 620. Éneki ſzerzemény magyarúl 787. *En-*
gel Úr a' Göttingai Társaságtól meg-jutalmaz-
tatik 183. Ennek tudósítása a' Német orſzág-
ban lévő Hazafiakról 651. Munkája 519. *Er-*
delyi orſzági Gyülést meg-előző tanátskozások 6.
Első határozások 7. Ezen Gyülésnek kezdete
20. Ezen a' Gyülésen ki adott Irások. 135. 312.
564. 736. 797. 798. Királyi Bíztos B. Rall' el-
fogadtatása 49. Az orſzág gyülése elejbe tett

Királyi fel tételek 77. 96. Ezen a' gyülésen elő fordúlt dolgoknak fel-jegyzése 289. 306. 420. 443. 462. 799. 816. Erdélyi Kantzellária a' Magyartól külön válaſztatik 248. 282. Ennek Kantzelláriussa 280. Ehez tartozó főbb, 's alsóbb ſzemélly ek 282. Ennek első ülése 315. Erdélyi Történet Irók' ki adására intézett Társaság 564. Ennek első ülése 778. *Eſzterházi* Ferentz G. mint követ Sziſztóvba indúl. 153. 204. El. érkezik 425. Oda haggya Sziſztovot 769. *Europa*, nagyobb Státuſsainnak állapotja közönségesen 17.

F.

Finta Jósef Gen. emlékezete a' Magyar Teſt őrzöknél 634. Ennek betses válaſſza 636. *Frantzia* Orſzág' Lakosi, jövedelme, 's hadi ereje 17. Frantzia Orſzág' belső állopotja 33. 62. 98. 114. 197. 242. 257. 271. 343. 345. 375. 387. 402. 415. 436. 449. 554. 590. 620. 630. 698. 715. 758. 818. Frantzia Nemzet Gyülésinek rendelései 34. 51. 130. 226, 272. 545. 670. *Frantzia* Nuntziushoz, botsátott Bréve 449. Ennek viſzontagsága 466. 632. Mirabó Frantzia Polgár' halála 488. Új 526. El-temettetése nevezetes pompája. 526. Frantzia pénz 531. Franciscanusok' Klubjának Hiſtóriája. 591. *Rajnal* irása a' Frantzia Nemzet' gyüléséhez, 805.

G.

Gallitziai Teſt őrző sereg el töröltetik 173. Másra fordíttatik 226. T. *Gáti* István' munkája 358. *Göttingai* Társaság Horváth Jánost tagjává válaſztja 60. Két Magyar Hazafiaknak ítéli a'

a' jutalmat 182. *Grigely* Jósef' munkássága a' haza nyelv' tanításában 191. 524.

H.

Hamburgi társaságtól jutalom alatt tett kérdések 23. *Hazafiúi* panaſzok 326. *Hazánk* eggy igaz Leányának Versei 410. *Heimbucher* (Bikkesy) Urak Magyar nemességgel jutalmaztattnak 393. *Herepei* Prof. Úr Magyar nyelven tanit 544. *Hollandiának* Lakosi, jövedelme, hadi ereje 17. Környül állási 63. 174. 227. 366. 716. *Homokos* föld haſználása 29. T. *Horváth* János Pesti Profeſſor a' Göttingai társaság tagjává váloſztatik 60. *Horváth* Ádám nevezetes munkája 39. *Huſzár* regementet állit-fel a' Saxoniai Hertzeg 11. Huſzáraink nemes ſzívüsége 685.

I.

Illyriai Nemzet Gyülésének vége, 's elorſzlása 9. Illyriai Kantzellária' Kantzelláriussa 286. Ennek határozásai; és ülése 316. Illyriai Kantzellária eránt botsátott jelentése az orſzágnak 218. 336. 346. Ez eránt lett határozás 364. T. *Jezernyitzky* 375. Lev. meg-igért Bezédjét, 394. Oldalan tellyesitettük, de a' Censura meg nem engedte.

K.

Károlyi Antal G. az arany gyapjas rendet el-nyeri 121. *Károlyi* Jóſéf G. Concipistává tétetik a' K. Helytartó Tanátsnál 194. *Kazintzy* Ferentz' ſzives törekedései a' Magyar Litterátúrában 278. *Kemény* Farkas' az Erdélyi Rendek'

Elö-

Elöl ülöjének befzédje 83. *Kempelen* Tanátsos Urnak munkája 550. Kereſztes renden lévö Magyar Dámák 585. Ezen Rendnek eredete 60. *Kis* Jánosnak gyönyörü versei 46. Fordítása 61. *Kohári* Ferentz G. a' Magyar Litteratura' elmozdítója 541. *Kónyi János* fordítása 775.

L.

Leopocd Atyai okosságával a' Bétsi békéte lenséget le-tsendesíti 5. Audientziákat ád 25. Leopold bölts rendelése az Ifjúság eránt 41. Leopold' Erdély orſzág Gyülése eleibe adott fel-tételei 77. 96. Tseh Koronával meg-kiván koronáztatni 121. A' Magyar Státusokhoz botsátott váloſſzai 140. 167. 189. 210. 316. Posonyba mégyen 314. Ott tartott befzédje a Rendekhez 331. A' Tseh orſzági Kantzelláriát a kereskédéstöl külön váloſztja 204. Valamint a Mantua Tartományát a' Mediolánumi Statustól 265. Az Erdélyit, és Illyriait a' Magyar Kantzelláriától 248. 232. Bukovinát a' Gallitziaitól el-váloſztja 671. Toskánába indul 281. Útja 314. Viſſza váratik 735. *Lengyel* Orſzág Lakosi, jövedelme, és hadi ereje 17. Ezen Orſzágnak állopotja. 35. 225. 260. 668. 700. 780. Rendelései 119. 164. 226. 343. 407. 547. Nevezetessen 532. 588. 605. 762. 817. *Lüttich* városának állopotja 9. 219. 256. 295. 414. 439. 451. 506. 599. A' Lüttichi Püspök a' felöle költött hirt tulajdon írásával meg-tzáfolja 10. Lüttich meg-adja magát 102. 111. 128. Lüttichi nyghatatlanság 152. 212. Ennek oka 152. 159. 175. 194. *Lyptai* Antal Oberſter Úr jóſzággal jutalmaztatik meg 329.

M.

F. T. *Makó* Tanátsos Ur munkája 263. *Magyar* Dámák, és Gavallérok, kiknek ſzerentséjek vólt az udvari mulatságokon megjelenni. 5. 169. 185. 237. 297. 755. 771. Magyar Teátrom viſzontagsága Budán, és Peſten 263. Magyar nyelvnek ſzükséges vóltát tárgyazó hazafiúi elmélkedések. Iutalomra kéſzített munka. 357. Magyar Nemzet védelme egy Német tudós által 397. H. Kaunitz által 409. Magyar nyelv' elö mozdításának betses eſzközlöi 540. Magyar Litteratura Pártfogóinak magaſztaltatása 649. 737. Magyar nyelvet mivelö munkás Hazafiak 543. Magyar Hazafiak, kik Hazánkból ki ſzakadtak. 651. Magyar Dámák, kik Kereſztes rendel meg-tiſzteltetnek 585 Magyar Orſzági jelentések. 29. 47. 60. 74. 108. 122. 155. 168. 170. 211. 319. 340. 425. 457. 604. 619. 663. 675. 750. 755. 774. 786. 815. Posonban tartott Orſzág Gyülésekor ki jött irások 135. 205. 311. 360. 373. 536. 716. *Martzipán* Tanátsos Ur a' Magyar tudós Társaságnak nagy Gyámola 541. *Mezei Gazdagságnak* ajánlása 36. Ennek elö adása Magyarúl 38. 775. *Mulatságos* történetek 372. 390. 421. 476. 504. 515. 562. 812. *Mustra* a' Magyar Levél írásra 640.

N.

Nagyváti János' Úr munkája a' mezei Gazdaságról. 38. *Nalátzi* B. a' Magyar tudós társaságnak Gyámola 541. *Nápolyi* Király Magyar házi huſzárjai 25. *Nápolyi* Királytól oſztott ajándékok 377. 447. (Mind öſſze ennyihány millióra megy.) Viſſza tér Birodalmába. 281. 300. *Német* Birodalom 212. 219. 256. 294. 389. 506. 599. *Nevezetes* dolgoknak elö adása, mel-

lyek történtek Hazánkban múltt eſztendöben 3. 4. *Novák* Úr jó hazafinak halála. 380. *Nunkovits* György Püspöknek ditsö emlékezete 46. 490.

O.

Olaſz Orſzág 32. 61. 118. 132. 225. 369. 400. 449. 466. 506. 545. 554. 576. 714. 733. *Ormósdi* Tanátsos Úr haſznos igyekezete 29. *Oroſzok* Ismail várát oſtromolják 8. Nagyobb erövel foltatják 28. A' Törökökkel meg-ütköznek 44. Ismailt erö hatalommal meg veſzik 45. 58. 85. 237. Ennek meg-vételéröl leg-bövebb elö-adás. 370. Az Archi pelaguson meg veretnek. 66. Oroſz hadi elömenetelek 85. Brajla ellen indúlnak 158. Oroſz új hadi kéſzületek 366. 488. Oroſzok Siumlánál a' Nagy vezért meg-verik. 489 Brajlánál a' Törököknek ſántzait el-veſzik 568. Matsint meg-vévén a' Törökökön gyözedelmeskednek 579. Ismail alatt vitézkedöknek jutalmok 406. Oroſz Tsáſzárnénak H. de Ligné hez irtt fontos Levele 188. Oroſz hadi kéſzületek 609. 823. Oroſz birodalomnak ereje Lakosi, 's jövedelme 17. Ortzy B. Lörintz emlékezete versekkel meg-tiſztelteték. 737.

P.

Pálfi Károly G. Kantzellarius' magyar Beſzédje 331. A' Nápolyi Királytól meg-ajándékoztatik 361. Pompás bé-iktatása Posony Vár. megyében 584. 586. Lüttich tartománnyában indúl 706. *Pálfi* János G. Hadi Tármester halála 448. 267. Ennek betses emlékezete Német versekkel meg-tiſzteltetik 628. Magyar fordítás 717. T. *Pállya* István' munkáji, és érdemei 262. *Pé-*

tze-

tzeli Jósef munkássága versekkel tiſzteltetik 365. Ennek betses Munkái. 456. 736. 806. *Penoze* Pál viſzontasági 775. *Perlaki* Dávid' Ur munkája 626. Szép versei 717. *Portugállia* lakosi, jövedelme, 's hadi ereje 17. *Pruſſziának* Lakosi, jövedelme, 's hadi ereje 17 Pruſſziai hadi mozgások 136. Pruſſziai környülállások 269. 295. 366. 389. 487.

R.

Ráday Gedeon Grófi rangra emeltetik 442. *Révay* Miklós' Kotzebue darabját fordítja 128. Ennek versei 703. *Rouſſeau* I. Iakab emlékezetére emeltetett oſzlop. 35. *Roys* Ur Magyar Nemeſséggel meg-jutalmaztatik 363.

S.

Sándor Leopold Fö H. mellé rendeltt Magyar Tiſztek 25. Hitét Ö Felségének le-teſzi 26. Sz. István rendjének nagy kerefztjét el-nyeri. 121. Ennek Kántzellariája 218. Deputatusokat teſz-fel 232. A' Magyar Rendekhez tartott bezédje 334. *Saxoniának* Lakosi, jövedelme, és hadi ereje 18. Ezen váloſztó Hertzeg Huſzár regementet állít 11. *Schedius* Lajos Hazánkfia a' Göttingai Társaságtól jutalmat nyer. 182. T. *Schönvisner* István' munkája. 536. *Siciliának* Lakosi, jövedelme, 's hadi ereje. 18. T. *Simai* Kristóf fordítási 662. *Spanyol* Orſzág Lakosi, jövedelme, és hadi ereje 18. Ennek környülállásai 190. 242. 370. 401. 468. 487. 610. 624. 760. Spanyól orſzági háború mozgások. 53. 118. 590. Lejendö békességnek jelei 12. 31. 177. 197. 214. T. *Spiſsich* János All-Ispány jelentö tudósítása a' Magyar orſzági gyülés folytáról 692. 708. 721.

Wolkesdorfi vadáſzatnak elö-adása 147. Voltaire el-temettetése Parisban 779.

Z.

Zay Samuel Doctornak Terméſzeti Hiſtóriája' elsö darabja 279. 455. Zsidó Társaságnak ſzép foglalatosági Berlinben. 129.

Intés a Könyvkötöhez

Elöl a' könyv homlok írásának ellenében jön Báró Orczy Lőrintz képe.

A' könyvek végére a' következendök illy rendel:

1. Így jelennek meg a' Záſzló-állyak Budán a' Magyar Korona örzésére (ezek a' kalpagosak)
2. A' Wolkesdorfi vadáſzatnak ábrázolása (lásd le írását 147 Lev.)
3. Két Magyar Tántzok (184 Lev.)
4. Így tette le a' hitet Fel. II-dik Leopold Királyunk (296 Lev.)
5. Eggy jele a' Kállai repesö örömnek (lásd le írását 569 Lev.)
6. Illy formán is mennek bé a' Korona örzö Vitézek Budára (ezek sövegesek) 672 Lev.)
7. Így várta a' Bétsi sokasság *Blanchardnak* a' golyóbissán való fel menetelét. (783 Lev.)

ODE

IN OBITVM

EXCELLENTISSIMI COMITIS

ANTONII KAROLYI

FACTA

AB

IOANNE CHRISOSTOMO HANNVLIK

DEVOTISSIMO EIVSDEM EXCELL. COMITIS,

ET MOECENATIS CLIENTE, DVM EXEQVIAE

CELEBRARENTVR 27. SEPTEMB. KAPLONINI,

28 ET 29. KAROLINI 1791.

VIENNAE,

TYPIS SVRDORVM MVTORVMQVE INSTITVTI.

CIↃ IↃCC LXLI.

Prima dicte mihi ſumma dicende Camoena
Moecenas — — — — —

Horatius Ep. I. Lib. I.

Ergo expeditam corporeo lare
Miniſtra fati magnam Animam procul
Terris reduxti? et praeter atras
Hic nihil exuuias relinquis?
O! Dura flecti, ſiue tibi Orpheus
Materna fundat Carmina, ſeu preces
Blandas frequentet; Surda Voto
Deproperas violare filum.
Quae damna tanto funere Ciuibus
Moeſtis paraſti! quam ſimul omnia
Aequas, et vnius ruina
Saepe premis violenta multos.

Vt monte ſummo ſi fuit, ictibus
Proſtrata quercus, non ſine montium
Clamore, vicinaeque ſiluae
Voluitur, atque ſua reuulſas
Cum ſtrage ſtirpes abripit, et rubos
Valles in imas, qua rapidus fugit
Lympha obſtrepente Amnis, patentes
Oceani ſubiturus undas.
Plorate damnum non reparabile,
Cætus virorum Mercurialium
Musæque non parvis querelis
Fata, trucesque onerate Parcas.
His obligatum vovimus, et Caput,
Et Thura acerris pura Capacibus,
Scientioris ne Catervæ
Grande Decus, Columenque perdant.
Qui Cum venuſtis clarior artibus
Latina Genti ſecla reduceret,
Aurique tempus non pudendum,
Fudit opes jaciente Dextra.
Sed vota ſurdis fecimus. Occidit
Ah! Civitatis ſedulus occidit
Cuſtos; et æqui norma ſimplex
Et miseri, viduæque præſens

Tutela; Cui ſe candida veritas
Cui ſe modeſtis Relligio Genis
Iungebat, et Vindicta fraudis
Atque Odium popularis Aurae.
Illi fidelis Patriae Amor ſinu
Regisque ſedit. Non minor omnibus
Civis, ferum qui contudere
Antiochum, Annibalemque dirum.
Qui providebat conſilio bonus,
Priſcisque vitæ moribus integer,
Culpæ ſeges ne Civitatem
Dedecoret vitioſiorem,
Exempla mores publica ſuſtinent,
Et ſeu nefandae ſorte Licentiae,
Sive arduæ virtutis Ausu
Se extulerint, in vtrumque proſunt.
Tu Magne Civis! Cum Patriæ fora
Plebemque rectis vivere Legibus
Monſtraris, et frenare Luxum, ac
Dedecus, haud humilis Magister,
Permitte noſtris pectoribus Tibi
Figi ſepulchrum, quod madidus amor
Suſpiriis merget frequenter,
De populo id pretium eſt merenti.

Hoc Vos Sepulchro Palladis Hungariae
Triſtes Alumni figite talia
Aevo perenni : *Hic ſpes quieſcit*
Quae fuit unica literarum.
Quieſce ſtirpis grande Iubar tuae,
Et Nationis gloria, et omnium
Imago virtutum — Parentem
Nate doles obiiſſe tantum!
Et Mater abſens Vindobonae gemit
Orbata cordis dimidio ſui,
Nurusque ſtirpem auctura dulci
Pignore, Maeſta iterat querelas.
An Iudor? Et Szathmaria lacrymis
Squallet profuſis ſollicitudinem
Experta, dum clauum teneret,
Atque vices, animumque Patris.
Ruris colonus Prolium in Agmine
Rugoſa tergens lumina funere
Non ominato, inflicta rebus
Damna ſuis miſeranda narrat.
Narrat redactum flumen in ordinem,
Et ſtagna apertis miſſa canalibus
Lucro colonorum futura,
Dum ſata laeta ferent et herbas.

Fe-

Feruntque jam nunc et ſata pingvia,
Et gramen undis putribus antea
Tractus ſepulti; nunc aratur,
Qua bibulae tremuere terrae.
Narrant egeni non ſine fletibus
Exuberanti Munificentia
Quam fuderit riuos metalli,
Horrea quam reſerarit imis.
Ieiuna nuper dum premeret fames
Passimque vicis lurida corpora
Caſu repentino iacerent
Perpetuo ſtupefacta ſomno.
Sed Indigentes! tergite lumina
Hoeres Paterni nominis, atque opum
Et virtutis (ut Sol mane primo
Exoriens Tenebras) dolorem
Nam dissipabit, nec Patris inclyti
Exempla natus negliget optimus.
Res plena veri eſt: non feroces
Progenerant Aquilae Columbam.
Iam magnus Aſtris Spiritus additur,
Et fulguranti Coelituum Choro.
Quam non Caduca Intaminatos
Dona manent, pretiumque dulce?

At nunc nefas eſt quando reducere,
Quem Parca nigro compulerat Gregi,
Partem licet vitae pacisci
Aut ſolidum properemus Aevum;
Me unum rigenti, mittite corpori
Dicare fletus, hic mea Barbita
Vitam quibus, lucemque ſparſit
Ad tumulum fileant repoſta.

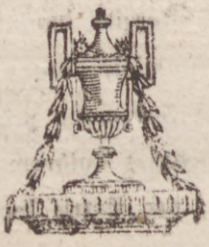

IN-

INSCRIPTIONES
AD
MOLEM FVNEBREM
EXCELL. DOMINI COMITIS
ANTONII KAROLYI
DE NAGY KAROLY
SVB EXEQVIIS IN ECCLESIA PAROCHIALI
RR. PP. S. P. KAROLYIENSI TENTIS
DIE 28. SEPT. ANNO 1791.

Ad Statuam Iuſtitiae.

ANTONII. IVSTITIA.
in. publico. priuato. que.
raris. ac. inusitatis. exemplis.
semper. exercita.
acriter. defensa.
postremis. etiam. ante. Obitum. Tabulis.
Vnico. Filio. IOSEPHO.
impense. commendata.
aeternum. in. Animis. Ciuium.
Monumentum.
admirationem. desiderium.
habitura.

Ad Statuam Prudentiae.

ANTONII. PRVDENTIA.
vnice. Ornamento. Patriae.
felicitati. Ciuium.
Commodis. sui. Populi.
incremento. fortunarum. Familiae.
intenta.
Educationi. Nobilium. Iuuenum.
vt. publico. vsui. idoneos. redderet.
assignato. aere. prouidit.
Horrea. exhaustis. et. calamitosis.
in. tempore. aperuit.
suum. commune. fecit.
solitudines. Incolis. compleuit.
stagnis. haerentibus.
Magna. impensa. addito. Alueo.
late. extensos. Terrarum. Tractus.
liberauit.
Ruricolis. restituit.
quo. simul.
valetudini. Hominum.
Aeris. salubritate. reparata.
prospectum.

Ad Statuam Temperantiae.

ANTONII. TEMPERANTIA.
quod.
in. potentia. honorum. splendore.
opulentia.

mo-

modum. tenere. novit.
et.
alieni nunquam. appetens.
sui. in. egenos. larga.
semper. maluit. potius.
retinere. excolere.
cumulare. Auita.
quam. maiora.
immoderato. animo. agitare.
Optimi. Ciuis.
integerrimi. Viri.
laude. eidem. parta.
sibi.
ANTONIANAE. TEMPERANTIAE.
nomine. vindicato.
pro. maxima.
posteris. eo. nomine. veniet.

Ad Statuam Fortitudinis.

ANTONII. FORTITVDO.
animum.
Omnium. Virtutum. Concentu.
expolitum. ita.
ad. quaevis. aduersa. erectum.
praestitit.
vti.
Alumnus. constanter. immotus.
et. quasi.
nunquam. violatus. acerbitate.
Domi. Foris. Belli.
viueret.

Nunc.

Nunc. Supremo. Vexatus. Morbo.
Diuturno. Graui.
nullo. mortis. metu. deiectus.
vitae. spe. melioris. ardens.
exploratae. Virtutis.
exercitae. Patientiae.
exemplum. dedit.

Ad Pyramidem, in qua est Insigne Comitis.

Coniugis. Obitu.
Maestissima. Coniux.
EXCELLENTISSIMA. IOSEPHA.
ab. HARVKKER.
FILIVS. VNICVS. IOSEPHVS.
luctu. confectus.
Nurus. carissima.
dolens.
quo.
Illustre. stirpis. decus.
et. grande. columen. occidisse.
agnoscerent.
Testimonium. Coniugalis. Fidei. Vxor.
Exemplum. Pietatis. Filius. ac. Nurus.
proderent.
lugubria. haec. solemnia.
institui. voluerunt.
V. IV. III. Calendas. Octobris.
Anno. M. DCC. LXXXXI.
quae.

quae.
Mortui. singularis. Animi.
demissio. ac. Modestia.
fieri. vetuit.

Ad Pyramidem in qua est Insigne Comitatus Szatthmár.

Praeses. Pater. Instaurator.
Szatthmár. Provinciae.
heu!
magno. luctu. omnium. Ciuium,
Maximo. huius. Populi.
e. viuis. ereptus.
in. quo. per. Annos. II. et. XXX. regendo.
tot. Nomina.
Laude. Iustitiae. Clementiae.
Humanitatis. impleuit.
quas. Virtutes.
Religio. in. DEUM.
quam.
intemeratae. Vitae. Exemplis.
Templorum. a. Fundamentis.
Erectione. confirmauit.
Fidelitas. in. Regem.
Pietas. in. Patriam.
exornauit.
his. caeteris. que. decoribus. insignis.
illustria. exempla. imitationi.
Populo. sibi. inprimis. accepto.
exhibuit.

At-

Atque.
Ornamenta. commoda. promovendo.
ſaepe. publicas. Necessitates.
leuando.
Colonorum. Numerum. ac. Solertiam.
Augendo.
id. emeruit.
vt.
Moerens. Senatus. Populus. que.
Prouinciae. Szatthmár.
Praeſidem. Patrem. Inſtauratorem.
Ablatum. lugeat.
In. Inclutam. ſtirpem. Grati. Animi.
Aeternam. Memoriam. ſpondeat.

In Tertia Pyramide.

Piarum. Scholarum.
Sodales.
proh !
ad. Sepulchrum. Abrepto.
Fundatori. Tutori. Maecenati.
Vitam. daturi.
esset, si. fatum. mutabile.
quos.
liberaliter. fouere.
Magnanime. tueri.
Proemiis.
ad. prouehendas. Litteras.
et. ad. Iuuenum. Educationem
incendere. ſolitus.

raliquit. obitu. ſuo.
perpetuum. doloris. Argumentum.
Cuius. Patrocinium.
anguſtis. rebus. ſuis.
perpetuum. voluiſſent.
ſuperesse.

In Pyramide Quarta.

Pupilli.
adflicta. ſorte. vexati.
quorum. miſeram. calamitatem.
benigno. alloquio.
effusa. liberalitate.
nunquam. leuare. deſtitit.
ſubditi.
quos.
Paterno. Amore. conplecti.
largissimo. ſubſidio. iuuare.
in. promptu. habuit.
triſtes. exuuias.
optimi. Patris.
beneficentissimi. Domini.
ad. Tumulum. acerbo. dolore
proſequuntur.
in. quem. exuta. mortalitate.
Anno. Aet. LIX. conditus. eſt.
pone. Immortalium. Maiorum. Cineres.
immortalis. ipſe. quoque. futurus.

Infra Gladium, et caetera Insignia Comitis.

Virtutum. Meritorum. que. Insignia.

Circa Imaginem Comitis.

Imago. Civis. Optimi. et. Viri. Veteris. propositi.
Excell. Com. Ant. KAROLYI. summis. multiplicibus.
quae. in. Patria. honoribus. functi.

Ad Pedem Molis Funebris.

Patriæ.
Ciuis. Maximi.
Meritorum. gratam. perennem. que. Memoriam.
significatura.
piis. Manibus. bene. precatur.
in. regendis. vero. Bonis.
Vicaria potestate. functi.
qui. que. ab. obsequiis. fuere. singuli.
supremum. luctu. exhibent.
Officium.
ut. piorum. Clientum. fidem.
Cineres. quoque. sentiant.

RÖVID

ÉRTEKEZÉSEK

A'

MUSIKÁRÓL.

VI. ÉNEKEKKEL.

Szerzette

VERSEGI FERENTZ.

BÉTSBEN

1791.

Talia dicentem (Orpheum) nervosque ad verba moventem
Exsangues flebant animæ: nec Tantalus undam
Captavit refugam: stupuitque Ixionis orbis.
Nec carpsere jecur volucres; urnisque vacarunt
Belides: inque tuo sedisti, Sisyphe, saxo.

Ovid. Metamorph.
L. X. Fab. I.

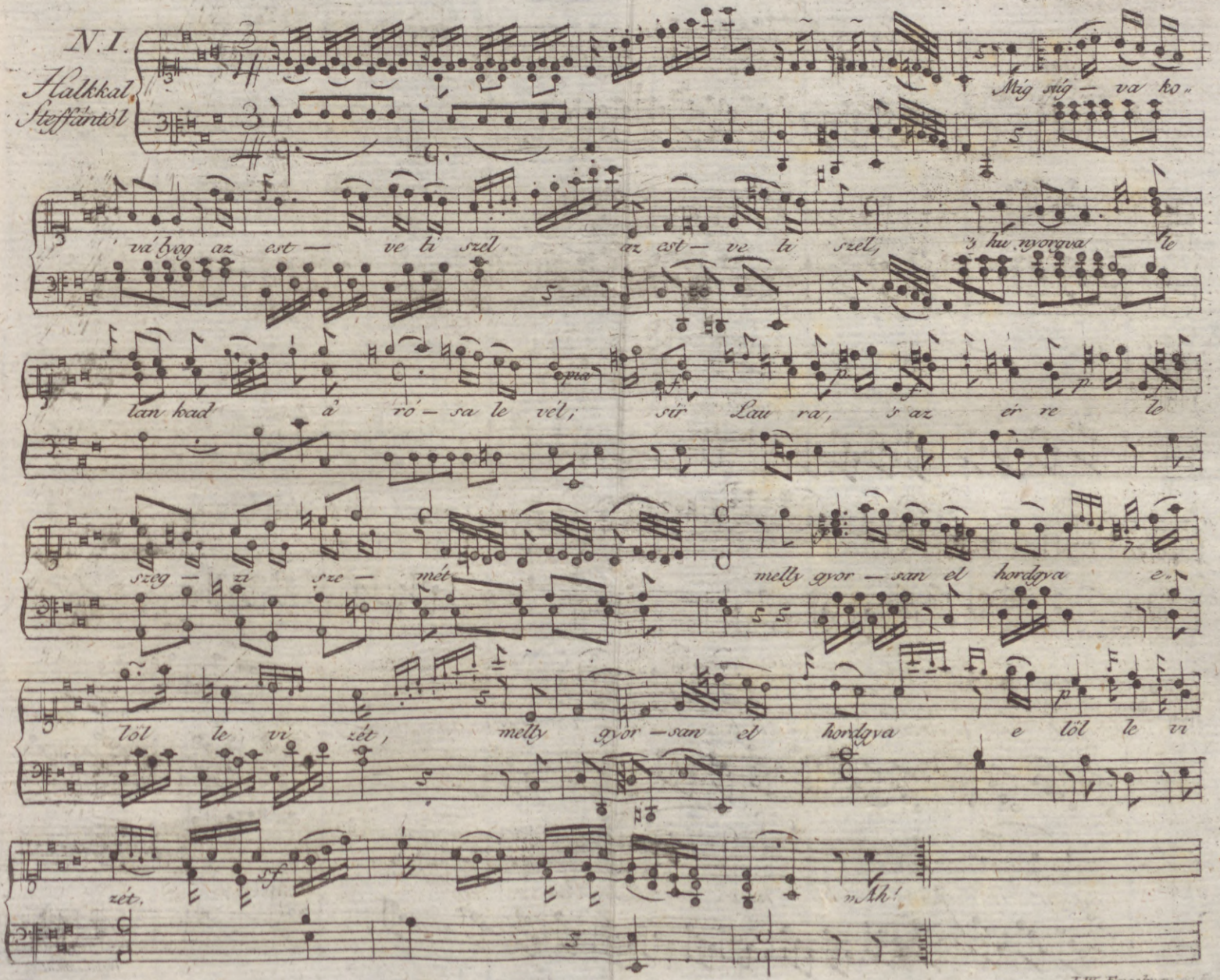

N. I.

Halkkal Steffántól

Míg súg — va ko-

vá lyog az est — ve li szél az est — ve li szél, 's hu nyorgva le

lan kad á ró — sa le vél; sír Lau ra, 's az ér re le

szeg — zi sze — mét melly gyor — san el hordgya e-

löl le vi zét, melly gyor — san el hordgya e löl le vi

zét. „Ah!

J. W. Engelman sc.

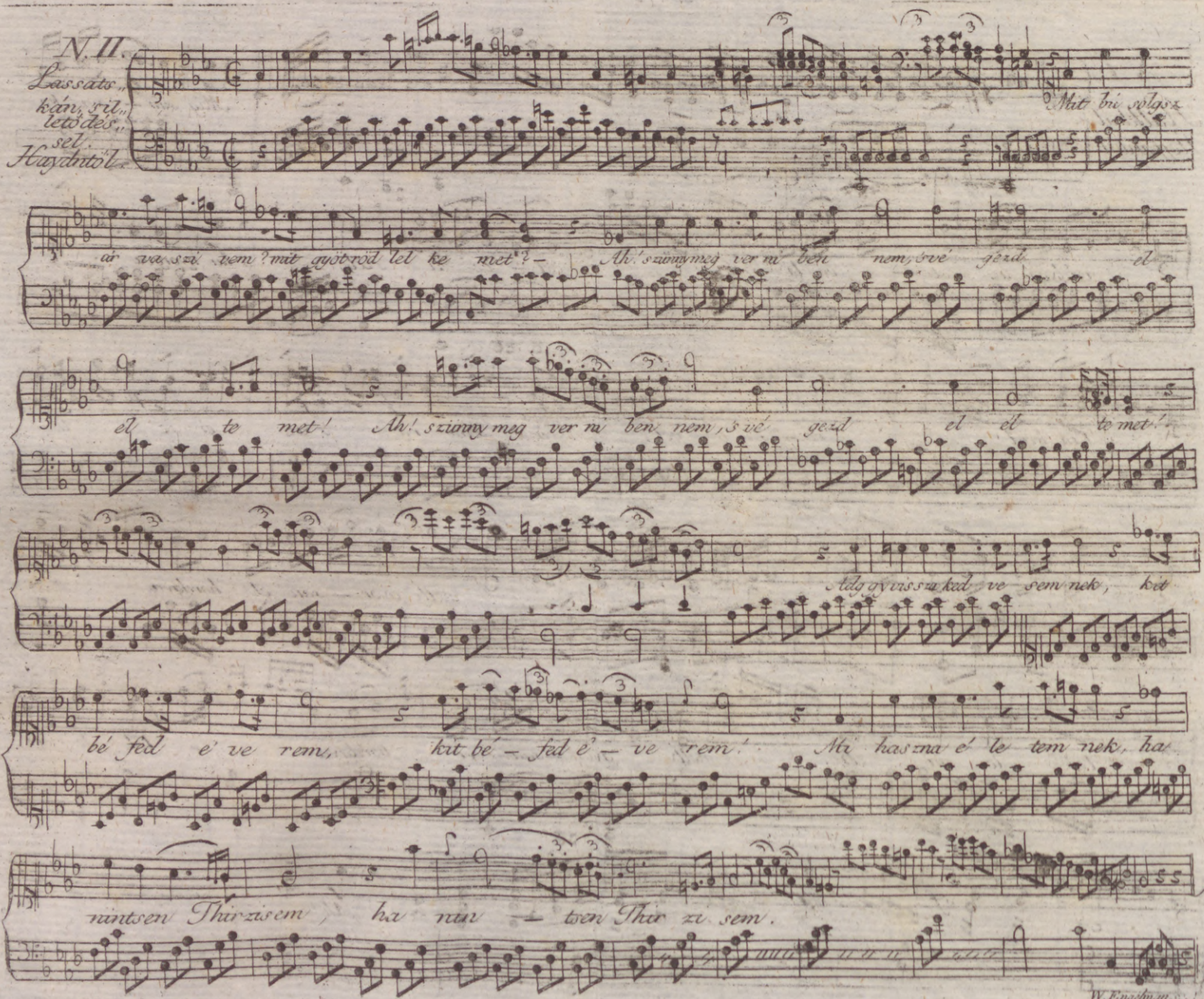
N. II.
Lassats„ kán, s'il„ letödés„ sel. Haydntöl.
Mit bú solgsz
ár va szi vem? mit gyötröd lel ke met? – Ah! szünny meg ver ni ben nem, s'vé gezd el
el te met! Ah! szünny meg ver ni ben nem, s'vé gezd el el te met!
Adg gyvis sza ked ve sem nek, kit
bé fed e' ve rem, kit bé – fed e' – ve rem! Mi haszna é le tem nek, ha
nintsen Thirzisem, ha nin – tsen Thir zi sem.
W. Engelman

ELSŐ ÉNEK.

Laura.

1.

Míg súgva kovályog az estvéli ſzél,
's hunyorgva le-lankad a' ró'sa-levél;
Sír *Laura*, 's az érre le-ſzegzi ſzemét,
melly gyorsan el-hordgya elölle vizét.

2.

„Ah! így fut elöllem az édes öröm,
„miólta ſzerelmem' epévél ölöm.
„Meg-törte, az Álnok! örökre hitét.
„Örökre! mert másnak el-adta kezét.“

3.

Ezt mondgya zokogva, 's egy dombra le-dől,
hol lelke a' ſzótlan keservnek hevöl.
Oh Lyánka! mit bánod e' Tsalfa' kezét?
Nem érez az, a' ki el-játſza hitét.

MÁSODIK ÉNEK.

Thirzis' ſírja felett.

Mit búsolgſz árva ſzívem?
mit gyötröd lelkemet?
Ah! ſzünny meg verni bennem,
's végezd-el éltemet!
Adgy viſſza Kedvesemnek,
kit bé-föd e' verem.
Mi haſzna életemnek,
ha nintsen *Thirzisem.*

HARMADIK ÉNEK.

A' Ne-feléjts virág.

1.

Amott a' tsendes völgy' ölében,
hol zúgva görg a' víz-követs;
A' parton lengett a' fövenyben
egy Ne-felejts.

2.

Ah! benne, a' mint r'ám mosolyga,
Laurámnak láttam kék ſzemét.
A' harmat éppen r'á hullatta
gyenge tejét.

3.

Két tsöppet láttam, mint remegtek,
óh kedves képzet! ſzép ölén;
Egymásba végre mint peregtek
ſík levelén.

4.

Ezt, *Laura!* néked hogy le-törtem,
ſohajtva mondtam: Ne-felejts!
Ah! minden a' te ſzíved nékem:
el ne felejts!

NEGYEDIK ÉNEK.

A' Szabadság.

Leg-nagyobb kints a' ſzabadság!
vérrel ſzerzik azt a' nemzetek.
Én is benned, ſzép ſzabadság!
véghetetlen kintset tiſztelek.

A'

A' királyi bíborokkal
fel nem váltanám;
A' világot minden jókkal
néki áldoznám.

Add, ſzerelmes *Laura!* nékem
a' te ſzívedet;
'S ím' legottan el-tserélem
e' nagy kintsemet.

ÖTÖDIK ÉNEK.

Thirzis és *Laura.*

Thirzis.

Lyánka! valld ki Kedvesednek:
tegnap *Dámon* meg-lopott?
Láttam én azt a' bokornál,
's lelkem ſzinte borzadott.

Laura.

'S azt irígyled a' lepkének,
hogy virágod' illette?
Mintha lopni tsak te tudnál!
Tsókol *Dámon* úgy, mint te.

HATODIK ÉNEK.

Thirzis' izenettye.

Ott ſzendereg, le-dölve egy halomra;
'S mosolygva nézget a' virágos ágyra
ſzívemnek Aſſzonya!

Amor'

Amor' Követtye, tsendes esti fzellet!
Menny, súgd-meg néki: hogy tanyája mellett
haldoklik pásztora.

A' Musikáról, és különösebben a' Rythmusról: mi tulajdonképpen, és melly ſzükséges légyen a' Rythmus, valamint a' musikában és a' tántzban, úgy ſzintén a' verselésben is?

A' külsö érzékenységek egyedül azok, mellyek által az emberi lélekbe bé hathatunk. A' gorombábbak, úgymint az ízlés, a' ſzaglás és az illetés, e' tekéntetben leg nagyobb erövel birnak ugyan, de a' lélekben nem gerjeſzthetnek fel egyebet vak gyönyörüségnél, vagy kedvetlenségnél, mellyek önnön magokat, amaz ugyan a' vélle való élés, ez pedig az útálás által, meg emésztik, a' nélkül, hogy a' léleknek pallérozására leg kiſſebb haſznot hajtsanak. Ezek tehát az embernek tsupán tsak baromi réſzét illetik, és így azoknak a' mesterségeknek, mellyeket *ſzépeknek* nevezünk, hatalmán kivül vagynak. Mert a' ſzép mesterségek korán sem arra valók, hogy a' testi gyönyörüségnek ébreſztésére ſzolgállyanak: az ö egéſz tzéllyok az, hogy a' léleknek eggy ollyan érzékenységet adjanak, melly az embernek belsö betsét fellyebb emeli.

A' hallás ellenben, és a' látás a' lelket úgy érdeklik, hogy azt egyſzersmind tehetössé is tegyék; mert e' két érzékenységben az elmebéli és

erköltsi foglalatosságokra valóságos öſztönök, 's minteggy indító ſzerſzámok fekſzenek. De ezek is egyedül azok, mellyek által a' ſzép mesterségek az emberi ſzívbe bé hathatnak.

A' hallásnak tovább, e' két nemes érzékenységek közül, a' lélekbe való bé-hatásra nézve, sokkal nagyobb ereje és tehetössége vagyon. Innen van, hogy a' rendetlen ſzíneket az írott képen könnyebben el ſzenvedhettyük, mint a' viſzſzás hangokat; és hogy a' ſzíneknek kellemetes harmoniája soha minket olly hatalmasan el nem ragadhat, mint egy *haſonló* harmonia, melly valamelly musikabéli darabban éreztetik. Ennek természet ſzerént való oka az, hogy az a' ſzer, melly által a' hallásnak a' ſzerſzámai mozgásba hozatnak, a' levegö ég tudniillik, sokkal gorombább és testiebb, mint a' világosságnak felette vékony elementuma, melly a' ſzemet illeti. Mire nézve a' hallás' ſzerſzámai amattól *erösſebb* mozgásra is gerjeſztetnek, melly azután a' testnek minden inatskáira hathatósan el terjed, és egéſſz' a' lélekig érezhetöbképpen bé hat.

A' musikának tehát, a' mint *Ovidius* is ezen Értekezés' elejébe függeſztett ſzavában gyönyörüen le feſti, leg nagyobb ereje vagyon az emberi ſzívre a' ſzép mesterségek között, és egéſz kötelessége abból áll, hogy az emberben az érzékeny indúlatot eröre hozza, és hoſſzasabb ideig fenn tartsa. Az örömnek fel-lobbantására elegendö eggy öröm-kiáltás, melly egyſzerre több emberektöl tétetik, bár melly rendetlenül ölzve-zavartt és viſſzásan hangzó légyen is az. De az illyen kiáltás sokáig nem tarthat, és ha állandó vólna is, kevés idö múlva erö nélkül maradna, mivel a' reá való figyelmetességnek hamar el kellene lankadni. A' figyelmetesség, és általa táplálhatni ſzokott érzékeny indúlat csak ott lehet állandó, a' hol az emberi ſzív néminémü mértéket és rendet, vagy, hogy az *Aeſthe-*

thetikának mesterséges nevezettyével éllyek, *rythmust* talál. Folytatása tehát a' rendbe ſzedett és mértékre vett külömbféle és ollyatén hangoknak, mellyek indúlatos érzésből támadnak, és ezt következendőképpen le is feſtik, 's mellyeknek tehettségek vagyon arra, hogy a' ſzívnek érzését eröre hozzák, és hoſſzasabb ideig fenn tartsák; az illyen hangoknak folytatása, mondám, ſzinte az, a' mit mí egy ſzóval *musikának* nevezünk.

A' rythmus, ha azt eggyáltallyában tekéntyük, azt látſzik, kivált a' Régieknél, jegyzeni, a' mi különös nevekkel a' beſzéllő mesterségekben *numerusnak*, a' poézisban a' ſillabák' mértékének, vagy *metrumnak*, az ábrázoló mesterségekben *evrythmiának*, a' tántzban *paſznak*, avagy tántzlépésnek, a' musikában pedig *taktusnak* mondatik. Én azt azonban SULZERrel az újjabb Aesthetikusok után tsak *a' hangban és a' mozdúlásban való rendnek* veſzem, és itt tsak a' musikára, a' verselésre, és a' tántzra határozom.

A' rythmus tehát nem egyéb, hanem egy tzél nélkül való, és eggyenlő nemü dolgokból, úgymint a' musikában hangokból, a' verselésben ſillabákból, a' tántzban lépésekből álló sornak időnként viſſza térő fel-oſztása, melly által ezeknek az egyenlő nemü dolgoknak az ő egyformaságok bizonyos külömbféleségekkel egybe kaptsoltatik: úgy, hogy egy tartós *érzésnek*, melly általán fogva eggyenlő nemü, és erre nézve únalmas vólt vólna, a' rythmusbéli fel-oſztások által egymást fel-váltó és a' figyelmetességet fenntartó külömbféleség adassék. — Ennek az általlyában való meg-határozásnak bövebb értelmére, vegyük fel egy húrnak eggyes és egymás után való pendüléseit, és visgállyuk meg: mi által lehetne az illyen pendüléseket rythmusra venni, avagy az ő folyton-folyó sorjokat olly kellemetes-

tessé tenni, hogy mi bennünk figyelmetességet, és érzékeny indúlatosságot ébreſſzen?

Ha ezek a' pendülések *eggyenlök*, és egymást *eggyenlö idö-pertzek* után követik, akkor azokban a' leg eggyügyüebb rendnek néminémü képénél egyéb nem találtatik; és ebböl áll a' rythmusnak a' *leg alsó* garáditsa, melly bennünk ezekre a' tzél nélkül való pendülésekre tsak kevés figyelmetességet ſzerez. Illyen a' közönséges harang-ſzó, mikor a' harangnak a' nyelve két óldalra *eggyenlö erövel*, és *eggyenlö idö-pertzek* alatt vér.

Ha tovább, az idö-pertzeknek az egyenlösége meg maradván, magok a' pendülések már erössebbek, már gyengébbek; de úgy, hogy az erössebbek a' gyengébbekkel egymást, egy bizonyos rend és regula ſzerént, mindúntalan felváltogassák; itt már a' kétféle egyformaságon kivül, úgymint az *idö-pertzeknek eggyenlöségén*, és a' *pengetéseknek egymás után való folyásán kivül*, a' külömbféleségnek az *elsö* garáditssa, úgymint a' pendüléseknek *már erösſebb*, *már gyengébb vólta* is fel találtatik. Illyen a' harang-ſzó, mikor a' harangot *hármaztattyák*. A' harangnyelvnek az ütései egymás után és folyton folynak: ez az elsö egyformaság. Az ütések között való idö-pertzek is mind eggyenlök: és ez a' második egyformaság. De az ütések úgy vagynak *hármanként* fel oſztva, hogy az *elsö* mindenkor az erössebbik, a' *második* pedig és a' *harmadik* gyengébbek légyenek; a' mi ebben a' harangſzóban egy bizonyos *külömbféleséget* okoz, melly a' két elöbbeni egyformaságot olly kellemetesen fel váltogattya, hogy mi a' hármaztatott harangſzót sokkal figyelmetesebben és örömestebb halgattyuk, mint a' közönségest. Ez teſzi a' Kovátsok' és a' Lakatosok' kalapátsolásokat is türhetökké.

Az

Az illyetén rendtartásból áll a' rythmusnak az *elsö neme*, melly a' musikában és a' tántzban *taktusnak*, a' verselésben pedig sillaba-mértéknek, vagy inkább *lábnak* neveztetik. Ha minden elsö és harmadik; vagy minden második és negyedik pengetés erössebb, akkor ez a' két vagy négy ízböl álló taktus *egyenes*: ha pedig a' pendülések hármanként vagynak fel oſztva, és az elsö mindenkor az erössebbik, mint a' harang' hármaztatásában, akkor e' három ízböl álló taktus *egyenetlen*. — Valamint ez, úgy az egyenes is külömbféle al-oſztásokat ſzenved, mellyekböl azután a' taktusnak külömbféle nemei támadnak.

Így van a' dolog a' verselésben is. A' *ſpondéus* tudniillik és a' *daktilus* az egyenes taktussal, va amint ellenben a' *jambus*, és a' *trochéus* az egyenetlennel tökélletesen meg eggyeznek. Mert a' ſpondéus két hoſſzú idö-pertzekböl, avagy négy rövidekböl; és a' daktilus egy hoſſzúból és két ollyan rövidböl áll, mellyek egy hoſſzút teſznek; valamint ellenben a' jambus és trochéus három rövidböl, mellyeknek ketteje mindenkor egy hoſſzúba öſzve-vonattatik, olly külömbséggel, hogy a' magányosan maradó rövid a' jambusban az elsö, a' trochéusban pedig az utólsó légyen. — A' lábakban ſzintúgy, valamint a' taktusban ſzámtalan módok adják elö magokat, mellyekkel a' rythmusnak ezt az elsö nemét külömbféle al-nemekre ismét fel lehet oſztani. De ezeket, az értelmességnek okáért, más alkalmatosságra hagyom.

Ha több taktusokból nagyobb réſzeket tsinálunk, úgy, hogy két, három, vagy négy taktus a' hangok' sorában eggy *érezhetö ſzakaſzt* képezzen, akkor az illyen rendtartásból a' többügyü, avagy öſzve-ſzerkeztetett rythmusok támadnak. Ezeknek a' *ſzakaſzoknak* a' verselésben a' *metrum* avagy a' versnek a' neme ſzokott meg felelni.

Mert

Mert valamint a' melodiának rythmusbéli ſzakaſzſza egynehány úgy öſzve-függő taktusokból áll, hogy azokat a' fül egy kitsiny *Egéſz* gyanánt egyſzerre meg fogja, és végtére eggy éſzre-vehető *kadentziát*, avagy bé-fejező *hanyatlást* érezzen; úgy a' vers is egynehány *eggyenlő időkig tartó* lábakból áll, mellyek a' fülnek egyſzerre megfogható és eggy érezhető hanyatlással bé-fejezett *mondást* képezzenek. Illyen érezhető hanyatlás avagy kadentzia a' hexameterben a' két utólsó láb, mellyek közül az eggyikének mindenkor daktilusnak, az utólsónak pedig spondeusnak kell lenni; valamint a' pentameterben a' legutólsó choriambus, mellyet el múlatni nem lehet. — A' többügyü rythmusokat, valamint a' versnek a' nemeiben, úgy a' melodiának a' ſzakaſſzaiban is, meg-meg külömbféle al-nemekre lehet oſztani.

Vagynak tovább kettősen és hármasan öſzve ſzerkeztetett rythmusok is. A' kettősen öſzve-tett eggy ollyan periodusból áll, melly magában két, három, vagy ſzámosabb többügyü rythmusokat foglal. Példáúl vagynak a' versnek ama' nemei, mellyekben két, három, vagy több versek egy rythmusi és mindúntalan viſſza-térő periodust teſznek. — Az alagyás versekben, valamint a' Németeknél az *alexandriaiban*, a' hol a' férjfiúi és az aſſzonyi vers egymást mindúntalan felváltyák, eggy illyen periodus két versekből áll. A' versnek más nemeiben egy periodusra három, vagy négy versek is esnek, és akkor az illyen periodus *strófának* neveztetik.

A' hol végtére kettős viſſza-térő strófák vagynak, ott a' rythmus hármasan van öſzvetéve: versekből tudniillik, és kétféle nagy periodusokból. Légyenek példáúl a' tántzra való melodiák. Két vagy három taktusból egy ſzakaſz; két vagy több illyen ſzakaſzokból egy periodus, avagy fő réſz; két fő réſzből a' ſtróſa, avagy

az

az egéſz melodia támad, melly mind addig meg újjíttatik, míg a' tántz tart. Ezeknek a' melodiáknak a' régi német jambicus vagy trochaicus versek tökélletesen meg felelnek. A' lábak a' taktusok, mellyekben mind egyenlö rythmusok, az az, jambusok, vagy trochéusok vagynak. Négy illyen lábak egy verset képzenek. Három versböl egy periodus, avagy a' melodiának az elsö réſze leſz. Azután pedig eggy ehez tökélletesen hasonló második réſz következik. A' két fö réſz egy strófát téſzen, melly mind addig meg újjíttatik, míg az egéſz éneknek vége van. Az ide függeſztett példa ezt értelmesebbé teſzi:

Az elsö Réſz.

Óh Laura! mennyi könyvezéssel
Melly fáradságos küſzködéssel
Nyertük meg ſzívünk' birtokát!

A' második Réſz.

Örülly! mert kéſzebb halva fagyni
A' Bajnok, hogy sem másnak hagyni,
Ha vérrel vette, vár-fokát!

A' két elsö, úgy ſzinte a' negyedik és ötödik vershez, a' hat lábakon kivül, eggy egy rövid sillaba van függeſztve, hogy a' vers annál érezhetöbbé tétessék.

A' rythmus nem mesterségesen ki-gondoltt állapot, hanem egyenesen a' terméſzet ſzerént való érzésböl ſzármazik. Mert a' terméſzet a' külömbféleségekkel fel váltott egyformaságban kellemetességet talál. Innen van, hogy még a' leg vadabb emberek is az ö foglalatosságaikba, mellyek egyébaránt únalmat okoznának, némi-némü rythmust egyítenek. Rythmusba ſzedik, a' nélkül, hogy okát tudnák, a' tereh-hordozók, vagy a' kik hajókat húznak, és a' katonák a' lépéseket, a' kovátsok, a' rézmivesek, a' bodnárok, a' tséplök az ütéseket, a' révéſzek az evezéseket. Méltó erröl meg tekinteni *Ovidiust L. IV. Triſt. Eleg. 1. v. 5. et ſequ.* és a' rythmusnak

nak a' terméſzetből való eredetéről SULZERt, *Allgemeine Theorie der ſchönen Künſte.* art. *Rithmus, Musik, Takt, Marſch.*

Mind ezekből ſzabad légyen énnékem, a' nélkül, hogy leg kiſſebb gyülölködésre, vagy litteratúrabéli viſſzavonásra ſzéloznék, a' musikában, a' tántzban, és a' verselésben való magyar gustusról avagy ízlésről egynehány alkalmaztatásokat tennem.

A' musikában, a' tántzban, és a' verselésben való ízlés leg hamarább el-árúllya a' belsö charactert, avagy ſzív-béllyeget az emberben. Mennél kevesebb rendet és mértéket érez valaki, 's mennél több darabosságot és zavarodást el-ſzenved e' három mesterségben, annál kevesebbet lehet annak lelki tehetségeiről reményleni. Mert a' ki a' musikában a' fület sértö hangokat, vagy azoknak rendetlenségeket; — a' tántzban a' meg határozott mérték és ki-ſzabott rend nélkül való, 's ugyan erre nézve a' testet hamar ki-fáraſztó lépéseket, vagy ugrásokat; — a' versekben pedig a' sillabákban vagy azoknak el-rendelésében való, és a' nyelvet idestova taſzigáló, valamint a' fülnek ſzerſzámai között idestova tántorgó darabosságokat nem tsak el ſzenvedi, hanem még *átalkodottsággal ſzépnek is tartya;* az egyébaránt is az ö egéſz gyönyörüségét és ditsösségét tsak a' testi, és még ezek közül is a' fáradságosabb és terméſzetlenebb foglalatosságokban fogja keresni, és így, kivált az illyenekben való átalkodottságnak ereſzkedvén, a' mesterségekben, a' tudományokban, a' jó ízlésben, és akárminémü lelki foglalatosságokban soha bizonyára érezhetö elömenetelt nem teend.

Én az ollyan musikabéli darabot, melly taktus nélkül ſzükölködik, a' minök a' mi falusi népünknek az ö akár egyházi, akár világi dúdolásai, és azok a' *ſzinfóniák*, vagy inkább *diſzfóniák*,

nádk, mellyeket a' mi Tzigánnyaink olly nyomorúlttúl le-majmozni ſzoktak; úgy ſzinte az olylyan darabot, mellyben a' taktus, leg alább nagyobb réſzént, és az egy kadentzia meg van ugyan, de a' taktus' ízeire nézve semmi rend, avagy rythmus nem találtatik, a' minők a' tántzra való tzigány nóták, és a' közönségesebb magyar énekek; — nem különben az ollyan tántzot is, mellyben taktust, vagy ha taktusra menne is, azokra a' lépésekre vagy ugrásokra nézve, melyekből eggy egy taktus állani ſzokott, semmi bizonyos rendtartást, avagy rythmust nem tapaſztalok; — elvégre pedig azokat a' verseket, mellyekben a' cæsurán, és a' kadentzián, az az, a' rythmusnak a' leg alsó garádittsán kivül, semmi egyéb rendet és mértéket nem érzek; — mind ezeket, mondám, semmihez jobban nem hasonlíthatom, mint eggy ollyan Kótyogósnak a' járásához, a' ki minden rend és mérték nélkül, már kiſſebb, már nagyobb lépéssel, idestova tántorog; ki vévén, hogy minden második vagy harmadik lépés után cæsura helyett meg botlik, 's meg áll; azután pedig minden negyedik vagy hatodik lépés után, a' falhoz ütvén magát, kadentziát tsinál.

A' mi régi kadentziás Poétáink (értheted ezt a' külsö orſzágbéliekről, söt még egynehány mostani Magyar Költökről is) valóságos ENNIUSok. Tiſztelem én öket, és írásaikban nagyra betsülöm az aranyat; azt sajnálván egyedül, hogy az ö *rythmustalan*, avagy ſzokás ſzerint ſzóllván, metrum nélkül való beſzédjeik alatt, ez a' leg finomabb arany úgy el van rejtve, és hányva, hogy azt, nagy fáradság, és kivált únalom nélkül ki ásni és fényre hozni lehetetlen légyen. Azt mindazáltal soha el nem hitethetem magammal, hogy az ö tekéntetek után indúlni, az ö módgyok mellett meg maradni, a' gustust tökélletesítés nélkül hagyni, és így az újjabb Aes-

thetikát meg-vetni, az ő Onokáiknak, a' most élő Litterátoroknak, fő, és a' mi több, *nemzeti* kötelességek vólna. A' rythmus, és így a' verselésben a' metrum is, nem frantzia rántz, a' mint egynémelly egyébaránt érdemes Iró vélekedik; nem frantzia, görög, deák, vagy német, hanem terméfzet fzerint való *ruha*, mellyet nem csak a' *Szittyai* Lakos' fzájából eredő, vagy magyar, hanem akármiféle nyelven költt verseknek is fzükségképpen magokra kell venni, ha *mindenképp*' tettzeni akarnak. Szükségképpen mondám; mert a' rythmusnak, avagy a' rendnek és mértéknek az ő fzükséges vagy fzükségtelen volta nem a' Régiek', nem a' mi Ős-eleink' tekéntetétől, sem a' nemzeti gustustól, melly romlott és helytelen lehet, sem végre a' Poétak' tettzésétől, hanem egyenesen és egyedül a' Terméfzetnek bíró-fzavától függ.

Vegyük fel bóldogúltt ANYOS PALNAK *Szomorú Tsillagzattyát*, melly a' *Magyar Muſéumban* a' 71. óldalon olvastatik. Erről én, rythmusbéli Krízisem előtt, a' mi belső betsét illetí, nyilván meg vallom, hogy azt már többször, de könyhúllatások nélkül még egyfzer sem olvastam. — Visgállyuk meg tehát abban az első strófát a' Magyar Prosodia fzerént; nem ugyan, mellyet SZABÓ és RAJNIS érdemes Urak ki adtak, hanem csak ama fzerént, melly leg terméfzetesebb, és minden accentussal való sillabát *hoſſzúnak*, minden accentus nélkül valót pedig, ha a' fző egy sillabából áll, vagy ha a' magán-hangzó után két mással-hangzó következik, *közönségesnek*, egyébaránt pedig *rövidnek* tart, visgállyuk meg mondám, és lássuk, mi hijjával van?

Szomorú Tsillagzat! melly bús súgárokkal,

Ebben a' versben, ha tsupán csak füleinket válaſztjuk is ítélő bírónak, a' cæsurától fogva a' cadentiáig ezekben a' fzókban: *melly bús súgárokkal* mindenkor *hoſſzabb* idő-pertzeket találunk,

lunk, mint a' versnek elejétől fogva a' cæsuráig ezekben a' szókban: *szomorú tsillagzat.* Mert még a' leg szabadabb prosodia szerént is, ennek a' versnek az első részében tsak *egy* hosszú, *két* rövid, és *három* közönséges sillabát; a' másik részében pedig *három* hosszút, és *három* közönségest találunk, rövidet pedig eggyet sem: a' mi úntig elegendő arra, hogy a' *természetes* ki-mondásban az időnek az eggyenlőtlenségét mívélünk szembetünőképpen meg érezteſſe. Rövideden szólván: ennek a' versnek az utólsó fele az elsőnél hosszabb, és a' természetes kimondásra több időt kiván.

De azonkivül az idő-pertzek sintsenek *bizonyos rend* szerént fel osztva: az az, a' lábak sem nem mind jambusok, sem nem mind trochéusok, és így nem is eggyenlők; mire nézve ebben a' versben taktus avagy láb-mérték sem találtatik. Illyenek a' két következendő versek is;

Játszol a' tsendesen tsergő patakokkal!

Tsak te vagy még ébren boldogtalanokkal,

De az utólsó vers mindenképpen jó:

Kiknek szíve vérzik 's küszködik bajokkal.

Mert az *illyen* cadentiás verseknek, ha a' régi magyar sztől mellze távozni nem akarunk, vagy mind jambusokból, vagy mind trochéusokból kell állani, és így a' cæsuráig 9, vagy ha az utólsó lábnak spondéust engedünk, 10: úgy szinte a' cæsurától fogva a' cadentiáig, a' hol az utólsó láb megmeg spondéus lehet, hasonlóképpen 9 vagy 10 idő-pertzek kívántatnak. Ebben az utólsó versben tehát meg van elősször az idő-pertzeknek a' bizonyos száma; meg van másodszor a' lábaknak az eggyenlősége is, mivel mind trochéusok; meg van harmadszor a' két eggyenlő fő részre való fel-osztás is; mire nézve ama' háromféle rythmusoknak, mellyek az efféle versekben meg kivántatnak, eggyike nélkül sem szükölködik.

A' ki szavaimat el-forgatni nem akarja, észre veheti azokból könnyen, hogy én az úgy nevezett cadentiás verseknek ellensége nem va-

gyok. A' mit erántok ezen Értekezésemben ſzólok, az valóban ſzépíttésekre tséloz, nem pedig gúnyolássokra; 's fejenként minden állításom, melly az efféle verseket illeti, nem elö-itéletből, hanem az Aeſthetikának reguláiból ſzármazik. Ha a' cæsurán és a' cadentián kivül a' lábak is mértékre — jambusra vagy trochéusra vagynak véve, és a' cadentia minden két vers után változik, akkor ezek a' versek, az én itéletem ſzerént, nem tsak kellemetesek, hanem a' hoſzſzabb költeményekre, a' hexameter helyett, legalkalmatosabbak is.

Hogy pedig a' kettös verseket a' négyeseknél többre betsülöm, nem egyéb az oka, hanem hogy tudom, melly hatalmasan ſzokta az érzékeny füleket az a' *monotonia* avagy *egyhangúság* sérteni, melly a' négy egyforma és egymást követö cadentiában uralkodik. A' ki ennek az egyhangúságnak a' sérelmeit érezhetöképpen akarja tapaſztalni, énekelteſſen magának eggy ollyan musikabéli darabot, mellynek elsö réſze hat és második réſze ismét hat taktusból, és mind a' két réſznek az utólsó taktussa *tökélletesen eggyenlö* cadentiából állyon. Illy forma a' Rátzoknál az a' nationális nóta, mellyre a' köz nép tántzolni ſzokott.

Az ollyan versekben, mellyek musika alá valók, nem tsak a' tökélletes rythmus, hanem még az is el-kerülhetetlenül ſzükséges, hogy a' versekben lévö rythmusoknak valamennyi nemei, a' musikában lévö rythmusoknak valamennyi nemeivel tökélletesen meg eggyezzenek. El hagyom én itt a' rythmusnak egyéb nemeit, és példáúl tsak a' taktust és a' láb-mértéket veſzem. Ha a' musikában a' taktus trochaicus, a' versekben pedig a' láb-mérték tsupa jambusokból áll, akkor a' rövid sillabák mind hoſſzú nótákra, és a' hoſſzúk mind rövidekre esnek. Ez az érzékeny füleket felette nagyon meg-sérti; ſzinte úgy, mint ha valaki ezt a' trochaicus verset: *Legnagyobb kints a' ſzabadság*, úgy mondaná ki,

annál inkább pedig, ha úgy énekelné, mintha merö jambusokból állana: *Leg-nágyobb kínts a' ſzábadság.* E' regula ellen hibáztam én is amaz énekemben: *Thirzis és Kloe*, melly a' Magyar Muséumban olvastatik, 's mellynek tsupa trochéusokból kellene állani.

Minekelötte Értekezésemet bé-fejezzem, ſzóllok még rövideden a' cadentiának ama' neméröl is, melly a' Németeknél *Reim*, minállunk pedig tulajdonképpen *hang-eggyeztetésnek* neveztetik. A' *cadentia* ſzélesebb értelmü ſzó, és valamint a' musikában, úgy a' beſzédben is eggy ollyatén *hang-hanyatlást* téſzen, melly mivélünk az éneknek vagy a' beſzédnek a' végét, vagy egyéb nyúgodalom-pontját meg érezteti. Illyen a' hexameterben, a' mint már mondám, az utólsó daktilo-spondéus; a' pentametrumban pedig a' végsö chorijambus. Az ollyan vers-nemében, a' hol a' lábak *mind tökélletesen* eggyenlök, az az, vagy mind trochéusok, vagy mind jambusok, vagy mind daktilusok 's a' t. a' hanyatlást, avagy a' versnek a' végét nem lehet egyébaránt megéreztetni, hanem tsak egyedül a' *hang-eggyeztetés* által. Ez tehát az illyen esetben, kivált a' lyrikumban, jó ſzolgálatot tehet, valamint egyébaránt tellyességgel haſzontalan. Ide függeſztem én annak rövid regulájit, mellyekre ezentúl az én jövendöbéli énekeimben, a' mennyire anya-nyelvünk meg-ſzenvedi, magam is jobban vigyázok, 's mellyek a' Magyar Kezdöknek jó ſzolgálatot teendenek.

A' hang-eggyeztetés kétféle: *férjfiúi* tudniillik, és *aſſzonyi*. A' férjfiúi tsupán tsak egy sillabára esik, úgy hogy a' vokális elött lévö konsonáns, az elötte való vokálissal eggyütt, különbözö légyen: p. o. *vér*, *ér*, *fér*, *tér*: *birtokát*, *falát*. De már *birtokát* és *fogát* roſſz férjfiúi hang-eggyeztetés volna, valamint ez is: *birtokát*, *éjſzakát*.

Az aſſzonyi hang-eggyeztetés két sillabára esik, úgy, hogy azokban mindenek meg eggyez-

zenek, az előttök lévő consonáns pedig különböző légyen: p. o. *legény*, *ſzegény*. De már *edény* a' *d* betű miatt nem jó vólna; úgy ſzinte: *legény* és *völegény* sem jó: mivel a' két utólsó sillaba előtt való consonáns *l* nem különbözik. A' férjfiúi hang-eggyeztetésnek az aſſzonyival való változtatása az éneket igen kellemetessé téſzi.

Ez most, beteges állapotomban elegendő lehet addig, míg a' Poézisról, és a' Musikáról többekkel kedveskedhetem. A' mi a' jelenvaló hat Eneknek a' materiáját illeti, reménylem, hogy engemet a' józan gondolkozású Olvasó erkölts-rontónak semmiképp' nem tart, mihelyt a' ſzerelem, és a' ſzeretet között, vagy, ha inkább tettzik, a' ſzerelem, és a' ſzerelemmel való viſſza-élés között helyes különbséget tud tenni. A' ſzerelem az embert egéſſz' a' baromig le-alázza; de a' ſzeretet ellenben az indúlatos ſzívnek a' jele, és az efféle ſzív nélkül, akár az emberi, akár a' polgári kötelességek' tellyesítésében, a' ritka, a' renden kivül való, és a' mint nevezni ſzokták, a' bajnoki tselekedetekre soha senki alkalmatos nem lehet. Az indúlatok az emberben ſzint' azok, a' mik a' hajóban a' vitorlák. Ha ez némellykor hajótörést ſzenved is, soha bizonnyára e' miatt az ő ki-feſzített vitorláit nem okozhattya. A' kormányos egyedül, a' forgó ſzél, vagy a' víz alatt lévő köſziklák azok, mellyek ötet az efféle veſzedelembe hozzák. Az indúlatos ſzív is maga veſzedelmét, vagy legalább örökos tehetetlenségét, tsak egyedül a' helytelen, és az indúlatokat hamis ſzínekkel festő nevelésben, vagy a' forgó ſzelekhez hasonló elő-itéletekben, vagy pedig a' *romlott* ſzívet az *érzékenytől* meg nem különböztető scylláknak üldözéseiben találhattya. Irtam *Budán* Júniusnak 24. napján 1791.

ELSŐ

ELSŐ ÉNEK.

Laura.

1.

Míg súgva kovályog az estvéli ſzél,
's hunyorgva le-lankad a' ró'sa-levél;
Sír *Laura*, 's az érre le-ſzegzi ſzemét,
melly gyorsan el-hordgya elölle vizét.

2.

„Ah! így fut elöllem az édes öröm,
„miólta ſzerelmem' epével ölöm.
„Meg-törte, az Álnok! örökre hitét.
„Örökre! mert másnak el-adta kezét.“

3.

Ezt mondgya zokogva, 's egy dombra le-dől,
hol lelke a' ſzótlan keservnek hevöl.
Óh Lyánka! mit bánod e' Tsalfa' kezét?
Nem érez az, a' ki el-játſza hitét.

MASODIK ÉNEK.

Thirzis' ſírja felett.

Mit búsolgſz árva ſzívem?
mit gyötröd lelkemet?
Ah! ſzünny meg verni bennem,
's végezd-el éltemet!
Adgy viſſza Kedvesemnek,
kit bé-föd e' verem.
Mi haſzna életemnek,
ha nintsen *Thirzisem.*

HARMADIK ÉNEK.

A' Ne-felejts virág.

1.

Amott a' tsendes völgy' ölében,
hol zúgva görg a' víz-követs;
A' parton lengett a' fövényben
egy Ne-felejts.

2.

Ah! benne, a' mint r'ám mosolyga,
Laurámnak láttam kék szemét.
A' harmat éppen r'á hullatta
gyenge tejét.

3.

Két tsöppet láttam, mint remegtek,
óh kedves képzet! szép ölén;
Egymásba végre mint peregtek
sík levelén.

4.

Ezt, *Laura!* néked hogy le-törtem,
sohajtva mondtam: Ne-felejts!
Ah! minden a' te szíved nékem:
el ne felejts!

NEGYEDIK ÉNEK.

A' Szabadság.

Leg-nagyobb kints a' szabadság!
vérrel szerzik azt a' nemzetek.
Én is benned, szép szabadság!
véghetetlen kintset tiztelek.

A'

A' királyi bíborokkal
fel nem váltanám;
A' világot minden jókkal
néki áldoznám.

Add, ſzerelmes *Laura!* nékem
a' te ſzívedet;
'S ím' legottan el-tserélem
e' nagy kintsemet.

ÖTÖDIK ÉNEK.

Thirzis és *Laura.*

Thirzis.

Lyánka! valld ki Kedvesednek:
tegnap *Dámon* meg-lopott?
Láttam én azt a' bokornál,
's lelkem ſzinte borzadott.

Laura.

'S azt irígyled a' lepkének,
hogy virágod' illette?
Mintha lopni tsak te tudnál!
Tsókol *Dámon* úgy, mint te.

HATODIK ÉNEK.

Thirzis' izenettye.

Ott ſzendereg, le dölve egy halomra;
'S mosolygva nézget a' virágos ágyra
ſzívemnek Aſſzonya!

Ámor'

Amor' Követtye, tsendes esti ſzellet!
Menny, súgd-meg néki: hogy tanyája mellett
haldoklik pásztora.

Ankündigung

Eines Ortschaften-Verzeichnisses der k. k. teutschen Erbländer zur postämtlichen Briefbestellung in alphabetischer Ordnung.

Der durch ein solches Lexikon anzuhoffende Vortheil ware zu einleuchtend, als dass er dem Scharfblick hätte entgehen können, nach welchem der nun verewigte Monarch die Herausgabe zum Besten seiner Staaten selbst anbefohlen hat.

Schon im Monat Hornung 1788 erhielt die k. k. Hof-Postbuchhalterei den Auftrag dasselbe für die Postämter und Stazionen zu Stand zu bringen. Die Bearbeitung wurde sonach dem Unterzeichneten überlassen, und die Ankündung für das korrespondirende Publikum erlaubt.

Der Vortheil, welcher allen Gerichtsstellen — Kreisämtern — Magistraten, und jedem einzelnen Geschäftsmann sowohl, als sämtlichen Postbeamten daraus entspringet, ist in der Hauptsache: *richtigste Beförderung ihrer Korrespondenz;* dann durch eine unrichtige Leitung, es entstehe dieselbe aus Unwissenheit des Aufgebers, oder des Postbeamten, verliert der Korrespondent seinen Zweck, wenn ein der Post zur Beförderung übergebenes Schreiben seinen Abgabsort entweder zu lange — oder gar nicht findet.

In der Abtheilung verhält sich das Werk, wovon zur Einsicht hier eine Blattseite erscheinet, auf folgende Weise.

Erstens. Ortschaften, wohin Briefe durch die Postämter bestellt werden können.

Zweytens. Länder, in welchen diese Orte liegen.

Drittens. Entfernung nach den Stunden für einen Fussboten, zwischen der Poststazion und dem Bestellungsort.

Viertens. Namen des Postamts oder der Stazion, welche den Brief bestellen kann; zugleich sind auch jene Orte, woselbst sich Kreisämter befinden, mit einem Stern gezeichnet, und insbesondere werden einzelne Klöster — Bäder — Mühlen — Glashütten — Eisenwerke — Spiegelfabriken — Salzsiedereien u. d. g. ausdrücklich angezeigt.

Dieses allgemein für höchst nüzlich erkannte, und so lange schon gewunschene Werk enthält die teutschen Erbländer: Oesterreich ob- und unter der Enns — Böheim — Mähren — Schlesien — Galizien und die Bukovina — Steyermark — Kärnten — Krain — Litorale und Tyrol, und wird mit Gegenwärtigem auf Pränumerazion angekündet, weil sich der Herausgeber bei den zu besorgenden Abdrücken nach der Menge der Abnehmer richten, und nicht zu wenig gegen spätere Anfragen — aber auch eine so kostspielige Auflage nicht fruchtlos unternehmen will.

Das

Das Werk, welches ohne Unterschied auf schönem weissen Schreibpapier abgedrückt wird, und über 240 Blätter enthält, kostet 1 fl. 30 kr. Wiener Währung. Ohne Pränumerazion kann keines, der allenfalls erübrigten Exemplare, anders, als für 2 fl. hindangegeben werden.

Pränumerazion wird bis lezten Hornung 1792 bey Herrn Hof- und Gerichtsadvokaten Doktor Unger Nr. 1360. in der Grünangergasse im 3ten Stock Nr. 8. angenommen.

Bis Ende Juny 1792. wird dieses Verzeichniss zuverlässig die Presse verlassen, und dann jeder Pränumerant in besagter Wohnung, gegen Zurückgabe seines Scheines, die vorausgezahlte Anzahl seiner Exemplaren erhalten, woraus denn folget, dass auswärtige Liebhaber wegen *Bestellung* sowohl, als wegen *Versendung* sich *mittelbar durch ihre Freunde in Wien dahin zu wenden haben.*

Wien den 24. December 1791.

Franz Landschau,
k. k. Hof Postbuchhalterei Raitoffizier.

Ortsname.	Land.	Entfernungsstunden	Poststazion.
A.			
Abaschin.	Böheim.	5	*Plan.*
Abdissendorf.	Steyermark.	2	*Kalsdorf.*
Aberdam.	Böheim.	5	*Karlsbaad.*
Abersdorf.	do.	4	*Hayde.*
Abfaltersbach.	Tyrol.	1¼	*Mittenwald.*
do.	do.	1½	*Sillian.*
Ablass.	Mähren.	1	*Znaym.*
Absam.	Tyrol.	2	*Innsbruck.*
Absdorf.	N. Oesterr.	1½	*Weikersdorf.*
do.	do.	2½	*Wilfersdorf.*
do.	do.	5	*Nikolsburg.*
Abstal.	Steyermark.	7	*Ehrenhausen.*
Abstetten.	N. Oesterr.	—½	*Sieghartskirchen.*
Abtsdorf.	do.	3½	*Krems.*
do.	Böheim.	1½	*Zwittau.*
do.	Ob. Oesterr.	3	*Frankenmark.*
Abttey.	Tyrol.	5	*Brunneken.*
Achau.	N. Oesterr.	—½	*Laxenburg.*
Achberg.	Steyermark.	1½	*Ilz.*
Achenrein.	Tyrol.	—½	*Rattenberg.*
Achenthal.	do.	6	*Schwatz.*
Achleithen am Stremberg.	N. Oesterr.	—¼	*Stremberg.*
Adalbertsthal.	Böheim.	3½	*Jungbunzlau.*
Adamow.	do.	1½	*Czaslau.*
Adams freyheit.	do.	4	*Neuhaus.*
Adamstadt.	do.	1½	*Budweis.*
Adamsthal.	Schlesien.	5	*Jägerndorf.*
do. neu	do.	1	*Würbenthal.*
Adelsberg. *	Krain.	—	*Adelsberg.*
Adelsdorf.	Schlesien.	5	*Zuckmantel.*
Adelwang.	Ob. Oesterr.	5	*Steyer.*
Aderklaa.	N. Oesterr.	3½	*Wien.*
do.	do.	2	*Stammersdorf.*
Adersbach.	Böheim.	2	*Trauttenau.*
Adersee.	Ob. Oesterr.	3	*Frankenmark.*
Adlerberg.	N. Oesterr.	1½	*Perschling.*
Admont.	Steyermark.	4	*Altenmark.*

Gedruckt mit Jahnischen Schriften.

TUDÓSITÁS.

Mi, kik *Hadi és más nevezetes Történetek* tzimje alatt, jártattuk már harmadfél eſztendöktöl fogva, édes Hazánk javára intézett Munkánkat: ezentúl *Magyar Hirmondó* név alatt fogjuk botsátani Irásunkat.

Tzéllya leſſz *Magyar Hirmondónknak*: ſzülött nyelvünk fenn tartása, közönségesitése, virágoztatása, 's Nemzetünknél a' haſznos dolgok esméretének könnyü, és gyönyörködtetö módon való terjeſztése. Ezen nemes végnek el érhetését következendö eſzközöknek el követése által reménylyük, úgymint: — Meg fogjuk írni a' két Magyar Haza 's más Tartományok külsö és belsö; *hadi* és *békeſségi*; 's *Ekkléſiai*, és *Polgári* Történeteiket; közöljük a' követésre méltó nemes tselekedeteket; valamint más réſzröl a' roſſz következéseket, és ugyan azért el kerülendöket is; továbbá, a' terméſzet, meſterség, és tudománybeli újj találmányokat 's ſzüleményeket (productumokat) a' jó nevelést, gazdaságot, kereskedéſt; és egéſzségünk fenn tartását tárgyazó dolgokat: holmi mulattságos; de nem botránkoztató; 's íz, és erkölts rontó történetetskékkel (Anekdótákkal) eggyütt: közöljük pedig mind ezeket, a' tárgyakhoz alkalmaztatott tiſzta és érthetö írás módjával, a' millyenböl tudniillik gyönyörüséget veſznek, kik már a' nyelvet jól értik; mások pedig, kik még most akarják tökélleteſſégre vinni, épületet.

Kedd, és *Péntek* napokon fogjuk minden héten kéttzer Poſtára adni Magyar Hir mondónk' kis nyoltzad rétü árkusait. Ha hoſſzatska verſezetek; újj könyv laistromok; tudóſitások 's értekezések küldödnek fel hozzánk: azokat tóldalékúl ragaſztjuk egéſſz, vagy fél árkusokban Munkánkhoz. A' Regementek képeinek küldözgetését

sét félbe nem ſzakaſztjuk. Mingyárt elöſſzör is a' *Horvát*; azután, a' még hátra lévö Magyar, 's végre a' *Német* Regementek' Képeit fogjuk meg küldeni. — A' jól kéſzültt Orátziókat, Viſſza Irásokat; Repræſentatziókat; Relátziókat 's a' t, különös árkusokra ſzándékozunk nyomtattatni, fel jegyezvén minden darab eleibe, kitöl, 's mitsoda alkalmatoſſágra kéſzittetett légyen. Minden húfz, vagy több árkusok elibe eggy különös Homlok irás, és Mutató tábla fog járúlni. Igen ſzükségesnek állítják az illyes Munkát velünk eggyütt más jó Hazafiak is, mind az ollyan Ns. Vármegyékre nézve, mellyekben nem lehetett még eddig egéſſz virágjában a' Magyar nyelv; mind azon oskolákra nézve is, mellyekben ö Felsége' kegyes rendelése ſzerént a' Magyar Tanátsházi, vagy Udvari Irás módja (*Stilus Curialis*) fog tanittatni. A' melly érdemes Hazafiak voltaképpen elö segithetik ebbéli igyekezetünket: tselekedjék ezt kérjük Hazánk javára, 's a' magok ditsöſſégére: fel küldvén hozzánk a' fellyebb elö ſzámláltt irásoknak, akármelly nemeit, az azokhoz meg kivántató ſzükséges jegyzésekkel eggyütt.—Van minékünk ſzives *akaratunk*, az elö-ſzámlálttaknak, hiv tellyesitése által haſználni kedves Hazánk-nak: mellyröl vóltaképpen meg-gyözhetnek kikit avagy tsak azon költséges áldozatok is, mellyeket már eddig tettünk mi a' Haza bóldogságáért. Ezekröl ſzámot fogunk adni, moſtani Iráſunknak, t. i. a' *Hadi és más nevezetes Történetek' 5-dik Szakaſſzának* a' végén. Moſt tsak e' két dolgot említjük; 1) 63ra fog telni ezen 1791-dik eſztendö végével, azon haſznos, és gyönyörködtetö rajzolatoknak ſzáma, mellyek ingyen való tóldalékúl járúltak, 's járúlnak rendes Munkánkkoz: melly rajzolatok között van eggy, a' melly 400; kettö, mellyek 150 forintba kerültek, eggy ſe kéſzült pedig 30 forintnak alatta. 2) Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájából 's az ahoz tartozó aktákból le küldöztünk már 87 árkuſt, úgy hogy a' Hiſtóriának

tsu-

tsupán az Erráta (nyomtatási hibák fel-jegyzése) hija még: az aktákból sints több hátra húsz árkusoknál: azokat is eggynehány hetek alatt folyvást le küldözgetjük. Meg küldjük ezen Munka mellé azon szálák (paloták) ábrázolását is, mellyben mind *Budán* mind *Posonban* tartatott az Ország Gyülése.

Ezeket 's ezekhez hasonló több áldozatainkat szívbéli örömmel nézték 's fogadták sok jó Hazánkfiai. Fájlallyuk, hogy némellyek meg nem győzettethettek egésszen, és véltaképpen nemes gondolkozásunk' módjáról. Ennek okait nem tudhatjuk: annyit ugyan tsak értettünk, hogy sokan úgy gondolkoztak mind *Magyar*, mind *Erdély* Országban, hogy mi szóról szóra ki írjuk a' *Magyar Kurirból* a' szép dolgokat. Ezen gondolatra a' vitte öket: hogy a' mi Munkánkban is látták azoknak nagy részét, mellyeket a' Magyar Kurirból olvastak. Mi, az illyen értelemben lévöket tsupán arra kérjük, nézzék meg mind a' mi munkánk árkusainak; mind a' Kuriréinak Dátumjait (ki adások napjait):mindenkor későbben fogják azt fél héttel találni a' Kurirban, a' mit már az elött eggy Postával elébb olvastak szóról szóra a' *Hadi és más nevezetes Történetekben.* Bizonyossan tehát a' Kurir ki-adója írt ki a' miénkből egésszlapokat, Leveleket, söt fél árkusokat is magok valóságában; nem mi az övéből. — Minthogy ez igen szembe tünö dolog: arra nézve példákkal nem is szükség világosítanunk. Meg nem állhatjuk azonban hogy vagy három példáját ne emlittsük ollyatén ki-irásainak, mellyek egésszen illetlenek eggy nemes szivhez: p. o. Sok Fö Tiszt Urak botsátották hozzánk betses Leveleiket a' tsata helyeiről: ezeket a' Leveleket úgy közlötte ö a' miénkből, mint ha tulajdon ö maga vette volna. — Midön a' Kereszstes Dámák rendjéről írtunk, jelentettük volt, hogy eggy nagy Dáma nékünk méltóztatott meg-mutatni a' maga kereszstyét. Ezen szavainkat is úgy tetö bé a' Kurirba, mintha az emlitett Dáma néki mutogatta volna a' kereszstet; a' melly Dáma pedig azt

sem

ſem tudja felöle, van e' a' Világon, vagy ſem. Az a' Méltóság ſem esméri ötet, a' ki hozzánk viſeltetö kegyeſsége ſzerént maga mutogatta meg minékünk azon emlékeztetö pénzeket, mellyeket a' *Nápolyi* Felségek tiſzteletekre veretett édes Hazánk: még is az azokról tett elö adáſunkat is úgy iktatta Kurirjába, mintha vele közlötte vólna azon kegyeſségét az említett Méltóság, a' mellyet velünk tapaſztaltatott.— — Az efféléketéppen azon ſzívből tselekedte ö a' mi sérelmünkre: mint a' minémüvel fakaſztotta vólt a' *Komáromi* Tudóſokat arra a' panaſzra, mellyet lehet olvasni a' *Szomorú Játékok' Elö Beſzédjében*, t. i. hogy Hazánk, valóságos javára tzélozó ſzíves igyekezetünket akadályoztathaſſa, 's abból tsúfot üzheſſen. Kénteleneк vóltunk tehát végre a' F. Kantzellária eleibe terjeſzteni a' dolgot: melly is kérésünket méltó tekintetbe vévén, által küldötte már azt reménylett válaſza mellett az Alsó Auſtriai Kormány-Székhez.

A' kik meg akarják ſzerezni magoknak Magyar Hirmondónkat: ne terheltesſenek öt forint elö pénzt illy tzim alatt fel küldeni. *A' Ts. és K. Fö Poſta Hivatalhoz*; vagy An die K. K. Zeitungs Expedition Pro *Magyar Hirmondó* à *Vienne*. — Az érdemes Poſta Meſter Uraknak, a' kik Munkánknak rendes meg küldésében, hazafiúi ſzíveſséggel fáradoznak: ezentúl is ingyen fogjuk jártatni íráſunkat.

* * *

A' *Hadi és más nevezetes* Történeteknek öt Szakaſſzairól jelentjük, hogy azokat öſzveséggel meg lehet ſzerezni három aranyokért. A' Rajzolatoknak különöſen eggy arany az árrok.

Az Orſzág Gyüléſe Hiſtóriájával, 's az ahoz tartózó Aktákkal is ſzolgálhatunk különöſen, nem ſokára. Az árrokat olly óltsóra ſzabjuk, valamillyenre tsak lehet.

A' kik még tartoznak Munkánk' árrával méltóztaſſanak köteleſségekröl vóltaképpen meg emlékezni.

AKADÉM. KÖNYV-TÁRA

301.844

HADI ÉS
MÁS NEVEZETES
TÖRTÉNETEK

5

1791.